

## ธุรกิจส่งออก

สรุปคือนักลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่าไม่มีความแน่นอนในนโยบายรัฐบาล ทิศทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกฎหมายต่างๆ ไม่รู้ประเทศไทยจะไปในทิศทางไหน ซึ่งส่งผลให้ ประการที่หนึ่ง บริษัทต่างประเทศหลายแห่งระงับการขยายการลงทุนในไทย โดยเฉพาะจากยุโรป เพราะไม่มีความแน่นอนทางกฎหมาย ประการที่สอง บริษัทกฎหมายและที่ปรึกษาธุรกิจแนะนำให้ลูกค้าเลื่อนการตัดสินใจออกไปเพราะกฎหมายมีความไม่แน่นอน และทิศทางเป็นไปในทางลบ ประการสุดท้าย นักธุรกิจในออสเตรเลียไม่มั่นใจที่จะมาลงทุนในประเทศไทยในห้วงเวลานี้ที่การเมืองยังมีความไม่แน่นอน

“ปีนี้เป็นปีที่ยากลำบากสำหรับประเทศไทย คุณมีรัฐบาล ดร.ทักษิณ แล้วรัฐบาลนั้นก็ลาออก แล้วคุณก็มีรัฐบาลเฉพาะกาล แล้วคุณก็มีการเลือกตั้ง แล้วการเลือกตั้งก็ถูกประกาศเป็นโมฆะ แล้วคุณก็มีการเลือกตั้งอีกหนหนึ่ง ซึ่งก็ถูกประณาม แล้วการเลือกตั้งนั้นก็ถูกเลื่อนออกไป แล้วก็มีรัฐประหาร แล้วตอนนี้ก็มีการพูดถึงการเลือกตั้งครั้งต่อไป ในระหว่างนั้น ไม่มีใครที่เป็นผู้รับผิดชอบ ผู้ที่มีอำนาจ มันเปลี่ยนไปเรื่อย แม้แต่การที่รัฐบาลเฉพาะกาลจะวางกฎเกณฑ์ใดๆสำหรับนักลงทุนต่างชาติก็จะเป็นเรื่องที่ยากมาก เพราะหลังจากการเลือกตั้งครั้งหน้า เราจะได้ใครมาล่ะ เราไม่รู้ อาจได้พรรคชาติไทยเป็นแกนนำรัฐบาล อาจได้ประชาธิปไตยเป็นแกนนำรัฐบาล อาจมีพรรคไทยรักไทยอยู่เบื้องหลังพรรคใหม่ ผมคิดว่าดร.ทักษิณมีโอกาสดีพอสมควรที่จะกลับมา ถ้าเป็นอย่างนั้น เราจะมีรัฐประหารของทหารอีก มันอาจเป็นอย่างนี้ตลอดไป ตอนนี้เขากำลังร่างรัฐธรรมนูญฉบับที่ 18 ของไทย เราไม่แน่ใจว่าไทยมีรัฐประหารมาแล้วกี่หน เพราะเราไม่รู้จำกัดความของการรัฐประหาร แต่ก็คาดว่าประมาณ 16 ถึง 20 ครั้ง นับตั้งแต่ปี 1932 ในทางสากล เรตติ้งเสถียรภาพของประเทศไทยต่ำมาก กลุ่ม *Economist group* ทำการประเมินและจัดให้เศรษฐกิจไทยอยู่ที่ B, การเมือง D, มีประเทศเดียวที่ต่ำกว่าคือเมียนมาซึ่งได้คะแนน E. ไทยอยู่ในอันดับใกล้เคียงเมียนมา เวียดนามมีเสถียรภาพมาก อย่างน้อยก็มันคงดี สิงคโปร์ก็เหมือนกัน คุณรู้ตำแหน่งแห่งที่ของคุณ ” (วิจัยตลาด)

“เสถียรภาพทางการเงินของไทยไม่ได้ถูกจับอันดับไว้สูงนักเมื่อพิจารณาจากเหตุการณ์ในปีที่แล้วและที่ต่อเนื่องมา เศรษฐกิจยังคงพอใช้ได้ในตอนนี ปีนี้ทุกอย่างเคลื่อนไหวอย่างเชื่องช้า เนื่องจากความปั่นป่วนทางการเมืองทั้งหลายที่เกี่ยวข้องกับอดีตนายกรัฐมนตรี ซึ่งส่งผลสะสมจนเกิดการรัฐประหาร เรื่องนี้อาจทำให้นักลงทุนต่างชาติเป็นห่วง ”

“ทำไมผมถึงบอกว่าบรรยากาศการลงทุนในเมืองไทยไม่มีเสถียรภาพ ข้อเท็จจริงที่ว่า ในช่วงสองปีที่ผ่านมา และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วง 12 เดือนหลังนี้ ประเทศตกอยู่ในสภาพทางตันทางการเมือง นั่นก็ข้อหนึ่ง และเป็นข้อหลักต่อจากนั้นก็คือการพังทลายของเศรษฐกิจไทยในปี 1997 ก่อนหน้านี ซึ่งแน่นอนว่ามีคนเจ็บตัวกันไปมาก ผลพวงหลังจากนั้นคือมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับกรอบการทำงานหรือเฟรมเวิร์คของกฎระเบียบซึ่งประทับประคองให้เศรษฐกิจของประเทศมีความสมดุลอย่างสมเหตุสมผล คิดว่าเฟรมเวิร์คนั้นบกพร่อง และผมก็ไม่เชื่อว่าจะมีความมั่นใจสักเท่าไรว่าระบบการควบคุมดูแล (*regulatory*) ที่รักษาเศรษฐกิจของไทยไว้มีการปรับปรุงขึ้นแต่อย่างใด ธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารกลางของชาติมีความสัมพันธ์ทางการเมืองที่ดีกับภาคธนาคารที่ไม่ต้องการให้มีการเปิดเสรีภาคธนาคาร ธนาคารกลางจึงชอบความคิดว่าให้มีอัตราดอกเบี้ยที่สูงสำหรับการลงทุนในเมืองไทย นี่จึงส่งเสริมให้คนนำเงินมาฝากธนาคาร และด้วยสายสัมพันธ์ระหว่างธนาคารกลางกับนักการเมือง ซึ่งที่จริงก็คือสาเหตุรากฐานที่ก่อให้เกิดวิกฤตเศรษฐกิจในปี 1997 การให้กู้ยืมอย่างไม่ระมัดระวังก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ประเทศไทยมีปัญหาด้านการควบคุมดูแล (*regulatory*) ที่ร้ายแรงที่จำเป็นต้องแก้ไข แต่ดูเหมือนจะไม่มีการแก้ไข ”

“ผมคิดยังงั้นกับรัฐบาลชุดใหม่หรือ ด้วยเหตุที่มีการกลับการตัดสินใจต่อโครงการแปรรูปรัฐวิสาหกิจขนาดใหญ่สองโครงการที่ได้รับอนุมัติภายใต้ทักษิณแล้ว ผมคิดว่าคนจะมองเรื่องนี้และถามตัวเองว่า ประเทศไทยมีนโยบายเกี่ยวกับ

การลงทุนยังไถ่กันแน่ โดยเฉพาะเรื่องการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ผมคิดว่าการพูดทั้งหมดเกี่ยวกับการคอร์รัปชันภายใต้ทักษิณ และการคอร์รัปชันในประเทศไทย ถึงแม้ไทยจะไม่ใช่ประเทศที่เลวร้ายที่สุดในเอเชียในเรื่องนี้ แต่ข่าวเรื่องนี้ที่แพร่ออกมาทำลายประเทศไทยโดยทันที มันทำให้คนคิดว่า ประเทศไทยเป็นที่ไม่มีความแน่นอนในการลงทุน เราไม่รู้ว่ายโยบายเศรษฐกิจของรัฐบาลจะเป็นอย่างไรต่อไป อาจจะเป็นการดีกว่าที่จะลงทุนเงินของเราที่อื่น เราไม่รู้ว่ายประเทศไทยจะเผชิญกับความปั่นป่วนทางการเมืองอีกมากแค่ไหน คุณอานันท์ ปันยารชุนใช้คำว่า รัฐที่ล้มเหลว “failed state” ในการพูดต่อสาธารณะในเดือนสิงหาคม เพราะความแตกแยกทางการเมืองในประเทศ”

“นักลงทุนต่างชาติไม่ได้คิดว่าทักษิณเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด เขากังวลกับเรื่องเสถียรภาพมากกว่า ถ้าทักษิณยังอยู่ในอำนาจ ระบบการเมืองไทยก็จะมีเสถียรภาพ และก็ยังมีความต่อเนื่องของนโยบาย เขาอาจจะรู้สึกสบายใจกว่า แต่เพราะวิธีการที่ทักษิณบริหารประเทศ เขาก็ยังทำให้เกิดความแตกแยกทางการเมืองในประเทศมากยิ่งขึ้น”

“ในการเปลี่ยนผู้นำ จริยธรรมมักจะถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นประเด็น สิ่งนี้เกิดขึ้นในปี 1991, 1992, แล้วก็ในปี 1997, 1998, และคุณก็มีนายกรัฐมนตรีเฉพาะกาลที่มีจริยธรรมมาก เป็นที่ยอมรับของสังคมดีมาก คุณอานันท์ก็เป็นหนึ่งในนั้น ชวนถูกมองว่าเป็น นาย สะอาด ในการเมืองไทย แล้วดูสิว่าเกิดอะไรขึ้นกับสองคนนี้ วัฏจักรทางการเมืองของไทยสร้างความงงวายสับสนแก่ชาวต่างชาติ ทันทีที่พรรคหนึ่งขึ้นสู่อำนาจ ก็ตัดสินใจว่าจะต้องทำทุกอย่างเพื่อทำลายชื่อเสียงของรัฐบาลก่อน แต่ผมเดาว่านี่คงเป็นธรรมชาติของการเมืองละมั่ง ในประเทศไทย เขาประสบความสำเร็จในการบีบบังคับให้รัฐบาลลาออก เพราะว่ารัฐบาลสูญเสียความน่าเชื่อถือต่อสาธารณชน แล้วก็จัดให้มีการเลือกตั้งใหม่ หรือในกรณีที่เกิดขึ้นในเดือนกันยายน ก็คือเกิดการรัฐประหาร”

“ในฐานะนักลงทุน การรัฐประหารไม่สร้างความแตกต่างอะไรกับเรา ในฐานะส่วนบุคคล ผมรังเกียจการรัฐประหาร ผมเชื่อในระบอบประชาธิปไตย ผมเชื่อว่าทักษิณทำงานได้แย่มากในการจัดการประชาธิปไตย แต่ในท้ายที่สุด นี่คือระบอบประชาธิปไตย และประชาชนก็สมควรได้รับรัฐบาลที่เขาเลือกมาเอง เราพูดอย่างนี้ในออสเตรเลียตลอดเวลา เรามองดูสภาพในบ้านเรา แล้วก็บอกว่า เฮ้ย นี่นะหรือรัฐบาลของเรา ทำไมมันถึงห่วยอย่างนี้ แต่เราก็ลังเลแน่นอนเสียให้เขา ก็สมแล้วละที่เราได้รัฐบาลแบบนี้ เรานี้หมายถึงประชาชนโดยรวมนะครับ”

“ดังนั้น ใครละเป็นคนสร้างกฎเกณฑ์ จะให้เหมือนฟิจูทุกครั้งหรือ พอทหารไม่พอใจ ก็เข้ามาล้มกระดาน ครั้งหนึ่งผมเห็นบทความในบางกอกโพสต์ แสดงถึงเงินเดือนของเจ้าหน้าที่ทหารทั้งหมดเมื่อสามปีก่อน ตำแหน่งนายพลสูงสุดนั้นมีเงินเดือนประมาณ 60,000 บาท ผมขอทำให้คุณไปหาทหารยศ colonel ที่ไม่มีรถ Mercedes Benz มีทองคำบนข้อมือ มีโรเล็กซ์ทองคำ ผมรู้ว่าบางคนนั้นมาจากครอบครัวใหญ่ แล้วเงินมาจากไหนละ การคอร์รัปชันไง ดังนั้นอะไรทำให้ทหารมีความสามารถในการปกครองประเทศมากกว่ารัฐบาลที่คอร์รัปชัน หรือรัฐบาลที่ถูกกล่าวหาว่าคอร์รัปชัน สิ่งที่คุณกำลังทำอยู่ก็คือการเปลี่ยนตัวผู้นำเท่านั้น และถ้าผมอยากจะเป็นแค่ผู้สังเกตการณ์ที่มีความรู้สึกและความคิดเห็น ผมก็จะบอกว่า ทักษิณคอร์รัปมากกว่า แต่ถ้าเขาแค่ปล่อยให้คนอื่นมาร่วมคอร์รัปชันมากขึ้น เขาก็จะไม่ถูกโค่นอำนาจ ผมมองดูเรื่องราวทั้งหมด แล้วผมก็ได้แต่ล่ายหัว นี่ไม่ใช่ประเทศของผม และผมไม่มีสิทธิวิพากษ์วิจารณ์ถึงสิ่ง

ที่เกิดขึ้นในประเทศที่ไม่ใช่ของผม แต่มันไม่มีผลกระทบต่อการลงทุนของผม ผมคิดว่าทหารเองก็ไม่อยากเห็นเรื่องแบบนี้เกิดขึ้น”

“แต่ในท้ายที่สุด ประชาชนต้องถามตัวเอง ประชาชนเชียร์การรัฐประหาร และผมคิดว่าคนเชียร์ เพราะพระมหากษัตริย์ให้การยอมรับกลายเป็นไทย แต่ในแง่ประชาธิปไตย ถ้าประชาชนมองดูสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนี้ซึ่งเป็นเสมือนประชาธิปไตย มันไม่ได้กลายเป็นประชาธิปไตยในช่วงข้ามคืน มันมีปัญหาเยอะแยะไปหมด การคอร์รัปชัน เป็นเวลาร้อยๆปี ระบอบประชาธิปไตยต้องใช้เวลาในการเติบโต และคุณก็อาจมีรัฐบาลห่วยๆ แล้วประชาชนก็จะเบื่อหน่ายในที่สุด และโยนรัฐบาลออกไป แล้วก็เกิดการเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผมจึงต่อต้านการรัฐประหารด้วยเหตุผลนี้”

“ผมเข้าใจว่าทำไมประชาชนจึงอยากให้มีการรัฐประหาร และผมก็เห็นด้วยกับเหตุผลเหล่านั้น ผมไม่ชอบสิ่งที่ผมเห็นเลย และผมก็ไม่ชอบวิธีการทำงานของทักษิณ แต่ในทางกลับกัน เขาก็ทำสิ่งดีๆหลายอย่างให้เมืองไทย มันไม่ได้เลวไปเสียหมด ก็เหมือนกับทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่มีอะไรที่ขาวหรือดำทั้งหมด ตอนเขาเป็นนายกครั้งแรก ผมคิดว่าเขาคือคนที่ จะเปลี่ยนประเทศไทยได้จริงๆ แต่การคอร์รัปชันส่วนตัวนั้นแย่มากเกินไป และในท้ายที่สุด เขาไม่ได้แค่ประชาชนเพียงพอ”

“การรัฐประหารล่าสุด ข้อวิตกก็น่าจะเกิดขึ้นต่อไป ไม่ใช่กับสิ่งที่เกิดขึ้นแล้ว คุณมีรัฐธรรมนูญที่กำลังถูกร่างโดยทหารหรือภายใต้การควบคุมของทหาร ผมคิดว่าเรื่องนี้ทำให้ปัญหายุ่งยากส่วนใหญ่เป็นห่วง ผมคิดว่าประเทศไทยมีค่าเกินกว่าจะไม่พยายามหาทางทำในสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม บางคนอาจจะโต้แย้งว่าประเทศไทยยังคงอยู่ในระบอบที่มีพระมหากษัตริย์ ที่แน่ๆคือประเทศไทยเป็นประเทศเดียวในโลกที่ประชาชนมีความรักอย่างทรงพลังต่อองค์พระมหากษัตริย์และสมเด็จพระราชินี และแนวคิดเรื่องราชวงศ์ ผมคิดว่าประเทศส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้มีการคอร์รัปชันในภาครัฐไม่มากนักน้อย ไม่ว่าจะเป็นอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน หรือเวียดนาม หรือประเทศอื่นๆ ผมไม่คิดว่านี่เป็นปัญหาที่ไทยมีอยู่ประเทศเดียว แต่การมีรัฐประหารโดยทหารดูเหมือนไทยจะเป็นพิเศษ แม้ว่าทหารก็มีบทบาทเข้มแข็งในอินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม และจีน เช่นกัน สำหรับผม ผมไม่มีความวิตกกังวลในระยะยาวว่าประเทศไทยจะถอยหลังเข้าคลอง หรือกลายเป็นรัฐที่มีแต่ความวุ่นวายไร้ข้อแม้ anarchy หรือจะมีการลุกฮือขึ้นก่อความรุนแรง หรือมีการยึดการลงทุนของต่างชาติ ความตั้งใจของเราคือขยายการลงทุนของเราในเมืองไทย”

“บางครั้งก็เป็นเพราะความไม่แน่นอนของรัฐบาล พัฒนาการของรัฐบาลที่ทำให้ให้นักลงทุนต่างชาติตั้งคำถามว่าประเทศไทยกำลังก้าวไปทางไหน และผมคิดว่าหลายๆภาคส่วนที่จำกัดการทำธุรกิจของบริษัทต่างชาติ ก็ทำให้มีการตั้งคำถามเหมือนกัน”

“การรัฐประหารครั้งล่าสุดนี้ทำให้เกิดการชะงักไปเล็กน้อย มันทำให้คนมีเหตุผลที่จะหยุดพักบอกว่า โอ้ ขอประเมินสถานการณ์ดูก่อนที่จะทำอะไร สำหรับคนที่ได้ตัดสินใจแล้วว่ามาลงทุนในเร็ววันนี้ก็คงไม่ได้เปลี่ยนใจเขา แต่ถ้า

เขาเริ่มต้นศึกษาและมีเวลาตัดสินใจสองสามปี เขาก็อาจรอต่อไปอีกสองสามเดือนเพื่อดูว่าจะเกิดอะไรขึ้น รอหน่อยก็  
ไม่เป็นไร มีข้อโต้แย้งว่า ไม่ควรจะรอ ถ้ามั่นใจแล้วว่ามาประเทศนี้ ก็ควรจะมาลงทุนเสียเลย แต่ก็มีข้อโต้แย้งว่า มี  
โอกาสอื่นๆที่จะลงทุนในภูมิภาคนี้ และคิดว่านักลงทุนก็คงจะทำอย่างนั้นเช่นกัน ”

“กระทรวงต่างประเทศออสเตรเลียยังคงเห็นว่าประเทศไทยเป็นประเทศที่สำคัญมากและความสัมพันธ์กับไทยเป็น  
เรื่องที่สำคัญมาก แต่เรากำลังรอดูว่าการเมืองจะเกิดอะไรขึ้นต่อไป ออสเตรเลียไม่ได้รับรองการรัฐประหาร ไม่ได้  
รับรองการโค่นอำนาจรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตย ไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ไหนก็ตาม และมันก็เป็น  
การสวนกระแสในเอเชียและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ดังนั้นในแง่หนึ่ง เราก็จำเป็นต้องมีข้อสงวน อย่างไรก็ตาม เราก็  
หวังด้วยว่าไทยจะแก้ปัญหาได้และกลับคืนสู่รัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยให้เร็วที่สุดเท่าที่จะ  
ทำได้ ตามที่ได้กล่าวไว้ ในระหว่างนี้ มีกิจกรรมที่อาจจริงเองหลายอย่างระหว่างประเทศทั้งสองของเรา ระหว่าง  
รัฐบาลทั้งสองของเรา และระหว่างภาคธุรกิจของเรา เป็นที่ชัดเจนว่า FTA ได้ผลดีมาก ได้มีความเปลี่ยนแปลงใน  
ด้านบวกหลายอย่างกำลังเกิดขึ้น ในความสัมพันธ์ ผมคิดว่ารัฐบาลอาจจะให้ความสัมพันธ์ด้านการค้าและการลงทุน  
ดำเนินไปและเติบโตไปอย่างที่เคยเป็นมา ตราบที่มีรัฐบาลตามระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย แนวโน้มก็จะ  
บวกมาก ผมคิดว่าออสเตรเลียและไทยมีความใกล้ชิดกันมากยิ่งขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา และผมแน่ใจว่าเรื่องนี้จะดำเนิน  
ต่อไป มีหลายอย่างที่ผูกพันเราเข้าด้วยกันซึ่งแต่ก่อนไม่มี ใช่ เรายอมรับรัฐบาลไทยชุดปัจจุบัน เราติดต่อสัมพันธ์กับ  
รัฐบาลไทยชุดปัจจุบัน เราคิดว่าเราจะทำธุรกิจตามปกติกับประเทศไทยภายใต้สถานการณ์ปัจจุบัน ” (เจ้าหน้าที่รัฐบาล  
ออสเตรเลีย)

“การรัฐประหารไม่ส่งผลกระทบอะไร ”

“ไม่น่าสงสัยเลยว่า การรัฐประหารและระเบิดป่วนกรุง อาจทำให้ความรู้สึกมั่นคงใจของคนที่จะมาลงทุนสั้นลง  
ผมว่าการรัฐประหารมีผลสั้นลงเสียรภาพน้อยกว่าการกระทำของกลุ่มก่อการร้าย ”

“สำหรับประเทศไทย เสถียรภาพของรัฐบาลมีน้อยกว่าในอดีตมาก มันยากที่จะประเมิน คุณดูปากีสถาน มีการ  
รัฐประหารในปากีสถานนานมาแล้ว คนก็ยังไม่ยอมรับว่าปากีสถานมีเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพ สิ่งนี้อาจเกิดกับ  
ประเทศไทยได้ เพราะเป็นการสวนทางประชาธิปไตย ดังนั้นเรื่องเสถียรภาพของรัฐบาลจึงเป็นปัญหา ”

“ตลาดทุน ไทยมีตลาดทุนที่ค่อนข้างทันสมัย ไม่ใหญ่ นี้รวมถึงความสามารถในการกู้ยืมเงินในตลาดหนี้ได้ด้วย ถ้า  
บริษัทบอกคุณว่าเขาไม่สามารถระดมทุน *debt capital* ได้เพียงพอในประเทศไทย ก็แสดงว่ามีปัญหา ถ้าธนาคารไทย  
ต้องการ *collateral* 200% ก็แสดงว่าเป็นระบบการปล่อยกู้ที่ไม่ทันสมัยเลย ถ้าคุณไปในเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้ว สิ่ง  
สำคัญที่ธนาคารต้องเก็บไว้ก็เพียงแค่ 10% ของเงินทุน ซึ่งก็เท่ากับเป็นเงินทุนฟรีนั่นเอง ที่เหลือธนาคารก็ปล่อยกู้ได้  
อีกปัจจัยหนึ่งคือดูว่าธนาคารต่างชาติพร้อมจะให้กู้ยืมในเมืองไทยมากน้อยแค่ไหนและยอมรับความเสี่ยงเรื่องอัตรา  
แลกเปลี่ยนมากน้อยแค่ไหน ประเด็นเหล่านี้มีผลต่อตลาดทุน ซึ่งมีสององค์ประกอบ คือหนี้ *debt* และ *equity* แหล่ง  
สำคัญของการระดมทุนคือหนี้ มีแหล่งหนี้สำคัญสองแหล่งคือ หนี้ในประเทศ กับหนี้ต่างประเทศ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจะ

แพงกว่า เพราะต้องรวมถึงต้นทุนด้านความเสี่ยงอัตราแลกเปลี่ยน ดังนั้นคุณต้องพิจารณาเรื่องเหล่านี้ทั้งหมด และถ้ามันไม่ได้เรื่อง ก็ต้องมาดูที่ equity ซึ่งตลาดไทยนับว่าเล็กกว่ามาก”

“ANZ เกือบจะร่วมทุนกับธนาคารไทยแห่งหนึ่งแล้ว แต่สุดท้ายก็ถอนตัวออกเพราะหลายๆเหตุผล”

“จากประสบการณ์ 8 ปีของผมที่นี่ การลงทุนของต่างชาติที่เข้ามาเพิ่มขึ้นๆลงๆ ตอนผมมาที่นี่ใหม่ๆ ไม่มีการลงทุนเข้ามาเมืองไทย ตอนนั้นเป็นช่วงปรับโครงสร้าง ปี 1999 ประเทศเพิ่งจะฟื้นจากวิกฤตการเงิน ธนาคารหลายแห่งต้องการเอาเงินของตัวเองกลับจากต่างประเทศ ธนาคารของไทยจำนวนมากต้องการเอาเงินตัวเองกลับ ดังนั้นในช่วงสามปีแรกที่ผมอยู่ที่นี่ เราจึงได้ทำแต่งงานปรับโครงสร้าง จากนั้นสถานการณ์ก็เปลี่ยนแปลง และนักลงทุนก็เริ่มเข้ามาคือมันมีขึ้นแล้วก็มีลง จากนั้นการลงทุนก็ค่อยๆเพิ่มขึ้น แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นในเดือนกุมภาพันธ์ 2006 ทำให้เงินลงทุนเหือดหายไปสามหรือสี่เดือน เพราะผมคิดว่า นักลงทุนเป็นห่วงว่าจะเกิดอะไรขึ้น แล้วก็เริ่มดีขึ้นในเดือนมิถุนายน กรกฎาคม แล้วก็เกิดรัฐประหารในเดือนกันยายน ก็เหมือนการสะดุด แต่ที่จริงการรัฐประหารไม่ได้ส่งผลกระทบใหญ่โตอะไร แต่ที่แน่นอนปัญหากับทักษิณและรัฐบาลของเขาก่อนหน้านั้นคือปัญหาใหญ่”

“นักลงทุนต่างชาติคิดอย่างไรกับการรัฐประหารหรือ? ตอนนี้เรากำลังทำดีลให้บริษัทหนึ่งจากไอซ์แลนด์ เขาก็อยากจะเข้าใจเรื่องนี้เหมือนกัน แต่ผมว่าเขาไม่ได้กังวลสักเท่าไร พยายามจะ คิดเห็นของผมคือนักลงทุนต่างชาติส่วนใหญ่ยอมรับว่าสภาพแวดล้อมทางการเมืองมีขึ้นๆลงๆ สิ่งที่เขาไม่อยากจะเห็นคือความรุนแรง และผมคิดว่านักลงทุนต่างชาติส่วนใหญ่ตอนนี้รู้สึกค่อนข้างสบายใจที่ไม่มีความรุนแรง นั่นคือด้านหนึ่ง”

“ผมคิดว่า เมืองไทยมีสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่มีเสถียรภาพดีมาก การรัฐประหารเมื่อเร็วๆนี้ไม่มีผลต่อเราในทางใดๆเลย ไม่ใช่เหตุการณ์ที่ใหญ่โตอะไร”

“การรัฐประหารเมื่อเร็วๆนี้ไม่มีผลกับเรา ไม่แม้แต่คนเดียว ผมว่ามันดีมากนะ”

“ผมคิดว่ามีการมองโลกในแง่ดีมากขึ้นอยู่กับว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับการเมืองไทยต่อไป แต่ถ้าคุณเอาความเสี่ยงเรื่องสภาพแวดล้อมทางการเมืองออกไป ผมคิดว่าบริษัทออสเตรเลีย หากมีโอกาสและมีปัจจัยที่เหมาะสม ก็จะไม่ลังเลใจที่จะลงทุนไม่ว่าจะโดยตรงหรือในรูปแบบใดก็ตาม การเข้าถึงเศรษฐกิจอย่างประเทศไทยสามารถให้ผลกำไรได้มาก ถ้าหากว่าทำอย่างถูกต้อง”

“ผมไม่คิดว่าปฏิกิริยาของชาวออสเตรเลียต่อการรัฐประหารเมื่อเร็วๆนี้ต่างไปจากประเทศอื่นๆ เราสนับสนุนกระบวนการประชาธิปไตย ผมคิดว่าค่านิยมนี้มีเหมือนกันในทุกที่ อย่างไรก็ตาม เราไม่มีสถานการณ์ที่ทำให้เกิดการแทรกแซงของทหาร ดังนั้นผมก็ว่า มันก็คือธุรกิจเหมือนปกติ”

“เสถียรภาพทางการเมืองเป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับนักลงทุนต่างชาติ ทางหอการค้าเองไม่มีความคิดเห็นทางการเมือง เราจะทำงานกับทุกรัฐบาลที่อยู่ในอำนาจ เรามาที่นี่เพื่อทำธุรกิจ ไม่ได้มาที่นี่เพื่อส่งอิทธิพลทางการเมือง ”

“เสถียรภาพทางเศรษฐกิจนับตั้งแต่เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นถือว่าค่อนข้างดีทีเดียว เรื่องเศรษฐกิจเพียงพอยังต้องคุยกันอีกมาก แต่ทราบเท่าที่มันทำให้มีการเติบโตอย่างยั่งยืน ก็ถือว่าดี ”

“ดัชนีแสดงว่าการรัฐประหารล่าสุดนี้ไม่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ และที่จริงกลับดีขึ้นด้วย จะเป็นการดีถ้าเศรษฐกิจขยายตัวได้ 6% แต่นี่ก็อาจไม่ยั่งยืน ถ้าคุณมีการเติบโตของ GDP ที่มีการแกว่งตัวมาก ความไม่เท่าเทียมกันก็อาจเพิ่มขึ้น จึงหวังว่าเศรษฐกิจจะเติบโตอย่างยั่งยืนมากขึ้นและมีการแกว่งน้อยลง มีความผันผวนน้อยลง หวังว่าความไม่เท่าเทียมกันจะลดลง และหวังว่าทุกคนจะมีฐานะดีขึ้น ”

“สำหรับการที่รัฐบาลใหม่อยากจะสร้างภาพพจน์ ไปทัวร์ต่างประเทศเพื่อยกภาพลักษณ์ให้ดีขึ้น อะไรแบบนั้น ตามความคิดเห็นของเรา ใครก็ตามที่คิดอย่างมีเหตุมีผล ก็คงจะบอกว่า การกระทำนั้นดังกว่าคำพูด ดังนั้นเรามารอดูผลต่อไปดีกว่า ”

“การรัฐประหารในเดือนกันยายนไม่มีผลอะไรกับผม แต่ลูกค้าใหม่ๆสองสามรายวิตกกังวล แต่ผมคิดว่าเสถียรภาพทางการเมืองไม่ได้แย่เยอะไร ”

“ธุรกิจไปได้ด้วยดีในช่วงสองสามเดือนที่ผ่านมาเนื่องจากความมั่นใจของผู้บริโภคอยู่ในระดับต่ำสุดในช่วง 54 เดือนก่อนการรัฐประหาร เมื่อความมั่นใจของผู้บริโภคลดลง เขาก็หยุดใช้จ่าย ดังนั้นแทนที่จะใช้จ่ายสำหรับการเดินทาง การก็จะเก็บออมเงินไว้ใช้อย่างอื่น เรื่องนี้มีผลกับเรา สถานการณ์ดังกล่าวนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการรัฐประหารเมื่อเดือนกันยายน มันเกิดขึ้นในทุกเศรษฐกิจ เมื่อเราเริ่มต้นที่เกาหลี เศรษฐกิจกำลังบูม จากนั้นเกาหลีก็เจอวิกฤต ความมั่นใจลดลงสองสามปี เป็นเรื่องยากมากกว่าที่จะทำธุรกิจในสภาพแวดล้อมแบบนั้น จากนั้นเมื่อ 15-16 เดือนก่อนธุรกิจก็เริ่มฟื้นตัวอีกครั้ง ธุรกิจของเราขึ้นอยู่กับความมั่นใจของผู้บริโภค และผมอ่านพบว่าความมั่นใจของผู้บริโภคดีขึ้นหลังการรัฐประหาร ดังนั้นการรัฐประหารจึงไม่ใช่เหตุผลที่ทำให้ความมั่นใจลดลง แต่สถานการณ์ทางการเมืองจะมีผล ”

“ผมคิดว่าตอนแรกๆ ทักษิณทำสิ่งที่ดีมากกับเศรษฐกิจ แต่เขาควบคุม เขาพยายามมากเกินไปในช่วงสองปีหลัง และสุดท้ายก็ขาดเหตุผล ผมคิดว่าทักษิณทำงานได้ดีในการทำให้ประเทศไทยพัฒนาไปตามเป้า แต่ผมก็คิดว่าตลาดและเศรษฐกิจโดยรวมในเอเชียก็มีส่วนช่วยด้วย การรัฐประหารเมื่อเดือนกันยายนไม่มีผลต่อธุรกิจของเราในทางใดทั้งสิ้น เราพักโครงการบางโครงการไว้เพราะการรัฐประหาร ดังนั้นจะว่าไปก็ไม่มีผลเหมือนกัน แต่สำหรับงานปัจจุบันที่เรากำลังทำอยู่ ไม่มีผล ”

“การรัฐประหารไม่ส่งผลกระทบต่อเรา ถ้าคุณอยู่ที่นั่นนานพอ คุณอาจจะบอกด้วยซ้ำไปว่า การรัฐประหารครั้งนี้เป็นสิ่งที่ดี ส่วนการโจมตีของผู้ก่อการร้ายในภาคใต้ ถ้ามันถูกลามออกไป และถ้าเขาโจมตีคนต่างชาติ หรือมีการโจมตีคนต่างชาติแพร่ไปทั่ว เรื่องนี้จะทำให้เราริक्तกังวล แต่ผมไม่คิดว่าจะเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น” (สัมภาษณ์ก่อนเหตุการณ์ระเบิดป่วนกรุง)

“การรัฐประหารเมื่อเดือนกันยายนทำให้เราเป็นห่วงอยู่ครึ่งวัน หลังจากนั้นเราก็ลืมไปแล้ว”

“ธุรกิจไนโตรมาสดักท้ายของปีนี้จะลดตัวลง การแข็งตัวของค่าเงินบาทส่งผลกระทบต่อตลาดส่งออก ไม่ใช่เฉพาะต้นทุนของสินค้า แต่ต้นทุนในการขนส่งสินค้าออกไปเช่นกัน” (โลจิสติก)

“ผมไม่ห่วงเรื่องการเมือง คนไทยมองไปข้างหน้า เขาต้องการสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับประเทศของเขา เขามีความเป็นตะวันตกมากในวิธีคิด ที่จริงแล้ว ผมคาดหวังว่าจะเกิดการปฏิวัติอยู่แล้ว” (เกษตร)

“พูดถึงเรื่องเสถียรภาพทางการเมืองหรือ ก็คุณเพิ่งจะมีรัฐประหารไป ผมอาศัยอยู่ที่นั่นผ่านการรัฐประหารมา 5 ครั้งแล้ว คนที่อยู่ที่นี่รู้ว่า มันไม่มีความหมายอะไรเท่าไรหรอก ประเทศไทยเพิ่งจะมีการรัฐประหาร ก็เป็นโชคไม่ดี เวียดนามกับจีนที่จริงยังเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคทำให้นักลงทุนจากอเมริกาเหนือและยุโรปไม่อยากจะไปลงทุนที่นั่น ดังนั้นคุณต้องดูปัจจัยอื่นๆประกอบ เช่นระบบกฎหมาย”

“สำนักงานภูมิภาคที่เรารายงานต่อ มีความกังวลอยู่บ้างเกี่ยวกับการรัฐประหารครั้งล่าสุด แต่สำหรับตัวเราเองซึ่งอยู่ที่นี่ เราไม่รู้สึกว่ามีความกระทบแฉกแต่อย่างใดจากการเปลี่ยนแปลง เพราะคนที่เราทำงานด้วยอยู่ในภาคเอกชน และผมคิดว่าการเปลี่ยนอำนาจไม่มีผลต่อสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ อาจจะไม่มีความห่วงกังวลเล็กน้อย และอาจมีผลต่อคนที่รอจะมาลงทุนที่ยังอยู่ข้างนอก แต่คนที่อยู่ที่นี่แล้ว คนที่คุ้นเคยกับสถานการณ์ที่นี่ พวกเขาไม่วิตกกังวลอะไรจริงจังหรอก ไม่มีโปรเจกต์ไหนของเราที่หยุดลง และเราไม่ได้เจอปัญหาใหญ่ๆอะไร ไม่มีโปรเจกต์ไหนถูกทำให้ล่าช้า” (ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์)

“เรามีการจับตามองการเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นประจำอยู่แล้วเพื่อจุดประสงค์ด้านการวางแผนธุรกิจของเราเอง และผลกระทบต่อ GDP นั้นไม่มีนัยยะสำคัญเลย และที่จริงแล้ว เราเชื่อว่ามันอาจจะช่วยให้อนาคตดีขึ้นก็ได้ ดังนั้นไม่มีอะไรที่เราเห็นว่าตกอกตกใจ ธุรกิจของเราขึ้นอยู่กับอุตสาหกรรมการก่อสร้าง ดังนั้นถ้าภาคก่อสร้างบูม เราก็จะมีโอกาสมากขึ้น เพราะบริษัทไทยส่วนมากก็ขึ้นอยู่กับโปรเจกต์สำหรับลูกค้าคนไทย นี่จึงเป็นโอกาสของเรา” (ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์)

“เสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจมีความสำคัญสำหรับธุรกิจของเรา สิ่งที่ต้องการคือความสามารถที่จะทำธุรกิจได้อย่างสบายภายในสภาพแวดล้อม และพาลูกค้าของเราเข้าออกประเทศ และจัดการให้เงินไหลเข้าและไหลออกเพื่อให้ทุน โปรเจกต์ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นเมื่อมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ คราวนี้นั่นก็น่าสนใจ เรื่องการรัฐประหาร

ผมคิดว่ามันจะเป็นปัญหา เพราะเวลาเกิดเหตุการณ์แบบนี้ขึ้นซึ่งมีการประกาศกฎอัยการศึก บรรดาบริษัทประกันภัย  
กรรมธรรม์ประกันภัยจะกลายเป็นโมฆะ หมายความว่าในทางเทคนิค ทุกโปรเจกต์ต้องหยุดหมด เพราะเขาไม่แน่ใจ และ  
มันก็ยังหยุดยั้งการไหลของเงิน และก็จะมีความเสี่ยงเรื่องการเงินของคน เป็นต้น แต่ไม่เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นเลย และ  
ผมก็คิดว่าเงินบาทจะดิ่งลง และเราจะมีปัญหา เพราะสัญญาของเรา ต้นทุนของเราเป็นดอลลาร์อเมริกัน สัญญาถูก  
เขียนเป็นเงินบาท และคุณจะต้อง hedge ภายในไม่ได้ เราต้อง hedge fund ภายนอกประเทศ ซึ่งก็เป็นข้อจำกัดอย่างหนึ่ง  
แต่เราก็ทำได้ เพราะเรามีสำนักงานใหญ่ที่อื่น อย่างไรก็ตาม คำทำนายที่น่ากลัวนี้ไม่เกิดขึ้นสักข้อ สองวันหลังการ  
รัฐประหาร เงินมีค่ามากกว่าก่อนการรัฐประหาร นี่เป็นการรัฐประหารที่คุณอยากให้มันมี คือไม่มีผลกระทบต่อ  
เศรษฐกิจ” (น้ำมันและแก๊ส)

“ความปั่นป่วนทางการเมืองในประเทศไทยเมื่อเร็ว ๆ นี้ย่อมหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่จะส่งผลต่อนักธุรกิจออสเตรเลียที่สนใจ  
ทำธุรกิจในเมืองไทย การรัฐประหารดูเหมือนจะไม่สร้างความแตกต่าง แต่มันก็อยู่ในใจคนว่าเป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ต้อง  
คำนึงถึง” (กลุ่มอุตสาหกรรมในออสเตรเลีย)

“ผมคิดว่า ประเทศไทยถูกมองว่าเป็นเป้าหมายสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตที่น่าดึงดูด ที่นี้มีกลุ่มยานยนต์ขนาดใหญ่  
เป็นประเทศที่มีเสถียรภาพค่อนข้างดี ผมไม่คิดว่าการรัฐประหารเมื่อเร็ว ๆ นี้จะมีผลต่อการตัดสินใจระยะยาวของนัก  
ลงทุน และแม้แต่การเปลี่ยนรัฐบาลและความผันผวน ตลาดที่รัฐบาลตระหนักถึงความสำคัญของการลงทุนจาก  
ต่างประเทศ และคุ้มครองการลงทุนนี้ ผมไม่คิดว่าจะมีปัญหา”

“ผมคิดว่าประเทศไทยต้องมีรัฐบาลที่มีเสถียรภาพให้เร็วที่สุด แทนที่จะเป็นแค่รัฐบาลเฉพาะกาล ไทยต้องแสดงให้เห็น  
โลกเห็นว่าสามารถกลับไปมีเสถียรภาพได้ หรือแสดงว่า ไม่มีความไร้เสถียรภาพ ผมคิดว่าความวิตกกังวลหรือเรื่องที่  
คนกลัวกัน คือความไร้เสถียรภาพนั้นจะเป็นอุปสรรคที่ยิ่งใหญ่กว่าอะไรทั้งหมดในการหยุดยั้งไม่ให้ธุรกิจจากต่างชาติ  
เข้ามาที่นี่ ดังนั้น ทันทีที่ไทยแสดงให้เห็นได้ว่าไม่มีความน่ากลัว ว่าประเทศกลับคืนมามีเสถียรภาพแล้ว ปัญหาเหล่านี้ก็จะ  
หมดไป” (ผลิตเครื่องมือ)

“การแข็งตัวของค่าเงินบาทส่งผลต่อธุรกิจด้านส่งออกของเรา เงินบาทจะแข็งตัวมากกว่านี้ไม่ได้แล้ว เพราะทุกคนจะ  
กรี๊ดร้อง” (เกษตร)

“ช่วง 12 เดือนที่ผ่านมาเป็นช่วงที่ยากลำบากสำหรับการขายปลีกอัญมณีทั่วโลก ตลาดในออสเตรเลียและอังกฤษ  
ค่อนข้างซบเซา บริษัทของเราค่อนข้างเล็ก ดังนั้นแม้ตลาดจะซบเซา เรายังพอเอาตัวรอดได้ เราต้องทำงานหนักขึ้น  
ราคาทองคำสูงขึ้นในช่วงปีที่ผ่านมา ตอนนี้ราคาสูงกว่า 700 และเราก็มีการแข็งตัวของค่าเงินบาท ซึ่งสูงขึ้นอย่าง  
มากประมาณ 12-13% ในปีนี้ ปัจจัยทั้งหมดเหล่านี้ทำให้ธุรกิจของผมน่าลำบากมากขึ้น แต่เราก็ยังมีโชคคืออยู่บ้าง ที่  
ทำงานเข้าเป้า”

#### 4.3 สำคัญ - ความเห็นของนักลงทุนต่อหุ้นส่วนไทย

บริษัทออสเตรเลียและบริษัทข้ามชาติส่วนใหญ่ต้องการเป็นเจ้าของกิจการทั้งหมด เพื่ออำนาจในการควบคุม ลักษณะของบริษัทเหล่านี้คือมั่นใจในการทำตลาดของตน ไม่ว่าในประเทศหรือสำหรับตลาดส่งออก บริษัทจำนวนหนึ่งใช้โครงสร้างกฎหมายอนิ และเปลี่ยนตัวเองเป็นบริษัทไทยเพื่อความคล่องตัวในการทำธุรกิจ

มีบริษัทจำนวนน้อยที่ต้องการมีหุ้นส่วนคนไทย และคาดหวังว่าหุ้นส่วนชาวไทยจะช่วยเรื่องการตลาดในประเทศ และช่วยเรื่องเส้นสายอิทธิพล

ประสบการณ์ของนักลงทุนออสเตรเลียที่มีต่อหุ้นส่วนไทยส่วนใหญ่จะไม่ดีนัก ยกตัวอย่างเช่น

- อิทธิพลของคนไทยเชื้อสายจีน ซึ่งเห็นแก่ตัว คำนึงถึงแต่ราคา ไม่นึกถึงคุณภาพ ทำงานด้วยลำปาก
- หุ้นส่วนไทยที่มาเพราะอิทธิพล ต้องการเงินเดือนหรือผลกำไร แต่ไม่ช่วยทำงาน
- ต้องแยกทางกับหุ้นส่วนไทยเมื่อทำไปได้สักพัก อาจเพราะมีทิศทางการพัฒนาธุรกิจที่ต่างกัน หรือลูกหลานของหุ้นส่วนไทยรับกิจการต่อ
- ถูกคนไทยเอาเปรียบ จนต้องปรับโครงสร้างใหม่
- กฎหมายไทยไม่คุ้มครองนักลงทุนต่างชาติ เมื่อถูกหุ้นส่วนไทยโกง สามารถให้สินบนศาลได้
- ถูกหุ้นส่วนไทยขโมยทรัพย์สินทางปัญญา
- ในวงการศึกษ หุ้นส่วนไทยหวังแต่ผลกำไร จึงขัดแย้งกับนักลงทุนต่างชาติที่ต้องการคุณภาพการศึกษา
- หุ้นส่วนไทยโกง และเอาเปรียบ เช่นตั้งบริษัทตัวแทนมาคิดค่าเช่าแพงๆ หรือ ตั้งบริษัทนายหน้ารับออเดอร์จากลูกค้าโดยตรง
- นักธุรกิจไทยใช้อิทธิพลทางการเมืองเพื่อขัดขวางคู่แข่งต่างชาติ เช่นผ่านบอร์ดของบีโอไอ

บทสัมภาษณ์ — ความเห็นของนักลงทุนต่อหุ้นส่วนไทย

“การหาหุ้นส่วนเป็นเรื่องของกลยุทธ์มากกว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ของเราต้องการมีอำนาจควบคุมกิจการ ทั้งในแง่เป็นผู้ลงทุนรายใหญ่ และมีอำนาจในการออกเสียงในกรรมการบริหาร ”

“สาเหตุหลักที่เรา JV กับ XXX ก็เพราะนักกฎหมายต่างชาติไม่ได้รับอนุญาตให้ประกอบอาชีพในประเทศไทย ทีมออสเตรเลียของเราให้ความเชี่ยวชาญในบางเรื่องแก่ฝ่ายไทย หรือการถ่ายทอดองค์ความรู้ เช่นด้านการควบรวมกิจการ merger and acquisition มีบริษัทไม่มากนักที่มีสำนักงานในต่างประเทศ ดังนั้นถ้ามีลูกค้าไทยมาหาเรา แบรินด์เนมของเราก็ช่วยให้เขาทำธุรกรรมได้ง่ายขึ้น บริษัทเราได้รับความเชื่อถืออย่างสูงจากบริษัทกฎหมายทั่วโลก ”

“การร่วมทุนมีเหตุผลทางกลยุทธ์มากกว่าอย่างอื่น”

“หลังจากดำเนินกิจการมา 7 ปี เราได้จัดหาสต็อกสินค้าให้ทั้งหมด บริษัทร่วมทุนไม่เคยจ่ายค่าสต็อกนั้นเลยในช่วงเจ็ดปีนั้น สาเหตุหลักคือเขาขอให้บริษัทมีกำไรเสียก่อน แต่บริษัทนั้นก็ไม่เคยทำกำไรได้เสียที เขาไม่ได้มีผู้จัดการเป็นคนต่างชาติในบริษัท หุ้นส่วนไทยคนหนึ่งเป็นทั้งผู้จัดการและผู้ถือหุ้น ผมได้ศึกษาเอกสารบัญชีของบริษัทนี้ และสังเกตเห็นว่า มีบางบริษัทที่เป็นลูกค้าประจำ ผมก็เลยไปค้นที่กระทรวงพาณิชย์เพื่อค้นหาว่าใครคือลูกค้าประจำเหล่านี้ และพบว่าหุ้นส่วนไทยทั้งสามคนของเขาได้ตั้งบริษัทขึ้นมาคนละบริษัท และแต่ละบริษัทก็ไปรับออเดอร์มาจากลูกค้า แล้วสั่งให้โรงงานผลิตสินค้าตามออเดอร์นั้น ลูกค้าจ่ายเงินให้บริษัทเหล่านี้ และเขาก็จ่ายให้โรงงานเพียงแค่อำนาจจ่ายต้นทุนเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ บริษัทคนกลางเหล่านั้นได้กำไรไปทั้งหมด เมื่อเราเปิดโปงข้อมูลนี้ต่อหน้าพวกเขา เขาก็โกรธมาก และถามผมว่าไปเอาข้อมูลมาจากไหน ผมบอกว่าไปเอามาจากกระทรวงพาณิชย์ ใครก็สามารถค้นได้ว่าผู้ถือหุ้นของบริษัทคือใคร เขาโกรธมากและเริ่มข่มขู่พนักงานของผมที่นี่ นี่คือการโกงที่อาจเกิดขึ้นได้ถ้าเลือกหุ้นส่วนผิด”

“นี่ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นทั่วไป แต่เป็นกรณีพิเศษ แต่เป็นกรณีพิเศษที่เกิดขึ้นบ่อยมาก มีนักธุรกิจไทยบางคนที่ไม่ทำตามงานแสดงสินค้าตามโรงแรม และเสนอตัวเป็นหุ้นส่วนให้กับนักธุรกิจต่างชาติที่มาออกงานแสดงสินค้า พวกนี้จะเอากระเป๋าสตางค์ไป แล้วแฉะเยิ้มต่างชาติหลายๆราย เอาโบรชัวร์จากทุกโต๊ะใส่กระเป๋า เสนอตัวเป็นหุ้นส่วนธุรกิจ ก็เป็นเรื่องน่ายินดีที่มีคนมาเสนอตัวแบบนี้ แต่แล้วถ้าตกลงมาพราง คนพวกนี้ก็จะไม่ทำอะไร เขาทำเพียงพอแค่อำนาจเงินที่ตกลงกัน แต่ไม่ได้ช่วยมาก มีบริษัทไทยบางบริษัทที่ทำตัวแบบนี้ คือเสนอตัวเป็นหุ้นส่วน know how และทุกอย่างอื่นๆ แต่เขาให้เงินน้อยมากในแง่เงินลงทุน แต่เขาเอาส่วนแบ่งผลกำไรไป”

“ถ้าคุณไม่มีหุ้นส่วนในประเทศที่ตีมาก ก็จะไม่มีความแน่นอน”

“ถ้าเริ่มต้นข้อตกลงกันด้วยความรู้เต็มที่เกี่ยวกับสถานะของแต่ละฝ่าย นั่นก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าฝ่ายหนึ่งลงนามในข้อตกลงโดยไม่รู้ถึงข้อมูลที่จะเปลี่ยนความเห็นของเขาได้ ก็จะต้องแก้ไขสัญญาเมื่อได้เรียนรู้ถึงข้อมูลนั้น หรือ ไม่ก็ต้องสร้างความชัดเจนตั้งแต่เริ่มต้นว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์นั้นขึ้น ผลลัพธ์จะเป็นอย่างไร ”

“ก่อนวิกฤตการเงิน มีเงินจำนวนมากไหลเข้าประเทศไทย หลังจากวิกฤตการเงิน นักลงทุนต่างชาติจำนวนมากจับตัวในตอนนั้นพวกเขามีโครงสร้างความเป็นเจ้าของอย่างถูกต้อง ต่างชาติอาจเป็นเจ้าของ 40-50% และหุ้นส่วนไทยเป็นเจ้าของ 50-60% อะไรทำนองนี้ แต่นักลงทุนต่างชาติจำนวนมากจับตัว เพราะไม่สามารถไว้วางใจหุ้นส่วนคนไทยได้ ทำให้ถึงไว้วางใจไม่ได้ เพราะมีนักธุรกิจไทยจำนวนไม่น้อยที่ฉวยโอกาสเอาเปรียบจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อนเกิดวิกฤตการร่วมทุนจำนวนมากเป็นการร่วมทุนอย่างแท้จริง”

“เราช่วยทำดีให้ลูกค้าต่างชาติอีกรายหนึ่ง เขาถือ 25% และไทยเป็นเจ้าของ 75% ความเป็นเจ้าของเป็นของจริง ไม่ต้องตั้งคำถาม ลงเอยด้วยต่างชาติสูญเสียเงินจำนวนมาก เพราะถูกคนไทยเอาเปรียบ ดังนั้นจึงมีการปรับโครงสร้างต่างชาติเป็นเจ้าของ 75% และไทย 25%”

“คำแนะนำสำหรับนักลงทุนต่างชาติคือให้ระมัดระวังในการเลือกหุ้นส่วน แต่เรื่องนี้ก็เหมือนกันทั่วโลก ”

“บริษัทที่ผมพูดถึงมีโรงงานอยู่ที่บางนาตราด มีถนนส่วนตัวสายหนึ่งไปถึงโรงงาน และถนนสายนั้นไม่ได้อยู่ในข้อตกลง ลงเอยด้วยการที่ถูกค้ำผมเดินทางเข้าโรงงานไม่ได้ เขาใช้ถนนส่วนบุคคลนั้นไม่ได้ หุ้นส่วนคนไทยเป็นเจ้าของถนนสายนั้นโดยตั้งบริษัทขึ้นมามีอีกบริษัทหนึ่ง เมื่อเราทำการตรวจสอบ due diligent เราพบว่านี่คือปัญหา ฝ่ายไทยไม่ต้องการเปลี่ยนความเป็นเจ้าของถนนส่วนบุคคลนั้น เพราะเขารู้ว่าเขาสามารถควบคุม และสามารถแสวงประโยชน์ได้ด้วยการเก็บค่าธรรมเนียมแพงๆสำหรับการใช้ถนนส่วนบุคคลนั้น ”

“อีกตัวอย่างหนึ่งเกี่ยวกับการทำธุรกิจของฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ในกรณีของการร่วมทุน แต่หุ้นส่วนไทยดำเนินการ โดยตัวแทนที่เกี่ยวข้อง *related party* ในประเทศไทยมีธุรกิจของตัวแทนที่เกี่ยวข้องมาก สิ่งที่เกิดขึ้นคือ การร่วมทุนนั้นไม่มีปัญหา แต่หุ้นส่วนไทยคิดค่าเช่าสูงมากกว่าปกติ ผมไม่ได้บอกว่าคนไทยทุกคนเป็นอย่างนั้น แต่คุณก็ต้องระวังตัวมาก ”

“ผมคิดว่าการร่วมทุนนั้นไม่มีปัญหาถ้าคุณเลือกหุ้นส่วนที่ถูกต้อง คุณต้องระวังตัวมากในการเลือกหุ้นส่วน ไม่ว่าที่ไหนในโลก ประเด็นสำคัญสำหรับการทำธุรกิจคือการควบคุมธุรกิจนั้น สามารถควบคุมชะตากรรมของตัวเองได้ ถ้า นักลงทุนต่างชาติพิจารณาการลงทุนระยะยาว ประเด็นสำคัญในการทำธุรกิจในเมืองไทยคือ ถ้าคุณจำเป็นต้องมีหุ้นส่วนไทย และคุณก็มักจะต้องการหุ้นส่วนไทยในการทำธุรกิจ เพราะเขามีคอนเนกชั่น เขามีความสัมพันธ์ แต่การเลือกหุ้นส่วนที่ถูกต้องนั้นจะเป็นปัญหามากเป็นพิเศษในประเทศในเอเชีย เช่นเดียวกับในยุโรปตะวันออกที่ตลาดยังก่อตั้งได้ไม่มั่นคง ระบบ และโครงสร้างก็ยังไม่มั่นคง ทำให้คุณต้องเลือกหุ้นส่วนอย่างชาญฉลาด ในออสเตรเลีย ใน

อังกฤษ คุณได้รับความคุ้มครองอย่างมากกว่ามากโดยศาลและโดยกฎหมาย ที่ที่คุณไม่ได้รับความคุ้มครองสักเท่าไร และมีตัวอย่างมากมายที่นักลงทุนต่างชาติถูกนักธุรกิจไทยโกงในประเทศไทย การโกงกันมีน้อยกว่ามากในออสเตรเลีย และในอังกฤษ เพราะประเทศเหล่านั้นมีกฎหมายธุรกิจที่ก่อตั้งอย่างมั่นคงมานาน ”

“เราพอใจกับหุ้นส่วนของเรา เขาค่อนข้างเปิดกว้าง และปล่อยให้เราจัดการในเรื่องที่เราถนัด ”

“คุณต้องระมัดระวังอย่างมากในการเลือกหุ้นส่วนของคุณ เพราะมันอาจเป็นอันตรายเป็นความเสี่ยง ถ้าคุณไม่ได้หุ้นส่วนที่ถูกต้อง และการที่คนชาติตะวันตกจะต้องไปสู้ในศาลไทย เป็นเรื่องที่แทบจะเป็นไปไม่ได้เลยที่จะชนะ ใช้เวลานานมากกว่าจะรู้ผล ”

“สิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ผมได้เรียนรู้คือ คนไทยเชื้อสายจีน พวกเขาเป็นคนที่เหมาะสมที่จะทำธุรกิจด้วย พวกเขาเป็นคนดีมาก รู้จักธุรกิจเป็นอย่างดี และทำตามสัญญา ”

“หุ้นส่วนไทยของผม ผมก็ตอบไม่ถูกว่าพอใจหรือไม่พอใจ เพราะมีการผัดวันประกันพรุ่งอยู่ตลอดเวลา เหมือนมีคนมาทำให้ผมต้องหยุดรอตลอดเวลา และมันยากเมื่อคุณได้ลงทุนเงินไปมาก คุณไม่รู้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับเงินของคุณ มันขึ้นหรือมันลงกันแน่ นี่ไม่ใช่ปัญหาเรื่องการสื่อสาร ผมไปเมืองไทยตลอดเวลา มันคงเป็นปัญหาเรื่องบริษัท ตอนผมเลือกบริษัท มันเป็นบริษัทที่ดี แต่ตอนนี้มีการเปลี่ยนฝ่ายบริหาร แล้วทุกอย่างก็ต้องเริ่มต้นใหม่ ผู้บริหารชุดใหม่ไม่รู้เรื่องเทคโนโลยี เขาก็เลยลังเลใจ เขาไม่กล้าตัดสินใจ ไม่กล้าเลือก เพราะเขาไม่รู้ว่าจะไปทางไหน ควรใช้เทคโนโลยีตัวไหน และผมคิดว่าก็อาจมีปัญหาทางการเงินด้วย ”

“เราไม่สนใจหาผู้ร่วมทุน เพราะเราต้องการความยืดหยุ่นในการตัดสินใจโดยไม่มีการแทรกแซงจากคนอื่น ถ้าเราต้องการเปลี่ยนทิศทางและทำอย่างอื่น ก็ไม่มีปัญหา ผมคิดว่าเราไม่จำเป็นต้องมีหุ้นส่วนคนไทย เพราะไม่มีอะไรที่เราต้องการจากพวกเขา ถ้าเราต้องการความช่วยเหลือด้านการตลาด หรือเทคโนโลยี ก็อาจเป็นประโยชน์ที่จะมีหุ้นส่วนไทย แต่การมีหุ้นส่วนเพียงสักแต่ว่ามี ไม่ใช่เรื่องที่มีค่า ”

“เราเลือกหุ้นส่วนไทย เพราะได้รับคำแนะนำจากบริษัทต่างชาติในไทยว่า ถ้าเราเป็นธุรกิจต่างชาติ จะยากมากที่เราจะได้ออเดอร์ซื้อสินค้า เราหวังว่าหุ้นส่วนไทยจะนำมาซึ่งอิทธิพลทางการเมือง หุ้นส่วนไทยของเราเป็นบริษัทใหญ่มาก มีอิทธิพลทางการเมือง เราต้องการเน็ตเวิร์กเหล่านั้นของไทย หุ้นส่วนไทยลงทุนเท่ากับเรา เขาจะดูแลเรื่องบีโอไอ และเรื่องแบบนั้นในเมืองไทย นั่นคือสิ่งที่เราหวังจากพวกเขา การอำนวยความสะดวกทั้งหมด ความรู้ในพื้นที่ และคนที่เราจะติดต่อได้ทั้งหมด ”

“เราไม่เข้าใจวัฒนธรรมไทยเพียงพอ วัฒนธรรมในการทำธุรกิจ เราหวังพึ่งหุ้นส่วนไทยอย่างมากในการเข้าถึงลูกค้าในเมืองไทย เราสามารถหาลูกค้าต่างชาติได้ แต่เราต้องการคอนเนกชันไปถึงลูกค้าในเมืองไทย ผมรู้จักหุ้นส่วนไทยมา

35 ปีแล้ว แต่เพิ่งจะมาดูเรื่องธุรกิจเมื่อสามปีที่แล้ว เราไม่ได้ทำการวิเคราะห์เรื่องต้นทุนอะไรก่อนทำการตัดสินใจ”  
(ชิ้นส่วนยานยนต์)

“ผมทำงานที่ปรึกษาให้โครงการหลวงในเชียงใหม่ พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อส่งออก ผมให้คำแนะนำเรื่องการเก็บเกี่ยว ผลิตภัณฑ์ ทำมาปีหนึ่งแล้ว เรามีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์เมื่อมาถึงกรุงเทพ ผมสอนวิธีการจัดการกับผลิตภัณฑ์ให้เขา แต่เขาไม่ทำตามคำแนะนำของผม ในตลาดโลก ถ้าเขาไม่วางใจในผลิตภัณฑ์ของเรา เราจะสูญเสียส่วนแบ่งตลาด ปัญหาใหญ่ที่สุดคือการจัดการผลิตภัณฑ์ทันทีหลังการเก็บเกี่ยว ผมแนะนำให้เขาเก็บเกี่ยวตอนเช้า แต่ผมแน่ใจว่าเขาเก็บเกี่ยวตอนบ่ายกลางๆ ผมพิจารณาไปลงทุนในจีน ผมได้เริ่มที่คุนหมิง ปลูกผัก ที่แรกผมอยากปลูกผักนี้ทางภาคเหนือของไทย หนองหอย อินทนนท์ แม่สา สำหรับผักเมืองหนาวของผม แต่มีปัญหาเรื่องสภาพผักเมื่อมาถึง ผมให้เมล็ดพันธุ์และทุกอย่าง แต่มันยากเกินไป ผมก็เลยไปจีน และพวกเขาสนใจเพราะผมมีตลาดโลกที่พร้อมรับผลิตภัณฑ์อยู่แล้ว ผมสามารถได้รับผลิตภัณฑ์จากจีนอย่างง่ายดายมาก ธุรกิจการเงินของผมเป็นการร่วมทุน ผมให้ know how และความเชี่ยวชาญ แล้วผมทำการขายผลิตภัณฑ์นั้น ผักนั้นสวยมากในสวน ผมกำลังจะเข้าหุ้นกับรัฐบาลจีนในเทียนจิน จีนขอให้ผมช่วยปรับปรุงภาพลักษณ์ เหตุผลอย่างเดียวที่ทำให้ผมต้องไปคุนหมิง ก็เพราะคนที่เชียงใหม่ไม่ยอมทำตามที่ผมขอร้อง”

“หุ้นส่วนของผมหลบอยู่เบื้องหลังระบบไทย อิทธิพลของรัฐบาล ไม่มีความโปร่งใสแม้ในภาคเอกชน คุณจะทำงานได้ยังไงถ้าไม่มีความโปร่งใส ผมขอเอกสารในฐานะกรรมการบริษัท และถูกปฏิเสธด้วยเหตุผลทางกฎหมาย อย่างนี้มันไม่ถูก” (เกษตร)

“แต่ไหนแต่ไรมา มีความพอใจมากกว่าที่ต้องการให้ต่างชาติมาลงทุนแบบร่วมทุนกับคนไทย เพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติเข้าประเทศไทยแล้วเป็นหุ้นส่วนกับคนไทยด้วยการร่วมทุน ผมเพิ่งจะพบกับบริษัทออสเตรเลียจำนวนหนึ่งที่เพิ่งจะถูกขโมยทรัพย์สินทางปัญญาไปโดยบริษัทไทยในฐานะหุ้นส่วนผู้ร่วมทุน เรื่องแบบนี้ไม่ได้ช่วยสื่อสารความประทับใจในด้านบวกเกี่ยวกับการทำธุรกิจในประเทศไทย ถ้าจำเป็นต้องเข้าหุ้นกับคนไทยเพื่อเข้ามาในประเทศไทย แล้วการทำเช่นนั้นทำให้คุณมีความเสี่ยงกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาถูกขโมย ก็จะเป็นการบันทึกโทษอย่างมากสำหรับใครก็ตามที่ต้องติดต่อกับประเทศไทย”

“ในด้านที่ลบมากๆ จากการคุยกับคนหลายคนในวงการธุรกิจ พวกเขามีปัญหาในการไว้วางใจหุ้นส่วนธุรกิจในเมืองไทย”

“เรามีแผนที่จะซื้อหุ้นคืนจากหุ้นส่วนไทยของเรา หุ้นส่วนไทยไม่ถนัดเรื่องน้ำมันและแก๊ส มันมีความเสี่ยงสูงและต้นทุนสูง เขาก็เลยอยากถอนตัว เราคิดว่าเราจะเดินหน้าต่อไป แล้วหุ้นส่วนไทยก็จะกลับไปเป็นผู้รับเหมา subcontract fabricator” (ก่อสร้าง วิศวกรรม)

“เราไม่สนใจร่วมทุนเพราะนโยบายธุรกิจของเราคือต้องสามารถควบคุมได้ ผมคิดว่าสิ่งที่มีมักเกิดขึ้นกับการร่วมทุนคือ บางครั้งหุ้นส่วนมีเป้าหมายไม่เหมือนกัน แล้วก็ใช้เวลาส่วนใหญ่เถียงกันเรื่องภายใน ในขณะที่เขาควรหาวิธีการทำให้ ลูกค้าพอใจ ” (หุ้นส่วนยานยนต์)

“ในการติดต่อกับบริษัทอื่น สำหรับตัวผมเอง ส่วนใหญ่ผมจะติดต่อแต่กับผู้บริหารระดับสูง ความสัมพันธ์ที่มีความจำค้มมากในลักษณะธุรกิจตะวันตกพบตะวันออก ผมคิดว่าจุดที่มีการสร้างความสัมพันธ์กันได้มีประสิทธิภาพคือผู้บริหารระดับกลาง ระหว่างคนไทยกับคนไทย เมื่อคุณส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างคนของสององค์กร คุณสามารถไปทานอาหารเย็นกัน หรือไปดื่มกัน โดยไม่ต้องมีเหตุผลเฉพาะอะไร ขณะที่ในระดับของผมนั้น มักจะมีความรู้สึกเสมอว่าต้องมีจุดประสงค์อะไรสักอย่างที่เราเชิญเขา ดังนั้นในระดับต่ำลงไปความสัมพันธ์จึงมีความเป็นธรรมชาติมากกว่า ปรธานของเราเป็นคนไทย และในระดับนั้นการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริหารไทยและรัฐบาลระดับสูงมีประสิทธิภาพมาก แต่เขาก็ระวังตัวไม่ทำบ่อยเกินไป ” (ก่อสร้าง วิศวกรรม)

“เราไม่พอใจนักกับหุ้นส่วนไทยของเรา เพราะมีจริยธรรมทางธุรกิจที่แตกต่างกัน หุ้นส่วนของเราเป็นบริษัทไทยเชื้อสายจีน เป็นธุรกิจครอบครัว ทำงานด้วยลำบาก”

“ถ้าคุณเข้ามาในประเทศ ก็จะมีประโยชน์ที่จะมีหุ้นส่วนไทย เป็นการคุ้มค่าที่จะใช้เวลาแสวงหาหุ้นส่วนไทยที่เหมาะสม เพราะเขาสามารถช่วยคุณได้มาก คุณต้องแน่ใจก่อนว่าคุณต้องการทำอะไร และมีกลยุทธ์ที่ชัดเจนมากก่อนที่คุณจะมา ไมเช่นนั้นคุณอาจตกหลุมพรางมากมายถ้าคุณไม่เตรียมพร้อม ผมคิดว่าบริษัทออสเตรเลียมีโอกาสดีมาก วัฒนธรรมออสเตรเลียค่อนข้างเข้ากันได้ดีกับวัฒนธรรมไทย ”

“นักธุรกิจไทยเชื้อสายจีนทำงานด้วยยาก ชาวจีนค่อนข้างแตกต่างจากชาวออสเตรเลีย เขาไม่ค่อยใจกว้าง พยายามซื้อของในราคาถูกสุด และเมื่อมีเงินในกระเป๋าแล้ว ไม่ว่าควรจะมีเงินในกระเป๋านั้นหรือไม่ก็ตาม เขาก็ไม่สนอย่างอื่น ผมคิดว่าอิทธิพลของความเป็นจีนคือค่อนข้างโลก สำหรับผมดูเหมือนเขาจะสนใจแต่ความมั่งคั่งทางการเงิน เป็นเรื่องยากที่จะฝ่ากระแสนี้ได้ บางครั้งมันก็ไม่ใช่แค่เรื่องเงิน ผมได้เห็นอิทธิพลของธุรกิจจีนที่มีต่อคนไทย ในเรื่องของการร่วมทุน”

“ถ้าจะซื้อบริษัทในเมืองไทย ขอให้ใช้ทีมกฎหมายที่เก่ง ไม่ใช่แค่ซื้อใหญ่ บางครั้งบริษัทใหญ่ก็มีทั้งดีและไม่ดี และหาบริษัทบัญชีดีๆ ไว้ทำ financial due diligent ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมาก ”

“เราพยายามหลีกเลี่ยงการมีหุ้นส่วนร่วมทุนหากเราทำได้เพราะมันเป็นปัญหา ถ้าเราจำเป็นต้องร่วมทุน จะต้องมีการโครงสร้างที่แน่นหนา ” (น้ำมันและแก๊ส)

“สิ่งที่เรามองหาในหุ้นส่วนร่วมทุนคือเสถียรภาพทางการเงิน ที่เข้าใจในภูมิภาค และมีทรัพยากรที่พร้อมหาในสิ่งที่เราหาไม่ได้ และจะต้องมีกลยุทธ์เชิงรุกในการเข้าหาลูกค้า เราคิดว่าเราได้พบว่าที่หุ้นส่วนนั้นแล้ว แต่ยังมีคำถามในใจที่ยัง

ไม่ได้รับคำตอบชัดเจน” (ชิ้นส่วนยานยนต์)

“คนไทยบางคนยาก เราไม่ค่อยได้ยุ่งกับพวกเขา พวกเขาเป็นปัญหากับคนไทยคนอื่น และมีพฤติกรรมหมิ่นเหม่ อาชญากรรม ในการแข่งขันธุรกิจกับบริษัทไทย บ่อยครั้งคุณได้ยินเรื่องการยิงคู่แข่ง เรื่องนี้ไม่กระทบนักลงทุนต่างชาติ แต่กระทบธุรกิจในเมืองไทย มันเป็นความเล็ดลอดทางธุรกิจในเอเชีย นักลงทุนต่างชาติถ้าเข้ามาเป็นถูกเห็น ว่าคุกคามธุรกิจไทย ในไม่ช้าเขาก็จะได้รับคำเตือน คนไทยไม่อยากให้ต่างชาติมาแข่ง คนไทยจะไม่ยุ่งกับต่างชาติ ถ้าต่างชาติไม่แข่งกับเขา แต่ถ้าต่างชาติแข่งกับไทย ก็อาจถูกคนไทยขู่เอาได้”

“การพาณิชย์ในเมืองไทยถูกควบคุม โดยคนไทยเชื้อสายจีนมาเป็นเวลานานร้อยปี เพราะคนไทยไม่มีทักษะของผู้ประกอบการอย่างที่คนจีนมี ดังนั้นชาวจีนจึงมีฐานด้านพาณิชย์ที่เข้มแข็งในเมืองไทย คนไทยเชื้อสายจีนบางคน เป็นใหญ่เป็นโตในรัฐบาลและในวงการค้า พวกเขาเห็นนักลงทุนต่างชาติเป็นเด็กมาใหม่ เข้ามาเหยียบย่ำเขตแดนของเขา ส่งผลกระทบต่อเขา ผมคิดว่าการตัดสินใจหลายครั้งมาจากการที่คนไทยเชื้อสายจีนรู้สึกถูกคุกคามจากการแข่งขันของต่างชาติ ถ้าเขานั่งในบอร์ดของบีโอไอ และเห็นว่าธุรกิจอื่นจะถูกคุกคามกับธุรกิจของญาติพี่น้อง เขาจะปฏิเสธ และนั่นจะส่งผลต่อการตัดสินใจของบอร์ด เขาเห็นต่างชาติเป็นภัยคุกคาม เขาอยู่ที่นั่นมาหลายชั่วอายุคน และเขาได้สร้างบริษัทขึ้นมา และมีชาวต่างชาติพร้อมเงินเหล่านี้เข้ามา และเป็นภัยคุกคามต่อพวกเขา ”

“ชาวต่างชาติที่เข้ามาโดยไม่ได้รับคำแนะนำที่ดีก่อนการลงทุนอาจถูกโกงได้”

“เรามีประสบการณ์ที่ไม่ดีกับลูกค้าไทย เขาไม่ยอมจ่าย ตอนนั้นผมเพิ่งมาอยู่เมืองไทยได้สองปี เขาบอกหน้าตาเฉยว่า เขาไม่จ่าย เขาไม่มีเงิน จ่ายไม่ได้ เราใช้ทนายความและต่อมาได้เงินคืนนิดหน่อย นั่นทำให้เรารู้สึกไม่ดี” (ออกแบบวิศวกรรม)

“ผมรู้จักครูใหญ่ต่างชาติตามโรงเรียนนานาชาติหลายแห่งที่มีประสบการณ์ที่เลวร้ายมากในเมืองไทย เพราะหุ้นส่วนชาวไทยที่ร่วมทุนอยู่ด้วยไม่แคร์เรื่องการศึกษา เขาสนใจแต่เรื่องกำไรเชิงพาณิชย์ และผมคิดว่าในด้านการศึกษานั้นไม่ควรจะเป็นแรงจูงใจหลัก ด้วยเหตุนี้คุณจึงพบความขัดแย้งในโรงเรียนนานาชาติ เพราะนักการศึกษาต่างชาติมีการศึกษาเป็นเป้าหมายหลัก ส่วนหุ้นส่วนไทยนั้นคิดเรื่องผลกำไรทางธุรกิจเป็นเป้าหมายหลัก ด้วยเหตุนี้คุณจึงมีความแตกแยกพื้นฐานในการตั้งธุรกิจนี้ ถ้าไทยสามารถให้ต่างชาติเป็นเจ้าของ 100% ได้ และบางทีคุณอาจจะได้องค์กรที่มีชื่อเสียงอย่างเช่น Imperial College ใน London หรือ MachPrank Institution ใน Germany หรือมหาวิทยาลัยของอเมริกาให้มาประเทศไทย และเสนอหลักสูตรสำคัญๆ นี่จะช่วยประเทศไทยได้อย่างมหาศาล แต่รัฐบาลยังคงเป็นห่วงเรื่องการสูญเสียอำนาจควบคุมกับบริษัทเหล่านี้ และยังต้องการให้คนไทยถือหุ้นใหญ่ ประเทศไทยก็จะมีคุณภาพการศึกษาที่ต่ำลงไปเรื่อยๆ ไม่มีทางเลยที่ไทยจะรวมกลุ่มแนวหน้าของประเทศอย่าง เกาหลี และญี่ปุ่น ฮังการีและสิงคโปร์ นี่คือทางเลือกที่ชัดเจนสำหรับรัฐบาล ละทิ้งความรู้สึกชาตินิยมและตระหนักถึงความสำคัญเร่งด่วนในการศึกษาและการฝึกอบรม ไม่เช่นนั้น ในเวลา 10 หรือ 15 ปีข้างหน้า ผมก็เสียใจที่จะบอกว่าไทยจะต้องล่าหลังประเทศอื่นมากยิ่งขึ้น”

#### 4.4 สำคัญ - ความเห็นของนักลงทุนต่อคนไทย คุณภาพและความมีพร้อม

บริษัทออสเตรเลียและบริษัทข้ามชาติจำนวนหนึ่งที่ผู้บริหารอยู่เมืองไทยมานาน เข้าใจคนไทย และเห็นคุณค่าของคนงานไทย จะได้รับการตอบสนองที่ดีจากคนงาน บริษัทเหล่านี้ให้ค่าตอบแทนดี ใช้งานคนงานในสิ่งที่เหมาะกับเขา เช่น งานศิลปะ งานประณีต ซึ่งคนไทยชำนาญ

เป็นที่น่าสังเกตว่าบริษัทข้ามชาติโดยเฉพาะจากอเมริกาที่เน้นความคล่องตัวทางธุรกิจ และลดต้นทุนธุรกิจ เช่น outsource การจ้างพนักงาน หรือจ่ายค่าจ้างรายวัน จะมีคนงานเข้าออกบ่อยมาก และเป็นปัญหา

บริษัทที่อยู่ตามนิคมอุตสาหกรรมจะมีการแย่งตัวคนงานกัน ด้วยการเสนอให้ค่าจ้างต่างกันเพียงไม่มาก คนงานจะย้ายโรงงานเพียงเพราะค่าตอบแทนเพิ่มขึ้นนิดเดียว เป็นเรื่องที่สร้างปัญหามาก

การขาดแคลนแรงงานทั้งที่มีทักษะและไม่มีทักษะเป็นปัญหาใหญ่ในขณะนี้ โดยเฉพาะคืออุตสาหกรรมการผลิต เกิดการขาดแคลนวิศวกรที่พูดภาษาอังกฤษได้อย่างรุนแรง

นักลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาเรื่องการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพในประเทศไทยมีสาเหตุมาจากระบบการศึกษาไทย โดยที่มหาวิทยาลัยผลิตคนที่ไม่มีความรู้และภาษาอังกฤษ อีกทั้งขาดความคิดริเริ่ม บริษัทชาติตะวันตกจะรู้สึกผิดหวัง โดยเฉพาะกับผู้บริหารคนไทยหรือคนทำงานสำนักงาน ที่ขาดความคิดริเริ่ม คิดนอกกรอบไม่เป็น

นักลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่า จุดแข็งของแรงงานไทย คือทำงานตามสั่ง ให้รับผิดชอบเรื่องเล็กน้อยเฉพาะตัวจะทำได้ดีมาก แต่ไม่สามารถวางแผน มีความคิดริเริ่ม หรือรับผิดชอบโปรเจกขนาดใหญ่ที่ซับซ้อนได้

ข้อวิจารณ์ต่อคนไทยมีหลักๆดังนี้

- คนไทยขาดและกลัวความรับผิดชอบ แต่ชอบมีตำแหน่งใหญ่ๆ
- ช้อนปัญหา จนมันระเบิด ถึงทำงานไม่เป็น ก็ไม่ยอมบอก จนเกิดวิกฤต
- ชาวตะวันตกต้องการผลลัพธ์และประสิทธิภาพ คนไทยต้องการรักษาสัมพันธ์
- คิดไม่เป็น ขาดความคิดริเริ่ม
- ปิดบังปัญหาให้เพื่อนร่วมงาน
- ในอาชีพที่ไม่สามารถตามไปควบคุม เช่นอาชีพขับรถบรรทุก คนงานไม่มีวินัย
- คนไทยขาดแรงผลักดัน ทำงานน้อยที่สุด แต่หวังผลตอบแทนมากที่สุด รวมทั้งการขึ้นเงินเดือนทุกปี
- มีท่าทีแบบ “ธุระไม่ใช่” ไม่ทำอะไรนอกหน้าที่ของตัวเอง เช่นเตือนเพื่อนร่วมงานเมื่อเห็นการทำผิด
- ภาษาอังกฤษไม่ดี หรือแกล้งไม่ดี เพื่อหลีกเลี่ยงการสื่อสารกับนายจ้างฝรั่ง
- คนไทยทำงานได้มีติเดียว ทำให้ต้องจ้างคนมากมาย
- ทักษคติแบบ “ไม่เป็นไร” ไม่มีสำนึกของความเร่งด่วน

บทสัมภาษณ์ - ความเห็นของนักลงทุนต่อคนงานไทย

“คุณอาจจะมีคนจบปริญญาโทและปริญญาเอกมาก ผมจับพวกเขามานั่งสัมภาษณ์ ผมบอกให้พวกเขาคิดเกี่ยวกับประเด็นปัญหา ผมบอกให้พวกเขาคิดแก้ปัญหา เขาคิดไม่เป็น ในขณะที่ธุรกิจของผมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดทั้งหมด และถ้าคุณคิดไม่ได้ และไม่สามารณำความรู้ที่มีอยู่ไปปรับใช้กับปัญหาเฉพาะที่ถูกค้าเผชิญ วุฒินำหน้าหรือเติมหลังชื่อของคุณก็ไม่มีคามหมายอะไรสำหรับผม”

“คนงานส่วนใหญ่ที่ผมได้สัมผัสชอบตำแหน่ง แต่เขาไม่ต้องการความรับผิดชอบที่มาพร้อมกับตำแหน่ง ดังนั้นคนที่ได้งานที่นี่ เราจะสร้างเขา เราจะฝึกเขาตั้งแต่กระบวนการสัมภาษณ์ เราฝึกเขาด้วยตัวเราเอง เราไม่ต้องการครอบครองปัญหาที่พกพามาจากที่อื่น พวกเขาถูกคาดหวังให้คิดด้วยตัวเอง ถ้าเขาได้รับมอบหมายงานบางอย่าง เขาก็มีความรับผิดชอบที่จะต้องทำให้เสร็จ”

“คุณภาพของคนงานในเมืองไทย เราจะเรียกว่า “ไร้ฝีมือ” เราต้องฝึกพวกเขาขึ้นมา ดังนั้นพวกเขาก็ต้องถูกฝึกใหม่ นี่คือนสิ่งที่เรากำลังพยายามทำอยู่ ในออสเตรเลียกว่าจะเป็นช่างเชื่อมได้ ก็ต้องฝึกอยู่ 4 ปี แต่ที่นี่ ใบประกาศก็ไม่ต้องมี ดังนั้นงานเชื่อมของเราจึงไม่ได้ทำโดยช่างเชื่อมที่มีคุณสมบัติพร้อม จำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพ”

“สำหรับคนงานอื่นๆ เป็นการยากมากที่จะขอให้เขาคิดไปข้างหน้า ถ้าเขาถูกสั่งให้ทำงานๆหนึ่ง เขาก็ทำแต่งานนั้น เขาไม่คิดนอกกรอบ เราพยายามฝึกพวกเขาว่า ถ้าเห็นปัญหาที่คนอื่นทำ ขอให้ถามผู้จัดการว่ามันถูกไหม และก็ไปตรวจสอบได้ ไม่ใช่แค่สั่งทำเป็นไม่เห็น”

“ดูเหมือนว่าวัฒนธรรมไทยคือคุณไม่บอกคนอื่นถ้าคุณเห็นปัญหา เพราะมันไม่ใช่ปัญหาของคุณ เป็นการยากมากๆที่จะปรับปรุงผลิตภัณฑ์ในเมื่อทุกคนต่างก็ทำแต่งานของตัวเอง และไม่มองดูว่าคนอื่นมีปัญหาไหม และไม่ต้องการช่วยเพื่อนร่วมงานในการปรับปรุงหรือแก้ปัญหา”

“สำหรับผม แรงจูงใจ incentive หมายความว่าถ้าเขาทำงานได้ดี ก็จะได้รับรางวัลแบบใดแบบหนึ่ง แต่ผมคิดว่าตอนนี้พวกเขาคิดว่า incentive หมายถึงการไม่ทำผิด ผมจึงคิดว่า incentive คงไม่ใช่คำที่ถูกต้อง ดูเหมือนมันจะถูกแปลเพี้ยนไป”

“ภาษาเป็นปัญหา เพียงแค่การแปล เมื่อคุณแปลเป็นไทย มันก็สูญเสียความหมายที่แท้จริงไปแล้ว เหมือนอย่างคำว่า incentive. Incentive หมายความว่า ถ้าคุณทำงานได้ถูกต้อง คุณจะได้รับการรางวัล แต่ที่นี่ แม้ว่าเขาจะทำงานผิด เขาก็ต้องการรางวัล เขาพูดกันอย่างนั้น ดังนั้นผมคิดว่าเราคงต้องเปลี่ยนวิธีการที่เราแสดงความขอบคุณ”

“ผู้จัดการฝ่ายการผลิตเขาไม่เข้าใจคำว่าอินเซนทิฟ และเวลาเด็กมีปัญหา เขาก็ไม่เดินไปหาหัวหน้าเขา เขาจะเดินเข้ามาหาหนู ปัญหาทุกอย่างมันก็เลยอยู่ที่หนู แล้วหัวหน้างานถ้านเขาเจอปัญหา เขาก็จะปกป้องเด็ก อย่าให้ฝรั่งมันรู้ ถ้ามันรู้พวกมันจะไม่ได้อินเซนทิฟ ก็เลยกลายเป็นว่า หัวหน้าปกป้องความคิดของลูกน้อง ซึ่งตลอดระยะเวลา ก็เลยไม่มีมพรพเม้นท์ หนูเองก็พูดไม่ได้ หนูก็ไม่รู้จะทำยังไง ทุกวันนี้น้ำงานของตัวเอง หนูทำไม่ได้เพราะหนูต้องเข้าสายการผลิตบ่อยมาก เข้าไปเกือบทุกชั่วโมง คือเด็กเขาจะไม่สนใจหัวหน้าเขาเลย หัวหน้านั่งคุยโทรศัพท์อยู่บนสายเป็นครึ่งชั่วโมง เลิกงานตั้งแต่สี่โมงครึ่ง จนหนูต้องบอกว่า ถ้าพี่เจออีกครั้งหนึ่ง พี่จะให้ฮวอนิ่งนะ เราพยายามสอนให้คนงานเช็กงานกันเอง แต่คนไทยไม่ชอบยังงั้น บอกว่า มันมาจับผิดกูทำไม”(ผู้จัดการคนไทย)

“ผมเข้าใจท่าทีของผู้จัดการฝ่ายการผลิตของผม เขาไม่ชอบมีผู้หญิงเป็นหัวหน้าเขา คุณเปลี่ยนความคิดหรือความเชื่อด้านวัฒนธรรมไม่ได้ แต่คุณสามารถพยายามทำงานในกรอบนั้น ”

“สิ่งที่ท้าทายที่ใหญ่ที่สุดของธุรกิจเราในเมืองไทยคือการดึงดูดบุคลากรที่มีความสามารถ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นทุกที่ไม่ใช่แค่กับประเทศไทย คือการรับคนคุณภาพสูงเข้ามาทำงาน มีความต้องการนักบัญชีคุณภาพสูงอย่างมาก มีการแข่งขันกันมากทั่วโลก ”

“เราโชคดีมากกับคนงานไทย มีการเปลี่ยนงานการลาออกไม่มาก คนงานของเราส่วนใหญ่อยู่กับเรามาตั้งแต่ต้น และการพัฒนาคนงานของเราอย่างต่อเนื่อง ความรู้ที่คนงานเรามีทำให้เรามีชื่อเสียงในตลาด”(โลจิสติก)

“คุณต้องฝึกอบรมอย่างมากเสมอเพื่อให้เขายอมรับวัฒนธรรมของบริษัท มันจะเป็นการยากเสมอที่จะหาคนที่เหมาะกับงานกับบริษัท ได้ทันที เพราะ ธรรมชาติของแต่ละธุรกิจไม่เหมือนกัน ”

“คนงานส่วนใหญ่ของเราพูดภาษาอังกฤษได้ดีพอควร และผมก็ตัดสินใจเรียนภาษาไทย ซึ่งทำให้การสื่อสารง่ายขึ้น และทำให้มั่นใจว่าไม่มีช่องว่างที่ทำให้เกิดการเข้าใจผิด ”

“ผมคิดว่ามีบางด้านที่คนไทยทำได้ดีมาก คือด้านศิลปะ เช่นพวกฟิล์มและการ์ตูน ธุรกิจโรงแรมและท่องเที่ยว เหล่านี้เป็นทักษะตามธรรมชาติของคนไทย”

“OEM ผู้ผลิตรถยนต์คาดหวังให้คุณดีเท่าบริษัทญี่ปุ่นที่ดีที่สุดหรือบริษัทอเมริกา หรือบริษัทออสเตรเลียที่ดีที่สุด ซึ่งครอบคลุมในหลายๆด้าน เช่น ด้านทักษะ ความเข้าใจเรื่องระบบการผลิตแบบคล่องตัว (lean manufacturing system) มีเด็กจบใหม่จากมหาวิทยาลัยจำนวนมากที่มีทักษะดี แต่ตอนที่เรายพยายามหาคน เราพยายามหาคนที่มีความรู้เฉพาะ คนที่เคยทำงานในอุตสาหกรรมมาสักระยะหนึ่งและก็มีคุณสมบัติด้วย ดูเหมือนจะมีช่องว่างนี้ในตลาดแรงงาน เราไม่ได้คนที่เราอยากได้ ก็ต้องฝึกเด็กจบใหม่ภายในเวลาอันสั้น ทำให้เป็นเรื่องยากสักหน่อย เด็กจบใหม่ต้องเรียนรู้ตั้งแต่วางล่างขึ้นมา แต่คุณมีลูกค้ายี่หว่งให้คุณเป็นซัพพลายเออร์ที่มีวุฒิภาวะเต็มที่ ช่วงรอยต่อนี้เป็นช่วงที่ลำบาก ทุกคนที่นี้พยายามอย่างหนัก มีช่องว่างระหว่างจุดที่ตลาดแรงงานไทยมีทักษะโดยทั่วไป กับ จุดที่ผู้ผลิตรถยนต์ต้องการเพื่อ

พยายามแข่งขันในตลาดโลก และต้องการให้ซัพพลายเออร์มีความพร้อมนั้น ผมอยากเห็นฐานความรู้ความชำนาญของประเทศไทย การออกแบบ ระบบคอมพิวเตอร์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ประเทศอื่นๆในโลกเขาใช้กันเป็นปกติได้ถูกใช้เป็นปกติที่นี้ เรื่องนี้อาจใช้เวลาสามปี อย่างนั้นก็นานเกินไป ต้องเร็วกว่านั้น ดูเหมือนว่าเด็กเรียนจบใหม่เป็นแรงงานที่มีมากที่สุดในตลาดแรงงาน แต่ที่เราต้องการจริงๆคือคนที่มีความชำนาญอย่างมากและมีคุณวุฒิ ในออสเตรเลียเราร่วมมือกับเทศบาลในพื้นที่เรารับเด็กจบมัธยมปลาย และฝึกเด็กโดยใช้โปรแกรมฝึกงานช่วงที่รัฐบาลให้เงินอุดหนุน เรื่องนี้ประสบความสำเร็จมากและหลังฝึกงานจบแล้ว เด็กส่วนใหญ่ก็อยู่กับเราต่อไป เราพบว่าวิธีการนี้ดีมาก ในปฏิบัติการของเราไม่มีแรงงานที่ไร้ฝีมือ แม้ว่าจะเริ่มแบบไม่มีฝีมือ แต่เราก็ยังต้องฝึกพวกเขาจนได้ระดับความชำนาญที่เราต้องการ การหาแรงงานที่มีทักษะต่ำหรือไม่มีทักษะเลยไม่ใช่เรื่องยากในเมืองไทย เราจ้างคนประมาณ 430 คน 250 คนอาจจัดได้ว่าเป็นแรงงานที่ไม่มีทักษะ เราต้องใช้แรงงานที่มีทักษะสูงมาก และนี่คือที่เราพบว่าหาคนที่มีความเหมาะสมยากมาก”

“เราต้องการคนงานด้าน *inventory* และวัสดุที่รู้จักระบบ *low inventory* แบบญี่ปุ่นและออสเตรเลีย ระบบ *just in time* เราต้องใช้คนมากที่มีความรู้เรื่องงานกลึง *machining* เราต้องการคุณภาพ และแม้ว่าคนของเราทำงานหนักมากและเขาก็ค่อนข้างดี แต่เราจำเป็นต้องได้คนที่เคยสัมผัสกับความต้องการด้านคุณภาพของผู้ผลิตรายใหญ่ๆเป็นเวลาหลายปีและรู้ว่า *QI* คืออะไร ผมต้องการนักบัญชี ที่รู้จักอุตสาหกรรมยานยนต์ที่เคยทำงานกับบริษัทระดับโลก วิศวกรที่มีประสบการณ์ *Process engineering* ในการผลิตแบบ *lean manufacturing* รวมทั้งผู้ที่สามารถมาทำงานบริหารทั่วไปได้ ผมพบว่าคนงานไทยมีความกระตือรือร้นในการทำงานมาก เขาอยากเห็นผลสำเร็จ เขาพยายามอย่างหนักมาก และถึงแม้เขาจะไม่มีประสบการณ์ เขาก็พยายามอย่างเต็มความสามารถ เป็นเรื่องยากเพราะหลักสูตรฝึกอบรมด้วยตัวเองส่วนใหญ่มีแต่ภาษาอังกฤษ เราพยายามหาแปลเอกสารฝึกอบรมเป็นภาษาไทย แต่ดูเหมือนไทยจะเป็นภาษาสุดท้ายที่เขาอาจจะผลิต คือหาไม่พบ ผมไม่รู้ว่าจะทำไม ในเมื่อที่นี้เป็นตลาดขนาดใหญ่”

“ดูเหมือนว่าคนไทยต้องการอยู่ในตำแหน่งบริหาร ผมพยายามทำให้โครงสร้างองค์กรเป็นแบบราบ แต่มีคนอยากเป็นผู้บริหารจริงๆ”

“คนขับรถเป็นปัญหาใหญ่สำหรับเรา พวกนี้เป็นแรงงานไร้ทักษะ มีปัญหาเรื่องความมีวินัยและอื่นๆ เกี่ยวกับการทำให้พวกเขาตระหนักว่าพวกเขาได้รับการปฏิบัติอย่างคิชนาดไหนเทียบกับคนขับรถในบริษัทอื่น เราให้อุปกรณ์รักษาความปลอดภัยส่วนบุคคลที่ดีที่สุดแก่เขา เราให้การทำงานและชั่วโมงทำงานที่ดีที่สุดสำหรับเขา และเราให้อุปกรณ์ที่ดีที่สุดแก่เขา และในด้านความสบาย เรามีรถบรรทุกที่แพงที่สุดในประเทศไทย ความปลอดภัยและการบำรุงรักษาของเรามีความเป็นเลิศ รถบรรทุกไม่เคยบรรทุกน้ำหนักเกิน และเราทำตามธรรมาภิบาลทุกอย่าง ผมไม่คิดว่าเราได้รับความยุติธรรมในการเป็นผู้นำด้านคุณภาพในอุตสาหกรรมนี้”

“คุณหาคนจบบัญชีได้มากมาย แต่เขาควรไปทำงานรีเซพชันดีกว่า ข้างเสียเวลาอะไรอย่างนี้ บริษัทใหญ่ๆมีปัญหา เราเห็นปัญหาในบริษัทบัญชี บริษัทกฎหมาย กลุ่ม *big five* พวกเขามีคนงาน ซึ่งเป็นได้แค่เสมียน *process workers* และคนเหล่านั้นจบปริญญาตรี จบ *MBA* แต่ในเรื่องการคิด คิดเป็น ไม่ดีเลย ผมอาจจะพูดแรง แต่เรื่องนี้เป็นปัญหาที่ยาก

เพราะเมืองไทยขาดคนที่มีความรับผิดชอบและมีสามัญสำนึก คุณภาพของคนงาน คุณมีคนเยอะที่มีความชำนาญสูงในด้านงานสำนักงานทั่วไป *administration* แต่จำเป็นไหมที่คนเหล่านี้ทุกคนต้องจบปริญญาสูงๆ ผมไม่รู้ แต่สิ่งที่หายากคือสามัญสำนึก *commonsense* และคนที่มีความรับผิดชอบพอที่จะคิดได้ว่าควรนำเสนอข้อมูลให้ได้รับรู้กัน ก็หายากมากๆ คนงานซ่อนข้อมูลเพราะเขาคิดว่าคุณไม่จำเป็นต้องรู้ หรือเขาตัดสินใจว่ามันไม่สำคัญพอ และเขาก็ไม่คิดว่าคนอื่นควรรู้ด้วย เขาอยากให้นายใหญ่มีความสุขจนกว่าจะเกิดวิกฤต”

“ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะหาคนที่พูดภาษาอังกฤษได้ เป็นการยากที่จะหาคนที่มีความรักดี พวกเขาเปลี่ยนงานเป็นว่าเล่นในธุรกิจที่ผมทำอยู่นี้”

“ข้อดีคือแรงงานที่นี่มีการฝึกอบรมอย่างดี แต่มีคนไม่พอ และนี่เป็นประเด็นที่มีการหยิบยกขึ้นมาในหอการค้าต่างประเทศ”

“คุณภาพของคนงาน ธุรกิจของผมที่นี้เกี่ยวข้องกับทรัพยากรมนุษย์ และที่จริงแล้ว คุณภาพคนที่นี้ค่อนข้างต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ผมพบว่าคนไทยขาดจินตนาการ ขาดแรงผลักดัน สำหรับระดับบริหารที่สูงขึ้นมา ก็ขาดความพร้อมในการวิเคราะห์ เขอนัดแต่การทำ แทนที่จะคิดว่าจะสร้างความก้าวหน้าได้อย่างไร ทุกวันนี้บริษัทต้องการถูกจ้างและพนักงานที่สามารถผลักดันให้บริษัทขับเคลื่อนไปข้างหน้าได้ ไม่ใช่เอาทำร่น้ำ ธุรกิจจะหยุดนิ่งไม่ได้ ถ้าหยุดนิ่งเมื่อไรก็ตายเมื่อนั้น นี่คือปัญหาในระดับหนึ่ง แต่ในทุกๆ ระดับ มีเพื่อนในวงการมาบ่นให้ผมฟังว่า มีการขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณสมบัติในทุกๆ ระดับ ทุกคนกำลังร้องทุกข์เกี่ยวกับการขาดแคลนแรงงาน เรื่องนี้มีการอภิปรายอย่างกว้างขวางในหอการค้าต่างประเทศ เราได้ยินมาว่ารัฐบาลไทยส่งเสริมให้คนงานที่มีทักษะในงานช่างไปทำงานในต่างประเทศ ตัวแทนหอการค้าบางคนบอกว่าเราควรขอให้รัฐบาลไทยหยุดส่งคนไปต่างประเทศ เพราะการขาดแคลนแรงงานในประเทศ ผมบอกว่าคุณจะทำหรือ เราทำอย่างนั้นไม่ได้ มันจะเป็นการเพิ่มความไม่เสมอภาค มันเป็นงานของเราที่จะต้องทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่ดีขึ้น เพื่อให้คนไทยอยากอยู่ที่นี้ และคนอื่นก็อยากมาทำงานที่นี้ ไม่ใช่ไปห้ามไม่ให้เขาไปเมืองนอก นั่นคือสิ่งที่โง่เขลาทำให้อึดอัด ดังนั้นจึงมีการจิกจิกมากมายที่ต้องทำเพื่อปรับปรุงคุณภาพแรงงานที่นี้”

“มีแนวโน้มมาเป็นเวลาสิบปีแล้วที่บริษัทต่างชาติต้องการถ่ายโอนให้ผู้บริหารระดับสูงเป็นคนในประเทศ เป็นคนไทย ถ้าเขาทำได้ บางครั้งบางบริษัทก็ยังจำเป็นต้องส่งคนมาจากสำนักงานใหญ่ในต่างประเทศมาบริหาร เพราะต้องใช้ประสบการณ์ของคนจากสำนักงานใหญ่ แต่ในธุรกิจการจัดหาผู้บริหารที่เราทำอยู่นี้ เราต้องใช้เวลาเยอะมากในการหาผู้จัดการประจำประเทศที่เป็นคนไทย บางครั้งลูกค้าก็ส่งมาว่าจะเป็นคนชาติไหนก็ได้ ไทยก็ได้ฝรั่งก็ได้ เงินเดือนก็ตั้งไว้ที่ 300,000 – 400,000 บาท เขาย้ายเงินสำหรับตำแหน่งงาน ไม่ใช่สำหรับตัวคน เขาไม่สนใจว่าจะเป็นคนชาติไหน ถ้าทำงานได้ โดยเฉพาะถ้าเป็นตำแหน่งประจำภูมิภาค”

“การทำธุรกิจในเมืองไทยค่อนข้างง่าย เมื่อผมมาถึงเมืองไทยใหม่ๆ ผมก็ตั้งใจหาพนักงานที่เหมาะสม และเรื่องนั้นช่วยผมมาโดยตลอด เราเหมือนทีมงานที่เป็นครอบครัวเดียวกัน ดีมาก ผมไม่รู้จะชมคนงานไทยอย่างไรให้เพียงพอ ”

“เราอยู่ในธุรกิจให้บริการ พนักงานไทยของเรามีข้อดีมากในเรื่องนี้ มันสอดคล้องกับนิสัยคนไทย พวกเขามีความสุขในการทำงาน แล้วมันก็ส่งผลถึงลูกค้า นี่เป็นสมบัติที่ยิ่งใหญ่ เป็นเรื่องดีมาก เราเริ่มเห็นคนงานไทยของเรามีความมั่นใจมากขึ้น และเริ่มผลักดันความเห็นของตนเอง เรื่องนี้ไม่ใช่นิสัยโดยธรรมชาติของคนไทยในการแสดงความเห็นต่อผู้บริหาร เราส่งเสริมให้คนงานเราแสดงออก และเขาก็ทำดีขึ้นเรื่อยๆ ” (สันทนการ)

“มีการขาดแคลนผู้เชี่ยวชาญด้านปลา ดังนั้น curators ทั้งสองของเราเป็นต่างชาติ เราหวังจะได้ curator คนไทยเสมอ แต่ไม่มีผู้เชี่ยวชาญ มหาวิทยาลัยมีคนรู้ทฤษฎี แต่ไม่มีประสบการณ์ในเชิงปฏิบัติ สุดท้ายเราก็หาคนที่มีความเชี่ยวชาญไม่ได้ เราจึงจ้างคนที่มีทักษะใกล้เคียง เช่นเคยดูแล aquarium มาก่อน แสดงความสนใจในสัตว์ แล้วเราก็ต้องฝึกพวกเขาขึ้นมา ”

“คนงานส่วนใหญ่ที่เราจ้างเป็นผู้หญิงที่ไร้ทักษะ เขาทำงานเย็บ มีประสบการณ์มาก่อนหลายปีในงานเย็บ แต่ไม่มีการฝึกทางเทคนิค ผมอยากให้มีการเทรนด้านเทคนิคมาก ผมมีคนงานที่มีทักษะแบบแม่บ้าน มีคนวางแบบที่มีฝีมือ และจะจ้างคนร่างแบบด้วยคอมพิวเตอร์ในเร็วนี้ รวมทั้งคนทำบัญชี ปัญหาใหญ่ที่สุดสำหรับผมเกี่ยวกับคนงานคือการฝึกอบรม เพราะสิ่งที่เราทำและเพราะเราทำส่งตลาดโลก คุณภาพของงานจะถูกตรวจตราอย่างละเอียดถี่ถ้วน เราต้องใช้เวลาหกเดือนเพื่อฝึกคนให้ทำงานพื้นฐานได้ ผมมีนโยบายฝึกคนตลอดเวลา ”

“ภาษาเป็นปัญหาเสมอในการสื่อสารกับคนงาน ผมต้องวาดรูปมากๆ ผมแก้ปัญหโดยหาคนที่พูดภาษาอังกฤษได้มาช่วยสื่อสาร และจัดกระบวนการและขั้นตอนการทำงานให้เป็นระบบ ผมพยายามทำให้คนงานรู้จักผลิตภัณฑ์และรู้ว่าเรากำลังก้าวไปทางไหน ผมคิดว่าคนงานพอใจมาก หุ่นส่วนชาวออสเตรเลียทั้งสามคนของผมตกลงกันว่าเราจะทำเรื่องนี้แบบออสเตรเลีย และเราสร้างความมั่นใจว่าคนงานของเราได้รับการปฏิบัติต่ออย่างเป็นธรรมเสมอ ในสถานที่ทำงาน เราพยายามทำตามแนวทางด้านความปลอดภัยของออสเตรเลีย เพราะเราคาดหวังสูงจากคนของเรา เราจึงให้ผลตอบแทนในรูปเงินเดือนที่ยุติธรรม และให้ขึ้นเงินเดือนทุกปี และผมก็อยากเห็นความก้าวหน้าของคนงาน ถ้ามีคนงานมาขอไปเรียนภาคค่ำผมจะจ่ายเงินให้ ผมพยายามส่งเสริมความก้าวหน้าของคนงานเท่าที่ผมจะทำได้ในรูปแบบอย่างนี้ ”

“ตอนนี้ผู้รับเหมาทุกรายในอุตสาหกรรมก่อสร้างกำลังเจอภาวะที่ยากลำบากมาก เราประสบปัญหาเดียวกัน คือการหาคน มีคนไม่พอในอุตสาหกรรมนี้เพื่อทำงานที่กำลังจะมาถึง ผมคิดว่านี่เป็นปัญหาที่ใหญ่มากสำหรับทุกบริษัท เป็นการยากมากที่จะหาคนที่มีความรู้ที่ผ่านการฝึกอบรมมาแล้ว วิศวกร วิศวกรที่ดีได้ยากมากๆ วิศวกรก่อสร้าง วิศวกรทุกประเภท ยากมากที่จะหาคนที่มีความสัมพันธ์ที่เหมาะสมที่คุณต้องการ การขาดแคลนบุคลากรที่มีทักษะจะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับอุตสาหกรรมนี้ไปอีก 10 ปีข้างหน้า เราเจอปัญหานี้มาตั้งแต่ปีที่แล้ว ผมพยายามสัมภาษณ์คน 3 หรือ 4 คนทุกสัปดาห์ แม้ว่าผมยังไม่ต้องการคนในตอนนี ปริมาณงานมีมหาศาลมากทั่วโลก ตอนนี้มีคนงานไทยไปทำงานใน

ต่างประเทศมาก คนมีฝีมือถูกดึงตัวไปทำงานในดูไบ สิงคโปร์ ซาอุดีอาระเบีย ทุกๆที่ ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานที่มีฝีมือ”

“เรามีปัญหาเรื่องประสิทธิภาพของคนงานไทย คุณต้องจัดการด้วยการควบคุมงานอย่างเพียงพอ และต้องทำให้ผู้คุมต้องรับผิดชอบต่อสิ่งที่คนงานทำ สำหรับพนักงานประจำสำนักงานที่นี่ไม่เป็นสองรองใคร พวกเขาดีมาก ปัญหาที่ผมพูดถึงคือคนงานในภาคสนาม คุณต้องทำให้แน่ใจว่า คนงานเหล่านั้นเข้าใจว่าคุณมีความคาดหวังอะไร บางทีก็ต้องใช้เวลานาน สอง สาม สี่ หรือแม้กระทั่งหกเดือน เมื่อคุณทำสำเร็จแล้วก็ไม่มีปัญหา แต่คุณต้องสร้างสิ่งนี้ตั้งแต่ตอนเริ่มต้น ถ้าคุณไม่บอกเขา เขาก็จะกลับไปใช้นิสัยเดิมๆ เป็นการยากมากที่จะเปลี่ยนพวกเขา ยากมากๆ”

“ไม่ใช่เรื่องง่ายที่จะหาคนมีฝีมือสำหรับบางส่วนของโรงงานเรา เราหาช่างเชื่อมได้ไม่มีปัญหา แต่เราหาช่างพันสียี่ห้อไม่ได้ โดยทั่วไปเราได้คนงานจากไอร์แลนด์ในภาคอีสาน และเราต้องสอนเขา ในออสเตรเลียคุณต้องฝึกงานสี่ปีถึงจะได้เป็นช่างพันสียี่ห้อผ่านการรับรอง ที่นี่ดูเหมือนไม่มีโรงเรียนสอนเรื่องนี้ เราต้องการช่างพันสียี่ห้อสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์ เราก็เลยต้องเอาคนของเราจากออสเตรเลียมาสองเดือนมาฝึกคนงานที่นี่ ซึ่งคือหลักสูตรสี่ปีในออสเตรเลีย หลังฝึกอบรม คนงานไทยก็ยังทำงานไม่ได้ดี ตอนนี้งานเริ่มดีขึ้นหน่อยแล้ว แต่ก็ยังต้องแก้ไขอีกมาก พวกเขาต้องได้รับการอบรมเพิ่มขึ้น เขาทำความเข้าใจที่เป็นเรื่องพื้นฐาน จะต้องใช้เวลาอีกนานมากกว่าเขาจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเหมือนคนงานในออสเตรเลีย ผู้จัดการโรงงานของเราได้ติดต่อสถาบันการศึกษาเพื่อดูว่ามีนักเรียนหลักสูตรแบบนี้ไหม ปรากฏว่าไม่มี อย่างไรก็ตาม ช่างเชื่อมมีความเร็วและมีความสามารถเท่าช่างในออสเตรเลีย เพราะพวกเขามีประสบการณ์มาจากที่อื่น พวกเขาได้รับการฝึกอบรมจนได้มาตรฐานสากล” (งานโลหะ)

“ตอนนี้เรามีคน 15 คนในโรงงานที่นี่ 7 ในโรงงาน และ 7 คนทำงานสำนักงาน ผมแปลกใจนะ ที่แรกนี่ก็ต้องใช้คน 25 คนเพราะคิดว่าเราต้องการคนงานมากกว่าในออสเตรเลีย แต่กลับตรงกันข้าม คนงานไทยทำงานได้เร็วกว่าคนงานออสเตรเลีย และมีประสิทธิภาพมากกว่าออสเตรเลีย” (ผลิตเครื่องมือ)

“จนถึงตอนนี้เราสามารถหาคนงานที่เราต้องการได้ในด้านประสิทธิภาพ คนไทยงานดีกว่าออสเตรเลีย มีทักษะ แต่เราก็ต้องพร้อมลงทุนด้านการฝึกอบรม เงินเดือนพื้นฐานของเราสูงกว่าบริษัทญี่ปุ่นเล็กน้อย แต่เราไม่ได้ให้ค่าสวัสดิการที่พอก เราจ่ายค่าเดินทางให้”

“ผมคิดว่าคนงานที่เรามีอยู่ตอนนี้ ภาษาค่อนข้างยาก ผมคุยกับคนทุกคนในโรงงานไม่ได้ แต่โดยทั่วไปผมสื่อสารถึงสิ่งที่ต้องการได้ และผู้จัดการโรงงานก็พูดภาษาอังกฤษได้ดีมาก เรามีผู้จัดการโรงงานที่รู้จักวิธีควบคุมคนงาน ถ้าเราไม่มีผู้จัดการดีๆ เราจะมีปัญหาแน่”

“สำหรับเจ้าหน้าที่ระดับสูง เราใช้บริษัทจัดหางาน ผมคิดว่าประสบความสำเร็จดี สำหรับคนงานอื่นๆเราโฆษณาบน job board ของนิคมอุตสาหกรรม ผมไม่อยากพูดว่า มันเป็นเรื่องง่าย เรามีคนสมัครมาก แต่ต้องกรองออกมาก เพื่อหาคนที่ดีที่สุด จนถึงตอนนี้เราหาคนที่เหมาะสมได้ แต่ต้องใช้เวลาานทีเดียว” (ผลิตเครื่องมือ)

“เรามีคนงานที่ดี ทำงานด้วยง่าย ผู้คุมของเราเป็นคนไทยที่พูดภาษาอังกฤษได้ เรามีผู้คุมไทย และคนงานไทย เราไม่มีปัญหา ตอนแรกเราต้องให้คำแนะนำและช่วยเหลือเพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ ต้องแสดงให้เห็น และเขาก็ปรับปรุงได้ในเวลาอันสั้น” (ก่อสร้าง วิศวกรรม)

“ผมคิดว่าแรงงานไทยดี แต่ที่น่าห่วงคือเวลาคนออก เขาออกโดยไม่บอกคุณล่วงหน้า ออกไปทันทีเลย ไม่มีบอกล่วงหน้าสองสัปดาห์ เรามีกฎเกณฑ์ แต่เขาก็ไม่สนใจ ผมมีคนรถคนหนึ่งอยู่ๆก็ออกไป ผมรู้ว่าเขาที่ไหน ในประเทศอื่นไม่มีใครทำอย่างนี้ เขาบอกล่วงหน้ากัน”

“องค์กรของเรามีปัญหามากในการหาวิศวกรดีๆ เราพบว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้ผลิตวิศวกรมากเพียงพอ เราต้องการวิศวกรออกแบบ แต่พบว่าไม่มีวิศวกรการผลิต เพราะประเทศไทยเน้นแต่การผลิตแต่ไม่เน้นออกแบบ เพราะการออกแบบมักจะมาจากสำนักงานใหญ่ของบริษัทผลิต หรือซัพพลายเออร์ที่มีข้อตกลงอยู่แล้วกับซัพพลายเออร์รายอื่นในยุโรป หรือญี่ปุ่น หรืออเมริกาเหนือ ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้จึงไม่ได้เป็นไปในทิศทางที่มันควรจะเป็น คือมีกรอบแคบๆแค่ให้ความรู้ในการใช้ผลิตภัณฑ์ตัวหนึ่งๆ แต่ไม่มีการสอนให้ชุมชนไทยออกแบบผลิตภัณฑ์ จะเป็นการดีกว่าสำหรับประเทศไทยที่จะใช้วิธีการเดียวกันกับจีน เมื่อจีนซื้องานด้านวิศวกรรม เขาจะบังคับให้มีการฝึกอบรมพนักงานในประเทศ เรื่องนี้สำคัญมาก ถ้าคุณต้องการให้ประเทศของคุณเติบโต บริษัทของเราภูมิใจในบริการด้านวิศวกรรม และก็ยินดีถ่ายทอดความรู้ในการออกแบบให้คนไทย อาจใช้เวลาสองสามปี แต่ถ้าทำซ้ำแล้วซ้ำอีก คนไทยก็จะเรียนรู้และเข้าใจที่จะทำการออกแบบด้วยตัวเองได้ ในเรื่องนี้ผมพบว่าซัพพลายเออร์ญี่ปุ่นและยุโรปไม่เต็มใจถ่ายทอดความรู้ เพราะกลัวว่า อีกห้าปีคนไทยจะแข่งกับเขาได้ ในความเห็นของผม การกีดกันความรู้ทำให้ประโยชน์ได้เฉพาะในระยะสั้น แต่ในระยะยาวบริษัทจะได้ประโยชน์มากกว่าจะได้รับความเคารพมากกว่าหากยินดีถ่ายทอดความรู้เราเองก็ต้องเรียนรู้มากขึ้นตลอดเวลา และอาจต้องถ่ายทอดเทคโนโลยีที่สูงขึ้นในอนาคต บริษัทเราต้องการอยู่ในเมืองไทยในระยะยาว และเราต้องการพัฒนาคนที่นี่ แม้วันหนึ่งเราต้องจากไป ความรู้นั้นก็จะอยู่ในคนที่เรารู้จักขึ้นมา และความรู้นั้นจะแพร่ไปในอุตสาหกรรม เราพบว่า ไม่ว่าเราจะเต็มใจหรือไม่ก็ตาม เมื่อพนักงานมาทำงานกับเราได้สามหรือสี่ปี เขาก็อาจลาออกไปทำงานกับบริษัทผลิต แล้วก็ใช้ความรู้ที่ได้รับจากเราเพื่อแสวงความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ดังนั้น ไม่ว่าเราจะชอบหรือไม่ก็ตาม ก็มีการถ่ายทอดความรู้นั้นอยู่แล้ว ถ้าอย่างนั้น ทำไมไม่ใช้ประโยชน์จากมันให้เต็มที่เสียละ คือการช่วยชุมชนไทยและซัพพลายเออร์ให้ได้รับความรู้นั้น” (ออกแบบวิศวกรรมยานยนต์)

“คนงานบางคนต้องใช้เวลานานกว่าจะเข้าใจขั้นตอนการทำงานใหม่ๆ และก็มีคนไม่เต็มใจ ลงใจกับการเปลี่ยนแปลง คนงานไม่คุ้นเคยกับขั้นตอนใหม่จนกว่าคุณจะช่วยดูแลอย่างใกล้ชิดและสอนเขาทำไปตลอดทางไม่อย่างนั้น เขาก็กลับไปใช้วิธีการเก่าที่เขารู้ เรื่องนี้มาจากวัฒนธรรมไทย บางครั้ง คนไทยไม่กล้าแสดงความคิดเห็น หรือไม่กล้าบอกลถึงปัญหาเมื่อเกิดปัญหาขึ้น เขาไม่บอกคุณ เขาไม่ยอมทำให้คุณไม่พอใจ ไม่สบายใจ เกิดเรื่องนี้ขึ้นกับผมหลายครั้งแล้ว เราต้องส่งของไปมาและเชียวอย่างเร่งด่วน ผมบอกคนงานที่รับผิดชอบเรื่องชิปปีงว่าให้ติดต่อบริษัทที่ขนส่งทางทะเล ไม่ใช่ทางบกเหมือนที่เคยทำกันมา ผมนั่งลงกับเธอ ขึ้นอินเตอร์เน็ต พิมพ์แผนที่ออกมา ให้เห็นที่ตั้งของลูกค้านบนเกาะ ผมวาดรูปเรือและเกาะ บอกเธอว่าให้ติดต่อใครที่ไหน เธอบอกว่าเธอเข้าใจ สื่ออาทิตย์ต่อมา ลูกค้าที่

มาเลเซียเมื่อถามว่าทำไมของยังมาไม่ถึง *Bill of landing* อยู่ที่ไหน ผมกลับไปทำงาน ถามหา *bill of landing* เธอบอกว่าไม่มี ผมถามว่าสินค้าอยู่ที่ไหน เธอบอกอยู่ในโกดัง ผมไปดูและก็จริง ของยังอยู่ในโกดัง ทำไมยังอยู่ที่นี้ โอ ผมไม่เข้าใจ และพฤติกรรมแบบแผนของคนไทยเวลาอายุขายหน้าคือหัวเราะ แล้วเธอก็หัวเราะ ผมคิดว่า OK เราต้องส่งของไปวันนี้ จนถึงวันนี้ ผมก็ยังไม่เข้าใจว่าทำไมเธอไม่ส่งของออกไป ทำไมเธอไม่มาถามผมถ้าเธอไม่รู้ว่าจะทำยังไง คนงานคนอื่นบอกผมว่า เพราะเธอไม่ต้องการทำให้ผมไม่สบายใจ ผมขอบอกคุณนะว่าผมเป็นคนที่ไม่เย็นมาก ๆ ไม่เคยเบรคแตก ถ้าเรื่องนี้เกิดขึ้นกับคนอื่นในบริษัทผม พนักงานคนนี้ต้องถูกไล่ออกแน่นอน ผมไม่เข้าใจว่าทำไมเธอไม่เคยพูดถึงปัญหา หรือถ้าเธอไม่เข้าใจ ผมก็คาดหวังว่า ถ้ามีคนถูกขอร้องให้ทำอะไรสักอย่าง แล้วมีปัญหา เขาจะมาบอกคุณ ผมเสียความน่าเชื่อถือไปมากกับลูกค้า เพราะของที่ไปถึงช้ากว่ากำหนด เรื่องแบบนี้เกิดขึ้นในเมืองไทย และผมคิดว่านี่เป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ซึ่งคนไทยไม่ต้องการทำให้คุณไม่พอใจ เขาเลยไม่บอกคุณว่ามีปัญหา และแน่นอนเมื่อเกิดปัญหานั้น มันก็กลายเป็นความวุ่นวายใหญ่หลวง เรื่องนี้นักลงทุนต้องระวังไว้ให้ดี ตอนนี้ผมเรียนรู้เรื่องนี้แล้ว และตอนนี้ผมบอกให้คนงานพูดซ้ำให้ผมฟังว่าผมบอกอะไรเขา แล้ววันรุ่งขึ้นผมก็ไปตรวจงาน ผมไม่เคยยอมรับคำว่า ครับ คำว่าใช่อีกต่อไป ผมขอคุณเอกสารไปลงเรือ ให้แน่ใจว่าของได้ออกไปแล้วจริงๆ ผมพยายามจะไม่เข้าไปจัดการเรื่องยุ่งเหยิง แต่โชคร้าย ที่ไม่ทำก็ไม่ได้ เป็นเพราะเราอยู่ในประเทศนี้ที่ซึ่งธุรกิจที่เราซื้อต่อนั้นคุ้นเคยแต่การซื้อขายภายในประเทศ แต่ธุรกิจของเราส่วนใหญ่เป็นไปเพื่อการส่งออก จึงต้องมีการเรียนรู้กันใหม่ คนงานของผมไม่รู้จักรหัสของไปต่างประเทศ ผมคิดว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเพราะวัฒนธรรมเก่าของบริษัท ซึ่งเป็นของครอบครัวไทย คนที่อยู่ในตำแหน่งสูงสุดเคยสั่งทุกคนที่อยู่ข้างล่าง คนงานก็รอฟังคำสั่งจากเบื้องบนเพียงอย่างเดียว ไม่มีใครตัดสินใจยกเว้นจะเป็นคำสั่งจากคนที่อยู่บนสุด เราซื้อกิจการนี้ และคนงานก็ยังคงรอคำสั่งเหมือนเดิม แต่ผมอยากให้คนงานรู้สึกว่าเขาเองก็มีอำนาจ และผมให้ความรับผิดชอบต่อพวกเขา เป็นเรื่องที่น่าสนใจว่าเขาจะมีความรับผิดชอบหรือเปล่า แทนที่จะต้องให้ผมเข้าไปจัดการและสั่งงานทุกอย่างด้วยตัวเอง”

“เราพอใจกับคนของเรามาก ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ของคนไทย คนงานฝีมือต่ำ พวก *blue collars* ตอบสนองต่อการฝึกอบรมดี คนงานขยันขันแข็ง และให้ผลงานที่ดีมาก เมื่อเร็ว ๆ นี้ลูกค้ามาตรวจดูโรงงาน แล้วเขาบอกว่าโรงงานเราเทียบเท่าหรือดีกว่าโรงงานในออสเตรเลีย ไม่เฉพาะแค่เรื่องสถานที่และอุปกรณ์ แต่รวมถึงคนด้วย เราดีใจมากกับคนที่เราจ้าง”

“การจัดการกับคนงานที่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้หรือได้น้อยมากเป็นเรื่องที่ทำทนาย เมื่อคุณมีคนงานที่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้ คุณก็ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ในการบรรยายถึงภารกิจหรือสินค้าที่คุณต้องการให้เขาทำ ทำให้เราต้องพยายามสื่อสารให้ชัดเจนที่สุดและต้องคิดคำนึงอย่างใกล้ชิด ทุกครั้งที่เราไม่ได้อธิบาย ไม่ได้ติดตามงาน เขาจะทำได้ อย่างสะเปะสะปะ เพราะเขาไม่เข้าใจในสิ่งที่เราต้องการให้เขาทำ ถ้าเขาได้ฝึกภาษาอังกฤษ ก็จะช่วยเราได้มาก”

“ต้นทุนด้านค่าแรงพื้นฐานในจีนน้อยกว่าไทย แต่ประโยชน์สำหรับเราคือคนไทยมีการศึกษามากกว่า และทำงานมีประสิทธิภาพมากกว่า”

“คนงานไทยของผมยอดเยี่ยมมาก เขามีประสิทธิภาพสูงมาก เป็นลูกจ้างชั้นเยี่ยม มีความรักดี และถ้าคุณทำดีกับพวกเขา เขาจะตอบแทนคุณอย่างมากมาย มากกว่าที่ลูกจ้างชาวออสเตรเลียจะทำให้คุณ” (โลจิสติก)

“ทรัพยากรมนุษย์ที่นี่ ดี และมีพร้อม เรามักหาคนงานที่จบปริญญาตรี แต่ปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยเมืองไทยต่างไปจากปริญญาตรีในออสเตรเลีย ผมคิดว่าบางคนที่มีใบปริญญาไม่มีคุณสมบัติอย่างที่ควรจะมี แต่พนักงานของเราเองนั้นดีมาก ”

“เมื่อผมสัมภาษณ์คน ผมไม่เคยใบปริญญาของเขา ผมต้องการรู้ว่าเขาคือใคร เขาฉลาดแค่ไหน และมีบุคลิกภาพเป็นอย่างไร ผมไม่เคยกับกระดาดแผ่นเดียว OK กระดาดก็ดี แต่ในท้ายที่สุด ผมแคร์คนมากกว่า เขาจะทำงานเป็นอย่างไร มีความชำนาญอะไร และมีบุคลิกภาพอย่างไร และเขาสามารถทำงานในทีมได้ไหม ”

“แต่ไม่ต้องสงสัยเลยว่า เราก็คงมีปัญหาที่คนงานขาดความคิดริเริ่ม ผมคิดว่าเป็นนิสัยคนไทยมากกว่าอะไรอย่างอื่น ถ้าไม่มีปัญหาเรื่องภาษา คนงานไทยจะได้เรียนรู้อย่างมากจากชาวต่างชาติอย่างผม เพราะผมชอบคุยกับคนงาน ผมบอกพวกเขาว่า อย่างแล้ว ถ้าคุณเห็นว่ามีวิธีการอื่นเพื่อทำอะไรสักอย่าง ขอให้มาบอกผม คุยให้ผมฟัง ”

“ผู้จัดการที่ดีส่วนใหญ่ต้องการคุยกับคนของเขา และนี่เป็นเรื่องที่น่าหงุดหงิดในเมืองไทย จากพนักงาน 200 คน อาจจะมีสัก 10, 15 คนที่ผมอาจคุยด้วยรู้เรื่อง ดังนั้น 80% ของคนงานที่มีปริญญาตรีไม่สามารถคุยกับผมรู้เรื่อง ซึ่งนี่เป็นสิ่งที่สำคัญมากที่สุดสำหรับผม”

“ผมมีทีมงานที่ดีมาก และนี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผมจำกัดในสิ่งที่ทำ เพราะทุกครั้งที่ผมพยายามขยายงาน ก็พบปัญหา ผมอยากสร้าง hub ที่มีคนจบปริญญาตรีเยอะมาก แต่เขาไม่มีทักษะที่เราต้องการ จึงต้องมีการฝึกอบรมเป็นการภายในอย่างมาก เป็นงานที่ต้องใช้เวลาอย่างน้อยสามเดือน และเป็นเรื่องยาก ถ้าคุณเป็นบริษัทใหญ่ คุณจัดฝึกอบรมภายในได้ง่าย และคุณก็เอาเด็กจบใหม่มาฝึกได้ แต่สำหรับบริษัทเล็ก ทำได้ยากกว่านั้นมาก ดังนั้นการหาคนที่มีความชำนาญสูง ที่เข้ากันได้กับชุมชนคนทำงานของเราจึงเป็นเรื่องยาก เราทำงานกันแบบตะวันตก คนที่ผมมองหา วัฒนธรรมเป็นเรื่องสำคัญมาก อุปสรรคด้านวัฒนธรรมเป็นประเด็นใหญ่เมื่อคุณทำธุรกิจในประเทศอื่น และการสอนให้พนักงานของคุณสวนกระแสวัฒนธรรมหลักก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย ผมหมายถึงว่า คนที่ด้อยอาวุโสกล้าตั้งคำถามกับคนที่อาวุโสมากกว่า ซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญมากโดยเฉพาะสำหรับประเทศไทย เราต้องการคนที่ไม่มัวพะวงเรื่องหน้าตา รักษาหน้า เราต้องการคนที่ห่วยไวยว่าต้องทำงานให้สำเร็จ คนที่พร้อมจะแสดงความเห็นและพูดขึ้นมาเมื่อมีปัญหา และบอกถึงวิธีที่เราอาจแก้ปัญหาได้ ไม่ใช่ซ่อนปัญหาเพราะเป็นวัฒนธรรม เรื่องนี้ต้องใช้เวลา เพื่อให้คนรู้สึกว่าจะไม่ต้องกลัวและสามารถทำงานด้วยกันได้อย่างเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวในสภาพแวดล้อมแบบนั้น และไม่ติดปัญหาเวลามีคนชี้ว่า นี่แหละ คุณทำอันนี้ผิดแล้วนะ มีปัญหาแล้วนะ ” (ไอที)

“ดังนั้นเรื่องคนจึงอาจเป็นเรื่องใหญ่ที่สุดเรื่องเดียวในธุรกิจใดๆ มีความเสี่ยงเรื่องคนเสมอในธุรกิจใดๆ และผมคิดว่า โดยเฉพาะในประเทศไทย ประเด็นเรื่องวัฒนธรรม ในการหาพนักงานที่ได้รับการฝึกมาอย่างดีซึ่งพร้อมทำงานแบบ ซาติละวันตก ไม่ใช่ว่าลาหยุดทุกวันเท่าที่จะหยุดได้ ผมรู้จักฝรั่งคนหนึ่งในธุรกิจ IT ออฟฟิศเขามีคน 50 คน และเขา ไม่ได้ทำงานมากไปกว่าเราซึ่งเรามีคนประมาณยี่สิบคน เขาจ่ายค่าจ้างไม่มาก และถูกจ้างก็ทำทุกอย่างแบบไทยๆ ทุกคนมีวันหยุดปีละ 28 วัน พวกเขามาทำงานและคุยกับเพื่อน แล้วก็ chat ตลอดเวลา ทำทุกอย่างที่เป็นเรื่องปกติใน เมืองไทย คือคุณมีเศรษฐกิจที่คุณไม่โกรธไม่เกลียดใคร คนมาทำงาน และก็ไม่ทำไม่มาก แต่ทำหลายชั่วโมงมาก และ ทำงานวันเสาร์ด้วยและทุกอย่างที่ฝ่าฝืนกฎหมายแรงงาน นั่นคือสิ่งปกติที่เกิดขึ้นในเมืองไทย และผมไม่ต้องการแบบ นั้น ผมต้องการคนที่ฝึกอบรมมาอย่างดี ได้งานดี ผมจ่ายเงินคนงานของผมมากกว่าคนในวงการอย่างน้อยสี่เท่า ผมทำ ได้เพราะผมได้รายได้จากการส่งออก ผมอยากให้คนงานผมมีชีวิตที่ดี อยากให้เขาพัฒนาทักษะที่เขาไปใช้ได้ตลอดชีวิต และมีนิสัยการทำงานที่ดี แต่เพื่อจะประสบความสำเร็จในเมืองไทยในฐานะชาวตะวันตก คุณต้องค่อยๆ พาคนของคุณ เดินไปบนเส้นทางสายนี้ช้าๆ และเมื่อผมจะจ้างงานใคร ผมจะให้คนงานของผมมีส่วนช่วยคัดเลือกด้วย” (ไอที)

“ธุรกิจอื่นๆที่ผมเห็น เขาไม่แคร์คนงานของเขา เขาเห็นคนงานเป็นสิ่งที่ไร้ชีวิตจิตใจ หรือเป็นเพียงทรัพยากรชิ้นหนึ่ง ซึ่งเรื่องนี้ไม่ใช่เฉพาะที่เมืองไทย เกิดขึ้นในประเทศอื่นๆด้วย เกิดขึ้นในประเทศของผมเอง ผมไม่อยากทำแบบนั้น ผม อยากให้คนงานมีชีวิตที่ดี เป็นแบบแนวคิดแบบ Henry Ford ถ้าผมทำงานกับบริษัทไทยผมคงทำแบบนี้ไม่ได้ เพราะ บริษัทในเมืองไทย ไม่ได้สนใจเรื่องคุณภาพ เขาห่วงแต่เรื่องราคา” (ไอที)

“เมื่อเปรียบเทียบคนงานไทยกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ คนงานไทยค่อนข้างด้อยการศึกษา และไม่มีประสบการณ์ เรื่องขั้นตอนธุรกิจ สิ่งที่เกิดขึ้นคือ คนงานไทยพอใจกับการทำงานเฉพาะด้าน เขาไม่ใช่คนที่ชำนาญงานได้หลาย อย่าง ดังนั้น ถ้าคุณเป็นเสมียนบัญชี คุณก็เป็นได้แค่เสมียนบัญชี ถ้าคุณเป็นช่างเชื่อม คุณก็ทำได้แต่งานเชื่อม อะไร แบบนี้ สรุปว่าทำงานได้มีติดเดียว ก็หมายความว่าความต้องการคนมากกว่าในสภาพแวดล้อมที่มีการพัฒนามากกว่านี้ ที่ ซึ่งผู้คนมีการศึกษามากกว่านี้ มีความเข้าใจในกระบวนการทางธุรกิจดีกว่านี้ อย่างไรก็ตาม สภาพนี้จะเปลี่ยนไปตาม กาลเวลา เพราะคนอย่างเราก็คะให้การศึกษาค้นงานของเรา อย่างไรก็ตาม ประเด็นปัญหาสำคัญตอนนี้คือ คนไทย ส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์ทางธุรกิจที่เราสะสมมาเป็นเวลาหลายๆปี”

“ผมซีเรียสมากเรื่องคน คนงานของผมเป็นคนงานที่ภักดี คนงานไทยมีความรู้สึกและอารมณ์ และคุณทำงานกับคน แบบนี้ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในโรงงานนี้ เรามีทีมกีฬา 9 ทีม เรามีการจัดงานของบริษัท ซึ่งฝ่ายบริหารเข้าร่วม คนงาน ของเราพอใจเรื่องนี้มาก คุณภาพของคนงานนั้นขึ้นอยู่กับการจัดการ ถ้าฝ่ายบริหารเลือกคนร่วมกับแผนก HR เลือก และเทรนคนอย่างถูกต้อง ถ้าฝ่ายบริหารอ่อนแอ คนงานก็จะอ่อนแอตามไปด้วย ในบางภาคส่วน เรามีฝ่ายบริหารที่ อ่อนแอ ที่ผ่านมาระดับผู้คุมและผู้บริหารระดับกลางแบบบอกกันปากต่อปาก ตอนนี้เราจะเริ่มทดลองกับการ ใช้นายหน้าจัดหาคนงาน งานบางอย่างในอุตสาหกรรมผลิตอัญมณีต้องใช้ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ถ้าคุณไป ถามแผนก HR หรือฝ่ายผลิต เขาอาจจะบอกคุณว่าหาคนงานได้ยาก แต่ถ้าคุณถามผม ผมว่ามันเป็นเรื่องของการสร้าง ชื่อเสียงภายในหมู่คนงานที่คุณมีอยู่ เรื่องนี้จะกระจายไปในหมู่คนงานว่าเราเป็นสถานที่ที่ดีที่จะมาทำงานด้วย และถ้า

คุณมีคนสนใจจะมาทำงานด้วย อย่างน้อยคุณก็มีคนมาเคาะประตู ในนิคมนี้โรงงานที่ผลิตของเหมือนกันอยู่ใกล้ๆไม่มาก ซึ่งก็มีทั้งข้อดีและข้อเสีย ข้อดีคือเราไม่ถูกแย่งคนเหมือนอย่างใน Gemopolis แต่ตอนเริ่มต้นหานี้อาจจะยากหน่อย แต่เมื่อได้คนงานแล้ว ก็สบาย เราจ่ายเงินให้คนงานเรามากกว่าบริษัทไทย เป็นเรื่องยากกว่าที่จะหาคนงานและผู้จัดการที่มีความเชี่ยวชาญ”(อัญมณี)

“เราได้พยายามเป็นอย่างยิ่งเพื่อเข้าใจว่าจะทำธุรกิจในเมืองไทยอย่างไร มันต่างจากออสเตรเลียมาก มีสิ่งที่เราต้องเรียนรู้มาก และเห็นได้ชัดว่าความแตกต่างทางวัฒนธรรมก็มีมากระหว่างสองประเทศ สิ่งหนึ่งที่เราผิดหวังคือ เรื่องทางวัฒนธรรมของเมืองไทย เรื่องคนและวิธีการที่ผู้คนปฏิสัมพันธ์กัน เป็นการสร้างข้อจำกัดกับสิ่งที่เราเรียกว่า ผลประกอบการของโปรเจกต์ *project performance* และการตัดสินใจ แต่ก็มีบางด้านที่เราพอใจมาก แปลกใจมากด้วย คือระดับของฝีมือและระดับของความอุทิศตนที่พนักงานมีให้งานเฉพาะ ผลงานของเขาดีกว่าคนในออสเตรเลียมาก ดังนั้นในด้านหนึ่ง ในเรื่องของจัดการโครงการ การตัดสินใจ การทำงานให้เสร็จให้สำเร็จ และการมุ่งเน้นผลประกอบการ เหล่านี้เป็นเรื่องยาก แต่ในอีกด้านหนึ่ง เมื่อคนไทยทำงานเฉพาะของตนเอง และเขารู้ว่าเขาต้องทำอะไร และเขามีความตั้งใจที่จะส่งมอบผลงาน เขาทำได้ดีกว่าคนออสเตรเลีย การวางแผนและการประสานแผนงานกับการปฏิบัติเป็นสิ่งที่ยากมาก และมีความยากลำบากเป็นอย่างมากในเรื่องภาวะผู้นำ การจัดการ โครงการเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ต้องมีกิจกรรมต่างๆกันหลายอย่างเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน กิจกรรมทุกอย่างเหล่านี้ต่างมีปฏิสัมพันธ์กัน และในฐานะผู้จัดการ โครงการคุณต้องมีความชำนาญด้านการขึ้นนำทิศทางและการจัดลำดับความสำคัญ รวมทั้งการตัดสินใจซึ่งสะท้อนว่าแต่ละกิจกรรมต่างก็มีส่วนสนับสนุนเป้าหมายใหญ่ของโครงการนั้น สิ่งที่เราพบในเมืองไทยคือ คนไทยผู้จัดการโปรเจกต์คนไทยไม่ค่อยรู้เรื่องที่กำลังเกิดขึ้นในโปรเจกต์ของตน เขาปล่อยให้เป็นเรื่องของคนอื่น แล้วพวกเขาก็ทำตัวเป็นกลุ่มอิสระย่อยๆซึ่งไม่มีการปฏิสัมพันธ์ต่อกัน เขาอาจจะต่างคนต่างทำในสิ่งที่ไม่ตรงกับสิ่งที่โปรเจกต์ต้องการเลย และก็ไม่มีการรู้จนกว่าจะเกิดปัญหาขึ้น และส่วนใหญ่กว่าจะรู้ปัญหา ก็สายเกินไปแล้ว สิ่งที่เราพบคือ ผู้จัดการโปรเจกต์คนไทยไม่ทำงานวางแผน วางแผนว่าให้ใครทำอะไร เมื่อไรแต่ละอย่างจะเสร็จ และเราก็เห็นด้วยว่า มีความกลัวความรับผิดชอบ ในชาติตะวันตก เรามักจะบอกว่า เรื่องนี้ต้องเสร็จภายในวันนี้ ในเมืองไทย ดูเหมือนจะมีความกลัวกันขึ้นมาทันทีที่จะต้องรับผิดชอบทำงานให้เสร็จทันวันนี้ๆ และความกลัวนั้นยิ่งใหญ่มาก เสียจนไม่มีใครกล้ารับผิดชอบเลย นี่แหละคือปัญหา เราเห็นว่า เราจำเป็นต้องสร้างความรับผิดชอบนี้ คือทำงานให้เสร็จตามวันที่กำหนด ในชาติตะวันตกเรากำหนดวัน และเราก็วางแผนกิจกรรมทุกอย่างล่วงหน้า แล้วค่อยๆทำงานสู่จุดหมาย เมื่อเวลาผ่านไปแต่ละช่วง เราก็บรรลุถึงแต่ละแผนงานที่ตั้งไว้ นี่เป็นปัญหาสำหรับชาวต่างชาติที่จะทำความเข้าใจว่าทำอย่างไรเราจึงจะทำให้คนไทยทำงานเพื่อให้ได้ผลลัพธ์เหมือนกันโดยไม่เป็นการคุมคามให้คนไทยกลัว เพราะไม่ว่าจะไทยหรือออสเตรเลีย ก็ไม่มีความแตกต่างในด้านทักษะและขั้นตอนที่ต้องใช้ในการทำงาน แต่มีความแตกต่างในด้านทัศนคติ ในการที่จะกล้ารับปากว่า เอาละ ผมจะทำไฉน”(ออกแบบ วิสวกรรม ก่อสร้าง)

“สองสามอย่างที่เรารู้คือ คนไทยไม่ชอบเสียหน้า เมื่อเขาไม่รู้อะไร ก็จะหยุดทำงานและไม่ทำอะไรเลย ในขณะที่เรานั้น ถ้าเราไม่รู้ เราต้องถามผู้คุมของเรา บอกว่าผมไม่รู้ ช่วยผมหน่อยได้ไหม และเราจะต้องพยายามสร้างความสามารถนั้น ความสบายใจนั้น ที่คนไทยจะกล้าเข้าหาเราและทำแบบนี้ อีกเรื่องหนึ่งซึ่งเราพบว่ามีความแตกต่าง

อย่างมากคือ ในชาติตะวันตก เราโฟกัสที่ผลลัพธ์ และเป้าหมายหลักของเราคือทำงานให้สำเร็จ ดังนั้นเราจึงมุ่งเน้นที่งานมาก ในประเทศไทย คนไทยมุ่งเน้นเรื่องความสัมพันธ์ของคน เป้าหมายหลักคือรักษาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนไว้ไม่ว่างานจะเป็นอย่างไร เราจึงมาจากสองขั้วที่ต่างกันมาก ดังนั้นเราต้องพยายามปรับตัวเข้าหากัน เพื่อที่เราจะสามารถให้กันและกัน และโฟกัสในงานที่ต้องทำ” (ออกแบบ วิสวกรรม ก่อสร้าง)

“ถ้ามีคนบางคนในกลุ่มไม่ทำงาน คนอื่นในกลุ่มจะไม่บ่นว่าคนๆนั้น เขาจะแบกคนๆนั้นไว้ และนั่นไม่ใช่สิ่งที่เราต้องการ ถ้าคนๆหนึ่งไม่ทำงาน ก็จะต้องมีเหตุผล เช่นไม่มีความชำนาญ หรือทำงานไม่ได้ และสิ่งที่เราต้องการทำคือระบุถึงปัญหานั้นและหาหนทางที่เหมาะสมให้คนๆนั้น การแบกคนไว้และปกป้องเขาเป็นสิ่งที่ใช้ได้สำหรับความสัมพันธ์ แต่ในระยะยาว มันไม่ดีเลยสำหรับทุกคน เพราะเราเห็นว่ามันดึงให้ผลงานของทั้งกลุ่มต่ำลง และเป็นเรื่องที่ไม่จำเป็น เพราะไม่ใช่ทุกคนที่โง่หรืออะไรอย่างนั้น แต่เพียงแต่เขาอยู่ผิดที่ผิดตำแหน่ง ทำในงานที่เหมาะสมกับเขา เราจำเป็นต้องหาทางแก้ปัญหานี้ ดังนั้นเราจึงต้องพยายามสร้างวัฒนธรรมที่ทำให้เราสามารถระบุถึงปัญหานี้ได้ และหาทางแก้ปัญหาคด้วยวิธีการที่ไม่ทำให้พนักงานกลัวนี่เป็นเรื่องยาก สิ่งแรกที่เราพยายามทำคือหาคนที่เข้าใจทั้งวัฒนธรรมของเราและของตนเอง และขอให้เขาช่วยเราหาทางออกเพื่อเปลี่ยนแปลงวิธีการที่เราจัดการเรื่องคนภายในองค์กร เมื่อผมมองดูคนไทยรุ่นเก่าที่เราเคยอยู่ พวกเขาสนใจแต่เรื่องตำแหน่ง สถานะ และการได้รับความเคารพ คนที่อายุน้อยกว่าผมพบว่ายากมากที่จะพูดกับผมถึงปัญหา แต่คนหนุ่มสาว ที่เพิ่งจบมหาวิทยาลัย เติบโตรับผิดชอบมากกว่า และอยากจะคุยกับผมโดยตรง และบอกผมถึงความคิดเห็นของเขา นี่แหละสิ่งที่ผมเห็นคุณค่า ผมเห็นคุณค่าในคนที่บอกผมว่าเขาคิดอะไร” (ออกแบบ วิสวกรรม ก่อสร้าง)

“โดยทั่วไปภาษาเป็นอุปสรรคสำหรับคนไทย แต่บางครั้งมันก็ถูกใช้เป็นข้ออ้าง เพื่อจะได้ไม่ต้องสื่อสารอย่างถูกต้องเหมาะสม และถึงแม้ผมจะพูดคุยกับคนที่ภาษาอังกฤษดี ก็ยังคงมีการกลั่นกรองทางวัฒนธรรมอยู่ดี และสิ่งที่ผมต้องการสื่อสารก็ยังไปไม่ถึงอีกฝ่ายอยู่ดี ภาษาอังกฤษสำหรับวิศวกรไทยเป็นปัญหา วิศวกรที่อายุน้อยกว่ามีความลำบากเรื่องนี้มากหน่อย ส่วนวิศวกรที่อายุน้อยกว่า ดูเหมือนภาษาอังกฤษจะดีมาก ดีกว่ารุ่นเก่ามาก แต่ในชุมชนสากลพวกเขาต้องดีกว่า ดีกว่านี้มากๆ” (ออกแบบ วิสวกรรม ก่อสร้าง)

“พนักงานส่วนใหญ่ของเราเป็นคนไทย เรามีโปรแกรมการเรียนรู้และการพัฒนาที่ดีมาก เราเทรนคนของเราตลอดเวลา การสื่อสารกันก็ดีมาก ไม่มีปัญหา เพราะคนของเราส่วนใหญ่มีความสามารถสูง พวกนี้ก็มีอาชีพ” (ธุรกิจอสังหาริมทรัพย์)

“ไม่มีหลักสูตรที่สอนให้คุณเขียนแบบอย่างนี้ ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าห่วง เรามีคนจบมหาวิทยาลัยหลายคนซึ่งจบด้านวิศวกร แล้วมาทำงานเขียนแบบกับเรา ซึ่งอาจเป็นการลดระดับอาชีพตัวเองลง แต่บางคนก็ไปเรียนวิศวกรรมมหาวิทยาลัยมา แต่พอใจจะเป็นช่างเขียนแบบ ปัญหาอย่างหนึ่งคือเราจำเป็นต้องเทรนคน แต่เราไม่รู้จะหัน ไปพึ่งใคร เพื่อให้เทรนคนเหล่านี้ถึงระดับที่พอใช้ได้ คนงานไทยอาวุโสของผม มีความเชี่ยวชาญในระดับที่สูงกว่าสหรัฐ ออสเตรเลีย หรืออังกฤษ ภาษาอังกฤษเป็นปัญหานิดหน่อย เพราะตอนนี้เขารู้งานดีแล้ว เป็นเวลาหลายปีที่เรากำลังสอน

ภาษาอังกฤษ และถ้าเขาจะไปเรียนข้างนอก เราก็ช่วยให้ เราเป็นห่วงว่าจะไม่มีใครอ่านเอกสารปึกใหญ่ ก็เลยจำเป็นต้องหาชาวต่างชาติมาทำงานที่นี่ เพื่อย่อยให้เป็นเอกสารที่เล็กลง เข้าใจได้ง่ายขึ้น คนของเราจะได้ทำงานได้” (ออกแบบ วิสวกรรม)

“ความยากลำบากในการหาวิศวกรออกแบบหมายความว่า การคุมพนักงาน จำนวนชาวต่างชาติต่อพนักงานไทย จำเป็นต้องสูงขึ้น เพราะคุณมักจะได้คนที่ไม่เคยทำงานออกแบบมาก่อน จึงต้องควบคุมดูแลใกล้ชิดยิ่งขึ้น เรื่องนี้ยากมากตอนเราเริ่มใหม่ๆ แต่ก็ง่ายขึ้นเรื่อยๆ เพราะมีวิศวกรพร้อมทำงานมากขึ้น แต่แล้วก็เกิดการแข่งขันจากโตโยต้า เพราะโตโยต้ามาตั้งแผนกวิศวกรขนาดใหญ่ที่นี่ วิศวกรก็ไหลไปที่นั่น ก็เกิดขาดแคลนวิศวกรอีก มีการแข่งขันขึ้นเงินเดือน ดังนั้นเราจึงพบว่า เงินเดือนของวิศวกรเพิ่มขึ้นอย่างมากในช่วงห้าปีที่ผ่านมา นี่เป็นข้อวิกฤติในระยะยาว เพราะถ้ายังคงพุ่งสูงขึ้นในอัตราที่เป็นอยู่ ประเทศไทยจะแข่งขันไม่ได้” (ออกแบบ วิสวกรรม)

“เราเข้าใจว่าต้นทุนด้านวิศวกรในเมืองไทยสูงกว่าในจีน และแน่นอนว่าสูงกว่าอินเดีย อาจจะสูงกว่าอินเดีย 50% นี้ อาจส่งผลให้บริษัทเราต้องส่งงานให้สำนักงานอื่นที่ถูกกว่าทำ เหตุผลที่เราไปตั้งบริษัทในจีนคือเพื่อรับงานจากจีน เรามีเพียงสำนักงานตัวแทนในจีน เมื่อได้งานมา เราก็จะแจกให้ออสเตรเลียหรือไทย ตอนนี้ไทยถูกกว่าออสเตรเลีย แต่ไม่มีคนที่มีความเชี่ยวชาญ ก็เลยต้องส่งงานจำนวนมากกลับไปทำในออสเตรเลีย” (ออกแบบ วิสวกรรม)

“ในองค์กรของเรามีคนไทยมาก ตัวอย่างเช่น เรามีผู้จัดการฝ่ายพัฒนาธุรกิจเป็นคนไทย ผมจะเทียบระดับผู้จัดการคนไทยเท่ากับผู้จัดการชาติตะวันตกไหม คำตอบคือไม่ ความสามารถเชิงพาณิชย์ของเขายังไม่เข้มข้น แต่ความสามารถเชิงสร้างความสัมพันธ์ของเขาเก่งกว่าคนชาติตะวันตกในบทบาทเดียวกันมาก ทั้งต่างชาติและคนไทยต่างก็ต้องพยายามเข้าใจในวัฒนธรรมที่ต่างกัน และพยายามหาจุดร่วม”

“พนักงานไทยส่วนใหญ่ของเราขาดประสิทธิภาพและความคิดริเริ่ม มีคนต่างชาติบอกผมว่าใช้คนไทยห้าคนถึงจะทำงานได้เท่าต่างชาติหนึ่งคน ผมมีพนักงานที่ต้องฝึกแล้วฝึกอีกจนกว่างานจะเสร็จ ถ้าหยุดเมื่อไร เขาก็หยุดทำ แล้วหันกลับมาบอกว่า ไม่ทำแล้วนะ คุณทำต่ออีกแล้วกัน คือเขาโยนความรับผิดชอบกลับคืนมา คือทันทีที่เขาทำในสิ่งที่เขาทำได้หมดแล้ว เขาก็โยนกลับมาให้คุณ สำหรับพนักงานที่เคยทำงานกับบริษัทฝรั่งมาก่อน หรือมีอิทธิพลจากชาติตะวันตกเขาทำงานได้ดีไม่แพ้พนักงานในออสเตรเลีย” (ออกแบบวิสวกรรมยานยนต์)

“คนงานนี้หาลำบาก โดยเฉพาะในนิคมใหญ่ คนงานก็แล้วแต่คน บางคนก็อยากจะอยู่บริษัทใหญ่ๆ ที่มีชื่อเสียง อยู่ GM อยู่ Ford ไซ้ใหม่ครับ บางคนเห็นคนงานน้อยๆ เขาก็ไม่ยอมทำ เขาก็อยากไปอยู่โรงงานใหญ่ๆ อันนี้ก็แล้วแต่ ที่นั่นหาคนงานยากมาก คนงานที่ต้องการ ถ้าฝ่ายผลิต ก็แค่ ปวส เท่านั้นเอง แล้วเราก็นำ train มา develop จริงๆมัน operate เครื่องจักรมากกว่า เพราะเครื่องมัน automation อยู่แล้ว” (ผู้จัดการคนไทยในบริษัทออสเตรเลีย)

“เราให้เงินเดือนมากกว่าทั่วไป เพราะไม่จ้าง คนงานไม่อยู่ เพราะใหม่นี้ปวดหัวเลย คือออกทุกวัน อย่างนี้ละ ผมก็เลยบอกเขาว่า ถ้าเราต้องการมี *steady pool of worker* กลุ่มหนึ่งนี่ก็ต้องเก็บไว้ ถ้าดีอยู่แล้วนะ เราต้องให้เงินเขาเยอะกว่าปกติ จนถึงจุดที่เขาไปไหนไม่ได้แล้ว ซึ่งตอนนี้ก็มีคนที่อยู่กับเรามาตั้งแต่ต้นหกเจ็ดคน ซึ่งเราก็อธิว่า *potential* เขาก็ดี พวกนี้เราก็อุ้มฟักเขา แล้วก็ให้เต็มที เงินเดือนเป็นหมื่น ก็คิดดู ผมว่าถ้าตั้งในกรุงเทพฯ ยากกว่าเยอะ แล้วถูกกว่าด้วย เพราะที่นั่น ต้องมีรถส่ง ต้องมีเบี้ยเลี้ยง มีอะไรต่อมีอะไร จิปาถะไปหมด เพราะไม่จ้าง อยู่ไม่ได้ เพราะทุกแห่งนี้สู้กัน พุดต่างๆ ในนั้นโรงงานเยอะมาก คนงานส่วนใหญ่ก็มาจากต่างถิ่น ส่วนใหญ่พวกอีสานเยอะ แล้วก็ทุกแห่งเหมือนกัน เราต้องการอย่างต่ำ ปวส เพราะ ปวช พวกนี้ *develop* ลำบาก ภาษาไม่เข้าใจปัญหา เพราะว่า โฟร์แมนแล้วก็ผู้จัดการคนไทยเขาต่อให้ได้ ผู้จัดการเขาดี เขาคูณกันอยู่ กฎระเบียบเราก็ไม่เยอะ เพราะคนงานเราก็ไม่เยอะ บางทีเราก็อะลุ่มอล่วยกันได้ แต่ถ้าคุณเป็น Ford GM พวกนี้เขาทำไม่ได้ ทุกอย่างต้องเป็นกฎหมาย ของเราก็เลยปัญหาน้อย” (ผู้จัดการคนไทยในบริษัทออสเตรเลีย)

“เรื่องค่าแรงถ้าเทียบกับออสเตรเลีย เราก็อาจมี *advantage* เยอะ เพราะมันถูกกว่าเยอะ แต่ถ้าสมมุติเทียบกับเพื่อนบ้านรอบบ้านเนี่ยะ ตอนนี้อาจจะไม่ *competitive* เท่าไหร่ เพราะว่าค่าแรงเราก็ไม่ได้ถูกแล้ว เดียวนี้ เมื่อเทียบกับเวียดนามและเมืองจีน พวกนี้เขาก็อาจถูกกว่าเราแต่อย่างอื่น โคนีเซีย ก็ยังมีปัญหา เพราะ *political* เขาไม่ *stable* เท่าไหร่ ของเรานี้ *politic* ยัง *stable* เหตุการณ์เดือนกันยายนก็ไม่มีปัญหาอะไร จริงๆแล้วผมกลับดีใจ พุดตรงๆ เพราะว่ามันแตกแยกกันมาก มันไม่ดีกับประเทศไทย อันนี้ก็ช่วยหยุด เพราะถ้าปล่อยมากไปกว่านั้น ผมว่าตาย คนไทยผู้กันเอง ตายแน่ใช่ไหม แล้วธุรกิจกลับแย่ ผมว่าอันนี้ก็กลับดี เพราะว่าทุกอย่างหยุด แล้วเริ่มกันใหม่ ตอนนี้ก็ต้องดูว่าจากจุดนี้ไป เริ่มไปดีหรือเปล่า ถ้าเริ่มไปดี ผมว่าก็หมดปัญหา ดีกว่าเดิม” (ผู้จัดการคนไทยในบริษัทออสเตรเลีย)

“เมืองไทยนี้ *skill labour* หลังๆนี่ก็อาจจะแย่นะ แรงงานก็เป็นปัจจัยสำคัญเหมือนกัน เพราะถ้าสมมุติ ถ้าเราขยายไปเรื่อยๆ แล้วมันหาไม่ได้ มันก็ลำบาก เพราะถ้าต้องอิมพอร์ตฝรั่งเข้ามาก็ตาย มันต่างกันเยอะ” (ผู้ประกอบการไทยนิคมอุตสาหกรรม)

“ญี่ปุ่นเค้าทำยังงี้ครับ เค้าก็ให้คุณทำตรงนี้ ทำแล้วก็แก้ จนเกิดความชำนาญ คนญี่ปุ่นเก่งภาษาใหม่ครับ *intention* ของคุณต่างหาก เราสามารถใช้เค้าเป็นบรรทัดฐานได้ ทำไมผมถึงใช้ญี่ปุ่น เพราะญี่ปุ่นมาอยู่กับผมเยอะ แล้วผมก็เห็นลักษณะนั้น คนไทยเรียนรู้ได้ง่ายนะครับ เพียงแต่จะต้องจับจุดให้ถูก คนไทยนี่ ถ้าแข็งมาปั๊บ อ้าวแข็งใส่เลยนะ แต่ก็อย่าอ่อนมาก เค้าเรียกว่าต้องมีลูกเล่น นี่คือชั้นเชิงของการ *management* คุณจะใช้เค้ายังงี้ ให้เค้าทำงานให้กับคุณ” (ผู้ประกอบการไทยนิคมอุตสาหกรรม)

#### 4.5 สำคัญ — ความเห็นของนักลงทุนเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบ

1. นักลงทุนออสเตรเลียส่วนใหญ่ขาดความเชื่อมั่นในกฎหมายไทย และระบบกฎหมาย เนื่องจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้
  - กฎหมายโดยทั่วไปขาดความชัดเจน มีการตีความตามอำเภอใจ ไม่มีความสม่ำเสมอ ขึ้นอยู่กับเหตุผลทางการเมือง เช่นกรณีเสียภาษีหุ้นชินคอร์ป
  - การเมืองมีอำนาจเหนือกฎหมาย เช่น กรณีทักษิณอนุญาตให้รัฐมนตรีออกกฎระเบียบที่มีอำนาจเหนือกฎหมาย
  - กฎหมายการลงทุนขาดความชัดเจน และทำให้นักลงทุนต่างชาติรู้สึกว่าไทยไม่ยินดีต้อนรับการลงทุนของต่างชาติ
  - กฎหมายอาจจะดี แต่ไม่มีการบังคับใช้ หรือเจาะจงใช้กฎหมายมารังแกชาวต่างชาติ ลักษณะสองมาตรฐาน
  - บีโอไอพยายามส่งเสริมให้นักลงทุนเข้ามา แต่กฎเกณฑ์กลับเป็นการจำกัด ธุรกิจส่วนใหญ่ต้องมีคนไทยถือหุ้นใหญ่ และต่างชาติเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ดินไม่ได้
2. นักลงทุนส่วนใหญ่เสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายธุรกิจไทยหลายประการที่โบราณคร่ำครึและควรเปลี่ยนแปลง ดังนี้
  - การบังคับให้มีผู้ถือหุ้น 7 คน
  - ควรอนุญาตให้ต่างชาติเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมบริการที่ไม่มีผลต่อความมั่นคงของชาติได้
  - การบังคับให้ชาวต่างชาติต้องขอใบอนุญาตจากกรมพัฒนาธุรกิจ
  - อัตราส่วนคนงานไทยต่อคนงานต่างชาติ 4:1 เป็นปัญหามากสำหรับธุรกิจที่ไทยยังขาดความเชี่ยวชาญ
  - กฎหมายไม่มีกลไกเพื่อจัดการกับกรณีขัดแย้งกันของหุ้นส่วนธุรกิจ
  - บริษัทไทยที่ต้องการจ้างชาวต่างชาติต้องมีเงินทุนจดทะเบียนอย่างน้อย 2 ล้านบาท
  - ควรเปิดให้ต่างชาติเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์ได้
3. ความเห็นต่อระบบกฎหมายและระบบศาล นักลงทุนส่วนใหญ่ไม่เชื่อว่าระบบกฎหมายไทยจะคุ้มครองนักลงทุนต่างชาติได้ เนื่องจากปัจจัยดังนี้
  - คณะกรรมการอุทธรณ์ ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐบาล ไม่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาคดี
  - เมืองประกอบของความไม่โปร่งใส การคอร์รัปชัน ธรรมเนียมปฏิบัติทางธุรกิจ
  - การขาดแนวทางในการตัดสินคดีตามการตัดสินคดีที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน การตัดสินแต่ละคดีใช้บรรทัดฐานไม่เหมือนกัน
  - การขาดความรู้เชิงพาณิชย์ของผู้พิพากษา
  - ศาลแรงงาน กฎหมายเข้าข้างลูกจ้างมาก
  - ระบบศาลซึ่งเป็นระบบราชการที่อืดอาดล่าช้า เป็นการง่ายมากที่จะอุทธรณ์คดีสองระดับ คือทั้งต่อศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ทำให้การฟ้องร้องคดียืดเยื้อออกไปโดยไม่จำเป็น
  - นักลงทุนต่างชาติส่วนใหญ่พอใจระบบอนุญาโตตุลาการมากกว่า
  - กฎหมายการชำระหนี้ ต้องใช้เวลาห้าหรือหกปีเพื่อชำระหนี้บริษัท

#### 4. ความเห็นต่อกฎหมายประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

การแก้ไขพ.ร.บ.ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าวนับเป็นประเด็นปัญหาสำคัญสำหรับนักลงทุนต่างชาติ ในเรื่องสิทธิควบคุมจากการออกเสียง ซึ่งเรื่องนี้ได้สร้างความตกใจและไม่พอใจ และอาจส่งผลเสียต่อการลงทุนของต่างชาติในประเทศไทย นักลงทุนจำนวนมากเห็นว่าเพราะการขายหุ้นของชินคอร์ป จึงได้สร้างความรู้สึกลบอย่างมากต่อนักลงทุนต่างชาติ ความเห็นหลักๆต่อการแก้ไขกฎหมายนี้ได้แก่

- มันจะลดมูลค่าของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ ชาวต่างชาติจะถูกบีบให้ขายหุ้นทิ้ง
- มันจะบั่นทอนการลงทุนของชาวต่างชาติในประเทศต่อไปเพราะเขาควบคุมกิจการไม่ได้
- ไม่มีใครมีปัญหากับการที่รัฐบาลไทยต้องการคุ้มครองบางภาคธุรกิจ แต่ก็มีบางภาคธุรกิจที่ถึงไทยจะปิดไป ก็ไม่ได้สร้างความแตกต่างอะไร
- ภาคธุรกิจที่เสนอให้เปิด คือ เกษตร การศึกษา การเงิน กฎหมาย บัญชี การพัฒนาสังหาริมทรัพย์ การก่อสร้าง การรถไฟ สนามบิน และบริการในรายการสาม

บทสัมภาษณ์ - ความเห็นของนักลงทุนเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบ

“การศึกษา การฝึกอบรมทักษะ เหล่านี้มีความจำเป็นมากเพื่อปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันของไทยและเรียกความเชื่อมั่นของนักลงทุนกลับคืนมา แต่นี่เป็นเรื่องระยะยาว มันจะไม่เกิดขึ้นชั่วข้ามคืน ในตอนนี้สิ่งที่จำเป็นคือความชัดเจนของกฎหมายมากขึ้น กฎหมายที่มีประสิทธิภาพมากกว่านี้ ระบบราชการจะต้องมีมีประสิทธิภาพมากกว่านี้ มีความยืดหยุ่นและความชัดเจนมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น กระทรวงแรงงานและกระทรวงตรวจคนเข้าเมืองควรจะมีความเหมือนกันเรื่องอัตราส่วนคนงานไทยต่อคนงานต่างชาติ”

“ความชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญมาก นักลงทุนต่างชาติจำนวนมากรู้สึกไม่แน่ใจ โดยเฉพาะเกี่ยวกับการลงทุน เมื่อเขาไม่แน่ใจ เขาก็จะไปที่อื่นที่เขามั่นใจในผลลัพธ์”

“ผมอยากให้บรรษัทการคนต่างด้าวมีความอะลุ่มอล่วยมากกว่านี้ และอนุญาตให้นักลงทุนต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของอุตสาหกรรมการให้บริการบางอย่างได้มากขึ้น เช่น สถาปัตยกรรม วิศวกรรม แต่ไม่ใช่บัญชี อาจจะได้ แต่คุณก็ต้องการคนไทยอยู่ดี เพราะเอกสารทุกอย่างเป็นภาษาไทย ผมอยากจะเห็นความยืดหยุ่นมากขึ้นในเรื่องจำนวนผู้ถือหุ้นของบริษัท คือไม่ต้อง 7 ราย และผมก็อยากจะเห็นผู้ถือหุ้นไทยที่เหมาะสมสามารถกู้เงินจากธนาคารหรือจากนักลงทุนต่างชาติได้ เพื่อจะได้เป็นส่วนหนึ่งของบริษัท เพื่อให้โอกาสคนไทยที่ขาดทุนทรัพย์สามารถสร้างฐานะของตัวเองได้ ไม่ใช่ให้อภิสิทธิ์แต่กับคนไทยที่ร่ำรวย ควรจะเปิดโอกาสให้คนไทยที่ไม่มีฐานะได้มีโอกาสพัฒนาตัวเองด้วย”

“ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การตั้งบริษัทไทยเป็นเรื่องที่ยู่ยากมาก คุณต้องมีผู้ถือหุ้น 7 คนเพื่อตั้งบริษัทไทยในทางสากลนี่ถือว่าเป็น “สิ่งผิดปกติ” ในประเทศอื่น คุณต้องมีผู้ถือหุ้นหรือกรรมการเพียงคนเดียว และลูกค้าของเรา เขาก็ไม่จำเป็นต้องมีผู้ถือหุ้นมากมายขนาดนั้น จุดประสงค์ของกฎหมายไทยทำให้เป็นภาระอย่างมาก เพราะทำให้นักธุรกิจต้องมาหาผู้ถือหุ้นพวกนี้ ยกตัวอย่างเช่น บริษัทที่ได้ส่งเสริมจากบีโอไอ เขาอาจทำโรงงานผลิต เขาไม่ต้องการผู้ถือหุ้น 7 คนยกเว้นเพื่อสนองตอบต่อจุดประสงค์ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์แล้ว พวกผู้ถือหุ้นที่หาเข้ามานี้ยังมีภาระหน้าที่อะไรอีกไหม เรื่องนี้ทำให้เป็นภาระยิ่งขึ้นกับนักธุรกิจต่างชาติ”

“บริษัทต่างชาติที่ถือหุ้นมากกว่า 50% จำเป็นต้องมีใบอนุญาต license และกระบวนการขอใบอนุญาตก็ยืดเยื้อวาก และใบอนุญาตนั้นก็ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของ director general ของกรมพัฒนาธุรกิจ และคณะกรรมการพัฒนาธุรกิจ มีกิจกรรมหลายอย่างมากที่คุณต้องขอใบอนุญาต เปรียบเทียบกับสิงคโปร์ที่คุณไม่จำเป็นต้องขอใบอนุญาตเพื่อทำกิจกรรมต่างๆ”

“ใน โลกอุดมคติ ถ้าชาวต่างชาติสามารถช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจไทย ด้วยการอนุญาตให้เขาเข้ามา ก็ช่วยเสริมสร้างธุรกิจของบริษัท และส่งผลต่อเนื่องถึงพนักงานคนไทย และมีการถ่ายทอดความรู้ เหล่านี้เป็นต้น ผมคิดว่าแค่นี้ก็น่าจะพอแล้วนะ ทำให้ถึงต้องมีกฎหมายทำให้ต่างชาติหนึ่งคนเข้ามาได้ต้องมีคนไทยสี่คน บริษัทจะนำคนต่างชาติมาเพียง

ระยะหนึ่งเท่านั้น จนกว่าพนักงานในประเทศจะมีความเชี่ยวชาญเพียงพอ แล้วก็ส่งชาวต่างชาติกลับออกไป ต้นทุน  
จ้างต่างชาติสูงเกินไป เขาไม่ให้ต่างชาติทำงานที่นี้ตลอดไปหรอก บริษัทญี่ปุ่นและเกาหลีอาจจะเป็นข้อยกเว้น แต่  
บริษัทยุโรป อเมริกาส่วนใหญ่มักจะหาทางจ้างคนในพื้นที่มาบริหารทั้งหมด โดยเร็วที่สุด เพื่อให้ต้นทุนถูกลง”

“ผมคิดว่าการศึกษาความกฎหมาย หรือการที่กฎหมายเปลี่ยนได้เพียงชั่วข้ามคืน ไม่ได้ทำให้นักลงทุนต่างชาติมีความ  
มั่นใจ ผมเป็นห่วงเรื่องนี้มานานแล้ว ประเทศไทยควรจะได้ขึ้นไปฉายแสงอยู่กับจีนและอินเดีย ว่าเป็นหนึ่งในประเทศ  
ที่ในศตวรรษที่ 21 นี้ ควรจะได้ไปถึงไหนต่อไหนแล้ว แต่ดูเหมือนไทยจะไปในไม่ถึงศักยภาพที่ตนเองมีอยู่จริงๆ”

“กฎหมายและกฎระเบียบของรัฐบาลมีความสำคัญอย่างมาก ถ้านักลงทุนต่างชาติขาดความเชื่อมั่นในกฎหมาย หรือ  
วิธีการใช้กฎหมาย หรือถ้ามีอุปสรรคขวากหนามให้ต้องฝ่าฟันมากเกินไป พวกเขาจะไปอยู่ที่ที่ที่ความแน่นอน  
มากกว่า หรือที่ๆทำธุรกิจได้ง่ายกว่า”

“ตอนนี้เรากำลังช่วยคดีที่ถูกกล่าวหาซึ่งเป็นนักลงทุนต่างชาติที่ถือหุ้นข้างน้อยถูกเล่นงานจากผู้ถือหุ้นไทย ผู้ถือหุ้น  
ไทยไม่ยอมเรียกประชุมกรรมการ ไม่ยอมให้ต่างชาติเห็นเอกสาร และกฎหมายไม่ได้มีกลไกที่จะจัดการกับปัญหานี้  
คุณก็เลยเจอภาวะหยุดนิ่ง เจอทางตัน และเมื่อคุณโทรไปหากระทรวงพาณิชย์ และถามว่าควรทำอย่างไรใน  
สถานการณ์แบบนี้ เขาก็ตอบว่า “ก็ไม่ต้องทำอะไร กฎหมายไม่ได้ระบุไว้” ในออสเตรเลียคุณมีกลไก ถ้าเจอภาวะ  
ชะงักงัน ก็จะมีกลไกเพื่อจัดการกับปัญหา แต่ในประเทศไทยไม่มี”

“ความชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญมาก นักลงทุนต่างชาติจำนวนมากไม่แน่ใจเกี่ยวกับการลงทุน เมื่อเขาไม่แน่ใจ เขาก็ไปที่อื่น  
ที่เขามั่นใจในผลลัพธ์”

“ในด้านกฎหมายและกฎระเบียบ ในด้านประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บริษัทต้องมีผู้ถือหุ้นอย่างน้อย 7 คน  
ทำไม? ถ้าคุณมีเพียง 3 คน คุณก็ต้องไปหาอีก 4 คนให้ถือหุ้นคนละ 1 หุ้น เพียงเพื่อสนองความต้องการของ  
กฎหมาย เป็นเรื่องที่โบราณคร่ำครึมาก และควรเขียนเสียใหม่”

“ต่อมาคือกฎที่ว่าคนไทยต้องมีเงินเพื่อแสดงว่าเขาจะซื้อหุ้นจริงๆ มีชาวต่างชาติจำนวนมากที่มาที่นี้และเลือกคนไทย  
ที่เขารู้จัก ที่เขาไว้ใจ และชอบ และอยากให้คนนั้นมาร่วมทำธุรกิจกัน คนไทยนั้นอาจไม่มีเงินเพื่อซื้อหุ้นบริษัท  
กฎระเบียบข้อหนึ่งบอกว่า ถ้าบริษัทจะจ้างชาวต่างชาติ ก็ต้องมีเงินทุนจดทะเบียนอย่างน้อย 2 ล้านบาท ถ้าเป็น  
บริษัทไทยและชาวต่างชาติถือหุ้น 49% ส่วนหุ้นส่วนชาวไทยที่เขาเลือกจะต้องไปหาเงินมา 1 ล้าน 20,000 บาท คน  
ไทยนั้นอาจไม่มีเงินขนาดนั้นก็ได้อีก ถ้าชาวต่างชาติต้องมองหาคนไทยที่มีเงินขนาดนั้น คนไทยที่หาได้ก็อาจไม่สนใจมา  
เป็นผู้ถือหุ้น หรือคนไทยคนนั้นก็อาจรวยอยู่แล้ว และอยากรวยมากขึ้น แล้วโอกาสสำหรับคนไทยที่เงินกว่าละ”

“สิ่งหนึ่งที่ทักสินนำเข้ามาซึ่งผมไม่ชอบ คือเขาให้อำนาจรัฐมนตรีในการออกกฎระเบียบซึ่งมีผลเหนือกฎหมาย หรือ ทำให้กฎหมายเป็นโมฆะได้ เมื่อคุณเริ่มทำแบบนั้น รัฐมนตรีก็จะเริ่มสร้างกฎหมายเพื่อตัวเอง และนี่เป็นสิ่งผิด กฎหมายนั้นได้รับความเห็นชอบมาจากวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร และได้รับการลงพระปรมาภิไธยโดย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว คุณกำลังทำให้รัฐมนตรี ซึ่งเป็นแค่พนักงานคนหนึ่ง ยกเลิก *override* กฎหมายได้ด้วยกฎระเบียบ และนี่เป็นสิ่งผิด นี่เป็นหนึ่งในเรื่องเลวร้ายหลายอย่างที่รัฐบาลทักสินทำ กฎระเบียบแบบนี้ซึ่งลงนามโดยอธิบดีกรมตำรวจ *Police Commissioner* เป็นเรื่องที่ผิด”

“เรื่องหนึ่งคือสภาพแวดล้อมที่บังคับควบคุมมากเกินไป ผมคิดว่า BOI ในรัฐบาลไทยมีความกระตือรือร้นมากที่จะดึงดูดบริษัทต่างชาติเข้ามา แต่กฎเกณฑ์บางอย่างกลับเป็นการจำกัด ไทยอยากได้การลงทุนมาก แต่ทันทีที่คุณบอกว่า ไทยต้องเป็นเจ้าของ 51% ทันทีที่คุณบอกว่าจำกัดจำนวนชาวต่างชาติที่ให้จ้างได้ ก็เป็นการจำกัดบังคับเขา ไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย ในสิงคโปร์ ส่องกง และแม้แต่มาเลเซีย ก็เป็นที่ๆตั้งบริษัทได้ง่ายกว่า คุณสามารถตั้งบริษัทในสิงคโปร์ได้ ภายในหนึ่งวันเหมือนกับออสเตรเลีย แต่มันก็มีข้อเสียเหมือนกัน ผมคิดว่าสิงคโปร์ได้สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมไปอย่างมาก และตอนนี้ก็เป็นประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่เหมือนชาติตะวันตกกระแสหลัก หลายอย่างที่ทำให้คนไทยอยากไปอยู่ในสิงคโปร์ได้หายไป นี่คือภาครัฐ”

“แล้วในระดับบริษัท นโยบายดังกล่าวก็ทำให้บริษัทออสเตรเลียต้องหานอมินีไทยซึ่งเป็นเรื่องที่ทำใจได้ยาก แต่ก็ไม่ได้เสมอไปบางครั้งหุ้นส่วนชาวไทยก็มีประโยชน์มากกับธุรกิจ แต่โดยทั่วไปเป็นเรื่องที่สร้างความไม่สบายใจ หากบริษัทที่มานี้ ลงทุนเงินจำนวนมาก และตั้งบริษัท และมีทรัพย์สินทางปัญญามากมาย มีความรู้ความชำนาญมากมาย และต้องรับความเสี่ยงในการสูญเสียทุกอย่างได้ภายในชั่วข้ามคืน หากหุ้นส่วนชาวไทยที่เป็นเจ้าของ 51% ไม่พอใจ คุณอาจจะมีกรรมการบริษัท ผู้ถือหุ้นบริษัทที่เป็นชาวไทยที่เพิ่มมูลค่าให้บริษัท แต่ส่วนใหญ่ชาวไทยเป็นเพียงนอมินี เขาไม่ได้เพิ่มมูลค่าอะไร แต่กลับเพิ่มความเสี่ยงอย่างมากแก่นักลงทุนต่างชาติ”

“ผมคิดว่ากฎหมายและกฎระเบียบของรัฐบาลไทยเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้ประเทศไทยไม่น่าดึงดูดใจต่อการลงทุนอย่างที่ควรจะเป็น ผมมีความเห็นสองอย่างในเรื่องนี้ หนึ่งในนั้น ถ้าคุณต้องการส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ คุณต้องทำให้ไทยเป็นตลาดเสรีสำหรับการลงทุน เพื่อให้เขาเข้ามาและเป็นเจ้าของบริษัทต่างชาติได้ 100% นักลงทุนต้องทำตามกฎหมายของประเทศ แต่เขาสามารถตั้งบริษัทที่ต่างชาติเป็นเจ้าของได้ 100% ต้องให้เขาสามารถจ้างคนที่เขาอยากจ้างได้ ไม่ต้องจ้างต่างชาติหนึ่งคนต่อคนไทยสี่คน ไม่ควรที่เขาจำเป็นต้องเอาเงินทุนเข้ามามากมายเพื่อดำเนินธุรกิจ สภาพแวดล้อมทางธุรกิจก็ไม่ควรต้องให้เขาต้องวิ่งเรื่องวีซ่าจนขาวิด คือได้วีซ่าธุรกิจ *business visa* 90 วัน ถึงแม้เรื่องที่จะมีการเปิดเสรีมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ดึงดูดใจต่อนักลงทุนต่างชาติอย่างที่ควรจะเป็น นั่นเป็นความเห็นของผมและของนักธุรกิจออสเตรเลีย จากมุมมองของคนไทย จากมุมมองทางการเมือง ผมเข้าใจว่าทำไมไทยถึงต้องการให้มีการปรับโครงสร้างอุตสาหกรรมของตน และไม่ต้องต่อสู้กับบริษัทต่างชาติที่มีประสิทธิภาพที่เข้ามาและไม่ยอมแบ่งปันรางวัลกับประเทศที่เขาเข้ามาทำธุรกิจ ที่มาเลเซียก็มีกฎหมายที่บังคับให้ต่างชาติต้องร่วมทุนกับนัก

ลงทุนมาเลเซีย ที่นี้ รัฐบาลไทยพยายามสร้างศักยภาพของนักธุรกิจและทำให้คนงานที่ได้ค่าจ้างต่ำในชนบทมีงานทำ ผมก็เข้าใจว่าทำไมไทยต้องทำอย่างนี้”

“ปัญหาที่แท้จริงเริ่มขึ้นตอนตั้งบริษัท เรื่องโครงสร้างความเป็นเจ้าของ แม้จะเป็นความจริงที่หากได้รับส่งเสริมจาก บีโอไอ ต่างชาติก็สามารถเป็นเจ้าของได้ 100% แต่สิทธินี้ไม่ได้ขยายไปทั่วทุกภาคส่วน และในเรื่องนี้ก็มักจะไม่มีความ ชัดชัด ยกตัวอย่างเช่นเรื่อง ความเป็นเจ้าของที่ดิน คุณสามารถเป็นเจ้าของที่ดินได้ในมาเลเซีย คุณไม่สามารถ เป็นเจ้าของในฐานะคนต่างชาติได้ในเมืองไทย”

“ผมคิดว่าเมืองไทยจะมีเสน่ห์ดึงดูดมากกว่านี้มาก หากมีการปรับปรุงสภาพแวดล้อมธุรกิจที่เป็นด้านซอฟต์แวร์ เช่นด้าน งานเอกสาร กฎหมาย กฎระเบียบ ทรัพย์สินทางปัญญา มีหลายบริษัทที่ไม่กล้ามาเมืองไทยเพราะเรื่องการควบคุมดูแล ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปอย่างอ่อนด้อย ถ้าประเทศไทยสามารถดำเนินการอย่างจริงจังและแก้ไขประเด็นปัญหา เหล่านี้ได้จริงๆ ทางหอการค้าต่างประเทศได้รับการร้องขอให้เสนอรายการที่เขายากเห็นการเปลี่ยนแปลงใน พระราชบัญญัติธุรกิจคนต่างด้าว ตอนที่มีการขอกันมาตอนแรกๆ ดูเหมือนจะได้รับความสนใจมาก แต่ต่อมา ข้อเสนอแนะของหอการค้าต่างประเทศกลับถูกมองว่าเป็นคำวิจารณ์ที่มุ่งร้ายแทนที่จะเป็นวิถีทางที่มีประโยชน์ที่เป็น ด้านบวก ในการทำให้ประเทศไทยมีความน่าดึงดูดใจมากขึ้น ดูเหมือนกับว่ารัฐบาลจะแสดงท่าทีทำนองว่า โอ คุณไม่ ชอบเราหรือ ทำไมคุณมาบ่นอย่างนี้ ไม่ใช่อย่างนั้นสักหน่อย ก็เขาได้รับการขอร้องให้ส่งข้อเสนอแนะ เขาถูกถามว่า จะให้ทำยังไง ประเทศไทยถึงจะดีขึ้น และเหล่านี้ก็คือเหตุผล แต่เมื่อหอการค้าส่งข้อเสนอแนะเข้าไป ก็ถูกตอกกลับว่า โอ คุณมาโจมตีเราหรือ เท่าที่ผมเข้าใจ ทางหอการค้าต่างประเทศส่งข้อเสนอแนะนี้ผ่านทางสภาหอการค้าไทยและ Board of Trade แล้วเรื่องก็ถูกส่งต่อไปที่หน่วยงานอย่างกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ผมคิดว่าน่าจะ ไป ถึงบีโอไอ และกระทรวงการคลังด้วย สมาชิกในคณะกรรมการที่กร่างข้อเสนอแนะนี้บอกผมว่าท่าทีของฝ่ายไทยได้ เปลี่ยนไป เพราะนี่เป็นปีที่ยากลำบากมากสำหรับประเทศไทย”

“กฎหมายกฎระเบียบของรัฐบาลบางที่ก็เริ่มต้นด้วยดี แต่บางที่ก็มีปัญหา และบางที่รัฐบาลก็เปลี่ยนกฎ”

“ถ้าคุณมีคอนเนกชั่น กฎหมายกฎระเบียบก็ไม่มี ความหมาย”

“พรบ.การทำธุรกิจของคนต่างด้าวเป็นเรื่องใหญ่ที่เรากำลังคุยกับรัฐบาลอยู่ในตอนนี้ ความโปร่งใสของกรมศุลกากร นโยบายการแข่งขัน การตรวจคนเข้าเมือง เรากำลังลืบบีในประเด็นเหล่านี้ เพราะการเปลี่ยนแปลงเมื่อไม่นานมานี้ ทำให้ชีวิตของคนจำนวนมากลำบากมากขึ้น”

“กฎหมายกฎระเบียบของรัฐบาล ไม่ได้มีความซับซ้อนอะไรเป็นพิเศษ แต่การเลือกใช้กฎหมาย และความไม่ชัดเจน ของกฎหมาย ซึ่งได้รับการตีความโดยข้าราชการคือปัญหา เรามองว่า OK เราจะแก้ไขให้ถูกต้อง ขอให้แสดง

กฎระเบียบเรื่องนี้แล้วเราจะแก้ไขตามนั้น เขาบอกว่า เราไม่มีกฎระเบียบ แต่เราคิดว่าคุณทำไม่ถูกต้อง พูดยังนี้ หมายความว่ายังไง คุณจะเอายังไง เราไม่ยอมทำตามที่คุณบอกหรือจนกว่าคุณจะแสดงกฎระเบียบให้เราดู”

“ตามกฎหมาย เราไม่ได้รับอนุญาตให้ครอบครองสัตว์น้ำบางชนิดและปะการัง ซึ่งเป็นของต้องห้ามที่จะครอบครองในประเทศไทย อย่างไรก็ตามเราสามารถไปตลาดจตุจักรแล้วซื้อของพวกนี้ได้ มันเป็นกฎหมายที่ดีเพราะมันคุ้มครองสภาพแวดล้อมและพันธุ์สัตว์ แต่ในความเป็นจริง มันเป็นกฎหมายที่บกพร่อง เพราะประชาชนทั่วไปสามารถซื้อหาเป็นเจ้าของได้ เป็นสิ่งผิดกฎหมายที่จะเลี้ยงปลาปิ่นย่าในเมืองไทย แต่หลายครอบครัวก็มีปลาปิ่นย่า เรายีนาก Otter แค่อสองตัว แต่จะยากมากที่เราจะมีนากเพิ่มได้อีก ก็ต้องมีการจดทะเบียนสำหรับลูกนากที่เกิดใหม่ ที่จริงเรารู้ว่าเราจะไปหานากได้ที่ไหน แต่คนที่เลี้ยงนากในตอนนี้อย่างผิดกฎหมาย นอกจากนั้นก็เป็นการผิดกฎหมายที่จะครอบครองปะการังในเมืองไทย ทั้งนี้ก็เพื่อห้ามปรามไม่ให้คนไปเอาปะการังขึ้นมาจากทะเล แต่บ้านทุกหลังที่มี aquarium ต่างก็มีปะการังที่มีชีวิตอยู่ในนั้นด้วย แต่เราเองกลับครอบครองปะการังไม่ได้ เพราะธุรกิจของเราเปิดต่อสาธารณะและต้องโชว์ของเหล่านี้ เราไม่สามารถเปิดช่องโหว่ให้ตัวเองถูกโจมตีได้ เราเป็นบริษัทใหญ่ และเราต้องทำตามกฎหมาย เราต้องขอใบอนุญาตมากกว่าที่เราต้องทำในการทำกิจการในประเทศอื่นใดในโลก ที่จริงกฎหมายกฎระเบียบส่วนใหญ่ก็มีความเป็นธรรม แต่สิ่งที่ทำให้เราหงุดหงิดคือมันไม่ได้รับการสอดส่องดูแล บังคับใช้อย่างทั่วถึง คนส่วนใหญ่ไม่ได้ทำตามกฎหมาย”

“กฎหมายกฎระเบียบของรัฐบาลหรือ มันเป็นด้านลบ ชับซ้อนเกินไป มีกฎหมายมากเกินไป เป็นระบบราชการที่อึดอัด ยึดตายตมมากเกินไป”

“วัฒนธรรมทางธุรกิจก็ต้องกลับมาดูที่ความไม่เท่าเทียมกันที่มีอยู่ในระบบ ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย มากกว่าตัวบทบัญญัติในกฎหมาย”

“ในช่วงไม่นานที่ผ่านมา กฎหมายใหม่ทำให้ต่างชาติลำบากขึ้นมาก ตอนนี้คนไทยต้องเป็นเจ้าของหุ้นส่วนใหญ่ ทัศนคติเช่นสัญญากับสิงคโปร์ แต่ทำให้ต่างชาติรายอื่นที่มาทำธุรกิจในเมืองไทยเดือดร้อนกันไปหมดในปัจจุบัน”

“ในอดีต มีความกังวลเกี่ยวกับความเป็นชาตินิยมทางเศรษฐกิจในประเทศไทย และข้อบังคับสำหรับการลงทุนจากต่างชาติที่ต้องมีไทยเป็นเจ้าของข้างมากในอุตสาหกรรมหลักๆ มีการลงทุนแบบร่วมทุนค่อนข้างมากในอุตสาหกรรมเหมืองแร่ในประเทศไทย จนถึงทศวรรษที่ 1960 และนี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้บริษัทออสเตเลียออกจากประเทศไทย นอกจากข้อกังวลเรื่องสงครามเย็นในเอเชียแล้ว ออสเตเลียก็ไม่พร้อมที่จะเชิญนายพลไทยมานั่งในกรรมการ หรือยอมรับให้ไทยเป็นเจ้าของรายใหญ่ในบริษัทของตน ออสเตเลียก็เลยออกมา ในขณะที่นักลงทุนอเมริกันมีความยึดหยุ่นมากกว่า และก็เข้าไป ดังนั้นออสเตเลียจึงไม่สบายใจที่จะต้องยอมรับคนอื่นเข้ามาในคณะกรรมการของบริษัท ซึ่งเป็นข้อบังคับของกฎหมายในประเทศที่เขาไปลงทุน เขาต้องการควบคุมบริษัทของตัวเองให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ผมรู้ว่าเรามีทางออกคือจดทะเบียนบริษัท ให้เป็นบริษัทเอกชนแยกจากบริษัทแม่ แล้วก็มี board of

director ซึ่งเป็นคนสัญชาติไทยเป็นส่วนใหญ่ และให้ไทยเป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ด้วย แต่รูปแบบนี้สร้างความไม่สบายใจให้กับวิคิดแบบออสเตรเลีย ผมไม่ได้หมายถึงทุกคนนะ เพราะก็มีบริษัทออสเตรเลียนที่ทำธุรกิจในเมืองไทย ซึ่งยอมรับได้กับการจัดแจงแบบนี้”

“กฎหมายข้อหนึ่งบอกว่าคุณต้องมีผู้ถือหุ้น 7 คนเพื่อก่อตั้งบริษัท ลูกค้าทุกรายที่ผมช่วยตั้งบริษัทในเมืองไทยมีเจ้าของที่แท้จริงเพียงหนึ่งหรือมากที่สุดก็สองคน ก็เลยต้องใช้νομินี ถ้ามีคนเพียงสองคนที่เป็นเจ้าของที่แท้จริง ก็ต้องหานอมินีมาห้าคนให้ถือหุ้นคนละหนึ่งหุ้น กฎหมายนี้เป็นเรื่องที่ไม่จำเป็น ผู้ถือหุ้นเจ็ดคนเป็นกฎหมายเก่าแก่อังกฤษ แต่ไทยไม่ได้ปรับปรุงแก้ไขให้ทันสมัย ในอเมริกามี 50 มลรัฐที่แข่งขันกันแย่งธุรกิจ เขาบัญญัติไว้แค่ผู้ถือหุ้นคนเดียว ทำไมจะทำอย่างนั้นไม่ได้”

“ข้อวิตกกของลูกค้าผมในการทำธุรกิจที่เมืองไทยหรือ? สรรพากรเป็นข้อวิตกอันหนึ่งแน่ๆ และตอนนี้เรื่องโครงสร้างบริษัทก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง กฎหมายความเป็นเจ้าของ ความเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์”

“ความเป็นไปของระบบกฎหมายที่นี่ ตัวบทกฎหมายนั้นมีการบังคับใช้อย่างเสมอภาคและเป็นธรรมสำหรับทุกคนหรือไม่ ไม่ใช่มาบังคับชาวต่างชาติแต่ต้องบังคับใช้กับคนในประเทศด้วย ผมคิดว่าระบบกฎหมายและตัวบทกฎหมายมีความสำคัญมาก ในเมืองไทยผมคิดว่ามีตัวบทกฎหมายที่ร่างมาค่อนข้างดี แต่การบังคับใช้กฎหมายไม่ใช่ว่าจะดี จะเป็น ตัวอย่างง่ายๆคือ ตอนที่ทักษิณยังเป็นนายกรัฐมนตรี มีการแนะนำว่าการขายหุ้นของเขาไม่ต้องเสียภาษี ตอนนั้นเรามีการเปลี่ยนรัฐบาล และตอนนี้ทักษิณได้รับการบอกกล่าวว่าการขายหุ้นนั้นต้องเสียภาษี แล้วอย่างนี้จะให้นักลงทุนต่างชาติคิดอย่างไรในเมื่อมีความเห็นที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิงสองความเห็น แน่ละนี่เป็นแง่มุมทางการเมืองที่ใหญ่ขึ้น แต่คุณจะต้องมีความสม่ำเสมอของระบบกฎหมาย และความสม่ำเสมอในการตัดสินใจโดยหน่วยงานที่ดูแลเรื่องภาษี หรือหน่วยงานอื่นใด ซึ่งรวมตลอดถึงศาลสถิตยุติธรรม court of law ด้วย”

“การปฏิรูปที่ผมอยากจะเห็นหรือ? คือเรื่องกฎเกณฑ์ความเป็นเจ้าของบริษัท ผู้ถือหุ้น 7 คนควรลดเหลือ 1 หรือ 2 คน เพราะนี่เป็นเรื่องไร้สาระ คุณมีคนเดียวที่ควบคุมบริษัท คุณต้องคัดหุ้นอีกหกหุ้นทิ้งไป ซึ่งปกติก็จะใส่ชื่อสามีหรือภรรยา พี่น้อง แต่เป็นที่ชัดเจนว่า ที่เหลือนั้นคือนอมินี นี่คือความจริง ขอให้คิดถึงเรื่อง work permit และ visa ถ้าชาวต่างชาติดกงานขึ้นมา เขาจะต้องส่ง work permit คืนภายใน 7 วัน แล้วก็ต้องไปรายงานกับฝ่ายตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งจะยกเลิกวีซ่าของเขา และให้เวลาเขา 7 วันเพื่อออกจากประเทศ เรื่องนี้โหดมาก ในออสเตรเลียถ้าคุณดกงานและคุณเป็นชาวต่างชาติ คุณมีเวลาสามเดือนเพื่อหางานใหม่หรือออกจากประเทศโดยสมัครใจ เจ็ดวันนั้นโหดมากเกินไปและไม่เห็นใจกันเลย ใครก็อาจดกงานได้ และให้เวลาเพียงเจ็ดวัน โดยเฉพาะถ้าเขามีเมีย มีสามี หรือลูกๆที่ต้องคิดถึง”

“เราอยู่ในเมืองไทยมา 2 ปีแล้ว บริษัทแม่ในออสเตรเลียถือหุ้น 49% และบริษัทไทยถือ 51% เราได้เปลี่ยนโครงสร้างเป็นบริษัทในประเทศ เพื่อจะได้มีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการทำโครงการ ถ้าคุณเป็นบริษัทต่างชาติ 100%

ผมเข้าใจว่า เราจะต้องได้รับการอนุมัติจากรัฐบาลทุกครั้งที่เรายื่นประมูลโครงการ และรวมถึงวิธีการที่เราจัดการกับโครงการนั้นด้วย ซึ่งเป็นการไม่ยืดหยุ่นอย่างมาก ซึ่งหมายความว่าเราไม่สามารถยื่นประมูลและสนองตามต่อลูกค้าของเราได้อย่างรวดเร็ว ตอนนี้เราจึงมีโครงสร้างซึ่งมีไทยและต่างชาติเป็นเจ้าของร่วมกัน ”

“ประเทศไทยอาจยอมรับให้มีเงินไหลเข้ามาลงทุน สำหรับโครงการในประเทศ สำหรับโครงการเพื่อส่งออก หรือ สำหรับการบริโภคภายในประเทศ แต่วิธีการที่บริษัทถูกควบคุมและจัดการ กฎเกณฑ์ที่บังคับให้คนไทยมีเสียงข้างมากในการควบคุมบริษัท เราจึงเกิดสถานการณ์เหล่านี้ที่ปรากฏเป็นข่าวเกี่ยวกับบริษัทนอมินี บริษัทต่างชาติมักจะหาทางเลี่ยงปัญหา โดยส่วนตัว ผมไม่เข้าใจว่าทำไมถึงให้ต่างชาติเป็นเจ้าของบริษัท 100% ไม่ได้ แต่นั่นก็คือกฎหมายไทย ก็ต้องยอมรับ ผมคิดว่า แม้ประเทศไทยอยากจะปกป้องธุรกิจของคนไทย แต่ในท้ายที่สุด ประเทศส่วนใหญ่ที่ประสบความสำเร็จมีเศรษฐกิจที่เปิดเสรีมากกว่าประเทศไทย แต่นี่ไม่ได้หมายความว่า你不ต้องมีกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อหยุดยั้งการเอาเปรียบจากบริษัทต่างชาติ แต่มันไม่จำเป็นต้องกระทำการจำกัดความเป็นเจ้าของ ”

“เมื่อเกิดวิกฤตเศรษฐกิจขึ้นในปี 1997 บริษัทจำนวนมากไม่ได้ทำการเงินประจำปีอย่างถูกต้อง ซึ่งระบุถึงรายได้และรายจ่ายของบริษัท ถ้าคุณยืมเงินจากธนาคาร งบการเงินของคุณก็ต้องแสดงตัวเลขนั้นว่าคุณได้เงินกู้มาจากรัฐบาล และบริษัทก็ควรจ่ายหนี้ ว่าเท่านั้นเป็นเงินต้น เท่านั้นเป็นดอกเบี้ย แต่บริษัทไทยหลายแห่งต้องการกู้เงินหลายๆก้อนจากธนาคารหลายๆแห่ง ก็เลยทำการเงินที่ไม่แสดงเงินกู้เลย เรื่องแบบนี้ไม่โปร่งใส เหตุนี้ ประชัช PTI จึงกลายเป็นคนที่ถูกยืมมากที่สุด ในภาคธุรกิจเอกชนของไทย เขาเป็นเพียงคนหนึ่งในจำนวนมากมาย ด้วยเหตุนี้จึงมีหนี้เสียมากมาย ”

บทสัมภาษณ์ — ความเห็นของนักลงทุนเรื่องภาคธุรกิจที่ควรเปิดให้ต่างชาติเป็นเจ้าของได้

“ไม่มีใครมีปัญหาเกี่ยวกับการที่รัฐบาลจะปกป้องบางภาคธุรกิจ ออสเตรเลียเองก็ไม่ยอมให้ต่างชาติเข้ามาเป็นเจ้าของ หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ และเพิ่งจะเปลี่ยนกฎหมายเมื่อเร็ว ๆ นี้ ทุกประเทศมีสิทธิทำเช่นนั้น ดูอย่างอเมริกัน เขาไม่ต้องการให้พวกอาหรับเข้าไปลงทุนในท่าเรือของเขา นี่เป็นเรื่องธรรมดา ไม่มีใครมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่บางภาคส่วนถึงจะจำกัดไป ก็ไม่ได้สร้างความแตกต่างอะไร ตัวอย่างอุตสาหกรรมยานยนต์ ธุรกิจชิ้นส่วน หรือธุรกิจบริการ หรือธุรกิจเกี่ยวกับอุตสาหกรรมนั้น ใครจะแย่งอะไร เงินที่ได้มาก็มาจากต่างชาติทั้งนั้น และในหลายเรื่อง ไทยก็แข่งขันได้ดีมาก โดยเฉพาะในเรื่องชิ้นส่วน ดังนั้นในอุตสาหกรรมประเภทนี้ ก็ค่อนข้างตรงไปตรงมาว่าควรเปิดเสรีได้แล้ว”

“ผมคิดว่าถึงเวลาแล้วที่ควรพิจารณาเปิดภาคเกษตร ผมไม่ได้หมายถึงการทำไร่ทำนา ประเทศไทยมีโอกาสอันพิเศษที่จะทำลายสิ่งกีดขวางเก่าๆ ในภาคเกษตร โดยเฉพาะเรื่องพ่อค้าคนกลาง และเรื่องการตลาด และสามารถสร้างประสิทธิภาพมากขึ้นให้กับขั้นตอน ผมประหลาดใจมากที่เห็นประเทศไทยซึ่งมีโอกาสมหาศาลโดยเฉพาะในพืชอย่างเช่นน้ำตาล ข้าว อะไรแบบนั้น มันช่างแข่งขันไม่ได้เอาเสียเลย ไม่ใช่เป็นเพราะชาวไร่ชาวนาที่ยากจน แต่เป็นเพราะพ่อค้าคนกลาง กฎระเบียบต่างๆ โรงสี และคนกลางเหล่านี้ที่ทำให้มันแย่ ผมจึงคิดว่ารัฐบาลจะทำอะไรได้อย่างมากในภาคเกษตรเพื่อช่วยชาวนา ด้วยการเปิดเสรี ในด้านหนึ่งของมัน ออสเตรเลียสามารถเพิ่มมูลค่าได้หลายอย่าง ผมรู้ว่ามี การพูดถึงเรื่องนี้ มีการพยายามทำในเรื่องนี้ แต่บริษัทอย่าง CSR ได้ใช้เวลาอย่างมากในการศึกษาเรื่องนี้ และพบว่ามันยากเกินไป”

“ผมไม่ค่อยเข้าใจภาคการศึกษา เพราะเห็นได้ชัดว่าเป็นภาคที่มีการเติบโตอย่างมากในทุกระดับชั้นของการศึกษา ดูอย่างโรงเรียนเอกชน โรงเรียนนานาชาติในกรุงเทพฯ ในช่วงห้าถึงสิบปีที่ผ่านมา มันเติบโตอย่างรวดเร็วไม่น่าเชื่อ และก็ยังไม่พอกับความต้องการอีก อีกไม่นาน ภาคอุดมศึกษาก็เป็นจอสภาพเดียวกัน แล้วเรื่องนี้มันโยนไปยัง สมมุติว่ามหาวิทยาลัย Monash University หรือที่ไหนสักแห่งต้องการมาตั้งวิทยาเขตที่นี่ เหมือนที่เกิดขึ้นในสิงคโปร์และที่อื่นๆ ไทยมีนโยบายอย่างไร? เพราะผมคิดว่าภาคนี้จะมีการเติบโตอย่างมาก ออสเตรเลียสามารถทำอะไรได้มากสำหรับการอุดมศึกษา มาตั้งวิทยาเขตที่นี่ นี่เป็นกลยุทธ์ที่มีความเป็นไปได้อย่างมาก”

“ต้นทุนการทำธุรกิจในประเทศไทย การที่ต้องทำตามพรบ.ธุรกิจคนต่างด้าวทำให้ต้องมีคนไทยเป็นเจ้าของข้างมาก ในอุตสาหกรรมสำคัญ ยกตัวอย่างเช่นในภาคการเกษตรซึ่งออสเตรเลียมีความเชี่ยวชาญก็เป็นภาคที่ได้รับการคุ้มครอง จำกัดการถือครองจากต่างชาติ ไม่ว่าพรรคการเมืองไหนจะมาเป็นรัฐบาลก็ตาม ภาคนี้ถูกรองรับโดยกลุ่ม CP กลุ่ม CP มีอิทธิพลอย่างมากกับรัฐบาล ไม่ว่าพรรคการเมืองไหนจะขึ้นสู่อำนาจ คนของตระกูลเจียรวานนท์จะอยู่ที่ยอดปรางค์ทางการเมืองนี้เสมอ เป็นเช่นนี้ภายใต้ทักษิณ เช่นเดียวกับพรรคประชาธิปัตย์ก่อนหน้านี้ พรรคความหวังใหม่ของชาวลิต และบรรหาร และกลุ่มนี้ผูกขาดภาคเกษตรของประเทศไทย”

“ด้านกฎหมายและการเงิน ถ้าต้องเกี่ยวกับต่างประเทศ บางทีเราก็ใช้บริการของต่างชาติ เพราะบางทีก็ใช้ประโยชน์จากชื่อของเขาได้ สมมุติว่าจะขอเงินกู้จากต่างประเทศ การที่เราใช้บริษัทข้ามชาติ พอเขาเห็นชื่อ เขาก็ไม่มีคำถามต่อแล้ว ถ้าคุณใช้อินเฮอร์ส เขาจะต้องขออะไรอีกหลายๆอย่าง เช่น *legal opinion* การออกหุ้นกู้ในต่างประเทศ หรือ *Bond* สัก 120 ล้าน พอเห็นชื่อ บริษัทกฎหมายข้ามชาติ เขาก็ไม่มีปัญหาแล้ว หรืออย่างบัญชี พอเขาเห็น *price water house, kpmg, deloitte, earns & Young* เขาก็ไม่ถามอะไรแล้ว”

“กฎหมายเป็นอาชีพที่ได้รับการคุ้มครองมากที่สุดอย่างหนึ่งทั่วโลก ซึ่งก็สมเหตุสมผล แต่ผมอยากจะเห็นข้อจำกัดน้อยลงในด้านที่เกี่ยวกับธุรกรรมของบริษัทข้ามชาติ *multinational transactions* ในเรื่องอย่างเช่น *financing* ซึ่งขณะนี้วิธีปฏิบัติแบบสากลแล้วจริงๆ”

“ภาคเกษตร ผมคิดว่าในอนาคตควรเปิดเสรี ภาคเกษตรเป็นระดับที่สามที่ถูกจำกัด มันต้องใช้เวลา ก่อนอื่นต้องมีการปรับโครงสร้างและจัดการให้ดีขึ้นเสียก่อน เพราะว่ามีความท้าทายที่ท้าทายพอคนที่ต้องพึ่งระบบปัจจุบันอยู่ และถ้าปล่อยให้ต่างชาติเข้ามา มันจะสร้างปัญหาหลายๆอย่าง”

“ภาคบัญชีควรเปิดได้แล้ว เพราะภาคนี้ได้รับความคุ้มครองมานานเกินไป ตอนนี้บัญชีมีมาตรฐานสากลแล้ว ระบบบัญชีไทยกำลังเคลื่อนสู่มาตรฐานการบัญชีสากล *IAS International Accounting Standard* ตอนนี้นักบัญชีไทยจำเป็นต้องยกระดับขึ้นสู่ระดับนั้น ตอนนี้ยังไม่มีการปรับปรุงกัน เพราะเขาไม่จำเป็นต้องทำ พวกเขาจำเป็นต้องเริ่มแข่งขันในโลกแห่งความเป็นจริง นั่นเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่ง มีอุตสาหกรรมบริการจำนวนมากที่ได้รับความคุ้มครองมาเป็นเวลามากกว่า 20 ปี ถ้าคุณไปตั้งธุรกิจให้ออสเตรเลีย จะไม่พบข้อจำกัดเลย”

“ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม ผลผลิตสามารถเพิ่มขึ้นได้สามเท่า ถ้าขายอมเปิดให้บริษัทเกษตรใหญ่ๆของออสเตรเลียเข้ามา และอนุญาตให้บริษัทซื้อที่ดิน เพื่อทำการเพาะปลูกหรือเลี้ยงสัตว์เช่นเลี้ยงวัวหรืออะไรก็ตาม คุณจะไม่ประหลาดใจ การบังคับให้ไทยเป็นเจ้าของ 51% ยังไม่ดีพอ เพราะนักลงทุนต่างชาติควบคุมไม่ได้ นักลงทุนจะไม่ยอมลงทุน 10 ล้านหรือ 20 ล้านดอลลาร์และไม่มีอำนาจควบคุม และนี่คือปัญหา คุณควรอนุญาตให้ต่างชาติมีอำนาจควบคุมตามกฎหมาย ถ้าไม่ 100% ก็อาจจะสัก 75%”

“การรถไฟ สนามบินควรเปิดเสรีสำหรับการลงทุนของต่างชาติ ในออสเตรเลีย เหล่านี้รัฐบาลไม่ได้เป็นเจ้าของ ที่แน่ๆคือการพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และการก่อสร้าง เพราะนี่เป็นภาคที่ไทยสามารถแข่งขันได้ มีบริษัทก่อสร้างของไทยใหญ่ๆหลายบริษัท คุณควรอนุญาตให้บริษัทต่างชาติเข้ามาลงทุนในภาคธุรกิจเหล่านี้ บริษัทเหล่านี้สามารถนำเงินเข้ามา กองทุนส่วนเกิน เพราะประเทศของเขาไปได้ดีมาก จนหมดเรื่องที่จะลงทุนได้แล้ว มีคนโทรมาหาเราทุกอาทิตย์บอกว่าเรามีเงินหลายล้านดอลลาร์ที่พร้อมลงทุน ช่วยหาธุรกิจให้เราลงทุนหน่อยได้ไหม คำขอเหล่านี้มาจากอังกฤษ อเมริกา ออสเตรเลีย ดังนั้นจึงมีเงินลงทุนมากมายข้างนอกนั้น”

“ในเรื่องความเป็นเจ้าของ 100% ของต่างชาติ ผมคิดว่า ด้านการโทรคมนาคม สายการบิน เพื่อเหตุผลด้านความมั่นคง ควรมีไทยเป็นเจ้าของข้างมาก แต่ในอุตสาหกรรมอื่นทำไมไม่เปิดเสรี? แต่ในอีกด้านหนึ่ง การเปิดให้ต่างชาติเป็นเจ้าของ 100% ก็ไม่ฉลาดเสมอไป เพราะเมื่อต่างชาติเข้ามาทำธุรกิจที่นี่ เขาจำเป็นต้องการคนไทยมาช่วยเขา และจึงเป็นการโง่ที่จะดำเนินธุรกิจด้วยตัวเองทั้งหมดด้วยการเป็นเจ้าของทั้งหมด ”

“ผมคิดว่ามีภาคธุรกิจสามระดับที่ไทยควรพิจารณาเปิดเสรี คือภาคพลังงาน ภาคเกษตร และอีกภาคหนึ่งที่มีธุรกิจบริการมากมาย บริการบัญชี อะไรทำนองนั้น ผมคิดว่าเขาควรเปิดเสรี กฎหมายมีมายี่สิบปีแล้ว ผมคิดว่าไทยต้องก้าวเข้าสู่โลกแห่งความเป็นจริง ”

บทสัมภาษณ์ — ความเห็นของนักลงทุนเรื่องความเป็นเจ้าของที่ดิน

“ผมคิดว่าปัญหาใหญ่ที่สุดเกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบในประเทศไทย นอกจากความสับสนในปัจจุบันเกี่ยวกับเรื่องกฎหมายนอมนีแล้ว ก็คือประเด็นเรื่องความเป็นเจ้าของที่ดิน คือถ้านักลงทุนต้องการเข้ามาสร้างโรงงาน เขาไม่สามารถเป็นเจ้าของที่ดินได้ ซึ่งก็หมายความว่าเขาไม่มีอำนาจควบคุม แม้ว่าคุณสามารถซื้อที่ดินในเขตอุตสาหกรรมเฉพาะได้ แต่ที่อื่นคุณทำไม่ได้ สมมุติว่ามีคนอยากไปตั้งโรงงานที่โคราช และมันไม่ได้อยู่ในเขตอุตสาหกรรม เขาก็ทำไม่ได้ และอุตสาหกรรมบางอย่าง ที่คนอยากมาลงทุน บีโอไอไม่ได้ให้การส่งเสริม ดังนั้นคุณก็เป็นเจ้าของที่ดินไม่ได้ สำหรับนักลงทุนบางคน เรื่องนี้สำคัญมาก ผมรู้จักผู้ผลิตพรมรายหนึ่งในออสเตรเลีย ซึ่งมาเมืองไทยเมื่อสามปีก่อน มองหาทำเลสร้างงานในเมืองไทย แต่ไม่พบสถานที่ที่เขาต้องการ ในฐานะนักลงทุน เขาต้องการเป็นเจ้าของทั้งที่ดินและโรงงาน เขาไม่พบที่ดินที่ต้องการในนิคมอุตสาหกรรม ในราคาที่เขาต้องการ แต่ประเด็นคือเขาต้องการเป็นเจ้าของที่ดิน”

“เรื่องนี้เป็นปัญหาเพราะถ้าคุณมีโรงงาน ตามกฎหมายไทย มีการแบ่งแยกความเป็นเจ้าของของโรงงานกับของที่ดิน ดังนั้นคุณเป็นเจ้าของโรงงานบนที่ดินได้ แต่เป็นเจ้าของที่ดินไม่ได้ ในออสเตรเลีย เรื่องอย่างนี้ไม่มีเหตุผลเลย คุณทำอย่างนั้นไม่ได้ ความเป็นเจ้าของโรงงานไปพร้อมกับความเป็นเจ้าของที่ดิน ผมมีลูกค้ารายหนึ่ง ที่เจ้าของที่ดินกับเจ้าของโรงงานเป็นคนละคนกัน และเมื่อเราทำงานปรับโครงสร้าง มันเป็นปัญหาจริงๆ เพราะธนาคารแห่งหนึ่งมีที่ดินเป็นสิ่งที่ค้ำประกัน และอีกธนาคารหนึ่งมีโรงงานเป็นสิ่งที่ค้ำประกัน แล้วเกิดการขัดแย้งกัน เรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เพราะมันคือเงินทุนที่ลิ่งไป”

“ธุรกิจคือทำยังไงคุณถึงจะควบคุมสภาพแวดล้อมของคุณได้ ถ้าคุณไม่เป็นเจ้าของที่ดิน คุณจะมีปัญหาเรื่องโรงงาน เพราะคุณมีปัญหาในการเข้าถึงโรงงาน อย่างนี้คุณก็ควบคุมอะไรไม่ได้แล้ว”

“เรื่องเดียวที่ผมไม่ชอบ คือชาวต่างชาติไม่สามารถซื้อที่ดินได้ เรื่องนี้ค่อนข้างไม่แฟร์ ในอินเดียและในหลายๆ ประเทศ เขามีความยืดหยุ่นมากกว่า”

“มีปัญห่อื่นๆกับกฎหมายการลงทุนของต่างชาติ กฎหมายเรื่องการเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่จำกัดการถือครองทรัพย์สินของต่างชาติ แม้ว่าจะมีการเปิดเสรีบ้างแล้ว การซื้อทรัพย์สินก็เป็นเรื่องยากมากสำหรับคนที่ไม่ใช่สัญชาติไทย นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่มีการหยิบยกขึ้นมาว่าทำไมนักลงทุนถึงไม่มาลงทุนในเมืองไทย”

“ผมไม่เห็นด้วยอย่างมากที่ชาวต่างชาติไม่สามารถซื้อบ้านได้ ต่างชาติซื้ออะพาร์ตเมนต์ไม่ได้ยกเว้นจะอยู่ในโควต้า 49 เปอร์เซนต์ และคุณยังต้องทำการพิสูจน์ด้วยนะ นี่เป็นกฎหมายไม่ได้เรื่อง ทุกประเทศอาจจะค่อนข้างกลัวในเรื่องนี้ ผมคิดว่าประเทศไทยต้องพิจารณาให้หนักถึงการลงทุนประเภทนี้ ผมอาศัยอยู่ที่นี้ ผมอยากซื้อบ้านสักหลัง ผมซื้อบ้านไม่ได้ ทำไมถึงไม่ได้? ในเมื่อผมมีบริษัทในเมืองไทย ทำไมผมถึงใช้เงินของผมซื้ออะพาร์ตเมนต์ไม่ได้”

ทัศนะของนักลงทุนออสเตรเลียต่อการลงทุนในประเทศไทย: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ประสิทธิภาพจริง และข้อเสนอแนะสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

“ถ้าประเทศไทยให้ต่างชาติถือครองอสังหาริมทรัพย์เป็นส่วนตัวได้ ก็จะช่วยได้มาก ประเทศไทยจะมีภาพลักษณ์ว่าเป็นมิตรกับนักลงทุนมากขึ้น มีคนอย่างเราที่เห็นว่าประเทศไทยคือบ้านแห่งที่สองของเรา แต่ถึงกระนั้น ยกเว้นแต่เราจะกลายเป็น พลเมืองไทย เราก็ไม่มีสิทธิเป็นเจ้าของแผ่นดินไทยแม้แต่ตารางนิ้วเดียว คอนโดมีเนียม ไม่ดีพอหรอก โปรดอย่าหวังว่าเราจะอยู่อาศัยในคอนโดที่ดังราคาไว้มากนัก ผมแต่งงานกับภรรยาชาวไทยมา 17 ปีแล้ว และผมไม่ได้เป็นพลเมืองไทย ดังนั้นผมก็เป็นเจ้าของที่ดินไม่ได้ ภรรยาผมเป็นเจ้าของที่ดินที่เราปลูกบ้านของเราอยู่ และเราอยู่กับลูกของเราที่ถือสองสัญชาติ เป็นเรื่องที่ไม่แฟร์และน่าอายที่สามีชาวต่างชาติมีสิทธิตามกฎหมายน้อยกว่าภรรยาชาวไทยและลูกๆของตัวที่มีสองสัญชาติ มีชาวต่างชาติจำนวนมากที่อยู่เมืองไทยมานาน 15, 20, 25 ปี และไม่ได้สัญชาติไทย เพราะเป็นการยากมากที่จะได้สัญชาติไทย และทุกวันนี้ก็ยากมากขึ้นที่จะได้ใบอนุญาตอยู่อาศัย และใบอนุญาตนั้นก็ไม่อนุญาตให้คุณเป็นเจ้าของที่ดิน ถ้าคุณอนุญาตให้ชาวต่างชาติที่ทำถูกกฎหมายทุกอย่าง ที่มีภรรยาหรือสามีคนไทย หรือมี residence permit หรือใบอนุญาต retirement permit ให้ซื้อที่ดินสักหนึ่งไร่ ผมไม่คิดว่ามันจะสร้างสถานการณ์ปฏิวัติในช่วงข้ามคืน ผมคิดว่าจะเป็นการระดมพลเล็กน้อย และจะทำให้ไทยมีภาพลักษณ์ที่เป็นมิตรกับต่างชาติมากขึ้น คนที่ต้องการอยู่เมืองไทยในระยะยาว”

“การเป็นเจ้าของที่ดินนอก BOI เป็นปัญหา ในช่วงไม่กี่เดือนที่ผ่านมา เรามีขั้นตอนใหม่ที่กรมที่ดินจะใช้เพื่อตรวจสอบบริษัทที่ต้องซื้อที่ดิน ดูว่าเป็นบริษัทไทยจริงๆหรือเปล่า หรือว่าถูกควบคุมโดยต่างชาติ เรื่องนี้สร้างความวิตกกังวลในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ แม้แต่คอนโดมีเนียม ปัจจุบันนี้ หากชาวต่างชาติตะวันตกต้องการเป็นเจ้าของคอนโดมีเนียม ก็ต้องอยู่ในโควตาชาวต่างชาติ 49% ไม่เช่นนั้นก็ต้องเป็นคนไทย”

“ผมเข้าใจว่าทำไมบางอุตสาหกรรมจึงจำเป็นต้องได้รับความคุ้มครอง เพราะเป็นเรื่องความมั่นคงของประเทศ ผมไม่มีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ผมไม่เข้าใจทำไมบริษัทเหมืองแร่ไม่สามารถเป็นเจ้าของเหมืองได้ ที่ดินของเหมือง ผมไม่เข้าใจว่าทำไมผมในฐานะผู้อยู่อาศัยถาวรในประเทศนี้ เป็นเจ้าของธุรกิจที่นี่ ไม่สามารถเป็นเจ้าของอสังหาริมทรัพย์สักชิ้นได้ ผมสามารถเป็นเจ้าของคอนโด แต่ผมไม่สามารถไปซื้อที่ดินผืนหนึ่งแล้วสร้างบ้านบนนั้น ในออสเตรเลีย คุณสามารถซื้อทรัพย์สินในออสเตรเลีย และไม่มีใครตั้งคำถามคุณด้วยซ้ำไป นี่เป็นเรื่องความรู้สึกชาตินิยม เราไม่เคยเป็นเมืองขึ้นใคร ความรู้สึกแบบนั้น แต่ผมเห็นว่าเรื่องนี้เป็นการยับยั้งการเติบโตในประเทศ”

“ประเด็นเรื่องความเป็นเจ้าของบริษัทที่ตกเป็นข่าวอยู่ในตอนนี้เป็นเรื่องใหญ่ ผมคิดว่ามันเป็นเรื่องเหลวไหลมาก คุณไปออสเตรเลีย คุณซื้อที่ดินในออสเตรเลียได้ มาที่นี้ ไม่ได้ แล้วอย่างนี้คุณจะคาดหวังให้นักลงทุนมาใช้จ่ายเงินเป็นล้านๆดอลลาร์ในโรงงานหรือในโรงแรมหรือในอาคารโดยที่เป็นเจ้าของไม่ได้ ได้อย่างไร รัฐบาลบอกว่ากำลังพิจารณาผลจากเรื่องนี้ก็เลยเกิดโครงสร้างนอมินีอย่างที่มีการพูดถึงกัน ทุกคนก็ทำอย่างนี้กันทั้งนั้น ทุกคนรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ตอนนี้มันทำให้นักลงทุนต่างชาติจำนวนมากรู้สึกประสาทมาก ลูกค้านักลงทุนของเรา รู้สึกประสาทมกับเรื่องนี้มาก”

## บทสัมภาษณ์ — ความเห็นของนักลงทุนต่อระบบกฎหมายและระบบศาล

“ชาวออสเตรเลียซึ่งมาจากวัฒนธรรมชาติตะวันตก ยากจะเห็นว่ามียุทธศาสตร์ทางกฎหมายผ่านกระบวนการศาลเพื่อแก้ปัญหาข้อพิพาททางธุรกิจ สัญญาข้อตกลงที่ให้ไว้ต่อกันได้รับความเคารพ ตัวอักษรเนื้อหาในสัญญาได้รับการปฏิบัติตาม นี่เป็นปัญหาใหญ่สำหรับชาวออสเตรเลียที่ไปทำธุรกิจในประเทศอื่นที่สัญญาหรือข้อตกลงที่มีฐานมาจากความสัมพันธ์ต้องใช้เวลาในการพัฒนา ก็อาจจะมีสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ก็มีเงื่อนไขว่าสามารถเจรจาต่อรองกันได้ใหม่ นี่เป็นอุปสรรคใหญ่ ดังนั้นความมั่นใจในสภาพแวดล้อมด้านการควบคุมดูแลให้เป็นไปตามกฎหมาย และความมั่นใจในระบบกฎหมายของประเทศจึงมีความสำคัญมากที่สุดต่อนักลงทุน และความมั่นใจว่าระบบกฎหมายจะมีความเป็นธรรม ไม่เข้าข้างใคร ไม่ใช่เข้าข้างหุ้นส่วนไทย เรื่องนี้ก็สำคัญเช่นกัน”

“นักลงทุนต่างชาติต้องการระบบกฎหมายที่โปร่งใสและไว้วางใจได้ ระบบกฎหมายของไทยดีกว่าที่เคยเป็นมา และดีกว่าบางประเทศในภูมิภาค แต่ก็ยังไม่ดีมาก ระบบกฎหมายและระบบศาลที่นี้ค่อนข้างดีสำหรับมาตรฐานระดับภูมิภาค แต่ระดับการคอร์รัปชันนอกกรอบศาลในประเทศนี้น่าทึ่งมาก ไทยเป็นหนึ่งในประเทศที่เลวร้ายที่สุดในเรื่องนี้”

“แน่นอนที่ในระดับศาลฎีกา ผมคิดว่าการตัดสินใจของศาลฎีกาขึ้นอยู่กับหลักการของกฎหมาย แต่ผมคิดว่าคณะกรรมการอุทธรณ์ *board of appeal* ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่รัฐบาล กรมสรรพากร และเจ้าหน้าที่รัฐบาลอื่นๆ ผมคิดว่าเรื่องนี้น่าเป็นห่วง เพราะมันไม่ได้มีความเป็นอิสระอย่างแท้จริง มันไม่มีความเป็นอิสระในการพิจารณาดี อย่างในออสเตรเลีย กรรมการที่ดูแลเรื่องภาษี *board of taxation* ประกอบด้วยคนที่เป็อิสระจริงๆ ไม่เกี่ยวข้องกับกรมสรรพากร ไม่เกี่ยวข้องกับสำนักงานภาษี เพื่อให้พิจารณาดีและตัดสินคดี ผมคิดว่าแบบนั้นจะดีกว่า ถ้ามันเป็นอิสระจริงๆ ยกตัวอย่างเช่น *board of appeal* ในฮ่องกงก็เป็นอิสระ ไม่ได้ประกอบด้วยคนจากกรมสรรพากรหรือกรมศุลกากร มีเพียงศาลฎีกาในประเทศนี้ที่ยังทำงานได้ดี”

“ผมสงสัยว่าศาลที่นี้จะคุ้มครองนักลงทุนต่างชาติได้จริงๆหรือ มันมีองค์ประกอบของการคอร์รัปชัน ธรรมเนียมปฏิบัติทางธุรกิจ และการขาดแนวทางในการตัดสินคดีตามการตัดสินคดีที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และสุดท้ายคือการขาดความรู้เชิงพาณิชย์ของผู้พิพากษา ผมต้องทำงานเรื่องนี้มากตอนเข้ามาทำงานด้านปรับโครงสร้างใหม่ๆ เมื่อผมต้องทำงานกับศาลล้มละลาย ความคิดเห็นของผมต่อผู้พิพากษาคือ ในระบบศาล *juridical system* ของประเทศไทย ถ้าคุณต้องการเป็นผู้พิพากษา คุณต้องตัดสินใจเรื่องนี้ตั้งแต่ที่มหาวิทยาลัย แล้วคุณก็เรียนเป็นผู้พิพากษา ถ้าคุณต้องการเป็นทนายความภาคเอกชน คุณก็ไปอีกเส้นทางหนึ่ง นั่นหมายความว่าผู้พิพากษาไม่มีประสบการณ์ เมื่อใช้ระบบออสเตรเลียเป็นตัวอย่างเปรียบเทียบ ผู้พิพากษาส่วนใหญ่มีประสบการณ์ด้านพาณิชย์มาก่อน พวกเขาเคยทำงานเป็นนักกฎหมาย มีสำนักงานกฎหมาย เคยทำธุรกรรม เคยสู้คดีฟ้องร้องมาก่อน และต่อมาเมื่ออายุสัก 50 หรือ 60 ปี จึงได้กลายเป็นผู้พิพากษา ในประเทศไทยคุณเป็นผู้พิพากษาตอนอายุ 30 ปี”

“การขาดประสบการณ์เชิงพาณิชย์หมายความว่า ผู้พิพากษาไทยไม่เข้าใจกระบวนการเชิงพาณิชย์ จึงเป็นการยากที่เขาจะตัดสิน บางครั้งตรรกะจึงออกจะเพี้ยน ระบบไทยไม่ใช่หลักการตัดสินตามคำพิพากษาที่มีมาก่อน นี่เป็นปัญหา เพราะการตัดสินแต่ละคดีใช้บรรทัดฐานไม่เหมือนกัน ต่างกับในออสเตรเลีย ถ้ามีการตัดสินเรื่องคล้ายกันมาก่อนหน้า นี่ ก็จะมีการตัดสินตามหลักเกณฑ์ที่วางๆกันมา ยกเว้นแต่ว่าจะต้องการเปลี่ยนกระบวนการคิดทั้งหมด แต่ผู้พิพากษาในเมืองไทยไม่ทำอย่างนั้น ”

“ประเด็นปัญหาคือความไม่โปร่งใส ปัญหาคือการคอร์รัปชัน ปัญหาคือการขาดประสบการณ์ในการพิจารณาตัดสินศาล และการที่ไม่ใช้ระบบทำตามแนวทางการตัดสินก่อนหน้านี้ ดังนั้นการตัดสินคดีก็อาจมีความแตกต่างกัน ทั้งที่ข้อมูล และหลักฐานอาจจะเหมือนกัน ”

“ตอนผมมาที่นี่ใหม่ประมาณปี 1999 – 2001 ตอนที่ผมทำงานกับศาลล้มละลายและศาลฎีกา ในการพิจารณาคดีคดีบางคดี ไม่ต้องสงสัยว่ามีการคอร์รัปชัน การให้เงินผู้พิพากษาเพื่อให้ตัดสินไปในทิศทางที่ต้องการ ในช่วงปีหลังๆ ผมว่าเรื่องแบบนี้มีน้อยลง แต่ผมพูดไม่ได้ว่ามันหมดไป ”

“กรณีล่าสุดคือกรณี BSI ซึ่งมีบริษัทหลักขนาดใหญ่บริษัทหนึ่งค้างเงินญี่ปุ่น บริษัทนั้นมีสัญญากับบริษัทไฟฟ้าซึ่งไม่มีโรงผลิตไฟฟ้า และโรงไฟฟ้านั้นก็ไม่ได้ดำเนินการเพราะมันไม่มีตัวตน แต่ถึงกระนั้นก็ยังมีความอยู่ระหว่างโรงไฟฟ้านั้นกับบริษัทนี้เพื่อการส่งจ่ายพลังงานในอนาคต ต่อมาโรงไฟฟ้าฟ้องร้องบริษัทเล็ก เพราะไม่มีการส่งจ่าย และเจ้าของบริษัทเล็ก ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทไฟฟ้าด้วย และมีข้อตกลงระหว่างสองบริษัท บริษัทไฟฟ้าก็บอกว่า OK เราจะยอมรับตัวเลขนี้ และบริษัทเล็กก็บอกว่า OK เราเห็นดีด้วย พวกเขาไปขึ้นศาลกัน และทำให้ศาลบอก OK ด้วย แล้วเขาก็ไปที่ศาลล้มละลาย แล้วทันทีทันใดนั้น เจ้าหนี้ญี่ปุ่นก็ไม่ใช่เจ้าหนี้รายใหญ่อีกต่อไป ดังนั้นเจ้าหนี้รายใหญ่ก็คือ โรงไฟฟ้าและบริษัทครอบครัว พวกเขาทำการปรับโครงสร้าง และเหตุเพราะศาลล้มละลายค่อนข้างเป็นมิตรกับลูกหนี้ ก็เลยมีการทำดีลกัน แล้วเจ้าหนี้ญี่ปุ่นก็ได้คืน 2% กรณีนี้เป็นข่าวครึกโครมในสื่อไทยประมาณสองหรือสามปีก่อน และมันเกือบจะทำให้เกิดวิกฤตระหว่างประเทศ เมื่อรัฐบาลญี่ปุ่นมาร้องเรียนกับรัฐบาลไทย บริษัทญี่ปุ่นถูกลดอันดับจากการเป็นเจ้าหนี้ 75% เหลือต่ำกว่า 50% และเมื่อต่ำกว่า 50% ก็หมายความว่าไม่มีสิทธิควบคุมแผนการปรับโครงสร้าง ก็หมายความว่าจะได้เงินคืนน้อยกว่าที่เขามีสิทธิจริงๆ ”

“เมื่อคนขับรถมีปัญหาเกี่ยวกับเรา เขามักเอาเรื่องเรากับศาล ไปที่ศาลแรงงานในพื้นที่และทำการร้องเรียน และแน่นอนว่าเราต้องจัดการกับปัญหานี้อย่างเป็นธรรมชาติที่สุด และภายใต้ธรรมชาติที่ดี ในขณะที่บริษัทไทยหลายๆแห่ง มีอิสระมากกว่ามากในการจัดการกับปัญหาประจำวัน เราต้องจัดการกับปัญหาแบบบริษัทที่มีธรรมชาติที่ดี ในหลายกรณี ผู้พิพากษาพยายามจะบีบเอาเงินจากเราให้ได้มากที่สุดเพราะเขาคิดว่าคุณมีเงิน คำพิพากษายืนอยู่กับความสงสัยว่าลูกจ้างจะต้องตกงาน ไม่มีงานทำ แต่สิ่งที่คนเหล่านั้นได้ก่อความเสียหายให้กับบริษัท ความรับผิดชอบของพวกเขาไม่ได้รับการคำนึงถึง ผมคิดว่าผู้พิพากษาอาจต้องได้รับการศึกษามากกว่านี้เพื่อให้มีความยุติธรรมมากขึ้น ผมคิดว่าเราไม่ได้รับความเป็นธรรม เหตุเพราะเราเป็นบริษัทชาติตะวันตก เราไม่ได้พยายามเอาเปรียบคนอย่างไร้ความปราณี ใน

สําคัญการทำงานของเรา ที่จริงแล้ว เรามีความเมตตา กรุณา มากๆ แต่เราไม่ได้รับความเป็นธรรม เราพยายามยอมความนอกศาล แม้ว่าเราจะเป็นฝ่ายถูก เพราะผู้พิพากษาก็ยังจะบอกให้เราจ่ายเงินให้ลูกจ้างอยู่ดี”

“การไปศาลใช้เวลานานมาก ระบบศาลช้าเหลือเกิน และนี่คือปัญหา คือความเป็นระบบราชการที่อืดอาดล่าช้า นี่คือธรรมชาติของระบบที่นี่ ซึ่งการพิจารณาคดีใช้เวลายาวนานมากในประเทศไทย เพราะคุณมีระบบที่ไร้เหตุผล ซึ่งมีการพิจารณาคดีครั้งละหนึ่งวัน ถ้าคุณไปในชาติตะวันตกใดๆ การพิจารณาคดีจะดำเนินไปจนกว่าจะสิ้นสุด ไม่มีการเลื่อนพิจารณาคดีเป็นเวลาสี่สัปดาห์หรือหกสัปดาห์ เรื่องนี้ช่างน่าเบื่อ ถ้าคุณสามารถกำจัดระบบที่พิจารณาคดีครั้งละหนึ่งวันได้ ก็จะทำให้อะไรเร็วขึ้น ประการที่สอง เป็นการง่ายมากที่จะอุทธรณ์คดีสองระดับ คือทั้งต่อศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา เรื่องนี้ทำให้การฟ้องร้องคดียืดเยื้อออกไปโดยไม่จำเป็น และเมื่อผมทำงานกับนักกฎหมายต่างชาติ ในเรื่องการร่วมทุนกับหุ้นส่วน อะไรทำนองนี้ เราจะหารือกันว่าเราจะจัดการกับกรณีพิพาทได้อย่างไรระหว่างหุ้นส่วนธุรกิจ บ่อยครั้งผมพูดถึง อนุญาโตตุลาการ เปรียบเทียบกับระบบการฟ้องร้องทางแพ่ง นักลงทุนต่างชาติส่วนใหญ่บอกว่าเขาพอใจระบบอนุญาโตตุลาการมากกว่า เพราะมันเร็วกว่า และสามารถได้รับคำตัดสินเร็วกว่าการฟ้องร้องคดีแพ่งมาก เรามีคดีนี้ที่ถูกระงับ ซึ่งมีมาตรการที่กล่าวถึงอนุญาโตตุลาการ เราจึงขอให้ศาลหยุดการพิจารณาคดีในศาล เพราะมีการระบุให้ใช้ อนุญาโตตุลาการ แต่ศาลก็ไม่ยอมตัดสินใจในประเด็นนี้จนกว่าจะภายหลังการพิจารณาคดี ดังนั้นจะมีประโยชน์อะไร นี่คือการที่เรามีมาตรการที่ระบุถึงการใช้อนุญาโตตุลาการไว้อย่างชัดเจน และผู้พิพากษาปฏิเสธไม่ยอมทำตามมาตรานั้น”

“เป็นการยากที่จะหาเหตุผลว่าทำไมการลงทุนโดยตรงจากต่างชาติจึงลดน้อยลง แต่มันก็น้อยลงจริงๆ สถิติบอกว่าอย่างนั้น นั่นอาจเป็นเพราะความปั่นป่วนทางการเมืองในปัจจุบัน แต่ผมคิดว่าปัญหาหนึ่งที่นี่ ไม่ได้เกี่ยวกับกฎหมายแรงงานมากนัก แต่เกี่ยวกับกฎหมายล้มละลาย คือถ้าคุณจะลงทุนในประเทศใดประเทศหนึ่ง เขาต้องการความมั่นใจว่ากฎหมายเป็นที่พึ่งได้ ใช้งานได้ และผมคิดว่านี่คือปัญหาในประเทศไทย มีปัญหาหลายอย่าง อย่างแรก คือประเด็นเรื่อง work permit และความสามารถในการทำงานในประเทศ ซึ่งมีความยากลำบากมากขึ้น ผมคิดว่าเรื่องนี้ต้องแก้ไข แล้วก็มีปัญหาเรื่องกฎหมายพาณิชย์ ตัวกฎหมายพาณิชย์เองดูเหมือน OK แต่กฎหมายการชำระหนี้ต้องใช้เวลาลดลง ต้องใช้เวลาห้าหรือหกปีเพื่อชำระหนี้บริษัท สรุปว่าตัวบทกฎหมายเองค่อนข้างดี แต่มีปัญหาในการบังคับใช้ จำเป็นต้องปรับปรุงให้ดีขึ้นเพราะนี่คือปัญหา”

“ถ้าพูดถึงบริษัทออสเตรเลียที่มาที่นี่ กฎหมายที่ต่างจากกฎหมายอังกฤษมาก ดังนั้นจึงยากที่จะทำความเข้าใจ ไม่มีหลักเกณฑ์การตัดสินใจคดีตามคำพิพากษาที่มีมาก่อนหน้านั้น ดังนั้นคุณก็บอกไม่ได้ว่า อ้างถึงคดีนี้ คดีนั้น มันไม่ใช่แบบนั้น ที่นี่คือการพิจารณาตามตัวบทกฎหมาย กฎหมายบอกอย่างนี้ คุณไม่มีระบบลูกขุน คุณจึงมีแต่ระบบผู้พิพากษา ตัวกฎหมายเองนั้นใช้ได้ แต่มันต่างออกไป ดังนั้นถ้าคุณไม่คุ้นเคย มันก็จะทำให้คุณสับสนและน่าเป็นห่วง เป็นเรื่องจริง ที่ชาวต่างชาติไม่ควรเอาเรื่องขึ้นศาล เพราะจะเสียเปรียบ ข้อแรกคือการพิจารณาคดีทำเป็นภาษาไทยหมด เอกสารทุกอย่างเป็นภาษาไทย คุณต้องจ้างทนายความไทย แต่คุณจะได้ยินเรื่องละเอียดอ่อนที่มีการโต้ตอบกันใน

ศาล คุณต้องพึ่งพาให้ทนายความแปลให้คุณฟัง นี่คือปัญหา เป็นปัญหาใหญ่มากๆ”

“กฎหมายแรงงานมีความสำคัญค่อนข้างมากที่นี่ การจ่ายเงินเมื่อไล่คนงานออก อะไรแบบนี้ สูงมาก ดังนั้นแม้ว่าคุณคิดว่าคุณจะเป็นฝ่ายถูก ในเรื่องที่เกิดขึ้นกับลูกจ้างคนนี้ ก็อย่าเอาลูกจ้างขึ้นศาลเลย เพราะจะดีกว่าที่จะต่อรอง เพราะศาลจะบอกคุณเสมอว่า คุณเป็นฝรั่งรวย สำหรับนายจ้างไทย ผมแน่ใจว่าคำพิพากษาจะต่างออกไป”

“ผมคิดว่ากรมแรงงานควรมีการปรับปรุงแก้ไข เราเป็นบริษัทที่มีรับผิดชอบคือคนขับรถบรรทุก แต่เราทำให้ทุกคนมีความสุขตลอดเวลาไม่ได้ จะมีคนเลยในทุกที่เสมอ และผมพบว่าในบางจังหวัดมีบรรทัดฐานที่ไม่สม่ำเสมอ ไม่แพร่ เข้าข้างลูกจ้างมากเกินไป ปัญหาอีกอย่างคือเมื่อเขาเห็นคุณเป็นบริษัทตะวันตก มีเงินถุงเงินถัง มีปัญญาจ่าย แต่ไม่พิจารณาถึงระเบียบวินัยของคนขับรถ วิธีทางตามวัฒนธรรมที่คนเหล่านี้มีต่อการทำงานไม่ใช่สิ่งที่คุณอยากจะเห็นในระยะยาว ผมคิดว่าควรมีการทบทวนกฎหมายแรงงานเพื่อให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น”

“ไม่มีใครอยากจะไปลงเอยที่ศาลแรงงาน กฎหมายเข้าข้างลูกจ้างมาก ซึ่งก็ไม่ใช่เป็นไร เราทำงานในกรอบของกฎหมาย และบริษัทส่วนใหญ่ต้องการอยู่ในกรอบของกฎหมาย แต่ถ้าคุณต้องไปลงเอยที่ศาลแรงงาน นั่นก็จะแย่มาก มีหลายๆกรณีที่ไม่มียานักที่ถูกนำขึ้นศาลแรงงาน แน่แน่นอนว่าลูกจ้างไม่ใช่เป็นไรเพราะฟรีสำหรับเขา ทันที่ที่คุณเดินผ่านประตูศาล คุณก็รู้แล้วว่าคุณแพ้ ถ้าอย่างนั้นก็ควรตกลงกันนอกศาลดีกว่า”

“เรื่องหนึ่งที่ยากเกี่ยวกับกฎหมายไทย คือมันไม่มี precedent การตัดสินใจคดีตามแนวทางที่ทำกันมาก่อน จึงเป็นเรื่องยากที่จะขอความคิดเห็นในเรื่องๆหนึ่ง ปัญหาคือการวางกรอบกฎหมาย เพราะถ้าไม่มีกฎหมายคดี case law เช่น ออสเตรเลีย precedent แนวทางถูกตั้งไว้โดยผู้พิพากษาคนก่อนๆ บริษัทกฎหมายก็บอกได้ว่า นี่คือนี่ที่เราขอแนะนำ ที่นี้ถึงแม้ว่าคุณจะบอกได้ว่า นี่คือนี่ที่เกิดขึ้นเมื่อคราวก่อน แต่คุณก็รู้ว่าในครั้งนี้อาจจะไม่เหมือนเดิม นี่เป็นปัญหากับระบบ ไม่ใช่กับบริษัท”

“กรมทะเบียนการค้าของกระทรวงพาณิชย์ ผมให้คะแนนต่ำ กฎหมายไทยเรื่องการเข้าควบคุมกิจการของบริษัท มันแย่มาก ถ้าเราต้องการ take over บริษัท เราต้องเรียกประชุมผู้ถือหุ้น ลงโฆษณาในหนังสือพิมพ์สองครั้ง เราสามารถออกเสียงและเข้าควบคุมบริษัท เหล่านี้เป็นต้น แต่หุ้นส่วนของผมก็ทำได้เหมือนกัน นี่มันทุเรศ บริษัทของเราเพราะเรามีคอนเนกชั่น เราจึงได้รับความช่วยเหลืออย่างมาก BAAC (กระทรวงการคลัง) แนะนำให้เรารู้จักเกษตรกร ถ้าเราไม่มีคอนเนกชั่น เราคงมาไม่ได้ไกลขนาดนี้”

## บทสัมภาษณ์ - กฎหมายประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว

“ผมคิดว่าลักษณะหนึ่งของเศรษฐกิจไทยและธุรกิจไทย คือมีปัจจัยเรื่องการรัฐประหาร และการเปลี่ยนตัวนายกรัฐมนตรีโดยไม่ต้องมีการเลือกตั้ง เข้ามาเกี่ยวข้อง ผมคิดว่าธนาคารและบริษัทต่างๆคงจะได้มีการปรับตัวเพื่อรองรับสถานการณ์แบบนี้เอาไว้ บริษัทข้ามชาติคุ้นเคยกับการทำธุรกิจในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง โมเดลธุรกิจของเขาก็จะคำนึงถึงเรื่องแบบนี้ด้วย ผมสงสัยว่ารัฐบาลไทยก็อาจจะประเมินแบบนี้เหมือนกัน ว่าคงจะมีการติดอกที่ผมมากมาย แต่นักลงทุนต่างชาติคงไม่รีบโยกย้ายออกไปจากประเทศ แต่ในอีกด้านหนึ่งซึ่งเป็นปัญหาที่ใหญ่กว่า ผมคิดว่าคือประเด็นเรื่องความไม่แน่นอนของกฎหมายอนามินิ และการที่รัฐบาลไทยเปลี่ยนการตีความของโครงสร้างอนามินิ ไม่มีใครรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น เขาก็เลยวิตกกังวลกัน ยกตัวอย่างคือคัสท์ที่ผมกำลังทำให้กับบริษัทต่างชาติแห่งหนึ่ง เมื่อ 12 เดือนก่อน บริษัทต่างชาติแห่งนี้ซื้อกิจการมาจากบริษัทอนามินิแห่งหนึ่ง หรือกองทุนส่วนตัว *private equity fund* ซึ่งมีโครงสร้างการถือหุ้นแบบอนามินิ กองทุนนี้เป็นเจ้าของบริษัท 96% แต่ภายใต้กฎหมายไทย เหตุเพราะมันเป็นบริษัทไทย เพราะธุรกิจส่วนหนึ่งของบริษัทคือด้านการเกษตร ซึ่งเป็นธุรกิจสงวน ต่างชาติเป็นเจ้าของไม่ได้ เมื่อ 18 เดือนก่อน เราจะคุยกับลูกค้าถึงปัญหาเหล่านี้ เกี่ยวกับโครงสร้างธุรกิจ เพราะมันเป็นหลักการที่ได้รับการยอมรับ เมื่อ 18 เดือนก่อน โครงสร้างนั้นยัง OK ไม่ว่ามันถูกกฎหมายหรือไม่ เรื่องนี้ไม่ใช่ประเด็น เพราะข้อเท็จจริงที่ว่ามันได้รับการยอมรับจากระบบราชการไทย คราวนี้ นับตั้งแต่คัสท์ชินคอร์ปตอนต้นปี 2006 ก็ไม่มีใครรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นต่อไป ดังนั้นในการแนะนำลูกค้ารายนั้น บริษัทของเราก็ต้องแจ้งให้ลูกค้ารับทราบถึงประเด็นปัญหานี้ ว่าลูกค้าต้องปรับโครงสร้างการตั้งบริษัทเสียใหม่ เพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับกฎหมาย ซึ่งอาจจะถูกเปลี่ยนหรือไม่ถูกเปลี่ยน เรื่องนี้ทำให้ลูกค้าต้องเสียเงินเสียทองมาก เป็นเรื่องยากที่จะหาหุ้นส่วนไทยที่พร้อมจะออกเงินลงทุน 51% และท้ายที่สุดหลักการทางธุรกิจในด้านความเป็นเจ้าของของต่างชาติ คือ คุณต้องการอำนาจควบคุมกิจการของบริษัท และคุณก็ควบคุมไม่ได้” (กฎหมาย)

“กฎหมายกฎระเบียบของรัฐบาลค่อนข้างรอกการแก้ไขมานานแสนนานแล้ว เมื่อเรามาถึงเมืองไทยใหม่ๆ เราตั้งบริษัทด้วยการจัดการหุ้นแบบบริมลิทธิ เราเป็นเจ้าของหุ้นสามัญ หุ้นส่วนไทยถือหุ้นบริมลิทธิ ซึ่งมีสิทธิอย่างจำกัดมาก มันก็อาจจะถูกกฎหมาย แต่ที่เน่ๆก็ไม่ใช่ไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย แต่นั่นคือเรื่องที่คุณทุกคนทำกัน บางบริษัทก็ซีเกียจุ่นวาย ก็เลยใช้โครงสร้างอนามินิ ซึ่งก็เพราะกรณีชินคอร์ปเพียงเรื่องเดียวที่ทำให้เกิดเรื่องเกิดราวใหญ่โตขึ้น นี่มันบ้าบอสิ้นดี แล้วคุณก็มีสถานการณ์เฉพาะสำหรับชาวอเมริกัน เพราะเขามีสนธิสัญญากับรัฐบาลไทย ซึ่งในความเห็นของเรา เป็นการขัดต่อองค์กรการค้าโลก และอีกหลายอย่าง เหล่านี้เป็นเรื่องที่ไร้เหตุผล และสมควรได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม ผมหวังว่าสิ่งหนึ่งที่จะเป็นผลมาจากกรณีชินคอร์ป คือปัญหานี้จะได้รับการเอาใจใส่และได้รับการแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสม”

“เรื่องที่มีความยากลำบากมากในตอนี้ คือการที่ชาวต่างชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของหุ้นได้เกินกว่า 49% ในบริษัทไทย ในบางธุรกิจเช่นการประกันภัย ชาวต่างชาติสามารถเป็นเจ้าของได้สูงสุด 25% ตอนนี้การลงทุนของต่างชาติจำนวนมากมีการวางโครงสร้างเพื่อให้ต่างชาติถือหุ้นสูงสุด 49% และคนไทยเป็นเจ้าของหุ้น 51% ในบริษัทไทย

วิธีการที่ชาวต่างชาติรับมือกับการจำกัดการลงทุนของต่างชาติคือจัดโครงสร้างด้านผลประโยชน์ในการออกเสียงกับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของบริษัท เพื่อให้หุ้นที่ตัวเองถือครองมีอำนาจมากกว่าในการควบคุมชะตากรรมของบริษัท และตัวเขามีสิทธิมากกว่าในกำไรใดๆของบริษัท”

“เราเข้าใจว่ากระทรวงพาณิชย์กำลังเสนอให้มีการแก้ไข พรบ.ธุรกิจคนต่างด้าว คือแทนที่จะดูกันแค่จำนวนหุ้นที่นักลงทุนต่างชาติถือครอง กฎหมายก็จะพิจารณาสิทธิการควบคุมของต่างชาติด้วย และรัฐบาลต้องการลดอำนาจควบคุมนั้นให้ไม่เกิน 49% เรื่องนี้สร้างปัญหาอย่างใหญ่หลวงต่อนักลงทุนต่างชาติ เพราะกล่าวโดยทั่วไป นักลงทุนต่างชาติไม่ได้แค่ลงทุนเป็นตัวเงินในธุรกิจในเมืองไทย เขายังลงทุนความเชี่ยวชาญ, know how, และในหลายๆกรณี คือแบรนด์สินค้าและอะไรประเภทนี้ ในประเทศที่ยังไม่มีความศรัทธาต่อระบบนิติบัญญัติ ชาวต่างชาติจะต้องการมีความสามารถที่จะควบคุมการลงทุนของเขา และถ้ารัฐบาลเปลี่ยนทิศทาง หันกลับมาจำกัดความสามารถที่ชาวต่างชาติสามารถควบคุมการลงทุนของตนได้ ก็จะทำให้เกิดผลสองประการ คือหนึ่ง มันจะลดมูลค่าของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เพราะชาวต่างชาติจะถูกบีบให้ขายหุ้นทั้งในบริษัทเหล่านั้นซึ่งก็อาจจะถูกบีบให้เทหุ้นทั้งในราคาถูกสุดๆ กระทรวงพาณิชย์เสนอให้มีเวลาปรับตัวไม่เอาผิดระยะหนึ่ง แต่ผลที่เกิดขึ้นก็คือ มันเหมือนเป็นการขีดเส้นตายให้ชาวต่างชาติขายหุ้นทิ้ง ในท้ายที่สุด คนไทยและบริษัทไทยก็จะซื้อหุ้นเหล่านี้ในราคาถูกๆ ประการที่สอง มันจะบั่นทอนการลงทุนของชาวต่างชาติในประเทศต่อไป เพราะถ้าคุณไม่สามารถควบคุมธุรกิจในเมืองไทยได้ ชาวต่างชาติก็คงไม่ยอมมาลงทุนที่นี่สักเท่าไร”

“มีตัวอย่างที่ดีมากในอินโดนีเซียเมื่อไม่กี่ปีก่อน เมื่อรัฐบาลเริ่มเอาเรื่องกับนักลงทุนต่างชาติ นักลงทุนต่างชาติพบว่าพวกเขาถูกปฏิบัติต่ออย่างไม่เป็นธรรมโดยระบบศาล และสูญเสียความสามารถในการควบคุมการลงทุน การลงทุนของต่างชาติในอินโดนีเซียก็หายไปในช่วงข้ามคืน และประเทศไทยอาจประสบสภาพเดียวกันถ้าเริ่มบังคับจำกัดการลงทุนในเมืองไทยมากขึ้น”

“ถ้าชาวต่างชาติลงทุนจริงๆเพียง 49% เขาก็ยินดีที่จะมีสิทธิออกเสียง 49% แต่ถ้าเขาลงทุน 100% เขาก็ต้องการควบคุมทั้งหมด ด้วยเหตุนี้ข้อเสนอของกระทรวงพาณิชย์จึงจะสร้างปัญหากับประเทศไทย เพราะปริมาณเงินลงทุนที่จะเข้ามาจะลดน้อยลงไปอย่างมาก ถ้าคุณสามารถควบคุมสิทธิในการออกเสียงในบริษัทได้เพียง 49% ปริมาณเงินสูงสุดที่คุณพร้อมจะลงทุนก็คือ 49% ถ้าคุณไม่สามารถควบคุมชะตากรรมของบริษัทคุณ คุณก็อาจจะบอกว่า ผมจะไม่ลงทุนในประเทศที่ผมควบคุมการลงทุนของผมไม่ได้ ผมจะไปลงทุนในประเทศที่ผมทำได้ ผมสงสัยว่าอะไรคือแรงกระตุ้นให้เกิดการเคลื่อนไหวแบบนี้ ถ้าเขาคิดถึงผลพวงที่จะติดตามมา เพราะถ้าเขาเข้าใจถึงผลที่จะเกิดขึ้น เขาไม่มีทางที่จะเคลื่อนไหวในทิศทางนี้ มันมีแต่จะส่งผลเสียหายต่อเศรษฐกิจไทย มันจะส่งผลต่อการได้ประโยชน์ในระยะสั้นสำหรับคนบางคนในประเทศไทย เพราะคนเหล่านั้นสามารถซื้อหุ้นของบริษัทได้ในราคาที่ถูกลง และก็จะได้ผลกำไรในระยะสั้น แต่ความเสียหายในระยะยาวที่จะเกิดกับเศรษฐกิจไทยจะน่ากลัวจริงๆ นักลงทุนต่างชาติทุกคนเป็นห่วงเรื่องนี้มากในตอนนี้อยู่ ตอนนี้เราแนะนำลูกค้าทุกคนของเราในเรื่องนี้ และลูกค้าของเราก็วิตกกังวลมาก”

“ผมคิดว่ากระทรวงพาณิชย์คงมีความเห็นว่าบรรยากาศหลังชินคอร์ปเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ไขกฎหมายที่ตนอยากให้ได้ และผมสงสัยว่านี่คงเป็นการตัดสินใจที่ไม่มีเหตุผลนัก ว่าทำไมถึงต้องการแก้ไขกฎหมายแบบนี้ บางทีความรู้สึกดินิยมอาจกลบเหตุผลด้านเศรษฐกิจ ”

“ลูกค้าส่วนใหญ่ของเราต้องการเข้ามาลงทุนโดยมีอำนาจควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในแง่ที่เป็นผู้ลงทุนส่วนใหญ่ และมีสิทธิออกเสียงมากกว่าในคณะกรรมการบริษัท พวกเขาจำเป็นต้องมีอำนาจควบคุมเพื่อจัดการกับปัญหาที่เผชิญในแต่ละวัน ”

“ข่าวชินคอร์ปสร้างความวิตกกังวลอย่างมากต่อนักลงทุนต่างชาติ ผู้ถือหุ้นไทย 50% อาจถือหุ้นบุริมสิทธิ ตามกฎหมายธุรกิจของคนต่างชาติ ไม่มีการกล่าวถึง “สิทธิในการออกเสียง” ดังนั้นนักลงทุนต่างชาติจำนวนมากจึงรู้สึกตกใจและไม่พอใจ และบอกว่า คุณเป็นคนเขียนกฎหมายในกฎหมายธุรกิจคนต่างด้าว ตอนนี้คุณพยายามจะมาให้เหตุผลเรื่องสิทธิควบคุมจากการออกเสียง ในเมื่อไม่มีการระบุเป็นลายลักษณ์อักษรในพระราชบัญญัติ แล้วอยู่ๆคุณจะมาพูดอย่างนี้ได้ยังไง เรื่องนี้จะสร้างความตกใจและไม่พอใจ และผมคิดว่าเรื่องนี้จะส่งผลเสียร้ายแรงกับการลงทุนของต่างชาติในเมืองไทย ”

“มันเป็นเรื่องที่จะออกจะแปลกประหลาดสำหรับผม ที่ในเมื่อมีกฎหมายบังคับใช้อยู่แล้ว อยู่ๆคุณจะมาหยิบยกประเด็นเรื่องอำนาจควบคุมบริษัท นักลงทุนไม่มั่นใจในกฎหมายไทยเลย เพราะดูเหมือนมันจะเปลี่ยนไปตามแรงลม ดูเหมือนจะมีการตีความมากเกินไป และสามารถตีความได้แม้ในสิ่งที่ไม่ปรากฏอยู่ในกฎหมาย และเรื่องนี้ทำให้นักลงทุนต่างชาติไม่สบายใจเป็นอย่างมาก ”

“ในขณะที่มีคนหลายคนพยายามจะบอกว่าโครงสร้างหลายอย่างที่ใช้กันอยู่ตอนนี้ไม่สอดคล้องกับกฎหมาย ก็มีคนอื่นอีกจำนวนมาก ที่เป็นเวลาหลายปีติดกันมาแล้ว ถูกทำให้เชื่อว่าพวกเขาทำทุกอย่างถูกต้องตามกฎหมาย เรื่องนี้จึงสร้างความวิตกกังวลอย่างมาก และก็ไม่ใช่ว่ากรมพัฒนาธุรกิจของกระทรวงพาณิชย์ไม่เคยรู้เรื่องโครงสร้างที่วุ่นวายมาก่อน ทุกครั้งที่คุณตั้งบริษัท เขาพูดไม่ได้ว่า เขาไม่รู้ว่าบริษัทมีโครงสร้างยังไง สำหรับผมดูเหมือนว่ามันจะสายเอามากๆที่เขาจะหันมาบอกว่า เขามีความห่วงใยในเรื่องนี้ ”

“นี่เป็นเรื่องที่ประเทศไทยพ่ายแพ้อย่างหลอกลู้อต่อคู่แข่งอย่างสิงคโปร์ หรือแม้แต่ประเทศอื่นๆที่ซึ่งกฎหมายมีความชัดเจนมากกว่า และไม่เปิดให้มีการตีความตามแต่ทิศทางลมทางการเมือง ”

“เกี่ยวกับกฎหมายนอมินี ปัญหาคือธุรกิจจำนวนมากได้จัดโครงสร้างไว้แบบนั้น และไม่มีใครรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ”

“เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบของรัฐบาล ผมได้เห็นในรายงานว่า ผู้ถือหุ้นไทยต้องมีการลงทุนมากขึ้นในบริษัท นั่นหมายความว่า เพื่อคงความเป็นบริษัทไทย ไว้ บริษัทของผมซึ่งมีนักลงทุนชาวออสเตรเลียสามคน เราต้องไปหาชาว

ไทยมาสี่หรือห้าคน ผู้ถือหุ้นไทยกลุ่มนี้เราก็ลงทุนให้เขา เขาไม่มีสิทธิมีเสียงอะไร แต่ตอนนี้รัฐบาลไทยบอกว่า นักลงทุนชาวไทยต้องลงทุนเท่านั้นๆเปอร์เซ็นต์ เรื่องนี้ก็ลำบากละ ถ้าคุณส่งเสริมให้บริษัทออสเตรเลียมาที่นี่ คุณก็ต้องไปหาผู้ถือหุ้นไทย 5 คนที่มีเงินลงทุนมาให้เขา แล้วคุณจะไปโฆษณาเรื่องมาลงทุนในเมืองไทยได้ยังไง เรื่องนี้เขาได้ยืนยันก็ไม่อยากมาเลยทันที”

“เราจัดโครงสร้างให้บริษัทของเราเป็นบริษัทไทย ไม่มีการร่วมทุนกับคนไทย ผมไม่เชื่อว่ากฎหมายอนิที่ที่ถกเถียงกันอยู่นี้จะส่งผลกับบริษัทของเรา แต่ก็ขึ้นอยู่กับว่าเขาจะเปลี่ยนกฎหมายยังไง และผมเชื่อว่าตอนนี้ก็ยังไม่มียอะไรแน่นอน เราไม่อยากให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เพราะมันก็ใช้ได้อยู่แล้ว เราเพิ่งตั้งบริษัทใหม่ ชื่อใหม่ เราพอใจกับการก่อตั้งนั้น คราวนี้ถ้าเรื่องการเปลี่ยนแปลงอนิที่ทั้งหมดนี้กระทบเรา เราก็ต้องพิจารณาอีกครั้ง”

“ผมคิดว่าเราต้องเปิดเสรีความเป็นเจ้าของสำหรับนักลงทุนต่างชาติ ถ้าคุณต้องการการลงทุนจากต่างชาติ ข่าวนี้อะไรบอกว่าการลงทุนภาคเอกชนลดลงมหาศาล นี่ก็เพราะการหยุดชะงักของการลงทุนจากต่างชาติ เขาไม่แน่ใจในสถานะด้านกฎหมายของเขา เป็นอย่างนี้มา 30 ปีแล้ว แต่ทุกคนก็ทำเป็นไม่รู้ไม่เห็น ไม่มีใครเอาใจใส่เรื่องนี้ ดังนั้นคุณก็ต้องกล้าตัดสินใจแล้วละ ถ้าคุณต้องการการลงทุนจากต่างชาติ คุณก็ต้องมาจัดการกับเรื่องนี้อย่างที่ประเทศอื่นๆเขาทำกัน ที่เป็นอยู่ที่นี่ก็มีการลงทุนของต่างชาติ 100% อยู่แล้วในธุรกิจทั้งหมดนั้น แต่เขาหลบซ่อนอยู่ข้างหลังโครงสร้างอนิที่ แล้วจะมีประโยชน์อะไรขึ้นมา”

“ไม่มีใครได้แย้งว่าทุกประเทศต้องปกป้องผลประโยชน์ของชาติ แต่คุณมีบรรยากาศที่เป็นมานานกว่า 20 ปีแล้ว ที่คุณยอมให้ต่างชาติเป็นเจ้าของ 100% ในทางปฏิบัติ เพราะการจัดแจงเรื่องหุ้นบุริมสิทธิ หรืออนิที่ แล้วทุกคนก็ทำไปตามนั้น ยอมไปตามนั้น จึงไม่มีเหตุผลอะไรที่คุณจะมาแก้ไขกันเอาตอนนี้ ก็คือคุณก็ต้องเลือกว่า ตกลงคุณต้องการจะปกป้องธุรกิจเหล่านั้น แล้วก็ say no โห่ เป็นอย่างนั้น ก็จะต้องมีการตั้งข้อหาและจัดการกันไปตามกระบวนการ หรือไม่ว่าคุณก็ต้องบอกว่า OK ก็ได้ ขอให้ทุกคนทำธุรกิจต่อไปตามปกติ ซึ่งคุณก็ทำแบบนี้อยู่แล้ว แต่ตอนนี้มันเกิดสับสนขึ้นมาเพราะเรื่องชิน ดังนั้นนี่จึงเป็นปัญหาใหญ่ที่สุด ซึ่งส่งผลกระทบต่อการลงทุนอย่างเห็นได้ชัด นักลงทุนก็เลยไม่กล้าทำอะไร เพราะเขาไม่แน่ใจว่าจะเกิดอะไรขึ้น ไม่มีใครมีปัญหาเกี่ยวกับการที่รัฐบาลไทยต้องการคุ้มครองบางภาคธุรกิจ ออสเตรเลียเองก็ห้ามไม่ให้นักลงทุนต่างชาติมาเป็นเจ้าของหนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ และเพิ่งจะเปลี่ยนกฎหมายเมื่อเร็ว ๆ นี้เอง ทุกประเทศมีสิทธิที่จะทำเช่นนั้น ดูพวกอเมริกันสิ เขาไม่อยากให้พวกอาหรับเข้าไปลงทุนในท่าเรือของเขา เรื่องแบบนี้มันเป็นธรรมดา ไม่มีใครมีปัญหาหรอก แต่ก็มีบางภาคธุรกิจที่ถึงไทยจะปิดไปก็ไม่ได้สร้างความแตกต่างอะไร”

“สำหรับเราแล้ว ธุรกิจก็ดำเนินไปอย่างปกติ ไม่เกิดผลกระทบโดยตรงต่อกิจการของเรา แต่ผมรู้สึกว่าการสภาพแวดล้อมโดยทั่วไปสำหรับการลงทุนของต่างชาติในเมืองไทยถูกทำให้ยากลำบากยิ่งขึ้น เรื่องนี้ประกอบกับค่าเงินบาทที่แข็ง ทำให้หลายบริษัทเป็นประสาเกี่ยวกับการสร้างสรรค์หรือการเพิ่มการลงทุน มีความไม่แน่ใจว่าต่อไปรัฐบาลจะเปลี่ยนอะไร การกระทำเมื่อเร็ว ๆ นี้สองอย่างก็ทำให้ว่าที่นักลงทุนจำนวนหนึ่งและพวกที่ลงทุนอยู่แล้ว

พากันตกอกตกใจกันไปแล้ว ในประเทศมันถูกมองว่าเป็นปฏิริยาแบบไม่ได้มีการคิดกันมาก่อน ซึ่งเกิดขึ้นเพราะกรณีการขายสินทรัพย์ของทักษิณ ความตั้งใจอาจจะดี เพื่อห้ามปรามดีแบบเดียวกันนี้อีกในอนาคต แต่การกระทำนั้นเหมือนเหวี่ยงแหซึ่งจะส่งผลต่อบริษัทที่ทำถูกกฎหมาย ไม่มีการคิดอย่างรอบคอบถึงผลพวงที่จะตามมา และว่านักลงทุนต่างชาติจะตีความผลกระทบทางธุรกิจของเรื่องนี้อย่างไร”

“รัฐบาลไม่ได้เปลี่ยนกฎหมาย เพียงแต่เปลี่ยนการบังคับใช้ ชาวต่างชาติจำนวนมากจะไม่มาที่นี่วันแต่เขาจะสามารถควบคุมและเป็นเจ้าของบริษัทของตนเอง กฎหมายที่ไม่เคยได้รับการบังคับใช้ บังคับใช้ไม่ได้ ถ้าบังคับ ธุรกิจก็จะปิดกิจการ เป็นเรื่องไร้เดียงสาที่คาดหวังว่า บริษัทต่างชาติจะมาที่นี่ถ้าบอกเขาว่าเขาเป็นเจ้าของได้แค่ 49% ก็เขาสามารถลงเงินทุนได้ 49% แต่เขาควบคุมบริษัทไม่ได้ เป็นเรื่องที่ไร้เดียงสาที่คาดหวังว่าชาวต่างชาติจะเข้ามาในสถานการณ์แบบนั้น และนี่คือแบกกราวด์ที่ทำให้การถือหุ้นเป็นนอมินีกลายเป็นที่นิยมและเกิดขึ้นเต็มไปหมด ประการที่สอง ในทางปฏิบัติ รัฐบาลก็อดทนกับเรื่องนี้มาโดยตลอด จึงยากแล้วที่ตอนนี้รัฐบาลชุดปัจจุบันจะมาบอกว่าต้องการกลับไปทำตามบทบัญญัติตามตัวอักษร ในกฎหมายที่ว่าต่างชาติเป็นเจ้าของได้แค่ 49% และเราจะปราบปรามการใช้นอมินีของคุณ นี่เป็นการก้าวถอยหลังจริงๆ ซึ่งผมเห็นว่าะบันทอนการลงทุน นับตั้งแต่เริ่มบังคับใช้กฎหมายนี้ นักลงทุนเข้ามาน้อยลงมาก สภาพนี้ไม่ได้เพิ่งเกิดขึ้นตอนรัฐบาลชุดใหม่ เราสังเกตเห็นแนวโน้มนี้ตั้งแต่กฎหมายใหม่นี้เริ่มตกเป็นข่าวในเดือนเมษายน 2006 และก็ส่งผลกระทบกับทุกอุตสาหกรรมทั่วไปหมด มีกฎหมายอีกข้อที่ใช้กับการถือครองที่ดินของบริษัท และอีกข้อใช้กับบริษัทโดยทั่วไป แต่มันก็ส่งผลกระทบถึงกันหมด เพราะนักลงทุนต่างชาติเห็นว่าเหล่านี้คือตัวแทนของบรรยากาศโดยรวมทั้งหมด ”

“รัฐบาลประกาศว่าจะทบทวนพระราชบัญญัติการลงทุนของคนต่างด้าว ซึ่งเราคงจะได้เห็นผลกันในเดือนมกราคม ผมต้องบอกว่าผมรู้สึกเห็นใจรัฐบาล นักลงทุนต่างชาติจะกดดันให้เปิดเสรีมากขึ้น แต่ธุรกิจและอุตสาหกรรมไทยบางส่วนจะกดดันให้ปราบปราม ให้จำกัดธุรกิจต่างชาติมากขึ้น เป็นสถานะที่ยากลำบากมากสำหรับรัฐบาล อะไรคือการตัดสินใจที่ถูกต้อง แน่นอนว่าผมเองก็หวังจะเห็นการเปิดเสรีมากขึ้น แต่เพราะการขายหุ้นของชินคอร์ป จึงได้สร้างความรู้สึกลึกในด้านลบอย่างมาก และความรู้สึกนั้นก็มุ่งสู่นักลงทุนต่างชาติโดยทั่วไป ทั้งๆที่เป็นการขายหุ้นเพียงหนึ่งบริษัทที่ทำให้เกิดปฏิริยาแบบนี้ ผมได้แต่หวังว่าถ้าจะมีการตั้งข้อจำกัดมากขึ้น ก็จะไม่ร้ายแรงถึงกับเป็นการบันทอนการลงทุนจากต่างชาติไม่ให้เข้ามาในประเทศไทย ผมหวังว่าสถานการณ์จะกลับไปเป็นปกติเหมือนที่เคยเป็นมา ผมเสียใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้นกับการขายหุ้นชิน แต่ผมต้องพูดว่า นั่นไม่ได้เกิดจากความตะกละตะกลามของชาวต่างชาติ แต่เกิดจากความโลภของผู้ชายไทยเพียงคนเดียว”

“เกี่ยวกับกฎหมายใหม่ที่นำเสนอขึ้นเพื่อจำกัดโครงสร้างนอมินีในการถือหุ้น ผมคิดว่านักลงทุนต่างชาติมีประสบการณ์กับการจำกัดความเป็นเจ้าของในทั่วโลก ยังคงมีข้อจำกัดอย่างมากในประเทศอย่างอินโดนีเซีย และส่วนอื่นๆของโลก ในออสเตรเลียเอง เราก็เคยมีข้อจำกัดอย่างเข้มงวดสำหรับการลงทุนจากต่างชาติ และก็ยังคงมีมาตรการว่าด้วยเรื่องผลประโยชน์ของชาติที่ยับยั้งไม่ให้ต่างชาติซื้อสายการบินแควนตัส แน่ละ ใครต่อใครพากันพูดว่าประเทศไทยแย่แล้ว และแน่นอนว่ามีสภาพการณ์ที่ทำให้เมืองไทยไม่น่ามาลงทุน แต่สิ่งสำคัญนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของความ

เป็นส่วน และความสัมพันธ์เชิงกลยุทธ์ รวมทั้งปริมาณเงินทุน วิธีการระดมทุนของกิจการนั้น ถ้าต้นทุนการทำธุรกิจยังไม่น่าดึงดูดใจ ไทยก็อาจจะยังสามารดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติได้”

“กฎหมายนักลงทุนต่างชาติ น่าจะทำให้มันชัดเจน ผมว่ามันยังคลุมเครืออยู่ในลักษณะที่ว่า เอ๊ะ มันจะมีการเปลี่ยนแปลงอีกหรือเปล่า คนที่จะมาลงทุนเขาก็ไม่แน่ใจ ลงทุนไปเสร็จ กฎหมายเปลี่ยน อย่างนี้นะ ผมว่าคนเขากังวลนะ ให้มันเคลียร์หน่อย ว่าจะเอาอย่างไร ดีกว่าผมว่า”

“นักลงทุนเหล่านี้ต้องการมีความโปร่งใส มีบริษัทจำนวนมากที่มีโครงสร้างνομินี และตอนนี้พวกเขากลับมาก เทมาเส็กและทักษิณส่งผลมากต่อเรื่องนี้ และคิดว่า ถ้ารัฐบาลทำให้เทมาเส็กไม่พอใจ ก็เท่ากับทำให้คนสิงคโปร์ไม่พอใจ สิงคโปร์เป็นนักลงทุนรายใหญ่สุดรายหนึ่งในประเทศไทย การจัดการเรื่องนี้ของไทยจะส่งผลกระทบต่อการลงทุนของต่างชาติ”

“โดยทั่วไปแล้ว กระทรวงพาณิชย์จะไม่แสดงความคิดเห็น เขาอาจจะให้ทัศนะอย่างไม่เป็นทางการ แต่จะไม่ให้การตัดสินใจ ดังนั้นจากประสบการณ์ของเรา คุณไม่สามารถได้รับการตัดสินใจจากกระทรวงพาณิชย์ ว่าอะไรคือสิ่งที่แน่นอน และอะไรคือสิ่งที่ไม่แน่นอน แต่ตัวบทกฎหมายซึ่งไม่เกี่ยวกับการตัดสินใจของกระทรวงพาณิชย์นั้นค่อนข้างชัดเจน และทุกคนก็เข้าใจ และมันก็ใช้การได้ค่อนข้างดี มีเรื่องที่ไม่ชัดเจนบางเรื่องในตัวบทกฎหมาย เช่น อะไรคือการลงทุนที่แท้จริงในส่วนของไทย และเราไม่เคยได้รับคำชี้ขาดจากกระทรวงพาณิชย์ในเรื่องนี้ เป็นเรื่องแปลกสำหรับผม ที่หน่วยงานรัฐบาลที่ดำรงอยู่โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยให้คนทำตามกฎหมาย ไม่ใช่กระทำการเป็นผู้ปราบปรามคนทำผิด ซึ่งเข้ามาเมื่อมีการละเมิดกฎหมาย ทันใดนั้นกลับมีบทบาทกวาดล้างและปราบปราม หน้าที่ของหน่วยงานรัฐบาลน่าจะได้แก่การช่วยให้คนทำตามกฎหมาย ไม่ใช่การปราบปราม เมื่อเขาตัดสินใจว่าการกระทำอย่างนั้นอย่างนี้เป็นการละเมิดกฎหมายแล้ว ขณะนี้คุณไม่สามารถได้รับความช่วยเหลืออย่างสมเหตุสมผลจากกระทรวงพาณิชย์ในการอธิบายถึงความหมายของกฎหมาย คุณได้รับความเห็นที่ไม่ชัดเจนและไม่เป็นทางการเป็นครั้งเป็นคราวไป”

“ผมคิดว่า การอ้างว่าการแก้ไขกฎหมายเป็นไปเพื่อการสร้างความชัดเจนยิ่งขึ้นนั้น เป็นการบิดเบือนแรงจูงใจ เบื้องหลังของคนที่ต้องการจะเปลี่ยนกฎหมาย ผมไม่คิดว่าแรงจูงใจ คือการสร้างความชัดเจนให้กฎหมาย เพราะกฎหมายก็ค่อนข้างชัดเจนอยู่แล้ว ผมคิดว่าแรงจูงใจคือเพื่อจำกัดการควบคุมของนักลงทุนต่างชาติ และผมก็ไม่เข้าใจว่าทำไมเขาถึงมีแรงจูงใจแบบนี้ ยกเว้นแต่จะต้องการได้รับผลประโยชน์ระยะสั้น เพราะจะมีบางคนที่ได้รับประโยชน์จากการขายหุ้นของต่างชาติอย่างถูกมากๆ หรือไม่ ความรู้สึกชาตินิยมกับคั้งเหตุผลด้านเศรษฐกิจเสียสิ้น ซึ่งก็เป็นไปได้เหมือนกัน”

“เรื่องνομินี บางครั้งคนเราก็ต้องตรงไปตรงมา อย่าโก่งไปโก่งมา ผมถามว่าโก่งไปโก่งมาแล้วจะอยู่กันอย่างไร ชื่อเขามันก็ต้องมี เอาให้ชัดๆ กฎหมายผมถามจริงๆออกมาเพื่อปกป้องคนดีใช่ไหมครับ อย่างนักลงทุนที่ลงทุนด้วยความจริงใจ ผมต้องการที่จะมีวีธีเทิร์น แล้ววันหนึ่งที่ผมถูกโกง ยุติธรรมกับผมไหม ไม่ยุติธรรม รู้จักพอก็แล้วกันคนเรา ถึง

บอกว่าพอเพียงกับเพียงพอ ต้องใช้คำนี้ให้เป็น ผมอาจจะใช้คำนี้ไม่เป็น แต่ผมก็ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน เพราะฉันผมก็ถือว่าดี เพราะฉะนั้นกฎหมายออกมาเพื่อโปรเทคคนดี กฎหมายออกมาเพื่อจะทำร้ายคนไม่ดี โดยหลักการไม่มีกฎหมายใดที่ออกมาเพื่อทำร้ายคนดี กฎหมายที่ดีต้องออกมาเพื่อโปรเทคคนดี เพราะฉะนั้น ถ้านอมนิ คุณมาทำไมดี คุณก็ต้องถูกทำร้าย แต่ขออย่างเดียว อย่าให้มาทำร้ายคนดี คนที่เป็นนักลงทุนจริงๆ นักการพนันผมไม่ได้มองว่าไอ้พวกนี้คนดีนะ เพราะนักการพนันนี้ very tricky เจ้าเล่ห์ แล้วไม่ได้ทำงานกันจริงๆ จังๆ ของอะไรที่คุณจะได้มา คุณต้องได้มาด้วยความสามารถที่ถูกต้อง ถ้าคุณฉลาดก็ขอให้ฉลาดในทางที่ถูกต้อง ไม่ใช่ฉลาดแกมโกง นอมนิถ้าไม่ถูก ไม่ดี มันมันเสียให้ตายให้หมด ให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ อย่างหม่อมอ้อยทำ ผมถามคุณ ปีเก่าเจ็ดเป็นยังงีอะ หัวฟาดพื้น ฟาดแล้วฟาดอีก จนทั้งทั้งประเทศ ผมเชื่อว่าวันนี้หม่อมอ้อยเห็น แต่ผมชอบหม่อมอ้อยในเรื่องหนึ่ง เมื่อคุณรู้ว่าคุณให้ยาแรงเกินไป คุณก็ออกมาระงับ นั่นแสดงให้เห็นว่า ผมเป็นสุภาพบุรุษ ผมกลัวทำล้ายิบ ไม่เหมือนกับคนบางคน ทำแล้วไม่กลัวล้ายิบ ผมมองแล้วอย่างหม่อมอ้อยนี้ น่าสรรเสริญ เพราะว่าทุกวันนี้มันไม่ใช่ความจริง นั่นไม่ใช่ real sector อันนั้นมัน gambling sector ส่วนใหญ่มันจะออกมาเป็นอย่างนั้น เพราะฉะนั้น ตรงนี้ผมเชื่ออย่างนั้น ประเทศไทยที่ 140 - 150 จุด ผมมองว่าตลาดพวกนี้เป็นตลาดการพนัน คือบริษัทที่ดี ที่มี fundamental ที่ดีนี้ โอเค แต่มันก็ไม่ใช่ทั้งหมดใช่ ไหมอะ แต่ส่วนใหญ่พวกคุณเล่นกันเหมือนการพนัน ซึ่งตรงนี้ผมไม่เคยเห็นด้วยกับตลาดหลักทรัพย์ เพราะคนที่เข้าไปเล่นนี้ เล่นจริงๆ แต่ถ้าคนที่ลงทุน ผมก็โอเคนะ ถ้าคุณจะลงทุนนะ คุณก็ต้องไปดูว่า fundamental ของบริษัทนี้เป็นอย่างไร ไม่ใช่เจ๊กลากไป ไทยลากมา เฮ เฮ นั่นแหละ แล้วเป็นยังงีอะ ตายผลสุดท้าย” (ผู้ประกอบการไทย)

“ผมเข้าใจว่าเทมาเส็กเป็นนักลงทุนรายใหญ่สุดรายหนึ่งในเมืองไทย และตอนนี้กำลังมีปัญหาหนักมาก เทมาเส็กมาเมืองไทย หลังจากทีลี้กวนยูได้ประเมินสถานการณ์แล้ว เขาคิดว่าทักษิณจะอยู่ในอำนาจอีกนาน เขาใช้ตรรกะแบบเดียวกับที่เขาใช้ในสิงคโปร์ คือเหมือนกับลูกชายของเขาที่จะอยู่ในอำนาจไปอีกสิบปี ตอนนี้รัฐบาลไทยต้องเลือกระหว่างการบีบให้เทมาเส็กต้องขายหุ้นอย่างขาดทุนมหาศาล หรือไม่ก็แก้ไขกฎหมาย แต่ถ้ารัฐบาลแก้กฎหมาย ก็จะไม่ได้เกี่ยวพันกับเทมาเส็กรายเดียว แต่จะครอบคลุมถึงบริษัทอื่นๆ อีก 15,000 แห่ง ซึ่งใช้โครงสร้างนอมนิ ซึ่งตอนนี้ถูกกระทรวงพาณิชย์ประกาศว่าผิดกฎหมาย ดังนั้นเทมาเส็กก็เลยบอกว่าเราจะทำตามกฎหมาย แต่คนอื่นก็ต้องทำตามเช่นกัน”

“ตอนนี้รัฐบาลกำลังตรวจสอบสองบริษัทใหญ่สุดประมาณ 16 แห่ง หลังจากนั้นก็จะตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรกับเทมาเส็กต่อไป เพราะมีการตัดสินใจแล้วว่านั่นคือการลงทุนที่ผิดกฎหมาย ที่จริงฝ่ายที่ทำผิดกฎหมายไม่ใช่เทมาเส็ก แต่คือนอมนิคนไทย เขาทำผิดกฎหมายสองประการ กฎหมายหนึ่งคือกฎหมายนอมนิที่บอกว่าต่างชาติห้ามถือหุ้นเกิน 49% อีกกฎหมายหนึ่งคือกฎหมายการโทรคมนาคม ที่ห้ามไม่ให้ต่างชาติถือครองเกิน 49% ของบริษัทโทรคมนาคม และกฎหมายนี้ถูกเปลี่ยนโดย ดร. ทักษิณ หนึ่งวันก่อนทำผิดเทมาเส็ก เป็นเรื่องที่ไม่โปร่งใสอย่างยิ่ง”

“คุณอย่าประเมินเรื่องนี้ต่ำเกินไป ความสำคัญของคดีนี้ แม้ว่า คุณจะชอบเทมาเส็กหรือไม่ มันคือบริษัทของรัฐบาลในสิงคโปร์ เป็นนักลงทุนรายใหญ่มาก มีเงินลงทุนมหาศาล จึงเป็นบริษัทที่สำคัญมาก และไม่ใช่รายใหญ่รายเดียวของสิงคโปร์ที่ไปลงทุนในต่างประเทศ อย่างที่ผมบอกคุณ สิงคโปร์ได้รับเงินลงทุนจากต่างชาติ 20 พันล้านดอลลาร์ จาก 35 พันล้านที่เข้ามาในอาเซียน และที่จริงสิงคโปร์เอาเงินลงทุนครึ่งหนึ่งนี้ไปลงทุนต่อ ดังนั้นไม่ว่าคุณจะชอบสิงคโปร์

หรือไม่ก็ตาม ซึ่งคนส่วนใหญ่ก็ไม่ชอบ แต่คุณต้องอยู่กับสิงคโปร์ให้ได้ เพราะเขามีความสำคัญมาก สิงคโปร์เปรียบเหมือน wholesaler ของการลงทุนในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ถ้าเขาไม่ชอบคุณ คุณจะสูญเสียการลงทุนจากต่างชาติจำนวนมาก เพราะธนาคารที่อยู่ในสิงคโปร์ ก็ให้คำแนะนำแก่นักลงทุนต่างชาติจำนวนมากที่ทำการลงทุนผ่านสิงคโปร์ คุณจึงจำเป็นต้องทำให้ชุมชนธุรกิจของสิงคโปร์แฮปปี้ และประเทศไทยไม่ได้ทำเช่นนั้น ผมไม่ได้เข้าข้างเทมาเส็ก และผมก็ไม่ได้เข้าข้างทักษิณเลย แต่ในทางปฏิบัติ ถ้าคุณต้องการเม็ดเงินลงทุนจากต่างชาติ คุณก็ต้องทำในสิ่งที่เหมาะสม ”

“อันที่สองก็คือเรื่องนอมินี เรื่องนี้เรื่องแสบลงจริงๆ แล้วเรื่องนี้ไม่ใช่เกิดขึ้นเมื่อเทมาเส็กเข้ามา เรื่องนี้เกิดขึ้นตั้งแต่ผมเป็นเด็ก ตั้งแต่ผมทำงานมา ผมก็รู้เรื่องนี้มาแต่ต้นแล้ว ในทางปฏิบัติ สมัยก่อน เรามีกฎหมายฉบับหนึ่งห้ามทำโบรกเกอร์ บริษัทนายหน้าต้องเป็นบริษัทคนไทยเต็มรูปแบบ คือเป็นแบบนี้ปั๊บ บริษัทญี่ปุ่นเปิดสองบริษัทเลย ก็คือบริษัทที่ญี่ปุ่นเป็นเจ้าของ ไม่ทำนายหน้าต่อไปละ เพราะเค้าห้ามทำละ แต่เค้าไปเปิดบริษัทข้างเคียงอีกบริษัทหนึ่ง เช่นบริษัทญี่ปุ่นเอ เมื่อก่อนก็ทำทั้งนายหน้า ทำทั้งลงทุน ทำทุกอย่าง พอห้ามทำเป็นนายหน้าปั๊บ บริษัทเอนั้นก็เปิดบิซิ๊นมาเลย พอเปิดบิซิ๊นมา ก็มีคนไทยถือหุ้นนั่นแหละ เพราะให้มันเป็นบริษัทไทยยังงี้ เมื่อสี่สิบปีมาแล้ว โอ้ยว่าเดี๋ยวนี้ แต่ว่ามันจะมีคนไทยถือหุ้นแต่ในนามนี้ ห้าสิบ ห้าสิบเอ็ด เปอร์เซ็นต์ตามที่กฎหมายกำหนด แต่ว่าบริหาร โดยญี่ปุ่นหมด ผมก็รู้ตั้งแต่ตอนนั้น ว่ามันเป็นอย่างนั้นแหละ ทีนี้ถามว่าเรื่องนี้เกิดขึ้นเพราะว่าช่องว่างของกฎหมาย มันก็เลยทำให้เป็นอย่างนี้ มาตลอดเวลา ถามว่านั่นเป็นนอมินีหรือเปล่า ในความหมายวันนี้ก็คือนอมินีนั่นแหละ แต่ก็ทำมาสี่สิบปีละ ” (ผู้ประกอบการไทย)

“วันนั้นมันเกิดกรณีการเมืองขึ้น จริงๆมันไม่มีปัญหาหรอก ถ้าบริษัทที่เกี่ยวข้องไม่ใช่เป็นของนายก มันก็เหมือนเดิมต่อไป บังเอิญมันเป็นเรื่องการเมือง ก็โครัยห่อน้อย ช่วยไม่ได้ ก็ถือโอกาสแก้กฎหมายซะ จะแก้ยังไงก็แก้ไป แต่ผมคิดว่าอย่างนี้ก็แล้วกันนะ ทางที่ถูกต้องนะครับ ประเทศไทยต้องมาเรียงลำดับอย่างที่ว่าเมื่อก็พูด วิชาชีพไหน อาชีพไหน ลงทุนแบบไหนที่เราต้องการ รัฐเข้าไปลงทุน ต้องการเอกชนเข้าไปลงทุน ต้องการเทคโนโลยีจากต่างชาติเข้าไปลงทุน เราขีดเส้นให้ชัดเจนเสียใหม่ในวันนี้ แล้วก็บอกว่า กลุ่มนี้ทั้งกลุ่มนี้เนี่ยะ คนไทยให้ตายอีกสิบชาติก็ลงทุนไม่เป็น สมมุติอย่างนั้นละ สะดือก็ต้องให้ต่างชาติเข้ามา แล้วเมื่อคุณอยากจะให้เค้าเข้ามาเนี่ยะ คุณก็ต้องให้เค้าเป็นเจ้าของ คุณก็เขียนไปเลย ตรงนี้ละ เติมที่ ก็เปอร์เซ็นต์ก็ว่ากันไป ให้เค้าได้ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ได้ แล้วชัดเจน ไม่ต้องมานอมินีกันละ มาเลย แล้วก็ให้ไปเลย ” (ผู้ประกอบการไทย)

“อีกอันหนึ่ง ถ้าเราบอกว่า ตรงนี้เราสงวนให้คนไทย แล้วถือว่าคุณเสี่ยงได้ หมายถึงว่าคนไทยทำเป็นด้วยนะ แล้วก็พัฒนาเศรษฐกิจไปได้ อย่างนี้เราก็คงไม่อนุญาตให้ต่างชาติตรงนี้มากกว่าคนไทย เพราะว่า ศักยภาพคนไทยจะพัฒนาต่อไปได้ คุณก็เขียนตรงนั้นให้ชัดเจน เอาใหม่ก็ได้ เขียนใหม่ก็ได้ อันนี้ผมก็เข้าใจว่าเขากำลังพยายามอยู่ แต่ว่าขอพูดถึงของเก่าอีกนิดหนึ่ง ผมว่า ของเก่าเนี่ยะ เนื่องจากว่าต่างคนต่างก็ทำมาสี่สิบปีแล้ว จะดีความยังงี้ ก็ดีไปตีมาเนี่ยะ มันก็วุ่นวายอย่างที่พูดนั่นแหละ ผมคิดว่าต้องอะลุ่มอล่วยไป หมายถึงว่าต้องค่อยๆ จัด อย่าให้มันวุ่นวาย จนกระทั่งคนทำการค้าทำไม่ได้ คือพูดถึงว่าผิดก็ผิดอะ แต่พูดถึงถูกก็ถูก เพราะก็สี่สิบปีคุณไม่เคยไปทำอะไรเค้าเลย ปลอ่ยให้เค้าทำมาเรื่อยๆ ก็ต้องยกโทษให้แก่นั่น ก็ต้องหาวิธีการเขียนกฎหมายอะไรบางอย่างที่ว่า ไอ้ที่ทำมาแล้ว ก็ทำต่อไป หรือว่าไอ้ที่ทำมาแล้ว ก็ปรับยังงี้ ให้ทุกคนแฮปปี้ แต่ถ้าต่อไปคุณกลัวอะไร คุณต้องพูดชัดๆ ” (ผู้ประกอบการไทย)

“แล้วจริงๆก็กลับมาที่ปัญหาประเทศไทยอีก เมื่อเขียนกฎหมายแล้ว ต้องทำกฎหมายให้ใช้ได้ ทำตามนั้นนะ *enforcement* ต้องเกิด ผมไม่ต้องการให้เขียนกฎหมายดีๆ แล้ว *enforcement* ไม่ได้ คุณผู้เขียนกฎหมายเลวๆ แล้ว *enforcement* ดีดีกว่า เพราะว่ามีประ โยชน์ เมืองไทยก็เป็นอย่างนี้มาตลอดเวลา เราไม่อายที่จะ *blame* ตัวเองนะ สะ เพราะฉะนั้นเราต้องเรียนรู้จาก *mistake* ว่าเมื่อคุณผิดพลาด คุณก็ต้องยกโทษให้กับคนอื่น เพราะคุณทำผิดนี้ ใช่มั้ย คุณก็ต้องยกโทษให้เค้าไปว่า ทุกคนทำผิดหมด ยกเลิกต่อกัน แล้วก็มาทำให้มันดีขึ้น เพราะว่าทุกคนอยากทำดีทั้งนั้นแหละ แต่ว่าเมื่อมันเป็นอย่างนี้แล้ว ก็ต้องมาว่ากันใหม่ แล้วก็ของใหม่ต้องให้ชัดเจน แล้วก็ทำตามกฎหมายให้ได้ เพราะผมเชื่อว่า นักลงทุนทุกประเทศที่มาที่นี่ เค้าต้องการทำถูกกฎหมาย เริ่มต้นจะเป็นอย่างนั้น แต่ว่าเมื่อเราเองปฏิบัติกฎหมายไม่ได้ เราไปนำพาให้มันผิดกฎหมายเสียก่อนเนี่ยะ แล้วเสร็จแล้วระยะยาวจะไปโทษใครล่ะ คุณก็ต้องโทษตัวคุณเองนั่นแหละ ” (ผู้ประกอบการไทย)

5 ความเห็นต่อหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง:

5.1 กรมศุลกากร

5.2 กรมสรรพากร

5.3 สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

5.4 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

## 5.1 สำคัญ — ความเห็นของนักลงทุนต่อกรมศุลกากร

กรมศุลกากรเป็นหน่วยงานราชการที่นักลงทุนวิจารณ์ถึงมากที่สุดว่ามีการคอร์รัปชัน โดยมีการเรียกค่าน้ำร้อนน้ำชาเพื่อดำเนินการเอาสินค้าผ่านท่าเรือ ทำให้บริษัทต่างๆต้องแก้ปัญหานี้ด้วยการใช้เอเยนต์ซึ่งส่วนใหญ่ก็คืออดีตเจ้าหน้าที่กรมศุลฯ เพื่อทำการติดต่อกับระบบและให้สินบนเจ้าหน้าที่กรมศุลฯแทน เพราะบริษัทนานาชาติหลายแห่งมีพรบ.ป้องกันการคอร์รัปชันในต่างประเทศ นอกจากนั้นยังมีคำวิจารณ์ว่าเจ้าหน้าที่กรมศุลฯได้ค่าคอมมิชชั่นในการเก็บและเพิ่มภาษี เจ้าหน้าที่ที่ตีความกฎหมาย และกฎระเบียบให้เหมาะกับตัวเอง และทำการรีดไถอย่างถูกกฎหมาย ทำให้นักลงทุนหมดศรัทธากับระบบ ปัญหาอื่นที่ได้รับการระบุถึงคือ การขาดเอกภาพในการประเมินอัตราภาษีขาเข้า กฎเกณฑ์ขาดความชัดเจน เจ้าหน้าที่กรมศุลฯไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติตามข้อตกลงการค้าเสรี อย่างไรก็ตาม มีนักลงทุนบางรายที่มีความหวังว่าในอนาคต ระบบที่ไร้กระดาษจะช่วยกำจัดการขอเงินสินบน การคอร์รัปชันจากกรมศุลฯ

บทสัมภาษณ์ - ความเห็นของนักลงทุนต่อกรมศุลกากร

“การคอร์รัปชันในกรมศุลกากรนั้นมีชื่อเสียงกระฉ่อน ข้าราชการต้องการค่าน้ำร้อนน้ำชาเพื่อดำเนินการเอาสินค้านำเข้าทำเรื่อง บริษัทต่างๆอาชญาปัญหาหนึ่งด้วยการใช้เอเยนต์ เพราะบริษัทนานาชาติหลายแห่ง เรามีพรบ. ป้องกันการคอร์รัปชันในต่างประเทศ *foreign corrupt practice act (FCPA)* สมมุติว่ามีบริษัทออสเตรเลียแห่งหนึ่ง ซึ่งยอมเข้าร่วมกับการคอร์รัปชันในเมืองไทย คือสาขาในเมืองไทยจ่ายค่าน้ำร้อนน้ำชาหรืออะไรทำนองนี้ เรื่องนี้จะเป็นความผิดทางอาญาของกรรมการบริษัทในออสเตรเลียด้วย ดังนั้นสิ่งที่เกิดขึ้นคือ เขาก็ใช้เอเยนต์ให้ช่วยเลี้ยงปัญหานี้ แล้วเอเยนต์ก็จ่ายค่าน้ำชา ดังนั้นเดี๋ยวนี้คุณก็ไม่ว่าแล้วละว่าต้องจ่ายเงินข้าราชการแค่ไหน แต่เขายังจ่ายกันอยู่”

“ปัญหาใหญ่สุดที่คุณได้ยินคือเรื่องกรมศุลกากร เพราะเขาใช้ระบบที่เจ้าหน้าที่กรมศุลฯได้ค่าคอมมิชชั่นในการเก็บภาษีและเพิ่มภาษี มีปัญหามากมายหลายอย่าง ยกตัวอย่างเช่น เจ้าหน้าที่ที่ตีความกฎหมายและกฎระเบียบให้เหมาะกับตัวเอง และทำการรีดไถอย่างถูกกฎหมาย นี่คือนิสัยที่รัฐบาลชุดก่อนนำมาใช้ ก็เหมือนกับคนที่ทำการฟอกเงิน เจ้าหน้าที่ได้ส่วนแบ่งจากเงินที่เก็บได้ กรมสรรพากรก็มีโครงการให้โบนัส ถ้าคุณเก็บภาษีได้เท่านั้นเท่านี้ คุณก็จะได้โบนัส เจ้าหน้าที่ศุลกากรก็แบบเดียวกัน นี่เป็นบ่อเกิดของปัญหามากมายหลายอย่าง และคนก็ไม่ไว้วางใจระบบ เราหมดศรัทธากับระบบ”

“นักลงทุนต่างชาติมีเรื่องร้องทุกข์เกี่ยวกับกรมศุลกากร ผมได้ไปร่วมประชุมกับอธิบดีกรมศุลกากรหลายครั้ง ปัญหาหนึ่งที่กรมศุลฯมีคือมีจุดเข้าประเทศไทยมากมายหลายจุดเกินไป สามารถนำสินค้าเข้ามาได้และเป็นการยากมากที่เจ้าหน้าที่กรมศุลฯจะสามารถทำการประเมินได้อย่างถูกต้องว่าควรคิดอัตราภาษีขาเข้ามากน้อยเพียงใด ไม่มีความเป็นเอกภาพ เรื่องนี้คนบ่นกันเยอะ เพื่อแก้ปัญหานี้ กรมศุลฯพยายามปรับปรุงเครือข่ายคอมพิวเตอร์เพื่อสามารถล็อกออนและได้ความคิดที่ถูกต้องขึ้นว่าควรคิดอัตราภาษีอากรหรือภาษีสรรพสามิต เท่าไร แต่ก็มีเจ้าหน้าที่กรมศุลฯที่ต้องการหาเงิน รัฐมนตรีที่รับผิดชอบกรมศุลฯบอกผมว่าอย่าบ่นให้ผมฟังเกี่ยวกับเจ้าหน้าที่กรมศุลฯที่ต้องการเงินพิเศษ ถ้าคุณสามารถให้ชื่อเจ้าหน้าที่คนนั้น และขอใบเสร็จรับเงินที่คุณจ่าย ถ้าคุณสามารถหลักฐานได้ ผมก็จะดำเนินการได้ ถ้าคุณไม่สามารถระบุชื่อคนได้ ผมจะทำอะไรได้”

“กรมศุลฯตอนนี้ย้ายสนามบินทุกอย่างช้าลงไปมาก เขาเก็บของไม่ได้ หาของไม่ได้ เมื่อก่อนเคลียร์ของได้ภายในวันเดียว เดี่ยวนี้ไม่ต่ำกว่าสามวัน ปัญหาอยู่ที่การเปลี่ยนสนามบิน ทุกอย่างไม่รู้เรื่องกัน ไปหมด ของเขาจะวางกันทั่วไปหมด ขนาดของมาด้วยกัน แต่ว่าคนละกล่อง เขายังวางจนหาไม่เจอ” (ผู้จัดการคนไทย)

“คนหลายคนในกรมศุลฯไม่เข้าใจวิธีการปฏิบัติตามข้อตกลงการค้าเสรี ยกตัวอย่างเช่น ไวน์ ตามทฤษฎี ไวน์จากออสเตรเลียได้มีการเปิดเสรีมากขึ้น และ ภาษีศุลกากร ได้ลดลง 10% แต่รัฐบาลไทยได้ประกาศใช้กฎหมายใหม่ ซึ่งทำให้การนำเข้าไวน์เข้ามีความยากลำบากมากขึ้น คือถ้ามีไวน์มาจากบางเขตที่ระบุ ก็จะใช้มาตรฐานภาษีศุลกากร

อัตราหนึ่ง ไม่ว่าไวน์นั้นจะมีมูลค่าแค่ไหน ปกติภาษีศุลกากรขึ้นอยู่กับมูลค่าของไวน์ ตอนนี้รัฐบาลบอกว่า ถ้าเป็นไวน์จากหุบเขาบารอสซ่า Barossa Valley ก็จะต้องจ่ายภาษีศุลกากรเท่านี้ รัฐบาลได้ตั้งราคาของไวน์ไว้ล่วงหน้า ขึ้นอยู่กับแหล่งผลิตโดยไม่คำนึงถึงมูลค่าที่แท้จริง ดังนั้นถ้าเป็นไวน์คุณภาพต่ำ ราคา 3 ดอลลาร์ แต่รัฐบาลได้ตัดสินใจแล้วว่ามันมาจากเขตที่กำหนด ก็จะต้องมีมูลค่าอย่างต่ำ 8 ดอลลาร์ จากมุมมองของรัฐบาลไทย ที่ผ่านมามีคนจำนวนมากจากทั่วโลกแจ้งราคาต่ำเกินไป เช่นบอกว่าไวน์นี้ราคา 2 ดอลลาร์ ทั้งๆที่มันมีมูลค่าที่แท้จริง 8 ดอลลาร์ รัฐบาลรู้เรื่องนี้ก็เลยพยายามใช้ระบบเพื่อหยุดยั้งเรื่องนี้ แต่นี่เหมือนกับการเข้ามาด้วยค้อน มันเริ่มทำให้การค้าหยุดชะงัก คุณอาจจะเชื่อว่าเขต Barossa Valley, หรือ California หรือ Champion ในฝรั่งเศสเป็นเขตที่มีมูลค่าสูง แต่ไม่ใช่ไวน์ทั้งหมดที่มาจากเขตเหล่านี้มีมูลค่าสูง มีไวน์มูลค่าต่ำด้วย” (เจ้าหน้าที่รัฐบาลออสเตรเลีย)

“เรื่องกรมศุลฯ ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในช่วงสองปีที่ผ่านมา ฉันคิดว่ามาถูกทางแล้วแน่นอน หลังจากวันที่ 1 มกราคม 2007 เราจะเริ่มใช้ระบบที่ไร้กระดาษ เมื่อระบบไร้กระดาษนี้เข้าที่เข้าทางแล้ว ฉันคิดว่ากรมศุลฯของไทยจะมีความสามารถแข่งขันได้ดีมาก ความสะดวก กระบวนการขั้นตอนจะมีความซับซ้อนน้อยกว่าในอดีตมาก และจะเป็นการควบคุมให้เกิดความโปร่งใส ควบคุมไม่ให้เกิดการคอร์รัปชัน ในอดีตฉันคิดว่า การติดต่อกับกรมศุลฯเป็นเรื่องที่ลำบาก เขามักมีคำถามเกี่ยวกับเรื่องเอกสารเสมอ ทำให้เกิดการล่าช้า เป็นการล่าช้าตามขั้นตอน ฉันคิดว่าในอนาคต ความเร็วในการเคลียร์สินค้าจะเร็วขึ้นจาก 4-5 วันเหลือ 1-2 วัน ยิ่งไปกว่านั้น ระบบที่ไร้กระดาษก็หมายความว่าเราไม่จำเป็นต้องไปที่กรมศุลฯเพื่อยื่นงานเอกสาร ดังนั้นมันจะช่วยกำจัดการขอเงินสินบน การคอร์รัปชันจากกรมศุลฯ เพราะจะไม่มีใครเจอกันจริงๆหน้า และจะมีการทำรหัส HS code ให้เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับประเทศใน ASEAN และเขต FTA อื่นๆ” (เอเย่นต์กรมศุลฯ โลจิสติก)

“ในด้านศุลกากร เวียดนามกับจีนล้ำหลังไทยมาก ทุกวันนี้อินเดียก้าวหน้ามาก ตัวอย่างคือเขาใช้ระบบไร้กระดาษแล้ว ส่องกงกับสิงคโปร์ก้าวหน้ากว่าไทยในทุกวันนี้ อินโดนีเซียอยู่ที่ไทยเคยอยู่เมื่อ 5-7 ปีก่อน จีนกับเวียดนามยังมีปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันและความไม่โปร่งใส”

“แน่นอนว่า BOI ต้องแสดงภาพที่น่าดึงดูดใจมากของประเทศ จะทำอย่างอื่นคงไม่ได้ แต่เมื่อนักลงทุนมาที่นี่ด้วยตัวเองจริง และเขาเห็นความเป็นจริงในประเทศไทย ภาพที่สวยงามนั้นก็เริ่มจางหายไปอย่างรวดเร็ว เมื่อเขาเริ่มพูดคุยกับคนที่อยู่ที่นี่และเริ่มคุยถึงสภาพที่ทำเรือ เมื่อเขาเริ่มพูดถึงสภาพที่กรมศุลกากร เกี่ยวกับการจราจร และเรื่องนั้น เรื่องนี้ สภาพของท่าเรือในเมืองไทยนั้นยากมาก ในด้านกายภาพมีการปรับปรุงให้ดีขึ้น แต่ด้านการบริหารงานยังคงซับซ้อนอย่างมาก และคุณจะมีปัญหาอันไม่จบสิ้นในการทำงานเอกสารสำหรับทางการ และคุณก็จะมีปัญหาเกี่ยวกับคนของกรมศุลฯ และแน่นอน เขาก็เรียกเงินสินบนจากคุณ เรื่องคอร์รัปชันและอะไรทำนองนั้น เหล่านี้คือด้านลบสำหรับประเทศไทย และเป็นปัญหาใหญ่”

“เอเยนต์สุลการส่วนใหญ่ก็คืออดีตเจ้าหน้าที่กรมสุลฯ แล้วเขาก็นำเข้ามาเปิดสำนักงาน งานของพวกนี้คือการติดต่อกับระบบ รวมทั้งการให้สินบนเจ้าหน้าที่กรมสุลฯ ดังนั้นคุณก็ไม่จำเป็นต้องให้สินบนเจ้าหน้าที่กรมสุลฯ ด้วยตัวเอง ทั้งหมดที่คุณต้องทำคือจ่ายค่าธรรมเนียมให้เอเยนต์สุลการ ซึ่งรวมถึงเงินสินบนด้วย ดังนั้นคุณ ไม่ต้องให้สินบนเจ้าหน้าที่ แต่เอเยนต์ต้องให้ อาชีพนี้เรียกว่า ที่ปรึกษา ”

“หน่วยงานที่ถูกค้าของผมเจอเรื่องคอร์รัปชันคือกรมสุลการแน่นอน บางครั้งติดต่อด้วยยากมาก บางครั้งก็มีกรมตำรวจ ”

“มีปัญหาเกี่ยวกับกรมสุลฯ เช่นการกักของไว้ หรือการตีความเพื่อหารายได้หากมีรายได้ไม่พอ ดังนั้นก็มีวิธีคิดต่างๆ เกี่ยวกับวิธีการที่เขาจะรีดไถเงินจากลูกค้า ”

“ถ้ามีการปรับปรุงกรมสุลฯ ได้ก็จะดีมาก ”

“กฎเกณฑ์ขาดความชัดเจน เรื่องนี้ทำให้เราลำบาก ดูเหมือนว่าจะมีการจงใจทำให้ขาดความชัดเจน เพื่อเปิดโอกาสให้มีการตีความกันเองในภายหลัง เป็นเรื่องยากทีเดียว เขาปรับคุณเป็นจำนวนเงินมหาศาลถ้าคุณจ่ายน้อยไป ที่ผ่านมาระบบปัญหานี้ด้วยการเจรจาต่อรอง ถ้าเราเลือกที่จะเอาเรื่องขึ้นศาล เราต้องจ่ายเต็มจำนวนที่เขาประเมิน นี่เป็นเงินหลายล้านดอลลาร์ ”

“ตอนที่ผมเข้าใจวิธีการสำหรับ FTA แล้ว และก็ได้มาด้วยความล้มลุกคลุกคลานและความอดทน ตอนที่มีการเริ่มใช้เอฟทีเอใหม่ๆ เราไปที่กรมสุลฯ ตอนนั้นต่างคนต่างก็ห่ม เจ้าหน้าที่ไม่รู้เรื่องอะไรเลย ตอนผมมาเป็นผู้จัดการที่เมืองไทยใหม่ๆ ต้องเผชิญกับสิ่งที่ชวนให้หงุดหงิดตลอดในทุกระดับ ผมคงอยู่ไม่รอดมาจนถึงทุกวันนี้ ถ้าไม่ก้าวถอยหลัง และบอกกับตัวเองว่าผมจะตายที่นี่ ถ้าผมไม่ก้าวถอยหลังแล้วทำใจ ค้นหา ระบบ ค้นหา วิถีทาง ดังนั้นถ้าผมต้องกลับไปกรมสุลฯ สามครั้ง ผมก็จะทำ เราก็อัดทน กรอกเอกสารทุกอย่าง กลับไปอีก และแก้ไข ตอนที่ทุกอย่างอยู่อินเทอร์เน็ตแล้ว และมันก็ใช้งานได้ เป็นเรื่องที่วิเศษมาก ”

“บัตรสุลการ บัตรส่งออก เป็นเรื่องที่น่าเบื่อมาก เพื่อขอใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า คุณต้องมีบัตรส่งออก ซึ่งปีหน้าจะมีการทำให้เป็นระบบ ซึ่งผมก็ต้องไปทำเรื่องนี้ใหม่หมด ”

“เรื่องสุลการเป็นเรื่องที่ผมถนัดเพราะผมเคยอยู่กรมสุลฯ ในออสเตรเลียมาก่อน ระบบที่นี่ไม่ได้เลวร้าย แต่ในบางด้าน มันก็ไม่มีเหตุผล วิธีการเคลียร์ของของกรมสุลฯ ในเมืองไทยคือ คุณทำผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ แต่คุณก็ต้องทำแบบมือ คือแบบกระดาษด้วย เรื่องนี้สำหรับผม ไม่มีเหตุผล เพราะในชาติตะวันตกและในออสเตรเลีย การสุลการเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์หมด และจะมีการจัดการกับข้อยกเว้นหรือจะดูหมวดสินค้าที่เป็นข้อยกเว้น แต่สำหรับการสุลการเมืองไทย คุณต้องให้ข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ แล้วคุณก็ต้องเดินทางไป”

กรมศุลฯ พร้อมเอกสารของคุณและยื่นเอกสารด้วยเช่นกัน สำหรับผม เรื่องนี้ออกจากบ้านไปหน่อย ทำไมต้องทำแบบนี้ด้วย”

“ผมคิดว่ากรมศุลฯ ควรปรับใช้ระบบใหม่ คือเป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้สมบูรณ์ แล้วจัดการกับข้อยกเว้นด้วย วิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ ไม่ใช่ด้วยมือ เพราะเมื่อเปิดโอกาสให้ทำด้วยมือ ก็เปิดโอกาสให้มีการตีความ กรมศุลฯ ต้องใส่ข้อมูลลงในระบบว่าต้องการดูสินค้าที่มีรายละเอียดอย่างไร เช่น สินค้าต้องห้ามอย่างยาเสพติด หรือสินค้าอื่นๆ หรือของที่มีการถ่ายโอนน้อยเกินไป เหล่านี้สามารถสร้างฐานข้อมูลในระบบอิเล็กทรอนิกส์ได้ และผมคิดว่ารัฐบาลไทยอาจจะยังใช้ประโยชน์เรื่องนี้ไม่เต็มที่”

“กรมศุลกากรคือปัญหาใหญ่ วิธีการที่เขาคิดคำนวณภาษีขาเข้า ภาษีขาเข้าของไทยคำนวณโดยใช้ราคา CIF คือราคาสินค้ารวมค่าขนส่ง เมื่อ freight forwarder ต้องใส่อัตราค่าขนส่งทางอากาศที่เป็นทางการ ส่วนใหญ่ในกรณี 90% คุณจ่ายน้อยกว่าอัตราที่เขาประกาศ ถ้าผมเป็นลูกค้าที่ดี เขาก็ให้ราคาที่ดีที่สุดแก่ผม ถ้าผมใช้บริการการบินไทยส่งของน้ำหนัก 100 กก. มากรุงเทพฯ อัตราทางการคือ \$3.50 แต่ผมจ่าย \$1.30 แต่ตามกฎหมายเขาคิดภาษีจากอัตราที่ประกาศไว้ แต่คู่แข่งผมส่งของปริมาณมาก เขาก็ไม่มีปัญหา นี่คือปัญหาที่ผมเจอกับกรมศุลฯ ผมต้องจ่ายภาษีขาเข้า 25-40% ในตอนนี้ FTA ก็ช่วยได้นิดหน่อย แต่งานเอกสารยังไม่ถูกต้อง 100% ผมรู้สึกวุ่นวายไปหมดแล้วมีการคอร์รัปชันเต็มไปหมด ทุกคนคาดหวังว่าคนอื่นก็ฉ้อราษฎร์บังหลวง ถ้าคุณพยายามเป็นคนซื่อสัตย์ คุณทำไม่ได้ คุณต้องฉ้อราษฎร์บังหลวงด้วย เป็นการยากมากที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง ผมรู้ว่าคู่แข่งผมทำอะไรบ้าง เขาละเมิดกฎหมายอย่างที่คุณคงไม่อยากจะทำได้แน่นอน ว่ามีคนในกรมศุลฯ ที่ดูแลเขาอยู่เท่าที่ผมเห็นคนบางคนมีอิทธิพลมากในทุกแง่มุมของชีวิต อย่างเช่นเพื่อนที่เมาเหล้าของผมก็รอดจากตำรวจได้ ตำรวจทำให้ฝรั่งลำบาก เพื่อนผมเมาเหล้าขับรถ เขาเสี่ยงที่จะเสียใบขับขี่ แต่เขาโทรหาหัวหน้า หัวหน้าโทรหาตำรวจ แล้วตำรวจก็ปล่อยตัวเขา ถ้าเรื่องนี้เกิดขึ้นกับผม เขาจะทำยังงัยกับผมก็ได้ ผมรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ผมก็เลยต้องยอมทำตามระบบ ผมไม่คัดค้านระบบ แต่ถ้าคุณพยายามเป็นคนซื่อสัตย์ มันจะไม่ได้ผลเลย”

“กรมศุลกากรหรือ สำหรับโปรเจกต์ปัจจุบันไม่ยากเท่าไร มีปัญหาเหมือนกัน แต่ผมส่งลูกน้องคนไทยไปเจรจากับเขา แต่มีอีกหลายๆกรณีที่ไม่ใช่เรื่องง่ายในการติดต่อกับกรมศุลฯ”

“เรานำเข้าและส่งออกตลอดเวลา เราใช้ลูกน้องคนไทยจัดการเรื่องกรมศุลฯ เรามีเอเย่นต์ช่วยเราอยู่”

“มีท่าเรือแห่งหนึ่งที่เป็นปัญหา ท่าอื่นๆไม่มีปัญหา เราก็เลยหลีกเลี่ยงท่าเรือแห่งนั้น มันฝังรากลึกเกินกว่าจะเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว ต้องใช้เวลาเป็นปีกกว่าจะกำจัดการคอร์รัปชันให้หมดไปจากระบบ เราไม่จ่าย เราไปคุยกับเขา และอธิบายให้เขาฟัง ส่วนมากเราเจอแก้ปัญหาได้ เราต้องใช้เวลาในการไปเจรจา บริษัทมีนโยบายไม่จ่ายสินบนหรือค่าน้ำร้อนน้ำชา ถ้าผมถูกจับว่าจ่ายสินบน ผมจะถูกไล่ออก บางคนเขาจ้างคนกลางให้จ่ายสินบนแทน แล้วหาทางให้ความชอบธรรมกับเงินที่จ่ายไปไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง แต่ถ้าคุณทำอย่างนั้นก็เท่ากับคุณเปิด

ประตู่ เขารู้ว่าคุณพร้อมจ่าย เขาก็จะกระโดดใส่คุณทุกครั้ง แต่ผมคิดว่าตอนนี้สภาพก็คงดีขึ้นแล้ว ที่ยังมีปัญหาอยู่ คือที่ทำเรือคลองเตย ”

“กรรมสุลฯน่าจะมีความคิดสร้างสรรค์มากกว่านี้ บริษัทหนึ่งที่มีหุ้นอยู่ด้วยทำการนำเข้าเนื้อแกะจากรัฐออสเตรเลียตะวันตก ในเดือนมกราคม 2005 เพื่อนผมได้ใบอนุญาตให้นำเข้าเนื้อแกะได้ ใบอนุญาตเพื่อนำเข้าเนื้อแกะแช่เย็น ดี จากนั้นคุณต้องมีใบอนุญาตเพื่อนำเนื้อแกะจากสนามบินไปสู่ที่ๆคุณต้องการ โอเค ไม่ยักรู้ว่ามือแบบนี้ จากนั้น ในที่ๆคุณจะต้องส่งเนื้อแกะไป ที่นั่นก็ต้องได้รับใบอนุญาตและทำให้แน่ใจว่าคุณมีห้องเย็นขนาดใหญพอ ทั้งหมดนี้ ไม่มีความจำเป็น คุณจ่ายภาษีขาเข้าแล้ว ใครจะแคร์ล่ะว่ามันจะไปที่ไหน ดังนั้นเรื่องที่ทุกสิ่งทุกอย่างต้องมีใบอนุญาตเป็นสิ่งที่กำลังฆ่าเมืองไทย ผมเคยอยู่ในอินโดนีเซีย คูไบ ในจิเรียมหลายปี ยิ่งคุณมีใบอนุญาตมากแค่ไหน ก็ยิ่งเปิดโอกาสให้ข้าราชการมรีดไถคุณได้มากขึ้นเท่านั้น”

“เมื่อเนื้อแกะมาถึงตอนกลางเดือนมกราคม หน่วยงานรัฐก็บอกเราว่า “โอ คุณไม่มีใบอนุญาตให้นำเข้าสัตว์ที่ตายแล้ว” เพื่อนผมบอกว่า “ใบอนุญาตเพื่อนำเข้าสัตว์ที่ตายแล้วหรือ? ก็นี่ไง ผมมีใบอนุญาตให้นำเข้าเนื้อแกะแช่เย็น” “แต่คุณไม่มีใบอนุญาตสำหรับสัตว์ที่ตายแล้ว” เพื่อนผมถามว่า “อ้าว แล้วกฎนี้เริ่มมีมาตั้งแต่เมื่อไร?” “วันที่หนึ่งมกราคม” “แล้วรัฐบาลจะประกาศใช้กฎเมื่อไรละ” “เราก็กำลังบอกคุณอยู่เดี๋ยวนี้แล้วไง” นั่นคือวันที่ 14 มกราคม คุณอยู่ที่นั่น แต่คุณเอาของออกมาไม่ได้เพราะคุณไม่มีใบอนุญาตนำเข้าสัตว์ที่ตายแล้ว นี่มันเรื่องตลก แต่มันคือความจริง และถ้าคนในกระทรวงพาณิชย์ หรือกรมการค้าต่างประเทศได้ยินเรื่องนี้ เขาก็จะหัวเราะ เรื่องนี้มันเหลวไหลสิ้นดี แต่เขาก็ปล่อยให้กรรมสุลฯทำเรื่องแบบนี้ ผมได้ยินเรื่องกรรมสุลฯ ไล่เขาจ่ายสินบนกัน เพื่อให้เจ้าหน้าที่หันหน้าไปทางอื่น คุณจ่ายเงินเขา เขาก็มองข้ามการเก็บภาษีอากร นี่เป็นเรื่องปกติที่นั่น มีการคอร์รัปชันที่นั่น รัฐบาลต้องกำจัดการคอร์รัปชันที่ท่าเรือ แต่เพื่อจะทำเช่นนั้น คุณต้องมีกฎเกณฑ์ที่ชัดเจน และคุณไม่ควรจำเป็นต้องมีใบอนุญาตนำสัตว์ที่ตายแล้วเข้ามา ในเมื่อคุณมีใบอนุญาตนำเข้าเนื้อแกะแช่เย็นเข้ามาอยู่แล้ว”

“เหตุผลเพราะสหภาพยุโรปได้ลดหรือจำกัดการนำเข้าเนื้อไก่หรือกุ้งไทยอะไรทำนองนั้น กรรมสุลฯไทยก็เลยตอบได้อย่างหนักหน่วง บอกว่า “OK ถ้าอย่างนั้น ใครจะนำเข้ามาเมืองไทย เราก็จะเข้มงวดเหมือนคนพวกนั้น” ดังนั้นในเดือนมิถุนา กรกฎาคม เขาก็ออกมาบอกว่า โอเค คุณอยากรนำเข้าอะไรก็ตาม เราต้องการการแจ้งล่วงหน้า 14 วัน ”

“ในออสเตรเลีย ถ้าคุณต้องการนำเข้าของสักชิ้นจากเมืองไทย คุณไม่ต้องไปขอใบอนุญาตอะไร ยกเว้นจะเป็นหนังสือ หรือ ไม้ หรืออะไรแบบนั้น ปกติแล้ว คุณจ่ายภาษีสำหรับสินค้าที่คุณนำเข้า ถ้าสินค้านั้นมีภาษี แต่ในเมืองไทย คุณต้องมีใบอนุญาตก่อน แล้วคุณก็ต้องผ่านกระบวนการเพื่อเสียภาษีขาเข้า และให้ตายเถอะ ในการขอใบอนุญาต ข้อมูลที่คุณต้องใช้ แม้ว่า คุณจะ ได้รับส่งเสริมจากบีโอไอ ผมคิดว่าคุณก็ยังต้องใช้ใบอนุญาต ซึ่งเป็น

เรื่องที่ไม่น่าจำเป็นเลย และอีกแหล่งทำให้มีงานเอกสารมากขึ้น และอีกนั้นแหละ มันเปิดโอกาสให้มีการคอร์รัปชัน ผมหวังว่าการศึกษาวิจัยของคุณจะรายงานอย่างตรงไปตรงมา เพราะมีการคอร์รัปชันจริงๆ”

“เวียดนาม ซึ่งเป็นคนฉลาดมาก เขาอาจจะได้เห็นสิ่งทั้งหมดเหล่านี้ และก็อาจจะถามตัวเองว่า เราจะทำยังไงให้ดีกว่าที่ประเทศไทยทำ และประเทศแรกทีกลายเป็นดูไบแห่งตะวันออกไกล และประกาศว่าจะตัดระบบราชการที่อืดอาดยืดเยื้อนั้น ประเทศนั้นจะได้รับชัยชนะ ในดูไบ รัฐบาลสะอาด และให้การสนับสนุนการลงทุนของต่างชาติ ดูอย่างการทำของดูไบ *Dubai Port authority* ไม่มีการคอร์รัปชัน ทุกอย่างใช้ระบบคอมพิวเตอร์หมด ประเทศไทยสามารถทำแบบเดียวกันได้ ชาวต่างชาติชอบอยู่ที่นั่นเพราะมีโครงสร้างสาธารณูปโภค เราอยากให้รัฐบาลกล้าทำเรื่องนี้ กวาดล้างเรื่องการคอร์รัปชัน และทำให้บริษัทต่าง ๆ นำเข้าและส่งออกโดยไม่ถูกก่อกวน”

“กรมศุลกากร เป็นหน่วยราชการที่เราต้องติดต่อกันที่สุด เช่นเดียวกับอีกหลายๆบริษัทในเมืองไทย คุณต้องทำให้แน่ใจว่าคุณมีเอกสารที่จำเป็นพร้อมทั้งหมด ส่วนใหญ่แล้วเราไม่มีปัญหา เราจึงเอเยนต์ทำเรื่องนี้ให้เรา”

“การศุลกากรในเขตส่งออก *export zone* เมื่อเราขนส่งสินค้าเข้าและออก เราต้องเคลียร์เรื่องศุลกากร ซึ่งกลายเป็นปัญหาใหญ่ของเรา ผลิตภัณฑ์บางชิ้นของเราต้องส่งไปผลิตนอกเขต เราผลิตชิ้นส่วนหลัก ต้องเอาไปเคลือบไม่ให้เห็นสนิม เรานำเข้าชิ้นส่วนเหล่านี้ เอามาเจีย แล้วส่งไปเคลือบสังกะสี แต่ก่อนที่จะจะทำเช่นนั้นได้ เราต้องส่งเอกสารมากมายไปที่กรมศุลกากร และนี่เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลานานมาก งานเอกสารและเวลาที่ต้องใช้ สิ่งที่เคยเป็นเรื่องง่าย ตอนนี้เราต้องรออนุมัติจากกรมศุลฯ ทำให้การผลิตของเราล่าช้า ลูกค้านั้นบ่นว่าเราที่ส่งของช้า แล้วก็ยังมีการภาษีขาเข้า เราต้องจ่ายภาษีขาเข้าเมื่อนำของเข้าประเทศไทย เหล่านี้เป็นความไม่สะดวกที่เราต้องเผชิญ มีเรื่องที่ยู้งายกว่าที่เราคาดหมาย”

“ต้นทุนสำหรับลูกค้าเพิ่มขึ้น 10% เพราะภาษีขาเข้า ผมได้พบเจ้าหน้าที่กรมศุลฯ ที่ลาดกระบัง และอธิบายสถานการณ์ของเราให้ฟัง เขามีความเข้าใจมาก เรื่องที่ผมร้องทุกข์คือ ผมซื้อผลิตภัณฑ์จากซัพพลายเออร์ในเมืองไทย เราเอาของนั้นเข้ามาในลาดกระบัง ใน *Export Zone* เรานำวัสดุนั้นไปผลิตให้สมบูรณ์แล้วก็ส่งออกไปแล้วเราก็ต้องเสียภาษีนำเข้า 10% ให้ประเทศไทย ข้อได้เปรียบของผมคือสินค้านี้ถูกผลิตในเมืองไทยอยู่แล้ว ได้จ่ายภาษีขาเข้าไปแล้ว แล้วผมก็ต้องมาจ่ายภาษีอีกเป็นครั้งที่สอง เมื่อส่งออกจากเขต *export zone* ราคาของเราจึงสูงขึ้น เราไม่ได้ทำกำไรอะไรเลย รัฐบาลได้ภาษีสองต่อ และต้นทุนก็สูงขึ้น สุดท้ายก็ทำให้เราแข่งขันไม่ได้ และอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจในระยะยาวของเราในเมืองไทย นี่เป็นประเด็นที่เรากำลังเจอจากกับกรมศุลฯ สิ่งที่ผมอยากร้องเรียนคือเรื่องขั้นตอนกระบวนการ เราต้องจ้างคนหนึ่งคนเพียงเพื่อติดต่อกับกรมศุลฯ”

“กรมศุลฯในเมืองไทยก็ OK แต่เขาคิดภาษีคุณแพงเกินไปเสมอ และคุณต้องสู้กับเขา วิธีที่ง่ายที่สุดคือจ้าง *freight forwarder* ที่ทำงานกับบริษัทใหญ่ๆ ผมใช้บริษัทญี่ปุ่นทำ *freight forwarder* คนอื่นบอกว่า โอ้โหแพงมาก แต่คุณสามารถยกหูโทรศัพท์ถึงใครบางคน แล้วทุกอย่างก็เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วเท่าที่เขาจะทำให้ได้ เขา

รู้จักคนในกรมศุลฯ เขาก็สามารถจัดเวลาให้เราไปพบกรมศุลฯ ได้ เราต้องจ่ายเงิน แต่เรื่องนี้มันง่ายสำหรับบริษัทใหญ่”

“กระทรวงที่น่าปรับปรุงที่ทางธุรกิจเกี่ยวข้อง ก็น่าจะเป็น กรมศุลฯ สรรพากร ที่ต้องให้โปร่งใส ให้เท่าเทียมกัน กฎทุกอย่างควรจะต้องเป๊ะๆ ไปเลย ไม่ใช่ *open for interpretation* ซึ่งมันมีเยอะ โดยเฉพาะที่กรมศุลฯ บางทีพิกัดนี้ แล้วแต่เขาคิด มันไม่ได้เกี่ยวกับธุรกิจตัวนี้ แต่เกี่ยวกับธุรกิจตัวอื่นของผม ซึ่งเราก็ต้องมีสิ่งของเข้ามา คือแต่ละครั้งที่เข้ามาเนี่ย บางทีสินค้าตัวเดิม บางทีพิกัดเขาวนนี้ บอกว่าไม่เอาละ เปลี่ยนเป็นอีกพิกัดหนึ่ง ต้องเสียภาษีมากขึ้น อย่างนี้อะ เพื่อที่จะเอารายได้เข้ารัฐ อย่างนี้ก็ไม่ถูก เพราะบางครั้ง พวกนี้เราเพิ่งพิกัด ของที่เราส่งเข้ามา เราต้องไปถามกรมศุลฯ ก่อนละ โอเค อันนี้เข้ามาอะ เสียภาษีเท่าไร หลังจากนั้นมันก็ถ่มมันก็คือต้นทุนเรา เราก็มาขายลูกค้าต่อ บางครั้งเรา *commit* กับลูกค้าไปแล้ว ที่พิกัดตัวนี้ แต่พอเอาเข้าจริงๆ เข้ามาถึง เขาบอกไม่ได้แล้ว ต้องมากกว่านั้น เราก็ตาย ไข่ไหม” (ผู้จัดการคนไทย)

“ผมว่าเรื่องนี้ก็คงเกี่ยวกับเรื่องเงิน คือบางครั้งเนี่ย ถ้าคุณได้ข่าวโดยทั่วไป เขาก็จะบอกว่า กรมศุลฯ นี่โกงเยอะที่สุด เพราะว่าทุกอย่างเขาก็ักคุณได้นี้ ไข่ไหม เข้ามาถึงเขาก็อาจจะบอกว่า โอเค กว่าประเมินภาษีของคุณ เขาดึงไปชะสองวัน คุณก็ตายแล้ว เสียค่า *rent* ค่าอะไรต่างๆ ไข่ไหม คือบางครั้ง ดึง เพื่อให้คุณต้องทำอะไรบางอย่าง เพื่อที่จะให้มันเร็ว อะไรทำนองนั้นนะ” (ผู้จัดการคนไทย)

“บริษัทฝรั่ง ก็คือคนไทยเข้าไป *handle* ก็คือต้องจ้างคนไทยนั่นแหละ แล้วคนไทยก็บอกว่า มันติดตรงนี้อะ แต่如果你จะเอาเร็ว คุณก็ต้องอย่างนี้นะอะ จะเอาไหม ถ้าไม่เอา คุณก็รอตามขั้นตอน ไข่ไหม บางที ฝรั่งก็ว่าเสียเท่านี้ มันก็คุ้มกว่าที่จะต้องไปเสียอย่างอื่น เค้าก็ต้องทำ แต่ว่าในหัวเขาคิดว่า โอ้ มันลำบาก แต่บางคนเขาก็คิดได้ว่า โอเค อันนี้มันก็คุ้ม คือ *cost* ของการทำ *business* ก็ยอมไป ก็จบ ถ้ามันไม่มากเกินไป ไข่ไหมครับ” (ผู้จัดการคนไทย)

## 5.2 สาระสำคัญ - ความเห็นของนักลงทุนต่อกรมสรรพากร

ความเห็นหลักๆของนักลงทุนต่อกรมสรรพากรอาจสรุปได้ดังนี้

1. เมื่อเปรียบเทียบประเทศไทยกับหลายๆประเทศที่พัฒนาแล้วในเอเชีย นักลงทุนเห็นว่าต้นทุนด้านภาษีของไทยสูงกว่าประเทศอื่นๆ ยกตัวอย่างเช่น
  - ภาษีเงินได้นิติบุคคลในฮ่องกง 16 % สิงคโปร์ 20 มาเลเซีย 28 ประเทศไทย 30 บวกภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับเงินปันผลอีกประมาณ 7% ดังนั้นอัตราภาษีจริงๆที่ต้องจ่ายคือ 37%
  - ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สูงกว่าในฮ่องกงและสิงคโปร์ ฮ่องกงเก็บ 15% สิงคโปร์เสียภาษีสูงสุด 20% ภาษีสูงสุดในไทยคือ 37%
  - ภาษีหัก ณ ที่จ่ายที่เก็บกับคู่กรณีในต่างประเทศ ทำให้ต้นทุนสูงมากขึ้น
2. นักลงทุนจำนวนไม่น้อยเห็นว่ากรมสรรพากรจงใจเพ่งเล็งนักลงทุนต่างชาติเพื่อทำการตรวจสอบมากกว่าบริษัทไทย ทั้งๆที่ธุรกิจไทยแจ้งรายได้ต่ำกว่าความเป็นจริงเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ถูกจับ
3. ความไม่แน่นอนในการตีความ
  - เช่นกรณีชินคอร์ป ที่แรกบอกว่าการขายหุ้นนี้ไม่ต้องเสียภาษี พอกรมสรรพากรเปลี่ยนก็เปลี่ยนทิศทาง ก็ต้องเสียภาษี
  - การตัดสินใจคดีต่างๆ ยังคงยากที่จะได้รับการตัดสินจากกรมสรรพากร และการขอคืนภาษี ก็ยังเป็นปัญหาอยู่
  - กรมสรรพากรเลือกตีความตามใจชอบ เพราะเจ้าหน้าที่ได้ค่าคอมมิชชั่น หรือโบนัส ทำให้คนไม่ไว้วางใจระบบ
4. ปัญหาระบบราชการที่อืดอาดและไร้ประสิทธิภาพและความไร้มารยาทในการติดต่อบริษัทต่างชาติ เช่น
  - กรณีที่กรมสรรพากรขอสำเนาการยื่นส่งภาษีที่เคยส่งให้ไปแล้ว ทั้งๆที่มีต้นฉบับอยู่แล้ว
  - กรณีเจ้าหน้าที่กรมสรรพากรบุกรุกเข้ามาในโรงงานที่เพิ่งเปิดใหม่ โดยไม่ทำนัดหมาย
  - การไม่มีเครื่องมือเพื่อรับเงินในรูปแบบอื่นใด ยกเว้นเงินสด ทำให้นักลงทุนประสบปัญหาในการจ่ายภาษีด้วยบัตรเครดิต และยังถูกขู่ว่าจะถูกปรับอีก 7% หากชำระภาษีล่าช้า
  - การที่ต้องส่ง VAT ทุกเดือน นักลงทุนให้ความเห็นว่าจะช่วยได้มากเรื่องงานเอกสารถ้าต้องยื่นภาษีทุกไตรมาส แทนที่จะเป็นทุกเดือน และความล่าช้าในการขอภาษีคืน
  - ภาษีหัก ณ ที่จ่ายที่ควรได้รับการทบทวน เพราะเป็นการเพิ่มต้นทุนสำหรับนักลงทุน
  - การที่กรมสรรพากรเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บ่อยมาก ซึ่งทำให้บริษัทต้องชี้แจงให้ความรู้เจ้าหน้าที่คนใหม่ซ้ำแล้วซ้ำเล่า
  - นักธุรกิจที่เดินทางไปมาๆ และอาจถูกเรียกเก็บภาษีซ้ำซ้อนจากทั้งสองประเทศ
- 5 ปัญหาคอร์รัปชัน
  - กรมสรรพากรมีการกระจายอำนาจไปตามเขต ไม่มีความเห็นที่มาจากศูนย์กลางเรื่องกฎหมายภาษี และมีการคอร์รัปชัน เช่น ภูเก็ตมีชื่อเสียงฉาวโฉ่
  - นักลงทุนเสนอว่าเพื่อให้กระบวนการนี้รวดเร็วขึ้นและมีความโปร่งใสมากขึ้น รัฐบาลควรรวมศูนย์กรมสรรพากร
  - บริษัทที่มีนักบัญชีไม่ดี แก้ปัญหาด้วยการให้สินบนกรมสรรพากรมาตลอด

บทสัมภาษณ์ - ความเห็นของนักลงทุนต่อกรมสรรพากร

“เราต้องติดต่อกับกรมสรรพากรค่อนข้างมากในช่วงปีที่ผ่านมา ผมเห็นว่ามีปรับปรุงขึ้นมาก ทุกวันนี้ดีกว่าในอดีต แต่ก็ยังมีเรื่องที่สามารถปรับปรุงได้มากขึ้น เช่น การตัดสินกรณีต่างๆ ยังคงยากที่จะได้รับการตัดสินจากกรมสรรพากร และการขอเงินคืน *refund* ก็ยังเป็นปัญหาอยู่”

“ผมคิดว่าเรื่องหนึ่งที่นักลงทุนต่างชาติเป็นห่วง คือรู้สิทธิกรมสรรพากรใจเฟื่องเหล่งนักลงทุนต่างชาติเพื่อทำการตรวจสอบมากกว่าบริษัทไทย เพราะงานตรวจบัญชีมักจะเกิดขึ้นกับบริษัทต่างชาติมากกว่าบริษัทไทย”

“เราแนะนำให้ลูกค้ามีสมุดบัญชีเพียงเล่มเดียว ผมมีลูกค้าที่ถูกตรวจสอบจากกรมสรรพากร และเราสามารถเข้าไปช่วยเจรจาต่อรองให้ได้โดยใช้เหตุผลและได้รับผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจโดยไม่ต้องจ่ายเงินได้ไ้ซะ ผมได้ยินเรื่องเกี่ยวกับกรมสรรพากรก่อนมาถึงเมืองไทย เราได้พบกรมสรรพากรในหลายกรณี และในบางกรณีก็มีคนบอกเราว่าเราไม่มีวันชนะ แต่เราก็สามารถแสดงข้อมูลทุกอย่างให้กรมสรรพากรดู และทำให้เขาตัดสินอย่างเป็นธรรมกับเรา คือคืนภาษีหัก ณ ที่จ่าย *withholding tax* ให้กับลูกค้าได้เมื่อมีการถูกหักอย่างไม่เป็นธรรม ผมคิดว่ามันอยู่ที่ระดับนะ คนเหล่านี้ที่พูดถึงกรมสรรพากรในแง่ลบ น่าจะติดต่อกับข้าราชการระดับล่าง เป็นไปได้ที่ผู้เสียภาษีจะเสนอสินบนก่อน โดยที่เจ้าหน้าที่ไม่ได้ขอ เพื่อจะได้แก้ปัญหา แต่นั่นไม่ใช่วิธีการของเรา”

“ผมไม่มีหลักฐานที่แสดงว่าบริษัทต่างชาติถูกหมายหัวเป็นพิเศษ แต่ดูออกจะแปลกที่กรณีใหญ่ๆ มักจะเป็นกรณีของต่างชาติ ดูเหมือนธุรกิจไทยจะมีการแจ้งรายได้ต่ำกว่าความเป็นจริงเป็นจำนวนมาก แต่ไม่ถูกจับ เช่นผมไปซื้อแบตเตอรี่รถยนต์ ก็ไม่มีใบรับรองกลุ่มสินค้า *batch certificate* ราคาประมาณสองพันบาท ทำไมคนเหล่านี้ไม่ถูกตรวจจับ จริงๆ แล้วกรมสรรพากรควรตรวจสอบสิ่งเหล่านี้ พยายามให้ธุรกิจเหล่านี้จดทะเบียนเสียและจ่ายภาษีอย่างที่เราจะจ่าย ก็จะได้เงินเข้าคลังมากขึ้นเยอะ”

“ภาษีในเมืองไทยสูงเมื่อเทียบกับประเทศอื่นๆ ในภูมิภาค ภาษีรายได้บริษัทในฮ่องกงอยู่ที่ประมาณ 16 % สิงคโปร์ 20 มาเลเซีย 28 และจะลดลงอีก ประเทศไทย 30 บวกภาษีหัก ณ ที่จ่ายสำหรับเงินปันผล อีกประมาณ 7% ดังนั้นอัตราภาษีจริงๆ ที่ต้องจ่ายในประเทศไทยคือ 37% ซึ่งสูงกว่าประเทศอื่นๆ มาก”

“ภาษีเงินได้บุคคลก็สูงกว่าในฮ่องกงและสิงคโปร์ ฮ่องกงเก็บ 15% สิงคโปร์เสียภาษีสูงสุด 20% ภาษีสูงสุดในประเทศไทยคือ 37%”

“ภาษีหัก ณ ที่จ่ายที่เก็บกับคู่กรณีต่างประเทศ หลายๆ ประเทศจะไม่บังคับเก็บภาษีหัก ณ ที่จ่ายเมื่อจ่ายไปต่างประเทศ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าธุรกิจของเราจ่ายค่าธรรมเนียมการบริการให้กับบริษัทแห่งหนึ่งในไอร์แลนด์ เราต้องหักภาษี ณ ที่จ่าย 15% ก่อนจะจ่ายออกไป ที่สิงคโปร์คุณไม่ต้องจ่ายภาษีนี้ เราก็เลยต้องบวกภาษีนี้เข้าไปในต้นทุน ทำให้ต้นทุนเราสูงมากขึ้น เพราะเราต้องจ่ายภาษีตัวเอง มันจึงเป็นภาระ”

“เมื่อกรมสรรพากรเข้ามาและบอกว่า “ขอสำเนาการยื่นส่งภาษีปีนั้นปีนี้ที่คุณเคยส่งมาให้เรา” อะไรกัน ก็คุณคือกรมสรรพากร คุณควรมีต้นฉบับ ทำไมคุณถึงไม่มีต้นฉบับ ต้นฉบับอยู่ที่ไหน ทำไมเราต้องทำงานจากสำเนา ทำไมไม่ทำงานจากต้นฉบับที่เราส่งให้คุณ ทำไมคุณต้องมาขอสำเนาเอาเก็บเรา เขาก็บอกว่า “เอาสำเนามาให้เรา” คุณเดินไปที่สำนักงานกรมสรรพากร มีกองกระดาษเต็มท่วมไปหมด ทำให้คุณสงสัยว่าแบบฟอร์มยื่นส่งภาษีของคุณมันไปลงอยู่ที่ไหน ทำไมเขาถึงไม่มีต้นฉบับของคุณ ก็คุณเป็นหน่วยงานที่ต้องตรวจสอบบัญชีไม่ใช่หรือ ทำไมคุณถึงไม่มีเอกสารที่เราส่งไปให้แล้ว ทำไม ผมคิดว่ากระบวนการและขั้นตอนจำนวนมากเป็นสิ่งที่เปื้อนระบบราชการที่อึดอาดล่าช้ามาก สิ่งเหล่านี้สามารถทำให้รวดเร็วขึ้นได้ ผมเคยอยู่ในฮ่องกงกับสิงคโปร์มาก่อน ไม่เคยเจอ red tape แบบนี้มาก่อน”

“กรมสรรพากรกับการตัดสินใจกรณีขึ้นคอร์ป ที่บอกว่าการขายหุ้นนี้ไม่ต้องเสียภาษี แล้วทันใดนั้น ลมการเมืองก็เปลี่ยนทิศทาง ทันใดนั้นการขายหุ้นนั้นก็ต้องเสียภาษี นี่แสดงถึงความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นหรือเปล่า ซึ่งกรมสรรพากรจะพิจารณากรณีย้อนหลัง ในเมื่อลมการเมืองได้เปลี่ยนทิศแล้ว เราจะเก็บภาษีกับทุกอย่าง และเราจะไม่พิจารณาถึงความสมเหตุสมผลเป็นกรณีไป เรื่องนี้ทำให้نگงทუნเป็นห่วงว่าเมื่อมีการพิจารณาบทบาทกรณีของเขาแล้ว จะไม่มีการพิจารณาโดยขึ้นอยู่กับน้ำหนักเหตุผล เป็นเรื่องน่าสนใจว่าเขาจะแก้ไขพรบ.ธุรกิจคนต่างด้าวอย่างไร จะมีการจัดการเรื่องนี้ยังไร เรื่องนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งกับนักลงทุนต่างชาติ”

“กรมสรรพากรก็เป็นปัญหาใหญ่อีกปัญหาหนึ่ง กรมสรรพากรมีการกระจายอำนาจไปตามเขต ภูเก็ตค่อนข้างมีชื่อเสียงฉาวโฉ่และก็มีปัญหา ในขณะที่ในกรุงเทพจะมีทักษะที่ต่างออกไป และโคราชก็เห็นต่างออกไปอีก ดังนั้นคุณจึงมีการตีความกฎหมายภาษีของไทยต่างกันในแต่ละเขตฯ สิ่งที่รัฐบาลไทยพยายามทำ คือตั้งหน่วยงานเก็บภาษีขนาดใหญ่ในกรุงเทพ เพื่อบริษัทใหญ่อย่าง Holden หรือ Toyota จะได้ไม่ต้องติดต่อกกรมสรรพากรที่ระยอง ด้วยเหตุนี้กรมสรรพากรจึงเป็นเรื่องลำบากเพราะมีการกระจายอำนาจ และไม่มีการใช้หลักเกณฑ์ในการตัดสินใจตามกรณีที่เกิดขึ้นมาก่อน ไม่มีความเห็นที่มาจากศูนย์กลางเรื่องกฎหมายภาษี และใช้ มีการคอร์รัปชันในกรมสรรพากร”

“หน่วยจ่ายภาษีแห่งใหม่ในกรุงเทพมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บริการธุรกิจขนาดใหญ่ แต่ธุรกิจเล็กๆอย่างอินเทอร์เน็ตคาเฟ่ในเชียงใหม่ก็ต้องไปติดต่อกับกรมสรรพากรที่เชียงใหม่ บริษัทไม่สามารถเลือกได้ว่าจะไปเขตไหน ขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งของบริษัทเอง คุณสามารถเลี่ยงปัญหานี้ได้ด้วยการจดทะเบียนสองบริษัทและมีหมายเลข VAT สองหมายเลข ยกตัวอย่างเช่น ถ้าคุณมีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพ แล้วคุณมีโรงงานอยู่ในชลบุรี คุณก็ต้องจดทะเบียน VAT ที่ชลบุรี และอีกอีกอันหนึ่งที่กรุงเทพ เป็นเรื่องที่ยุ่งยากมาก คุณสามารถขออนุมัติเพื่อเชื่อมทั้งสองแห่งเข้าด้วยกันเป็นแห่งเดียว แต่เหล่านี้คือกระบวนการที่คุณต้องดำเนินการ”

“เพื่อให้กระบวนการนี้รวดเร็วขึ้นและมีความโปร่งใสมากขึ้น รัฐบาลควรรวมศูนย์กรมสรรพากร แบบเดียวกับในออสเตรเลีย กรมสรรพากรของออสเตรเลียมีสำนักงานอยู่ในเขตต่างๆ แต่ทุกอย่างถูกส่งไปศูนย์กลางหมด”

“นักบัญชีดีๆหายากมาก บัญชีของบริษัทและมาหลายปีเพราะได้นักบัญชีที่ไม่ดี มีอยู่คนหนึ่งในชลบุรี แก้ปัญหาด้วยการให้สินบนกรมสรรพากรตลอด เราก็เลยยังลงเอยด้วยสมุดบัญชีที่ละเทอะมากเหมือนเดิม แล้วเรื่องเกี่ยวกับบีโอไอก็ละเทอะสุดๆ จนถึงปัจจุบันก็ยังละอยู่”

“เรื่องของกรมสรรพากรเป็นเรื่องที่เข้มงวดมีระเบียบมาก ถ้ามีคู่มือแนะแนวทางและขั้นตอนเป็นภาษาอังกฤษก็จะดีมาก และควรแนะนำด้วยว่าควรใช้แพคเกจบัญชีรุ่นใด เช่นบริษัทออสเตรเลียส่วนใหญ่ใช้ “Mind Your Own Business” และเราก็เอาแพคเกจนี้มาด้วย แต่ไม่เป็นที่ยอมรับของที่นี่ เราเลยต้องเปลี่ยนเป็น Quick Book ซึ่งไม่ดีเท่า แต่การเปลี่ยนแพคเกจทั้งหมดแบบนี้ มีค่าใช้จ่ายสูงมาก ต้องฝึกอบรมและอะไรอีกหลายอย่าง แต่เราก็ต้องทำเพราะกรมสรรพากรยอมรับ Quick Book ดังนั้นนี่ก็คือปัญหา ถ้าคุณยังมีกิจการอยู่ในออสเตรเลีย และคุณมีระบบบัญชีไม่เหมือนกัน มันจะเป็นปัญหาใหญ่ ผมมีสมุดบัญชีสองเล่ม เล่มหนึ่งจากเมืองไทย เล่มหนึ่งจากออสเตรเลีย นักบัญชีของเราต้องแก้ปัญหากันหน้าดำคร่ำเครียด มีความขัดแย้งของระบบอย่างมาก”

“เราจ้างบริษัทบัญชีภายนอกยื่นส่งภาษีให้เรา เราเลยไม่มีปัญหากับกรมสรรพากร”

“ปัญหาคือเรื่องภาษี กรมสรรพากรเลือกตีความตามใจชอบ เพราะเขาได้ค่าคอมมิชชั่น หรือโบนัสอะไรสักอย่าง ถ้าคุณเก็บภาษีได้เท่านั้นเท่านั้น คุณจะได้โบนัส ส่วนกรมศุลกากรก็มีคล้ายๆกัน ซึ่งเป็นการสร้างปัญหามากมายหลายอย่าง และทำให้คนไม่ไว้วางใจระบบ เราสูญเสียความศรัทธาต่อระบบ”

“ผมถูกกลั่นแกล้งจากคนของสรรพากรที่นี่ เขาพยายามรีดไถเงิน เขามาที่บริษัทแล้วตรวจสอบเรา ผมมีนโยบายว่าเราทำทุกสิ่งทุกอย่างถูกต้องตามกฎหมายให้มากที่สุด ถ้าเราต้องจ่ายภาษี เราก็จ่ายภาษี เราทำทุกอย่างถูกต้องสะอาดหมดจด เพราะวันหนึ่งเราก็ต้องการขายบริษัท ผมต้องการให้บริษัทสอบผ่านการตรวจสอบ due diligent และการตรวจสอบบัญชี ยิ่งไปกว่านั้นในฐานะแขกของประเทศ คุณก็ต้องทำทุกอย่างอย่างถูกต้อง ถึงกระนั้น กรมสรรพากรก็ยังไม่เคารพเรา เขาเข้ามาตรวจสอบบัญชีผม ในขณะที่ผมรู้จักบริษัทไทยหลายแห่งที่ทำตรงกันข้าม เขาขี้อโกงและแต่งตัวเลข แต่ก็รอดตัวไปได้ กรมสรรพากรเลือกเอาเรื่องชาวต่างชาติ มันไม่ยุติธรรม เราถูกรังแก ผมรู้จักพวกเขา และในท้ายที่สุด มันก็ไม่คุ้มความพยายามของเขา เพราะถึงแม้เขาจะรีดไถผมได้ แต่ผมก็เป็นแค่บริษัทเล็กเทียบกับบริษัทใหญ่ๆ เราเล็กมาก ไม่ได้มีความหมายอะไร เขาสามารถไปรีดไถรายที่ใหญ่กว่าได้ ดังนั้นต่อมาเขาก็เลยเลิกเรา แต่บทเรียนในทั้งหมดนี้สำหรับเราทุกคนคือ เราต้องมีหุ้นส่วนชาวไทย ทีมผู้บริหารคนไทย และถ้าคุณร่วมงานกับคนไทยได้ดี คุณก็จะมีส่วนผสมที่เยี่ยมมากคือฝรั่งเรื่องมากกับคนไทยที่ชาญฉลาด ก็จะทำงานได้ดี”

“เราเพิ่งจะเริ่มดำเนินการได้สองเดือน อยู่ๆวันหนึ่งกรมสรรพากรก็เข้ามาตรวจสอบเรา ผู้หญิงสี่คนมาที่นี่ เข้ามาในโรงงานโดยไม่มีการบอกกล่าวล่วงหน้า ไม่มีโทรศัพท์มาบอก อยู่ๆเขาก็เข้ามาในโรงงาน บอกว่าเรามาตรวจ เราอยากดูอินวอยซ์ ตรวจงบการเงิน ตรวจ ตรวจ ตรวจ เราเพิ่งเข้ามาในโรงงานได้ไม่ถึงสองเดือน เราไม่มีข้อมูลอะไรมากมาย แต่เขาก็ไม่เลวนักหรอก เขาบอกเขาเข้าใจ ผมจึงช็อกเลย ผมไม่เคยพบไม่เคยเห็นแบบนี้มาก่อน ใน

ออสเตรเลีย ไม่มีทางเลยที่หน่วยงานรัฐบาลจะบุกกรุกเข้ามาในโรงงาน แล้วชี้นิ้วจะเอาโน่นเอานี่ คุณต้องขอทำนัดมา แต่นี่เขาไม่ทำนัด เขาบุกเข้ามาเลย ผมช็อกมาก”

“ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่นี่ ผมจ่ายสำหรับเงินเดือนของผม และยังคงจ่ายสำหรับประโยชน์อื่นที่บริษัทให้ผมด้วย เช่นค่าเดินทาง ค่าที่พักอาศัย ถูกเก็บภาษีหมด ผมเลยต้องจ่ายภาษีเยอะมาก เรื่องนี้ทำให้ผมแปลกใจมาก การจ่ายภาษีก็เป็นปัญหา เขายอมรับแต่เงินสด นี่ก็กรรมสรรพากรที่พุทธมณฑล ผมเต็มใจจ่าย ไม่มีปัญหา แต่ผมไม่คิดว่าธนาคารจะยอมให้ผมถอนเงินมากขนาดนั้น ดังนั้นผมก็ให้เงินสดเขาไม่ได้ ผมเสนอบัตรเครดิตให้เขา เขาบอกไม่ได้และบอกว่าคุณไม่จ่ายภาษีวันนี้ ในวันจันทร์ คุณค้างเราเพิ่มอีก 7% อะไรกันนี้ ก็คุณเองไม่มีเครื่องมือเครื่องมือเพื่อรับการจ่ายภาษีที่ถูกกฎหมาย ผมตกตะลึงเป็นที่สุดที่กรมสรรพากรบอกว่าผมต้องจ่ายภาษีจำนวนมหาศาล ผมก็ทำตามกฎหมายแล้ว แล้วเขาบอกว่าเขาไม่มีเครื่องมือเพื่อรับเงินในรูปแบบอื่นใด ยกเว้นเงินสด และถ้าผมไม่จ่ายเขาวันนี้ เขาจะปรับผมอีก 7%”

“ก่อนที่บริษัทของเราจะได้ส่งเสริมจากบีโอไอ เราเคยมีสำนักงานใหญ่อยู่ในกรุงเทพ ซึ่งเป็นที่รู้จักกันในชื่อ เขต 12 โดยกรมสรรพากร เราเคยประสบความสำเร็จในการติดต่อหน่วยงานราชการ ปัจจุบันเมื่อเราเข้ามาอยู่ในเขตปลอดภาษี *duty free zone* ซึ่งเราไม่ต้องเสียภาษีขาเข้าและ VAT และทำให้การผลิตเพื่อส่งออกเป็นไปได้ง่ายขึ้น ผมต้องบอกว่าเราไม่มีปัญหา ก่อนที่เราจะย้ายมาที่นี่ หน่วยงานราชการที่ยากที่สุดแห่งหนึ่งคือกรมสรรพากร จำนวนงานเอกสารที่ต้องใช้เพื่อการส่งออกเป็นปัญหา ก่อนที่จะมีการใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ *EDP (electronic processing)* ซึ่งเริ่มขึ้นที่กรมศุลกากร จำเป็นต้องใช้เอกสารมากมายจริงๆเพื่อทำการส่งออก”

“ประเทศไทยเป็นประเทศที่ดีมาก คนถึงชอบมาที่นี่กัน แต่โชคร้ายที่กฎระเบียบค่อนข้างยากลำบาก เต็มไปด้วยงานเอกสาร กฎเกณฑ์เหล่านี้สามารถทำให้ง่ายขึ้นได้ นักลงทุนเขาเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ มันทำให้นักลงทุนบางคนไม่อยากจะมา โดยเฉพาะในด้านอสังหาริมทรัพย์ เพราะการเก็บภาษีที่นี่ลำบาก เขาก็เลยไปเมืองจีนกัน คุณไม่สามารถทำธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ได้ตามกฎหมายที่ด้านบัญชีเป๊ะๆ มีคนซื้อคนขายเหมือนถนนสายที่ 47 ในนิวยอร์ก มันมีการเปลี่ยนมือกันเร็ว แต่ถ้ากรมสรรพากรจะเอาเรื่องเขาเกี่ยวกับสต็อกของ *inventory* และภาษีมูลค่าเพิ่ม ซึ่งธุรกิจไม่มีปัญหาจ่ายและไม่จำเป็นต้องทน ดังนั้นถ้า *inventory* เขาผิด เขาจะถูกปรับเป็นเงินมหาศาล เขาก็ถามตัวเองว่า เราจะอยู่ที่นี้ทำไม เขาก็ไปผมรู้จักคนหลายคนที่ทำแบบนี้”

“กรมสรรพากรบางครั้งก็ประกาศโอเคทีเดียวบ้าง ถ้าคุณกรอกภาษีในแบบฟอร์มที่ผิด เขาจะทำให้คุณต้องจ่ายภาษีสองครั้ง คุณต้องส่ง VAT ทุกเดือน ในอังกฤษเขากำหนดทุกไตรมาส จะช่วยได้มากเรื่องงานเอกสารถ้าต้องยื่นภาษีทุกไตรมาสแทนที่จะเป็นทุกเดือน แล้วก็มีภาษีหัก ณ ที่จ่าย มากมายที่ควรได้รับการทบทวน หลักการของภาษีหัก ณ ที่จ่ายซึ่งแพร่หลายมากในหลายประเทศในเอเชีย เหตุผลก็คือ ให้กรมสรรพากรหักภาษีเข้ารัฐได้ทันทีเมื่อเกิดธุรกรรมขึ้น แทนที่จะรอนานที่สุดช่วงเวลาทางการเงิน ก่อนที่รัฐจะเก็บภาษี ดังนั้นภาษีหัก ณ ที่จ่ายจึงเป็นเรื่องที่นิยมกันในประเทศกำลังพัฒนา มากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว”

“กรมสรรพากรเป็นสิ่งที่น่าหงุดหงิดมาก ปัญหาของเราในตอนนี้คือ เขาต้องการให้เราพิสูจน์ในสิ่งที่เราทำ และผมเห็นว่ายากมาก เราเป็นสำนักงานที่ให้บริการสำนักงานใหญ่ในบริสเบน กรมสรรพากรบอกว่าเราต้องเก็บเอกสารที่แสดงถึงเวลาการทำงาน แต่ ใบลงเวลาทำงาน *time sheet* มีจุดประสงค์เพื่อจ่ายเงินเดือนพนักงาน คุณทำงานได้ดีแค่ไหน? เราไม่ได้วัดตัวนี้ เราได้รับงานมาจากสำนักงานใหญ่ เราเริ่มต้น ทำจนเสร็จ เพราะเรามีอินวอยซ์งบประมาณที่เราต้องส่งไปบริสเบนทุกเดือน ค่าใช้จ่ายในการทำงานบวกผลกำไร ดังนั้นเรื่องนี้จึงยากมาก เขาอยากให้เราทำงานให้เสร็จยังงัย เราส่งอะไรไป เขามาที่นี้ เขามาตรวจดู แล้วยังไม่เข้าใจอีกหรือว่าเราทำอะไร? ผมหงุดหงิดมากที่เขาถามคำถามเหล่านี้ เพราะเขาไม่เห็นหรือว่าเป็นบริษัทเขียนแบบ และเราก็กส่งแบบที่เขียนให้ลูกค้า เขาชี้ว่าระบบของเราไม่ดี แต่เราไม่จำเป็นต้องมีระบบอะไรมากมายในสิ่งที่เราทำ เราเก็บข้อมูลว่าใช้เวลานานแค่ไหนสำหรับงานแต่ละชิ้น เมื่อเราบอกเขาว่าเราส่งแบบที่วาดแล้วไปทางอิเล็กทรอนิกส์ เขาบอกว่า พิสูจน์ให้ดูสิ”

“ปัญหากับสรรพากร คือเขาเปลี่ยนเจ้าหน้าที่บ่อยมาก แล้วทุกครั้งที่เปลี่ยน เราต้องเริ่มต้นใหม่หมด ซึ่งเราก็ต้องใช้เวลา เพราะมันมีขั้นตอน เจ้าหน้าที่สรรพากรไม่รู้ระบบของเราว่าเป็นยังไง เขาอยากให้เราดีลงานกับเมืองนอกยังงัย”

“ในการติดต่อกับจีนหรือประเทศอื่นๆ เรามีความลำบากมาก เพราะกฎหมายภาษีและกฎหมายอื่นๆ ประเด็นปัญหาหนึ่งที่เรพบคือภาษีหัก ณ ที่จ่าย งานใดๆที่เราทำในออสเตรเลียสำหรับบริษัทที่เมืองไทยต้องเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายประมาณ 15% เช่นเดียวกันระหว่างประเทศไทยกับประเทศจีน และเรื่องนี้ทำให้คนเขาไม่อยากส่งงานไปทำในประเทศอื่น เมื่อไม่นานมานี้ เราเสนอราคางานที่จะใช้ทรัพยากรในเมืองไทยทำเพื่อส่งไปให้ลูกค้าที่เมืองจีน และภาษีหัก ณ ที่จ่าย ทำให้เราสู้ไม่ได้ ดังนั้นรัฐบาลจำเป็นต้องพิจารณาเรื่องทำข้อตกลงกับประเทศอื่นในเรื่องภาษี เพื่อที่ว่าถ้าคุณเสียภาษีหัก ณ ที่จ่ายในประเทศหนึ่งแล้ว คุณสามารถเอาคืนได้ในอีกประเทศหนึ่ง หรือไม่ก็กำจัดหลักการเรื่องภาษีหัก ณ ที่จ่ายเสียให้หมด เมื่อมีการพิสูจน์แล้วว่าเราสามารถจ่ายภาษีในประเทศหนึ่งแล้ว เราพบว่าเรื่องนี้เป็น การเพิ่มต้นทุนให้ธุรกิจโดยไม่จำเป็น อาจจะไม่ใช่กับเรา เราอาจต้องถ่ายโอนต้นทุนนี้ให้ลูกค้า และก็หมายความว่าธุรกิจด้านนั้นก็จะแข่งขันไม่ได้”

“เรามักต้องนำชาวต่างชาติจำนวนมากเข้ามาช่วยงานเป็นพักๆ เช่นเราอาจมีโปรแกรมที่จะทำงานกันในเมืองไทย แต่ต้องให้คนออสเตรเลียมาช่วย ก็อาจจะมีคน 5 มาที่นี้เป็นเวลา 18 เดือน ทำให้คนของคุณมาอยู่ที่นี้ถึง 183 วันได้อย่างรวดเร็ว และจึงต้องเสียภาษีที่นี้ แต่ปัญหาคือบางครั้งเขามาอยู่ครั้งละ 3 หรือ 4 สัปดาห์ แล้วก็กลับไปออสเตรเลีย คือไปๆมาๆ และอาจถูกเรียกเก็บภาษีซ้ำซ้อนจากทั้งสองประเทศ ”

“สรรพากรนี้ อย่าง VAT เราขอไป บางทีซ้ำ สำหรับการส่งออก อย่างที่ผมบอก เราส่งออก 95% ขายในนี้ 5% แต่จริงๆแล้ว ทางด้าน *officially* เราส่งออกร้อยละเปอร์เซ็นต์ เพราะว่าแทนที่เราจะส่งวัตถุดิบแยกกันว่า *domestic production* กับ *export* เราก็มารวมเป็น *export* อย่างเดียว แล้วส่งออกนี้ เราส่งเขาไปใน EPZ แล้วจาก EPZ นี้ บริษัทในเมืองไทยก็ซื้อเข้ามา เสียภาษีปกติ ก็เหมือนกับอิมพอร์ต ของเราก็เหมือนกับเอ็กซ์พอร์ตออกไป เพราะฉะนั้นทุกเดือนเราต้องขอภาษี VAT คืน เพราะเราซื้อของในนี้ ในเมืองไทยก็มี มันถึงซ้ำใจจุดนี้ ยิ่งระยะหลังนี้ ตั้งแต่เปลี่ยนรัฐบาลก็เจ็บไปเลยนะ เขาก็บอกว่า ถ้ายื่นทางอินเตอร์เน็ตสามเดือนต้องได้ นี่เกินสามเดือนแล้ว เรายังไม่ได้ เพราะ

ขั้นตอนนี้นั้นก็แย่ คือถ้าหากำหนดได้ว่า โอเค คุณต้องสมำเสมออะไรก็ว่าไป คุณจะมาตรวจก็มาตรวจนะ นี่ก็ไม่มาตรวจ ไม่อะไร แล้วก็ดังไปเรื่อยๆ ซึ่งบางทีมันก็ไม่ถูก ” (ผู้ประกอบการไทย)

“จริงๆคุณก็ไม่อยากร้องทุกข์พูดตรงๆ จริงๆแล้วมันก็ไม่ใช่เม็ดเงินตัวใหญ่ของเราเราก็เฉยๆ แต่ถ้าคุณค้างอยู่เป็นล้านๆ โอเค เราก็จะทำอะไรอะนะ ทีนี้นั้นก็เป็นแสน เราก็ถือว่าก็ไปเรื่อยๆ แล้วอย่างว่า ก็คือไทยๆนะอะ คุณก็ไม่อยากไป create problem พูดตรงๆ ก็คือถึงบอกว่า ถ้าสามารถ treat กับทุกคนเหมือนกันหมด มันก็จบ ” (ผู้ประกอบการไทย)

### 5.3 สำคัญ - ความเห็นของนักลงทุนต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

ปัญหาหลักในมุมมองของนักลงทุนออสเตรเลียและนักลงทุนต่างชาติอื่น ๆ มีดังต่อไปนี้

1. การขาดการประสานงานกันระหว่างกรมแรงงานและสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งมีกฎเกณฑ์ในการอนุญาตให้ชาวต่างชาติเข้ามาทำงานต่างกัน สร้างความสับสนให้กับนักลงทุนจำนวนมากไม่น้อย เมื่อกรมแรงงานออกใบอนุญาตทำงาน ไม่ได้ดูเรื่องอัตราส่วน แต่เมื่อชาวต่างชาติต้องการวีซ่า สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองพิจารณาอัตราส่วนคนงานไทยต่อคนงานต่างชาติ 1 ต่อ 4 จึงมีการตั้งคำถามว่าทำไมกฎเกณฑ์ไม่เหมือนกันในแต่ละกระทรวงทบวงกรม

2. ปัญหาเรื่องใบอนุญาตทำงาน กล่าวคือ

- กฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงตามใจชอบ การจำกัดจำนวนคนงานต่างชาติสร้างปัญหาโดยเฉพาะในเรื่องที่ประเทศไทยไม่มีฐานความรู้หรือทักษะ ซึ่งจำเป็นต้องใช้คนงานต่างชาติเกินกว่าอัตราส่วนที่กำหนดไว้
- เพื่อต่ออายุวีซ่าแบบ non immigrant เพื่อขอใบอนุญาตทำงาน บริษัทที่จ้างชาวต่างชาติจะต้องแสดงสำเนางบการเงินประจำปี บริษัทที่ยังจดทะเบียนไม่ถึง 12 เดือนจะไม่มีการเงินนี้ ส่วนข้อกำหนดเรื่องมูลค่าของทรัพย์สินก็ต้องไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท ก็เป็นปัญหาเช่นกัน เพราะมีบริษัทใหม่ๆ ที่ต้องใช้สองสามปีก่อนจะมีกำไร
- บริษัทจำนวนมากต้องการจ้างชาวต่างชาติ แต่ไม่อยากขอใบอนุญาตทำงานให้ ดังนั้นชาวต่างชาติจึงต้องทำงานอย่างผิดกฎหมาย
- ชาวต่างชาติรู้สึกว่ายากกว่าไทยไม่ยินดีต้อนรับ ซึ่งเป็นความหมายที่ไม่ดีที่ส่งแก่ชาวต่างชาติ
- ข้อบังคับให้มีเงินทุน 2 ล้านบาทสำหรับชาวต่างชาติแต่ละคนที่จ้างมาทำงานในบริษัท เป็นข้อบังคับที่จำกัดมาก

3. ปัญหาการต่อวีซ่า

- ทุกๆ 30 วัน ชาวต่างชาติที่ทำงานที่นี่ต้องวิ่งไปนอกประเทศ visa run ไม่มีใครอยากอยู่แบบสุมเสี่ยงอย่างนั้น
- แม้ว่าจะได้ work permit ผ่าน BOI ทุกๆ 90 วัน ต้องเอาพาสปอร์ตไปต่ออายุวีซ่า เป็นเรื่องยุ่งยาก
- ชาวต่างชาติต้องเดินทางข้ามพรมแดนไปทุกๆ สามเดือน แม้ว่าจะมีวีซ่าทำงานหนึ่งปีก็ตาม
- สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองไม่ให้ข้อมูลแก่ชาวต่างชาติว่าต้องมีวีซ่าแบบเข้าได้หลายครั้ง แม้ว่าจะมีใบอนุญาตทำงานแล้วก็ตาม

4. ปัญหาระบบราชการที่ไร้ประสิทธิภาพและอึดอาดล่าช้า

- ในการขอใบอนุญาตทำงาน และจำนวนเอกสารที่ต้องเซ็น
- การขาดความเข้าใจเรื่องธุรกิจ ขาดความเข้าใจเชิงพาณิชย์ของเจ้าหน้าที่

บทสัมภาษณ์ — ความเห็นของนักลงทุนต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง

“ใบอนุญาตทำงานเป็นความเจ็บปวดแสบแสบ เขาต้องกวาดล้างเรื่องแบบนี้ให้หมดไปเสียที หอการค้าออสเตรเลียได้ร้องเรียนไปหลายครั้ง เพราะถึงแม้คุณจะมาที่นี่แค่เดือนเดียวเพื่อมาประชุม คุณก็ยังต้องขอใบอนุญาตทำงาน มันเหลือเชื่อจริงๆ ถ้าคุณมาประชุมหรือมาทำงาน ในทางทฤษฎีคุณต้องขอใบอนุญาตทำงาน เป็นเรื่องที่ทุเรศมาก และต้องรื้อระบบใหม่ให้หมด เขาพยายามแก้ปัญหานี้ใน TAFTA ก็มีความคืบหน้านิดหน่อย แต่ก็ไม่เคยมีการปฏิบัติตามจริงๆ แล้วก็มีวิซ่าแบบ APEC แต่มันก็ไม่ได้ผลกับทั้งระบบ ดังนั้นกระทรวงแรงงานก็ยังตัดสินใจแบบหนึ่ง เขาไม่มีการประสานงานกัน นี่เป็นวิถีทางแบบไทยมากๆ คือเป็นชนเผ่า นั่นคือสิ่งที่เราพบที่นี่ กรมแรงงานก็มีเขตอำนาจของตัวเอง สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองก็มีเขตอำนาจของตัวเอง มันเหมือนวัฒนธรรมแบบชนเผ่ามาก แบบไทยๆ แบบชนเผ่า แม้แต่ดีตนาทักทิมก็ยังไม่แก้ปัญหานี้ไม่ได้ เป็นเรื่องที่น่าหงุดหงิดมาก เรื่องนี้ไม่เกี่ยวอารมณ์คนไทยมากนัก แต่สำหรับนักธุรกิจออสเตรเลีย มันไม่ได้ช่วยอะไรเลย เพราะธุรกิจออสเตรเลียส่วนใหญ่ไม่ได้รับส่งเสริมจากบีโอไอ”

“การเปลี่ยนแปลงเมื่อเร็วๆ นี้ในเรื่องใบอนุญาตทำงาน *work permit* ก่อนหน้านี้มีงานหลายประเภท หรือคุณสมบัติหลายประเภทที่คนเข้ามาทำงานได้ ซึ่งสามารถยกเว้นกฎเกณฑ์อัตราส่วน 4 ต่อ 1 ได้ หรือลดเหลือ 1 ต่อ 1 แล้วทันใดนั้นสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองก็ตัดเหลือ 3 ประเภทในช่วงสามคืน ปีนี้น้ำลูกค้ารายหนึ่งของเรามีปัญหาเพราะเขาจะไม่สามารถนำชาวต่างชาติเข้ามาทำงานได้เพราะจะไม่ผ่านคุณสมบัติอัตราส่วน 1 ต่อ 4 เรื่องแบบนี้ที่กฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงตามใจชอบภายในช่วงสามคืน เรื่องนี้ไม่ได้ช่วยให้เกิดความมั่นใจในเมืองไทย และที่จริงแล้ว กลับสร้างปัญหาให้คนที่ทำธุรกิจในเมืองไทย โดยเฉพาะในเรื่องที่ประเทศไทยไม่มีฐานความรู้หรือทักษะที่จะทำให้สามารถจ้างคนในเมืองไทยได้ ที่จริงแล้วไทยจำเป็นต้องนำเข้าคนงานต่างชาติเพราะพวกเขามีความเชี่ยวชาญ และตอนนี้การนำชาวต่างชาติเข้ามาจะทำให้ยากยิ่งขึ้น ต้องก้าวข้ามอุปสรรคมากขึ้น ทำให้มีปัญหา ตอนนี้มีการพูดกันมากว่า ถ้าเราไปประเทศที่ไม่ต้องมีข้อจำกัดมากมายอย่างนี้ ก็ไปที่อื่นดีกว่า”

“ปัญหาเรื่อง *Red tape* ยกตัวอย่างเช่น เมื่อผมไปขอใบอนุญาตทำงาน ผมต้องยื่นเอกสารชุดเดิม ทุกครั้งผมต้องเซ็นเอกสารสูงขนาดนี้ มันเป็นเอกสารเดียวกันที่เคยยื่นมาก่อน ทำไมเราต้องเซ็นชื่อเอกสารเดิมๆ ทุกครั้ง”

“เรื่องสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง อธิปไตยกรมตำรวจออกคำสั่งมีผลในเดือนตุลาคมที่ผ่านมา เพื่อต่ออายุวิซ่า แบบ *non immigrant* ซึ่งจะต้องมีเพื่อขอใบอนุญาตทำงานเพื่อต่อวิซ่านั้น บริษัทที่จ้างชาวต่างชาติจะต้องแสดงสำเนางบการเงินประจำปี ซึ่งจะต้องได้รับการตรวจสอบบัญชีจากภายนอก และยื่นแก่กรมสรรพากรเพื่อจ่ายภาษี แล้วกรมสรรพากรก็จะออกใบเสร็จรับเงินให้ คุณต้องถ่ายสำเนาใบเสร็จรับเงินนั้นแล้วยื่นส่งพร้อมเอกสารสนับสนุนทั้งหมดก่อนที่เขาจะต่อวิซ่าให้คุณ และในงบการเงินประจำปี มูลค่าของทรัพย์สิน *equity* ของผู้ถือหุ้นต้องมีมูลค่าไม่ต่ำกว่า 1 ล้านบาท เมื่อผมเห็นเรื่องนี้ผมคิดว่านี่คือสิ่งผิดปกติ บริษัทที่ยังจดทะเบียนไม่ถึง 12 เดือนจะไม่มีงบการเงินนี้ ถ้าไม่มี แล้วจะแสดงได้อย่างไร เขาต้องยื่นงบการเงินประจำปีที่ผ่านการตรวจสอบแล้วให้สรรพากรภายในเวลา 150

วันไม่อย่างนั้นจะถูกปรับ บริษัทใหม่ไม่มีเอกสารเหล่านี้ แล้วก็เรื่อง 1 ล้านบาทนั้นอีก มีบริษัทใหม่ๆที่ต้องใช้เวลา สองสามปีก่อนจะมีกำไร และเพื่อแสดงว่าเขามี equity ของผู้ถือหุ้นหนึ่งล้านบาท แล้วก็ยังมีบริษัทที่ต้องการกู้เงินเพื่อ ซื้ออุปกรณ์ทุน หรืออาคาร ดังนั้น equity ของผู้ถือหุ้นจะมีน้อยกว่า 1 ล้านบาท และที่จริงเขาอาจจะขาดทุนก็ได้ ดังนั้นจึงมีเหตุผลมากมายที่ equity จะมีน้อยกว่า 1 ล้านบาท ”

“ชาวต่างชาติควรขอใบอนุญาตทำงาน ไม่ใช่เอาแต่อวีซ่าเท่านั้น แล้วหายตัวข้ามพรมแดนไปทุกเดือน ตอนนั้นเขา เปลี่ยนกฎเกณฑ์แล้ว ว่าทำอย่างนี้ได้เพียงสามครั้ง แล้วก็ต้องอยู่นอกประเทศ 90 วัน ประเทศไทยมีข้อตกลงกับ 41 ประเทศเพื่อให้พลเมืองของประเทศเหล่านั้นมาไทยได้โดยไม่ต้องมีวีซ่าเป็นเวลา 30 วัน ”

“บริษัทจำนวนมากต้องการจ้างชาวต่างชาติ แต่ไม่อยากขอใบอนุญาตทำงานให้ชาวต่างชาติ ดังนั้นชาวต่างชาติจึงต้อง ทำงานให้นายจ้างเหล่านั้นอย่างผิดกฎหมาย อาจเป็นเพราะบริษัทเหล่านั้นมีทุนจดทะเบียนไม่พอ หรืออาจไม่มี equity ของผู้ถือหุ้นหนึ่งล้านบาท และสำหรับสหรัฐและยุโรป เขาต้องแสดงว่าเขามีรายได้ไม่ต่ำกว่าเดือนละ 55,000 บาท สำหรับออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และสิงคโปร์ และบางประเทศ ต้องแสดงรายได้เดือนละ 50,000 บาท บางที่ บริษัทก็ไม่อยากจ้างชาวต่างชาติด้วยเงินเดือนขนาดนั้น และชาวต่างชาติบางคนที่มาที่นี้ 30 วัน ก็ไม่ใช่คนที่ดีนัก ”

“เราได้ยื่นเรื่องขอร้องให้มีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้ในช่วง 5-6 ปีที่ผ่านมา ผมเป็นหัวหน้าคณะทำงานของ หอการค้าต่างประเทศ ที่รับผิดชอบเรื่องสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและกรมแรงงาน รับผิดชอบเรื่องวีซ่าและ ใบอนุญาตทำงาน ผมได้ยื่นเรื่องขอร้องให้หน่วยงานรัฐช่วยผ่อนคลายเป็นประเด็นเหล่านี้สำหรับบริษัทใหม่ เพื่อเขาจะได้ไม่ต้องยื่นงบการเงินประจำปีจนกว่าบริษัทจะมีอายุ 17 เดือน ส่วนประเด็นเรื่อง equity ผู้ถือหุ้น 1 ล้านบาทถ้า บริษัทสามารถอธิบายได้ว่าทำไมเมื่อปีก่อนจึงมีน้อยกว่า 1 ล้านบาท ก็ควรระดมอวล้วย เมื่อหอการค้าต่างประเทศไป พบผู้ใหญ่ของกรมตำรวจและสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม เขาก็บอกว่าเขาเข้าใจและจะพิจารณา เป็นกรณีกรณีไป สองสามวันถัดมา นายตำรวจคนนั้นก็พูดว่า ไม่ ถ้าชาวต่างชาติไม่สามารถแสดงเอกสารเหล่านี้ ใบ สมักรก็จะถูกปฏิเสธ ผมไม่คิดว่านี่เป็นความคิดของเขา และผมก็ไม่คิดว่านี่เป็นความคิดของ commissioner ของ สำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แต่มีบางคนในกรมตำรวจบอกว่าไม่ได้ ก็เลยจบแค่นั้น ก็เลยมีคำสั่งนี้ออกมา โดยส่วนตัว แล้ว ผมรู้สึกว่ามีเจ้าหน้าที่รัฐที่เข้าข้างทักษิณที่จงใจสร้างปัญหานี้เพื่อทำให้รัฐบาลชั่วคราวชุดปัจจุบันดูแย่มากใน สายตานักลงทุนต่างชาติ นั่นเป็นความเห็นส่วนตัวของผม แต่ผมคิดว่าผมถูกนะ”

“ปัญหาเดียวที่ผมมีกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง คือ การขาดความเข้าใจเรื่องธุรกิจเรื่องพาณิชย์ ผมมีตัวอย่างที่บาง บริษัทมีออฟฟิศแบบเสมือนจริง virtual office คือเป็นลูกค้าของผมที่ไม่ได้มีออฟฟิศจริงๆ แต่เขาก็ไม่จำเป็นต้องมี ออฟฟิศ เขาสามารถทำงานจากบ้านได้ และเขาก็จดทะเบียนบริษัทที่บ้าน แล้วก็ยื่นขอใบอนุญาตทำงาน คนของ สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองมาดูอะพาร์ตเมนต์ของเขา แล้วบอกว่านี่คืออะพาร์ตเมนต์ เป็นสภาพแวดล้อมแบบอยู่ อาศัย ไม่ใช่สำนักงาน เขามีคนขับรถที่บริษัทจ้าง และมีคนงานอื่นๆ มีเลขานุการที่บริษัทจ้าง แล้วก็ตัวเขาเอง เขามี คุณสมบัติครบทุกข้อเพื่อ ได้รับใบอนุญาตทำงาน แต่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองบอกว่าที่นี่ไม่ใช่ออฟฟิศ ดังนั้นเขาก็ เลยต้องเปลี่ยนห้องนอนห้องหนึ่งให้มอดูเหมือนออฟฟิศ การที่เขาต้องทำตามกฎนี้ไม่สมเหตุผลเลย เพราะเขาไม่

เคยทำงานในออฟฟิศที่นั่นของเขา เพราะว่าเขามี virtual office เขาอยู่ในอุตสาหกรรมคอมพิวเตอร์ เขาไม่จำเป็นต้องมีออฟฟิศ ดังนั้นการขาดความเข้าใจเรื่องธุรกิจในโลกแห่งความเป็นจริงก็คือปัญหา ปัญหาใหญ่ทั่วทุกกระทรวงทบวงกรม คือการขาดความเข้าใจเชิงพาณิชย์”

“การต่ออายุวีซ่าและการขอใบอนุญาตทำงานทำให้คุณต้องเสียเวลาหนึ่งวันเต็มๆ”

“เรื่องที่ชาวต่างชาติบ่นกันมากคือเรื่องระบบราชการที่อืดอาดล่าช้า และสิ่งที่ผลส่งต่อชาวต่างชาติทุกคนคือเรื่องใบอนุญาตทำงานและสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง ซึ่งทำให้ชีวิตมีความลำบากไปตลอด กฎเกณฑ์เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทำให้การขอใบอนุญาตทำงานจึงต้องต่อทุกปี เรื่องนี้ไม่ได้ช่วยผมเลยในฐานะนักลงทุนระยะยาวที่นี่ จะเป็นการคิดถ้าจะได้ใบอนุญาตสามปี ประเทศไทยน่าจะเป็นประเทศเดียวที่ต้องมีทั้งใบอนุญาตทำงานและวีซ่าตรวจคนเข้าเมือง”

“สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองจำเป็นต้องมีการปรับปรุง จำนวนเอกสารที่ผมต้องเซ็นชื่อนั้นมากจนน่าทึ่ง ข้าแล้วข้าเล่าสำหรับใบอนุญาตการทำงานและเรื่องแบบนั้น ถ้าคุณอยู่ที่นี้โดยมีวีซ่าแบบ non-immigrant B พร้อมกับใบอนุญาตทำงาน หรือถ้าเราอยู่ที่นี้ 90 วันเราก็ต้องไปรายงานตัวกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง แต่คนส่วนใหญ่ไม่ได้ทำเช่นนั้น เขาลืมทำ ในกรณีของผม ผมไม่เคยอยู่ที่นี้ถึง 90 วัน เพราะผมต้องเดินทางตลอดเวลา กฎเกณฑ์ใหม่ทำให้เป็นการยากขึ้นที่จะได้วีซ่า non-immigrant B การที่ต้องต่ออายุสถานะของตัวเองใหม่ทุกปีเป็นเรื่องที่ไม่น่ายินดี ส่วนเรื่องวีซ่า 30 วัน ผมรู้ว่ามีความล่าช้าที่อยู่ที่นี้ 30 วัน แล้วข้ามพรมแดนไปกัมพูชาแล้วกลับเข้ามาใหม่ ผมไม่รู้ว่าเป็นครูสอนภาษาอังกฤษ หรือเป็นนักท่องเที่ยวยาว นั่นไม่ใช่เรื่องสำคัญ ประเด็นคือไม่มีใครอยากอยู่แบบสับสนอย่างนั้น ไม่มีใครอยากทำอย่างนั้น ถ้าเขาถูกจับได้ว่าทำงานอย่างผิดกฎหมายก็ต้องถูกเนรเทศ ถูกปรับแล้วเนรเทศ ใครอยากจะมีชีวิตอยู่แบบนั้น ถ้าทำให้ง่ายขึ้นเพื่อขอใบอนุญาตทำงานอย่างถูกกฎหมาย ชาวต่างชาติก็จะทำตาม แม้แต่ฝรั่งที่แต่งงานกับผู้หญิงไทยก็ยังต้องต่อวีซ่าทุกปี เรื่องนี้ไม่ดีเลย”

“เรื่องค่าธรรมเนียมไม่มีปัญหาหรอก แต่มันยากเกินไป คุณต้องมีไอ้โน้นไอ้นี้ คุณต้องมี equity มูลค่า 1 ล้านบาทซึ่งบริษัทส่วนใหญ่ก็ไม่มีปัญหา แต่ถ้าคุณเพิ่งเริ่มต้นธุรกิจ ก็อาจมีปัญหา มีปัญหาอยู่ยากเล็กน้อยหุยมหิมเติมไปหมด และทำให้ชาวต่างชาติรู้สึกที่ไทยไม่ยินดีต้อนรับ ซึ่งเป็นความหมายที่ไม่ดีที่ส่งแก่ชาวต่างชาติ”

“ในการช่วยลูกค้าของเราเดินเรื่องสำหรับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง หากคุณทำตามขั้นตอนทุกอย่าง ก็จะไม่มีปัญหาอะไรเลย ชาวออสเตรเลียส่วนใหญ่ที่มีปัญหากับฝ่ายตรวจคนเข้าเมือง เป็นเพราะความไม่รู้ บริษัทของเขาในออสเตรเลียไม่ได้ทำการบ้านมาก่อน เขาลืมเอกสารที่ต้องเอามาด้วย บางครั้งบริษัทใหม่ๆ ที่มาได้รับคำแนะนำที่ไม่ถูกต้อง ต้องใช้เวลาระหว่าง 3-6 สัปดาห์ในการขอใบอนุญาตทำงาน ซึ่งจะเร็วกว่าถ้าได้ส่งเสริมจากบีโอไอ และคุณสามารถขอวีซ่าสองปีได้ภายใต้บีโอไอ เมื่อคุณได้ใบอนุญาตทำงานแล้ว คุณก็สามารถเดินทางเข้าออกประเทศได้ แต่

ขอให้แน่ใจว่าเป็นวีซ่าแบบเข้าได้หลายครั้ง”

“เรื่องวีซ่าทำให้เราต้องหวั่นระ ทุกๆ 30 วัน ชาวต่างชาติที่ทำงานที่นี่ต้องวิ่งไปนอกประเทศ *visa run* แม้ว่าผมจะได้ *work permit* ผ่าน *BOI* ทุกๆ 90 วัน พนักงานของผมต้องเอาพาสปอร์ตของผม ของเมียผมไปต่ออายุวีซ่า เป็นเรื่องยุ่งยาก”

“ผมไม่พอใจกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพราะกฎเกณฑ์อันแปลกประหลาดของเขา คุณต้องหายข้ามพรมแดนไปทุกสามเดือน แม้ว่าคุณจะมีวีซ่าทำงานหนึ่งปีก็ตาม คุณก็ยังต้องหายตัวไป ลองคิดว่ามันบ้าขนาดไหน ตอนนี้คุณไม่ต้องทำอย่างนั้นแล้ว คุณจ่ายใครบางคนให้เดินเรื่องให้คุณได้แล้วคุณก็ไม่ต้องข้ามพรมแดนแล้ว คุณจ่ายเงินเขา ก็แก้ปัญหางานเอกสารให้คุณ นี่เป็นวิธีการที่เขาอนุญาต คือยินยอมให้คุณจ่ายเพื่อประหยัดเงินในการเดินทางออกนอกประเทศ”

“เราใช้บริษัทที่ปรึกษาในการนำคนต่างชาติเข้ามาทำงาน เขาช่วยทำวีซ่า ใบอนุญาตทำงาน และติดต่อสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เราจ้างคนนอกทำเรื่องแบบนี้”

“เมื่อเราย้ายโรงงานจากนครปฐมมาอยู่ที่ลาดกระบัง ปริมาณเอกสารที่เราต้องใช้เพื่อยื่นขอวีซ่าและใบอนุญาตทำงานนั้นยิ่งมากมายมหาศาล เหลือเชื่อ เรามีใบอนุญาตทำงานและเราไม่รู้ว่าจะต้องทำวีซ่าแบบเข้าได้หลายครั้งด้วย ไม่มีใครที่สำนักงานตรวจคนเข้าเมืองบอกผมว่าผมต้องมีวีซ่าแบบเข้าได้หลายครั้ง และพนักงานของผมก็ไม่รู้เรื่อง คุณจะรู้เรื่องแบบนี้ได้อย่างไร ในฐานะบริษัทต่างชาติ คุณไม่รู้”

“อีกปัญหาหนึ่งคือระบบราชการที่อึดอาดล่าช้า นี่เป็นปัญหาที่เลวร้ายที่สุด ถึงแม้จะมี *one stop shop* ปีละครั้ง ทำให้มันง่ายขึ้น แต่ผมอยู่ที่นี้ ทำไมไม่ทำให้เวลามันนานขึ้นเหมือนในอเมริกา ผมสามารถขอวีซ่า 5 ปี การที่ต้องไปรายงานตัวกับสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองทุกสามเดือน สำหรับผมเป็นเรื่องค่อนข้างโง่ ผมรู้ว่าการเดินเรื่องต่างๆ ในเมืองไทยเป็นยังไง เหมือนกับสำเนาทะเบียนบ้าน ทางกรรณจะรู้ว่าใครอยู่ที่ไหน แต่ทำไมไม่ทำไซท์อินเทอร์เน็ตให้คนล็อกอินแล้วกรอกข้อมูลได้เอง การที่ผมต้องเดินทางไปหาหน่วยงานราชการเพื่อบอกว่าผมอาศัยอยู่ที่นี้ละ กับการที่จะขึ้นอินเทอร์เน็ตไปกรอกว่าผมอยู่ที่ไหน มันต่างกันตรงไหน? ทำไมต้องให้ผมไปถึงสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองแล้วนั่งรอครึ่งวันหรือหนึ่งวันเต็มๆ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์ เมื่อผมสามารถขึ้นอินเทอร์เน็ตและทำได้ภายในเวลา ห้าวินาทีจากออฟฟิศของผม”

“เพื่อขอใบอนุญาตทำงาน ไม่ว่าคุณจะได้ส่งเสริมจากบีโอไอหรือไม่ก็ตาม คุณก็ต้องทำ และก็เป็นกระบวนการที่เหมือนนรก เราลงเอยด้วยการตั้งโปรเจกต์เพื่อจัดการกับการนี้ สิ่งสำคัญที่เราประสบคือ ทุกครั้งที่เราเริ่มต้นกระบวนการหนึ่ง เราคิดว่า OK ทำเสร็จแล้ว ไปทำอย่างอื่นต่อได้แล้ว กระบวนการนั้นก็จะหยุดชะงักลง มันหยุดลงเพราะขาดข้อมูลหรืออินพุตที่ถูกต้อง เช่นขาดแบบฟอร์มที่ถูกต้อง ขาดข้อมูลที่ถูกต้อง หรือไม่มีคนดูแลดำเนินการ

ทำให้เราต้องกลับมาแก้ปัญหา เราทำงานอีกอย่างแล้ว แต่เราต้องกลับไปเก่าเพื่อให้เสร็จ ปัญหานี้บังคับให้เราต้องทำความเข้าใจกับทุกขั้นตอนและกลายเป็นผู้เชี่ยวชาญของกระบวนการนั้น ซึ่งนี่ไม่ใช่งานของเรา เราควรจะสามารรถให้คนอื่นทำได้ และมันควรจะจัดการตัวมันเอง ในออสเตรเลียเราสามารถไปซื้อบริษัทอะไรก็ได้ เริ่มงานได้ภายในครึ่งวัน ในเมืองไทย เรื่องนี้ใช้เวลาหลายเดือน ”

“เรื่องใบอนุญาตทำงาน เราต้องเสียเวลาหลายเดือน สุดท้ายเราได้พบที่ปรึกษาที่ดี แต่หลังจากดำเนินการมาเป็นร้อยๆขั้นตอนแล้ว เรายังทำเรื่องนี้ไม่เสร็จ เราได้ใบอนุญาตทำงานก็จริง แต่ก็มีเรื่องภรรยาและลูกที่ต้องแก้ไขต่อไป และต่อไปและต่อไป เราใช้เวลาทั้งหมดสามเดือนเพื่อสามารถทำงาน การที่เราได้ใบอนุญาตทำงานล่าช้าเช่นนี้ ส่งผลต่อทุกสิ่ง คุณเปิดบัญชีธนาคารไม่ได้จนกว่าคุณจะมีใบอนุญาตทำงาน พอเปิดบัญชีในจังหวัดหนึ่ง ก็ไปใช้บริการธนาคารในอีกจังหวัดไม่ได้ การโอนเงินจากสาขาหนึ่งสู่อีกสาขาหนึ่ง ก็มีค่าธรรมเนียมเยอะแยะไปหมด ไม่ว่าจะเป็นการโอนเงินเพื่อเรื่องส่วนตัว โอนเงินให้ซัพพลายเออร์ ดังนั้น โครงสร้างการธนาคารและการเงินสำหรับธุรกิจจึงค่อนข้างคร่ำครึ ทุกอย่างเป็นเอกสารกระดาษ และก็ขาดความสม่ำเสมอ บางครั้งคุณทำแบบนี้ได้ผล แต่คราวต่อไปก็ทำไม่ได้แล้ว ”

“กระบวนการขอใบอนุญาตทำงานสำหรับชาวต่างชาติต้องใช้เวลานานเกือบทั้งวัน ในทุกกระทรวงทบวงกรมของไทยเต็มไปด้วยงานเอกสารจำนวนมาก คุณต้องทำใจให้เย็นชืด และอยู่กับมันให้ได้ และอย่าไปห่วงมัน ”

“เรื่องวีซ่า เราจ้างเอเยนต์ทำ ประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหาสำหรับผมคือข้อบังคับให้เงินทุน 2 ล้านบาทสำหรับชาวต่างชาติแต่ละคนที่คุณจ้างมาทำงานในบริษัท ซึ่งเป็นข้อบังคับที่จำกัดอย่างมาก ”

“ใบอนุญาตทำงานหรือวีซ่าทำให้นักลงทุนเบื่อหน่ายไม่อยากมา คุณต้องทำงานเอกสารมหาศาล ทำให้ไทยถึงต้องการเอกสารมากมายขนาดนั้น ทำไมไม่ใช้ใบถิ่นอาศัยใบเดียว เป็นต้น แล้วก็พอแล้ว หลายครั้งชาวต่างชาติขอใบอนุญาตทำงานไม่ได้ จนกว่าจะมีลูกจ้าง แต่คุณมีลูกจ้างไม่ได้ จนกว่าคุณจะเริ่มธุรกิจ เรื่องนี้น่ากลับหลังหัน อีกตัวอย่างหนึ่ง ลูกค้านึงของผมขอใบอนุญาตทำงานไม่ได้จนกว่าเขาจะมีใบอนุญาตโรงงาน แต่เขาขอใบอนุญาตโรงงานไม่ได้ จนกว่าโรงงานเขาจะพร้อมดำเนินการ แล้วลูกจ้างก็เบสิคเมล์เขา บอกว่า โอ คุณไม่มีใบอนุญาตทำงาน แต่เขาขอใบอนุญาตทำงานไม่ได้ และใบอนุญาตทำงานก็มีอายุแค่หนึ่งปี ยกเว้นบริษัทจะได้ส่งเสริมจากบีโอไอ ไม่มีใครมาทำธุรกิจเมืองไทยแค่หนึ่งปี นี่เป็นกฎเกณฑ์ที่ไร้สาระสิ้นดี ใบอนุญาตทำงานควรมีอายุครั้งละสามปี เรื่องนี้จะให้ความเชื่อมั่นกับชาวต่างชาติมากขึ้นว่าเขาเป็นที่ต้อนรับให้มาทำงานที่นี่ และยังมีปริมาณงานเอกสารท่วมเป็นภูเขาเวลานั้นอีก ”

“สำหรับใบอนุญาตทำงานของผม ผมต้องเซ็นกระดาษประมาณ 400 แผ่น ตอนนี้เรากำลังจะซื้อเครื่องถ่ายเอกสาร เราต้องถ่ายเอกสารและเซ็นเอกสารมากมายเหลือเกิน ผมเริ่มทำได้โดยอัตโนมัติแล้ว ”

“ถ้าบริษัทคุณได้รับส่งเสริมจากบีไอไอ คุณจะได้เปรียบมากกว่าในเรื่องอัตราส่วนคนงานไทยต่อคนงานต่างชาติ แต่ปัจจุบันนี้ ในกรณีส่วนใหญ่ คุณต้องมีคนงานไทยสี่คนต่อชาวต่างชาติหนึ่งคนที่มาทำงาน นี่คือปัญหาหนึ่ง”

“โรงเรียนนานาชาติที่นี่ มีครูสอนภาษาอังกฤษที่ฝึกกฎหมายอยู่ด้วยหลายแห่ง เพราะปัญหา *red tape* และตอนนี้ก็มี การจับชาวต่างชาติเรื่องวีซ่า ทำให้คนเหล่านี้ประสบความสำเร็จลำบากมากขึ้น เขาได้รับอนุญาตให้ทำงานอย่างถูกกฎหมาย แต่ *red tape* มีมากจนทำตามไม่ไหว เช่นในการขอใบอนุญาตโรงเรียน และต้องจ้างครูทั้งหมดที่นี่ ชาวต่างชาติส่วนใหญ่ไม่มีใบอนุญาต ก็เลยต้องเข้าๆออกๆเพื่อต่อวีซ่า แต่ตอนนี้ก็จะถูกจำกัดแล้ว”

“เมื่อกรมแรงงานออกใบอนุญาตทำงาน เขาไม่ได้ดูเรื่องอัตราส่วน แต่เมื่อชาวต่างชาติต้องการวีซ่า สำนักงานตรวจคน เข้าเมืองพิจารณาอัตราส่วนคนงานไทยต่อคนงานต่างชาติ 1 ต่อ 4 ทำให้ไม่ถึงมีกฎหมายที่ไม่เหมือนกันในแต่ละ กระทรวงทบวงกรม คุณไม่เจอแบบนี้ในสิงคโปร์หรือมาเลเซีย ไทยทำให้เรื่องนี้ยากมากๆ เป็นเรื่องที่แปลก ประหลาด และเป็นปัญหา โดยเฉพาะสำหรับบริษัทที่ต้องการตั้งสำนักงานใหญ่เพื่อปฏิบัติการในระดับภูมิภาค ROH”

“บางครั้ง เมื่อเราส่งพนักงานไทยไปต่างประเทศ กระบวนการอาจใช้เวลานานมาก มีกรมแรงงาน กำหนดเวลาที่ ผู้สมัครต้องเข้าร่วมกระบวนการแนะนำหรือแนะแนว ตามกำหนดที่เขาต้องการ และบางครั้งก็เลื่อนออกไป และเลื่อน ออกไป”

## 5.4 สำคัญ - ความเห็นของนักลงทุนต่อสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนหรือบีโอไอ

ในฐานะหน่วยงานรัฐที่มีหน้าที่ส่งเสริมการลงทุน บีโอไอจึงเป็นหน่วยงานรัฐแรกๆที่นักลงทุนต้องติดต่อสัมพันธ์ด้วยเพื่อขอรับการส่งเสริมการลงทุน ด้วยเหตุนี้จึงมีคำวิพากษ์วิจารณ์บีโอไอค่อนข้างมาก อย่างไรก็ตาม คำวิจารณ์เหล่านี้ส่วนใหญ่ไม่ได้มุ่งที่บีโอไอเพียงหน่วยงานเดียว แต่เป็นคำวิจารณ์ถึงปัญหาโดยทั่วไปที่นักลงทุนต้องเผชิญ ซึ่งในหลายๆประเด็น ก็อยู่นอกเหนือความรับผิดชอบของบีโอไอ นับเป็นภาพสะท้อนว่า การที่มีหน่วยงานรัฐหลายๆหน่วย ซึ่งมีกฎเกณฑ์ และเป้าหมายในการติดต่อสัมพันธ์กับนักลงทุนต่างชาติต่างกันไป ได้สร้างปัญหา และความสับสนแก่นักลงทุนเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังทำให้กระบวนการลงทุนในประเทศไทยกลายเป็นเรื่องยาก เพราะการขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานรัฐ ซึ่งจากความเห็นของนักลงทุนที่ได้รับการอำนวยความสะดวกอย่างเบ็ดเสร็จจากเพียงหน่วยงานเดียว เช่นในประเทศเวียดนาม ทำให้เกิดการเปรียบเทียบกันอย่างเด่นชัดว่า การลงทุนในประเทศไทยเป็นเรื่องยาก แล้วจึงมีการตั้งคำถามติดตามมา ว่าเป็นการคุ้มค่าหรือไม่ที่จะต้องพยายามฝ่าฟันอุปสรรคมากมายเพื่อตั้งกิจการในประเทศไทย ในเมื่อตลาดไทยไม่นับว่าเป็นตลาดใหญ่

ความเห็นของนักลงทุนต่อบีโอไออาจสรุปได้ดังนี้

### 1. ความคิดเห็นเรื่องการสร้างภาพลักษณ์ให้ประเทศไทยน่าดึงดูดใจสำหรับการลงทุน

ภาพลักษณ์ของประเทศไทยในสายตาธุรกิจออสเตรเลียและชาวออสเตรเลียโดยทั่วไปถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว ไม่ใช่แหล่งลงทุน นักลงทุนออสเตรเลียเห็นว่า การสร้างภาพลักษณ์ว่าประเทศไทยน่าดึงดูดใจสำหรับการลงทุน โดยเฉพาะในเวลานี้เป็นเรื่องยากมาก เพราะขณะนี้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ว่าขาดเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจก็เติบโตน้อยลง รวมทั้งการแก้ไขพรบ.การดำเนินกิจการของคนต่างด้าว และมาตรการสำรองเงินทุน 30% ซึ่งทำให้ประเทศไทยถูกมองว่า ไม่ต้อนรับการลงทุนจากต่างชาติ บางรายเห็นว่า บีโอไอไม่เอาจริงกับตลาดออสเตรเลีย และควรพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดให้ดีกว่านี้ บางรายก็วิจารณ์ว่าบีโอไอมีภาพลักษณ์ว่าต้องการแต่การลงทุนขนาดใหญ่ และไม่สนใจ SME และบ้างก็มองว่าบีโอไอไม่มีอำนาจสักเท่าไร ยังมีน้อยลงภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม ทำให้ไม่สามารถช่วยนักลงทุนได้เต็มที่

เว็บไซต์ของบีโอไอได้รับคำวิจารณ์ทั้งในทางบวกและลบ นักลงทุนบางส่วนเห็นว่าเป็นแหล่งข้อมูลทั่วไปที่ดี แต่ก็มีคำวิจารณ์เช่นกันว่า ข้อมูลที่ให้เกี่ยวกับต้นทุนการทำธุรกิจ โดยเฉพาะด้านค่าจ้างแรงงานนั้นไม่ตรงกับความเป็นจริงที่นักลงทุนเผชิญ อีกทั้งยังมีแง่มุมต่างๆ เช่นค่าประกันสังคม ซึ่งทางเว็บไซต์ไม่ได้บอกไว้ นอกจากนี้ยังขาดข้อมูลด้านการทำธุรกิจที่จำเป็นบางอย่าง

นักลงทุนส่วนหนึ่งเห็นว่า การไปทัวร์ต่างประเทศของบีโอไอทำได้เพียงดึงดูดความสนใจ แต่ไม่เพียงพอเพื่อให้ธุรกิจตัดสินใจไปลงทุนในประเทศไทย ซึ่งสิ่งที่จำเป็นคือการแก้ไขกระบวนการและขั้นตอนการลงทุนทั้งหมดให้ง่ายขึ้น

## 2. ความคิดเห็นเรื่องสิทธิประโยชน์ที่บีโอไอให้แก่ลงทุน มีความเห็นหลากหลายดังนี้

- ในแง่ของ WTO บางประเทศอาจเห็นว่าเป็นแรงจูงใจที่ไม่แฟร์ และอาจร้องทุกข์กับ WTO ในระยะยาว บีโอไอจะไม่ได้รับอนุญาตให้ส่งเสริมด้วยแรงจูงใจด้านภาษี
- สิทธิช่วงปลอดภาษีของบีโอไอดีมาก แต่บริษัทขนาดเล็กที่มีฝ่ายบริหารเล็กมากก็ถอดใจเมื่อเขามองดูต้นทุนการตั้งธุรกิจและเวลาที่ต้องใช้มาก
- กรณี การตั้งสำนักงานใหญ่เพื่อปฏิบัติการระดับภูมิภาค นักลงทุนขอให้ช่วยเรื่องใบอนุญาตทำงานของคนต่างชาติ ก็ช่วยไม่ได้
- นำความคิดจากต่างชาติมาทำแบบครึ่งตุกครึ่งดิบ ไม่สามารถแข่งขันได้กับสิ่งที่ประเทศคู่แข่งเขาเสนอให้กัน และในราคาที่ไม่มีการต้องการ
- โปรโมชันของ BOI ไม่ครอบคลุมอย่างของสิงคโปร์ เช่น การจ่ายเงินปันผลจากกำไรของธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริม
- ถ้ารัฐบาลต้องการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ ขอให้คำนึงถึงแรงจูงใจเพื่อลดต้นทุนตอนเริ่มต้นธุรกิจ แรงจูงใจด้านภาษีนั่นไม่มีประโยชน์
- นักลงทุนต้องการขนย้ายเครื่องจักรจากออสเตรเลียมาไทย สิทธิพิเศษในปัจจุบันไม่อนุญาต จึงได้หารือเรื่องนี้กับบีโอไอเป็นพิเศษ แต่บีโอไอก็เปลี่ยนกฎเกณฑ์ตอนครึ่งทาง เอกสารภาษาไทยกับภาษาอังกฤษไม่ตรงกัน แล้วบีโอไอก็กลับไปแก้ภาษาอังกฤษให้เหมือนภาษาไทย
- นักลงทุนเข้าใจว่า ถ้าบริษัทประมาณงานก็จะขอ BOI ไม่ได้ มีข้อจำกัดเรื่องการประมาณงานและได้งานในเมืองไทย

## 3. ความคิดเห็นเรื่องเรื่องข้อจำกัดและความยากลำบากในกระบวนการบีโอไอ มีความเห็นหลากหลายดังนี้

- BOI ใช้ได้กับบางอุตสาหกรรมเท่านั้น และ BOI ก็มี red tape มากเหลือเกินและลึกเหลือเกิน
- กระบวนการกรอกใบสมัคร BOI เป็นเรื่องยากมาก เช่นรายละเอียดเรื่องอัตราส่วนหนี้สินต่อทรัพย์สิน นักลงทุนมีปัญหาในการระบุถึงตัวเลขที่ถูกต้อง มันเป็นข้อมูลเฉพาะมากเกินไป และนักลงทุนก็ไม่สามารถให้รายละเอียดสินค้าแต่ละประเภทที่จะผลิตได้ล่วงหน้า จนกว่าจะมีคำสั่งซื้อจากลูกค้า
- ข้อจำกัดที่ต้องระบุอย่างชัดเจนว่าจะทำอะไร และจะได้รับอนุญาตให้ประกอบเฉพาะกิจกรรมที่ขอไปเท่านั้น
- กรณีนักลงทุนด้านธุรกิจปรับโครงสร้างธุรกิจถูกปรับคนละ 400,000 บาท โทษฐานทำงานนอกเหนือขอบเขตที่ได้รับอนุญาต
- นักลงทุนหลายรายไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบ เพราะทำให้เขาต้องรายงานเรื่องสต็อกมากมายให้ BOI
- การขอใบอนุญาตเพื่อกำจัดขยะอันตรายใช้เวลาหกเดือน ในขณะที่คนนอกนิคมทิ้งขยะอันตรายลงตามไร่นา BOI ออกมาเพื่อตรวจสอบขยะเดือนละครั้ง เป็นกระบวนการที่ใช้เวลา ทำให้บริษัทต้องเสียพนักงานไปทำงานตรงนั้น
- บีโอไอเหมาะกับธุรกิจขนาดใหญ่เพราะมีต้นทุนดำเนินการสูง
- การคาดการณ์ผลผลิตสำหรับ BOI นักลงทุนอาจประมาณคร่าวๆ ได้ แต่ถ้าคาดการณ์มากเกินไป ก็ไม่รู้ว่าจะผลกระทบจะเป็นยังไง

- การที่ต้องดีเคลร์ว่าเครื่องจักรที่นำเข้าเป็นของใหม่หรือของเก่าก็เป็นปัญหา เพราะไม่รู้ว่ามีบริษัทแม่จะส่งสเปิร์พาร์ทอะไรมาให้
- นักลงทุนบางรายไม่ได้ใช้สิทธิประโยชน์จากบีโอไอเพื่อขอใบอนุญาตทำงานสำหรับชาวต่างชาติ โดยใช้ใบอนุญาตของนิคมอุตสาหกรรมซึ่งง่ายกว่า BOI
- การเข้าโรงงาน 3 ปี ทำให้นักลงทุนไม่สามารถเคลมค่าเช่าได้ แต่ถ้าเช่ามากกว่า 3 ปี นักลงทุนก็ต้องจ่ายภาษีที่ดิน
- การตรวจสอบข้อเท็จจริงที่นำเข้าและส่งออกต้องใช้คนจำนวนมากและระยะเวลายาวนาน
- ความไม่โปร่งใสกรรมการของบริษัทที่ได้รับส่งเสริมจากบีโอไอ ไม่สามารถไปเป็นกรรมการของบริษัทอื่นได้ เพราะการตัดสินใจขึ้นอยู่กับบอร์ดของบีโอไอ
- ที่ปรึกษาที่มาเสนอบริการกับนักลงทุนต้องการให้สินบน BOI เพื่อให้ใบสมัครผ่าน ตอนนี้สภาพการณ์อาจเปลี่ยนไปแล้ว แต่เรื่องการให้สินบนนี้มีมากมายในสมัยก่อน

#### 4. ความคิดเห็นเรื่องการให้บริการของบีโอไอ มีความเห็นหลากหลายดังนี้

- BOI มี one stop shop และเมื่อคุณไปถึง one stop shop แล้วก็ใช้เวลาไม่ถึงชั่วโมง แต่ต้องใช้เวลาสองเดือนกว่าจะไปถึงจุดนั้น
- หลังจากที่เราได้พบกับ BOI และต่อมาเมื่อเราติดตามเรื่อง ไม่มีใครที่ว่างคุยกับเราเลย
- การสื่อสารกับ BOI เป็นเรื่องที่ยากจะคาดเดา เราติดต่อเขา เขาไม่ว่างหรือไม่อยู่ ภาษาอังกฤษก็เป็นปัญหา และเขาก็ไม่ให้คำตอบที่ชัดเจน ผมคิดว่านี่เป็นวิธีการไทยแบบล้าสมัยมาก
- เราต้องการคำแนะนำ แต่ยากมากที่จะได้คำตอบ ยากมากที่จะได้รับความช่วยเหลือบ้าง
- บีโอไอให้เราจ้างคนๆหนึ่งมาทำเรื่องบีโอไอโดยเฉพาะ นักลงทุนออสเตรเลียต้องการทำด้วยตัวเอง ไม่ใช่เพียงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายเท่านั้น แต่เพื่อรู้ด้วยว่ากำลังเกิดอะไรขึ้น ดูเหมือนบีโอไอจะเป็นความซับซ้อนมโหฬาร
- บีโอไอจะสามารถให้บริการได้ดีขึ้นอีกมาก ผมคิดว่าโซครายที่ผมเป็นปลาเล็ก เขาจึงไม่แคร์
- วิธีการทำงานของเขาไม่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคุณหวังว่าคนจบมหาวิทยาลัยจะคิดได้
- มีกำแพงใหญ่คั่นอยู่ระหว่างบีโอไอกับบริษัท เป็นเรื่องยากมากที่จะได้หารือกับบีโอไอแบบตัวต่อตัว
- ผมเองอยากให้บีโอไอมาดูโรงงานของผมบ้าง แสดงความสนใจเราบ้าง แต่บีโอไอก็ไม่เคยมา
- การติดต่อของบริษัทเรากับ BOI เป็นไปอย่างยากลำบาก เราได้จ้างบริษัทหนึ่งให้ติดต่อบีโอไอแทนเรา และก็เช่นเคย กระบวนการต่างๆซับซ้อนมากเกินไป ล้าสมัย และขาดความชัดเจน
- ถ้าคุณเริ่มคุยกับบีโอไอในฐานะฝรั่ง คุณจะไม่ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ไม่ใช่เพราะว่าบีโอไอไม่พยายาม แต่เป็นปัญหาเรื่องการสื่อสาร ปัญหาภาษา
- BOI นั้นยอดเยี่ยมมาก เจ้าหน้าที่น่ารักมาก แต่ผมคิดว่าเขาต้องทำตลาดมากกว่านี้
- BOI ไม่ยอมให้ข้อมูลเหล่านั้นแม้ว่าเราจะมีเงินจำเป็น ต้องรอนพนักงานของเราเข้าร่วมหลักสูตร ซึ่งเขาก็คิดเงินด้วย
- BOI ทำงานได้ดี แต่ก็มีกระบวนการที่อืดอาดมากในการดำเนินการ ค่อนข้างยาก และใช้เวลา

## 5. ข้อเสนอแนะจากนักลงทุนสำหรับบีโอไอ มีหลากหลายดังนี้

- แรงจูงใจด้านภาษีไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่โน้มน้าวใจให้ต่างชาติมาหรือ ไม่มาลงทุน ปัจจัยสำคัญบางอย่างก็ประกอบด้วยงานเอกสารที่ง่าย ใบอนุญาตทำงานที่อาจเริ่มต้นที่หกเดือน จากนั้นก็กลายเป็นสามปี การยกเลิกภาษีหัก ณ ที่จ่ายความสามารถเป็นเจ้าของที่ดินสำหรับธุรกิจเชิงพาณิชย์
- SME คือวิถีทางสู่อนาคต ควรส่งเสริมโมเดลนิคมอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ใกล้กับที่อยู่อาศัย
- ให้ Investor Club เป็นที่ปรึกษาเอกชน จัดอันดับที่ปรึกษาที่ BOI ให้การรับรอง
- จัดการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบสำหรับชาวต่างชาติเป็นภาษาอังกฤษ ที่เฉพาะเจาะจง เพื่อจัดการกับวัตถุดิบ วิธีการนำเข้าเครื่องจักร และ วิธีการจัดการโปรเจกต์บีโอไอจากมุมมองของฝ่ายบริหาร
- สิ่งที่จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงสำหรับบริษัทต่างๆ ในช่วงแรกๆคือการบรรยายสรุปให้บริษัทฟัง และมี process flow chart ว่าเราจะต้องทำอะไรบ้างและทำได้อย่างไร ภายในกรอบเวลาอย่างไร และมีทางเลือกอะไรบ้าง เพราะว่าเราได้รับข้อมูลผิดๆมาตลอดเส้นทาง
- การสนับสนุนลูกค้าของ BOI ควรจะทำในภาษาที่สื่อถึงลูกค้าได้
- ควรมีการติดต่อสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในลักษณะของการจัดการโปรเจกต์ หรือการจัดการลูกค้า
- เว็บไซต์ของ BOI ใช้ถ้อยคำที่เข้าใจยากและขาดข้อมูลจำเป็นเช่น การเปิดบัญชีธนาคาร การขอใบอนุญาตทำงาน
- เราได้คุยกับคนหลายคนใน BOI ซึ่งต่างก็มีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่เราจะได้รับ แม้แต่คนในระบบก็ยังไม่เข้าใจมัน
- BOI ควรทำการตลาดเชิงรุกมากกว่านี้

## 6. ข้อจำกัดการในการทำงานของบีโอไอจากมุมมองของตนเอง

- ในอดีต one stop service ไม่ work ปัญหาคือแต่ละหน่วยงานไม่ยอมเสียอำนาจของตัวเอง
- บีโอไอไม่ใช่หน่วยงานที่เบ็ดเสร็จ เราก็อยากจะแก้ปัญหาให้นักลงทุน แต่ก็ทำไม่ได้ ประเภทของกิจการมันก็มีวิวัฒนาการ แต่ว่าระเบียบมันตามไม่ทัน
- ข้อจำกัดในเรื่องคน นโยบายไม่ให้เพิ่มคน เราถึงใช้วิธี outsource เรามีข้อจำกัดเรื่องคน เราเก็บคนที่เรอยากเก็บไว้ไม่ได้
- หน่วยงาน Build การแมชหรือจับคู่ธุรกิจเป็นเรื่องยาก
- เวียดนามมี Ministry of Planning and Investment จุดเดียว BOI ทำไม่ได้
- การส่งเสริมเป็นโปรเจกต์เบส สิทธิประโยชน์แต่ละโปรเจกต์สิ้นสุดไม่เท่ากัน มีความยุ่งยาก
- ปัญหาที่นักลงทุนออสเตรเลียบ่นมาคือการกรอกใบสมัคร ทางที่ดีควรมาคุยกับเจ้าหน้าที่ก่อน แต่บางทีก็ติดต่อกันไม่รู้เรื่อง เพราะว่ามันต้องใช้ภาษาอังกฤษ ภาษาก็ถือว่าเป็นอุปสรรคหลัก
- สิ่งที่ยอยากให้มีคือการปรับปรุงสำหรับคนทำงานที่นี่คือ ข้อมูลยังไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ที่ท่าอยู่ก็ไม่พอ ใครทำได้ คนนั้นก็ทำไปตลอด บุคลากรของเรามีเยอะ ปริมาณมี แต่คุณภาพก็อีกเรื่องหนึ่ง

## บทสัมภาษณ์ — ความคิดเห็นของนักลงทุนต้อปีโอไอ

“ก่อนอื่น ผมไม่คิดว่า ไทยควรแข่งกับอินเดียและจีน เพราะคุณแข่งไม่ได้ สองถ้าคุณก้าวขึ้น *value added chain* นี้ คือสนามที่มีการแข่งขันกันสูงมาก เพราะนี่คือที่ออสเตรเลียต้องการเป็น และนี่คือที่อเมริกาต้องการเป็น ถามว่าทำได้ไหม ก็ทำได้ เพราะในทางภูมิศาสตร์ คุณมีอเมริกากับยุโรปอยู่ฝั่งหนึ่ง และคุณอยู่ใน ASEAN ดังนั้นคุณไม่ได้เข้ามาเพียงแต่ตลาดไทย แต่คุณนำตลาดทั้งหมดของ ASEAN มาด้วย และนี่ควรเป็นจุดขายที่สำคัญที่สุด สาม คุณมีราคาที่ดินที่ค่อนข้างต่ำ ผมคิดว่าไทยได้รับทัศนคติที่ค่อนข้างลบในชาติตะวันตกเกี่ยวกับความไร้เสถียรภาพของรัฐบาล และการคอร์รัปชัน ไม่ว่าเรื่องนี้จะจริงเท็จอย่างไร ผมบอกไม่ได้ และคุณก็มีปัญหาที่ใหญ่กว่านั้นอีก คือมูสลิมแบ่งแยกดินแดนที่ภาคใต้ แต่เป็นปัญหาของหลายประเทศด้วย แต่ปัญหาคือการจัดการปัญหาของคุณ ทั้งภายในประเทศไทยและภายในชุมชนโลก คุณแสดงประเทศของคุณต่อโลกอย่างไร ในฐานะแหล่งผลิตสินค้าในฐานศูนย์กลางที่มีเสถียรภาพ ในฐานะประเทศมูลค่าเพิ่มที่แข่งขันได้ และทัศนคติของผมคือ คุณไม่ใช่สิ่งเหล่านั้นเลย ความประทับใจทางสายตาเพียงอย่างเดียวที่ผมได้รับเกี่ยวกับประเทศไทยมีแต่เรื่องลบทั้งหมด การรัฐประหารของทหาร และระเบิด และเรื่องวุ่นวายทั้งหลาย แต่นั่นไม่ใช่ประเทศไทย นั่นคือช่วงเวลาหนึ่งเดียว นั่นไม่ใช่ประเทศไทย คุณและผมต่างก็รู้ดี และหลายประเทศตะวันตกที่อยู่ที่นั่นก็รู้ดี”

“คุณมีของดีหลายอย่างที่คุณสามารถพัฒนากลยุทธ์ด้านการตลาดของคุณได้ดีกว่าที่คุณมีอยู่ ผมเห็นว่าคุณไม่ใช่เรียลกับเรื่องนี้ ผมได้พบปะพูดคุยกับตัวแทนจากประเทศไทยหลายคนในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา ผมเคยไปเมืองไทยสัก 20 ครั้ง แต่ผมไม่เคยเห็นวิธีการที่อุทิศตัวอย่างมืออาชีพเพื่อพยายามขายหรือประชาสัมพันธ์ประเทศไทยให้กับประเทศตะวันตกสักแห่งนี่”

“BOI ไม่มีอำนาจสักเท่าไร ยิ่งตอนนี้ยังมีน้อยลงภายใต้กระทรวงอุตสาหกรรม ปีโอไอไม่ใช่อำนาจในระดับแนวหน้า แต่ก็ยังเป็นจุดแรกที่นักลงทุนต่างชาติไปหา และปีโอไอจะต้องทำให้ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าดึงดูดใจสำหรับการลงทุน เรื่องนี้เป็นเรื่องที่ทำได้ยาก ถ้าคุณมีสงครามที่ภาคใต้ มีหลายๆเรื่องที่สำคัญมากที่จะต้องได้รับการเอาใจใส่แก้ไข ตอนนี้โครงสร้างสาธารณูปโภคยังใช้ได้ แต่ถ้าไม่ลงทุนต่อไปในด้านนี้ ก็จะล้าหลัง และจะเป็นเช่นนั้น เพราะ เมกะโปรเจกต์ ไม่ว่าเราจะคิดยังไงกับมัน ผมรู้ว่าจะมีการคอร์รัปชันกันมหาศาล และก็อาจจะเป็นเรื่องดีที่ทำให้เรื่องนี้ล่าช้าออกไป แต่ถ้าคุณไม่สร้างระบบรถไฟที่ดีขึ้น สร้างถนนมากขึ้น สร้างท่าเรือมากขึ้น ตอนนี้คุณยังอาจจัดการได้ แต่ในอีก 5-10 ปีต่อจากนี้ คุณจะถูกทิ้งไว้ข้างหลังอย่างไม่เห็นฝุ่นเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งอื่นๆ ดังนั้นคุณต้องก้าวไปข้างหน้า แต่ตอนนี้ ผมไม่เห็นว่าจะเป็นเช่นนั้น นโยบายเศรษฐกิจเพียงพอทำให้เป็นการยากขึ้นที่จะใช้จ่ายกับสิ่งเหล่านี้ และผมคิดว่านี่เป็นเรื่องที่เป็นความวิตกใหญ่หลวงสำหรับประเทศไทย ถ้าคุณดูแลมุมมองของนักลงทุนต่างชาติ การเมืองไม่ค่อยดี โครงสร้างสาธารณูปโภคไม่ค่อยดี การฝึกอบรม ศักยภาพด้านการศึกษา แย่มากๆ”

“แน่นอนว่าบีโอไอต้องแสดงภาพที่น่าดึงดูดใจที่สุดของประเทศ เขาจะทำอย่างอื่นได้อย่างไร แต่เมื่อนักลงทุนมาที่นี่จริงๆ และเมื่อเขามองดูความเห็นจริงในเมืองไทย ภาพที่สวยงามนั้นจะเริ่มเหือดหายไปอย่างรวดเร็ว”

“การโปรโมทให้ชาวต่างชาติมาลงทุนในเมืองไทย ดูเหมือนประเทศไทยจะมองไปข้างนอก มองดูว่าเกิดอะไรขึ้น และก็นำเข้ามาพัฒนาของตัวเอง แล้วลงเอยด้วยโครงการแบบครึ่งสุกครึ่งดิบ ซึ่งไม่สามารถแข่งขันได้กับสิ่งที่ประเทศคู่แข่งเขาเสนอให้กัน และในราคาที่ไม่มีใครต้องการ ผมคิดว่าถ้าไทยต้องการให้โปรโมชันจริงๆ ก็ต้องเอาจริงเอางี้กับเรื่องนี้ และไปให้สุดทาง ทำให้มันเป็นโปรโมชันจริงๆ และเป็นบางสิ่งที่ชาวต่างชาติจะเห็นคุณค่าจริงๆ และดึงดูดให้คนมาลงทุนที่นี่”

“BOI ใช้ได้กับบางอุตสาหกรรมเท่านั้น และ BOI ก็มี red tape มากเหลือเกินและลึกเหลือเกิน ผมเคยไปสัมมนาครั้งหนึ่ง และมีคนของ BOI ขึ้นมาพูด เขาบอกว่าคุณต้องขังน้ำหนักระหว่าง red tape ของ BOI เปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่จะได้รับ และหลายคนที่ได้ผ่านกระบวนการ BOI บอกว่ามันไม่คุ้มค่า การบังคับให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์มันเข้มงวดมาก ละเอียดยิบย่อยเป็นที่สุด ถูกคัดคนหนึ่งนำเข้าชิ้นส่วนเพื่อทำงานเชื่อม และแน่นอนว่ามีขยะที่เกิดขึ้น และเขาไม่ได้ไปขอใบรับรองขยะ scrap certificate BOI ก็เลยลงโทษเขาด้วยการให้เขาจ่ายภาษีขาเข้าสำหรับขยะที่เขาพิสูจน์ไม่ได้ และรายงานที่ต้องเก็บก็มากจนน่ากลัว เพื่อนผมอีกคนนำเข้ารถพยาบาล เธอได้ส่งเสริมจากบีโอไอสำหรับรถพยาบาล แต่หลังจาก 15 ปี รถเหล่านั้นก็เปล่าประโยชน์ เขาอาจขายให้ชาวมาเลเซียไปชนหมูได้ แต่ก็ขายไม่ได้เพราะนำเข้าภาษีได้ BOI คุณต้องทำลายมันหรือส่งมันออกไป ไม่เช่นนั้นคุณต้องจ่ายภาษีย้อนหลัง และรายงานที่ต้องเก็บ มันทุเรศมาก การเก็บรายงานแบบนั้นทำให้งานของ BOI ยาก แต่มันหลอกหลอนคุณไปจนตาย คุณต้องถามตัวเองว่า การส่งเสริมการลงทุนโดยใช้แรงจูงใจทางภาษีนี้นะจะยั่งยืนขนาดไหน ในแง่ของ WTO บางประเทศอาจเห็นว่าเป็นแรงจูงใจที่ไม่แฟร์ในการส่งเสริมการส่งออกสินค้า และอาจร้องทุกข์กับ WTO และประเทศไทยก็เป็นสมาชิกของ WTO ผลประโยชน์เรื่องภาษีเป็นการละเมิดข้อตกลงการค้าโลก มันไม่สามารถอยู่ยั่งยืนตลอดไป มันไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นแล้วหรือ ที่ BOI กำลังถอยห่างจากการเป็นหน่วยงานที่ให้ประโยชน์ด้านภาษี และแรงจูงใจด้านการลงทุน กลายเป็นเหมือนแม่สื่อที่จัดการด้านการหาคู่ หาหุ้นส่วนในประเทศไทยให้กับบริษัทต่างชาติ BOI ต้องประเมินบทบาทตัวเองเสียใหม่ นั่นคืออนาคตที่แท้จริงเพียงอย่างเดียวกับบีโอไอในระยะยาว เพราะในระยะยาว บีโอไอจะไม่ได้รับอนุญาตให้ส่งเสริมด้วยแรงจูงใจด้านภาษี นักลงทุนจะมาเมืองไทยใหม่ถ้าไม่มีแรงจูงใจ? เป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องจำไว้ว่า ประเทศไทยกำลังแข่งขันกับประเทศอื่นๆ มากมาย และประเทศอื่นที่เป็นสมาชิก WTO ไม่สามารถให้แรงจูงใจที่เป็นการละเมิดกฎของ WTO ได้ ดังนั้นไทยก็อยู่ในสถานะเดียวกับทุกประเทศ เช่น ฮองกง ไม่ได้ให้แรงจูงใจอะไร แต่มีภาษีต่ำอยู่แล้ว และมีอัตราค่า ภาษีต่ำ แล้วทุกคนก็ไปฮองกง แรงจูงใจด้านภาษีไม่ใช่ปัจจัยเดียวที่โน้มน้าวใจให้ต่างชาติมาหรือไม่มาลงทุน มีรายการข้อปึงติสยาวเหยียดที่บริษัทต้องพิจารณาเมื่อตั้งกิจการในประเทศไทย เวียดนาม จีน หรือที่ไหนก็ตาม ปัจจัยสำคัญบางอย่างก็ประกอบด้วย งานเอกสารที่ง่าย ใบอนุญาตทำงานที่อาจเริ่มต้นที่หกเดือน จากนั้นก็กลายเป็นสามปี การยกเลิกภาษีหัก ณ ที่จ่าย เหล่านี้เป็นต้น ความสามารถเป็นเจ้าของที่ดินสำหรับธุรกิจเชิงพาณิชย์ คุณสามารถขอ BOI เพื่อเป็นเจ้าของที่ดินได้ แต่เท่าที่ผมเข้าใจ คุณไม่สามารถขอ BOI เพื่อเป็นเจ้าของที่ดินซึ่งเป็นสิทธิพิเศษเพียงลำพังได้ คุณต้องสมัครขอสิทธิประโยชน์

อื่นๆด้วย ดังนั้นในความเห็นของผม จะเป็นการส่งเสริมให้มีนักลงทุนต่างชาติเข้ามาไทยมากขึ้น ถ้า BOI สามารถให้สิทธิพิเศษนั้นเพียงลำพังได้ ผมพูดถึงบริษัทที่ต่างชาติเป็นผู้ถือหุ้น ไม่ได้พูดถึงความเป็นเจ้าของส่วนบุคคล ”

“เราไป BOI และสอบถามเขาเรื่องการตั้งสำนักงานใหญ่เพื่อปฏิบัติการระดับภูมิภาค ผมจัดสัมมนาพร้อมกับเจ้าหน้าที่ระดับสูงจากบีโอไอ และกรมสรรพากร ลูกค้าของผมบอกว่าสนใจมาลงทุนเมืองไทยมาก และขอให้ช่วยเรื่องใบอนุญาตทำงานของคนต่างชาติ รัฐบาลไทยบอกว่า เสียใจ ช่วยไม่ได้ ลูกค้าของเราก็บอกเราก็อเสียใจเหมือนกัน เราจะอยู่ในสิงคโปร์ต่อไป เขาอยากมาไทยมาก นั่นคือประมาณปี 2002 และผมรู้ว่าจนถึงวันนี้เขายังไม่ได้ตั้งบริษัทในเมืองไทย สำนักงานใหญ่ประจำภูมิภาคของเขาก็คงอยู่ที่สิงคโปร์ เพราะถ้าเขาไม่ได้รับหลักประกันว่าจะสามารถนำชาวต่างชาติผู้เชี่ยวชาญที่จำเป็นเข้ามาทำงานได้ เขาก็จะไม่ตั้งสำนักงานใหญ่ที่นี่ ”

“อีกประเด็นหนึ่งก็เกี่ยวกับโปรโมชั่นของ BOI มันไม่ครอบคลุมอย่างของสิงคโปร์ ประเด็นหนึ่งที่บริษัทที่ได้รับส่งเสริมจากบีโอไอต้องเผชิญคือ การจ่ายเงินปันผลจากกำไรของธุรกิจที่ได้รับการส่งเสริม ในระหว่างช่วงปลอดภาษี ยกตัวอย่างเช่น ถ้าคุณได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี 8 ปี เงินปันผลที่คุณจ่ายให้ผู้ถือหุ้นก็ได้รับยกเว้นภาษี ถ้าคุณจ่ายเงินปันผลนั้นในช่วงที่คุณได้รับยกเว้น สิงคโปร์ไม่มีกฎหมายแบบนี้ เขาจะให้คุณเปิดบัญชีหนึ่ง เป็นบัญชีสำหรับกำไรที่ได้จากกิจการที่ได้รับการส่งเสริม แล้วไม่ว่าคุณจะจ่ายเงินปันผลออกไปเมื่อใด トラบที่คุณจ่ายออกไปจากบัญชีนี้ ไม่ว่าเมื่อไรก็ตาม ก็จะได้รับยกเว้นภาษีเสมอ เพราะว่าเป็นการยากมากที่จะบริษัทจะคำนวณผลกำไรจนถึงวันที่ได้รับยกเว้นภาษีเท่านั้น เราไม่สามารถคำนวณภาษีของปีที่แล้วจนกระทั่งภายหลังช่วงปลอดภาษี ดังนั้นก็จะมีภาษีที่ไม่ได้รับการรับรองเสมอที่เราไม่สามารถจัดให้เป็นเงินปันผลของช่วงปลอดภาษีได้ เราต้องจ่ายภาษีหัก ณ ที่จ่าย 10% และผมคิดว่านี่เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งประเทศอื่นจัดการกับปัญหานี้ได้ดีกว่าเมืองไทยมาก ”

“ลูกค้าบางรายของผมไม่ชอบข้อจำกัดที่ BOI ตั้งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น เมื่อเขาสมัครขอบีโอไอ เขาต้องระบุอย่างชัดเจนว่าจะทำอะไร และจะได้รับอนุญาตให้ประกอบเฉพาะกิจกรรมที่ขอไปเท่านั้น ผมจะให้ตัวอย่างคุณ มีบริษัทออสเตรเลียแห่งหนึ่งต้องการมาตั้งโรงงานผลิตชิ้นส่วนมอเตอร์ไซค์ เขาต้องระบุว่าเขาจะผลิตอะไร ถ้าภายหลังเขาต้องการผลิตอย่างอื่น เขาก็ต้องเริ่มต้นกระบวนการขออนุมัติบีโอไออีกครั้ง และก็อาจไม่ได้รับอนุญาต ลงเอยเขาก็เลยเปลี่ยนตัวเองเป็นบริษัทจำกัดในประเทศไทย เพื่อให้เขาสามารถผลิตของอีกหลายอย่างได้ด้วย ในการประชุมหารือการค้าต่างประเทศกับ BOI ผมถามรองเลขาธิการว่า ทำไมเขาต้องเริ่มต้นกระบวนการขออนุมัติอีกครั้ง ก็ได้รับคำตอบว่า เมื่อคุณสมัครขอจดทะเบียนภายใต้ BOI คุณควรจะรู้ว่าความต้องการทำอะไร แล้วก็ตามมัน ”

“โรงงานที่ได้รับส่งเสริมจากบีโอไอได้รับอนุญาตให้มีประตูเข้าสู่อบริเวณโรงงานได้เพียงหนึ่งประตู เพื่อจะสามารถตรวจของที่นำเข้าและส่งจากโรงงานได้โดยผ่านจุดๆเดียว เพื่อให้ BOI เช็กได้ว่าบริษัทจะทำเฉพาะในสิ่งที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น ไม่มีอะไรเกินไปกว่านั้น ”

“ลูกค้าของผมถูกปรับโทษฐานทำงานนอกเหนือขอบเขตที่ได้รับอนุญาตในใบอนุญาตการทำงานของตน พวกเขาถูกปรับคนละ 400,000 บาท เพราะใบอนุญาตทำงานต้องสอดคล้องกับการจดทะเบียนตั้งบริษัท มีมาตราหนึ่งในนั้นซึ่งระบุว่า บริษัทนี้ให้คำแนะนำเรื่องการปรับโครงสร้าง และเรื่องธรรมาภิบาลที่ดี และการจัดการเพื่อให้บริษัทหลุดพ้นจากความยากลำบาก คำแนะนำ คำแนะนำ คำแนะนำ คุณได้รับการแต่งตั้งให้เข้าบริหารบริษัท (ที่กำลังจะล้มละลาย) คุณต้องทำมากกว่าให้คำแนะนำ คุณต้องไล่คนจำนวนหนึ่ง ดังนั้นเขาจึงต้องเข้าไปจัดการบริษัทนั้น นั่นมันมากกว่าคำแนะนำ ด้วยเหตุนี้เขาจึงทำงานนอกขอบเขตของใบอนุญาตการทำงาน และถูกตัดสินว่าทำผิด บริษัทที่ช่วยเหลือเขาจดทะเบียนตั้งบริษัท โดยได้รับส่งเสริมจากบีโอไอคือ Baker McKenzie นี่คือนิติกรกฎหมาย เขาควรจะรู้เรื่องนี้ ทำไมต้องให้ลูกค้ามาสืบทราบความจริงจากเรา เรื่องนี้ทำให้ผมหงุดหงิดนิดหน่อย แน่นอนว่าดังนั้น เขาก็ให้ Baker & McKenzie ไปเปลี่ยนเรื่องนี้กับ BOI”

“ผมตั้งคำถามว่าทำไมคนที่เป็กรรมการของบริษัทที่ได้รับส่งเสริมจากบีโอไอบริษัทหนึ่ง จึงไม่สามารถไปเป็นกรรมการของบริษัทอื่นได้ ท่านเลขาธิการบอกว่า โอ ไม่มีอะไรบอกว่าเขาเป็นไม่ได้ ผมบอกว่าแต่บีโอไอไม่ให้การรับรองเรื่องนี้ ท่านบอกว่า บอกบริษัทได้ไหม แล้วก็ให้ชื่อสุภาพสตรีคนหนึ่งให้ผมไปคุยด้วย สุภาพสตรีคนนั้นก็บอกว่า ไม่เห็นจะมีปัญหาอะไร เราก็เลยสมัครขอบีโอไอให้บริษัทนี้อีกครั้ง สามเดือนต่อมา เธอก็โทรมาบอกผมบอกว่าเสียใจด้วยจริงๆนะ เรื่องนี้ไม่ได้ขึ้นอยู่กับเรา เราเป็นเพียงข้าราชการ ท่านเลขาธิการก็เป็นข้าราชการ การตัดสินใจขึ้นอยู่กับบอร์ดซึ่งประกอบไปด้วยคนต่างๆ และเขาเป็นคนพิจารณาใบสมัคร ถ้ามีสมาชิกคนหนึ่งในบอร์ดที่ไม่อยากให้บริษัทนั้นทำธุรกิจนั้น เขาก็ปฏิเสธได้ และบอร์ดก็ไม่อนุมัติ ดังนั้นจึงมีกฎหมายที่ขึ้นอยู่กับการศึกษา (the law for the goose, and the law for the gander) บริษัทที่ได้รับส่งเสริมบีโอไอแห่งหนึ่งอาจจะไปนั่งเป็นกรรมการของอีกบริษัทหนึ่งก็ได้ แต่บริษัทบีโอไออีกแห่งหนึ่งทำอย่างเดียวกันไม่ได้ ผลลัพธ์คือ ลูกค้ารายนั้นก็เลยเปลี่ยนตัวเองให้กลายเป็นบริษัทจำกัดของไทย แต่คุณเห็นไหมว่า นี่คือ สองมาตรฐาน double standards ชาวต่างชาติบางคนเชื่อว่าเรื่องแบบนี้มีไว้เล่นงานชาวต่างชาติโดยเฉพาะ”

“การก้าวก่ายจะเป็นปัญหากับบีโอไอ กฎเกณฑ์มีอยู่ว่าต้องมีการตรวจสอบจากบีโอไอก่อนการทิ้งขยะ”

“ผมจะแนะนำให้ลูกค้าบางรายเท่านั้นเพื่อพยายามขออนุมัติจากบีโอไอ บริษัทส่วนใหญ่ฉันพบว่าไม่มีโอกาสหรือพวกเขาเลิกกันไป ก่อนอื่นผมจะชี้ถึงจุดอ่อนเหล่านี้ก่อน เพราะลูกค้าต่างชาติส่วนใหญ่ต่างก็ต้องการเป็นเจ้าของบริษัท หรือเป็นเจ้าของเสียงส่วนใหญ่ แต่ภายใต้กฎหมายคุณทำไม่ได้ แล้วเขาก็ต้องตัดสินใจว่าจะเอาอย่างไร”

“ปัญหากับบีโอไอคือเราผลิตเตียง เตียงแบบต่างๆนั้นมาจากพื้นฐานไอเดียเพียงหนึ่งเดียว ผลิตภัณฑ์ตัวเดียว ทำไมเราถึงต้องระบุนายการขึ้นส่วนสำหรับเตียงทุกเตียงด้วย ชิ้นส่วนนั้นเหมือนกันหมด จะแตกต่างกันก็คือสี หรือส่วนปลายต่างๆ แต่มันก็เป็นของอย่างเดียวกัน เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องน่าหงุดหงิดประการหนึ่ง กรรมการบริหารของเราบอกว่าทำไมต้องทำงานมากขึ้น ในเมื่อมันเป็นผลิตภัณฑ์ตัวเดียวกัน ”

“การจับมือบีโอไอ ต้องมีแมกซ์มัมมอดเดอร์ ว่ามีคาปาซิตีเท่าไร ตอนแอปพลิเคชันบีโอไอ เอ็มดีของเราเซทไว้ที่สาม พันห้า ซึ่งเค้าไม่ได้ระบุโมเดล แต่ทางบีโอไอระบุว่า คุณทำโมเดลอะไร ปีหนึ่งคุณทำโมเดลนี้เท่าไร และเราต้องแยก เมทริกซ์ของแต่ละเมทริกซ์ที่เรียล ซึ่งไม่มีใครเลย แม้แต่เอ็มดีที่จะบอกได้ว่า ปีนี้โมเดลนี้จะทำเท่าไร ซึ่งถ้าเราจับมือ ไปแล้ว แล้วผิด ก็จะต้องมีจดหมายแก้ไข ซึ่งก็รู้อยู่แล้ว ว่ารัฐบาลไทยขึ้นคอนมิกมาย อย่างปีนี้ ก็โศกไป ที่เรายัง ไม่ได้เริ่ม ในการทำบีโอไอ ต้องยื่นเมทริกซ์ของหนึ่งปีแล้วก็หกเดือน แล้วเราก็ต้องคัดสรรของเราไปเรื่อยๆ ให้มัน ไหลไปได้เรื่อยๆ ซึ่งนั่นคือปัญหาของเราที่ทำให้เราทำบีโอไอไม่ได้” (ผู้จัดการคนไทย)

“การคาดการณ์ผลผลิตสำหรับ BOI คุณอาจประมาณคร่าวๆได้ หรือคุณอาจจะคาดการณ์มากเกินไป แต่เราก็ไม่รู้ว่าจะ ผลกระทบจะเป็นยังไงเหมือนกันถ้าคาดการณ์ไว้มากไป เราไม่สามารถคาดการณ์ในสิ่งที่ถูกความต้องการได้ จะเป็นการ ยากกว่าจะถ้าสามารถทำการคาดการณ์คร่าวๆสำหรับหนึ่งผลิตภัณฑ์ ไม่ใช่การคาดการณ์โดยละเอียดสำหรับทุกๆรุ่น ของสินค้าตัวเดียวกันนั้น ”

“การที่ต้องดีแคลร์ว่าเครื่องจักรที่นำเข้าเป็นของใหม่หรือของเก่าก็เป็นปัญหาสำหรับเรา เพราะเราไม่รู้ว่าเขาจะส่ง สเปร์พาร์ทอะไรมาให้เรา บางตัวเขาก็ส่งมาแล้ว และเราก็ไม่รู้ว่าในอนาคตเขาจะส่งอะไรมา ”

“เราสมัครขอส่งเสริมสำหรับ “สินค้าเพื่อใช้บำบัดทางการแพทย์ medical treatment product” เท่านั้นภายใต้ BOI จะเป็นปัญหาถ้าเราต้องการผลิตอย่างอื่น กรรมการคนไทยคนหนึ่งแนะนำเราเกี่ยวกับประเด็นนี้”

“การดึงดูดการลงทุนบางอย่างของ BOI ก็ดีมาก เช่นการให้สิทธิช่วงปลอดภาษี และก็ดีพอที่จะดึงดูดให้บริษัทมาที่นี่ แต่บางครั้ง บริษัทก็บอกว่า เรื่องนี้ก็น่าดึงดูดใจดี แรงงานก็ดูเหมือนถูก ทำเลก็อยู่กลางลุ่มน้ำโขง ค่าขนส่งก็ค่อนข้างดี ทั้งหมดดูใช้ได้ แต่เมื่อเรามองดูต้นทุนการตั้งธุรกิจ และเวลาที่ต้องใช้ และก็ต้องใช้มากทีเดียว โดยเฉพาะสำหรับบริษัท ออสเตรเลียที่มีฝ่ายบริหารขนาดเล็กมาก บริษัทออสเตรเลียส่วนใหญ่ไม่ได้มีฝ่ายบริหารที่ใหญ่โตอะไร ”

“อย่าเชื่อบีโอไอในประเทศไหนทั้งสิ้น สิ่งสำคัญที่สุดคือให้ถามนักธุรกิจที่ได้ทำธุรกิจที่นั่นแล้ว ไม่ใช่บีโอไอหรือ รัฐบาล หน่วยงานรัฐนั้นไม่มีความหมาย คนออสเตรเลียจะเชื่อคนออสเตรเลียด้วยกันที่ทำธุรกิจในเมืองไทยมาแล้ว ”

“ผมรู้เรื่องแรงจูงใจเพื่อส่งเสริมการลงทุนในประเทศไทย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นอย่างเช่นจีน จีนให้ปลอด ภาษี 7 ปี และค่าเช่าที่ดิน 99 ปีก็ต่ำมากในเขตเศรษฐกิจทุกเขต ดังนั้นอะไรคือปัจจัยที่ทำให้นักลงทุนตัดสินใจไปใน ประเทศใด ธุรกิจต้องการการเริ่มต้นแบบ soft คือความเสี่ยงต่ำ ซึ่งหมายความว่าเขาต้องการความช่วยเหลือมากที่สุดที่ เป็นไปได้ มันไม่ได้มีความหมายอะไร ถ้าต้องจ่ายคืนใน 7 ปีแต่ก่อนที่บริษัทจะได้กำไร เขาต้องลงทุนจากกระเป๋า ตัวเองหรือกู้เงินธนาคาร นั่นคือการเริ่มต้นแบบยาก เขาไม่ต้องการแบบนั้น เขาอยากเริ่มต้นแบบง่าย ซึ่งก็หมายความว่าถ้ารัฐบาลสามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อสามารถลดต้นทุนตอนเริ่มต้นได้ หรือผลักดันให้ต้องชำระเงินนั้นในภายหลัง ก็จะช่วยสร้างการเริ่มต้นที่ง่ายขึ้น เรื่องนี้สำคัญ แรงจูงใจทางภาษีจะมีประโยชน์ก็ต่อเมื่อเขามีรายได้ ไม่อย่างนั้นก็

เปล่าประโยชน์ เพราะยังมีต้นทุนตอนเริ่มต้นอยู่ ดังนั้นถ้ารัฐบาลต้องการดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ ขอให้คำนึงถึงต้นทุนตอนเริ่มต้นที่นักธุรกิจต้องใช้ คิดถึงการให้แรงจูงใจในเรื่องเหล่านั้น แรงจูงใจด้านภาษีนั้นไม่มีประโยชน์ เพราะในอุตสาหกรรมที่เราทำอยู่นี้อาจไม่มีกำไรเลยในช่วง 3-5 ปีแรก” (โทรคมนาคม)

“BOI นั้นยอดเยี่ยมมาก เจ้าหน้าที่น่ารักมาก แต่ผมคิดว่าเขาต้องการทำตลาดมากกว่านี้ ในประเทศไทยเขาค่อนข้างมีชื่อเสียง แต่ผมไม่เห็นว่าการให้ความเคารพนับถือต่อบีโอไอ เขาบอกว่าบีโอไอ ผมก็ไม่เข้าใจว่าทำไม เป็นเพราะบีโอไอไม่ได้ช่วยบริษัทในประเทศหรืออย่างไร?”

“BOI ทำงานได้ดี โดยทั่วไป นักธุรกิจพอใจกับหน่วยงานนี้”

“เราหวังว่ารัฐบาลไทยจะเห็นว่าเราเป็นสมบัติสำหรับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่นี่ และทำงานร่วมกับเราเพื่อช่วยให้เราเอาชนะอุปสรรคที่เราต้องเผชิญ ทั้งในฐานะที่เราเป็นธุรกิจเชิงพาณิชย์ และเป็นสถานที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวในกรุงเทพ”

“สำหรับการส่งเสริมการลงทุน SME คือวิถีทางสู่อนาคต ทีเดียวเรื่องนิคมอุตสาหกรรมใหญ่เกินไป และคุณได้แต่นักลงทุนรายใหญ่ แน่แน่นอนว่าเม็ดเงินลงทุนของพวกมันต้องใหญ่แน่ แต่การเปรียบเทียบเรื่องปริมาณเงินลงทุนอาจไม่ใช่ประเด็นที่สำคัญที่สุด ถ้าคุณสามารถดึงดูด SME สี่รายให้เข้ามาลงทุน พวกเราใหญ่นั้น เขามักพึ่งตัวเองทุกอย่าง ทำงานทุกอย่างภายในบริษัทเอง แต่สำหรับบริษัทเล็กๆ เขาต้องระงับเรื่องการใช้เงินมาก เขาต้องการว่าจ้างบริษัทไทยให้ช่วยตั้งบริษัท หรือผลิตชิ้นส่วนให้ เงินที่จะกระจายลงสู่ชุมชนไทย ทั้งในด้านการผลิตการจ้างงาน จะมีมากกว่านักลงทุนรายใหญ่มาก ผมสนับสนุนบีโอไอ 100% แม้ว่าจะมีจุดอ่อนอยู่บ้างก็เถอะ ผมก็ยังคิดว่าบีโอไอดีมาก และผมก็ต้องการเป็นบริษัทที่ได้ส่งเสริมจากบีโอไอต่อไป ผมอยากจะเป็น SME ตัวอย่างที่ดี ผมอยากจะทำให้ตลาดด้านสิ่งทอไฮเทคของเราครอบคลุมไปทั่วโลก เป้าหมายของผมไม่ได้อยู่ไกลเกินเอื้อม ผมมีวิสัยทัศน์ที่ยิ่งใหญ่ แต่ผมคิดว่าสามารถบรรลุถึงได้ ผมไม่คิดว่าผมจะบรรลุเป้าหมายได้ในออสเตรเลีย แต่คิดว่าทำได้ในประเทศไทย”

“ผมได้เห็นงานก่อสร้างกำลังดำเนินไปใน Eastern Seaboard มากมาย มีโรงงานใหม่ๆ มากมาย มีคนบางคนที่มีคนมาก เข้าไปในนิคมและสร้างโกดัง หรือโรงงานขนาดใหญ่ แล้วปล่อยให้คนอื่นเช่า ผมไม่เข้าใจว่าทำไมเขาทำเช่นนั้น ผมมองเห็นอาคารว่างเปล่าที่กว้างใหญ่ เพราะมีบริษัทที่ใหญ่พอไม่มากรายที่จะเข้าไปใช้ได้ ผมเชื่อว่าโมเดลที่ควรได้รับการส่งเสริมคือ แบบออสเตรเลียซึ่งคุณมีนิคมอุตสาหกรรมขนาดเล็ก ใกล้กับที่อยู่อาศัยของพลเมือง ใกล้กับศูนย์กลางของเมืองที่ประชาชนสามารถเดินทางไปทำงานได้อย่างสะดวก อาคารควรมีขนาดใหญ่เพียงพอ สิ่งอำนวยความสะดวกพร้อม สายโทรศัพท์ดี ไฟฟ้าดี น้ำดี แต่ทำเป็นยูนิตแยกกัน มีประตูแบบม้วนได้ขนาดใหญ่พอเพื่อให้รถกึ่งลากพ่วง semi trailer เข้าไปได้ มีพื้นที่คอนกรีตเหมาะกับรถยกของ folk lift เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง มีที่เก็บของ มีออฟฟิศที่สวยงาม ห้องน้ำและทุกอย่าง ผมเชื่อจริงๆ ว่าโมเดลที่ไทยใช้อยู่ในปัจจุบันไม่เหมาะกับธุรกิจใดเลย”

“บริษัทออสเตอร์เลียแห่งหนึ่งในอีสเทิร์นซิมบอร์ค ปัญหาใหญ่ของเขาคือความตรงต่อเวลาของแรงงาน เพียงเพื่อให้  
คนงานเดินทางมาทำงานเท่านั้น เหตุผลที่มันยากขนาดนั้นก็เพราะนิคมอยู่ไกลจากเมืองมากเกินไป คนงานบางคนก็  
พลาดรถบัส บางคนมอเตอร์ไซด์เสีย ผมแน่ใจว่า บริษัทอย่าง GM ที่อยู่ที่นั่น ต้องมีคนงานมากกว่าที่จำเป็น เพราะ  
บางทีคนงานอาจมาโรงงานไม่ได้ GM ต้องออกไปอยู่ในนิคมเพราะมีขนาดใหญ่มาก แต่บริษัทเล็กๆไม่จำเป็นต้อง  
ไปอยู่ไกลขนาดนั้น มันจำกัดพนักงานของคุณและก็จำกัดการลงทุนที่คุณสามารถใส่ลงไปได้ด้วย”

“ปัญหากับ BOI คือจัดเตรียมเอกสารให้ตรงตามวิธีที่บีโอไอต้องการเห็น ตอนนี้เราได้จ้างที่ปรึกษาเพื่อยื่น โปรเจกต์  
ต่อไปกับบีโอไอ มีกำแพงใหญ่คั่นอยู่ระหว่างบีโอไอกับบริษัท เป็นเรื่องยากมากที่จะได้หารือกับบีโอไอแบบตัวต่อตัว  
ได้พบคนของบีโอไอที่สามารถบอกคุณได้ว่า ให้ทำเรื่องแบบนี้อย่าไปทำแบบนั้น นี่คือนี่ที่คุณต้องการ บ่อยครั้งวิธี  
เดียวที่จะแก้ปัญหานี้ได้ จากทัศนคติของบีโอไอที่เขาบอกกับเราคือ ให้คุณจ้างคนๆหนึ่งมาทำเรื่องบีโอไอโดยเฉพาะ แต่  
นั่นคือค่าใช้จ่ายประมาณเดือนละ 20,000 – 25,000 บาท นักลงทุนออสเตอร์เลียต้องการทำกระบวนการนี้ด้วยตัวเอง  
ไม่ใช่เพียงเพื่อประหยัดค่าใช้จ่ายเท่านั้น แต่เพื่อรู้ด้วยว่ากำลังเกิดอะไรขึ้น ผมเองเป็นผู้จัดการที่ขอลงมือทำเอง ดู  
เหมือนบีโอไอจะเป็นความซับซ้อนมหัศจรรย์ ทำให้ถึงต้องซับซ้อนขนาดนี้ด้วย มีสูตรต่างๆที่เราต้องกรอกลงไปด้วย”

“ผมจะไม่จ้างคนมารับผิดชอบเรื่องบีโอไอไปตลอด ผมจะอบรมคนงานของผมเอง มีเรื่องเอกสาร FTA ที่เราต้อง  
จัดการ คุณไม่สามารถให้คนหนึ่งจัดการเรื่องนี้เรื่องเดียวในบริษัทขนาดเล็ก บริษัทออสเตอร์เลียต้องมีคนที่ทำงาน  
ได้หลายอย่าง ผมเองอยากให้บีโอไอมาดูโรงงานของผมบ้าง ถามเราว่าเราทำอะไร แสดงความสนใจเราบ้าง สิ่งที่ผม  
ทำเป็นเรื่องที่น่าสนใจ แต่บีโอไอก็ไม่เคยมา คุณคือสำนักงานส่งเสริมการลงทุน คุณควรสนใจในสิ่งที่คุณลงทุนไป นี่  
คือด้านที่โศกเศร้าเกี่ยวกับบีโอไอ ผมคิดว่ามีช่องว่างอันกว้างใหญ่ระหว่างสิ่งที่บีโอไอเป็นกับสิ่งที่นักลงทุนเห็น ผม  
คิดว่ามีศักยภาพ มีความเป็นไปได้มากเหลือเกิน ซึ่งบีโอไอยังไม่ได้แม้แต่จะมองผ่านเปลือกนอกของหลายๆบริษัท  
และในหลายๆประเทศเช่นกัน ผมกระตือรือร้นที่จะพบคุณมาก และมีโอกาสอธิบายให้คุณฟัง ผมขออภัยว่า บีโอไอควร  
เน้นที่ธุรกิจขนาดเล็ก ในออสเตอร์เลียซึ่งตอนนี้กำลังประสบปัญหาอยู่ และปัญหานั้นกำลังเลวร้ายลงตลอดเวลา”

“เราสามารถขอภาษีคืนได้โดยใช้สิทธิพิเศษของบีโอไอ แต่ผมไม่มีเวลาจัดการเรื่องนี้ ผมใช้เงินไปหลายล้านบาทเพื่อ  
นำเข้า เราควรจะได้ภาษีคืน แต่เรายังไม่มีเอกสารและกระบวนการที่เป็นระบบ และผมก็ไม่มีเวลา เพื่อนำเข้าวัสดุ  
แปรรูปวัสดุนั้น แล้วส่งออกเป็นสินค้าที่สำเร็จแล้ว ปกติผมจะมีเวลาไม่ถึงหนึ่งสัปดาห์ บางครั้งสองสัปดาห์ ดังนั้นเรา  
ไม่มีเวลาจะมาจัดระบบกับเรื่องบีโอไอ เพราะงานเราเป็นงานรีบมาก”

“บีโอไอจะสามารถให้บริการได้ดีขึ้นอีกมาก ผมคิดว่าโศกเศร้าที่ผมเป็นปลาเล็ก เขาจึงไม่แคร์ ไม่สนใจ ถึงแม้บีโอไอ  
จะบอกให้เราหาคนที่เชี่ยวชาญเรื่องบีโอไอมาช่วยงานเรา แต่ที่จริง คนๆนั้นไม่ใช่หาได้ง่ายๆ เราพยายามให้บริษัทที่  
ปรึกษาในกรุงเทพมหานครทำเรื่องนี้ให้เรา เขามองดูสมุดบัญชีของเราแล้วเขาก็ปฏิเสธ บางทีคุณก็ไม่มีทางเลือก โดยเฉพาะ  
ถ้าคุณเป็นผู้เชี่ยวชาญในสิ่งที่คุณทำ”

“ถ้า BOI ต้องการทำให้การลงทุนเป็นที่ดึงดูดใจ น่าสนใจยิ่งขึ้น เมื่อนักธุรกิจเริ่มต้องจ่ายค่าธรรมเนียมบริการให้นักกฎหมายเป็นเงิน 6000 – 10000 US ดอลลาร์ แล้วก็ยังไม่มียะไรกับหน้า ก็จะไม่มีความสนใจสักเท่าไร คุณขอให้การลงทุนเข้ามาเสี่ยงในขณะที่ชาวออสเตรเลียจำนวนมากรู้สึกค่อนข้างสบายอยู่แล้วในสภาพที่เป็นอยู่ ถ้าคุณอยากให้เราเสี่ยงกับการลงทุน คุณต้องทำให้มันง่ายขึ้น ยิ่งง่ายขึ้นเท่าไร ก็ยิ่งเป็นประโยชน์กับ BOI ที่จะเข้าใจรายละเอียดของแต่ละอุตสาหกรรมและอุตสาหกรรมย่อยที่ไปกับมัน”

“กระบวนการกรอกใบสมัคร BOI เป็นเรื่องยากมาก ยากสุดๆ ผมคิดว่าเราเขียนสามครั้ง อัตราส่วนหนึ่งติดต่อทรัพย์สิน เรามีปัญหาในการระบุถึงตัวเลขที่ถูกต้อง มันเป็นข้อมูลเฉพาะมากเกินไป สิ่งที่คุณจะผลิต เราไม่สามารถให้รายละเอียดสินค้าแต่ละประเภทที่เราจะผลิต เราทำได้เพียงคาดการณ์เขาต้องการคำตอบที่ละเอียดมากเกินไป ในธุรกิจ สภาพเปลี่ยนไปทุกเดือน ถ้ายอดขายของลูกค้าเราตก ยอดขายของเราก็ตก คุณทำนายเรื่องแบบนี้ไม่ได้ แล้วเราจะต้องระบุรายละเอียดว่าสินค้าตัวหนึ่งๆต้องใช้วัสดุหรือวัตถุดิบอะไรบ้าง และเขาขอให้ระบุรายละเอียดของวัสดุอย่างเฉพาะเจาะจงมาก สมมุติว่าวัสดุนั้นเปลี่ยนไปทุกเดือน เราจะทำยังไง ถ้าเรารู้วิธีเล่นกับกฎเกณฑ์ ก็จะลดปัญหาลงได้เยอะ”

“เราปรึกษากับเจ้าหน้าที่ BOI การสื่อสารกับ BOI เป็นเรื่องที่จะออกจะขาดแคลน เราติดต่อเขา เขาไม่ว่างหรือไม่อยู่ ภาษาอังกฤษก็เป็นปัญหา และเขาก็ไม่ให้คำตอบที่ชัดเจน ผมคิดว่าเป็นวิธีการไทยแบบล้าสมัยมาก ในกระบวนการมากมายที่เกิดขึ้น ตอนนั้นรัฐบาลบอกเราว่าจะให้คำตอบภายใน 3 เดือน และเขาก็ให้คำตอบเราในวันสุดท้ายของสามเดือนนั้น”

“ลูกค้าของเราขึ้นใบสมัครก่อนเราสองสามสัปดาห์ แต่เราถูกสัมภาษณ์ในวันเดียวกัน ในห้องเดียวกัน ลูกค้าของเราได้รับอนุมัติจาก BOI ใน 3 เดือน และของเราได้รับอนุมัติหลังจากนั้นสองสามสัปดาห์ ทั้งๆที่ควรจะได้รับพร้อมกัน วิธีการทำงานของเราไม่ได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งคุณหวังว่าคนจบมหาวิทยาลัยจะคิดได้ นี่เป็นเรื่องหนึ่งที่มีบีโอไอต้องปรับปรุง การขาดความคิดสร้างสรรค์ และเจ้าหน้าที่ที่เราพบในห้องประชุม ก็ไม่เข้าใจกระบวนการในการผลิตสินค้า เธอต้องออกไปจากห้องตลอดเวลาเพื่อเช็คข้อมูล เธอให้คำแนะนำเราเกี่ยวกับรายการวัสดุ bill of material และแนะนำให้เราไม่ต้องลงรายละเอียดจนเกินไปซึ่งก็ช่วยได้มาก ผมได้แต่หวังว่าจะมีคนบอกเราอย่างนี้ตั้งแต่ต้น”

“เราได้รับคำแนะนำว่าเราต้องได้ส่งเสริมจาก BOI ก่อนจะตั้งบริษัทได้ ในความเป็นจริง เราสามารถตั้งบริษัทก่อนได้รับส่งเสริมจาก BOI ดังนั้นเราก็ควรจะได้รับการ BOI ก่อน แล้วถึงมารู้เรื่องภายหลัง มันส่งผลกระทบต่อเราในหลายๆ ด้าน เช่นการขอไฟฟ้าจาก PEA ซึ่ง PEA ก็เป็นปัญหาเช่นกัน และเนื่องจากเรายังไม่ได้ตั้งบริษัท ดังนั้นเราก็เปิดบัญชีธนาคารไม่ได้ และเราก็วางแผนเงินมัดจำสำหรับหม้อแปลงไฟฟ้าไม่ได้ มีการเสียเวลาแบบนี้มาก”

“BOI มีขั้นตอนมาก และก็มีขั้นตอนซับซ้อนมาก ผมเคยทำงานกับบริษัทที่อยู่ในเขตผลิตเพื่อส่งออก export processing zone เขาไม่ใช้ BOI เพราะมันซับซ้อนเกินไป เกี่ยวกับการนำเข้าวัตถุดิบ ต้องมีการรายงานต่อ BOI มากมายตอนสิ้นปี เกี่ยวกับการนำเข้าเพื่อเคลมคืนภาษี กับบริษัทนี้เราไม่ได้ใช้ประโยชน์จากการนำเข้าวัตถุดิบ

เพราะทำให้เราต้องรายงานเรื่องสต็อกมากมายให้ BOI เช่นกัน เราใช้เพียงประโยชน์ด้านภาษี เราไม่ได้ใช้สิทธิประโยชน์จากบีโอไอเพื่อขอใบอนุญาตทำงานสำหรับชาวต่างชาติ เราใช้ใบอนุญาตของนิคมอุตสาหกรรมซึ่งง่ายกว่า BOI เราแค่เตรียมใบสมัครแล้วส่งให้กรมราชเลขาจัดการกับนิคมอุตสาหกรรมเพื่อขอใบอนุญาตให้ชาวต่างชาติ หลังจากนั้นเราจะไปที่ one stop service ถ้าเราทำเรื่องผ่าน BOI บีโอไอที่แหลมฉบังจะขอให้เราขึ้นเอกสารมากมาย ครั้งแรกที่เราทำเรื่องสำหรับผู้บริหารชาวต่างชาติคนแรก เราใช้นิคมอุตสาหกรรม เมื่อผู้บริหารชาวต่างชาติคนที่สองมา เราก็ยื่นเรื่องผ่าน BOI แต่เขาบอกเราว่าต้องยกเลิกอันแรกที่ทำกับนิคมอุตสาหกรรมก่อน ก่อนที่เขาจะดำเนินการสำหรับคนที่สองให้เรา เราไม่เข้าใจว่าเขาหมายความว่าอย่างไร ผมคิดว่ามันซับซ้อนมาก”

“หลังจากที่เราได้พบกับ BOI และต่อมาเมื่อเราติดตามเรื่อง ไม่มีใครที่ว่างคุยกับเราเลย เมื่อเราพยายามหาข้อมูลหรือหาคำตอบ ผมจำได้ว่า เหตุผลคือครั้งหนึ่งเขาต้องเดินทางไปจีนกัน อีกครั้งหนึ่งเขากำลังยุ่งกับอีกเรื่องหนึ่งที่มีกำหนดเส้นตายสำคัญที่เขาต้องให้คำตอบ ครั้นต่อมา เจ้าหน้าที่ลาหยุด เราถูกบอกให้ติดต่อเจ้าหน้าที่คนนั้นเพียงคนเดียว และเราก็แทบไม่เคยหาตัวเจอเลย และเมื่อคนๆนั้นไม่อยู่ ก็ไม่มีคำตอบ ไม่มีใครรู้เรื่อง แต่เรื่องนี้ก็เป็นแบบไทยๆ เท่านั้น”

“BOI สามารถปรับปรุงได้ด้วยการไปเข้าหลักสูตรอบรมในต่างประเทศ และเรียนรู้ว่าธุรกิจเขาทำกันยังไง มีเรื่องหนึ่งที่ทำให้ผมหงุดหงิดเป็นที่สุด คือเมื่อเขาบอกว่า แต่เราไม่ทำแบบนั้นในเมืองไทย”

“เราเข้าร่วมหลักสูตรของ BOI และมันก็ OK แต่ประเด็นคือ เขาไม่ยอมให้ข้อมูลเหล่านั้นแม้ว่าเราจะมีอำนาจจำเป็นต้องรอนพนักงานของเราเข้าร่วมหลักสูตร ซึ่งเขาก็คิดเงินด้วย นี่ไม่ใช่หลักสูตรเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติ แต่เป็นหลักสูตรเกี่ยวกับวิธีการที่เราปฏิบัติถ้าคุณจ่ายเงินเราเพื่อเรียนรู้วิธีการปฏิบัติ เราไม่ได้สมัครเข้า Investor Club เพราะหลักสูตรส่วนใหญ่สอนกันในกรุงเทพ และเรามีจำนวนพนักงานจำกัด เราไม่สามารถส่งพนักงานไปร่วมหลักสูตรได้”

“เราไม่สามารถซื้อเก้าอี้หนึ่งกระป๋องเพื่อเอามาใช้กับรถยกของ folk lift จนกว่าเราจะมีใบอนุญาต ต้องใช้เวลาหลายสัปดาห์กว่าเราจะได้รับใบอนุญาตจากหน่วยงานรัฐ และเราก็ต้องมีใบอนุญาตเพื่อเอาขยะของเราออกไป ซึ่งใช้เวลาหลายเดือน และนี่อาจเป็นอันตรายได้ แต่จะبنไปทำไมในเมื่อคน 4 คนนั่งซ้อนมอเตอร์ไซค์โดยไม่ใส่หมวกกันน็อกไม่ใช่เรื่องอันตราย ที่จริงแล้วการขอใบอนุญาตเพื่อกำจัดขยะอันตรายใช้เวลาหกเดือน ในขณะที่คุณมีคนนอกนิคมอุตสาหกรรมที่ทิ้งขยะอันตรายลงตามไร่นา BOI ออกมาเพื่อตรวจสอบขยะที่เราจะทิ้งเดือนละครั้ง เขาขังน้ำหนัขยะ มันเป็นกระบวนการที่ใช้เวลา แต่ไม่มีใครสนใจ แต่เราสนใจ เพราะต้องเสียพนักงานไปทำงานตรงนั้น ยิ่งไปกว่านั้นการที่เราต้องเขียนกฎเกณฑ์สำหรับโรงงานของเราเองก็เป็นเรื่องที่เราไม่เคยคิดถึงมาก่อน”

“BOI พูดอย่างภาคภูมิใจบนเว็บไซต์ของตัวว่าต้นทุนด้านแรงงานคือเท่าไร แต่นั่นไม่ใช่ตัวเลขที่เป็นจริง เขาใส่แค่ตัวเลขของค่าจ้างขั้นต่ำสำหรับจังหวัด แต่ไม่มีทางเลยที่คุณจะจ่ายแค่ค่าจ้างขั้นต่ำในนิคมอุตสาหกรรม เราไม่รู้มาก่อน

เรื่องค่าประกันสังคม เป็นภาษีแฝงเร้นที่เราไม่รู้มาก่อน ความเป็นจริงไม่ตรงกับเว็บไซต์ของ BOI BOI พยายามทำให้มันดูน่าดึงดูดใจ ทั้งๆที่เป็นความจริง ต้นทุนสูงกว่านั้นมาก สุดท้ายเราต้องจ่ายต้นทุนด้านแรงงานสองเท่าจากที่เราคาดหมาย ยิ่งไปกว่านั้นยังต้องจ่ายค่าประกันสังคม เราต้องจ่ายค่าประกันให้ลูกจ้างซึ่งค่อนข้างสูง เราต้องจ่ายโบนัสหนึ่งเดือน แต่เว็บไซต์ของ BOI ไม่ได้บอกเราเรื่องนี้ เหล่านี้เป็นค่าใช้จ่ายใหญ่ๆ แต่เขาไม่บอกเรา”

“บริษัทจะดูเรื่องสิทธิประโยชน์จาก BOI เราไปเยี่ยมเขาเมื่อเราไปเมืองไทยครั้งสุดท้าย เราได้รับข้อมูลที่ดีมากจากเขา และเราก็ได้ดูเว็บไซต์ของเขาด้วย ซึ่งมีข้อมูลที่ดีมากเช่นกัน เราหวังว่าจะได้พบบีโอไออีกในการไปเยือนครั้งต่อไป เรามีความประทับใจว่าจะเป็นการง่ายที่จะตั้งธุรกิจในเมืองไทย เพราะมีข้อมูลอยู่แล้ว ดูเหมือนจะไม่มีประเด็นซ่อนเร้นอะไร อย่างน้อยก็ในการตั้งบริษัท แต่อย่างที่ผมบอกเรายังใหม่มาก เรารู้ว่าบีโอไอให้สิทธิประโยชน์เรื่องภาษีและเรื่องนี้จะส่งผลต่อการตัดสินใจของเราแน่นอน สิ่งจูงใจด้านภาษีมีความน่าดึงดูดแน่นอน และการนำเข้าเครื่องจักรโดยไม่เสียภาษี ก็เป็นแรงจูงใจที่ดีสำหรับธุรกิจ”

“สิทธิพิเศษเรื่องการลงทุนในเมืองไทยเป็นเรื่องที่ดีที่เราจะศึกษาดู แต่ถ้าไม่มีคนที่เราคิดต่อได้ ก็ไม่มีประโยชน์”

“จนถึงตอนนี้ FTA ไม่มีผลอะไรกับการดำเนินงานของเรา เราไม่ได้ใช้ประโยชน์ของ FTA เพื่อนำเข้าชิ้นส่วน เราใช้ BOI ซึ่งทำให้ภาษีนำเข้าเท่ากับ 0% เราคิดว่าเราอาจจะประหยัดภาษีนำเข้าประมาณ 20-25% สำหรับของที่นำเข้าบางชิ้น เราได้ยกเว้นภาษี 8 ปีจาก BOI และเรามีเพดานอยู่ที่ 22 ล้านในตอนนี้ นั่นคือการลงทุนของเรา เราสามารถซื้อที่ดินได้ภายใต้ BOI แต่ตอนนี้เราเช่าอยู่ เราจะพิจารณาเรื่องนั้นเมื่อดูว่าเราจะทำอะไรต่อไปในระยะยาวในอนาคต เราต้องทำอีกโปรเจกต์หนึ่ง ซึ่งผมคิดว่าเราได้เรียนรู้มากแล้ว และรู้ว่าเมื่อเรื่องสิทธิประโยชน์บางข้อที่เราอยากจะต่อรองในอนาคต ยกตัวอย่างเช่น การนำเข้าเครื่องจักร สิทธิในปัจจุบันบอกว่าเราต้องนำเข้าเครื่องจักรใหม่ในอนาคต เราอาจต้องการเอากระบวนการทั้งหมดจากออสเตรเลียมาไทย เราจึงอยากจะขนย้ายเครื่องจักรและอุปกรณ์ทั้งหมดจากออสเตรเลียมาไทย สิทธิพิเศษในปัจจุบันไม่อนุญาตให้เราทำอย่างนั้น เพราะบอกว่าเราต้องนำเข้าเครื่องจักรใหม่เท่านั้น เราได้หารือเรื่องนี้กับบีโอไอเป็นพิเศษ แต่บีโอไอก็เปลี่ยนกฎเกณฑ์ตอนครึ่งทาง เอกสารภาษาไทยกับภาษาอังกฤษไม่ตรงกัน แล้วเขาก็กลับไปแก้ภาษาอังกฤษให้เหมือนภาษาไทย เขาเปลี่ยนกฎเกณฑ์หลังจากที่เราได้รับอนุมัติส่งเสริมแล้ว แต่ก่อนที่เราจะได้รับใบประกาศส่งเสริม ตอนนี้เรารู้เรื่องนี้แล้ว แต่ตอนที่เปลี่ยนเราไม่รู้ ผมแน่ใจว่าเรื่องนี้เราจะเจรจาต่อรองกันได้ แต่นั่นเป็นเรื่องแปลกสักหน่อย”

“ปัญหาหนึ่งที่เรเจออยู่ในตอนนี้คือการเช่าโรงงาน 3 ปี คือมีการระบุว่าเราไม่สามารถเคลมค่าเช่าได้ เพราะเราไม่ได้เช่ามากกว่า 3 ปี แต่เราเช่ามากกว่า 3 ปีไม่ได้เพราะ เหมราชบอกว่าเราต้องจ่ายภาษีที่ดิน เราไม่เข้าใจ แต่เราพยายามค้นหาความจริงอยู่ในตอนนี้ บางอย่างฟังดูแล้วไม่ถูกต้อง มันค่อนข้างซับซ้อน”

“เรามีเจ้าหน้าที่ BOI ที่เราคิดต่อได้ที่แหลมฉบัง คนเหล่านี้ให้ความช่วยเหลือดี แต่ยากมากที่จะหาตัวได้ พวกเขายุ่งมาก ผมอยากจะไปหาและพบปะพูดคุยกับพวกเขา แต่นั่นก็ยาก พวกเขามักจะยุ่งมากเสมอ ยากมากที่จะขอทำนัด”

“ตอนนี้เรากำลังทำข้อเสนอสำหรับการลงทุนชุดใหม่ และเรามีคำถามเกี่ยวกับค่าเช่า ว่าสามารถรวมค่าเช่าได้ไหม และเกี่ยวกับการลงทุนโดยทั่วไป และเราต้องการคำแนะนำ แต่ยากมากที่จะได้คำตอบ ยากมากที่จะได้รับความช่วยเหลือบ้าง”

“ผมอยากให้ BOI ให้คำปรึกษาแก่เรา แต่ผมไม่คิดว่าเรื่องที่จะเกิดขึ้นได้ ในความเป็นจริงเราคงต้องหาที่ปรึกษาเอกชน จะเป็นการดีถ้า BOI สามารถแนะนำคนให้เราได้ แต่ผมคิดว่าคงต้องออกไปหาเอาเองมากกว่า เราต้องการคำแนะนำว่าทำอย่างไรจึงจะสามารถได้ประโยชน์สูงสุดเท่าที่เราสามารถจะได้”

“เรื่องเกี่ยวกับ BOI มันกว้างมาก คุณต้องมีผู้เชี่ยวชาญเรื่องวัตถุดิบ ผู้เชี่ยวชาญเรื่องเครื่องจักร และเรากำลังมองหาผู้เชี่ยวชาญเรื่องการลงทุนและการวางแผนการลงทุน ผมคิดว่าถ้าคุณจ่ายคนเหล่านั้นในฐานะที่ปรึกษา ผมก็ไม่แน่ใจเหมือนกัน *Investor Club* ก่อนข้างเคียงเกี่ยวกับ BOI ทั้งหมด จะเป็นการดีกว่าถ้ามันเป็นของที่ปรึกษาเอกชน และผมคิดว่าระบบการจัดอันดับที่ดีมาก ที่ปรึกษาที่ BOI ให้การรับรอง ผมคิดว่าการจัดระบบแบบนี้จะช่วยให้บริการได้ดีขึ้น”

“จะเป็นการดีกว่าถ้าเราไม่ต้องควานหาที่ปรึกษานั้นด้วยตัวเอง ถ้า BOI สามารถแนะนำ ที่ปรึกษาที่ได้รับการรับรองให้กับเรา จะช่วยให้เรามีความมั่นใจ เมื่อรู้ว่าคนๆ นั้นที่คุณติดต่อด้วยรู้ว่าเขากำลังพูดเรื่องอะไร เพราะเขาได้รับการรับรองจาก BOI เขาไม่ได้ให้คำแนะนำที่ไม่ถูกต้องกฎหมาย หรือ ไม่ถูกต้อง คุณรู้ว่าคนที่คุยกับคุณให้คำแนะนำที่ถูกต้อง ถูกต้องและเป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของคุณ”

“บริษัทที่มาเมืองไทย จำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการของ BOI เข้าใจอย่างเต็มที่ว่าจะใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ได้อย่างไร ผมกำลังเรียนรู้ ผมต้องเรียนและก็ต้องอ่านข้างหลังหุดหิด ที่ต้องเรียนรู้ว่าระบบทั้งระบบทำงานอย่างไร เว็บไซต์ของ BOI นั้นยอดเยี่ยมมาก แต่เขาอาจจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมที่มีการจัดเตรียมอย่างเป็นระบบสำหรับชาวต่างชาติ การอบรมเป็นภาษาอังกฤษสำหรับชาวต่างชาติ”

“BOI มีการอบรมทั่วไปเป็นภาษาอังกฤษหนึ่งครั้งซึ่งผมไปร่วมด้วย แต่มันกว้างมาก เราต้องการฝึกอบรมที่เฉพาะเจาะจง เพื่อจัดการกับวัตถุดิบ วิธีการนำเข้าเครื่องจักร หลักสูตรเฉพาะเหล่านี้จัดโดย IC เป็นภาษาไทย เราอยากให้มีภาษาอังกฤษ”

“การฝึกอบรมที่มีในตอนนี้คือ วิธีการสมัครขอปีโอไอ เป็นเรื่องพื้นฐานมากๆ ทันทีที่บริษัทเคลื่อนผ่านขั้นตอนการสมัครแล้ว และอยู่ในโปรเจกต์ของปีโอไอจริงๆ ก็จำเป็นต้องมีหลักสูตรภาษาอังกฤษที่อธิบายถึงวิธีการจัดการโปรเจกต์ปีโอไอจากมุมมองของฝ่ายบริหาร แล้วอบรมในระดับรายละเอียดเป็นภาษาไทย เพราะในระดับนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นภาษาอังกฤษ”

“จากที่ผมได้เรียนรู้จนถึงตอนนี้ ถ้าคุณจัดการธุรกิจในเมืองไทยซึ่งได้รับส่งเสริมจาก BOI คุณต้องเข้าใจกระบวนการของ BOI อย่างดี เพื่อใช้ประโยชน์สูงสุดจากสิทธิประโยชน์การลงทุน และถ้าคุณเข้าใจเรื่องนี้ ธุรกิจก็จะดำเนินไปได้ดีขึ้น และถ้าคุณไม่เข้าใจ คุณก็จะทำผิดพลาด และธุรกิจจะไปได้ไม่ดีเท่าไร แล้วบริษัทก็จะไม่ลงทุนเพิ่มขึ้นในประเทศ และอาจปิดโรงงานในเวลาต่อมา”

“เอกสารบนเว็บไซต์ BOI นั้นยอดเยี่ยมมาก บางครั้งมีรายละเอียดมาก รายละเอียดเฉพาะ ซึ่งไม่ต้องการลงลึกถึงระดับนั้น คุณอยากจะไต่อะไรกลางๆ เราไม่อยากรู้แต่เรื่องพื้นฐาน แต่เราก็ไม่อยากรู้รายละเอียดทั้งหมด เราต้องการเพียงความเข้าใจที่แน่นและดีเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการกับกระบวนการ BOI อย่างไร และมันควรเป็นข้อมูลเพื่อแนะนำให้เราใช้ประโยชน์สูงสุดจากสิทธิประโยชน์ของการลงทุนได้”

“วิธีการที่ BOI โปรโมทการลงทุนนั้นยอดเยี่ยม และเขาก็สามารถดึงดูดนักลงทุนได้มากขึ้น แม้ว่าประเทศอื่นอย่างอินเดียอาจมีแรงงานถูกกว่า”

“บริษัทของเราได้รับส่งเสริมจาก BOI และนี่เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เรามาตั้งสำนักงานใหญ่ประจำภูมิภาคที่นี้ BOI ทำงานได้ดี แต่ก็มีความเป็นระบบราชการที่ค่อนข้างมากในการดำเนินการ ค่อนข้างยาก และใช้เวลา แต่แนวคิดนั้นดีมาก แต่ก็มี red tape เยอะที่คุณต้องผ่านก่อนจะได้รับอนุมัติ นั่นคือสิ่งที่ผมรู้สึกได้จากการพูดคุยกับลูกค้าและคนที่ได้ติดต่อ BOI” (โลจิสติกส์)

“บริษัทของเราได้รับการส่งเสริมจาก BOI เราใช้เวลาสองปีกับลูกค้าในการวางแผนและพัฒนาสถานที่ทางฝั่งตะวันตกของเกาะสมุย แต่เราดำเนินการไม่ได้ เราใช้เงินไปมากแต่ทำอะไรไม่ได้ เพราะการที่จะได้รับการประเมินผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาสถานที่นั้นมีความไม่คุ้มค่าตามความเห็นของลูกค้าผมและคนอื่นที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมีความเห็นว่ามันอาจไปทำลายปลาโลมาสีชมพูที่มีคนเห็นเป็นครั้งคราวทางทิศใต้หรือตะวันออกของบริเวณนั้น รัฐบาลควรพัฒนาท่าเรือที่คล้ายคลึงกับแหลมฉบังหรือมาตาพุตอีกทางได้ลงมา เพื่อให้บริการบ่อน้ำมันนี้หรือหากยังคงปล่อยให้สภาพเป็นอยู่อย่างนี้ ก็จะได้เห็นว่าโครงสร้างเหล่านี้จะถูกสร้างขึ้นในอินโดนีเซียแทน”

“สิ่งที่ผมชอบเกี่ยวกับ BOI คือเมื่อเขาบอกว่าจะให้คำตอบภายในเวลาที่กำหนดไว้ เราก็ได้รับคำตอบภายในกรอบเวลานั้น ผมชอบแบบนี้” (น้ำมันและแก๊ส)

“การลงทุนในโครงการพลังงานมีมูลค่าประมาณ 150 ล้าน US ดอลลาร์ในตอนเริ่มต้น ผลิตรถยนต์ที่เราขายนั้นเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มันจะช่วยลดการปล่อยมลพิษ ผมคิดว่าจะสามารถได้รับการอนุมัติจาก BOI เพราะคุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ นักกฎหมายของเราแนะนำให้เรารับประกันธุรกิจโดยขอการส่งเสริมจากบีโอไอ นี่เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่ดีเกี่ยวกับประเทศไทย คือหลังจากคุณตั้งบริษัทแล้ว คุณก็ไปขอส่งเสริมจาก BOI ได้ หมายความว่า ทำให้การจดทะเบียนไม่ต้องล่าช้า และคุณสามารถเริ่มธุรกิจของคุณได้ขณะที่รออนุมัติจาก BOI”

“BOI ให้บริการดี เราขอเสนอที่มีประสบการณ์ในการติดต่อ BOI เรากรอกใบสมัครเองและยื่นเรื่องขอส่งเสริมเอง ด้วยความช่วยเหลือจากที่ปรึกษาของบีโอไอ ครั้งแรกในการกรอกใบสมัครค่อนข้างยาก เราไม่รู้ว่าควรแสดงอะไร แต่ตอนนี้ทำมา 3 ครั้งแล้ว จึงง่ายขึ้น ”

“เรื่องหนึ่งที่เราต้องใช้เวลามากคือการ *balance* สิ่งที่เรานำเข้าและสิ่งที่เราส่งออก ถ้าเราไม่สามารถแสดงได้ว่าสิ่งที่เรานำเข้าภายใต้สิทธิพิเศษของ BOI ได้ถูกส่งออก เป็นสินค้าที่ได้รับการเพิ่มมูลค่า หรือเป็นสินค้าส่วนเกินหรือเป็นขยะ เราก็ต้องเสียภาษี ถ้าเราแสดงที่มาที่ไปของวัสดุไม่ได้ เราก็ต้องเสียภาษี เรื่องนี้พิจารณาโดยใช้สูตรการผลิต ก็คือการ *reconcile import* กับ *export* และ *balance* ทุกอย่าง นี่เป็นกระบวนการที่ละเอียด คุณต้องแสดงที่มาที่ไปของของทุกชิ้นในกระบวนการนั้น เป็นเรื่องที่ใช้เวลามากและมีรายละเอียดมาก ถ้าคุณติดตามของไม่ดี ก็จะต้องใช้เวลานานหลายปีในการพยายามค้นหาย้อนหลังถึงที่มาที่ไป ในงานสุดท้ายที่เราทำ เราต้องใช้เวลา *reconciliation* ประมาณ 18 เดือน และเรายังลงเอยด้วยหลักเป็นพันๆคันที่เราหาที่มาที่ไปไม่ได้ เราว่ามันอยู่ที่นั่น แต่เราก็บอกไม่ได้ว่ามันอยู่ที่นั่น เราไม่ได้ทำมันหายหรือขายมัน มันอาจจะอยู่กับผู้ผลิต หรือผู้รับเหมาที่เราส่งของให้ แล้วเรายังไม่ได้ขนของกลับมา หรือมันอาจจะอยู่ในบริเวณงานก็ได้ เราใช้คน 20 คนเพื่อทำกระบวนการ *reconciliation* หลังจากทำงานของเราเสร็จแล้ว เพราะเราไม่สามารถหาคำตอบเพื่อสนองความต้องการของ BOI ได้ เราตรวจทุกอย่างตั้งแต่ *drawing* จนถึงเอกสารนำเข้า เอกสารส่งออก ถ้าคุณไม่ทำทุกอย่างอย่างเป็นระบบตั้งแต่เริ่มต้น คุณจะมึนงงมากในตอนท้าย เราจึงต้องจ้างที่ปรึกษาสำหรับโครงการตั้งแต่ต้นจนจบ ถ้าไม่อย่างนั้นคุณก็ตามของไม่เจอแน่ การจัดการวัสดุเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดในกระบวนการของเรา”

“เราไม่ได้รับส่งเสริมจาก BOI เราได้รับคำแนะนำเช่นนี้จากชาวออสเตรเลียที่เกี่ยวข้องกับ BOI ว่า เพื่อขอส่งเสริมจาก BOI เราต้องซื้อเครื่องจักรใหม่ และมันจะยากมากที่เราจะแยกแยะว่าของชิ้นไหนผลิตจากเครื่องจักรเก่าหรือเครื่องจักรใหม่ และเราใช้เวลานานน้อยแค่ไหนกับเครื่องจักรแต่ละตัว เราก็เลยไม่ขอส่งเสริมจาก BOI”

“เรื่องหนึ่งที่สำคัญคือเรื่องภาษี ว่าทำอะไรจึงจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากรายได้ การได้รับสิทธิประโยชน์จาก BOI จึงเป็นแรงดึงดูดสำคัญ ถ้าผมอยู่ในสิงคโปร์ ค่าเช่าอาจจะสูงกว่าไทยนิดหน่อย เงินเดือนลูกจ้างก็ไม่ได้สูงกว่ามากนัก เพราะเงินเดือนที่ผมจะจ่ายให้พนักงานไทยก็คงพอๆกับสิงคโปร์ และผมต้องจ่ายภาษี 15% สำหรับรายได้ทั้งหมดที่ได้รับมาจากนอกสิงคโปร์ ในเมืองไทยผมต้องจ่ายภาษี 30% ดังนั้นแม้ในเศรษฐกิจที่พัฒนาแล้วอย่างสิงคโปร์ ผมก็ยังไปลงทุนที่นั่นได้และแข่งขันได้ ดังนั้นถ้าไม่ได้รับ BOI ผมจะไม่มาเมืองไทย และคงไม่เริ่มธุรกิจนี้ สิทธิประโยชน์เหล่านี้ช่วยให้ผมนำผลกำไรกลับไปลงทุนเพิ่มเติมได้ และพัฒนาธุรกิจจนผ่านขีดอันตราย ธุรกิจส่วนใหญ่ล้มเหลวภายในห้าปีแรก ถ้าคุณผ่านห้าปีมาได้ คุณก็น่าจะอยู่รอด ธุรกิจเราได้ผ่านจุดอันตรายมาแล้วและอีกสองปีเราจะเข้มแข็งกว่านี้มาก และอีกสามปีต่อไป เราจะเป็นธุรกิจที่เข้มแข็งมาก ดังนั้นการได้รับส่งเสริมการลงทุนจึงได้ผลสำหรับประเทศไทย ทำให้คนได้รับเงินเดือนดี มีโอกาสในการฝึกอบรมที่ดี ได้รับรายได้จากการส่งออก ” (ไอที)

“เหตุผลเพราะธุรกิจที่มีลักษณะเฉพาะของเรา เขาก็เลยไม่เข้าใจในสิ่งที่เราทำ BOI ก็ไม่เข้าใจ ทำให้เกิดความสับสนอย่างมากใน BOI และ Baker & McKenzie เราต้องไล่ Baker ออก และต้องกรอกใบสมัคร BOI ใหม่ ในประเภทธุรกิจที่ต่างออกไป ปัญหาใหญ่สำหรับ BOI คือ BOI ชอบจัดประเภทและตีกรอบแคๆให้ธุรกิจ คุณสามารถดึงดูดธุรกิจออสเตรเลียให้มาที่นี่ได้อีกมาก แต่คุณต้องพุ่งเป้าไปที่ SME มากขึ้น ซึ่งเป็นธุรกิจออสเตรเลียส่วนใหญ่ ไม่ใช่ธุรกิจขนาดใหญ่ เราได้รับอนุมัติจากบีโอไอและต้องไปอยู่เขต 3 เราเลือกระยอง แต่เราไม่มีปัญหาซื้อโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ราคาที่ Sydney harbor ก็เท่ากับมาบตาพุด ไม่ว่าจะซื้อหรือเช่า ไม่มีแรงจูงใจเลย ทำไมผมถึงจะเข้าไปในนิคมล่ะ เว้นเสียแต่คุณสามารถเสนอแพคเกจให้ธุรกิจออสเตรเลียได้ ไม่ว่าจะเป็น Amata City หรือ Eastern Seaboard เรื่องต้นทุนนั้นแพงจนไม่ต้องพิจารณาแล้วยังต้นทุนในการเคลื่อนย้าย ต้นทุนเครื่องจักร การฝึกอบรมที่จำเป็น ไม่มีทางที่บริษัทขนาดเล็กหรือกลางที่มีลักษณะเฉพาะจะเข้าไปอยู่ในนิคมได้ เพราะราคาแพงเกินไป และที่ตั้งของนิคมเองก็อยู่ไกลเกินไป บริษัทที่ไปตั้งในนิคมต้องเหมารถรับส่งพนักงาน ผมย้ายไปอยู่ในระยองในเขตเมือง และมุ่งเน้นการขายธุรกิจ และคนงานก็มาทำงานเอง การตั้งบริษัทตอนนั้นยากมาก ตอนนั้นระยองยังเป็นเพียงหมู่บ้านชาวประมง ไม่ใช่เมืองที่เติบโตมากอย่างทุกวันนี้ ตอนนั้นปัญหาใหญ่ของเราคือเรื่องบัญชี และเป็นประเด็นใหญ่ระหว่างเรากับ BOI เราไม่มีเงินพอที่จะจ้างคนๆหนึ่งมาดูแลเฉพาะเรื่อง BOI ซึ่งเป็นสิ่งที่เขาแนะนำให้เราทำ เราเริ่มบัญชีเข้ามา แล้วส่งไปอบรมกับ BOI เพราะว่ามันเป็นกระบวนการที่ยากมาก เราได้รับคำแนะนำให้จ้างคนหนึ่งคนเต็มเวลาเพื่อจัดการเรื่อง BOI ตลอดไป ผมไม่สนใจ ถึงตอนนี้เขาก็กังขาให้เราหาคนมาทำงานเฉพาะเรื่อง BOI ซึ่งอาจมีงานให้ทำเดือนละหนึ่งวัน ตอนนี้สภาพเรดีขึ้นแล้ว แต่ import กับ export ก็ยังละเอียดยู่ นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่เรต้องการขอส่งเสริมจาก BOI เพราะเรื่อง blue corner และงานเอกสารที่จำเป็นเพื่อไม่ต้องเสียภาษีนำเข้า ขั้นตอนคือคุณส่งใบสั่งซื้อสิ่งทอไปที่ BOI จากนั้น BOI ก็อนุมัติแผนการตัดสิ่งทอ แล้วเรื่องก็ถูกส่งต่อไปที่ IC (Investor Club) จากนั้น IC ก็ประสานงานกับบริษัท freight ของคุณ ปัญหาคือลูกค้าผมบอกว่าต้องการของภายในสามวัน IC, BOI, ต้องใช้เวลาอย่างน้อยหนึ่งอาทิตย์เพื่อทำงานเอกสาร ผมก็เลยรอไม่ได้ เราก็เลยต้องทำทุกอย่างโดยไม่ต้องผ่านกระบวนการนั้นและก็ต้องเสียภาษี เนื่องจากความเร่งด่วนที่ต้องนำเข้าและส่งออก เรื่องนี้จึงเป็นเรื่องที่ล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ผมเคยพยายามทำตามกระบวนการของ BOI กับ IC ครั้งหนึ่ง และต้องใช้เวลาประมาณหนึ่งเดือน แม้จะทำตามขั้นตอนทุกอย่าง blue corner ก็ไม่เสร็จ ดังนั้นแม้จะทำตามขั้นตอนก็ยังละเอียดย นี่คือปัญหาที่ใหญ่มาก”

“ใช่ BOI มี one stop shop และเมื่อคุณไปถึง one stop shop แล้วก็ใช้เวลาไม่ถึงชั่วโมง แต่ต้องใช้เวลาสองเดือนกว่าจะไปถึงจุดที่คุณพร้อมที่จะไป one stop shop เอกสารที่คุณจำเป็นต้องมี เอกสารการจดทะเบียนบริษัท ซึ่งจะต้องเป็นปัจจุบัน ดังนั้นถ้าคุณไม่มีแบบฟอร์มของกรมการบริษัทหรือแบบฟอร์มหกเดือน คุณก็ต้องไปเอามา ไปอัปเดตมาก่อน แล้วคุณก็ต้องมีใบอนุญาตโรงงานต่างๆ ใบอนุญาตสถานที่ ใบอนุญาตโรงงาน ใบประวัติทำงานของคุณ จดหมายรับรอง รายการเอกสารที่คุณต้องใช้มันมากมายจนน่าเหนื่อยหน่าย แล้วก็ยังต้องมีเอกสารเข้าโรงงาน กว่าจะมาถึงจุดที่มัน OK ก็ต้องใช้เวลาอีก นี่เป็นเพียงตัวอย่างเล็กๆ ที่แสดงว่าคุณต้องมีความรู้มากขนาดไหน BOI ทำงานได้ดีมากในการดึงดูดการลงทุนเข้ามาในประเทศ เราได้ใช้ประโยชน์อย่างเต็มที่ไหม อาจจะไม่มีคำแนะนำที่เราไปขอได้

“ไหม อาจจะมิ แต่เราจะหันไปทีไหนได้ในเมื่อเราไม่รู้อะไรเลย”

“หน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุมดูแลในประเทศไทยจำเป็นต้องใช้มาตรฐานการวัดที่ดีที่สุดในโลก และมีระบบเดียวกันนั้นในกระบวนการเพื่ออำนวยความสะดวกแก่การก่อตั้งธุรกิจในประเทศนี้ ยกตัวอย่างเช่น คุณสามารถตั้งบริษัทในออสเตรเลียได้ก่อนเที่ยงโดยใช้อินเทอร์เน็ต คุณทำทุกอย่างผ่านอินเทอร์เน็ตได้ คุณสามารถจดทะเบียนแบรนด์เนมและดูทุกอย่างด้วยตัวคุณเองโดยไม่ต้องมีเอกสารสนับสนุนทั้งหมด”

“เราพอใจกับสิทธิประโยชน์ที่ได้รับจาก BOI แต่การติดต่อของเรากับ BOI เป็นไปอย่างจำกัด ก่อนหน้านี้เราได้รับคำแนะนำที่ไม่เหมาะสมเกี่ยวกับวิธีการที่เราควรติดต่อกับ BOI ต่อมาเราได้พบกับ BOI และเขาก็ช่วยเราอย่างมาก BOI ได้ให้ข้อเสนอแนะที่ดีมากๆ แต่การติดต่อของบริษัทเรากับ BOI เป็นไปอย่างยากลำบาก เราได้จ้างบริษัทหนึ่งให้ติดต่อบีโอไอแทนเรา และให้ช่วยเราทำขั้นตอนการขออนุมัติต่างๆ เรื่องผลิตภัณฑ์ เรื่องเครื่องจักร และก็เช่นเคยกระบวนการต่างๆซับซ้อนมากเกินไป ลำสมัย และขาดความชัดเจน”

“ตอนนี้ผมติดต่อกับ BOI มาห้าปีแล้ว ต้องใช้เวลาสามปีเพียงเพื่อได้รับคำชี้แนะว่าเราได้รับการยอมรับ จะเป็นกรณีถ้าจะมีกระบวนการที่ต่างไปจากนี้ ซึ่งจะช่วยให้คุณมั่นใจและแน่ใจว่าคุณจะทำให้องค์กรนี้ก้าวไปข้างหน้าได้”

“ประเด็นหนึ่งที่เป็นปัญหาคือการเปลี่ยนตัวพนักงานบีโอไออย่างขนานใหญ่ และคุณก็ถูกผลักดันจากแผนกหนึ่งไปอีกแผนกหนึ่ง”

“อีกเรื่องหนึ่งคือเรื่องการสนับสนุนลูกค้าของ BOI ซึ่งหมายถึงเรา ควรจะทำในภาษาของเรา คือควรเป็นภาษาที่สื่อสารกับลูกค้าได้ และผมคิดว่านี่คือปัญหาใหญ่ แม้ว่าเว็บไซต์ของ BOI จะเป็นภาษาอังกฤษ แต่คุณก็ทำอะไรผ่านเว็บไซต์ของ BOI ไม่ได้ มีแบบฟอร์มและข้อมูลบนเว็บไซต์ แต่ก็มีการบรรยายเรื่องต่างๆด้วยถ้อยคำที่ต้องใช้เวลาเป็นปีกว่า จะเข้าใจ และไม่มีกรกล่าวถึงเรื่องที่สำคัญมากๆ อย่างเช่น จะเปิดบัญชีธนาคารได้อย่างไร จะขอใบอนุญาตทำงานได้อย่างไร”

“สิ่งที่จะเป็นประโยชน์อย่างแท้จริงสำหรับบริษัทต่างๆในช่วงแรกๆคือการบรรยายสรุปให้บริษัทฟัง และมี *process flow chart* ว่าเราจะต้องทำอะไรบ้างและทำได้อย่างไร ภายในกรอบเวลาอย่างไร และมีทางเลือกอะไรบ้าง เพราะว่าเราได้รับข้อมูลผิดๆมาตลอดเส้นทาง เพราะตอนแรกเมื่อเรามาเมืองไทย และบอกว่าเราอยากติดต่อขอส่งเสริมจาก BOI ก็ได้รับแนะนำว่ากระบวนการนั้นไม่มีความยืดหยุ่น แต่เอาเข้าจริงๆ กระบวนการนั้นก็ดูเหมือนจะยืดหยุ่นได้ เพียงแต่คุณต้องเข้าใจว่ามันทำงานอย่างไร ดังนั้นผมคิดว่าการบรรยายสรุปจากคนที่เข้าใจกระบวนการภายใน BOI ก็จะเป็นการดี เราได้คุยกับคนหลายคนใน BOI ซึ่งต่างก็มีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่เราจะได้รับ ดังนั้นมันค่อนข้างสับสน ประสพการณ์ของผมคือ ถ้าคุณถามคำถามเดียวกันกับคนห้าคนก็จะได้รับสี่หรือห้าคำตอบที่แตกต่างกัน และนี่เป็นสิ่งที่น่าหงุดหงิด แม้แต่คนในระบบก็ยังไม่เข้าใจมันเต็มที่”

“ดังนั้น ฟังจะเป็นประโยชน์มากเมื่อนักลงทุนมาถึง นี่คือการบวนการของเรา นี่คือวิธีการในการดำเนินงาน และผมคิดว่า การติดต่อสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ในลักษณะของการจัดการโปรเจกต์ หรือการจัดการลูกค้า ซึ่งคุณมีตัวแทนใน BOI ซึ่งสามารถแนะแนวทางให้แก่คุณได้ตลอดกระบวนการที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้าแล้ว คนๆนี้สามารถรับผิดชอบลูกค้าได้หลายคน แต่จะเป็นจุดต่อหนึ่งเดียวกลับไปยังใครก็ตามที่จำเป็น คนๆนั้นไม่จำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการทั้งหมด แต่ต้องมีความสามารถที่จะไปหาคำตอบ และคนๆนั้นควรพูดภาษาอังกฤษ”

“ผมทำงานจากทัศนะที่ไม่รู้จัก BOI เลย และจากความคิดที่ว่าเราต้องแสดงตัวอย่างถูกต้อง อย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีข้อมูลถูกต้อง 100% เหล่านี้ทำให้เราไม่กล้าเข้าหาบีโอไอจนกว่าเราจะแน่ใจ จนตอนนี้เรามีความเชื่อว่าบีโอไอสามารถช่วยเราได้จริงๆ และเป็นองค์กรที่เต็มใจช่วยเหลือ เรามีการพบปะที่เป็นไปอย่างดีมาก ตอนนี้เราได้ข้อสรุปว่า เราจะใช้ประโยชน์จาก BOI ให้ดีขึ้น เรามีปัญหาในธุรกิจ เราไปหาบีโอไอดีกว่า และหวังว่าจะได้รับคำแนะนำ แทนที่จะมัวแต่กลัวบีโอไอ จนถึงจุดที่เราพยายามติดต่อบีโอไอ บอกว่านี่คือปัญหาของเรา เราจะแก้ปัญหาได้อย่างไร แม้แต่เรื่องนี้ก็ยังลำบาก เราพึ่งย้ายจากการติดต่อบีโอไอที่กรุงเทพมหานครติดต่อบีโอไอที่สาขาแหลมฉบัง เราไม่เข้าใจเหตุผล เขาเพียงแค่บอกเรานี้คือสิ่งที่เราต้องทำ ดังนั้น การมีผู้จัดการลูกค้าหรือผู้จัดการ โปรเจกต์ที่เป็นคนติดต่อโดยตรงกับธุรกิจก็จะทำให้ชีวิตของเราง่ายขึ้นมาก”

“กระบวนการของ BOI ก่อนข้างจะตรงไปตรงมา แต่ถ้าบริษัทออสเตรเลียมาที่นี่ เขาจำเป็นต้องมีหุ้นส่วนที่ตีมาก หรือนักกฎหมายที่ตีมาก เพื่อติดต่อกับหน่วยงานอย่าง BOI เพื่อให้แน่ใจว่าทุกอย่างเป็นที่เข้าใจอย่างชัดเจน เพราะมีหลายอย่างเหลือเกินที่คุณเพิ่งรู้เมื่อคุณเริ่มต้นกระบวนการ ถ้าคุณเริ่มคุยกับบีโอไอในฐานะฝรั่งคนหนึ่ง คุณจะไม่ได้ข้อมูลที่ชัดเจน ไม่ใช่เพราะว่าบีโอไอไม่พยายาม แต่เป็นปัญหาเรื่องการสื่อสารซึ่งไม่สามารถเอาข้อมูลออกมาได้หมด ส่วนหนึ่งก็เป็นปัญหาภาษา ชาวออสเตรเลียที่มาที่นี่ไม่รู้วากฎหมายไทยนั้นเป็นสิเทาขนาดไหน เขามาจากประเทศที่ทุกอย่างคือขวากับคำ ไม่มีวาระซ่อนเร้น หรืออะไรอื่นๆ แต่ที่นี่ มันไม่เหมือนกัน คุณต้องรู้ว่า คุณจำเป็นต้องถามคำถามอื่นๆเหล่านี้อีก ถามไปเรื่อยๆ จนกว่าจะได้คำตอบ”

“เราใช้ที่ปรึกษาเพื่อติดต่อกับ BOI แต่ส่วนใหญ่แล้วทำเอง ที่ปรึกษาที่มาเสนอบริการกับเราต้องการให้สินบน BOI เพื่อให้ได้สิทธิของเราผ่าน และเงินที่เขาต้องการก็มากเกินไป เราก็เลยบอกว่าไม่ เราจะทำเอง และสุดท้ายก็ดีกว่าการใช้ที่ปรึกษา ตอนนี้สภาพการณ์อาจเปลี่ยนไปแล้ว แต่เรื่องการให้สินบนนี้มีมากมายในสมัยก่อน มีหลายคนมาหาเราบอกว่าเราช่วยให้คุณได้รับการอนุมัติจาก BOI ได้ เราถามว่าทำยังไง เขาบอกว่า ให้เงินเรา แล้วเราจะทำให้สุดท้ายเมื่อเราลงเอยด้วยการทำทุกอย่างเอง เราก็ไม่แน่ใจว่าจะทำยังไง เพราะเราต้องคาดการณ์ด้านการเงินและอื่นๆอีกมากมาย ก็เลยต้องใช้ที่ปรึกษา ซึ่งก็เลยมีที่ปรึกษาคั่นกลางอยู่ระหว่างเรากับบีโอไอ เพราะทุกคนบอกว่า โอ บีโอไอมีขั้นตอนที่ยากมาก ซับซ้อนมาก เราจะทำวิธีดีให้คุณ และมันก็ยากจริงๆ และก็ซับซ้อนจริงๆ แต่สุดท้ายคุณก็ได้ประโยชน์มากทีเดียว แต่สำหรับฝรั่งที่มาที่นี่แล้วต้องผ่านกระบวนการเหล่านี้ ไม่ใช่เรื่องง่ายเลยถ้าไม่มีหุ้นส่วนใน

พื้นที่ที่ไวใจได้” หุ่นส่วนนั้นอาจเป็นบริษัทบัญชี บริษัทกฎหมาย หรือใครก็ตาม อย่าง PWC หรืออะไรทำนองนั้น”

“เรื่องอย่างเช่นการพยากรณ์ยอดขายเป็นเรื่องไม่ง่ายเลย แล้วเขายังบอกว่าจะกลับมาตรวจสอบเราด้วย เราใส่ตัวเลขที่เราคิดว่าน่าจะถูกต้อง แต่เราก็ไม่รู้ และเมื่อเวลาผ่านไป ก็ปรากฏว่าตัวเลขนั้นผิดพลาด เพราะเกิดใช้วัตถุดิบขึ้น แต่ไม่ใช่เพราะเราสามารถอธิบายว่า เราทำยอดขายนั้นไม่ได้ เพราะเกิดใช้วัตถุดิบ แต่ใช่ บางเรื่องนั้นยากมากที่จะบอกว่าได้ว่าเรามั่นใจว่าถูก 100% และถ้าบีโอไอกลับมาตรวจสอบแล้วบอกว่า คุณพลาดเป้าไป 10% และเราจะเอาสิทธิประโยชน์คืน ก็ยากแน่”

“BOI มีความเป็นมืออาชีพมาก เรามีการพบกับเจ้าหน้าที่สองครั้ง ผมคิดว่าบริษัทเราน่าจะเป็นที่พอใจของบีโอไอ เพราะเราใช้แรงงานมากเปรียบเทียบกับเงินลงทุน ผมพอใจกับกระบวนการทั้งหมดมาก กรรมการคนหนึ่งของเราได้ประสบการณ์กับกระบวนการของ BOI จากบริษัทก่อนที่เขาทำงานด้วย และเขานำความเชี่ยวชาญนั้นมาสู่บริษัทเรา”

“ผมเข้าใจว่า ถ้าบริษัทเราประมาณงานเราจะขอ BOI ไม่ได้ มีข้อจำกัดเรื่องการประมาณงานและได้งานในเมืองไทย และคุณต้องบอกรัฐบาลทุกครั้งที่คุณยื่นประมูล มันจำกัดคุณในการทำธุรกิจ ต้องใช้เอกสารเพิ่มเติมทุกครั้งที่คุณประมูล โครงการ และงานเอกสารก็มากมายมหาศาล และใช้เวลานานมาก บางครั้งเราต้องประมาณงานภายในหนึ่งสัปดาห์ คุณทำอย่างนั้น ไม่ได้ถ้าคุณได้รับส่งเสริมจากบีโอไอ นั่นคือคำแนะนำที่เราได้รับ”

“เรามีโรงงานที่ระยองในสวนอุตสาหกรรมของเราเอง ได้รับบีโอไอ ยกเว้นภาษีแปดปี การขอบีโอไอก็ไม่ยุ่งยาก อาจเป็นเพราะเรามีความสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ ทำให้เขาแนะนำได้ว่าควรจะต้องเป็นแบบไหน ยังไง ซึ่งบางที application ที่เราทำผิด ทำให้ไม่ตรง เขาก็แนะนำมาว่าควรจะต้องแก้ไขแบบไหน ของเราดูติดต่อกับกองสอง เราใช้ Investor Club ในฐานะพบปะสนทนากันมากกว่า ซึ่งทางคนที่ดูแลก็จะเข้าไปตรงนั้น การมี Investor Club ทำให้คนมาแชร์อะไรต่างๆ ได้มากขึ้น เป็นรอบนอกนิดหนึ่งมากกว่าจะเป็นฟอรัมในการติดต่อบีโอไอโดยตรง ความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นส่วนใหญ่จะเป็นนักลงทุนด้วยกันเอง บีโอไอก็มีบ้าง ซึ่งก็เป็นประโยชน์การทำมีเน็ทเวิร์คกันเอง ประการแรกคือ บางทีการที่เราจะต้องอะไรกับภาครัฐ ถ้าเราไปคนเดียวโดดๆ มันค่อนข้างลำบาก แต่ถ้าเรามีเครือข่าย เรามีกลุ่มเดียวกัน กลุ่มที่มีปัญหาเหมือนกัน การที่เราไปหลายๆคน ก็เป็นการเพิ่มน้ำหนักที่เราจะร้องขอหรือเจรจากับภาครัฐว่าควรจะทำอะไรบ้าง ถึงแม้จะมีสภาอุตสาหกรรมและหอการค้าอยู่แล้ว แต่ว่าแต่ละเวที ก็มีจุดประสงค์ต่างกัน เขาก็มองในภาพที่เป็นเมคโครมากขึ้น แต่ในภาพที่เป็นดีเทลก็ต้องมีฟอรัมอีกหนึ่งอันเกิดขึ้น เช่นถ้าของเหล็กก็คือสถาบันเหล็ก ก็จะเป็นคนคอยโคกกับกระทรวงอุตสาหกรรม ในเรื่องเกี่ยวกับคุณภาพเหล็ก ในเรื่องของดีเทล แต่ถ้าสภาอุตสาหกรรมเขาก็จะมองว่า อุตสาหกรรมเหล็กในประเทศไทยเป็นอย่างไร outlook เป็นแบบไหน แนวโน้มเป็นยังไง จะมองในภาพกว้างมากกว่า แต่ท้ายที่สุด ฟอรัมใหญ่อย่างสภาอุตสาหกรรมนี้ ถ้าเข้าไปเสนอข้อคิดเห็นอะไรกับภาครัฐ จะมีน้ำหนักมากกว่า การที่จะมีฟอรัมเล็กๆ” (ผู้ประกอบการไทย)

“BOI เป็นหน่วยงานที่ค่อนข้างง่ายในการติดต่อ หนึ่งคือ เขาพูดภาษาอังกฤษได้ โดยเฉพาะ IEAT และ BOI ส่วน Investor Club ของ BOI ภาษาอังกฤษไม่ค่อยดี หลังจากที่คุณได้รับอนุมัติจากบีโอไอแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่าง

คุณกับบีโอไอก็คือผ่าน *Invest Club* คุณต้องทำตามกฎเกณฑ์บางอย่าง เกี่ยวกับการนำเข้าและส่งออก นี่ก็คนที่ตรวจสอบเรื่องนี้ เขาตรวจดูพฤติกรรมของคุณ เขาติดต่อกับบริษัทเพื่อดูว่าคุณทำตาม BOI หรือไม่ ผมไม่มีคำถามเกี่ยวกับเขา”

“เราเป็นบริษัทที่ได้ส่งเสริมจาก BOI และประโยชน์อย่างเดียวที่เราได้รับคืออัตราส่วนพนักงานไทยต่อพนักงานต่างชาติคือ 2 ต่อ 1”

“บริษัทเราติดต่อหน่วยราชการค่อนข้างง่าย เพราะหนึ่ง เราได้ blessing จากบีโอไอ เวลามาวัดดูดิบเข้ามา ถ้าเราทำตามวิธีการที่บีโอไอเขาชี้ทไว้แล้ว ที่ต้องไปขออะไรต่อมิอะไร ยกเว้นภาษีอะไร เมื่อขอเรียบร้อยแล้ว ไปถึงกรมศุลกากรมันง่าย ไม่มีปัญหาอะไร พูดตรงๆ ที่เราเป็นคนไทยก็อาจมีส่วนช่วย คือถ้าเรารู้ระบบหรือขั้นตอนของบีโอไอ ถ้ารู้นั้นไม่ยาก เราทำเองหมด เรียนรู้ แล้วก็โทรศัพท์ถามเจ้าหน้าที่บีโอไอ ซึ่งก็อย่างที่บอก บังเอิญ โชคดีได้เจอเจ้าหน้าที่ซึ่งเขา *helpful* มาก มีอะไรเขาก็อธิบาย แล้วก็แนะนำให้เรา ก็คือเหมือนกับว่า เขาส่งเสริมจริงๆ อาจจะผมโชคดี พูดง่าย ๆ บริษัทเราโชคดี เจ้าหน้าที่ที่เขาให้ความร่วมมือดี นี่ก็สองคน แต่ก็มีเจ้าหน้าที่บางคนในกองสองที่คุยลำบาก มีเหมือนกัน ผมจึงว่าแล้วแต่ *personality* ผมเจอเจ้าหน้าที่เด็กๆหน่อย หนุ่มๆหน่อย พวกนี้อาจจะ *aggressive* ดี มีความช่วยเหลือดี ทุกอย่างก็เลยดี” (หุ้นส่วนไทย)

“การได้การส่งเสริมจากบีโอไอ ไม่ได้เกี่ยวกับออสเตรเลีย เพราะทางออสเตรเลียเขาก็ต้องไปเสียภาษีของเขาเองอยู่แล้ว แต่สำหรับผมมากกว่า ทางเราคนไทย ที่ผมไปถึงระยองเพราะว่า เราต้องการได้โซนสาม เพราะภาษีมันแปดปี เพราะว่าจริงๆแล้วระยะของช่วงนั้นมันควรจะเป็น โซนสอง แต่เนื่องจากว่ามันมีวิกฤตอยู่ช่วงหนึ่ง ทางบีโอไอให้ *extend* ให้อีตัว *privilege* ออกไป ปีที่เราเริ่มขอนี้มันปีสุดท้ายที่จะได้โซนสาม จุดหลักจริงๆที่เราไปประโยชน์คือที่โซนสาม แต่ทางออสเตรเลียเขาเลยๆ เพราะว่าสำหรับเขาถ้าเขาไม่เสียภาษีที่นี่ เขาต้องไปเสียที่โน่นอยู่แล้ว เราจัดการติดต่อเรื่องราชการที่นั่นหมด ออสเตรเลียก็ให้เงินทุนกับ *know how* ของเขา ทุกอย่างเขาก็ปล่อยให้ทางเราจัดการ เพราะว่าสำหรับเขา เขาไม่รู้เรื่องทางด้านนี้อยู่แล้ว” (หุ้นส่วนไทย)

“เวลาคุณจะมีโปรดักต์ใหม่ คุณก็ต้องไปขอบีโอไอ ซึ่งข้อมูลตรงนี้ โปรดักต์เราต้องคิดตลอดเวลา ดังนั้นสูตรก็จะเปลี่ยนไป ขั้นตอนการผลิตเหมือนเดิม ซึ่งก็ง่าย แต่สูตรอาจจะเปลี่ยนไป ซึ่งถ้าเจอบีโอไอคนเก่า มันก็ง่าย อธิบายนิดเดียว เขาก็เข้าใจ ครั้งต่อไปเข้าไปมันก็เร็ว แต่ถ้าเปลี่ยนคนใหม่ปุ๊บนี้ เหมือนล่าสุดนี้ เปลี่ยนคนใหม่ ถามในสิ่งที่ผมคิดว่า มัน *nonsense* ฝรั่งเศสก็มีความรู้สึกละอย่างนี้ คือเสนอเข้าไปก็ที แล้วยังมาถามอะไรซ้ำๆอยู่ คือถ้าเป็นไปได้ผมอยากจะว่า โอเค เจ้าหน้าที่คนเดียวก็ดูบริษัทเดียวไปเลย จบ คือมันมีการต่อเนื่อง ไม่ทำให้มีความรู้สึกละว่าต้องมาเริ่มใหม่ เพราะฉะนั้นมันจะแย่ ผมว่าควรจะ *strict* ลงไปเลย บีโอไอ ถ้าเป็นไปได้นะ ก็คือถ้า *handle* บริษัทนี้ละ ก็ให้ *handle* ไปตลอด มันจะได้ง่าย มีความต่อเนื่อง ไม่ต้องไปอธิบายยาก” (หุ้นส่วนไทย)

“บีโอไอควรจะมีข้อมูลบริษัทพร้อม หรือถ้าเปลี่ยนคนนะ คุณต้องทำข้อมูลให้ใส่ใน *database* คุณเข้าไปปุ๊บ บริษัทนี้เคยขอมานในลักษณะนี้ไหม ดูซิ มีอะไรหรือเปล่า มีคอมเม้นจากเจ้าหน้าที่คนเดิมหรือเปล่า ถ้าไม่มี ทุกอย่างคุณก็ควร

จะ *green light* ไปเลย จบ ลักษณะนี้จะช่วยได้เยอะ ฝรั่งเขาจะได้ไม่บ่น เพราะบางที จุดนี้เป็นจุดหนึ่งซึ่งอาจจะทำให้เราเสียเปรียบในอนาคต ผมว่าตอนนี้ที่เรายังชนะเวียดนาม เพราะว่า หนึ่ง เวียดนามเขาแยกว่าเรา เรื่อง *bureaucrat* แต่เขาเริ่มนะ ระวังนะ เขาเริ่มนะ คนเวียดนามเขาแย้งว่าเราอยู่แล้ว เวียดนามเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวมาก อนาคตเราเห็นจะแย ส่วนจีนกับอินเดีย ไม่ต้องไปกลัวเขาแล้ว เพราะเราสู้เขาไม่ได้อยู่แล้ว เพราะอะไรที่เป็น *labour intensive* คุณสู้พวกนี้เขาไม่ได้อยู่แล้ว ค่าแรงเมืองไทยจะ ไปสู้เขาได้ยังไง มันคนละเรื่อง เคสนั้นคือคุณเลิกไปได้เลย ตอนนี้เรามากแล้ว เวียดนาม เพราะเขามาเป็นคู่แข่งเราโดยตรง ผมว่าต้องดูคู่แข่งโดยตรงมากกว่า ซึ่งเขาผลิตอะไรที่ตรงกับเราได้ อันนั้นที่น่ากลัว” (หุ้นส่วนไทย)

“ถึงเราจะมีสัมพันธ์กับพาร์ทเนอร์ออสเตรเลียมานาน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า เขาจะไม่มองที่อื่น เรื่องนี้มันเป็น *business* ถ้าที่อื่นดีกว่า แล้วถ้าเกิดสิ่งที่ผลิตในโรงงานเมืองไทย ผลิตแล้วขายสู้เขาไม่ได้ เขาก็ต้องดูว่า เพราะค่าแรงเราแพงกว่า หรือว่าอะไรเราไม่ดี ซึ่งถ้าเขาไปดูแล้วเห็นว่าเวียดนามดีกว่า เขาก็คงต้องคิดละ ว่าต้องย้ายไป เพราะถ้าไม่มันก็คือทำให้ไม่ได้ ที่นี้ ผลิตภายในก็ขายไม่ได้ อยู่ดี อันนั้น ก็เป็นไปได้ซะ เรื่อง *Transfer know how* ก็ขึ้นอยู่กับว่า คุณยืนอยู่ที่จุดไหน อย่างของเราเนี่ย เราคิดว่าเราต้องพึ่งเขา ถึงแม้เรามี *know how* ผลิตได้ แต่ก็ขายไม่ได้ เราไปขายเองไม่ได้ เราก็เสร็จ เพราะงั้นก็โอเค มันต้องพึ่งกันอยู่ดี โปรดักตัวนี้ เอาคนไทยไปขาย ก็ขายลำบาก” (หุ้นส่วนไทย)

“เรื่องสิทธิประโยชน์การลงทุนที่เราคิดว่าเราได้รับ สุดท้ายเราต้องกลับไปเช็คดูใหม่ เพื่อให้แน่ใจว่ามันเป็นอย่างที่เราเข้าใจ เรื่องส่วนใหญ่ที่เราคิดว่าได้ตรวจสอบยืนยันความถูกต้องไปแล้ว ปรากฏว่ายังมีเรื่องที่ไม่แน่นอนอีกสองสามเรื่อง สิทธิประโยชน์ที่จะได้รับนั้นดีมาก เป็นด้านบวก แต่ด้านลบคือกระบวนการนั้นต้องใช้เวลามากมาย มีงานเอกสารมากมาย และยังมีอีกหลายเรื่องที่เราจะต้องทำความเข้าใจ ดังนั้นกระบวนการนั้นจึงไม่ชัดเจนอย่างที่ควรจะเป็น ตัวอย่างของเรื่องที่ไม่ชัดเจน ก็คือเรื่องค่าเช่าอาคาร ว่าเราสามารถเคลมเป็นเงินทุน *capital* ได้หรือไม่ ซึ่งตอนที่เราริเริ่มต้นโครงการ เราได้รับแจ้งว่าเราทำได้ ด้วยเหตุนี้เราจึงเข้าโรงงานสามปี เพราะคิดว่าเราเคลมค่าเช่ากลับได้ แต่ตอนนี้เรื่องนี้ก็มีคำถาม ตอนนี้ได้ความชัดเจนแล้ว มีคำตัดสินว่าเราเคลมได้ ก็เลย OK”

“อีกเรื่องหนึ่งที่เราเจออยู่คือ ปริมาณหน่วยสินค้า *unit volume* ที่เราต้องใส่ในใบสมัคร เราได้รับคำแนะนำมาให้กรอกตัวเลขสูงสุด ตอนนี้ดูเหมือนเราจะทำถึงยอคนั้นแล้ว เรา กำลังพยายามหาความกระจ่างในเรื่องนี้ นี่คือตัวเลขประมาณการผลิต ซึ่งเป็นเรื่องที่ไม่มีความชัดเจน”

“BOI ให้ความช่วยเหลือที่ดีกับผู้จัดการประเทศของเรา ถ้าเขาสามารถหาคนที่ถูกต้องได้ ผมคิดว่าตอนนี้เขาเจอแล้ว แต่ใช้เวลานานมากกว่าจะเจอคนๆนั้น”

“BOI จะทำอะไรได้บ้างเพื่อช่วยนักลงทุนต่างชาติ? ผมคิดว่า การสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนขึ้นเกี่ยวกับกระบวนการเมื่อคุณกรอกแบบฟอร์ม ควรมีความเข้าใจที่ชัดเจนว่าฟอร์มนั้นมีความหมายอย่างไร ดูเหมือนนั่นคือบ่อเกิดของความสับสน กระบวนการนั้นยังคงเป็นเรื่องลึกลับ”

“เราไม่ได้จ้างที่ปรึกษาให้ทำกระบวนการ BOI ให้เรา ผมไม่คิดว่ามันจะช่วยเราประหยัดเวลา ผมไม่คิดว่าคุณสามารถตัดสินใจได้จนกว่าคุณจะเข้าใจกระบวนการ และเข้าใจข้อมูลที่คุณให้ไป และสิ่งที่ BOI ต้องการเห็น ผมในฐานะคนที่ยื่นใบสมัคร ผมต้องการเข้าใจ นี่ไม่ใช่เรื่องการประหยัดค่าใช้จ่าย นั่นเป็นการคิดระยะสั้น ผมมักมองอะไรในระยะยาวเสมอ ผมจึงต้องการเข้าใจกระบวนการนั้น เพื่อผมจะได้ทำงานกับกระบวนการนั้นได้ เพื่อประโยชน์สูงสุด ไม่ใช่สำหรับบริษัทของผมเท่านั้น แต่เพื่อประโยชน์สูงสุดของประเทศไทยด้วย ผมต้องการลงทุนในเมืองไทย ดังนั้นผมจำเป็นต้องเข้าใจกระบวนการ เพื่อจะได้รับประโยชน์สูงสุดจากการลงทุน เพื่อประโยชน์สูงสุดทั้งสำหรับประเทศไทยและสำหรับบริษัทผม”

“BOI ไปทั่วต่างประเทศ จัดสัมมนาหรือพบปะนักลงทุนตัวต่อตัว ผมคิดว่าเป็นการเพียงพอในการดึงดูดความสนใจ แต่ผมไม่คิดว่าเพียงพอเพื่อให้ธุรกิจตัดสินใจไปลงทุนในประเทศไทย การที่จะผลักดันให้ความสนใจนั้นกลายเป็นการตัดสินใจเพื่อไปลงทุนจริง ๆ นั้น ผมคิดว่าต้องมีความเข้าใจในกระบวนการและผลประโยชน์ที่จะได้รับดีกว่านี้ เรื่องนี้ก็ต้องจับเข้าคู่กันกับว่าที่นักลงทุนแต่ละราย แล้วอธิบายกระบวนการให้ฟังเพื่อเขาจะได้เข้าใจได้ดีขึ้น อย่างตัวผมเองขนาดผมศึกษากระบวนการอย่างละเอียดด้วยตัวเอง ผมก็ยังสับสนมาก ดังนั้นสำหรับคนที่พยายามเข้าใจเรื่องนี้เป็นครั้งแรก เขาย่อมสับสนแน่นอน ผมคิดว่าเราต้องทำให้กระบวนการนี้ง่ายขึ้น และทำให้เขาเข้าใจได้ง่ายขึ้น นี่ไม่ใช่แค่ให้บีโอไอหนึ่งละอธิบายขั้นตอนที่ละเอียดจนอย่างละเอียดให้ว่าที่นักลงทุนเข้าใจ แต่หมายถึงการแก้ไขกระบวนการและขั้นตอนทั้งหมดให้มันง่ายขึ้นด้วย”

“ดังนั้นประเทศไทยอยู่ที่ไหนเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ? ประเทศไทยทำงานด้านการตลาดได้แย่มากๆ ในความเห็นของผม BOI มาเยี่ยมออสเตรเลียหลายครั้งแล้ว แต่มันไม่พอหรอกที่จะมาออสเตรเลีย จัดสัมมนาหนึ่งวัน แล้วบอกให้ทุกคนกรุณาไปที่ระยองหรืออีสเทิร์นซีบอร์ด หรือภูเก็ตหรือที่ไหนก็ตาม แล้วคุณก็กลับไปเมืองไทย ผมคิดว่าบริษัทออสเตรเลียจำนวนมากจำเป็นต้องเข้าใจมากขึ้นเกี่ยวกับจรรยาบรรณการทำงานของคนไทย ราคาที่ดิน ต้นทุนการทำธุรกิจในเมืองไทยเป็นยังไง เงินของเงินดอลลาร์แค่ไหน ฉันจะเอาเงินออกจากประเทศได้ยังไง รัฐบาลมีเสถียรภาพมากแค่ไหน จะเกิดอะไรขึ้นกับมุสลิมแบ่งแยกดินแดนทางภาคใต้ของไทย ท่าเรืออยู่ที่ไหน และยากง่ายแค่ไหนที่ฉันจะส่งของทางเรือจากไทยถึงออสเตรเลีย เราทุกคนรู้เกี่ยวกับจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี ออสเตรเลีย และไต้หวัน และสิงคโปร์ แต่เมื่อพูดถึงเมืองไทยเราไม่เข้าใจเรื่องชิปปิ้ง ดังนั้นเราต้องเข้าใจในเรื่องเหล่านี้ก่อน”

“ในอีกด้านหนึ่ง ประเทศไทยอยู่ใกล้กับเรามากกว่า เรามีความสัมพันธ์ที่ยาวนานและเป็นมิตรกับประเทศไทย และนักธุรกิจไทยส่วนใหญ่ก็พูดภาษาอังกฤษได้ ดังนั้นจึงง่ายที่เราจะเข้าใจ และก็มีบริษัทชาติตะวันตกเยอะแยะที่นั่น ผมคิดว่าประเทศไทยประชาสัมพันธ์ตัวเองได้ดีกว่ากับชาวเยอรมัน และชาวฝรั่งเศส มากกว่ากับชาวออสเตรเลีย ดังนั้นผมคิดว่าเราไม่ได้เข้าใจประเทศไทยดีพอ และเราอาจต้องทำการตลาดประชาสัมพันธ์ประเทศไทยให้ดีกว่านี้ ประการที่สอง หลายคนบอกผมเมื่อ 20 ปีก่อนว่า ประเทศไทยเป็นสยามเมืองยิ้ม และผู้คนมีความสุขเสมอและเป็นมิตรมาก เมื่อเร็ว ๆ นี้ นักท่องเที่ยวบอกผมว่า คนไทยไม่ชอบชาวต่างชาติ แม้แต่พนักงานในโรงแรมชาติตะวันตกก็ไม่เป็นมิตรอีกแล้ว บางทีประเทศไทยอาจประสบความสำเร็จเรื่องการท่องเที่ยวมากเกินไป โดยเฉพาะกับผู้ชายวัยกลางคนบาง

จำพวก ที่ไปที่นั่นเพื่อการค้าทางเพศ คนไทยก็เลยรู้สึกไม่ดีกับชาวต่างชาติ”

“จากมุมมองของธุรกิจ การรัฐประหารทางการเมืองเป็นครั้งคราวไม่ได้ช่วยเรื่องชื่อเสียง และปัญหาที่ภาคใต้ก็ไม่ได้ช่วย ชื่อเสียงเรื่องยาเสพติดและเช็กก็ไม่ได้ช่วย ดังนั้นถ้าผมต้องการลงทุนเพื่อสร้างโรงงานผลิต ผมจะไปที่ไหน? แน่นอนว่าผมต้องพิจารณาจีนกับอินเดีย แล้วไทยก็อาจเป็นประเทศที่สาม แต่ผมเชื่อว่าไทยสามารถทำงานได้ดีกว่านี้มาก คุณมีเอกอัครราชทูตที่ยอดเยี่ยมและนักการเมืองที่ยอดเยี่ยมบางคนที่สามารถทำงานได้ดีมากในการนำเสนอประเทศชาติ แต่ในทัศนะส่วนตัวของผม ผมคิดว่า เพราะเราเป็นตลาดที่มีขนาดแค่ 20 ล้านคน เราเลิกกันไปที่คุณจะมาใช้เวลากับเราด้วย สหรัฐมีขนาดใหญ่กว่าเรา 20 เท่า และไทยเองก็มีความสัมพันธ์กับยุโรปมายาวนาน ดังนั้นไทยเองก็อาจจะไม่จริงจิงอะไรกับออสเตรเลีย และแน่นอนถ้าเป็นอย่างนั้น เราก็ไม่จริงจิงกับคุณเหมือนกัน นี่พูดกันแบบเปิดอกนะ”

“BOI จะทำยังไงเพื่อปรับปรุงด้านการตลาด? อย่าลืมว่าเรามีองค์กรอย่าง Invest Australia และ Invest Victoria เราต้องการให้ไทยมาลงทุนในออสเตรเลีย เราไม่ต้องการส่งออสเตรเลียไปลงทุนในอิสเทิร์นซิดนีย์ ดังนั้นนี่ก็เป็นเรื่องยาก ผมพยายามเสมอที่จะหาจุดสมดุล เพื่อเป็นประโยชน์กับทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายออสเตรเลีย เราได้รับอะไรจากการเยือนออสเตรเลียของ BOI ก่อนอื่นเราควรคิดว่าเรากำลังแข่งขันในระดับโลกสำหรับเงินลงทุนเหล่านั้น สหรัฐต้องการให้เราไปสร้างโรงงาน อินเดียก็อยากได้จีน เวียดนาม เกาหลีก็อยากได้ ผมได้รับอีเมลล์สามฉบับจากรัฐบาลเกาหลีขอให้เราช่วยหานักลงทุนไปเกาหลี เกาหลีทำการตลาดเชิงรุกอย่างมาก มันไม่ใช่ประเทศที่ถูกอีกต่อไปแล้ว แต่เขาก็ออกไปข้างนอกผลักดันตัวเองอยู่ตลอดเวลา”

“ผมคิดว่าประเทศไทยมีหลายสิ่งที่เป็นประโยชน์เป็นข้อดี ไทยเป็นประเทศที่ใหญ่พอสมควร จำนวนประชากรมากพอสมควร สิ่งที่ไทยควรทำในตอนนี้ คือไม่ใช่มีแค่เว็บไซต์ ผมไม่ทำธุรกิจกับเว็บไซต์ ถ้าผมดูเว็บไซต์ของไทย ผมก็ดูของโปแลนด์ ของยุโรปตะวันออก และของสเปนด้วย เพราะว่าคุณอยู่ในตลาดการแข่งขันของโลกเพื่อช่วงชิงเงินลงทุน ถ้าคุณต้องการแข่งในระดับโลกเพื่อเงินลงทุนนั้น คุณต้องมีความกระตือรือร้นและทำการตลาดเชิงรุกมากกว่านี้มาก ไม่ใช่อยู่เฉยๆ มีแค่เว็บไซต์ รอให้คนเข้ามาดู แล้วบอกว่าโอ ผมจะโทรไปหา BOI และจะซื้อโรงงานในระยะยาว มันไม่ใช่ได้ผลแบบนั้น”

“ประการที่สอง ถ้าคุณต้องการตัวแทนของรัฐบาลไทยในออสเตรเลีย เพื่อไปพบบริษัทเหล่านี้ และขายเรื่องผลประโยชน์การลงทุนในประเทศไทย และทำ presentation คุณก็ต้องจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นให้กับออฟฟิศที่นี่ เงิน พนักงาน และเวลา ดังนั้นการให้คนๆหนึ่งทำงานพาร์ทไทม์โดยไม่มิงไปเยี่ยมชมนิวยอร์กหรือแคนเบอร์ราหรืออะดีเลดหรือเพิร์ธ นั้นไม่ดีพอ คุณต้องการคนมืออาชีพในเมืองหลวงทางการพาณิชย์ของออสเตรเลียซึ่งก็คือที่เมลเบิร์น”

“ประการที่สาม ถ้าคุณมีทรัพยากรที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว คุณก็จะสามารถทำการตลาดเชิงรุกได้มากขึ้น คุณสามารถจัดสัมมนาเป็นประจำในเมืองหลวงทุกแห่ง แต่เราไม่ควรรอให้คณะจากเมืองไทยมาเพื่อพูดถึงเรื่องนี้ คุณจะแพ้จีนและอินเดีย ถ้าคุณยังทำอย่างที่คุณทำอยู่ คุณต้องให้ทรัพยากรกับเรื่องนี้มากขึ้น และทรัพยากรนั้นจะมาได้จากรัฐบาลเท่านั้น”

“ทั้งสองฝ่ายต้องได้รับประโยชน์ และถ้าทั้งสองฝ่ายไม่ได้ประโยชน์ ก็เหมือนกับการแต่งงาน ถ้าฝ่ายหนึ่งไม่มีความสุข ก็จะมีการหย่าร้าง ถ้าผมต้องการเพียงการส่งออกไปเมืองไทย คุณซื้อของที่ผมขาย แล้วผมก็เอาเงินไป อย่างนี้ไม่ใช่ว่าทุกคนจะ happy เพราะก่อนอื่น รัฐบาลไม่ต้องการให้นำเข้าอันนี้ ทำไมละ ก็เพราะคุณต้องการจ้างให้คนไทยผลิตของนี้ ดังนั้นในกระบวนการคิดของเรา เราต้องค้นหาว่าอะไรจะเป็นประโยชน์กับฝ่ายไทยเช่นกันจากสิ่งที่ไทยมีอยู่ ไม่ใช่แค่มีแรงงานถูกกว่าออสเตรเลีย ไทยเป็นตลาดที่ใหญ่กว่ามาก มีวัตถุดิบบางอย่าง และคุณมีทักษะและความเชี่ยวชาญบางอย่าง แต่สิ่งที่คุณไม่ได้ทำ คือคุณไม่ได้บอกเราว่าคุณมีคืออะไร”

“ครั้งสุดท้ายที่ผมเข้าร่วมการประชุมกับ BOI ในเมลเบิร์นเมื่อหลายปีก่อน ฝ่ายไทยเข้ามา เขาคอยกับเราในงานสัมมนา แล้วเขาก็ออกไปด้วยกัน กินข้าวเย็น ไปหาเครื่องดื่มกันต่อ ไม่มีคนออสเตรเลีย นี่ก็ก่อนที่จะคุณจะมาทำงานกับบีโอไอ เขาไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเรา เขาจับกลุ่มกันพูดภาษาไทย เจ้าหน้าที่รัฐบาลเป็นคนสำคัญ แต่เขาไม่พูดกับผมและกับชาวออสเตรเลียคนอื่นๆ เขาแค่มาถึง โอ เราต้องทำ presentation หนึ่งชั่วโมง เอาละ นี่คือ powerpoint ประเทศไทยเป็นที่วิเศษ แล้วพบกันใหม่ บ่าย บาย แล้วเขาก็ไป ดังนั้นคนออสเตรเลียทั้งหมดที่อุตสาหะเดินทางมาเข้าร่วมจึงผิดหวังมาก เราจะเข้าใจฝ่ายไทยได้อย่างไร ในเมื่อคุณไม่ใช้เวลากับเราเพื่อให้เราเข้าใจฝ่ายไทย”

“หลายปีก่อน ผมได้พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในระดับประธานสมาคมอุตสาหกรรม ผมได้พบเขาปีละสามหรือสี่ครั้ง แต่คนทั้งหมดที่มาหาผม ผมไม่รู้จัก และพวกเขาก็ไม่รู้จักผม ดังนั้นประเทศไทยรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการผลิตในออสเตรเลีย คุณรู้จากสิ่งที่คุณอ่านในเว็บไซต์ ผมรู้อะไรบ้างเกี่ยวกับคนไทย เขาก็ยังไม่รู้สักอย่าง เราไว้วางใจกันได้ไหม เราทำงานด้วยกันได้ไหม เราสามารถร่วมกันชนะได้ไหมทั้งสองฝ่าย ผมไม่รู้”

“เมื่อผมคุยกับคนที่ต้องการเกี่ยวข้องกับอีกประเทศหนึ่ง คำถามแรกมักจะเป็นคำถามเรื่องความไว้วางใจ เรื่องใหญ่ที่สุดที่จีนเสียเปรียบคือไม่มีใครไว้วางใจในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา นักธุรกิจเริ่มเรียนรู้ในสิ่งที่ผมได้เรียนรู้เมื่อสิบปีที่แล้วว่า คุณเอาเงินของคุณออกมาไม่ได้ อัตราเงินเฟ้อสูงมาก ค่าแรงก็เพิ่มขึ้นทุกปี ต้นทุนเรื่องที่ดิน ต้นทุนเรื่องชิป ความคิดที่ว่าเราไปจีนกันเถอะ ไปสร้างโรงงานใหญ่ๆ ทำกำไรหลายๆล้านดอลลาร์สหรัฐ เหล่านี้กำลังเปลี่ยน และทุกคนก็บอกว่า โอ อินเดียยังไม่พร้อม เขายังต้องพัฒนาอยู่ แต่ประเทศไทยอยู่ที่นี้ ตรงกลางนี้ โอกาสของคุณคือเดี๋ยวนี้ แต่คุณจำเป็นต้องฉวยโอกาสนั้นด้วยตัวเอง และถ้ารัฐบาลไทยของคุณซีเรียสเกี่ยวกับการสัมพันธ์และร่วมมือกับประเทศชาติตะวันตกที่ค่อนข้างเล็ก ตลาด 20 ล้านคน เขาก็ควรให้งบประมาณคุณเพื่อทำงาน ถ้าเขาไม่ทำอย่างนั้น ก็อย่าทำอะไรเสียดีกว่า การทำอะไรนิดๆ หน่อยๆ พาเทรดมิชชั่นมาหนึ่งวันแล้วกลับเมืองไทยเป็นการ

เสียเงินโดยใช่เหตุ”

“ผมจะบอกให้ว่าทำไม รัฐบาลไทยจึงควรทำที่ออสเตรเลีย เพราะตลาดเราเล็ก เพราะเราอยู่ใกล้คุณ เวลาเราก็ต่างจาก กรุงเทพฯไม่กี่ชั่วโมง คุณใช้เราเป็นตลาดทดลองได้ ถ้ามันได้ผลที่นี่ มันจะได้ผลในสหรัฐอเมริกา มันจะได้ผลในยุโรป ถ้ามันล้มเหลวที่นี่ ก็อย่าไปสหรัฐ เก็บเงินคุณไว้ดีกว่า ดังนั้นเราจึงเป็นตลาดทดลองที่ดีของคุณ ได้ด้วยต้นทุนต่ำมาก เพียงปีละสองสามแสนดอลลาร์ และถ้ามันล้มเหลว มันก็ล้มเหลว แต่ถ้ามันได้ผล คุณก็บอกได้ว่านี่คือโมเดลที่ดี เราได้ทดลองที่ออสเตรเลียมาแล้ว ถ้ามันได้ผลกับคนออสเตรเลีย มันก็จะได้ผลกับคนอเมริกัน มันจะได้ผลกับยุโรป ตะวันตก แต่อาจไม่ได้ผลในยุโรปตะวันออก นั่นเป็นเกมส์ที่ต่างกันอย่างมาก”

บทสัมภาษณ์ - ข้อจำกัดของบีโอไอจากมุมมองของตนเอง

“เรามีหน่วยงาน *build* เพื่อช่วยให้เกิดการจับคู่กันในระหว่างภาคเอกชน แต่คนไทยที่จะมาเจอกับคนที่เข้ามา มันไม่มี หรือหาไม่ได้ บางหมวดก็ไม่มีคนทำอยู่ สักคำห่อก่อน ก็มีเอกสารเดียวมาขอให้หาผู้ธุรกิจให้ อย่าง *build* เองเค้าก็มีข้อมูลจำกัด ปัญหาที่คงมาจากทั้งสองฝ่าย ตัวนักลงทุนเองก็ไม่ทราบว่าต้องการอะไรแน่ชัด บอกมาเพียงแต่รอกกว้างๆว่า อยากได้ผู้ผลิตสปริง แต่พอถามรายละเอียดให้ตี *scope* ว่าจะเอาอย่างไร เพราะเราก็ได้รับคำถามจากบริษัทไทย เค้าก็ถามว่านักลงทุนต้องการอะไรเป็นกิจจะลักษณะ เราก็ตอบไม่ได้ เพราะเราขาดข้อมูลทางฝั่งนี้ พอถามข้อมูลทางฝั่งนี้ ฝั่งนี้ก็ยังไม่ยอม ไม่กล้าให้เราด้วยความกลัว ไม่อยากให้ข้อมูลของตัวเอง เพราะไม่รู้ทางฝั่งไทยเป็นคู่แข่งหรือเปล่า ก็ระวังนะ ว่าอู๊ย จะมาเป็นคู่แข่งหรือเปล่า ก็ทำ *due diligent* มันยากนะละ ในการที่จะให้สองบริษัทซึ่งไม่เคยรู้จักกันเลย มาเจอกันนะ นี่คือข้อจำกัดของมัน มันยากนะ”

“มีอีกราย ส่งคำถามกลับมา พบกันเรียบร้อยแล้ว คุยกันเรียบร้อยแล้ว แต่ไม่เชื่อใจ ถามว่า ข้อมูลของเขา ฉันเชื่อได้ไหม ถามว่า ประเทศไทยมีหน่วยงานไหนพอจะจัดอันดับความน่าเชื่อถือของบริษัทไทยไหม เราบอกเรามี คือตัว *TRIS* ภายใต้กระทรวงการคลัง แต่เขาก็จัดอันดับให้เฉพาะบริษัทที่เข้าไปอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ แต่บริษัทพวกนี้ก็ต้องการมาเจอกับเค้านี้เป็นบริษัทรายเล็ก ซึ่งไม่ได้ไปอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ฉะนั้นก็คงให้ความน่าเชื่อถืออะไรไม่ได้ ก็คงต้องไปขอจากกระทรวงพาณิชย์ ก็คงดูได้แต่งบดุล ถามว่าเชื่อใจได้มากน้อยแค่ไหน ก็คงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของเขาเอง นี่คือข้อจำกัด”

“สำหรับฝ่ายนักลงทุนไทยเอง เขาต้องการผู้ธุรกิจที่ช่วยเขาได้เรื่องเงิน”

“การเจอกับหรือหาผู้ธุรกิจเป็นเรื่องยาก เราทำให้เป็นกรณีไป เราคงตอบไม่ได้ว่าฝ่ายไทยเป็นอย่างไร ต้องการอะไร พอมีความต้องการจากต่างชาติมา เราก็ตอบข้อมูลออกไปที ถ้าเขาไม่สนใจ เค้าก็ไม่ตอบ”

“แล้วก็นิสัยคนไทย ไม่ค่อยชอบ ทำกันเอง ชอบอิสระใจ ตัดสินใจเอง เจ๊งก็เจ๊งเอง เหมือนกับคนไม่รู้จักรักกัน จะแต่งงานกัน ยากมาก เพราะมันเป็นเรื่องการลงทุน”

“ถ้ามันเป็นเรื่องการค้า คุณคิดกันสักพัก คุณจะรู้ว่าใช่ไม่ใช่ มันเจ๊ง มันก็ลืมหืมเดียว แต่ลงทุนมันต้องใช้เงินจำนวนมาก ส่วนข้อมูล ก็จะได้แต่ไฟแนนซ์เค้าเท่านั้น นิสัยเค้า วิธีคิดเค้า เราการันตีไม่ได้ ข้อมูลจากแบงค์ทำให้รู้ว่าคนนี้เครดิตดีไหม เชื่อถือได้ไหม เรื่องการเงิน ตรงเวลาไหม แต่มันก็ไม่ใช่หน้าที่ของบีโอไอ คือคนมา แล้วก็คาดหวัง แต่ตรงนี้ในโลกนี้ไม่มีใครทำ”

“บีโอไอมีส่งเสริมการลงทุนไปนอกด้วย แต่ไปประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก เราไม่ได้กำหนดว่าเป็นประเทศอะไร แต่ศักยภาพที่นักลงทุนไทยไปได้ แล้วเราเพิ่งเริ่มทำกันเนี่ยะ มันก็จะมีประเทศใกล้ๆ ที่เราไปประเทศเพื่อนบ้าน เพราะ

พื้นที่เราจำกัด เราอยากได้ทรัพยากร ไปอาศัยพื้นที่ปลูก ไปทำ *contract farming* แล้วเอาเข้ามา หรือไปตั้ง *processing* ขึ้นต้น แล้วเอาเข้ามา อะไรอย่างนี้ หรืออุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมาก อย่างตอนนี้ที่เวียดนามเขามีแรงงาน เยอะ แรงงานถูก สิ่งทอ *garment* เราทำมานานแล้ว แล้วเราก็ทำได้ แต่ว่าเราเริ่มสู้เงินไม่ได้แล้ว เราก็ควรจะต้อไป เพราะว่าไปใช้แรงงานราคาถูกที่ประเทศเพื่อนบ้าน อย่างเวียดนาม หรืออุตสาหกรรมบางอันที่เรามีเทคโนโลยีอยู่แล้ว เช่น พวกโรงไฟฟ้าที่เรามีความเชี่ยวชาญระดับหนึ่งแล้ว หรือสำรวจปิโตรเลียม อะไรอย่างนี้ เราก็ *export* พวกนี้ออกไปได้ ตั้งโรงไฟฟ้าก็ได้ ซึ่งประเทศพวกนี้ยังขาดแคลนอยู่”

“โอกาสที่นักลงทุนไทยจะไปประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างออสเตรเลีย มีความเป็นไปได้น้อย เพราะแพงกว่า แล้วคุณจะไปขายอะไรละ ก็ต้องดูว่าประเทศไทยทำอยู่ในอุตสาหกรรมอะไร มันก็เบสิก จะไปแข่งตรงนั้น โอกาสที่ว่ามันน้อย”

“คนที่ต้องดูแลนักลงทุนต่างประเทศก็คือบีโอไอเนี่ยแหละ ไม่ใช่หน่วยงานอื่นเลย หน่วยงานอื่น อย่าง *immigration* วิธีคิดเขาก็ *general* คือเหมือนราชการทั่วไป จะมี *service mind* ก็บีโอไอเนี่ยแหละ แต่ถามว่าเรามีข้อจำกัดไหม มี ที่พูดมา มันเกิดมานานแล้ว และมันก็ไม่ได้แก้ และนับวันก็จะรุนแรงมากขึ้น ถามว่าคิดใหม่ คิด”

“ตอนนี้มีบริษัทที่รับเป็นที่ปรึกษา เป็นคอนซัลท์ มีหลากหลาย ถ้าเรามีความคิดๆ พวกนี้ช่วยเราทำงานนะ เพียงแต่ว่า ลูกค้านักลงทุนจะไปเจอใคร เพราะเราไม่มีการเรตติ้งไง ลองคิดดูว่าจะเป็นไปได้ไหม ถ้าเราจะทำเรตติ้งพวก บริษัทคอนซัลท์ เหมือนกับกรมสรรพากร เขาก็จะมีเรตติ้งให้ อะไรอย่างนี้ หรือว่าอีกวิธีหนึ่งก็คือ ขึ้นทะเบียน แล้วเรากำหนด *qualification* อย่างนั้นนะ แต่อันนี้ต้องไปคิดเยอะเลยว่า สำนักงานต้องการทำในรูปแบบนี้ไหม แต่ว่าในขั้นแรก ที่คิดไว้เนี่ยะ คือจะเอา *Investor Club* เข้ามาทำ คือเป็นบริษัทลูกของบีโอไอ คือเราจะไปหา *business* ใหม่ให้ *IC* แล้วทำด้วย ไม่ใช่ให้เขาทำแค่ส่งปถ่ายวัตถุดิบอย่างเดียว ก็พูดกันมานานแล้ว แต่เนื่องจากคนที่เรามีอยู่ที่ไอซี ไม่ใช่คนประเภทที่จะมาทำงานพวกนี้ได้ เพราะมันต้องเป็นคนที่มีความคล่องตัว เรียนรู้ เซอร์วิสมา อะไรหลายๆอย่าง เราเพิ่งมีการรวมการชุดใหม่ของไอซี ก็ฝากความหวังว่าจะมีคนที่จะช่วยผลักดันตรงนี้ขึ้นมา แต่เราจะคิดค่าบริการนะ จะจดทะเบียน จะทำอะไรอย่างนี้ละ เพราะเราทำเองไม่ไหว ก็ต้องผลักให้คนอื่นทำ”

“ที่ว่านักลงทุนกับประเทศไทย เวียดนามนะ คุณจะไปลงทุน คุณไปหา *MPI Ministry of Planning and Investment* ที่เดียวเลย ถ้าคุณเป็นต่างชาตินะ คือ *register* จุดเดียว *MPI* เป็นกระทรวง แล้วมันก็มีทุกจังหวัด ความที่มันเป็นสังคมนิยม มันก็ *authorize* อำนาจไปให้จังหวัดแล้ว แล้วมันก็มี *MPI* จังหวัด ตรงนี้จะเป็น *one stop* เลย เรื่องลงทุนของต่างชาติทั้งหมด จบที่จุดเดียว เพราะงั้น มันจะไม่ซับซ้อน”

“อย่างบีโอไอของเราเนี่ยไม่ใช่ ถ้าคุณได้สิทธิคุณมาบีโอไอ ถ้าคุณไม่ได้สิทธิ คุณไปอีกช่องหนึ่ง แล้วมันไม่เป็น *one stop* แล้วมันจะรวมกัน และทำอะไรเวียดนาม มันทำไม่ได้ เพราะว่าทุกคนจะมีอำนาจตัวเองอยู่ในมือ จุดริชาที่มันเกิดได้นี้ รัฐบาลทุกก้อน โป้ง บีโอไอดูแล *immigration* กับแรงงานต้องมาอยู่ตรงนี้ แต่ว่าเค้าไม่ได้โอนอำนาจเราไป เราไม่ได้ไปเอาอำนาจเขา มา แต่ว่าคุณมานั่งทำงานตรงนี้ ออฟฟิสนี้บีโอไอดูแล แต่คุณก็ยังมีอิสระ คุณไม่ได้ *authorize* อำนาจ

อันนี้มันเป็นเรื่องอำนาจแล้ว มันเป็นเรื่องของประวัติศาสตร์ที่ทุกคนมีอำนาจอยู่ในมือ คอมมู ถ้ารัฐบาลไม่สั่ง เรื่องอะไรเขาจะมานั่งกับบีโอไอ เป็นหน่วยงานรัฐ ที่เท่าเท่าเท่ากัน กระทรวงพาณิชย์เค้ามีหน้าที่ register เราจะไปเอามาเราก็ไม่ยาก”

“เราถูก *limit* เรื่องคน แต่งานมีมากขึ้น ก็เลยมีไอเดียเรื่องไอซีขึ้นมา เพื่อการ *outsource* เดิมที่เรา *outsource* ไปให้ *IBM* นะ *IBM* บอกขาดทุน ขอเลิก ถามว่าเมื่อทุกอย่างออกไปจากออฟฟิศแล้ว คุณจะเอากลับเข้ามา มันก็ทำไม่ได้ ในเมื่อไม่มีคนทำ เราก็ต้องตั้งเป็นสมาคมขึ้นมา ซึ่งมันก็ทำได้ดีกว่า *IBM* แล้วตอนนั้นมันก็มีการเปลี่ยนแปลงไปเรื่อยๆ เราก็ต้องมีการพัฒนา อะไรที่หลงทำไม่ได้ เราก็จะผลักไปให้ไอซี เป็นคนรับ แต่มันก็ต้องใช้เวลา คนที่จะมาทำมีลักษณะที่แตกต่าง ตอนเริ่มต้น ก็คงจะยังทำไม่ได้หมด ที่นี้ก็ขึ้นอยู่กับหากคน เพราะเราเองก็ยังไม่เคยทำ เพราะถ้าทำจริงๆ คนบีโอไอก็ต้องไปเป็น *instructor* เราเองก็ยังไม่ได้เริ่ม เพราะเราเองก็งานเยอะ แต่ถ้าไม่เริ่ม ก็มีนักลงทุนบ่น ก็คิดว่าอันนี้จะทำให้มีความบั่นบั้นน้อยลง หรือเพื่อกันข้อครหา ก็มีคอนซัลท์รายอื่นๆ แต่เราก็ต้องไปทำให้เรตติ้งเค้า เพราะว่าดีก็มี ไม่ดีก็มี แล้วศูนย์วิจัยเราเนี่ย เจอคอนซัลท์บางราย เขาก็โดน *pressure* มากเลย มันไม่ดีอะ นิสัยไม่ดี”

“บีโอไอ เราคิดว่า เราแฟร์ เราให้ไม่ได้ถือเป็นไทย เป็นต่างชาติเลย ให้ก็ให้เหมือนกัน ไม่ให้ก็ไม่ให้เหมือนกัน เราไม่มีต่อรองเหมือนมาเลเซีย เหมือนสิงคโปร์ แน่นนอน อันนั้นคือต่อรอง ของเรานี้โปร่งใส ประกาศให้เหมือนกัน”

“การจะลด *red tape* มันเป็นไปได้หรือไม่ได้หรอก ทุกหน่วยงานมี *authorize* ของตัวเอง แล้วพอเป็นเรื่องของการลงทุน ที่ว่าจะแก้มันไม่ได้ ก็เพราะว่าทุกคนมีอำนาจอยู่ในมือตัวเอง สมมุติว่าต้องมีจุดอนุญาตหลายๆจุด แต่สามารถทำให้เป็นจุดเดียวได้ไหม ไม่ได้ แต่ *grouping* นี่พอมีโอกาส ยกตัวอย่างเช่น คุณไปตั้งโรงงานในนิคมที่เป็นส่งออกหรือเป็น *free zone* เรื่องกรมศุลกากร ปัญหาที่จะน้อยลง แล้วมันทำที่จุดเดียว เข้าออกที่จุดเดียว”

“*red tape* มีไหม มี ที่นี้ก็คืออยู่ที่แต่ละหน่วยงาน ต้องไป *reprocess* ที่บีโอไอที่ก็บ่นอยู่ตลอดเวลาว่า ทำไปทำไมนะ ถ้ายังงั้น เราก็ต้องเปลี่ยน บีโอไอก็ต้องพลิกวิธีให้ส่งเสริม ตอนที่มันยุ่งยาก เพราะเราให้ส่งเสริมเป็นโปรเจกต์เบส สิทธิประโยชน์แต่ละโปรเจกต์สิ้นสุดไม่เท่ากัน ถ้าเราให้เป็นคอมพานีเบส มันมีจุดดีจุดเสียต่างกัน จบแล้วจบเลย อะ ไรอย่างนี้นะ อันนี้เป็นระดับนโยบายมากเลย การให้เป็นโปรเจกต์เบส โปรเจกต์จบลง โปรเจกต์อื่นยังมี อันนี้ความยุ่งยากมันเกิดขึ้น อันนี้เป็นเชิงนโยบาย ที่ไม่รู้ใครจะมากิด แต่ที่บอกว่าการน่าจะเปลี่ยนได้แล้ว เพราะมันหยาบหยาบมากเลย เห็นด้วยตรงนี้ แต่ว่า แก้งัง ในส่วนที่เราทำอยู่ก็พยายามให้ง่ายขึ้น แล้วอย่างการยื่น ก็พยายามให้ยื่นออนไลน์มากขึ้น ไอ้ที่ต้องเดินทางเข้ามา พี่ว่าปกติก็ครั้งเดียวนะ”

“การที่มีออฟฟิศในต่างประเทศ เขาก็ดูภูมิภาค เขาจะเก็บข้อมูลเชิงลึกได้มากกว่า ก็ว่ามันจะต่อเนื่อง เค้าก็รู้ว่าสำนักงานต้องการอะไร สำนักงานที่แท้จริงคืออะไร บริษัทที่ปรึกษาจะไม่รู้ คือทำงานด้านอื่นด้วยแหละ และมีภาพของสำนักงานด้วยแหละ ของออสเตรเลีย เราเคยมีออฟฟิศ แล้วเราปิด เพราะว่าคนออสเตรเลียไม่สนใจประเทศไทยที่ไม่สนใจ เพราะว่าประเทศไทยมีความแตกต่างทางด้านกฎหมาย เค้าไม่เข้าใจกฎหมายเรา เป็นไปได้ เพราะมาเลเซียหรือสิงคโปร์ อังกฤษเคยปกครอง ฐานวิธีคิด แนวทางด้านกฎหมายเค้าจะเข้าใจง่ายกว่า ของเมืองไทยไม่ใช่เค้าจะไม่

เข้าใจ ก็ไม่มีธุรกิจ แล้วก็อย่างที่เรารู้ ประเทศใหญ่โดมากมาย เขาก็สามารถที่จะลงทุนในประเทศของเขาได้อยู่แล้ว ถามว่าจะตั้งใหม่ ก็คงต้องรอรัฐบาลใหม่ เพราะถ้ารัฐบาลชุดทักษิณอยู่นี้ จะตั้ง เพราะพอมือเฟี๊ยะ มีเทรดเยอะ การลงทุนมันเริ่มเห็นโอกาส คือที่ที่คิดว่ามีโอกาสนะ เพราะว่าในกลุ่มของยานยนต์ ยังไงเมืองไทยก็เป็นฮับอยู่แล้ว ตลาดคนทำชิ้นส่วน มันอยู่ตรงนี้ ออสเตรเลียไม่มาขายตรงนี้ จะไปขายที่ไหน เพียงแต่ถ้าเป็นอุตสาหกรรมอื่น จะเหนี่ยวยานยนต์คลาสเตอร์มันอยู่ตรงนี้ ชัพพอดตึงก็มีเยอะ เพราะยานยนต์ต้องใช้ชัพพอดตึงเยอะ ”

“เพื่อให้บีโอไอทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ต้องมีคนมาช่วย *outsource* งานบางอย่างออกไป ในส่วนข้อมูล มันไม่ได้เป็นปัญหามากสักเท่าไร ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการลงทุนนะ ไม่ใช่ข้อมูลเมซซิงนะ เมซซิงนั้นเป็นคนละเรื่องเลย ข้อมูลพื้นฐานมันหาได้อยู่แล้ว และเราเอง เพื่อให้มันลงทุนพอใจ ก่อนที่จะว๊อคเข้ามา เราพยายามจะเอาท๊อปอิตคำถามที่นักลงทุนอยากรู้ อยากถาม อยู่ในเว็บ จีนเว็บ แล้วเราก็อัปเดต อะ ไรอย่างนี้ มันก็ต้องเคลียร์ว่า ที่เราตอบ เราเข้าใจไหม ถ้าเข้าใจไหม มันก็ต้องมี *feedback* อะ เราก็พยายามทำอย่างนี้ อัปเดตขึ้นมาเรื่อยๆ ระดับหนึ่งก็แก้ไขปัญหาเบื้องต้น แต่ถามว่า ด้วยข้อจำกัดในเรื่องคน ซึ่งอันนี้เป็นนโยบาย ทำไม่ได้ ไม่ให้เพิ่มคน เราถึงใช้วิธี *outsource* ซึ่ง *outsource* ก็ต้องไปติดคนละกรอบ ไม่ใช่บีโอไอ วิธีที่ทำได้ขณะนี้คือ *outsource* เพราะเรามีข้อจำกัดเรื่องคน แล้วก็ด้วยเงื่อนไขที่เราเก็บคนที่เราอยากเก็บไว้ไม่ได้ อันนี้เป็นข้อจำกัดราชการทุกแห่ง ด้วยฐานเงินเดือนที่ต่างกัน ”

“ไม่ว่าต่างชาติหรือคนไทยก็บ่นเรา คนไทยก็บ่นว่าเราเอาใจต่างชาติ คุณอย่าไปฟังคำบ่นต้องมาดูที่ *process* ถ้า *timing* เดียวกัน ได้ ก็ต้องได้เหมือนกัน ดูที่พฤติกรรมอย่าดูที่คำบ่น ”

“สำหรับคนไทยที่บ่นว่าบีโอไอเปิดให้ต่างชาติเข้ามาแข่งกับคนไทย ต่อให้ไม่มีต่างชาติเข้ามา เขาก็ขายไม่ได้ พวกที่พูดอย่างนี้ เขาไม่ปรับตัวเอง ถ้าไม่ปรับปรุงเทคโนโลยีตัวเอง จะด้นแต่คนอื่น คนที่บ่นคือคิดแบบเดิม เดียวนี้มันโกลเบิลแล้ว โลกมันเปลี่ยนไปแล้ว แต่เค้ายังอยู่กับที่ ”

“เราเปิดสำนักงานบีโอไอในออสเตรเลียมาตั้งแต่ตอน *crisis* ปี 1997 แต่ไม่ได้หมายความว่าเราไม่สนใจออสเตรเลียนะ เรายังจัดคณะไปอยู่เรื่อยๆ แล้วเมื่อปลายสิงหาคม รัฐบาลที่ผ่านมา เรายัง *propose* ที่จะเปิดออฟฟิซใหม่ที่โน่น เรายังข้อเสนออยู่ในแผนของเราที่จะเปิดออฟฟิซที่ออสเตรเลีย ที่นี้เนื่องจากรัฐบาลเปลี่ยนไปแล้ว เราก็ไม่ทราบว่ตอนนี้ เรื่องจะไปยังไปถึงไหน แต่เราก็เสนอไปแล้ว ”

“การใช้ที่ปรึกษาในต่างประเทศ ถ้ามองในแง่งบประมาณก็อาจจะประหยัดกว่านะ แล้วก็คนที่ง้อเงิน เขาจะรู้ในภูมิภาค นั้นมากกว่าเรา ในแง่จริงๆแล้ว เรายังอยากเปิดออฟฟิซด้วย แต่ถ้ายังไม่เปิด เราก็ต้องใช้ที่ปรึกษา เพราะฉะนั้น มันก็คนละแบบ คือการที่เราเอาคนของเราไป เรายังอยากให้อคนของเราเรียนรู้ด้วย แต่การที่เราไปเปิดออฟฟิซ ไม่ได้หมายความว่า เราจะไม่จ้างที่ปรึกษา เราก็ต้องมี เพื่อช่วย ”

“ไม่มีความแตกต่างระหว่างการมีออฟฟิศกับการมีที่ปรึกษาในการดึงดูดนักลงทุน แต่เรายังไม่เคยประเมินชัดเจน แต่มันก็ไม่แตกต่างหรอก เพราะเวลาที่เรารู้จักไป ถ้าเราไม่มีออฟฟิศ ที่ปรึกษาก็จัดให้ได้อยู่แล้ว เราก็จะมีแผนกันอยู่แล้ว เพราะก็คุยกันอยู่แล้ว ว่าเราควรจะจัดแบบยังไง ไปที่ไหน เพราะงานที่ไม่มียออฟฟิศก็ไม่ใช่ปัญหา เพราะหน่วยงานที่เป็น *counterpart* เรามากกว่าที่มีส่วนที่จะช่วย ”

“สำหรับการเรียกร้องจากต่างชาติเรื่องการเปิดเสรีมากขึ้นเช่นด้านบริการนั้น เรารู้ว่าเราเปิดมากแล้วนะ คือเราต้องนึกถึงนะคำว่าถ้าเราเปิดหมดเลย โดยที่คนของเรายังแข่งขันไม่ได้ อีกหน่อย เราก็คงไม่มีอะไรเหลือเลย เพราะฉะนั้นในเรื่องของการบริการ เรามีบางประเภทกิจการเท่านั้น ที่เราคิดว่ามันควรจะเป็นของไทย คือบัญชีหนึ่ง บัญชีสอง เพราะฉะนั้น จริงๆแล้วเมื่อเทียบกับที่อื่น ที่ที่เราค่อนข้างจะเปิดมากนะ อย่าง *bank* นี้ เราเปิดมากเลยตั้งแต่ *crisis* แต่เดิมเราให้แค่ 25% เดียวนี้เปิดมากแล้ว จริงๆแล้วในทางปฏิบัติ เป็นต่างชาติหมดแล้ว แม้ว่าไม่ได้เปิดให้ 100% แต่ไทยก็กลายเป็น *minority* คูเหมือนจะถือได้ 25% ”

“การที่นักลงทุนบ่นว่าได้รับยกเว้นภาษีอากรขาเข้าจากบีโอไอแล้ว แต่ไปกรมศุลฯ แล้วเขาบอกต้องเสียภาษี ตรงนี้เค้าอาจจะไม่เคลียร์มั้ง ที่บีโอไอบอกว่าได้คือได้เฉพาะที่บีโอไอ approve ไม่ได้หมายถึงว่าทั้งหมด สมมุติเราบอกว่าให้เอาเครื่องจักรและอุปกรณ์เข้ามาได้ แต่ว่าเครื่องจักรอุปกรณ์นั้นจะต้องไม่มีผลิตในประเทศ ถ้าสมมุติว่าขาย *master list* ทุกชิ้นที่บีโอไอ approve ใน *list* กรมศุลฯ ก็ปล่อย แต่ถ้าอันไหนเราไม่ได้ approve ก็ต้องเสีย ”

“ถ้าบ่นว่ามี *red tape* ในระบบราชการมาก ทุกหน่วยงาน เพราะยังเป็น *paperbase* อยู่ เรากำลังจะใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาช่วยในเรื่องการปล่อยวัตถุดิบ เครื่องจักร แต่ว่ายังบังคับต้องมีหลักฐาน ปัญหาที่มีกับกรมศุลฯ ก็มีกันทุกประเทศ ไม่ใช่ประเทศไทยประเทศเดียว ”

“บีโอไอไม่ใช่หน่วยงานที่เบ็ดเสร็จ บางครั้งเราก็คงอยากจะทำปัญหาให้นักลงทุน แต่ก็ทำไม่ได้ บางตัว เช่นมีนักลงทุนออสเตรเลียมาทำ *logistic* แล้วเขาก็มี *returnable container* ส่งให้ลูกค้าเสร็จ ก็จะเอากลับ ไปแพคให้รายอื่น ในแง่ของเรา เราก็คงอยากจะช่วย แต่ด้วยอำนาจของเราไม่มี เพราะว่าไอคอนเทนเนอร์อันนี้นั้นมีภาษีเกิดขึ้น ซึ่งเราก็ไม่สามารถทำอะไรให้ได้ กรมศุลฯ เขาบอกว่า ต้องมีภาษี บีโอไอมีคณะทำงานที่พยายามจะแก้ปัญหาให้นักลงทุน คุยกันระหว่างกรมศุลฯ สรรพากร แล้วก็บีโอไอ เพื่อที่จะแก้ปัญหาให้ ก็ว่ามันไม่เบ็ดเสร็จ เราก็คงต้องการที่จะทำให้มันเบ็ดเสร็จ คือเข้าใจว่าบางทีกระบวนการของ *procedure* ต่างๆที่เราต้องมายื่นกับเรา มันยุ่งยาก ประเภทของกิจการมันก็มีวิวัฒนาการ มีพัฒนาการไปเรื่อยๆ อย่างกิจการ โลจิสติก เดียวนี้มันก็ไม่เหมือนกับในอดีตแล้ว แต่ว่าระเบียบมันตามไม่ทัน เมื่อถึงเวลาต้องแก้ปัญหา ก็ต้องแก้ในกรอบที่บีโอไอสามารถทำให้ได้ เหมือนอย่างเขาไปทำ *IPO International Procurement Office* แบบที่เขาจัดหาแล้วส่งไปให้ อะไรที่เราพอจะอะลุ่มอล่วย ที่พอจะมาจัดให้ได้ภายใต้กฎของบีโอไอได้ เราก็ให้ แต่ว่าอันนี้ กรมศุลฯ ก็จะมองคนละแบบกับเรา เค้าก็มีหน้าที่หนึ่ง คือหน้าที่เขาต้องหาเงินเข้าประเทศ ”

“ถ้ามีการเอาเงินเข้ากระเป๋า ก็ควรจะต้องมีการร้องเรียน ตอนนี้เขาก็จะทำ *E Custom* กันอยู่แล้ว มันก็ยุ่งเหมือนกันแหละ เพราะว่าคอมพิวเตอร์มันไม่ได้ฉลาดแสนรู้ไปกว่าคนสักเท่าไร เพราะเราต้องป้อนข้อมูลมัน เพราะอย่าง *manual* ถ้ามั่นใจได้ก็เลยกันว่าใช้ได้ แต่ *E* นี่ไม่ใช่ล่ะ ถ้าไม่ใช่มัน *reject* หหมดเลยนะ เราก็กำลังปวดหัวอยู่เหมือนกัน เพราะว่าเราต้องคิดกับกรรมสูตรในเรื่องวัตถุติดกับเครื่องจักร ”

“เรื่องที่ต้องมีผู้ถือหุ้นเจ็ดคน ไม่ใช่แค่เอกสารเสียเงินหรอก ชาตินี้กับมัน ว่าทำไมต้องเจ็ด เท่าที่ทราบ กฎหมายไทยไปลอกมาจากกฎหมายธุรกิจเยอรมัน ในอดีตในเยอรมัน เขาเจ็ดคน ปัจจุบันเขาปรับไปแล้ว แต่เรายังไม่ได้ปรับ อันนี้ก็ต้อยอมรับ แต่เราก็คิดว่าเจ็ดคนนี่มันไม่ได้เป็นปัญหาอะไรหรอก คุณก็ไปหาใครมาหุ้นสองหุ้นก็ได้ แต่ก็คือกฎหมายก็ยังไม่เปลี่ยนแปลง นั่นคือยอมรับว่า จริงๆแล้วคนอื่นเขาเปลี่ยนไปแล้ว เรื่องนี้เป็นเรื่องของกระทรวงพาณิชย์ เขามีคณะทำงานซึ่งบีโอไอก็มีตัวแทนอยู่ในนั้นด้วย เคยแจ้งให้ผู้แทนเราเสนอเข้าไปบ้าง เป็นเสียงสะท้อนของนักลงทุนที่บ่นมา ส่วนที่ว่าทำไมต้องเป็น 51% ก็ต้องถือว่าประเทศเรายังไม่ได้เป็นประเทศพัฒนา บางประเภทกิจการเราต้องการเก็บไว้ แต่ว่าบางประเภทก็ไม่ค่อยมีเหตุผลหรอก คือจริงๆแล้ว เราควรจะ *revise* บางประเภทกิจการที่ตั้งสิบลีบปีมาแล้ว เรายังกำหนดอยู่อย่างนั้น แต่ถามว่าบางประเภทเรายังต้องควรมีไว้ไหม อย่างประเภทกิจการอุตสาหกรรม ส่วนใหญ่เราเปิด ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็ทำได้อยู่แล้ว ”

“ปัญหาเรื่องการขาดแคลนแรงงาน รัฐบาลชุดนี้เข้าใจ เพราะเราก็ถูก *complain* มากเลย *technician* เราก็ขาดแคลน ตอนนี้เขาจะมีประสานกับสถาบันต่างๆ ซึ่งบีโอไอก็เคยทำมา เราอยู่ตรงนี้ เราเข้าใจว่านักลงทุนต้องการอะไร แต่นักลงทุนก็ต้องแจ้งเรา คุณจะมาลงทุนคุณต้องการแรงงานอะไร ประเภทอะไรบ้าง เราจะได้ประสานกับทางสถาบัน เพื่อจะได้ผลิตนักศึกษาเข้ามาในตลาด ให้ได้สอดคล้องกับความต้องการ อันนี้อยู่ในแผนที่รัฐบาลทำ ”

“รัฐบาลไม่ได้สนับสนุนแรงงานไทยช่างไทยไปนอก มีแต่ส่งเสริมว่าทำยังไงให้คนไทยที่มีความสามารถกลับมามีประเทศ ในอดีตเคยมี ที่แรงงานไทยไปต่างประเทศ แต่ปัจจุบันนี้ไม่มีนโยบายอันนั้นแล้วนะ ”

“คำตอบที่ว่าบีโอไอเอาใจต่างชาติ ไม่สนใจนักลงทุนไทยนั้น เป็นการเข้าใจผิดของนักลงทุนไทย อย่างเวลาเราประชาสัมพันธ์ออกไป เวลาบอกว่ามีการลงทุนในโครงการต่าง ๆ นั้น หลักเกณฑ์ของการทำฟาร์มมันต้องใหญ่ เราก็คงจะไม่ค่อยได้โปรเจกต์ใหญ่ๆ ภาพอันนี้นั่นก็ติด คนอ่านหนังสือ ก็บอกว่าบีโอไอให้ส่งเสริมแต่บริษัทใหญ่ๆ บริษัทข้ามชาติ เวลาเราไปเดินสายตามต่างจังหวัด เรบอว่าด้านหนึ่งก็ขอส่งเสริมได้แล้ว หลายคนก็ไม่เคยรู้เลย มันอาจจะเพราะว่าเราอ่อนประชาสัมพันธ์ในประเทศ คือปกติเราอนุมัติโครงการอยู่ทุกสัปดาห์ ก็ไม่ได้เป็นข่าวอะไร ส่วนใหญ่ก็จะเป็นข่าวเวลาประชุมบอร์ด แล้วโปรเจกต์ที่เข้าบอร์ดก็เป็น โปรเจกต์ที่เกิน 750 ล้านบาท มันก็เป็นโปรเจกต์ใหญ่หมด ภาพมันถึงออกมาเป็นอย่างนั้น ”

“บางทีนักลงทุนไทยโวยวาย ส่วนหนึ่งอาจจะไม่รู้ ว่าบีโอไอให้ส่งเสริมรายเล็ก ๆ ขนาดนี้ ส่วนหนึ่งรู้แต่ไม่ขอ เพราะคุณ ไม่มี *good governance* ในบริษัทของคุณ คุณมีปัญหา 2 ปัญหา คุณก็ *enjoy* เพราะว่าถ้าคุณมาอยู่บีโอไอคุณต้องมี

บัญชีเดียว นั่นก็เป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้รายเล็ก ๆ ไม่มาขอส่งเสริม เพราะฉันก็เลี้ยงภาษีได้อยู่แล้วนี่”

“เวลาจดทะเบียนบริษัท เราจะแนะนำให้บริษัทต่างชาติไปหา *law firm* ไปช่วยจดให้เขา เพื่อให้จดให้ *cover* ให้หมด กิจกรรมอะไรที่คุณอาจจะทำในอนาคต ไม่ได้หมายความว่าคุณแพลนที่ทำตอนนี้ แต่เมื่อจะทำในอนาคต ก็ให้จด *cover* ให้หมด คนไทยจะเข้าใจ แต่ถ้าเป็นฝรั่ง แล้วไปทำเอง คุณอาจจะจดไม่ครบ ตอนนี้อย่าไปจด ไปทำ ซึ่งไม่ได้อยู่ในใบที่คุณจดไว้ แล้วคุณไม่ได้บอกว่า你会ทำอันนี้ คุณก็คิดแล้ว อันนี้หรือเปล่า ที่ว่าคนไทยไม่ได้จดแต่ก็มาขอได้ บางทีคนไทยชี้แจงเจ้าหน้าที่ได้ถนัดปาก เจ้าหน้าที่ก็จะบอกว่านี่นี่นี่ แต่ฝรั่งบางทีมันไม่ถนัดปาก อันนี้พี่คิดเองนะ เพราะว่าจากหลายบริษัทต่างชาติที่มีปัญหา ก็คือจดไม่ครบ คุณอาจจะจดไว้สืบลับกว่ากิจกรรมก็ได้ แต่คุณยังไม่ทำ ก็ไม่เป็นไร แต่บางทีฝรั่ง ถ้าไม่ทำ ก็ว่าฉันจะจดไปทำไม่ละ ก็อาจจะเป็นได้ แล้วพอตอนหลังคุณทำขึ้นมา คุณก็ไม่อยู่ในข่ายที่คุณจดไว้ คุณก็ผิดแล้ว หรือบางครั้งก็อาจมีการใช้ *judgement* ส่วนตัว คนนั้นรู้จักคนนี้ดี รู้ว่าเขาเป็นยังไง ก็โอเค ก็อาจจะหยวนๆ อันนั้นก็อาจเป็นไปได้”

“เราเคยพยายามประสานงานกับกระทรวงต่างๆในอดีต เพื่ออำนวยความสะดวกให้นักลงทุนมากขึ้น แต่มันก็ไม่ *work* เราเคยทำ *one stop service* ที่บีโอไอ ทั้งกรมโรงงานก็ให้ *factory license* อะไรต่อมิอะไร แต่ว่ามันก็ไม่ *work* ปัญหา มันก็คงอยู่ที่แต่ละหน่วยงานไม่ยอมเสียอำนาจของตัวเอง อย่างสมมุติว่าอำนาจในการให้ *factory license* เป็นของกรมโรงงานแล้ว ที่เราทำได้ *one stop service* คือ *working permit* กับ วิชา ก็ถือว่าโอเคแล้ว ที่ทางตอมอกับกรมโรงงานเขามาอยู่ในอาคารเดียวกับเรา แต่ว่าอันอื่น มันเป็นอำนาจของแต่ละหน่วยงานเขา มันยาก เราเคยคิดจะทำ แต่มันไม่ *work* มันไม่ได้ ฝรั่งบอกว่ามาลงทุนเมืองไทยยาก เราก็เข้าใจ”

“เราดูแลกลุ่มนักลงทุน โดยเฉพาะที่มาจากออสเตรเลีย ในการจัดหาสถานที่ตั้ง จัดหาบุคลากรให้ด้วย ที่จะมาร่วมลงทุน รวมไปถึงด้านการตลาด กฎหมาย ทุกๆอย่าง ทุกๆด้านที่เขาสนใจ นอกจากกลุ่มออสเตรเลียที่ทางเราดูแลแล้ว ยังมีโต๊ะตลาดใหม่ พวกรัสเซีย บราซิล เซาท์แอฟริกา ด้วย ในกลุ่มของลาตินอเมริกาคือแล้ว ก็ยุโรปตะวันออก อันนี้คือกลุ่มตลาดใหม่ที่เรามองถึง แล้วก็ยุโรปด้วย”

“นักธุรกิจออสเตรเลียมีฝีมือเยอะมาก คำถามมากกว่านักลงทุนกลุ่มอื่น อยากจะบอกว่า เขาไม่ได้ทำการศึกษาอะไรมาเลย คือมาแบบศูนย์ คือจากประสบการณ์ มีพอ. การตลาด ไปมีขั้วขึ้นมาเมื่อเดือนที่แล้ว แล้วก็มีการลงทุนที่คิดสอยห้อยตามเข้ามา คำถามเขาก็จะส่งมาทางอีเมล เรายังก็ต้องค้นหาให้เขาตั้งแต่ศูนย์เลย ยกตัวอย่างคือ สนใจอยากจะทำธุรกิจด้านนี้จะผลิตสปริง เชฟไฟให้กับกลุ่มอุตสาหกรรมยานยนต์ ถามว่าตัวเค้าเองจะต้องเริ่มจากจุดไหน ก็เขาไม่ได้มีอะไร ไม่ได้มีความรู้อะไรเลย เกี่ยวกับประเทศไทย ช่วยบอกสั้นหน่อย หาพาร์ทเนอร์ให้ด้วย เราก็จะต้องหาให้ วัตถุประสงค์จากที่ไหน รู้สึกว่าหนักหนาสาหัสเหมือนกัน เพราะว่าต้องคิดกันนาน ต้องจัดโปรแกรมให้ด้วย และข้อจำกัดของเขาก็คือ เขาอาจจะไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับบริษัทอื่นที่เขาอาจจะสนใจอยู่แล้วในประเทศไทย แต่ไม่รู้ว่าจะตั้งอยู่ไหน เหมือนกับว่ารู้ว่าซื้อโน้นนะ คนอื่นบอกมา บอกว่า ถ้าจะไปประเทศไทยนะ ไปคิดต่อรายนี้นะ รู้จักแต่ชื่อเค้า แต่ไม่รู้ว่าเป็นบริษัทที่เค้าทำอยู่นะ เป็นบริษัทอะไร ที่ตั้งก็ไม่รู้ เราก็ทำให้ นักลงทุนประเทศอื่น ไม่ค่อยมีแบบนี้ มีความรู้สึกว่าเขาทำการศึกษามาก่อนข้างคี่”

“นักลงทุนประเทศอื่นจะผ่านคอนซัลท์ มีแต่ออสเตรเลียไม่ผ่านคอนซัลท์ ออสเตรเลียหวังให้เราเป็นคอนซัลท์ให้เลย ไคเร็กซ์ แต่เราเข้าใจ เพราะมันหน้าที่ของเราอยู่แล้ว เรายินดี แต่มันอาจจะหนักหนาสาหัสชนิดหนึ่ง เพราะเราก็มีงานประจำของเราอยู่แล้ว เท่ากับว่า งานส่วนนี้มันเป็นงานที่มันแตกหน่อออกมา แล้วมันก็ค่อนข้างจะรับภาระ มันค่อนข้างจะเรื้อรัง มันไม่ใช่ว่ารับมาเป็นโปรเจกต์หนึ่งแล้วเคลียร์เสร็จในทันที แต่ของเค้าเนี่ยะ คำถามหนึ่งเสร็จ สองสาม สี่ ห้า ตามมาเรื่อยๆ เรื่อยๆ จนถึงปัจจุบันนี้ ยกตัวอย่างนักลงทุนรายนี้ที่บอกว่า มาหาพาร์ทเนอร์เนี่ยะ ผลิตสปริงนี้ นะ ตอนนี้เนี่ยะ เพิ่งกลับไปเมื่ออาทิตย์ที่แล้ว ข้อมูลได้เรียบร้อยแล้ว ตอนนี้กำลังทำ due diligent อยู่ ก็ถามกลับมาอีกว่า เค้าจะเชื่อใจพาร์ทเนอร์เค้าได้มากน้อยแค่ไหน ใครการันตีให้ได้ ประเทศไทยมีหน่วยงานไหนไหม หรือบีโอไอมี เซอร์วิสในด้านนี้ไหม ที่จะการันตีให้ ซึ่งบีโอไอไม่มีการันตีในเรื่องของเครดิตหรือความน่าเชื่อถือของบริษัทนี้ บีโอไอคงไปการันตีไม่ได้ ถูกไหมคะ เค้าก็ต้องสร้างสัมพันธ์กับบริษัทนี้ก่อน ถึงจะรู้ พอเข้าขั้นไฟนอลแล้ว ฉะนั้นจะร่วมทุนกับเรอนะ แต่ตอนนี้เหมือนกับจะให้เราทำ due diligent ให้เลย วนาคัน ”

“จะถามว่าเกินหน้าที่ไหม มันก็อยู่ในขอบข่ายที่จะทำได้ แต่ถ้าจะเอาเร็วก็คงไม่ได้ เพราะเราก็คาดผู้ชำนาญการทางด้านนี้ จริงๆบุคลากรของเรามีเยอะ แต่มันจะมีบางคนที่อาจจะทำหน้าที่นี้ได้ ไม่เท่ากับจำนวนของบุคลากรที่เรามีอยู่ คือบุคลากรเนี่ยะ ปริมาณมี แต่คุณภาพก็อีกเรื่องหนึ่ง คืออยู่ที่ตรงนั้น ปัญหาอยู่ที่ quality ไม่ใช่อยู่ที่ quantity ปริมาณเรามีเพียงพอ ”

“นักลงทุนออสเตรเลียถือเป็นสัดส่วนที่น้อยมาก ไตรมาสหนึ่งอาจจะมีหนึ่งหรือสองรายเอง ถ้าปีหนึ่งก็มีน้อยมาก อาจจะทำได้หกด้วยซ้ำ ที่เข้ามาลงทุนเนี่ย ”

“สำหรับขอบข่ายงานและกิจกรรมสำหรับออสเตรเลีย คือเราร่วมกันจากไม่รู้จักใครเลย แต่เราก็จะมีเครือข่ายที่เรารู้จัก เช่นสถานทูตออสเตรเลีย ออสเตรเลีย เค้าก็เป็นพาร์ทเนอร์ให้เราอยู่ หลักๆก็คือการจัดมิชชั่นนี้แหละ เป็นงานหลักที่จะไปดึงดูดนักลงทุนกลุ่มนี้เข้ามาประเทศเรา จริงๆแล้วเราไม่ได้มีออฟฟิซอยู่ที่นั่น ขึ้นแรกเลย เรายังต้องปรึกษาออสเตรเลียให้เขาช่วยติดต่อหรือประสานงานหน่วยงานให้ เราสัมพันธ์กับออสเตรเลีย กับกรมส่งเสริมการส่งออกที่ ชิดนิย หรือ ดีอีพี แล้วก็ที่ปรึกษา เป็นอย่างนี้เพราะตัวเราไม่ได้ลงไปอยู่ตรงนั้นไง เราไม่ได้อยู่ในพื้นที่ เราไม่รู้จักรใครทั้งสิ้น เรายังได้รับคำแนะนำ อ้าว บริษัทนี้ ไปสิ รวมไปถึงการจัด seminar จัดสัมมนาแล้วก็จัด one on one meeting ก็คือบริษัทที่นั่นที่เขาสนใจจะมาคุยกับบีโอไอ หรือสนใจจะมาลงทุนผ่านบีโอไอ นั่นคือช่องทางหลักๆเลย ที่บีโอไอ จะเริ่มไปเจาะกลุ่มนักลงทุนนี้เข้ามา ”

“หลังจากนั้น ก็โดยที่เค้าแลกเปลี่ยนนามบัตรอะไรกัน คนที่มีความสนใจจริงๆเท่านั้น ถึงจะ walk in เข้ามา หรือเดินทางมาเมืองไทยด้วยตัวเอง ก่อนเดินทางมาเมืองไทย เค้าก็จะติดต่อเราทางอีเมล เพื่อให้เราช่วยจัด โปรแกรมให้เค้า เค้าก็จะ raise ขึ้นมาว่า ฉะนั้นสนใจจะมาลงทุนด้านนี้ ด้านนี้ ช่วยหาพาร์ทเนอร์ให้หน่อย หาสถานที่ที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นในนิคมอุตสาหกรรม หรือนอกนิคมอุตสาหกรรม ที่ยุคความันมี possibility ที่เค้าจะมาลงทุนได้ เรายังจัด โปรแกรมให้เค้า ก็ได้รับข้อมูลมาจากเค้า ว่าเค้าจะมาวันละ อะไประมาณนี้ รวมไปถึงการจัดหารถ หรือแท็กซี่ และอื่นๆ ซึ่งอาจจะไม่เกี่ยวกับธุรกิจโดยตรง โรงแรมแนะนำให้ด้วยนะ รหาให้ translator ถ้าไม่มี หาให้ เนี่ยะ ทั้งหมดนี้

เป็นบริการฟรีหมด รถนี้อาจจะไม่ฟรี เจ้าต้องจ่ายเอง เพราะว่าบีโอไอไม่ได้มีงบในลักษณะนั้น แต่ว่าหมายถึงว่า การโทรศัพท์ติดต่อกับบริษัท อะไรเนี่ยะ เราเป็นคนทำทุกอย่าง ก็ถึงบอกว่า หนัก เพราะว่า เจ้าหน้าที่ที่โต๊ะ ถ้าหลักๆ ก็ มีอยู่คนเดียวนี้แหละ ”

“ออสเตรียนี่ดีมากเลย ก่อนข้างจะ nice และให้ความร่วมมือดี อาจจะเป็นเพราะว่าเราก็ช่วยเหลือเค้าด้วย เราก็ให้ข้อมูลเค้าด้วย บางทีเค้ามีนักลงทุนจากออสเตรียมา เค้าก็พามาหาเรา มันก็ต่างแลกเปลี่ยน เค้าจะให้ข้อมูลว่ามีบริษัทไหนในออสเตรียที่สนใจ แล้วเราก็จะป้อนข้อมูลให้คอนซัลท์ของเราที่นั่นอีกที หรืออย่างของกระทรวงพาณิชย์ เค้าก็จะให้ข้อมูลเรามา เราก็ป้อน ไปให้คอนซัลท์ เพราะเรา มีคอนซัลท์แล้วนี่ เราก็จะใช้คอนซัลท์ให้เป็นประโยชน์ ”

“คอนซัลท์ที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน เท่าที่รับฟังจากผู้ใหญ่ ถือว่าโอเค ช่วยเหลือเราได้เยอะ ในเรื่องของการจัดโปรแกรม ก็คือเบาแรงเราไปได้เยอะมาก ”

“เรามีเป้าหมายเช่นว่า ในแต่ละปี มีนักลงทุนเข้ามาที่ราย แล้วเราก็ตั้งเป็นเปอร์เซ็นต์ว่า จะต้องให้สูงกว่าปีที่แล้ว สิบ หรือยี่สิบเปอร์เซ็นต์ อะไรประมาณนี้ ก็คือตั้งในลักษณะนั้น เราดูเป็นเม็ดเงินเป็นหลัก โดยนับที่มานะๆ คือถึงขั้นยื่นใบสมัครเลย แต่ตัวเลขโดยรวมจากออสเตรียก็ยังไม่น่าพอใจ เราอยากได้มากกว่านั้น ตั้งแต่มี TAFTA ก็มีนักลงทุนออสเตรียเข้ามาเพิ่มขึ้น ที่เพิ่มขึ้นน่าจะเป็นเพราะเราใช้ strategy ในการรุก ในเชิงรุก คือออกมิชชั่นบ่อยขึ้น อะไรแบบนี้ แต่ก่อนไม่มี ”

“อุปสรรคปัญหาในการทำงานกับนักลงทุนออสเตรีย ก็คงจะเป็นคำถามที่เค้าส่งมาให้เรา คือบางคำถามมันอาจจะไม่เกี่ยวกับบีโอไอ บีโอไอก็คงจะต้องส่งต่อ มันก็อาจจะต้องใช้เวลานานิดหนึ่ง เราก็ไม่รู้ว่เค้าพอใจหรือไม่พอใจตรงนั้น แต่เค้าก็ค่อนข้างจะ response ดี โดยรวมๆ ก็ไม่น่าจะมีปัญหาอะไร เพราะเค้าค่อนข้างจะ nice และเข้ากับเราก่อนข้างจะไฉ่่ายกว่า กับประเทศอื่น อย่างของอเมริกา หรือยุโรป บางทีเค้าอาจจะ strict นิดหนึ่ง แต่ออสเตรียไม่ ออสเตรียนี่คือ เรื่อยๆ เวลาที่มีคำถามมา เค้าก็ส่งกลับไป เค้าก็ขอบคุณกลับมา มี response กลับมาในทางที่ดี ในขณะที่ประเทศอื่นเนี่ย ถ้าเกิดว่าส่งคำถามมา ส่งกลับไป เค้าก็อาจจะเงียบ ”

“ปัญหาที่นักลงทุนออสเตรียบ่นมาคือการกรอกใบสมัคร คือออสเตรียมักจะทำเอง ไม่ค่อยจ้างคอนซัลท์กัน การกรอก application form ยอมรับว่ามันอาจจะ complicate มันอาจจะยุ่งยากนิดหนึ่ง สมมุติว่าทำการผลิต ผลิตภัณฑ์อะไรก็แล้วแต่ เค้าก็ต้องมี flow chart ว่าคุณผลิตยังไง เครื่องจักรตัวไหน ใช้ในกระบวนการนี้ โอเค เข้าใจว่ามันยุ่งยาก เค้าก็คงไม่อยากจะมารอกในสิ่งเหล่านี้ ในขณะเดียวกัน เค้าก็ไม่ได้จ้างคอนซัลท์ ซึ่งมันก็แน่นอนว่าเค้าก็ต้องทำเอง ก็โอเค ถ้ากรอกมาไม่ครบ ไม่สมบูรณ์ เจ้าหน้าที่เค้าก็ไม่สามารถรับ application form คุณได้ คุณก็ต้องเอากลับไปแก้ไข มันก็จะเสียเวลาตรงนี้แหละ ที่เค้าบ่นมา ”

“เรื่องการกรอก *application form* ก็ขอให้มีใจเป็นกลางกับบีโอไอด้วย บางทีนักลงทุนกรอกก็สักแต่ว่ากรอก จริงๆ แล้ว ทางที่ดีควรมาคุยกับเจ้าหน้าที่ก่อน เค้าจะแนะนำ การกรอกให้ด้วย อาจจะเป็นเพราะนักลงทุนเค้าไม่อยากบินมา อย่างนี้ก็ติดต่อกันทางอีเมล บางทีก็ติดต่อกันไม่รู้เรื่อง เพราะว่ามันต้องใช้ภาษาอังกฤษกันในการสื่อสาร ภาษาที่ถือว่าเป็นอุปสรรคหลักเหมือนกันนะ สำหรับเจ้าหน้าที่ซึ่งเค้าอาจจะไม่คุ้นเคย อันนั้นหนึ่ง เพราะฉะนั้น มันก็เป็นปัญหาหนึ่งว่าทำไม ส่งกลับไปกลับมาแล้ว จันก็ยัง *submit* ไม่ได้เสียที ประเด็นนั้นด้วย ”

“สำหรับนักลงทุนที่ได้รับส่งเสริมจากบีโอไอ เราจะอำนวยความสะดวกให้ในการขอวีซ่าและ *work permit* ภายในสามชั่วโมง เพราะเรามีหน่วยวีซ่าของเราตั้งอยู่ นี่ถือเป็น *one stop service* ที่บีโอไอจะอำนวยความสะดวกให้กับนักลงทุน เขาจะได้สองปี ส่วนมากญี่ปุ่นจะขอตรงนี้ก็กัน ของออสเตรเลียมีน้อย และก็คนญี่ปุ่นนั่นแหละที่จะชมเชยเรา ตรงนี้ต้องได้รับส่งเสริมจากบีโอไอก่อน ถึงจะขอตรงนี้ได้ แต่ก็มีอะลุ่มอล่วยมากกว่านั้นอีก คือสมมุติว่า ถ้ายังไม่ได้ รับส่งเสริมจากบีโอไอ แยกยื่น *application form* แต่คุณอยากจะเข้ามา *survey* ดูซิว่า ตลาดมันเป็นยังไง โลเคชันมันอยู่ตรงไหน ตรงนี้ก็ขอได้ ขอได้เหมือนกัน ก็อำนวยความสะดวกให้ด้วย ”

“มีนักลงทุนออสเตรเลียรายหนึ่ง จะมาลงทุนจริง แต่จะเอาคนอื่นเข้ามาด้วย คนอื่นในที่นี้หมายถึงว่าเป็นผู้หญิงหนึ่งคน ซึ่งไม่ได้มีความสัมพันธ์ในแง่ที่ว่ามาทำงานร่วมกัน หรือว่าเป็นคู่ชีวิตหรือเปล่า แต่ว่าจะขอใช้สิทธิตัวนี้ จะขอวีซ่า เพื่อให้ผู้หญิงคนนี้เข้ามาอยู่กับเค้า ภายในระยะเวลาสองปี ถามว่า ตรงนี้บีโอไอช่วยได้ไหม บีโอไอช่วยไม่ได้ ก็คงต้องไปขอ *tourist visa* เองนะคะ แล้วก็แนะนำเค้าไปในลักษณะนั้น เพราะว่าบีโอไอให้คือ *main purpose* ของคุณคือ มาทำธุรกิจเท่านั้น ”

“สิ่งที่อยากจะให้มีการปรับปรุงสำหรับคนทำงานที่นี้คือ ข้อมูลยังไม่เพียงพอ เจ้าหน้าที่ที่ทำอยู่ก็ไม่พอ จริงๆมันมีโต๊ะของมันเป็นอยู่แล้ว แต่เจ้าหน้าที่ที่อยู่โต๊ะไม่ได้รับการ *assign* ให้ทำ คือปกติที่นี้ คือว่าใครทำได้ คนนั้นก็ทำไปตลอด คือถ้าทำได้ ก็ทำไป คนอื่นก็เลยไม่ได้รับโอกาสมาทำตรงนี้ หรือมาช่วยเหลือตรงนี้ โต๊ะออสเตรเลียมีสิบคน โต๊ะนี้รับผิดชอบออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ และอาเซียน เพราะฉะนั้นคนที่อยู่ดูออสเตรเลียจริงๆ ก็จะมีน้อย ”

## 6 สำคัญ - เหตุผลที่นักลงทุนชาวออสเตรเลียเลือกลงทุนในประเทศอื่น และปัจจัยที่อาจทำให้ตัดสินใจเลิกกิจการในประเทศไทย

เหตุผลที่ออสเตรเลียเลือกลงทุนในประเทศอื่นก็เป็นเหตุผลเดียวกับที่เลือกประเทศไทยคือ ความขาดแคลนและต้นทุนสูงทั้งวัตถุดิบและแรงงาน ส่วนจะเลือกลงทุนในประเทศใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับ ต้นทุนการผลิต ความพร้อมของแรงงานที่มีทักษะในอุตสาหกรรมนั้นๆ และอุตสาหกรรมสนับสนุน โอกาสทางการตลาดในประเทศนั้น และสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก การมีคนรู้จักในประเทศนั้นๆ เพื่อช่วยหาธุรกิจ ความไว้วางใจ และคอนเนกชันจะมีความสำคัญมากเป็นพิเศษ

### 1. เหตุผลที่นักลงทุนชาวออสเตรเลียเลือกลงทุนในประเทศอื่น

หากพิจารณาจากปัจจัยข้างต้น ประเทศไทยอาจไม่ใช่ตัวเลือกลำดับแรกๆ เสมอไป ยกตัวอย่างเช่น

- ลูกค้าและตลาดสินค้าไฮเทคอยู่ในประเทศอื่น เช่น อังกฤษสำหรับเครื่องบินและยานอวกาศ
- อุตสาหกรรม ICT ไม่ได้พิจารณาประเทศไทย เพราะเห็นว่าเป็นตลาดที่ไม่เข้มแข็ง ไม่รู้สึกว่ามีข้อมูลเพียงพอที่ให้ความมั่นใจ
- ยังมีความคิดว่าการคอร์รัปชันในเมืองไทยมาก นักธุรกิจรู้สึกว่าไม่มีความจำเป็นที่เขาจะต้องเดินทางไปพิสูจน์เรื่องนี้
- ออสเตรเลียคุ้นเคยกับชาติตะวันตกด้วยกันมากกว่า
- พบบริษัทไทยที่ผลิตอุปกรณ์โทรคมนาคมได้ แต่เขาไม่มีเงินขยายโรงงาน เลยไปเกาหลีและจีนแทน
- สิงคโปร์บริษัททำटरกเกิ้ลกลับประเทศ ให้เงินมหาศาล
- นักธุรกิจจำนวนหนึ่งได้รับประสบการณ์ที่ไม่ดีจากประเทศไทย และก็บอกกันไปปากต่อปาก ส่งผลให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยเป็นประเทศที่ลงทุนลำบาก ทำธุรกิจลำบาก ยกตัวอย่างเช่น
- บางภาคธุรกิจ ออสเตรเลียรู้สึกว่ามาสายเกินไปเช่นธนาคาร หรือได้รับประสบการณ์ไม่ดีจากไทย เพราะระบบการเงินที่ไม่ได้มาตรฐาน ในที่สุดก็ไปลงทุนในกัมพูชาแทน
- โครงการปลูกป่า ทำโรงกลั่นไบโอดีเซล ถูกรัฐบาลไทยขโมยไอเดีย ให้เงินพรรคพวกเพื่อปลูกป่าล้มแทน หมกกำลังใจจึงไปลงทุนกัมพูชา
- มหาวิทยาลัยของออสเตรเลียถอนตัว เพราะพบว่า red tape ซึ่งไม่รู้จะฝ่าฟันยังไงและไม่อยากเข้าไปพัวพันกับระบบราชการไทย จึงไปลงทุนในเวียดนามแทน

### 2. ปัจจัยที่อาจทำให้ตัดสินใจเลิกกิจการในประเทศไทย

นักลงทุนที่ได้ตัดสินใจลงทุนในประเทศไทยแล้ว หากผ่านระยะสามถึงห้าปีแรกไปได้ ก็มักจะลงหลักปักฐานและไม่คิดจะย้ายไปไหน แต่เมื่อสอบถามถึงปัจจัยที่อาจทำให้เลิกกิจการในประเทศไทยหรือย้ายไปประเทศอื่น ก็ได้รับการระบุถึงปัจจัยต่อไปนี้ที่อาจมีผลต่อการตัดสินใจในอนาคตให้เลิกดำเนินกิจการในประเทศไทยได้

- การแข็งตัวของค่าเงินบาท ซึ่งขณะนี้ปัญหามากสำหรับธุรกิจส่งออก นักธุรกิจบางรายคาดการณ์ว่าหากแนวโน้มยังเป็นเช่นนี้ต่อไป เขาอาจต้องปิดกิจการในประเทศไทย เพราะส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขัน
- ตลาดตกต่ำ ถ้าภาคอุตสาหกรรมที่นักลงทุนทำธุรกิจอยู่หดตัว เช่น ในอุตสาหกรรมยานยนต์ ถ้าบริษัทรถปิคอัพและ

ย้ายไปที่อื่น ชับพลายเออร์ก็ต้องย้ายตามลูกค้าไป

- ถ้าเกิดวิกฤตเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง เหมือนในปี 1997
- ถ้าเกิดความรู้สึกละเลยสภาพทางการเมืองอย่างรุนแรง จนส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยของพนักงานและทรัพย์สินของบริษัท
- ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รัฐบาล วัฒนธรรม ที่อาจส่งผลต่อนักลงทุนต่างชาติ เช่น การรัฐประหารที่นองเลือด และรัฐบาลที่ขึ้นสู่อำนาจทำให้อุตสาหกรรมกลายเป็นของรัฐ

## 2.1 นโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติ

นโยบายรัฐบาลในการต้อนรับและส่งเสริมการลงทุนจากต่างชาติมีความสำคัญมาก หากรัฐบาลเปลี่ยนแปลงนโยบายไปในทิศทางที่ลบมากขึ้นดังต่อไปนี้ ก็อาจส่งผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน ในทางกลับกัน นโยบายของรัฐบาลประเทศคู่แข่งก็จะถูกนำมาเปรียบเทียบและพิจารณาตลอดเวลา

- ถ้าไทยใช้นโยบายที่รุนแรง และบริษัทต่างชาติถูกเพิกถอนการอนุญาต ถ้ามีการจำกัดการเคลื่อนย้ายเงินเข้าและออกประเทศ
- หากไม่เห็นประเทศไทยต้องการปรับปรุงวิธีการทำงานและอนุญาตให้ธุรกิจมีอิสระภาพมากขึ้นในสิ่งที่เขาทำได้ดี
- สิทธิประโยชน์ด้านภาษี และการสูญเสียสิทธิประโยชน์ BOI
- ถ้าจีนเปลี่ยนนโยบายอย่างมาก แล้วเก็บภาษีนำเข้าเครื่องจักรสูง นักธุรกิจที่พึ่งตลาดจีนก็ต้องย้ายการผลิตบางส่วนไปจีน
- ถ้าไทยปิดพรมแดนของตัว ถ้าไทยไม่ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องแข่งขันให้ได้ทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆในโลก ถ้าในระยะกลางและในระยะยาวไทยไม่สามารถแข่งขันได้ ถ้ามีสถานการณ์ของความปั่นป่วนทางสังคม ถ้าโลกตัดสินใจว่าไทยเป็นสถานที่ที่ไม่ฉลาดที่จะมาลงทุน

## บทสัมภาษณ์ - เหตุผลที่ออสเตรเลียเลือกลงทุนในประเทศอื่น

“ฉันจ้างบริษัทจีนผลิตสินค้านี้ ที่แรกก็เริ่มผลิตในออสเตรเลีย แต่มีปัญหาในการหาคนที่พร้อมรับปริมาณที่เพิ่มขึ้น จนถึงจุดที่หาคนผลิตของในปริมาณมากตามที่ต้องการในออสเตรเลียไม่ได้ และก็ยังแพงเกินไปด้วย ฉันก็เลยไปต่างประเทศ ไปจีน แล้วให้บริษัทจีนผลิตสินค้าตัวนี้ โดยได้รับใบอนุญาตจากฉัน ก็ผลิตให้ฉันได้คนเดียว สัญญาการผลิตนี้เริ่มขึ้นในปี 2004 ตอนที่เริ่มต้นในออสเตรเลีย ปัญหาใหญ่คือการหาวัตถุดิบ กว่าจะหาได้ก็ยากมาก ตอนนั้นเราซื้อวัตถุดิบทุกอย่างจากจีนและจ้างจีนผลิต ตอนที่ไปเมืองจีน ต้นทุนนั้นเพียงแค่นึ่งในสี่ของต้นทุนในออสเตรเลีย ค่าขนส่งกลับมาออสเตรเลียก็เพิ่มอีกขึ้นสองดอลลาร์ ก็คือไม่แพงเลย เปรียบเทียบกับต้นทุนในออสเตรเลีย แม้บวกค่าขนส่งแล้วก็ตาม การหาผู้ผลิตในเมืองจีนก็ค่อนข้างง่าย ฉันมีญาติที่ทำธุรกิจอื่นอยู่ในเมืองจีน ก็เลยมีคอนเนกชันในเมืองจีน ก็เพียงแค่ส่งสายไปตามตลาด ก็ได้คนที่พร้อมผลิตให้ จึงเป็นเรื่องของความไว้วางใจที่ได้มาจากคอนเนกชัน ฉันคิดว่าสิ่งสำคัญคือต้องรู้ว่าเราติดต่อกับใครอยู่และต้องไว้วางใจพวกเขาได้ ที่แรกฉันระวังตัวมากในการคุยกับคนในเมืองจีน ฉันทำข้อตกลงให้เก็บทุกอย่างเป็นความลับ เพื่อป้องกันตัวฉันเอง และไม่ให้ความคิดของฉันไปขาย ฉันไม่มีแผนไปผลิตในต่างประเทศด้วยตัวเอง ฉันยุ่งมากพอแล้วกับการขายผลิตภัณฑ์เท่านั้น ” (วัสดุภูภัย)

“ตอนนี้เรามีสมาชิกสองรายไปลงทุนในอังกฤษ บริษัทด้านการบิน *aerospace* จากที่นี่ได้ย้ายพนักงานไปอยู่ในต่างประเทศ เขาเลือกอังกฤษเพราะนั่นคือประเทศของลูกค้า เพื่อจะได้ทำงานกับลูกค้าอย่างใกล้ชิด นี่คือเหตุผลหลักที่ทำให้บริษัทไปต่างประเทศกัน ” (การบิน)

“ในการตัดสินใจไปลงทุนต่างประเทศ ปัจจัยสำคัญที่สุดน่าจะได้แก่ความสัมพันธ์ ต้องมีความสัมพันธ์ก่อนที่จะลงทุนในประเทศอื่น คุณไม่สามารถไปแบบไม่รู้จักรใครเลย เช่นต้องจับคู่ผู้ผลิตเครื่องมือกับบริษัทที่ทำอะไรแบบเสริมกัน ไม่ใช่คู่แข่งกัน แต่ทำอะไรที่เสริมกันและกัน ผมคิดว่านั่นคือสิ่งที่เหมาะสมสำหรับผู้ผลิตเครื่องมือ เช่นผมอาจจะผลิตชิ้นส่วนตัวนี้ ส่วนคุณผลิตชิ้นส่วนตัวนั้น และก็จะอาจจะลงทุนร่วมกันในสิ่งที่ลูกค้าต้องการ แต่ผมไม่คิดว่าการสร้างความสัมพันธ์แบบนั้นระหว่างบริษัทไทยกับออสเตรเลีย ” (ผลิตเครื่องมือ)

“ก็เป็นเรื่องจริงที่ชาวออสเตรเลียรู้สึกคุ้นเคยกับชาติตะวันตกอย่าง สหรัฐ อังกฤษ ยุโรป มากกว่า แต่ความเป็นจริงทางการค้าและเศรษฐกิจ บีบบังคับให้ออสเตรเลียต้องมองไปที่อื่น เขาไม่สามารถไปลงทุนในอเมริกาหรือยุโรปได้ เพราะไม่สามารถมีประสิทธิภาพได้ที่นั่น เขาต้องไปในที่มีตลาดสำหรับสินค้าของเขา และที่ซึ่งต้นทุนการผลิตต่ำกว่า ในฐานะข้าราชการ ผมไม่สามารถส่งเสริมให้นักลงทุนออสเตรเลียไปลงทุนไทยหรือในจีน เพราะเราต้องการให้เกิดการลงทุนในออสเตรเลีย แต่ถ้าบริษัทต้องแจ้งในออสเตรเลียเพราะแข่งขันไม่ได้ ทางเลือกที่ดีกว่าคือไปลงทุนในประเทศที่ช่วยให้เขาแข่งขันได้ และรักษาสถานะของบริษัทในออสเตรเลียเอาไว้ แล้วส่งกำไรกลับประเทศ ดีกว่าจะแจ้งไปเลย ก็คือไปหาที่ผลิตที่จะทำให้เขาแข่งขันในระดับโลกได้ ” (เจ้าหน้าที่รัฐบาล)

“ออสเตรเลียไม่ได้ใหญ่ในด้านบริการการเงิน เรามีธนาคารในกัมพูชาและเวียดนาม แต่ไม่ใช่ในไทย Westpac ได้ปิดสำนักงานตัวแทนไปแล้ว ส่วน ANZ ก็ไปตั้งธนาคารในกัมพูชา แต่ไม่ใช่ในไทย ในบางภาคธุรกิจ ออสเตรเลียรู้สึกว่า

ตัวเองมาสาย การธนาคารในประเทศมีต่างชาติเข้ามาเต็มไปหมดแล้ว เช่นญี่ปุ่น อังกฤษ อเมริกา และสิงคโปร์ และออสเตรเลียเองก็เจอปัญหาในทศวรรษที่ 1990 เพราะเขาไม่เข้าใจตลาดการเงินไทยดีพอ ก็เลยจับตัว เหมือนอย่าง Westpac เขาปล่อยเงินกู้จำนวนมากที่ไม่ชาญฉลาด และก็ต้องตามเก็บหนี้กันเหนื่อย ผมไม่คิดว่าเขาจะมาเปิดธนาคารที่นี่ แต่ก็ไม่แน่ว่าในอนาคต ถ้ามีระเบียบวินัยมากขึ้นในภาคธนาคาร ที่เราเรียกกันว่า Basel 2 ก็จะต้องมีโครงสร้างการธนาคารที่เข้มงวดมากกว่านี้ และจะต้องประกอบกับมาตรฐานทางบัญชี accounting standard 39 ซึ่งระบุถึงเงื่อนไขการปล่อยเงินกู้ โดยเน้นที่คุณภาพของการกู้ยืมมากขึ้น ก็จะเป็นระเบียบมากกว่าที่เคยเป็นมา และภายใต้สภาพการณ์แบบนั้น ธนาคารออสเตรเลียก็อาจเห็นว่ามีควมน่าดึงดูดมากขึ้น เพราะภาคธนาคารจะมีความโปร่งใสมากขึ้น ในอดีตมันเหมือนป่าจริงๆ ก็เลยมีการระมัดระวังกันมาก”(การเงิน)

“ความเข้มแข็งดั้งเดิมของออสเตรเลียในโลกคือ เหมือนแร่ ธุรกิจการเกษตร และต่อมาคืออุตสาหกรรมผู้บริโภค ในบางอย่างออสเตรเลียยังคงผลิตและแข่งในตลาดโลกได้ แล้วขายไปยุโรปและอเมริกาเหนือ ถ้าต่อไปที่ออสเตรเลียต้องทำคือหาฐานการผลิตเพื่อส่งไปขายในตลาดดั้งเดิมเหล่านั้น แต่ตอนแรกออสเตรเลียคิดว่าจะไปตั้งโรงงานในเอเชียเพื่อขายให้ตลาดในประเทศนั้น การไปจีนฟังดูดี เพราะทำได้ทั้งตลาดส่งออกและตลาดในประเทศ”(ที่ปรึกษาธุรกิจ)

“เกี่ยวกับโครงการปลูกป่าของผม ผมใช้เวลา 18 เดือนในเมืองไทย คุยกับหลายกระทรวงทบวงกรม เพื่อพยายามหาที่ดินที่เหมาะสมสำหรับต้นไม้จากอเมริกาใต้ ที่สามารถปลูกในที่ที่มีฝนน้อยได้ เราคิดว่านี่จะดีกว่าปลูกป่าแล้งที่ต้องใช้น้ำฝนมาก และมีประเภทดินที่เหมาะสมกับการปลูกปาล์มน้อยกว่า เราใช้เวลาประมาณ 18 เดือน และก็วนเวียนอยู่ที่เดิม ไม่มีความคืบหน้าอะไร แม้จะมีการประชุมหลายครั้ง เรื่องใหญ่ที่ทำให้เราหมดกำลังใจคือ เมื่อรัฐบาลเริ่มพูดถึงการส่งเสริมเอกชนไทยให้ปลูกป่าในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ก่อนหน้านั้น รัฐบาลไม่เคยพูดถึงนี้มาก่อนที่จะมีการประชุมกับเรา รัฐบาลพูดถึงการใช้จ่ายเงินเป็นพันล้าน บาทเพื่อให้พรรคพวกของตัวเองไปปลูกปาล์ม ทำโรงกลั่นไบโอดีเซล เรื่องนี้จะเป็นเหตุบังเอิญหรือเปล่า ผมไม่รู้ แต่ทำให้เราหมดกำลังใจอย่างมาก และสุดท้ายก็มีบริษัทใหญ่ที่ได้เงินเป็นพันล้านจากรัฐบาลไปทำเรื่องนั้น จึงปรากฏชัดกับเราว่า เรื่องของเราไม่มีวันประสบความสำเร็จ ดังนั้นเพื่อนของผมในวงการรัฐบาลระดับสูงในออสเตรเลีย ซึ่งเคยดูแลเรื่องผู้อพยพจากกัมพูชามาก่อน แล้วผู้อพยพเหล่านั้นเมื่อกลับไปกัมพูชาก็มีอำนาจในรัฐบาล พวกเขาช่วยให้เราได้พบกับรองนายกรัฐมนตรี และตอนนั้นเราก็ประสบความสำเร็จอย่างมาก และได้ที่ดิน 10,000 เฮกตาร์แรกแล้ว และเรากำลังจะจ่ายเงิน 120 ล้าน US\$ เพื่อพัฒนาป่าและทำโรงกลั่น กัมพูชามีกฎหมายการลงทุนและการส่งเสริมการลงทุนคล้ายกับที่ไทยมาก เราได้รับสิทธิพิเศษเหมือนกับที่ได้ในเมืองไทย สิ่งที่ทำให้เราผิดหวังในประเทศไทยคือ เราต้องการความช่วยเหลือเรื่องที่ดิน ชาวต่างชาติไม่สามารถเป็นเจ้าของที่ดินในประเทศไทยได้ กัมพูชามีที่ดินของรัฐที่รัฐสามารถบอกตกลงให้เช่าได้ เราเช่าที่ดินรัฐ 99 ปี ในราคาที่ไม่แพง รัฐบาลกัมพูชาต้องการพัฒนางานและอุตสาหกรรม และเรื่องนี้สำคัญสำหรับเขาในประเทศไทยโครงการของเราไม่สอดคล้อง เราต้องเดินทางอ้อม หากคนช่วยวิ่งเต้นให้เราได้ติดต่อประสานงานกับรัฐบาล เราได้ขอให้ NGO อย่างหน่วยพัฒนาประชากรให้ช่วยเรารวบรวมชาวนาให้มากพอเพื่อทำให้โครงการนี้เป็นไปได้ ตอนเริ่มต้นเราจะเริ่มที่ 10,000 เฮกตาร์ แล้วเพิ่มเป็น 40,000 เฮกตาร์ ตอนนี้โปรแกรมของเราในกัมพูชามีขนาด 40,000 เฮกตาร์ ตอนที่เราจะเริ่มในเมืองไทย เราคุยกับคนที่เห็นว่าโครงการจะมีขนาด 25,000 เฮกตาร์

และจะให้กระทรวงกระจายไม่ได้ ไม่อย่างนั้น ต้นทุนด้านโลจิสติกส์จะสูงมาก และต้นทุนในการรวบรวมผลผลิตก็ทำให้คุณแย่แล้ว เรามีศรัทธาในหน่วยงานพัฒนาประชากรมาก แต่สุดท้ายเขาก็ยังผลักดันอะไรให้ไม่ได้ เขาช่วยแนะนำเราให้รู้จักคน แต่ก็ขึ้นอยู่กับเราที่ต้องเจรจาต่อรองกับชาวนาเอง ซึ่งยากลำบากมาก สุดท้ายก็เลยล้มเหลว และจะโดยเหตุบังเอิญหรืออะไรก็ได้ แต่หลังจากเวลา 12 เดือนและการประชุมนับครั้งไม่ถ้วน รัฐบาลไทยก็เริ่มพูดอย่างหนักแน่นถึงโอกาสในอุตสาหกรรมนี้ พูดถึงเงินเป็นพันล้านบาทที่พร้อมจะให้ ผมเดาว่า ก็คงให้พวกฟ็อง เพื่อทำโครงการแบบที่เราวางแผนจะทำคุณปล่อยให้นักลงทุนรอ โดยเปิดสมุดเช็คไว้ตลอดไปไม่ได้หรอก ผมก็เลยเปลี่ยนไปหาที่อื่น สำหรับโครงการนี้ คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจหรือกว่าประเทศไทยมีอุตสาหกรรมที่ใหญ่ขนาดไหน ไทยเป็นประเทศที่ร่ำรวย ผมเห็นว่าประเทศไทยมีอิทธิพลอย่างแท้จริงในภูมิภาคนี้ แต่คนส่วนใหญ่ไม่เข้าใจประเทศไทย และชาวต่างชาติส่วนใหญ่ก็ไม่เข้าใจว่ามีธุรกิจและอุตสาหกรรมอยู่ที่นั่นมากขนาดไหน คนรายประมาณ 10% ของประชากรและขนาดของชนชั้นกลาง เปรียบเทียบกับกัมพูชาซึ่งเป็นประเทศที่ยากจน กัมพูชามีความต้องการโครงการอย่างของเรามากกว่า สำหรับประเทศไทย เขาไม่เห็นความสำคัญ 100 ล้านดอลลาร์ ไม่มีค่าอะไรสำหรับประเทศไทย แต่ในกัมพูชา นี่คือการใหญ่ ดังนั้นเรื่องต่างๆก็ง่ายขึ้น ผมอาศัยอยู่ในกรุงเทพ ขึ้นเครื่องบิน ชั่วโมงเดียวก็ถึงแล้ว และมันก็ง่ายสำหรับผม ดังนั้นเมื่อคุณดูเรื่องความสามารถในการแข่งขัน นี่คือการด้านเกษตรกรรม กัมพูชายังอยู่ในโหมคนั้น ขณะที่ไทยกำลังเคลื่อนห่างออกไป และตอนนี้ไทยก็พยายามถีบตัวผ่านช่วงอุตสาหกรรมการผลิต ประเทศไทยมีอุตสาหกรรมการผลิตที่มีคุณภาพดี และพร้อมจะเคลื่อนสู่ช่วงต่อไป ในขณะที่กัมพูชายังเป็นผู้ผลิตสินค้าเกษตรที่ดี และขนาดโครงการนี้ในกัมพูชาถือว่าเป็นโครงการใหญ่ เขาให้ส่วนลดที่ดินที่คืนกับเราอย่างมาก มันจึงสอดคล้องกับกัมพูชา แต่ไม่สอดคล้องกับไทย มันเป็นจังหวะเวลาที่ผิดสำหรับไทย มันไม่ใช่โครงการที่เหมาะสมกับไทย ตอนนี้เราปลูกปาล์มในกัมพูชา เพราะเราสามารถเช่าที่ดินที่มีฝนตกชุกได้ และเราจะผลิตไบโอดีเซล”(เกษตร พลังงาน)

**“ผมได้พบบริษัทไทยแห่งหนึ่งซึ่งสามารถผลิตอุปกรณ์ด้านโทรคมนาคมที่ผมต้องการได้ แต่เขาต้องเพิ่มสายการผลิต และเขาไม่มีเงิน เขาต้องการความช่วยเหลือจากรัฐบาล เราพูดถึงคำสั่งซื้อเดือนละ 25 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ถ้าเขาทำกำไรแค่ 10% ก็มากโขแล้ว แต่เขาไม่พร้อม ตอนนี้ผมกำลังเจรจากับบริษัทเกาหลีแห่งหนึ่ง ก็ต้องรอดูผลต่อไป และก็ยังมียุทธศาสตร์อีกแห่งหนึ่งในวูฮานด้วย”(โทรคมนาคม)**

**“บริษัทออสเตรเลียไปลงทุนในประเทศไหนกันหรือ? บางบริษัทก็มีความคิดตายตัวมาก่อน ถ้าไปคุยกับเขา และเขาคุยเรื่องหุ้นส่วนทางกลยุทธ์หรือการไปลงทุนในต่างประเทศ เขาจะคิดถึงมาเลเซีย ทำไมถึงมาเลเซีย? ก็เพราะมีตัวแทนจำหน่ายในมาเลเซียมาสิบปีแล้ว หรือซื้อสินค้าจากมาเลเซียมานานแล้ว หรือมีความสัมพันธ์อย่างใดอย่างหนึ่งกับมาเลเซีย ในขณะที่เราพยายามเปรียบเทียบข้อดีข้อเสียของประเทศต่างๆ เขาก็มีคำตอบอยู่แล้ว ซึ่งบางทีก็ไม่ได้เป็นตัวเลือกที่สมเหตุสมผลที่สุด บางครั้งเราอาจเปลี่ยนใจเขาได้ แต่ส่วนใหญ่แล้ว เขาได้ตัดสินใจล่วงหน้าแล้วไม่ว่าจะด้วยเหตุผลใดก็ตาม โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับการศึกษาตามหลักตรรกะ เขาอาจรู้เรื่องต้นทุนบ้าง แต่ก็ยังไม่ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ ทั้งหมดนั้นมักจะขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์เป็นหลัก”(ที่ปรึกษาธุรกิจ)**

“อุตสาหกรรม ICT ของเราไม่ได้พิจารณาประเทศไทย เพราะเห็นว่าเป็นตลาดที่ไม่เข้มแข็ง ไม่รู้ดีกว่ามีข้อมูลเพียงพอที่ออกมาจากที่นั่นที่ให้ความมั่นใจได้ว่ามีเหตุผลที่ควรไปเมืองไทย อย่างไรก็ตาม ก็อาจคุ้มค่าที่จะค้นหาว่าอุตสาหกรรมด้านนี้ในประเทศไทยเป็นอย่างไร โปรไฟล์ของบริษัทไทย เพื่อเราจะได้ว่ามีอะไรที่คล้ายคลึงกันหรือไม่ในสิ่งที่เขาทำและสิ่งที่เราทำในออสเตรเลีย โดยผ่านกลุ่มคลัสเตอร์ของเราที่มีน้อยคนที่พูดถึงประเทศไทย เขาพูดถึงอเมริกามาก โดยเฉพาะถ้าต้องการขายของไฮเทค แต่ออสเตรเลียก็มีปัญหาในการขายของให้อเมริกา ต้องใช้เวลาสองสามปีกว่าจะเจาะตลาดได้ และต้องกลับไปบ่อยๆด้วย ตอนนี้เราเข้าไปในไต้หวันและมาเลเซียได้ดีพอควร แต่ตอนนี้ผู้ประกอบการออสเตรเลียยังไม่ได้คิดถึงเมืองไทยเลยว่ามีอะไรเป็นพิเศษ เราไม่รู้สึกว่าประเทศไทยสามารถให้สินค้าที่ดี แบบเดียวกับที่ได้จากญี่ปุ่นหรือเกาหลี ดังนั้นจึงต้องมีการสร้างความมั่นใจกันหน่อย ในการที่จะบอกว่า ไซ้ ไทยผลิตของดีๆ และน่าจะมีโอกาสที่เราจะช่วยเหลือคุณได้ ประเทศไทยไม่ได้ถูกมากอีกต่อไปแล้ว ทำอย่างไรให้นักธุรกิจมีความมั่นใจเพื่อไปเมืองไทย? ก็ถ้าเขามีความเข้าใจที่ดีพอว่าเขาสามารถทำในสิ่งที่ต้องทำผลิตในสิ่งที่ต้องผลิตได้ ในเมืองไทย ต้องใช้เวลามากเพื่อให้ชาวจีนตอบในสิ่งที่คนออสเตรเลียต้องการ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องชิป แผงวงจรพิมพ์ ชิ้นส่วนเล็กๆแบบนั้น ต้องใช้เวลาหาสินค้านานมากในจีน ดังนั้นเขาก็เลยไปซื้อที่ญี่ปุ่น ยอมจ่ายสองเท่า” (ไอซีที อุตสาหกรรมไฮเทค)

“ยังมีความคิดว่ามีการคอร์รัปชันในเมืองไทยมาก ไม่ว่าเรื่องนี้จะจริงหรือไม่ก็ตาม นักธุรกิจก็รู้สึกว่าไม่มีความจำเป็นที่เขาจะต้องเดินทางไปพิสูจน์เรื่องนี้ ถ้าไทยต้องการธุรกิจด้านไอซีทีจากออสเตรเลีย สิ่งที่ต้องเกิดขึ้นคือ ให้บริษัทไทยส่งสินค้าคุณภาพดีมาที่นี้ แล้วชื่อเสียงก็จะขจรขยายไปเองในตลาด ถ้าชาวออสเตรเลียรู้ว่าสามารถหาซื้อชิ้นส่วนคุณภาพดีจากเมืองไทยได้ ธุรกิจก็จะไปได้ดี เรื่องนี้เป็นไปได้สำหรับด้านไมโครอิเล็กทรอนิกส์ แต่สำหรับ photonics ผมยังไม่เห็นความเป็นไปได้ มีของ photonics จะออกมาจากจีนจำนวนมากในอนาคตอันใกล้ เพราะเขาเพิ่งเรียนรู้วิธีการผลิตที่นั่น แต่ถ้าคุณคิดว่ามีชิ้นส่วนอะไรที่เมืองไทยทำได้ดีในระดับโลก ก็บอกให้ผมรู้ แล้วเราจะส่งข่าวลงไปในตลาด จนกว่าคนจะได้ไปที่ประเทศไทย เขาจะไม่เข้าใจว่าเมืองไทยเป็นยังไง แต่สำหรับผมถามว่าผมอยากไปทำธุรกิจที่ไหน คุณได้ยืนยันว่าเกาหลีมีความตรงไปตรงมามาก ทำธุรกิจด้วยง่าย คุณได้ยืนยันว่าญี่ปุ่นทำธุรกิจได้ง่าย ไต้หวันก็เหมือนกัน จนกระทั่งเรื่องภาษีถึงเจอปัญหา คุณได้ยืนยันว่าทำธุรกิจในจีนก็ทำได้ ถ้าคุณมีความสัมพันธ์ที่ดี คุณได้ยืนยันเรื่องมาเลเซีย ว่าโครงการ super corridor ของเขาเป็นการเสียเวลา คุณไม่ได้ยืนยันเกี่ยวกับประเทศไทยสักเท่าไร ตอนนี้คุณได้ยืนยันเรื่องเวียดนามมากขึ้น ซึ่งผมคิดว่าน่าสนใจจริงๆ ทำไมเวียดนามจึงมาแรง แต่ไทยไม่ใช่ ผมไม่รู้ คุณได้ยืนยันสิ่งที่นักธุรกิจพูดคุยกัน เขาไม่พูดถึงไทย ผมคิดว่าคุณต้องพยายามยกระดับการประชาสัมพันธ์ประเทศของคุณ ปัญหาอยู่ที่ทัศนคติทำให้คนไม่อยากจะไปประเทศไทย สิ่งที่คุณต้องทำคือแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นรูปธรรม กระจายข้อมูลแบบนี้สู่ชุมชนธุรกิจ แล้วดูว่าคนที่นี้จะกล้าเสี่ยงกล้าผจญภัยไหม” (เจ้าหน้าที่รัฐบาล ไอซีที)

“สิงคโปร์พยายามล่อบริษัทหลายแห่งในออสเตรเลียให้ไปอาศัยอยู่และทำงานในสิงคโปร์ เขาให้แรงจูงใจมหาศาลที่เป็นตัวเงิน ค่าตั้งกิจการแทบจะฟรี และรัฐบาลสิงคโปร์ยังจะให้เงินเป็นล้านเหรียญเพื่อให้ตั้งบริษัทที่นั่น มันเหลือเชื่อที่ว่า โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มที่สร้างเกมส์ มีสองสามแห่งที่ถูกขอร้องให้กลับไปนั่น ซึ่งคนเหล่านั้นก็คือคนสิงคโปร์ที่มาตั้งธุรกิจในออสเตรเลีย มันเป็นเรื่องแปลกจริงๆ รัฐบาลสิงคโปร์ให้ข้อเสนอที่งดงามมากเพราะเนื้อหาของบริษัทแห่งหนึ่ง แต่เขาไม่ชอบบรรยากาศในสิงคโปร์ ก็เลยไม่อยากไป มันมีข้อจำกัดมาก” (มัลคิมิเดีย)

“รัฐบาลสิงคโปร์ให้เงินบริษัทเพื่อกลับไปสิงคโปร์ เพราะบริษัทเหล่านี้ทำเงินให้ประเทศชาติ มีไม่กี่คนที่ตลาดพอจะทำตกระของเกมส์ มีคนที่ตลาดมากๆ ในอุตสาหกรรมเกมส์ประมาณ 30 คนในเมลเบิร์น แต่เขาช่วยให้เกิดการจ้างงานคนประมาณ 5000 คน มีคนเข้ามาหาเขาเพื่อสร้างเกมส์ ไม่ว่าจะเป็นเกมส์สำหรับโทรศัพท์มือถือ แบบสำหรับคอนโซล สำหรับโทรทัศน์ สำหรับภาพยนตร์ บริษัทจีนมาที่นี่เพื่อทำธุรกิจเรือแข่งฟอร์มูล่าหนึ่ง F1 power boat racing และเขาก็ให้สปอนเซอร์สร้างเกมส์แบบเดียวกับเกมส์การแข่งขันรถฟอร์มูล่าหนึ่งในคอมพิวเตอร์ แต่นี่เป็นการแข่งเรือ เขาต้องการให้สองบริษัทที่สร้างเกมส์นี้ แล้วส่งไปเมืองจีนเพื่อทำ content ใน animation เพราะในเมืองจีนทำ animation ได้ง่ายและถูกกว่า แต่ที่ออสเตรเลียมีจักรกลที่มีความคิดสร้างสรรค์มาก และได้ผล หลายอย่างที่คุ้นเห็นใน Jurassic Park ก็มาจากเมลเบิร์น ” (มัลติมีเดีย)

“ผมรู้จักมหาวิทยาลัยหลายแห่งที่พยายามร่วมทุนกับมหาวิทยาลัยไทยเพื่อเปิดมหาวิทยาลัยเอกชนในเมืองไทย แต่เขาก็ถอนตัวเพราะพบว่า red tape ซึ่งเขาไม่รู้จะฝ่าฟันยังไง เขาไม่สามารถรับได้กับกระบวนการต่อรอง เขาไม่อยากเข้าไปพัวพันกับระบบราชการไทย”(การศึกษา)

“เราไปลงทุนในอินเดียเพราะโอกาสด้านการตลาด และเรามีหุ้นส่วนที่ไว้วางใจได้ที่ทำธุรกิจกันมานาน เราตั้งโรงงานในอินเดียในปี 2000 มีพนักงาน 150 เรามีความสัมพันธ์ที่ดีมากกับหุ้นส่วนในอินเดีย เราให้โน้ตาวา อุปกรณ์ และวิธีการจัดการกับอินเดีย ส่วนหุ้นส่วนของเราก็ดูแลการตลาดภายในประเทศนั้น เราติดต่อกับจีนอยู่แต่ยังไม่ตัดสินใจลงทุนที่นั่น เราไม่ไว้วางใจตลาดจีน ความไว้วางใจเป็นสิ่งที่สำคัญมาก โดยเฉพาะเมื่อคุณไปทำธุรกิจในประเทศอื่น สำหรับเมืองไทย เรากำลังมองดูโปรแกรมของฟอร์ด และก็ขึ้นอยู่กับว่าเราหาหุ้นส่วนที่วางใจได้หรือไม่ เราหวังว่าหุ้นส่วนนั้นจะทำการตลาดในประเทศนั้นๆ ส่วนเราจะดูแลตลาดต่างประเทศให้”(ผลิตเครื่องมือ)

บทสัมภาษณ์ - ปัจจัยที่อาจทำให้นักลงทุนออสเตรเลียในประเทศไทยตัดสินใจเลิกกิจการในประเทศไทย

“เราตั้งใจจะอยู่เมืองไทยเป็นเวลายาวนาน แต่สิ่งที่อาจทำให้เราลี้ภัยและออกจากไทยคือ ภาษี และการสูญเสียสิทธิประโยชน์ BOI นั้นจะทำให้เราเดือดร้อนมาก”

“ถ้าตลาดตกต่ำ ถ้าภาคอุตสาหกรรมหดตัว เราก็จะพิจารณาโยกย้ายทรัพย์สินของเรา ถ้า OEM ปิดลงและย้ายไปที่อื่น เราต้องอยู่ในที่ๆลูกค้าของเราอยู่”

“ถ้าสุดท้ายแล้ว เราไม่ได้ทำกำไร เราก็ต้องไป อย่างไรก็ตาม เรามีกิจการทั่วโลก เราเห็นว่าไทยเป็นส่วนหนึ่งของ global chain อย่างไรก็ตาม การทำงานภายในประเทศเพื่อแข่งกับบริษัทในประเทศที่มีประเด็นปัญหาของมัน หากเราไม่เห็นประเทศไทยต้องการปรับปรุงวิธีการทำงานและอนุญาตให้ธุรกิจมีอิสระภาพมากขึ้นในสิ่งที่เขาทำได้ ผมก็ไม่ดีเท่าไร”

“ผมไม่เคยคิดจากเมืองไทย ผมรู้ว่าไทยมีดีอะไร ซึ่งมีเพียงไทยเท่านั้นที่มี”

“สิ่งที่ทำให้เรากังวลมากคือความไร้เสถียรภาพทางการเมืองอย่างมาก ซึ่งส่งผลต่อความปลอดภัยของพนักงานและทรัพย์สินของเรา”

“หากมีความยากลำบากในการส่งออก เมื่อผมแข่งขันไม่ได้ ถ้าสหรัฐเริ่มแข่งขันได้ดีขึ้นในยุโรป ถ้าบริษัทเยอรมันสามารถซื้อของจากสหรัฐในราคาเดียวกันกับที่ซื้อจากผม ดังนั้นผมต้องพยายามมุ่งเน้นถึงก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสำหรับผลิตภัณฑ์ของผม ทำให้เวลาในการนำส่งสินค้า ราคาของผม ความหลากหลายของสินค้า ทำให้มันน่าดึงดูดใจ”

“คงต้องเป็นเรื่องที่หนักหนามากที่จะทำให้เราออกไป ตลาดตกต่ำ ไม่มีงานที่นี่”

“ควรรักษาสภาพแวดล้อมทางธุรกิจในประเทศไทยไว้ให้ดี ถ้ารัฐบาลเปลี่ยนกฎเกณฑ์ทั้งหมด ก็จะต่างไป เราต้องการสภาพแวดล้อมที่ดีสำหรับนักลงทุนต่างชาติ ถ้าสภาพแวดล้อมทางธุรกิจเปลี่ยนไปอย่างมากจนดำเนินธุรกิจที่นี่ต่อไปไม่ได้ ตัวอย่างเช่น ถ้าไทยมีความเข้มแข็งมากๆ เงินบาทเข้มแข็งมากๆ ก็อาจไม่เหมาะสมที่จะทำกิจการในไทยต่อไป ความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมยานยนต์มีผลต่อเรา ถ้ายังคงเข้มแข็งต่อไป เราก็จะอยู่ต่อไป”

“แน่นอนว่าไทยต้องพยายามแข่งขันกับจีนให้ได้ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงในจีน คือตอนนี้เราสามารถส่งเครื่องจักรของเราไปจีนโดยปลอดภาษี และลูกค้าก็ซื้อเครื่องจักรโดยปลอดภาษี ถ้าจีนเปลี่ยนนโยบายอย่างมาก แล้วเก็บภาษีนำเข้าเครื่องจักรสูง เราก็ไม่สามารถแข่งขันได้ในการขายเครื่องจักรในจีน ซึ่งเป็นตลาดหลัก ถ้าจีนเปลี่ยนนโยบายจนทำให้ขายสินค้าในจีนได้ยาก เราอาจต้องย้ายการผลิตบางส่วนไปจีน นี่ก็ปัจจัยที่จะมีผลกระทบต่อเรา”

“ถ้าเราไม่สามารถแสดงหรือสร้างผลกำไรให้กับธุรกิจ คุณต้องมีส่วนสร้างความก้าวหน้าให้กับบริษัทใหญ่ ถ้าเราทำไม่ได้ ก็ต้องตัดสินใจและกระทำการที่เหมาะสม นอกเหนือจากนี้ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม รัฐบาล วัฒนธรรม ที่อาจส่งผลกระทบต่อเรา”

“บริษัทตั้งใจจะอยู่ประเทศไทยไปนานๆ ตลาดที่ขยายตัว การให้ผลตอบแทนต่อนักลงทุนจะทำให้เราอยู่ที่นั่นต่อไป ถ้าธุรกิจไปได้ไม่ดี และเกิดความไร้เสถียรภาพทางการเมือง ซึ่งผมไม่คิดว่าจะเกิด เราก็อาจจะไป”

“การแข็งค่าของเงินบาทเป็นปัญหา ผมต้องสูญเสียรายได้ของปีนี้ไป 10-15% และถ้ายังเป็นอย่างนี้ต่อไป และผมต้องสูญเสียอีก 10% ก็จบกัน นี่ก็ปัญหาสำหรับธุรกิจส่งออกทุกแห่ง และผมอ่านในหนังสือพิมพ์ว่า ผู้ว่าการธนาคารสำรองเงินตราแห่งประเทศไทย reserve bank governor บอกว่าจะไม่แทรกแซงเรื่องนี้ โดยส่วนตัวผมคิดว่า นี่ก็ความผิดพลาดที่ใหญ่หลวง”

“เมื่อคุณตั้งธุรกิจในประเทศแล้ว จะต้องมีความรู้ที่หนักหนาสาหัสมากที่ทำให้คุณต้องย้ายออก ดังนั้นการแข็งค่าของเงินบาทคือปัญหาใหญ่สำหรับธุรกิจส่งออกใดๆก็ตาม ผมคิดว่านี่จะเป็นปัญหามหิมาของประเทศไทย มันจะส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันของคุณในวิถีทางที่คุณควบคุมไม่ได้”

“เราคาดการณ์ว่าการผลิตจะยังคงรุดหน้าต่อไปอีกนานพอควร ถ้าเราสร้างโรงงาน ใกล้กับลูกค้า ก็เป็นการเพิ่มความสัมพันธ์ในฐานะหุ้นส่วนกับเขา ดังนั้นถ้ามีบางอย่างที่แย่ลง เช่น เกิดวิกฤตเศรษฐกิจอีกครั้งหนึ่ง ก็อาจเป็นเวลาที่เหมาะสมที่จะหาสถานที่แห่งใหม่ แต่เราคาดการณ์ในด้านดีสำหรับตลาดที่นี่ และไม่ได้พิจารณาเรื่องย้ายไปที่อื่น ถ้าไทยปิดพรมแดนของตัว ถ้าไทยไม่ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องแข่งขันได้ทางเศรษฐกิจกับประเทศอื่นๆในโลก ผมก็จะกังวลมาก ถ้าไทยตรึงค่าเงิน ถ้าแทรกแซงค่าเงิน ผมก็จะกังวล ถ้ามีการรัฐประหารที่ส่งผลกระทบต่อประชาชน ความปลอดภัยและเสรีภาพของประชาชน แต่ในตอนนี้ ผมไม่คิดว่าจะเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น”

“ถ้าในระยะกลางและในระยะยาว ไทยไม่สามารถแข่งขันได้ ถ้ามีสถานการณ์ของความปั่นป่วนทางสังคม ถ้าโลกตัดสินใจว่าไทยเป็นสถานที่ที่ไม่ฉลาดที่จะมาลงทุน”

“เราหวังว่าจะอยู่ที่นั่นตลอดไป แต่ถ้าไทยใช้นโยบายที่รุนแรง และการเกี่ยวพันกับบริษัทต่างชาติถูกเพิกถอนการอนุญาต ซึ่งผมไม่คิดว่าจะเกิดขึ้นเพราะเราเป็นองค์กรระดับโลก ถ้ามีการจำกัดการเคลื่อนย้ายเงินเข้าและออกประเทศ ก็จะเป็นปัญหา และถ้าประเด็นเรื่องภาษีที่เกี่ยวข้องกับการย้ายเงินเข้าหรือออกประเทศมีอัตราที่สูงเกินไป เราก็ต้องคิดใหม่ มันอาจไม่ทำให้เราถึงกับย้ายออกจากประเทศ แต่อาจทำให้เรามุ่งความสนใจไปที่ประเทศอื่น”

“เราคาดหวังจะอยู่ที่นี้ในระยะยาว สิ่งเดียวที่ทำให้เรากลับได้คือ เราไม่ได้งาน แต่อย่างน้อยในสองสามปีข้างหน้า เราไม่คิดว่าจะเกิดการตกต่ำครั้งใหญ่ และถึงแม้จะเกิดภาวะตกต่ำ เราก็แน่ใจว่าเราได้เตรียมพร้อมรับมือ”

“ปัจจัยที่อาจทำให้เราออกจากไทยคือ ความต้องการสินค้าของเราลดลง ความไม่สงบทางการเมือง ถ้าเราดำเนินการไม่ได้ดังที่คาดไว้ และมีอุปสรรคขวางกั้นตลอดเวลา เราก็อาจพิจารณาใหม่”

“การรัฐประหารที่นองเลือด และรัฐบาลที่ขึ้นสู่อำนาจและทำให้อุตสาหกรรมกลายเป็นของรัฐ ตัวผมเองและนักลงทุนต่างชาติทั่วไปไม่มีปัญหากับการที่รัฐเป็นเจ้าของสมบัติของชาติ ทรัพย์สินด้านความมั่นคงที่สำคัญ คุณอาจจะบอกว่า ไฟฟ้าสำคัญ โทรคมนาคมสำคัญ น้ำด้วย ดังนั้นถ้ารัฐบาลบอกว่าเราต้องการควบคุมสิ่งเหล่านี้ เราไม่ต้องการให้ตกเป็นของเอกชน ผมไม่คิดว่าจะมีใครที่มีปัญหากับเรื่องนี้”

## 7 ปัญหารากฐานที่รัฐบาลไทยจำเป็นต้องแก้ไข

### 1. ประสิทธิภาพของรัฐบาล

นักลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่าการติดต่อกับระบบราชการที่ขาดความชัดเจน ความสม่ำเสมอ ในประเทศไทย เป็นอุปสรรคต่อการลงทุนเสมอมา มีการเสนอแนะให้สร้างความฉับไวให้กับระบบราชการ ด้วยการดำเนินงานเอกสารอันมากมาย แก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน ตามท่าเรือ ของถูกสกัดไว้ให้ล่าช้า การขออนุมัติใช้เวลานานมาก นักลงทุนบางรายให้ความเห็นว่าข้าราชการไทยไม่สบายใจที่ต้องทำงานกับคนต่างชาติ เพราะทำให้ไม่สามารถแก้ไขปัญหาด้วยวิถีทางแบบไทยๆ ได้โดยสะดวก และข้าราชการส่วนใหญ่ก็สื่อสารภาษาอังกฤษไม่ได้ จึงสร้างความยากลำบากมากยิ่งขึ้น ซึ่งในเรื่องนี้ได้มีการเปรียบเทียบกับเวียดนามว่ามีระบบราชการมีประสิทธิภาพมากกว่าไทยมากในการให้บริการนักลงทุน

### 2. การคอร์รัปชันในภาครัฐ

ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ว่าเป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันอย่างมากและนี่คืออุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งสำหรับการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ และในการดำเนินธุรกิจในประเทศไทยโดยเฉพาะในส่วนที่ต้องเกี่ยวข้องกับระบบราชการไทย The Economist จัดอันดับให้ไทยเป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันมากที่สุดอันดับ 4 ของโลก

ตัวอย่างที่เด่นชัดของการคอร์รัปชันในภาครัฐสำหรับนักลงทุนออสเตรเลียและนักลงทุนต่างชาติโดยทั่วไป ซึ่งมีการหยิบยกขึ้นมาบ่อยที่สุดคือการคอร์รัปชันที่สนามบินสุวรรณภูมิ ซึ่งในสายตาของชาวต่างชาติ การคอร์รัปชันไม่ได้เกิดขึ้นเพราะมีคนจนมากมายในเมืองไทย แต่เพราะอำนาจที่อยู่ในมือของคนที่ร่ำรวย ซึ่งไม่ใส่ใจกับการกระจายความมั่งคั่ง นักลงทุนเห็นว่าการคอร์รัปชันในภาครัฐดำรงอยู่ในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับล่างถึงระดับบนสุด และเรื่องนี้ส่งผลเสียร้ายแรงต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นการริดิโอของตำรวจ ของกรมศุลกากร ตลอดจนถึงการจ่ายเงินใต้โต๊ะให้เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อชนะประมูลงานสัมปทาน ซึ่งถ้าข้อมูลแบบนี้แพร่ออกไปสู่สาธารณชน กระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องก็จะโยนความผิดให้ข้าราชการคนหนึ่ง และอ้างว่าไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับหน่วยงาน ซึ่งนักลงทุนเห็นว่า เรื่องนี้ไม่จริงเลย และนักลงทุนส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันคือไม่คิดว่าจะมีวันแก้ปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันได้ เพราะมันฝังรากอยู่ที่นี่ จึงเป็นการยากที่จะทำธุรกิจ โดยเฉพาะในปัจจุบันนี้ หลายๆ ประเทศในชาติตะวันตกได้เริ่มใช้กฎหมายที่ป้องกันห้ามปรามไม่ให้คนของตัวต่อรองหรือยินยอมกับเรื่องคอร์รัปชันในต่างประเทศ

บทสัมภาษณ์ — ความคิดเห็นของนักลงทุนต่อประสิทธิภาพของรัฐบาล

“สิ่งที่ผมไม่ชอบเกี่ยวกับเมืองไทย คือต้องสร้างความลับไว้ให้กับระบบราชการ กำจัดงานเอกสารอันมากมายมหาศาลนี้ จะทำยังไง ผมไม่รู้ แต่ผมหวังว่าคุณจะมีรัฐบาลที่หัวก้าวหน้าที่พร้อมจะแก้ไขปัญหานี้ แทนที่จะเสนอหน้าและพยายามสร้างประชานิยมเหมือนในอดีต แก้ไขปัญหาการคอร์รัปชัน ตามท่าเรือ ของถูกสกัดไว้ให้ล่าช้า การขออนุมัติใช้เวลายาวนานมาก โผล่ไปดูที่สิงคโปร์บ้าง และไปดูว่าเขาทำยังไงกัน ผมไม่ได้บอกว่ามีคอร์รัปชันทั่วทุกหัวระแหง แต่มีแน่ และมันเป็นอุปสรรค ผมไม่ได้บอกว่ากลไกของรัฐบาลไม่ทำงาน แต่ผมคิดว่าเป็นสองเรื่องที่ต้องมีการปรับปรุงแก้ไข”

“ในทุกกระทรวงทบวงกรมของรัฐบาลที่เราจำเป็นต้องติดต่อ ไม่มีรายการเช็คลิส ว่าจำเป็นต้องมี ต้องทำอะไรบ้าง เราไปยื่นอะไรบางอย่าง และก็จะต้องขาดอะไรอีกบางอย่างเสมอ เราต้องเดินทางกลับไปกลับมา กลับไปกลับมา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยตรวจคนเข้าเมือง กรมสรรพากร และอื่นๆ”

“ผมไม่รู้จะพูดเป็นภาษาไทยยังไงเพื่อบอกว่า “ทุกอย่างที่จำเป็นเพื่อทำขั้นตอนนี้ให้เสร็จสมบูรณ์คืออะไรบ้าง” บางทีเจ้าหน้าที่อาจจะต้องการให้เรากลับไปบ่อยๆจะได้มีงานทำ”

“ระบบราชการนั้นเหลือเชื่อ ผมเซ็นเอกสารสามชุดเพื่อตั้งธุรกิจ ชุดแรก ผมเซ็น และเซ็น และเซ็น ครั้งที่สองผมนับว่าต้องเซ็นเอกสารกี่หน้า ผมเซ็น 200 แผ่น และมี 3 ชุด สรุปผมเซ็นประมาณ 600 แผ่นเพื่อตั้งบริษัท ในวิศกทอเรีย เมื่อผมตั้งธุรกิจ ผมได้รับเอกสารหนึ่งแผ่น ผมเซ็นชื่อทีเดียว ไม่ใช่ 600 ครั้ง ช่วงเหลือเชื่อจริงๆ นี่เป็นเพียงสิ่งบ่งชี้ว่าทุกอย่างก็เป็นแบบนี้ รัฐบาลออสเตรเลียและรัฐบาลวิศกทอเรียพยายามช่วยธุรกิจขนาดเล็กให้ลดต้นทุนในการทำธุรกิจ เช่นให้ทำบัญชีส่งเอง หรือการตั้งธุรกิจได้ด้วยตัวเอง ขณะที่ในประเทศไทย มีแต่งงานเอกสารมากขึ้น ที่สร้างกันขึ้นมาเพื่อให้แต่ละกระทรวงทบวงกรมมีอำนาจเข้มแข็งมากขึ้น ยังมีตราประทับบนโต๊ะมากเท่าไร ก็แสดงว่ามีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ไม่มีแรงจูงใจภายในรัฐบาลที่จะลดต้นทุนสำหรับธุรกิจ ดังนั้นธุรกิจที่ได้รับบีบีโอคิดว่าตัวเองไม่ต้องเสียภาษี แต่ก็พบในทันทีว่ามีวิธีอื่นๆอีกมากที่รัฐสามารถเก็บภาษีทางอ้อมเอากับเรา”

“ผมหวังว่าเราได้ outsource ภารกิจนี้ให้คนอื่นทำ แต่เราไม่รู้ และก็อาจช่วยประหยัดเวลาเราได้มาก และผมก็อาจไม่ต้องเซ็นเอกสาร 600 แผ่น แต่จะเป็นการดีมาก ถ้าเราจะสามารถหยิบกระดาษแผ่นหนึ่งที่บอกเราว่าผมจำเป็นต้องมีอะไรบ้างเพื่อเปิดบัญชีธนาคาร ผมต้องมีอะไรบ้างเพื่อทำวีซ่า ผมต้องมีอะไรบ้างเพื่อทำใบขับขี่ ถ้ามีใครสักคนที่สามารถใส่ข้อมูลเหล่านี้ลงในกระดาษแผ่นหนึ่งหรือกระดาษสิบแผ่น ก็จะดีมาก ผมคิดว่าพวกที่ปรึกษาควรมีความรู้ในการทำงานแบบนี้ แต่เขาขงไม่ได้มันลงในกระดาษแผ่นหนึ่ง เพราะมันเป็นสิ่งที่เขาขาย เขารู้ถึงข้อมูลเอกสารทุกอย่างที่จำเป็น และเขาขายความรู้นั้น เขาก็เลยไม่ให้ฟรีๆ”

“เมื่อเรื่องใดๆไปถึงหน่วยงานรัฐบาล มันจะช้าลง เพราะอาจจะมีการซ่อนเร้น บางครั้งก็เป็นเพราะความไม่รู้ หรือ ความไม่เห็นด้วย แต่ส่วนใหญ่ก็คือความไม่รู้ ผมเคยไปร่วมรับฟังคดี และพบว่าปัญหาคือความไม่เข้าใจ เขาไม่เข้าใจ แนวคิด แม้ว่าสิ่งนี้อาจเอาชนะได้ด้วยการให้การศึกษา มันจะได้ผลก็ต่อเมื่อเขาอมเปิดใจรับฟัง การศึกษามีผลดีก็ ต่อเมื่อคุณเต็มใจที่จะเป็นอิสระ คุณต้องมีใจที่เปิดกว้าง และเรื่องนี้สำคัญ นี่คือวัฒนธรรมไทย คุณต้องเปิดใจและมี อิสระ และคุณต้องมีความตั้งใจอย่างอุทิศตัว คุณต้องมีความเข้มแข็งเพื่อไปให้ถึงจุดหมาย คุณต้องมีคุณสมบัติเหล่านี้ ซึ่งเป็นคุณสมบัติของความเป็นผู้นำ ซึ่งผมพบว่าค่อนข้างขาดแคลน มันเป็นเรื่องทางวัฒนธรรม แต่มันก็ไม่ได้เลวร้าย ไปเสียหมด ผมคิดว่าคนที่รับผิดชอบในส่วนสำคัญเป็นคนที่มีการศึกษา พวกเขาควรจะรู้ และผมหวังว่าพวกเขาจะ ไม่ใช่คนที่มองอะไรในแง่ลบ คุณต้องส่งเสริมให้คนเปิดใจเพื่อการฝึกอบรมและการช่วยเหลือ เพื่อจะได้เติบโตได้ดี ขึ้น ถ้าคุณ ไม่ต้องการสิ่งนี้ ก็อย่าเอามันเข้ามา ขอให้ล้มมันเสีย ”

“การทำธุรกิจในเมืองไทยไม่ใช่เรื่องง่าย ส่วนใหญ่เป็นเพราะปริมาณของระบบราชการจากรัฐบาล มีงานทำสำเนา มากมาย เปรียบเทียบกับสิ่งที่เราเคยชิน ของง่ายๆดูเหมือนจะทำให้มีความซับซ้อนมากในเมืองไทย เช่นเรื่อง การ เก็บภาษี สุลกากร ทุกเรื่อง แม้แต่เรื่องการได้รับความเห็นต่างกันไปจากคนต่างๆในเรื่องเดียวกัน คุณ ไปถาม ความเห็นจากใครสักคน เขาก็ให้คำแนะนำคุณ แต่ลืมบอกคุณว่ามันยังมีอย่างอื่นด้วยนะ คุณก็เลยต้องกลับไปต่อคิวอัน ยาวเหยียดใหม่ เอกสารหลายอย่างเป็นภาษาอังกฤษ แต่ก็ยังยากอยู่เพราะอีกมากมายไม่มีภาษาอังกฤษ คุณต้องไปหา คนแปลเอาเอง เอกสารใดๆก็ตามดูเหมือนจะต้องการตราประทับของบริษัทและสำเนาพาสปอร์ต ฯลฯ ”

“ข้าราชการมีต่างกันไป หน่วยงานอย่างบีโอไอให้ความช่วยเหลือดีมาก แต่ปัญหาหนึ่งคือ เจ้าหน้าที่บางคนอาจ พยายามช่วยมาก แต่เขาไม่รู้เรื่อง ก็เลยเป็นปัญหาคิดหน่อย เป็นปัญหาที่ตัวเจ้าหน้าที่ไม่เข้าใจระบบดีพอ ”

“การทำธุรกิจในเมืองไทยยังดีกว่าในอีกหลายที่ แต่ถามว่าควรปรับปรุงไหม คำตอบคือแน่นอน ระบบราชการที่มีเป็น ปัญหามาก การยื่นส่งรายงาน รัฐบาลไม่ได้ใช้แบบฟอร์มของระบบคอมพิวเตอร์ คุณต้องนั่งที่นั่นทุกๆไตรมาส และคุณ อาจต้องเซ็นชื่อคุณในรายงานประจำ 50 ครั้ง รัฐบาลต้องทำอะไรสักอย่าง กวาดล้างและปรับปรุงระบบราชการของ ตัวเอง ถ้ากวาดล้างได้ก็เยี่ยม แต่รัฐบาลจะต้องพยายามนำระบบราชการเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ”

“เราต้องติดต่อกับกรมสรรพากร กระทรวงอุตสาหกรรม เหมือนแร่และเชื้อเพลิง และกระทรวงแรงงาน ทุกๆแห่งเป็น ระบบราชการที่อึดอาดล่าช้าซับซ้อนมาก ไม่มีประสิทธิภาพเหมือนภาคเอกชน และในบางกรณี ข้าราชการก็ไม่สบาย ใจในการที่ต้องทำงานกับคนต่างชาติ เพราะมันมีสิ่งกีดขวาง เมื่อคุณมีปัญหาที่คุณไม่อาจแก้ไขได้เหมือนกับที่คุณทำกับ คนไทยด้วยกัน อย่างไรก็ตาม ประเด็นเหล่านี้ไม่ถึงกับยับยั้งไม่ให้คุณมาทำงานในเมืองไทย เรามีคนในบริษัทที่พร้อม ติดต่อกับแต่ละกระทรวง พวกเขาเป็นคนไทย และรู้วิธีการจัดการแบบไทยๆ ”

“อินเดียเป็นที่ๆแย่ที่สุด ระบบราชการในอินเดียเป็นสิ่งที่เหลือเชื่อ ไม่เหมือนกับในเมืองไทย ที่ที่คุณต้องทำให้ แน่ใจว่าเอกสารทุกอย่างที่คุณยื่นส่งเป็นสำเนาที่ผ่านการรับรอง สำเนานั้นต้องมีการเซ็นชื่อ ต้องใช้เวลาเยอะมากและ

ต้องยื่นเอกสารเยอะมากเพื่อยื่นเรื่องบางเรื่องผ่านระบบ บริษัทใหญ่ๆใช้วิธีจ้างคนอื่นทำกิจกรรมที่ไม่ใช่กิจกรรมหลักของบริษัท บริษัทเล็กไม่มีปัญญาทำอย่างนั้น ก็ต้องไปฝ่าฟันอุปสรรคเอาเอง สิ่งที่ต้องใช้เวลาหนึ่งวันอาจต้องใช้เวลาหนึ่งสัปดาห์”

“ผมใช้เวลาเยอะมากในการเซ็นเอกสาร ตรวจคนเข้าเมือง สุลตาการ กับกรมศุลกากร เราต้องจ้างคนอื่นหนึ่งคนเพียงเพื่อจัดการกับงานเอกสาร ระบบราชการที่นี้บางทีก็สุดโง่ เอกสารทุกชิ้นที่เราจำเป็นต้องเซ็น ใบสมัครหรืออะไรก็ตามเป็นภาษาไทย ถ้าผมไม่มีคนตีทำงานด้วย จะเกิดอะไรขึ้น บางครั้งบางครั้ง ผมต้องเซ็นเอกสารที่มีผลผูกพันทางกฎหมายที่เป็นภาษาไทย เมื่อคุณไปที่กระทรวงทบวงกรมไหนก็ตามเพื่อทำอะไรสักอย่าง คุณจะไม่มีวันรู้เลยว่า ก้าวต่อไปคืออะไร และมันจะไปสิ้นสุดที่ไหน จะต้องทำอะไรอย่างอื่นเสมอที่ไม่ปรากฏชัดที่คุณจำเป็นต้องทำ ในประเทศอื่นเมื่อคุณได้ work permit แล้ว คุณก็เข้าออกประเทศได้บ่อยเท่าที่ต้องการ นอกเหนือจากเอกสารกองภูเขาเลากาแล้ว ผมยังต้องเซ็นอีก 200 หน้าทุกครั้งที่ผมต้องต่อวีซ่า ถ่ายสำเนาเอกสารบริษัท ทุกหน้าของพาสปอร์ต ทุกๆเดือนเราต้องเซ็นเอกสารสำหรับการยื่นสมัครในเดือนหน้า ระบบราชการนั้นบางทีก็สุดโง่ ยังมีเอกสารอื่นๆทางธุรกิจที่เราต้องเซ็น เซ็น และเซ็น เราต้องจ้างพนักงานคนหนึ่งเพียงเพื่อทำงานเอกสารที่ต้องเอาของเข้าและออกจากเขตส่งออก นั่นคือค่าโง่ห่วย มาเมืองไทยคุณต้องทำวิจัย จ้างคนที่คุ้นเคยกับการทำธุรกิจที่นี้ การรู้จักระบบเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ในการซื้อโรงงาน เราต้องมีได้รับการอนุญาตในการซื้อ ผู้ขายต้องได้รับอนุญาตในการขาย แล้วเราก็ต้องขอใบอนุญาตเพื่อใช้โรงงานนั้น นี่ก็สองวันก่อนเซ็นสัญญา เรื่องแบบนี้ คุณคิดว่าคุณทำเสร็จแล้ว แต่ไม่ใช่ ยังมีที่ต้องทำอีก”

“ผมไม่เห็นอุปสรรคอะไรสำหรับการลงทุนในด้าน IT และทรัพย์สินทางปัญญา ไม่มีเหตุผลสำคัญใดว่าทำไมนักลงทุนจะไม่มาเมืองไทย อย่างไรก็ตาม มีเหตุผลสำคัญที่อาจทำให้นักลงทุนต้องการไปที่อื่นแทน และนั่นเป็นคำถามที่ต่างออกไป ผมคิดว่าประเด็นเรื่องภาษาและการศึกษาเป็นประเด็นหรือสิ่งที่ท้าทายที่ใหญ่ที่สุดที่ประเทศไทยต้องเผชิญ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าคุณไปอินเดีย คุณจะได้แรงงานที่มีการศึกษาสูงมากในด้าน IT และภาษาอังกฤษก็เป็นภาษามาตรฐาน ดังนั้นจึงมีประเด็นที่ทำให้คุณอาจจะอยากไปที่นั่น แต่คุณก็อาจไม่อยากไปเพราะอินเดียมีระบบราชการที่โหดร้ายกว่าที่อื่นใดในโลก ดังนั้นแต่ละประเทศก็มีจุดแข็งจุดอ่อน ดังนั้นถ้าจะพูดอย่างเป็นธรรม ระบบราชการในไทยอาจจะแย่นำหน้าเบี้ยหน่วย แต่มันก็ไม่ใช่เรื่องที่ทำให้ผมไม่ทำธุรกิจที่นี้ บางครั้งมันทำให้ผมโมโห และผมก็ต้องมีใจที่ยืน อย่างเช่นตอนที่ผมได้รับใบขับขี่ครั้งแรก เขาให้ใบขับขี่เพียงปีเดียว หลังจากใบนั้นหมดอายุ คุณจะได้ใบใหม่เป็นเวลาห้าปี ดังนั้นประมาณหนึ่งสัปดาห์ก่อนที่ใบขับขี่ของผมจะหมดอายุ ผมก็ไปที่กรมขนส่งทางบกเพื่อขอใบขับขี่ใบใหม่ ผมนั่งรออยู่ครึ่งวัน กว่าจะได้พบเจ้าหน้าที่ เธอก็บอกผมว่า โอ ไม่ได้หรอก คุณจะทำใบใหม่ไม่ได้ ผมบอกว่า แต่มันจะหมดอายุอาทิตย์หน้า เธอบอกว่า งั้นคุณก็ต้องรอจนถึงอาทิตย์หน้า แล้วค่อยกลับมาใหม่ ผมบอกว่า นั่นหมายความว่าผมต้องขับรถโดยไม่มีใบขับขี่ เธอบอกว่า ใช่แล้ว แต่หลังจากนั้นฉันจะให้ใบขับขี่ห้าปีกับคุณ ผมบอกว่า อะไรนะ เธอบอกว่าไม่ งั้นก็ต่อไปเดียว ผมบอกว่า คุณต้องพูดตกลงแน่ๆ มันฟังดูไม่มีเหตุผลเลย เรื่องนี้สวนกระแส commonsense แต่เธอก็ยืนยัน ดังนั้นผมก็กลับไปในสัปดาห์ถัดไป และใบขับขี่ของผมก็หมดอายุ และผมก็ขับไปโดยไม่มีใบขับขี่ และผมก็ได้ใบขับขี่ใหม่อายุห้าปี และเรื่องแบบนี้เกิดขึ้นมากมายในโลกของระบบราชการไทย”

“ใน *commonsense* ของชาติตะวันตก อะไรก็ตามที่ชาวตะวันตกคิดว่าเป็นเรื่อง *commonsense* ผมขอรับประกันว่า มันจะเป็นตรงกันข้ามในเมืองไทย ถ้าคุณคิดว่า มันควรจะได้ผลด้วยวิธีนี้ มันจะต้องเป็นอีกวิธีหนึ่งในเมืองไทย ดังนั้น ถ้าคุณพูดถึงระบบราชการ มันไม่ใช่สิ่งที่ระบบราชการควรจะเป็น มันคือความบ้าบอที่สวนกระแสความเชื่อ และสำหรับชาวตะวันตก มันทำให้คุณอยากจะทิ้งผม นี่เป็นเรื่องบ้าแท้ว แต่นี่คือประเทศไทย ด้วยเหตุนี้เมืองไทยจึงแตกต่างจากที่อื่น ”

“เมื่อพูดถึงระบบราชการ ผมต้องเซ็นชื่อทุกอย่าง หลายอย่างเหลือเกินที่ต้องเซ็น แต่ตอนนี้ผมเคยชินแล้วละ แต่ถ้าคุณมาถึงที่นี่ใหม่ๆ โดยไม่มีบริษัทที่ก่อตั้งไว้แล้วที่นี่ จะยากมากๆ ผมถึงได้บอกคุณว่าคุณต้องมีบริษัทอย่าง *Price Water House* หรือใครบางคนที่คุณไว้วางใจได้ในประเทศนี้ไว้ช่วยคุณ เพราะมี *red tape* มากมายมหาศาล บริษัทนี้อยู่ที่นี่มา 20 ปีแล้ว ดังนั้นคนที่ทำงานกับบริษัทก็รู้ แต่ก็ยังเจอปัญหาอยู่ เช่นเวลาจะเอาชาวต่างชาติเข้ามา หรือจะทำโน่นทำนี่ ก็เจอ *red tape* เต็มไปหมด ”

“ปริมาณของขั้นตอนระบบราชการที่คุณต้องเคลื่อนผ่านเพื่อทำอะไรสักอย่าง คุณต้องรู้แบบฟอร์มทุกอย่างที่คุณต้องกรอก คุณต้องยื่นแบบฟอร์มนั้น และมันก็ต้องผ่านเข้าสู่ระบบเพื่อรอการอนุมัติ และข้อเท็จจริงที่ว่าไม่มีอะไรที่เป็นระบบอิเล็กทรอนิกส์เลย ทุกอย่างเป็นเอกสารกระดาษทั้งสิ้น ”

“กระทรวงตรวจคนเข้าเมือง สรรพากร กรมที่ดิน มีหลายสิ่งที่ควรปรับปรุงเพื่อช่วยให้หน่วยงานเหล่านี้มีความเป็นมิตรกับนักลงทุนยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ถ้าคุณให้แบบฟอร์มทั้งหมดมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ก็จะทำให้เป็นมิตรกับชาวต่างชาติยิ่งขึ้น ไม่ใช่หรือ ควรจะมีหลักสูตรฝึกอบรมภาษาอังกฤษแบบบังคับสำหรับข้าราชการที่สูงเกินระดับหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต้องมีความชำนาญภาษาอังกฤษเป็นอย่างน้อย และเราก็ได้ยินว่าหลายคนมีปัญหาเกี่ยวกับกรมศุลกากรด้วย ”

“ระบบราชการที่นี้เป็นปัญหา คุณต้องการเริ่มบริษัท ต้องใช้เวลาหนึ่งเดือน คุณต้องการเริ่มบริษัทในออสเตรเลีย คุณทำผ่านอินเตอร์เน็ตได้ภายในครึ่งชั่วโมง และก็เหมือนกันในเวียดนาม ดังนั้นการเปรียบเทียบพื้นฐานระหว่างประเทศไทยและเวียดนาม ก็คือ ผมไปเยี่ยมชมนิคมอุตสาหกรรมอมตะ ทางเหนือของโฮจิมินห์ประมาณ 100 กม. อดตะในเวียดนามบอกว่า ได้ ถ้าคุณต้องการที่ดินผืนนี้ เราจะจดทะเบียนบริษัทคุณ และทำใบอนุญาตทุกอย่าง จะต้องใช้เวลาหนึ่งสัปดาห์ คุณทำอย่างนั้นที่นี่ไม่ได้ จะต้องใช้เวลาสามเดือน อดตะในเมืองไทยไม่ได้ให้บริการอย่างเดียวกัน เพื่อจดทะเบียนบริษัทในเมืองไทยคุณต้องใช้เวลาหนึ่งเดือน และต้องใช้นักกฎหมายด้วย ดังนั้นจึงมีงานเอกสารมากมายในการตั้งบริษัทในเมืองไทย ซึ่งคุณไม่ควรจำเป็นต้องใช้ ถ้าทำได้ก็จะเป็นสิ่งที่ดีที่สุดเพื่อปรับปรุงความเป็นมิตรกับนักลงทุนของหน่วยงานราชการ ”

“เรื่องที่จะต้องปรับปรุง ในทางธุรกิจคือ *streamline* ขั้นตอนการจดทะเบียนบริษัทหรือการเปลี่ยนนั่นเปลี่ยนนี่ เรื่องนี้จะช่วยได้มาก เช่นการเซ็นชื่อในเอกสาร 20 ชุดเพียงพอขอเปลี่ยนชื่อในบัญชีธนาคาร ”

“ทางด้านราชการ ทุกอย่างก็ต้องโปร่งใส และเร็วขึ้น บางครั้ง พวกเอกสารอะไรนี่เยอะเกินไป คอรัปชั่นก็เป็นส่วนหนึ่ง ถ้าสมมุติว่าคุณสามารถทำให้โปร่งใสได้แล้วใครจะมาทำอะไร *treat* ทุกคนเหมือนกัน มันก็ช่วย แต่ถ้าเกิดต้องมีโน่นมีนี่ มันก็ลำบาก เป็นคนไทย ข้าราชการก็ *treat* ต่างกับฝรั่ง เพราะว่าบางครั้ง เขาอาจจะคิดว่า คนไทยมีซิกแซกมากกว่าฝรั่ง จุดนี้แหละ บางที ตามความรู้สึกผม เขาคนไทยเหมือนกับว่า ไม่เชื่อใจคนไทยเท่ากับฝรั่ง ในทำนองนั้นนะ ตัวผมเองไม่มีปัญหา แต่นี่คือภาพรวมทั่วไป เท่าที่มีความรู้สึกนะละ เป็นลักษณะนั้น ” (ผู้ประกอบการไทย)

“ถ้าฝรั่งมีปัญหาเกี่ยวกับคนไทย ทางด้านกฎหมาย เขาก็เลยเปรียบ เพราะหนึ่ง มันยุ่งถ้าเขาต้องมาขึ้นศาลเมืองไทย ซึ่งภาษาก็ไม่เหมือนกันแล้ว แล้วก็จะ ไรบางอย่างซึ่งเขาไม่เข้าใจ ถ้าคุณเข้าใจดีทุกอย่าง มันก็ไม่ค่อยต่างกันเท่าไร ” (ผู้ประกอบการไทย)

“ด้านโลจิสติกส์ในเมืองไทย ท่าเรือ กรมศุลกากร ของถูกกักไว้ให้ล่าช้า ช้ามาก และเป็นระบบราชการที่อึดอัดมาก แม้แต่คนระดับสูงในรัฐบาลก็ยังบอกคุณว่าควรจะต้องมีการปรับปรุงความอึดอัดยืดเยื้อของระบบราชการ นี่คือปัญหา แล้วจะอย่างไร ก่อนอื่น คุณต้องว่าจ้างคนที่มีการศึกษาดีขึ้น ในตำแหน่งเหล่านั้น สองจ่ายเงินเดือนดีๆ ให้เขา เหล่านี้คือเรื่องที่รัฐบาลไทยควรพิจารณาปรับปรุง เพราะด้านการค้ามันจะดูแลตัวมันเอง ในชุมชนธุรกิจไทย คนไทยเก่งไม่แพ้ใครในโลก ในอุตสาหกรรมธนาคาร ในภาคเอกชน ทำงานได้ดีมาก และมันแก้ปัญหาคือตัวเองได้ ดังนั้น รัฐบาลจะต้องให้โครงสร้างสาธารณูปโภค และนั่นหมายถึงการปรับปรุงข้าราชการ เพื่อให้เรื่องต่างๆ ได้รับการจัดการอย่างรวดเร็วขึ้น มีประสิทธิภาพมากขึ้น ไม่ใช่หยุดชะงัก ผมสงสัยว่า ในเวียดนาม เขาคงให้อนุมัติอย่างรวดเร็ว ตกลง คุณทำอันนี้ได้ ตกลง คุณทำอันนั้นได้ ไม่ใช่ว่าต้องหาหน่วยงานราชการสิบหน่วยเพื่อขอใบอนุญาตทำเรื่องสิบเรื่อง คือมีการให้อนุมัติแบบรวมศูนย์ ซึ่งมีการทำกันแล้วในเรื่อง *work permit* ซึ่งได้รับการปรับปรุงในช่วงปีหลังๆ นี้ ดังนั้นรัฐบาลเวียดนามจึงปรับปรุงด้านโลจิสติกส์ตลอดเวลา ผมคิดว่าเขากำลังพิจารณาโปรเจกต์ใหญ่เพื่อหาทางปรับปรุงระบบรถไฟของเขา เป็นต้น ”

“ภาษาเป็นปัญหาใหญ่ ใหญ่มาก ขึ้นอยู่กับคนที่คุณจ้าง คุณต้องการลูกจ้างคนไทยที่คุณไว้วางใจได้ที่ภาษาอังกฤษดี เพราะทุกอย่างเป็นภาษาไทยหมด หน่วยงานรัฐบาลทุกหน่วย เอกสารทุกชิ้นเป็นภาษาไทย เราทำงานให้กับธนาคารต่างชาติหลายแห่งที่เข้ามา เราแนะนำธนาคารว่า ถ้าคุณจะส่งทีมจากฮอสเตอร์เลียเข้ามาทำ *due diligent* คุณจะต้องเข้าใจ คุณต้องส่งคนของเราเข้าไปก่อน ไปแปลเอกสารทุกชิ้นให้คุณ คุณจะไม่เข้าใจอะไรสักอย่างเลย พวกต่างชาติไม่รู้เรื่องแบบนี้ ว่าทุกอย่างในธนาคารที่เขียนเป็นภาษาไทยหมด ”

“สิ่งแรกที่ผมอยากเห็นความเปลี่ยนแปลงคือควรเปลี่ยนแปลงเรื่องกฎหมายความเป็นเจ้าของข้างมาก ควรมีกฎหมายที่เข้มงวดมากขึ้นเกี่ยวกับธรรมาภิบาลขององค์กร การปรับปรุงธรรมาภิบาลขององค์กร นี่เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดสองสิ่ง ”

“กรรมการต่างประเทศ ซึ่งเอ็มดีเดินเข้าไปหาที่จีนนี่ เพื่อทำออฟฟิเอ ซึ่งเราไม่มีการเทรดนิ่ง ซึ่งเขาก็ให้หนังสือมาว่าต้องใช้เอกสารอะไรบ้าง พอเราเอาเอกสารไปที่กรุงเทพเขาก็ว่าทำไมคุณไม่เอาอันนี้มา ทำไมคุณไม่เอาอันนั้นมา พอเราเอาไปปั๊ม เขาก็ว่าเอามาทำไม เราไม่ต้องการตัวนี้ เช่นเขาบอกเราว่า คุณเอาพาสปอร์ตมานะของผู้จัดการมา เอา

ทั้งตัวจริงและก๊อปปีมานะ พอเราเอาไป เขาก็ว่าเอาตัวจริงมาทำไม หนังสือมอบอำนาจ จริงๆแล้วต้องทำ ก็ไม่บอกว่าต้องทำ พอเราไปปั๊ม ก็ว่า ทำไมไม่เอาหนังสือมอบอำนาจมา เราไปตั้งหกครั้ง เรายอมรับว่าไม่ได้รับการเทรนมา แต่เจ้าหน้าที่ก็ควรบอกเราว่าต้องเอาอะไรไปบ้าง ซึ่งมันเป็นการเสียเวลา เพราะเราไม่ได้ทำงานอย่างเดียว เราสำเร็จครั้งที่หก ซึ่งเราเดินเข้าหา ผอ เพราะเอ็มดีโทรไปซินิย์คอมเพลน ผอ เลยเรียกเราเข้าไป แล้วเขาให้เราติดต่อผู้หญิงอีกคนหนึ่ง ซึ่งเราก็ถามว่าการทำเอฟทีเอต้องทำยังไง เพื่อส่งงานไปออสเตรเลียแล้วไม่ต้องเสียภาษี เราอาจคงไม่ดีที่ไปเจอผู้หญิงคนก่อนหน้านี้ ซึ่งพอเราคอมเพลนกับ ผอ เขาก็บอกว่าคนอื่นก็คอมเพลนเหมือนกัน เขาเป็นยังงี้ แต่ผมก็ไม่รู้จะจัดการกับเขายังไง ถ้าผมเอาเขาออก ผมก็ไม่มีเจ้าหน้าที่มานั่งทำงาน แต่เขาเป็นเจ้าหน้าที่ เขาควรอธิบายให้คนที่ไม่รู้” (ผู้จัดการคนไทย)

บทสัมภาษณ์ - ความเห็นของนักลงทุนต่อการคอร์รัปชันในภาครัฐ

“ระดับของการคอร์รัปชันภายนอกประเทศเป็นสิ่งที่รุนแรงมากในประเทศไทยเป็นประเทศที่แย่ที่สุดประเทศหนึ่งในเรื่องนี้ เป็นการยากมากขึ้นเรื่อยๆสำหรับนักลงทุนต่างชาติที่จะลงทุนในประเทศที่มีการคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูง ในอดีตนักลงทุนต่างชาติสามารถต่อรองกับการคอร์รัปชันในประเทศหนึ่งๆได้ และไม่เสี่ยงกับการฝ่าฝืนกฎหมายในประเทศตนเอง แต่ในทุกวันนี้ หลายๆประเทศได้เริ่มใช้กฎหมายที่ป้องกันห้ามปรามไม่ให้คนของตัวต่อรองกับเรื่องคอร์รัปชันในต่างประเทศ ดังนั้นเมื่อคุณต้องเลือกที่จะลงทุนในประเทศนี้หรือประเทศนั้น และประเทศหนึ่งมีคอร์รัปชันน้อยกว่าอีกประเทศหนึ่ง สำหรับองค์กรของอเมริกา อังกฤษหรือออสเตรเลีย การปราศจากคอร์รัปชันในประเทศหนึ่งจะเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจลงทุน ”

“ภาครัฐเป็นภาคที่น่าเป็นห่วงมากกว่าในเรื่องคอร์รัปชัน การบีบเอาเงินใต้โต๊ะจากงานประมูลสัมปทาน มีตัวอย่างให้เห็นมากมายที่สนามบินสุวรรณภูมิ การจ่ายเงินใต้โต๊ะให้เจ้าหน้าที่รัฐเพื่อชนะประมูล เรื่องนี้เป็นปัญหาที่ใหญ่มากสำหรับนักลงทุนต่างชาติ เรื่องนี้มีอยู่ทั่วไปหมดทุกระดับในประเทศไทย เมื่อไม่นานมานี้ประเทศไทยได้ถูกจัดอันดับโดย *the Economist list* ให้เป็นประเทศที่มีการคอร์รัปชันมากที่สุดเป็นอันดับ 4 ของโลก ไทยมีคอร์รัปชันมากกว่าอินโดนีเซียตามการจัดอันดับของ *Transparency International* เรื่องนี้ย่อมบอกอะไรเราบางอย่าง และดูเหมือนจะไม่มีแรงจูงใจใดๆให้มีการจัดการกับปัญหานี้ในเมืองไทย ”

“ความโปร่งใสในภาครัฐ มีรายงานเยอะแยะไปว่า ธุรกิจไม่สามารถชนะประมูลได้ถ้าไม่ให้เงินใต้โต๊ะ ตัวอย่างสนามบิน ถ้าคุณทำงานในบางภาคส่วนเช่น การประมูลงานโครงการสาธารณูปโภคของรัฐ เรื่องนี้ก็เป็นที่ยึดถือและโชคร้ายก็เป็นที่ยอมรับกันด้วย ว่าคุณต้องทำอะไรบางอย่างนั้นเพื่อให้ชนะประมูล และถ้าคุณต้องจ่ายเงินนั้น ก็จะไม่มีความโปร่งใส ไม่มีเอกสารหลักฐาน นี่เป็นปัญหาที่แพร่ไปทั่ว นอกจากนั้นยังมีปัญหาเรื่องการล็อกสเปก ลูกค้ำของเราส่วนใหญ่ไม่ร่วมประมูลงานรัฐบาล และเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจำไว้ว่า ในสหรัฐอเมริกา และอังกฤษ การให้สินบนหรือสิ่งจูงใจเพื่อให้ได้มาซึ่งสัญญา ไม่ว่าจะเกิดขึ้นที่ไหนในโลกก็ตาม ถือเป็นความผิดทางอาญาในประเทศบ้านเกิด ดังนั้นบริษัทหรือบุคคลที่กระทำความผิดนั้นในต่างประเทศสามารถถูกตั้งข้อหาได้และถูกนำตัวมาพิจารณาคดีในประเทศบ้านเกิดได้ ถ้าเขาไปพัวพันกับพฤติกรรมแบบนั้น ”

“ในสหรัฐอเมริกา เรามี พรบ.ป้องกันการคอร์รัปชันในต่างประเทศ *foreign corrupt practice act* ซึ่งออสเตรเลียก็มีคล้ายๆกัน ในฐานะชาวต่างชาติที่มาทำงานเมืองไทย คุณต้องระมัดระวังอย่างมากสุดๆว่าคุณไม่ฝ่าฝืนกฎหมายเหล่านั้น สมมุติว่าเราร่วมอยู่ในการคอร์รัปชันในเมืองไทย รัฐบาลออสเตรเลียสามารถเอาผิดกับคุณได้แม้ว่าคุณจะอยู่นอกประเทศ และก็เหมือนกันสำหรับอเมริกา เรื่องนี้สร้างความลำบากกับเรามาก คุณก็ต้องเลือกเอา ถ้าคุณทำงานในสภาพแวดล้อมแบบนี้ไม่ได้จริงๆ คุณก็ไม่มีอนาคตในการทำงานกับประเทศอย่างเช่นประเทศไทย หรือ อินโดนีเซีย เพราะธรรมชาติในประเทศคุณเองเข้มงวดมาก จนทำให้คุณทำอะไรไม่ได้ ดังนั้นคุณก็ไม่ควรที่จะแม้แต่มาตั้งธุรกิจ

ในเมืองไทยหรือในอินโดนีเซีย อย่างไรก็ตาม คุณยังสามารถรักษามาติบาลได้ โดยใช้ช่องทางที่เขาใช้กันในระบบ เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหานี้ในการทำงาน”

“ที่กระทรวงพาณิชย์ คุณจะเดินเรื่องใดๆอย่างรวดเร็วไม่ได้ยกเว้นคุณจะจ่ายใต้โต๊ะให้ข้าราชการ คนหลายคนที่ผมรู้จักที่ไปกระทรวงพาณิชย์เพื่อทำอะไรบางอย่างที่เป็นหน้าที่ธรรมดาของกระทรวง เช่นยื่นเอกสาร หรือยื่นรายชื่อ บริษัท เขาจะไม่สามารถทำเรื่องเหล่านี้ได้ในกรอบเวลาที่สมเหตุสมผล ถ้าเขาไม่ให้สินบนข้าราชการ การคอร์รัปชันมันเกิดขึ้นที่ระดับล่าง แล้วมันก็แทรกซึมขึ้นไปข้างบนทุกระดับจนถึงระดับสูงสุด ทุกคนรู้ดีถึงความครอบคลุมของการคอร์รัปชันที่นี่ ซึ่งแทรกซึมไปทุกระดับ”

“นายกรัฐมนตรีคนใหม่ดูเหมือนจะสะอาด แต่ทำอยู่ในตำแหน่งเพียง 12 เดือน ไม่พอที่จะกวาดล้างการคอร์รัปชันในประเทศนี้”

“ออสเตรเลียและอเมริกาก็มีคอร์รัปชัน ทุกประเทศมีคอร์รัปชัน แต่ไม่เหมือนที่ประเทศไทย ผมเคยทำงานในอินโดนีเซีย มาเลเซีย สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ และปัจจุบันนี้คือประเทศไทย ประสบการณ์เรื่องคอร์รัปชันที่นี่ของผม เลวร้ายยิ่งกว่าในประเทศอื่นใดที่กล่าวมา ผมรู้จักลูกค้าที่บ่นเรื่องธุรกิจใด ปัญหาที่อยู่ในทุกย่างก้าว คุณไม่สามารถทำอะไรได้เลยได้ทันเวลา ยกเว้นคุณจะจ่ายค่าน้ำร้อนน้ำชา ยกตัวอย่างเช่นที่กระทรวงพาณิชย์ หลายคนที่ผมรู้จักที่ไปที่กระทรวงพาณิชย์เพื่อทำเรื่องธรรมดาเรื่องมาตรฐาน เช่นการยื่นเอกสาร หรือยื่นข้อมูลบริษัท เขาจะสามารถทำเรื่องเหล่านี้ได้ภายในเวลาอันสมเหตุสมผล เว้นแต่จะจ่ายสินบนให้ข้าราชการบางคน การคอร์รัปชันเกิดขึ้นที่ระดับต่ำขนาดนั้น และมันก็แทรกซึมขึ้นไปในทุกระดับ ทุกคนรู้ดีถึงการคอร์รัปชันที่ดำเนินไปในรัฐบาลประเทศนี้ มันแทรกซึมเข้าไปในทุกระดับ”

“กรมศุลกากร ตรวจคนเข้าเมือง ตำรวจ คนส่วนใหญ่ที่ผมรู้จักได้จ่ายสินบนให้ตำรวจ การคอร์รัปชันในระดับต่ำเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่าอะไรกำลังเกิดขึ้นในระดับที่สูงขึ้นเช่นกัน ในความเห็นของผม การคอร์รัปชันในระดับล่างแสดงว่าการคอร์รัปชันในประเทศนั้นเลวร้ายขนาดไหน เพราะว่ามีคอร์รัปชันในทุกประเทศในระดับสูง ในอเมริกา ในออสเตรเลีย ผมแน่ใจว่าไม่มีการให้สัญญาใหญ่ๆ โดยไม่มีการให้สินบนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง ความยากลำบากในประเทศไทยคือ มีการคอร์รัปชันในทุกระดับ ดังนั้นเมื่อคุณเดินไปบนถนน คุณก็อาจต้องเริ่มให้สินบนแล้ว”

“ผมมีลูกค้าที่ปฏิเสธไม่ยอมทำธุรกิจเพราะมีการขอเงินสินบน สิ่งที่มีก็จะเกิดขึ้นคือ ถ้าข้อมูลแบบนี้แพร่ออกไปสู่  
สาธารณชน กระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้องก็จะโยนความผิดให้ข้าราชการคนหนึ่ง และอ้างว่าไม่มีอะไรเกี่ยวข้องกับ



ลย”

“ทำไมชาวต่างชาติไม่ไว้วางใจเรื่องคอร์รัปชันที่เจอในเมืองไทยหรือ ทำไมชาวต่างชาติจะยอมเสี่ยงเปิดโปงเรื่องคอร์รัปชันล่ะ ระบบที่นี้มีการคอร์รัปชันอย่างมาก มันไม่ควรเป็นความรับผิดชอบของนักลงทุนต่างชาติในการกวาดล้างการคอร์รัปชันในเมืองไทย มันควรเป็นความรับผิดชอบของรัฐบาลไทยและประชาชนคนไทย ใครจะแก้ปัญหานี้ ถ้าคนไทยไม่แก้ นักธุรกิจไทยคือคนที่มีอำนาจที่จะทำอะไรบางอย่างในเรื่องนี้ได้ ถ้านักธุรกิจปฏิเสธไม่ยอมเข้าร่วม การคอร์รัปชันก็จะไม่มี นักวิชาการสามารถออกแถลงการณ์ได้ทุกอย่าง และสามารถบ่นว่าอุทธรณ์มากเท่าที่ต้องการ แต่การคอร์รัปชันจะดำรงอยู่ต่อไปตราบเท่าที่มีคนพร้อมจ่าย”

“จริงอยู่ที่ว่าตอนนี้การคอร์รัปชันเป็นความจริงของชีวิตที่ธุรกิจต่างชาติต้องยอมรับเมื่อเข้ามาทำงานในเอเชีย แต่ทำไมถึงจะเปลี่ยนเรื่องนี้ไม่ได้”

“มีบางอย่างที่ไม่ดีสำหรับประเทศไทย การจราจรที่แออัด มลภาวะ การคอร์รัปชันที่ทุกคนต้องเจอ และก็ไม่ชอบ ในสิงคโปร์ มีรูปแบบนี้น้อยกว่ามาก ในมาเลเซียก็น้อยกว่ามาก”

“คนส่วนใหญ่ที่ผมรู้จักมีกระเป๋าพกสองใบ ใบหนึ่งเขาซ่อนไว้ อีกใบหนึ่งเขาใบเบ๊งค์รอยไว้หนึ่งหรือสองใบ เพื่อไว้กรณีถูกตำรวจเรียกจับตอนฝ่าไฟแดงหรือขับรถเร็วเกิน”

“การคอร์รัปชันไม่ได้เกิดขึ้นเพราะมีคนจนมากมายในเมืองไทย ที่นี้มีคนรวยเยอะเยอะ และพวกเขาควบคุมสิ่งที่เกิดขึ้นในประเทศนี้ โดยส่วนตัวแล้ว ผมรู้สึกโกรธมากที่มีคนที่รวยล้นฟ้าอย่างทักษิณในประเทศนี้ และวิธีการที่เขาเอาประโยชน์เข้าตัวโดยเอาคนที่ยากจนแสนสาหัสของประเทศไปแลก คนที่ยากจนขึ้นแค่นั้นเป็นที่สุด ผมโกรธมากไม่พอใจมาก ๆ กับเรื่องแบบนี้ ผมได้เห็นรถเบนซ์ในกรุงเทพฯ มากกว่าที่ผมได้เห็นในนิวยอร์ก ลอนดอน เยอรมัน ซิดนีย์ เมลเบิร์น มีรถ Mercedes และ BMW ที่มากกว่าเมืองใหญ่ส่วนใหญ่ในชาติตะวันตก โดยส่วนตัวผมทนไม่ได้กับเรื่องแบบนี้ ในโลกนี้ผมก็มีความเป็นทุนนิยมมากเท่าคนอื่น แต่การกระจายความมั่งคั่งในประเทศนี้นั้นน่าทึ่ง น่าอับอายจริงๆ”

“ถ้าคนไทยคิดว่านี่เป็นเรื่องของกรรม ก็ไม่เป็นไร ผมไม่อยากจะขึ้นกับคนไทยว่าคนไทยควรคิดยังไง แต่ถ้าเขาต้องการการลงทุน เขาต้องการคนจากภายนอกมาร่วมลงทุนในประเทศนี้ ไทยก็ต้องกวาดล้างพฤติกรรมที่ฉ้อฉลของตัวเอง ในเรื่องของการคอร์รัปชัน เงินส่วนใหญ่ที่ถูกจ่ายให้กับการคอร์รัปชันในประเทศนี้ไม่ได้ถูกจ่ายให้คนจน แต่ถูกจ่ายให้คนรวย คนที่รวยมากๆ”

“ประเด็นเรื่องคอร์รัปชันเป็นเรื่องที่น่าเป็นห่วง นักลงทุนต่างชาติส่วนใหญ่ เหตุเพราะพวกเขาถูกจับตามองโดยกระทรวงพาณิชย์ โดยกรมสรรพากร เหล่านี้เป็นต้น พวกเขาส่วนใหญ่จึงทำตามกฎหมาย ไม่เช่นนั้นบริษัทของเขาจะ

ประสบปัญหาจริงๆและเขาอาจติดคุก ดังนั้นบริษัทส่วนใหญ่ที่มีต่างชาติถือหุ้น ก็จะมีการดำเนินการที่ถูกต้อง แต่ก็มีอีกหลายบริษัทมากมายที่ไม่ได้ถูกตรวจสอบแบบเดียวกัน และบริษัทเหล่านั้นก็ไม่ได้ดำเนินการอย่างถูกต้อง”

“เกี่ยวกับประเด็นเรื่องการคอร์รัปชันและความโปร่งใส ขึ้นอยู่กับว่าบริษัทออสเตรเลียได้รับข้อมูลแค่ไหน บริษัทออสเตรเลียจำนวนมากไม่มีประสบการณ์ในเอเชีย เรื่องนี้มีหลายระดับตั้งแต่การคอร์รัปชันอย่างเห็นกันชัดๆ จนถึงธรรมเนียมปฏิบัติทางธุรกิจ จนถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ ซึ่งเราเองก็เห็นว่าเป็นระบบที่แฟร์และโปร่งใส และผมไม่คิดว่าคนที่มาที่นี่และคิดจะตั้งธุรกิจ เขาไม่สามารถคาดหวังที่จะตั้งธุรกิจแบบเดียวกับที่เขาจะทำในออสเตรเลีย มันต่างกัน วิธีการทำธุรกิจนั้นต่างกัน”

“แน่นอนว่า บางประเทศก็มีการคอร์รัปชันอย่างโจ่งแจ้ง และคุณไม่สามารถตั้งธุรกิจได้โดยไม่ต้องจ่ายให้นักการเมืองหรือตำรวจหรือคนที่เกี่ยวข้อง ผมคิดว่าประเทศไทยอยู่ที่ระดับคอร์รัปชันกลางๆ ผมไม่คิดว่าการคอร์รัปชันเป็นสิ่งกีดขวางไม่ให้บริษัทตั้งธุรกิจ แต่แน่นอนว่าธุรกิจของคุณจะเคลื่อนไปได้เร็วขึ้น ถ้าคุณมีคอนเนกชันที่ถูกต้อง และคุณ จะได้รับการพิจารณาต่างออกไปสำหรับการประมูลงานรัฐบาล ถ้าคุณมีคอนเนกชันที่ถูกต้อง เรื่องแบบนี้ไม่ใช่การคอร์รัปชันเสมอไป มันเป็นเพียงการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดี”

“ถ้าการคอร์รัปชันเป็นตัวกีดขวาง มันก็กีดขวางทั้งเอเชีย ถ้ามันเป็นตัวกีดขวางสำหรับไทย มันก็ยิ่งกีดขวางมากขึ้นในเวียดนาม อินโดนีเซียและจีน ถ้ามีใครมาถามผม ผมจะบอกว่าประเทศไทยเป็นที่ที่มีความปลอดภัยมากกว่าที่จะไปและทำธุรกิจในการคอร์รัปชัน”

“ผมขึ้นโบสถ์ขอเป็นผู้อยู่อาศัยถาวรด้วยตัวเอง ไม่ต้องจ่ายสินบน เมื่ผมไปกรมที่ดิน ให้สินบนนิดหน่อยเพื่อลัดคิวแต่ไม่มากหรอก ผมชอบทำอะไรด้วยตัวเอง ผมไม่จำเป็นต้องให้สินบน แต่อย่าถามประธานของ GE หรือ General Motors ให้วิ่งติดต่อราชการด้วยตัวเองแบบผม หรือลูกน้องมากมายของเขาที่เป็นคนต่างชาติ พวกนั้นติดต่อราชการไม่เป็นหรอก นักธุรกิจตัวเล็กๆ เรียนรู้ที่จะทำเรื่องเหล่านี้ แต่มันจะเป็นเส้นโค้งการเรียนรู้ที่ยาวและชันมาก”

“เป็นเรื่องยาก ยากมากๆที่เราควรรับมือกับการคอร์รัปชันอย่างไร บางครั้งเราอาจต้องรอนานกว่าที่คาดหวังเพื่อทำอะไรสักอย่าง เราทุกคนเรียนรู้วิธีการหลีกเลี่ยงปัญหาบางอย่าง นี่ไม่ใช่วิธีการที่เราชอบทำธุรกิจ แต่เป็นความจริงที่จะต้องมีความยืดหยุ่นในเอเชีย เรื่องนี้เป็นปัญหาสำหรับเรา”

“ประเทศไทยยัง OK นะถ้าเทียบกับมาเลเซีย ซึ่งเลวร้ายกว่ามากๆ กัมพูชาก็มีวิถีทางที่เป็นเอกลักษณ์ในการทำธุรกิจ ลาวนั้นยากจนมาก ส่วนพม่ามันลึ้มไปได้เลย และสิงคโปร์ก็สะอาดหมดจดสุดๆบนเกาะทรายเล็กๆของตัวเอง แต่เขามีวิธีการในการไปทำสกปรกนอกเกาะของเขา และอินโดนีเซียก็เหมือนกัน ทุกประเทศต่างกันไป คือมีวิธีการเฉพาะตัวในการทำธุรกิจ แต่มันก็กลับมาที่พื้นฐานเดียวกันและผลลัพธ์เดียวกัน คือเป็นเรื่องเกี่ยวกับว่า ใคร ได้อะไร เมื่อไร และที่ไหน และเท่าไร ในทั้งหมดที่กล่าวมานี้ ผมพอใจทำธุรกิจในเมืองไทย ผมว่าเมืองไทยดีที่สุด”

“ผมไม่ยุ่งเกี่ยวกับการให้สินบน มันเป็นเรื่องระเบียบที่เราไม่ได้เขียนไว้ว่าเราจะไม่จ่ายสินบน แม้จะพูดอย่างนี้ก็ได้ หมายความว่าเราตั้งมาตรฐานทางศีลธรรมไว้ให้ตัวเองอย่างสูงส่ง ถ้าเราเชื่อว่ามีวิธีการที่ถูกกฎหมายที่จะให้ได้ผลลัพธ์ มา เราก็ทำได้ แต่เราจะไม่จ่ายสินบน เราแจกของฟรีให้นักการเมือง ให้ตำรวจ โชคดีที่เราอยู่ที่นี้กับสยามพารากอน มี บางครั้งที่เรารู้สึกกดดัน เราก็ไปหาสยามพารากอนแล้วเขาก็ช่วยจัดการปัญหาให้เรา เราได้รับอนุญาตจากบีไอโอ และ เราได้รับอนุญาตจากกรุงเทพมหานครสำหรับใบอนุญาตประกอบการ และจากทุกหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้อง และทุกสิ่ง ทุกอย่างได้รับอนุมัติหมด เมื่อเราทำพิธีเปิด เขตปทุมวันบอกว่าเขาขอมาตรวจสอบสถานที่หน่อย พอมาแล้วก็บอกว่า อันนี้ ยังไม่ดีพอ คุณต้องทำอย่างนี้ คุณต้องทำอย่างนั้น และเรบอกว่าเราได้รับการอนุมัติจากทุกหน่วยงานแล้ว ดังนั้นเราก็ ปฏิเสธไม่ยอมทำตาม แล้วเราก็ไปหาสยามพารากอน แล้วปัญหาก็หายไปในช่วงข้ามคืน แต่เรื่องนี้ไม่ได้เกิดขึ้นใน ประเทศไทยที่เดียว เรื่องคล้ายๆกันนี้ก็เกิดขึ้นในเกาหลีด้วย ”

“เรื่องที่จะต้องแก้ไข การคอร์รัปชันเป็นอุปสรรคใหญ่หลวง ใหญ่มากๆ การคอร์รัปชันในภาครัฐ เป็นกันทั่วไป หมดในภาครัฐ และบางส่วนของภาคเอกชน แต่มันเป็นวัฒนธรรมที่ฝังรากลึกที่นี้แล้ว ผมเชื่ออย่างนั้น ”

“การคอร์รัปชันมีอยู่ในทุกรัฐบาลในโลก นี้ โชคร้าย ที่ประเทศไทยมีชื่อเสียงในเรื่องนี้เป็นพิเศษ แต่ผมไม่คิดว่า ประเทศไทยเลวร้ายไปกว่ารัฐบาลอเมริกัน หรือรัฐบาลออสเตรเลีย เพียงแต่รัฐบาลออสเตรเลียซอมมันไว้เท่านั้น นี่ เป็นเรื่องที่เปลี่ยนยากและต้องใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อเปลี่ยนวัฒนธรรม และคุณเปลี่ยนวัฒนธรรมในช่วงข้ามคืน ไม่ได้ ต้องใช้เวลาเป็นปีในการเปลี่ยนแปลง โชคร้าย ที่วิธีการในการจัดตั้งรัฐบาล และวิธีการในการดำเนินการตาม ระบอบประชาธิปไตยของที่นี่ โดยส่วนตัวผมเชื่อว่า รัฐบาลตัดสินใจขึ้นอยู่กับปัจจัยที่จะทำให้ตนเองได้รับเลือกกลับ เข้ามาใหม่ ถ้ารัฐบาลตัดสินใจในเรื่องต่างๆอย่างนี้ ก็จะเป็นผลเสียกับตัวเองตอนเลือกตั้ง ก็เลยทำการเปลี่ยนแปลง ไม่ได้ มันก็เลยเป็นวงจรอุบาทว์ นี่เป็นความเชื่อของผมเอง ผมไม่ได้บอกว่าเราควรอยู่เฉยๆและยอมรับมัน ไม่ใช่ เลย เราควรพยายามเปลี่ยนแปลงมัน สิ่งที่ผมบอกคือมันเปลี่ยนได้ยากมาก มันจะไม่เกิดขึ้นในช่วงข้ามคืน มันเป็น ความเสี่ยงเมื่อคุณลงทุนในประเทศที่มีการคอร์รัปชันในระดับสูง ”

“ผมไม่เคยเจอการคอร์รัปชันใน 10 ปีที่ผมอยู่ที่นี่ แม้แต่ตำรวจ เขาก็รีดไถเงินจากผมด้วยเหตุผลที่ชอบธรรม คือผม ทำอะไรบางอย่างผิด ผมขับรถเร็วเกินไป หรือเลี้ยวผิด แต่ในเวียดนาม ตำรวจจะเอาเปรียบจากสถานการณ์และรีดไถ เงินจากคุณ ในเมืองไทย ผมไม่เคยมีประสบการณ์แบบนั้น ตำรวจไทยได้เงินไปจากผมเมื่อมีเหตุผลให้ต้องเอา ดังนั้นผมก็ยินดีจ่าย เพราะไม่เช่นนั้นผมก็ต้องขึ้นโรงพักและจ่ายค่าปรับ ผมจะทำยังงั้นทำไม ผมจ่ายเงินให้ตำรวจดีกว่า ผมไม่รู้สึกรำคาญเกี่ยวกับเรื่องนี้ แต่ในเวียดนาม ผมไม่พอใจ เพราะผมไม่ได้ทำอะไรผิด แต่ตำรวจจะหาเหตุผลมารีดไถ ผม และนี่คือความแตกต่าง ตามปกติแล้วตำรวจไทยไม่ได้รีดไถ ”

“เมื่อผมคุยกับเพื่อนคนไทยในภาคเอกชน ทุกคนเห็นด้วยว่ามีการคอร์รัปชันน้อยมากในภาคเอกชน เพราะเขาบอกว่า เราแข่งขันไม่ได้ เราต้องมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงมีความรู้สึกในเมืองไทยว่า การคอร์รัปชันได้ถูกจำกัดวงมากขึ้น เรื่อยๆ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลชุดก่อนจึงถูกวิพากษ์วิจารณ์มาก เพราะการคอร์รัปชันเป็นไปได้อย่างขึ้น แต่ภาครัฐนั้นเป็นคน ละเรื่องกัน เพราะมีประวัติศาสตร์มายาวนาน การคอร์รัปชันที่เห็นชัดคือในเมกะโปรเจกต์ และกรมศุลกากร รัฐบาลอาจ

มีนโยบายที่ดี แต่การบังคับใช้ไม่ได้ผล รัฐบาลชุดก่อนนั้นโง่มาก และตัวทักษิณเองก็บ้าอำนาจ เขาต้องการควบคุมทุกสิ่งทุกอย่าง ไม่อนุญาตให้ใครมารวมแบ่งปันผลประโยชน์ ก็เลยเป็นส่วนทำให้เขาตกจากอำนาจ”

“ค่าน้ำร้อนน้ำชา ใช่ ถ้าจำเป็น และในหลายสถานการณ์ มันก็เป็นเรื่องจำเป็น ในฐานะบริษัทเราจัดการเรื่องนี้โดยตรงไม่ได้ ต้องผ่านผู้อำนวยการความสะดวก หรือผ่านเอเย่นต์อะไรทำนองนั้น เราไม่อาจถูกมองได้ว่าเราจัดการกับเรื่องแบบนี้โดยตรง มันสร้างปัญหาในการสื่อสารกับสำนักงานใหญ่ แต่ก็มีเวลาที่เรารู้สึกสนใจ เช่นตอนยื่นซองประมูล เมื่อคุณต้องจ่ายเปอร์เซ็นต์เป็นค่าอำนวยความสะดวก คุณปิดบังบิดเบือนค่าใช้จ่ายก่อนหน้านี้เป็นอย่างอื่นไม่ได้ บอกไม่ได้ว่ามันเป็นต้นทุนของผลิตภัณฑ์หรือบริการหรืออะไรก็ตาม คุณต้องบอกว่านี่เป็นเรื่องจำเป็น ถ้าเราต้องการประมูลงานชิ้นนี้ให้ได้”

“ประสบการณ์ของเราในประเทศอื่น อินโดนีเซียก็เหมือนกัน อินเดียก็เหมือนกัน ในเอเชียถ้าคุณจำเป็นต้องทำอะไรบางอย่างอย่างรวดเร็วหรืออย่างมีประสิทธิภาพ คุณก็ต้องช่วยให้เรื่องมันง่ายเข้าไปตลอดทาง ในออสเตรเลียดูเหมือนเหมือนจะไม่มีเรื่องอย่างนี้ ผมก็รู้ว่ามันต่างกันยังไง อาจจะเป็นเรื่องวัฒนธรรมก็ได้ คนออสเตรเลียไม่ทำ คุณก็เลยไม่คาดหวัง แต่ในประเทศอื่นๆ เขาทำกัน และเป็นที่ยอมรับ”

“เรามีธุรกิจอินเดีย เวียดนาม สิงคโปร์ มาเลเซีย เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศเหล่านั้น ประเทศไทยถูกจัดอันดับไว้สูงมากในเรื่องคอร์รัปชัน ในอินเดีย โดยทั่วไปเป็นการสมยอมโดยรัฐบาลว่าเป็นค่าเอเย่นต์ สำหรับคนที่คุณจำเป็นต้องมีเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้ธุรกิจของคุณที่นั่น คนเหล่านี้ไม่ใช่คนนอก แต่คือข้าราชการ และค่าธรรมเนียมคือประมาณ 3% ของมูลค่างานที่คุณทำ ในเมืองไทยมันอาจสูงถึง 10% ในอินโดนีเซีย ก็เหมือนกัน ข้อแตกต่างระหว่างอินโดนีเซียกับประเทศไทยคืออินโดนีเซียนั้นโจ่งครึมมาก ในเมืองไทยยังไม่โจ่งแจ้ง แต่มีแน่ เงินได้โตะเป็นเรื่องปกติของเมืองไทย”

“จากมุมมองทางธุรกิจ เราไม่พิจารณาเรื่องที่ขาดความโปร่งใสหรือการคอร์รัปชัน เราได้ยื่นเรื่องนี้ แต่เราไม่เคยเข้าไปยุ่งเกี่ยว”

“สิ่งที่ต่างชาติกังวลในการตั้งธุรกิจในเมืองไทยคือ การคอร์รัปชัน ความอึดอาดียึดขาดของระบบราชการ และงานเอกสาร มันทำให้ผมทำงานได้ช้าลง เพราะทุกอย่างต้องถูกแปลก่อน จนกว่าผมจะหาคนที่ไว้วางใจได้ สำหรับปัญหาเรื่องการคอร์รัปชัน คนของเราถูกตำรวจเรียกเป็นประจำ ผมเองก็ถูกตำรวจเรียกสองสามครั้งตอนขี่มอเตอร์ไซด์ คุณก็ต้องเลือกเอาว่าจะยอมจ่ายตำรวจ หรือให้ใบขับขี่เขาแล้วไปเอาคืนที่สถานีและจ่ายค่าปรับ แต่เรื่องที่คุณถูกตำรวจเรียกหยุด ดูเหมือนจะเป็นเรื่องตามใจชอบของตำรวจ แต่เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องใหญ่ ส่วนตำรวจมีประสิทธิภาพแค่ไหน ผมไม่รู้ ปัญหาใหญ่สำหรับผมคือเรื่องกรมศุลกากร”

“ถ้านักลงทุนต่างชาติที่นี้โดยไม่ได้เปิดตาให้กว้างไว้ เรื่องคอร์รัปชันก็จะเป็นปัญหาใหญ่สำหรับเขา แต่ถ้าคุณมาจากสภาพแวดล้อมแบบยุโรป หรือออสเตรเลีย ความแพร่หลายของการคอร์รัปชันที่นี้เป็นเรื่องที่น่าห่วง คุณไม่เคยชินกับมัน ในออสเตรเลีย นักการเมืองถูกลงโทษเพราะยักยอกเงินค่าเดินทาง 1000 ดอลลาร์ เราไม่ได้พูดถึงล้านๆเหรียญ ผมเคยทำงานในสิงคโปร์และเดินทางมาแล้วทั่วเอเชียเป็นเวลาเจ็ดปีก่อนจะมาปักหลักทำธุรกิจในเมืองไทย ดังนั้นผมเข้าใจเรื่องนี้ดี แต่ผมคิดว่าคนที่มาที่นี้แบบไร้เดียงสา ฝรั่งเศสที่ไร้เดียงสา เรื่องคอร์รัปชันก็ทำให้เขาตาสว่างขึ้น และคุณก็ต้องตัดสินใจว่า คุณจะไปตามเหมือนคนอื่นๆหรือคุณจะไม่ยืนในหลักการและบอกว่า ผมจะไม่จ่าย และคุณต้องยอมรับว่า ถ้าคุณไม่จ่าย เรื่องของคุณก็จะสะกดหยุดนิ่ง จนกว่าจะมีการตกลงกันได้”

“ผมไม่คิดว่าจะมีวันแก้ปัญหาระบบการคอร์รัปชันได้ ไม่ใช่ในชั่วอายุของผม แต่ไทยก็ไม่ใช่ประเทศที่เลวร้ายที่สุด มันเกิดขึ้นในอินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ เวียดนาม ธุรกิจไม่ได้หยุดลง แต่ถูกทำให้ล่าช้าลง คนไทยมีวิธีการตกลงกันเพื่อเลี่ยงปัญหา ถึงแม้จะมีการหยุดชะงักเป็นระยะๆ แต่มันก็มีเคลื่อนที่ด้วย”

“เป็นเรื่องยากที่จะทำการกวาดล้างการคอร์รัปชันในเมืองไทย คุณต้องมีคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน ก่อนที่คุณจะกำจัดคนเก่าๆออกไปได้ เพราะพวกเก่าๆแก่ๆนี้แหละที่ไร้ประโยชน์ ถ้าคุณจ่ายเงินเดือนตำรวจ 4000, 5000, 6000 บาทต่อเดือน แล้วคุณจับให้เขาไปอยู่ในสถานะที่เขาสามารถเพิ่มรายได้ได้สองเท่า โดยเก็บเล็กผสมน้อย แค่ 100 บาทที่นี้ อีกร้อยบาทที่นั้น ก็เป็นการยากมากที่จะหยุดเรื่องนี้ และผมต้องบอกว่ามันเป็นเรื่องยากมากสำหรับตำรวจ ถ้าคุณจ่ายเงินน้อยนิดเดียว คุณก็ต้องคาดหวังว่าจะเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้น นั่นคือธรรมชาติ ผมไม่รู้ว่าจะมีใครเอาตัวรอดได้ด้วยเงินเดือน 5000 – 6000 บาท ถ้ามีลูก และต้องให้ลูกไปโรงเรียน แคค่าเช่าห้องหนึ่งห้องก็ปาเข้าไปเดือนละ 4000 บาทแล้ว ผมไม่แน่ใจว่าเป็นเพราะช่องว่างของรายได้หรือเปล่าที่เป็นบ่อเกิดของคอร์รัปชัน มันเป็นช่องว่างของโอกาส ตำรวจไม่มีปัญญาลูกๆไปเรียน โรงเรียนดีๆ เขาก็ต้องจ่ายเงินให้คนบางคนเพื่อให้ลูกเขาเข้าโรงเรียนดีๆ เขาไม่มีปัญญาลูกเรียนได้ด้วยเงินเดือนปกติของเขา จากความเข้าใจของผม ใครๆก็อยากส่งลูกไปโรงเรียนดีๆกันทั้งนั้น ไม่มีใครอยากส่งลูกไปโรงเรียนวัด ยิ่งโรงเรียนดีเท่าไร คุณก็ต้องจ่ายเงินมากขึ้นเท่านั้น ไม่ว่าจะได้โต๊ะหรือบนโต๊ะ เพื่อให้ลูกไปเรียนที่นั่น ถ้าตำรวจไม่ทำอะไรแบบนี้ เขาจะไม่มีวันส่งลูกไปโรงเรียนดีๆได้ ผมไม่ได้ยอมรับเรื่องนี้ แต่ผมเข้าใจ ผมเข้าใจได้ว่าทำไมมันถึงเกิดเรื่องแบบนี้ขึ้นได้ คนอย่างทักษิณของโลกนี้มีปัญญาลูกๆไปโรงเรียนดีๆได้ ลูกค้าส่วนใหญ่ของเราที่ส่งลูกไปเรียนเมืองนอก และระหว่างคนอย่างทักษิณกับตำรวจธรรมดา นั้นมีช่องว่างมหาศาล และในระหว่างช่องว่างนั้น ถ้าใครอยากจะส่งลูกไปโรงเรียนดีๆ เขาก็ไม่จำเป็นต้องจ่ายเงินมากกว่าที่เขาสามารถหาได้ตลอดชีวิต”

“เรื่องผลประโยชน์ในออสเตรเลียไม่ชัดเจนเหมือนในเมืองไทย ในเมืองไทยเป็นที่ยอมรับกันมากกว่าต้องหยอดน้ำมัน แต่ในออสเตรเลีย เขาไม่ยอมรับกัน แต่จะบอกว่าในออสเตรเลียมีแบบนี้เกิดขึ้นใหม่ ถ้ามันเกิดขึ้นก็ไม่โจ่งแจ้ง เรื่องนี้เป็นอุปสรรคในการที่ธุรกิจจะตัดสินใจมาเมืองไทย เพราะคนไทยเคยชินกับเรื่องแบบนี้ แต่นักธุรกิจต่างชาติยอมรับไม่ได้ ดังนั้นเรื่องนี้จะลำบากเสมอ บริษัทที่ประสบความสำเร็จในเมืองไทย ยอมรับว่านี่คือวิธีการทำธุรกิจปกติ และมันไม่ถูกมองว่าเป็นเรื่องผิดกฎหมายเหมือนในออสเตรเลีย”

“คอร์ปชั่นจะเป็นปัญหาในประเทศไทยเสมอ และมันฝังรากอยู่ที่นี่ เป็นการยากที่จะทำธุรกิจภายใต้สภาพการณ์แบบนี้ คุณไม่จำเป็นต้องเกี่ยวข้องกับการคอร์ปชั่น แต่คุณต้องพร้อมที่จะรอให้ทุกอย่างล่าช้า มันเป็นเรื่องจริงของชีวิต มันไม่ใช่สิ่งที่คุณชอบ และมีคนในประเทศนี้ที่พยายามปรับปรุงและหยุดยั้งการคอร์ปชั่น แต่มันจะไม่หายไปในช่วงข้ามคืน ผมคิดว่าคอร์ปชั่นเป็นปัญหาใหญ่มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักลงทุนออสเตรเลีย ดังนั้นถ้าผู้ควบคุมด้านการเงินในบริษัทออสเตรเลียมองดูการลงทุนที่นี่ เขาต้องทำงานภายใต้กฎเกณฑ์ที่เข้มงวดในประเทศของตน ในทุกเรื่องทั้งเรื่องบัญชีเรื่องกฎหมาย เขาจะรับไม่ได้กับการคอร์ปชั่นที่เกิดขึ้นที่นี่”

“ผมพูดไม่ได้ว่าภาครัฐมีความโปร่งใส มันเป็นเรื่องที่สร้างความสับสน ดูเหมือนว่าวิธีการอย่างแรกคือผลตอบแทนส่วนตัวเหนือกฎหมายและกฎระเบียบ ความคิดที่ว่า ฉันจะได้อะไรเพื่อตัวฉันเอง แทนที่จะคิดว่า ฉันทำเรื่องนี้เพราะมีเหตุผลที่ถูกต้อง ความคิดนี้ดูเหมือนจะแพร่ไปทั่วในภาครัฐ”

“ทัศนคติเรื่องความโปร่งใสของประเทศไทยอยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี แต่ก็มีบางระดับที่ต้องใช้เส้นสาย และถ้าคุณรู้จักคนที่ถูกต้อง คุณก็ใช้ทางลัดได้ คุณสามารถส่งอิทธิพลและเปลี่ยนสถานการณ์ได้ ในระดับหนึ่ง เงินและความยึดหยุ่นก็ประสานเข้าหากัน ธุรกิจทุกแห่งเป็นเรื่องของความสัมพันธ์แม้แต่ในออสเตรเลีย แต่ในระดับกฎเกณฑ์ ทุกอย่างต้องเป็นไปตามกฎหมาย ออสเตรเลียมีกลไกทุกอย่าง ถ้าไม่พอใจก็เอาเรื่องกลับสู่คณะกรรมการทบทวน และตัดสินตามการพิจารณาตัดสินที่เคยเกิดขึ้นมาก่อน และก็มีกระบวนการตรวจสอบ รัฐบาลออสเตรเลียถูกตรวจสอบอย่างใกล้ชิด อย่างเข้มงวดที่สุดและเรื่องนี้ก็ได้ผล ในญี่ปุ่น เขาก็ทำธุรกิจกันโดยใช้ความสัมพันธ์ แต่กฎหมายก็คือกฎหมาย และมันมีความชัดเจนมาก และถ้าคุณถูกตัดสินจากกรมศุลกากรในญี่ปุ่นในเรื่องใดก็ตาม คุณก็ต้องทำตามนั้น ไม่มีทางซิกแซกได้ ไม่มีความยืดหยุ่นเลย ถ้ากฎหมายกฎเกณฑ์มีความชัดเจนตั้งแต่แรก คุณก็รู้แล้วว่าถ้าทำผิดจะโดนอะไร ถ้าคุณไม่ทำตามกฎ นั่นคือความเสี่ยงของคุณเอง แล้วคุณจึงยอมรับกฎ”

“ความโปร่งใสในภาครัฐนั้นแย่มากๆ”

“ลูกค้าส่วนใหญ่ของเราอยู่ในภาคเอกชน มีอยู่ในภาครัฐบ้าง ในภาครัฐไม่ค่อยโปร่งใสเท่าไร ต้องทำงานเยอะเลยในการทำความเข้าใจเรื่องความสัมพันธ์เมื่อคุณติดต่อกับภาครัฐ ไม่ใช่แค่ความสัมพันธ์ภายนอกคือระหว่างเรากับลูกค้า แต่ต้องทำความเข้าใจในองค์กรของรัฐด้วย ใครคือผู้มีอำนาจและอะไรแบบนั้น ยกเว้นว่าคุณจะเข้าใจเรื่องนี้ ก็จะค่อนข้างยาก ถึงแม้ว่าธุรกิจของเราคือการยื่นประมูลงานแข่งขันกัน ก็จะเป็นการเสียเวลาเสียเปล่าๆ ถ้าคุณไม่เข้าใจเรื่องความสัมพันธ์ ใครที่มีความสำคัญ และที่คุณต้องสร้างความสัมพันธ์ด้วย เว้นแต่คุณจะรู้จักคนที่ถูกต้อง ก็ยากมากที่จะประมูล เป็นการเสียเวลาของคุณ ยกเว้นว่าคุณจะเข้าใจว่าความสัมพันธ์อยู่ที่ไหน และไม่ต้องสงสัยเลยว่า มีคีย์หลายชั้นอยู่ในภาครัฐของไทย ส่วนภาคเอกชนนั้นไม่เท่าไร เพราะบริษัทที่เราทำธุรกิจด้วยมาจากอเมริกาหรืออังกฤษ คุณก็ยังต้องพยายามเข้าใจคน มีความสัมพันธ์ที่ดี แต่มีความโปร่งใสกว่ากันมาก”

“ประเด็นเรื่องความโปร่งใส เรามีมาตรฐานเหมือนชาติตะวันตกทั่วไป ถ้าเราเสนอราคาอะไร ก็จะไม่มีการต่อรอง เร้นหรือข้อตกลงลับๆ เราไม่เคยและเราจะไม่ทำธุรกิจในลักษณะที่มีการคอร์รัปชัน ในประเทศอื่นอาจไม่เรียก พฤติกรรมแบบนี้ว่าคอร์รัปชัน แต่ในองค์กรชาติตะวันตก เราเห็นว่านี่คือการคอร์รัปชัน”

“มีช่วงหนึ่งที่ธุรกิจจะล่อตัวลง เพราะนี่คือธุรกิจโทรคมนาคม ดังนั้นในอดีตพวกนักธุรกิจจึงมีปัญหาในการแนะนำ ของใหม่ๆที่มีความริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะรัฐบาลชุดก่อนมีส่วนร่วมอย่างมากในธุรกิจโทรคมนาคม ที่ผ่านมามีนักธุรกิจจึงมีปัญหาในการขออนุมัติ ยังไม่ใช่เวลาที่เหมาะสม คุณเข้าใจไหม รัฐบาลชุดก่อนสร้างอุปสรรคสำหรับนักธุรกิจไทย ตอนนี้เมื่อผมไปเมืองไทยเมื่อสัปดาห์ก่อน คนในวงการโทรคมนาคมมีความสุข ธุรกิจเริ่มเดินหน้า ตอนนี้ผมว่ามีบรรยากาศที่ยุติธรรมและเปิดกว้างมากขึ้นสำหรับอุตสาหกรรมโทรคมนาคม คือบริษัทที่ไม่ต้องมีสัมพันธภาพกับรัฐบาลก็สามารถชนะประมูลโครงการได้”

“ความโปร่งใสเป็นสิ่งที่ขาดแคลนในทุกๆที่ในโลกโดยเฉพาะในภาครัฐ”

“ในฐานะฝรั่ง เป็นการยากมากที่จะพบอะไรที่โปร่งใสในกรุงเทพ เห็นได้ชัดว่าเรามีปัญหาเรื่องภาษา เอกสารทุกอย่างเป็นภาษาไทย เราจึงต้องพึ่งงานแปล มันจึงไม่โปร่งใสเสมอไป เรายังคงมีข้อได้เปรียบกับหน่วยงานรัฐหลายแห่งว่าเราควรจ่ายภาษีเข้าแค่ไหน ดังนั้นผมจึงพูดไม่ได้ว่ามีความโปร่งใส มันไม่ชัดเจนสำหรับเรา มักจะมีหลายๆหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจในเรื่องๆหนึ่ง”

“เรื่องคอร์รัปชัน ถามว่าเราจะออกไปจากวงจรนี้ได้ไหม คำตอบคือ ได้ ขอขออนุญาตหนึ่งว่า วัฒนธรรม หรือว่าความเป็นอยู่เอเชียเนะ ประเทศเอเชียแล้วกัน ซึ่งมันเป็นวัฒนธรรมที่ต่างกับฝรั่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือ อเมริกัน โดยสิ้นเชิง เราต้องไปดูประวัติศาสตร์ แต่ไม่ต้องไปถึงไกลขนาดนั้น คือมันอยู่อย่างพี่น้อง อยู่อย่างอะไรมา ดังนั้น การพัฒนาของเรา พัฒนาแบบพี่น้อง เพื่อนฝูง คอนเนกชัน ตอนนี้พอเวลามันพัฒนาใหญ่ๆออกไป มันก็มีคนเกี่ยวข้องมาจากที่อื่น ซึ่งเราไม่ได้เรียนรู้หรือทราบดีกว่า สิ่งที่เราจะทำให้มันถูกต้อง มันคืออะไร เราก็ยังยึดของเพื่อนฝูงพี่น้องมาก่อน อันนี้มันเป็นวัฒนธรรม ตอนนี้แหละครับ เป็นช่วงเวลาที่ดีที่สุดแล้ว ว่าระยะเวลาหลายสิบปี ตั้งแต่เราพัฒนาอุตสาหกรรมมาเนี่ยะ เราก็ฟังอีก ไอ้เส้นสายโยงใยอะไรเนี่ยะ ก็เป็นบ่อเกิดของการเอารัดเอาเปรียบ โดยผ่านอำนาจ ก็คือการคอร์รัปชัน เรารู้ว่า มันไปไม่รอด ขึ้นอย่างนี้ต่อไป ไปไม่รอด แล้วเป็นเรื่องใหญ่มาก มันลึกเข้าไป เหมือนกับเรากินข้าวทุกวัน มันเหมือนเรากินข้าว คอร์รัปชันคือข้าว ที่นี้ถ้าเป็นอย่างนั้นเนี่ยะ จะต้องแก้ไขจากเบื้องบน เราจะไปหวังให้ข้างล่างเนี่ยะ ผมว่า ไม่ได้ เพราะมันเบื้องบนนี่ก็คือ คนไหนที่จะมาปกครองประเทศไทยเนี่ยะ เราจะต้องมีการตรวจสอบ คือเราต้องไม่หยุดตรวจสอบ ต่อไป วิธีการจะมาเป็นรัฐบาลอย่างไร จะต้องมีการตรวจสอบที่แข็งแกร่ง และผมคิดว่าต้องสร้างให้ได้ จะเป็นแบบไหนก็ตามเนี่ยะ จะต้องมีการตรวจสอบอย่างดี เพราะว่าในระบบประชาธิปไตยที่ไหนในโลก ถ้าเรายังอยากจะเป็นระบบประชาธิปไตย มันจะต้องมีระบบตรวจสอบที่ดี” (ผู้ประกอบการไทย)

“ที่นี้ บทเรียนของประเทศไทยที่ผ่านมาเนี่ยะ ระบบตรวจสอบเอกชนไม่แข็งแรง ไม่ได้ไม่เป็นระบบอย่างแท้จริง การพัฒนา หกเจ็ดสิบปีที่ผ่านมาเนี่ยะ เป็นการพัฒนาที่ค่อนข้างเป็นธรรมชาติมากเกินไป เพราะฉะนั้นเราก็เลยถูกตรวจสอบโดยทหารตลอดเวลา แล้วผมเชื่อว่า ถ้าไม่พัฒนา อีกสิบ สิบห้าปี ก็ปฏิวัติอีก มันก็คือระบบตรวจสอบบ้านเราที่ใช้อยู่วันนี้ จะไปโทษมันก็ได้ไม่ได้ ในเมื่อ มันอัตโนมัติ มันตรวจสอบกันเอง แต่เราใช้ทหารตรวจสอบ ก็เลยล้มรัฐบาล ตั้งกันใหม่” (ผู้ประกอบการไทย)

“ที่นี้ผมก็อยากจะสรุปว่า คอร์รัปชันมีจริง ต้องแก้จากข้างบน เหมือนครอบครัวนะ ถ้าจะให้ดี พ่อต้องดีก่อน จะให้ลูกดี แล้วพ่อเลว มันเป็นไปได้ไม่ได้ เพราะฉะนั้น รัฐบาลหรือคนที่มาปกครองใช้อำนาจเนี่ยะ ต้องดีเสียก่อน ต่อไปนี้ ถ้าตรงนี้สร้างไม่ได้ เราก็ต้องซัพพอร์ตกับคอร์รัปชันต่อไปอีก เรื่อยๆได้ไปโทษใครเลย” (ผู้ประกอบการไทย)

“คำถามว่า คนเราจะยอมให้มีความโปร่งใสไหม เพราะอาจมีการสูญเสียผลประโยชน์ มันมีคนรักษากฎกับคนทำตามกฎกับคนเขียนกฎ ถ้าคนเขียนกฎ แล้วให้คนรักษากฎกระทำตามปกติ โอ้คนทำตามกฎก็ต้องทำตาม ผมยกตัวอย่างว่าประเทศไทย ถ้าเราปกครองตามระบบประชาธิปไตย คนเขียนกฎหมาย ผมว่าเป็นคนที่สำคัญที่สุด นั่นเบื้องต้นแล้วนะ เพราะกฎหมายออกมา ต้องเป็นที่ยอมรับก่อน คำถามผมคือว่า อดีตในตลอดเวลาที่ผ่านมา สถาผู้แทนมีบทบาทหรือเปล่า ไม่ใช่ เค้าเข้าไปเพื่อสู่อำนาจ ไม่ใช่เข้าไปเพื่อเขียนกฎหมาย เราไม่ได้เน้นการใช้กฎหมายในระบบประชาธิปไตย มันผิดตั้งแต่บรรทัดที่หนึ่ง เพราะฉะนั้นทุกคนเข้าไปเป็น สส เพื่อไปเป็นรัฐบาลไง ไม่ใช่เข้าไปเป็น สส เพื่อสร้างกฎหมายมาปกครองประเทศ เอาละ คิด ต่อไปนี้สภาเข้าไปเนี่ยะ หน้าที่ต้องจำเอาไว้เลยนะ คุณต้องเขียนกฎหมายให้ได้ แล้วถ้ากฎหมายดี บรรทัดที่หนึ่ง กฎหมายดีเป็นที่ยอมรับ กฎหมายนั้นก็สู่การปฏิบัติ ใช่ว่าปฏิบัติก็ต้องทำได้ อันนี้ก็สองขั้นตอนแล้วนะ กลับมาลูกที่สาม ลูกที่สามก็คือคนทั่วไปที่ไม่ได้สู่อำนาจนั้นจริงๆแล้วมนุษย์ทุกคนอยากทำตามกฎหมายทั้งนั้น เบื้องต้น แต่ที่ไม่ทำเพราะอะไรละ เพราะหนึ่ง กฎหมายเลว ผู้ใช้กฎหมายเลวไปอีก เพราะฉะนั้นใครอยากจะเสียเปรียบละ ผมถามหน่อยซิ ถ้าหากว่าผมทำดี ใช้จ่ายผมมันไปคอร์รัปชัน ยัดเงิน แล้วมันค้าขายกัน มันได้เปรียบผม อย่างสมมุติที่จ้อครดเนี่ยะ ถ้าผิดกฎหมาย แล้วคนมาใช้รถบริการผม โอ้ผมถูกกฎหมาย แล้วไปจ้อครดอยู่ข้างใน หรือแม่ค้า อยู่ริมฟุตบาทเนี่ยะถูกกฎหมายแต่ไปอยู่ข้างใน โอ้ที่ผิดกฎหมายตั้งอยู่ริมฟุตบาท ขายดีเป็นบ้าเลย แล้วผมจะทนไหวได้ยังไง ผมจะอยู่ในสังคมอย่างนี้ได้ยังไง ผมก็ต้องโกงเหมือนกัน ไม่โกงก็อยู่ไม่ได้ ฉะนั้นใครที่ฉันทัน สมมุติว่าถ้ากลับกัน คนเขียนกฎหมายถูกต้อง จะเขียนยังงี้ก็แล้วแต่ ให้ใช้ฟุตบาทได้ รัฐบาลตำรวจก็มาดูแลให้มันถูกต้องเสีย ทุกคนก็แฮปปี้ เพราะทุกคนเคารพหมด โอ้ภาพนี่จะเกิดเมื่อไหร่ละ ผมอยากจะถามอย่างนี้ เพราะฉะนั้นมันต้องเกิดจากข้างบนลงมาข้างล่าง ข้างล่างนี่อยากทำถูกกฎหมาย คุณก็อยากทำถูกกฎหมาย ผมอยากให้แฟร์ ทุกคนดี ไม่มีใครอยากจะทำผิดหรอก ถ้ามันไม่เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบ ในเรื่องเดียวกันเนี่ยะ เห็นชัดเจนอย่างนี้ทุกคนก็แฮปปี้ใช่ไหม คำถามคือจะมีข้างบนที่ดีสุดๆหรือถ้าข้างล่างไม่บีบขึ้นไป” (ผู้ประกอบการไทย)

“ก็กลับมาที่ผมพูด ก็ต้องมีเช็กแอนบาลานซ์ที่แข็งแรง จริงไหมละ ต้องมีคนกลุ่มหนึ่ง หรือทุกคนต้องดูแลตัวเองอย่างคุณ ไม่แฮปปี้ คุณก็ต้องวอยซ์ ทุกวันนี้ ก็มีระบบค่อนข้างดีแล้ว เช่นมีระบบศาลปกครอง ถ้าคุณไม่พอใจ คุณก็ไปฟ้องศาล เดินเข้าไปเลย ไม่ต้องทนายด้วย เพราะศาลนี้ไม่ต้องใช้ทนายนะ คุณเดินเข้าไปเลย เขียนจดหมายหน้าหนึ่งคุณ

ก็พ้องได้ อันนี้ต้องทำให้เกิด เป็นความรู้สึกที่ว่า ทุกคนต้องใช้ประโยชน์ได้ แล้วศาลก็ทำอย่างตรงไปตรงมา นี่เป็นช่อง  
หนึ่งนะฮะ เพราะงั้นมีหลายๆช่อง ถ้าไม่พอใจ เราก็วอยซ์ได้ ต้องบอกได้ ก็มันต้องพัฒนาขึ้นมาฮะ ต้องช่วยกัน ผม  
คิดว่าจำเป็น” (ผู้ประกอบการไทย)

## 8. ข้อเสนอแนะจากนักลงทุนเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

### 1. ความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องพัฒนาอุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่มและสังคมองค์ความรู้

จากการประมวลความเห็นของนักลงทุน ส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า ประเทศไทยได้สูญเสียความสามารถในการแข่งขันสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องใช้แรงงานสูง ให้แก่จีน อินเดีย และเวียดนามไปแล้วอย่างชัดเจน นักลงทุนเห็นว่าประเทศไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางการผลิตที่มีต้นทุนสูงขึ้นเรื่อย ดังนั้นจึงต้องพยายามดึงดูดอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ที่ใช้องค์ความรู้มากขึ้น เจกเช่นเดียวกับสิงคโปร์และฮ่องกง อย่างไรก็ตาม นักลงทุนส่วนใหญ่เห็นว่าไทยไม่พร้อมที่จะแข่งขันในระดับนั้น เพราะไม่มีแรงงานที่มีทักษะ ไม่มีการศึกษาสำหรับประชากรทั่วไปเพื่อความพร้อมในการแข่งขัน

นักลงทุนเห็นว่าความสำเร็จในการพัฒนาประเทศไทยขึ้นสู่เทคโนโลยีระดับต่อไปขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลไทย ถ้ารัฐบาลไทยปล่อยให้เป็นการของภาคอุตสาหกรรมโดยลำพัง นักลงทุนก็มีทางเลือกอื่นๆ และเขาก็จะไปประเทศอื่นซึ่งรัฐบาลเสนอเงื่อนไขที่ดีกว่า เช่นประเทศอินเดียซึ่งรัฐบาลให้แรงจูงใจอย่างสูงสำหรับอุตสาหกรรมไฮเทค และเวียดนาม ซึ่งให้แรงจูงใจอย่างสูงในด้านอิเล็กทรอนิกส์

ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นักลงทุนเห็นว่าเวียดนามและกัมพูชาจะเริ่มท้าทายประเทศไทยอย่างจริงจังในการดึงดูดอุตสาหกรรมผลิตต้นทุนต่ำ โมเดลของเวียดนามที่ให้การศึกษาก่อนเปิดเมืองอย่างเสมอภาคเป็นเวลาสิบห้าปี ได้รับการหยิบยกขึ้นมาว่า ส่งผลให้ประชากรเวียดนามมีคุณภาพอย่างเห็นได้ชัดและสามารถสื่อสารเป็นภาษาอังกฤษได้ ทำให้ง่ายต่อการทำธุรกิจของต่างชาติ

### 2. ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลไทย — ปฏิรูประบบการศึกษาไทย

ภาวะขาดแคลนแรงงานที่มีทักษะด้านงานช่าง วิศวกรรม เป็นปัญหาเร่งด่วนในปัจจุบัน ในขณะที่ประเทศไทยเป็นแหล่งรวมอุตสาหกรรมการผลิตที่ต้องใช้ทักษะเหล่านี้ ส่วนปัญหาการที่บัณฑิตที่จบการศึกษามัธยมศึกษาส่วนใหญ่สื่อสารภาษาอังกฤษไม่ได้ดี ส่วนแรงงานไร้ฝีมือนั้นยิ่งขาดทักษะภาษาอังกฤษ ก็เป็นปัญหาที่ทำให้ไทยมีความเสียเปรียบอย่างยิ่งทั้งในด้านการทำงานให้กับบริษัทต่างชาติ หรือการผลักดันให้กิจการของคนไทยเข้าไปแข่งขันในระดับโลกได้ ด้วยเหตุนี้ นักลงทุนส่วนใหญ่จึงไม่คิดว่า ประเทศไทยจะมีศักยภาพในการแข่งขันในระดับสากล หากไม่มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อยกระดับทรัพยากรมนุษย์ของตนเอง

การพัฒนาคุณภาพคนด้วยการปฏิรูปการศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งยวดเพื่อฟื้นฟูความมั่นใจของนักลงทุน และทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน ด้วยเหตุนี้ นักลงทุนจึงเห็นว่าประเทศไทยต้องมีรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้งที่มีพันธะสัญญาต่อเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ต่อความโปร่งใส ซึ่งลงทุนอย่างคลอบคลุมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพราะนี่คือจุดอ่อนที่สุดของประเทศไทย เวียดนามกับจีนช่วงชิงตลาดที่ใช้แรงงานถูกไปเกือบหมดแล้ว ประเทศไทยต้องให้การศึกษาก่อนประชากรเพื่อให้สามารถทำงานในภาคที่ใช้เทคโนโลยีสูงได้

นักลงทุนเสนอแนะว่า รัฐบาลต้องกันเงินไว้มากขึ้นเพื่อปรับปรุงการศึกษาและการฝึกอบรมสำหรับประชากรส่วนใหญ่ที่ยากจน คือควรให้การศึกษาฟรีในระบบการศึกษาของรัฐจนถึงระดับที่สูงพอเพื่อให้เด็กที่จบออกมามีคุณภาพและพร้อมสำหรับตลาดแรงงานที่ต้องการทักษะสูงขึ้นสำหรับอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ที่ต้องเป็นระบบการศึกษาของรัฐก็ เพราะมีคนจำนวนน้อยมากที่สามารถส่งลูกหลานไปเรียนในโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยเอกชนได้

การพัฒนาศักยภาพของประเทศเพื่อแข่งขันในอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นจะไม่ประสบผลสำเร็จหากประเทศไทยไม่สามารถพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขึ้นมารองรับได้ ในความเห็นของนักลงทุน การปฏิรูประบบการศึกษาควรเป็นไปเพื่อ

- สร้างคนไทยที่คิดเป็นและก้าวทันโลก ไม่ใช่คนที่ท่องจำเก่ง แต่แก้ปัญหาไม่ได้ และขาดความคิดริเริ่ม ซึ่งประเทศไทยต้องการคนที่มีคุณภาพและคิดเป็นเพื่อเข้าร่วมแข่งขันในตลาดโลก การศึกษาในเชิงนี้คือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม เพื่อบ่มเพาะการกล้าแสดงออก การรู้จักความรับผิดชอบ และมีภาวะผู้นำ
- สร้างคนที่สื่อสารในภาษาสากลได้ คือภาษาอังกฤษ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันในระดับโลก
- ระบบการศึกษาควรสนองตอบต่อความต้องการด้านบุคลากรของภาคอุตสาหกรรม เช่นผลิตช่างและวิศวกรให้เพียงพอ และพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะสูงขึ้นในอนาคตเพื่อรองรับการพัฒนาสู่อุตสาหกรรมที่ใช้เทคโนโลยีสูงขึ้น และการเป็นสังคมองค์ความรู้

อย่างไรก็ตาม นักลงทุนที่ได้อยู่ในประเทศไทยมานานและมีความเข้าใจประเทศไทยลึกซึ้ง ส่วนใหญ่ไม่คิดว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศให้ขึ้นลำดับขั้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ที่ต้องใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีสูง เหตุผลคือระบบการศึกษาไม่ดีพอ ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาอังกฤษไม่ได้ และระบบการศึกษาไทยไม่ได้สอนให้คนคิดเป็น เมื่อประกอบกับการขาดผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ ที่พร้อมเสียสละ ที่พร้อมปราบปรามการคอร์รัปชัน และยกระดับการพัฒนาประเทศให้บรรลุถึงศักยภาพที่พึงมี จึงยากที่จะคาดการณ์ได้ว่า ประเทศไทยจะสามารถเข้าร่วมในส่วนที่เป็นมูลค่าเพิ่มของเศรษฐกิจโลกได้

ผู้ประกอบการไทยเองก็เล็งเห็นถึงปัญหานี้ ว่าตลอดเวลาหลายสิบปีที่ผ่านมา ขณะที่ต้นทุนการผลิตในประเทศไทยสูงขึ้น ค่าแรงสูงขึ้น แต่ไทยไม่ได้พัฒนาคุณภาพแรงงานของตนเลย จนถึงปัจจุบันนี้ ขณะที่บุคลากรของจีนและอินเดียสามารถทำการลอกเลียนแบบทางวิศวกรรมหรือ reverse engineering ได้แล้ว เปรียบเสมือนเดียวกับญี่ปุ่นตอนสมัยเริ่มต้นพัฒนาประเทศ สำหรับไทยเองนั้น ไม่สามารถแม้แต่จะรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือ technology transfer เพราะขาดบุคลากรที่มีคุณภาพ

ทั้งต่างชาติและไทยต่างก็ฝากความหวังไว้กับรัฐบาลไทยเพื่อแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง ด้วยความหวังว่าจะมีผู้นำที่เอาผลประโยชน์ของชาติเป็นที่ตั้ง กำจัดการคอร์รัปชัน มีวิสัยทัศน์ และสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างตลอดรอดฝั่ง

บทสัมภาษณ์ - ข้อเสนอแนะของนักลงทุนเรื่องการปฏิรูประบบการศึกษาและการพัฒนาสู่สังคมองค์ความรู้และมูลค่าเพิ่ม

“สำหรับผมแล้ว ประเทศไทยต้องรีบปรับโครงสร้างเสียใหม่ *reengineer* ในด้านรัฐบาลและระบบราชการ แต่มีคนมากเกินไปที่มีผลประโยชน์แอบแฝง คนเหล่านี้ต้องการให้เป็นไปแบบเดิม แม้แต่นักการเมืองก็เพียงแค่ทำแบรนด์ตัวเองใหม่ นาทินึงเขาเป็นไทยรักไทย อีกนาที่หนึ่งอาจจะกลายเป็นชาติไทย หรืออะไรอื่นๆ แต่ก็คือคนๆ เดิม มีผลประโยชน์แอบแฝงเหมือนเดิม ประเทศไทยจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีความสามารถเป็นผู้นำอย่างแท้จริง ที่เอาผลประโยชน์ของชาติในหัวใจ ไม่ใช่แค่ผลประโยชน์ของตัวเอง และสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างตลอดรอดฝั่ง ตัวอย่างสิงคโปร์ เมื่อเขาถูกเตะออกจากมาเลเซีย เขาอาจจะจมหรือไม่ก็ว่ายน้ำ โชคดีที่เขาผู้นำที่ผลักดันประเทศไปข้างหน้าด้วยวิสัยทัศน์ ประเทศไทยต้องการคนแบบนั้น ทักษะอาจดูเหมือนผู้นำคนนั้นเมื่อห้าปีก่อน แต่คุณดูสิว่าใครที่รวยขึ้น ไม่ใช่ประเทศไทย นักการเมืองไม่ควรสามารถทำสัญญาเชิงพาณิชย์กับรัฐบาลได้ จำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำที่แท้จริงเพื่อผลักดันประเทศไปข้างหน้า คนที่เห็นแก่ผลประโยชน์ของประเทศก่อนผลประโยชน์ส่วนตัว และกล้าทำในสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับประเทศชาติ”

“ผมคิดว่าคุณต้องเปรียบเทียบประเทศไทยกับสิงคโปร์และฮ่องกง ประเทศเหล่านั้นคือคู่แข่งของคุณ และอาจจะมากยิ่งขึ้นในอนาคต ขณะนี้ประเทศไทยได้กลายเป็นศูนย์กลางการผลิตที่มีต้นทุนสูงขึ้นเรื่อยๆ ดังนั้นคุณต้องดึงดูดอุตสาหกรรม/ธุรกิจที่ฉลาดมากขึ้น ใช้อรรถรรู้มากขึ้น ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันกับอินโดนีเซียและเวียดนามได้ในเรื่องของอุตสาหกรรมการผลิตหรือการประกอบราคาต่ำ คู่แข่งของคุณต่างจากในอดีตมากขึ้นเรื่อยๆ และประเทศไทยก็กลายเป็นประเทศที่แพงมากขึ้นแล้ว ดังนั้นนักลงทุนที่มองหาต้นทุนราคาถูกเขาก็ไปหาที่อื่นกันแล้ว”

“ผมมีลูกคำที่กำลังจะย้ายจากประเทศไทยไปสิงคโปร์ ผมเห็นลูกคำผมเปรียบเทียบประเทศไทยกับสิงคโปร์ และบอกว่าแม้ว่าสิงคโปร์จะมีค่าครองชีพสูงกว่า แต่โครงสร้างภาษีของสิงคโปร์ดีกว่า และมีฐานความรู้ที่ดีกว่า แต่สำหรับผมประเทศไทยกำลังจะสิ้นสภาพของการเป็นประเทศที่เหมาะสมกับอุตสาหกรรมการผลิตราคาถูกแล้วจริงๆ แรงงานไทยจำเป็นต้องมีความพร้อมมากกว่านี้ มีทักษะดีกว่านี้ มีความรู้ดีกว่านี้เพื่อดึงดูดกิจกรรมในระดับสูงขึ้นมากกว่าที่เราเคยมีในอดีต ซึ่งตอนนี้ตกอยู่ในมือของประเทศอื่นๆ เช่น จีน อินเดีย เวียดนาม ซึ่งกำลังเข้ามา และช่วงชิงเอาอุตสาหกรรมการผลิตต้นทุนต่ำไป แล้วคุณก็มีสิงคโปร์กับฮ่องกงอยู่ข้างบน ส่วนไทยเองนั้นถูกดันให้ต้องขึ้นไปข้างบน โชคร้าย ผมไม่คิดว่าไทยพร้อมที่จะแข่งขันในระดับนั้น คุณไม่มีแรงงานที่มีทักษะ ไม่มีการศึกษาสำหรับประชากรทั่วไป เพื่อความพร้อมในการแข่งขัน นับว่าเป็นโชคร้าย”

“คุณควรเปรียบเทียบดูจีนกับอินเดีย อินเดียกับจีนอยู่ในเส้นทางการพัฒนาที่เหมือนกัน โมเดลของจีนคือเราจะผลิตมากที่สุด ดีที่สุด และถูกที่สุด และก็มีมากกว่านั้นอีก อินเดียตัดสินใจว่าเราอาจจะไม่ทำอย่างนั้น เราจะทำอุปกรณ์ที่ดีขึ้น เราจะให้พลังทางปัญญา *intellectual power* แก่คุณ เราจะออกแบบและเขียนซอฟต์แวร์ และให้คนอื่นทำด้านแรงงาน ผมคิดว่านั่นเป็นกลยุทธ์ที่ฉลาดกว่า เพราะคุณสามารถเพิ่มมูลค่าแก่บ้านที่มีพลังทางปัญญา คุณสามารถหา

แรงงานราคาถูกได้เสมอ ดังนั้นผมจึงคิดว่าประเทศไทยไม่ควรมุ่งแข่งเรื่องแรงงานราคาถูกเสมอไป แต่ควรพยายามผลักดันยุทธศาสตร์ที่คุณจะสามารถเป็นศูนย์กลางด้านความเป็นเลิศทางวิศวกรรม ความเป็นเลิศด้าน R&D ด้านบริการทางปัญญา เพราะถ้าคุณดูการเติบโตของประเทศกำลังพัฒนา ครั้งหนึ่งออสเตรเลียเคยมีแรงงานราคาถูกมาก แต่อะไรคือสิ่งที่เพิ่มมูลค่าในสายโซ่แห่งมูลค่า มันก็คือ know how สิ่งคือ power house เขาไม่มีแรงงานราคาถูก”

“ผมคิดว่าประเทศไทยมีศักยภาพ แต่ไม่ได้รับการพัฒนา เราจำเป็นต้องมีการลงทุนที่แท้จริงในคน ประสบการณ์ของผมคือ มักจะมีการพูดอย่างมาก แต่มีการกระทำจริงน้อยมาก ประเทศไทยเป็นประเทศจริงๆ คน 60 กว่าล้านคน คุณมีศักยภาพมากจริงถ้าจะมีใครที่เก็บเกี่ยวมันได้ ก็จะมีเศษมากมาย ประเทศไทยควรจะได้เป็นอัญมณีแห่งศตวรรษที่ 21”

“จากมุมมองของผม เราถูกดันขึ้นข้างบนสายโซ่เพื่อแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ซึ่งเราอาจไม่พร้อมที่จะแข่งขัน”

“เพื่อฟื้นฟูความมั่นใจของนักลงทุน และทำให้ประเทศไทยมีความสามารถในการแข่งขัน คุณจำเป็นต้องมีรัฐบาลที่มาจากทางเลือกตั้ง ที่มีพันธสัญญาต่อเศรษฐกิจที่ดีขึ้น ต่อความโปร่งใส ซึ่งลงทุนอย่างครอบคลุมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ เพราะนี่คือจุดอ่อนที่สุดของประเทศไทย เวียดนามกับจีนช่วงชิงตลาดที่ใช้แรงงานถูกไปเกือบหมดแล้ว ประเทศไทยต้องให้การศึกษาแก่ประชากรของตนเองเพื่อให้สามารถทำงานในภาคที่ใช้เทคโนโลยีสูงได้ ช่องว่างระหว่างระดับการศึกษาของประเทศมีอยู่สูงมาก ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทก็ใหญ่มาก ดังนั้นรัฐบาลต้องลงทุนมากขึ้นในด้านการศึกษาและการฝึกอบรม เพื่อประเทศจะได้มีแรงงานที่พร้อมดึงดูดบริษัทต่างชาติที่ต้องการแรงงานที่มีการศึกษา”

“ผมไม่คิดว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการพัฒนาประเทศให้ขึ้นลำดับขั้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ที่ต้องใช้องค์ความรู้และเทคโนโลยีสูง เหตุผลคือระบบการศึกษาไม่ดีพอ ที่จริงแล้วมันแย่อย่างมาก มหาวิทยาลัยไทยไม่ได้ผลิตผู้จบการศึกษาที่มีคุณภาพ อย่างจีน อินเดีย อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ ประเทศเหล่านั้นผลิตบัณฑิตที่มีการศึกษาสูงและพูดภาษาอังกฤษได้ มหาวิทยาลัยที่นี่ไม่ต่างไปจากระบบโรงงานมัธยมสักเท่าไร คือไม่ได้ผลิตคนที่คิดเป็น คนที่จบมาก็ไม่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษที่ดี ไม่ว่าคุณจะชอบหรือไม่ก็ตาม คุณต้องมีศักยภาพด้านภาษาอังกฤษเพื่อเข้าร่วมในตลาดโลก ในฐานะคนที่พูดภาษาอังกฤษ ผมโชคดี ภาษาอังกฤษเป็นภาษาพื้นเพของผม และเป็นภาษาธุรกิจที่คนส่วนมากในโลกเลือกใช้ ดูเหมือนว่าประเทศไทยจะปฏิเสธภาษาอังกฤษว่าเป็นภาษาที่ควรสอนในโรงเรียน ถ้าคุณโทรไปหาศูนย์ call-centre ในออสเตรเลียตอนนี้ เช่นของ Qantas คุณจะได้อยู่กับ Bangalore คุณจะได้อยู่กับคนอินเดียที่พูดภาษาอังกฤษสำเนียงออสเตรเลีย เมื่อคุณโทรหาใครสักคนในเมืองไทย แม้ว่า คุณจะกด 1 สำหรับภาษาอังกฤษ เขาก็ยังพูดภาษาอังกฤษไม่ได้”

“ไม่ว่าคุณจะสอนภาษาอังกฤษหรือไม่ ไม่ว่าคุณจะทำอะไรเกี่ยวกับระบบการศึกษาหรือไม่ คำถามก็คือ เราสามารถมีส่วนร่วมได้ไหม ประเทศไทยสามารถเข้าร่วมในส่วนที่เป็นมูลค่าเพิ่มของเศรษฐกิจโลกได้ไหม คำตอบคือ ไม่ได้”

เพราะไทยไม่มีระบบการศึกษาที่เพียงพอหรือดีพอและประชาชนพูดภาษาอังกฤษไม่ได้ คุณต้องมีระบบการศึกษาที่ดี และคุณต้องพูดภาษาอังกฤษ ถ้าคุณต้องการเข้าร่วม”

“คนไทยทั่วไปที่เรียนจบ MBA จากมหาวิทยาลัยของออสเตรเลียหรืออังกฤษที่กลับมาเมืองไทยก็ยังมีความรู้ภาษาอังกฤษที่ใช้ไม่ได้ มีรายงานใน *the Economist* ประมาณปีหนึ่งมาแล้ว มหาวิทยาลัยต่างชาติจำนวนหนึ่งยอมรับว่าพวกเขาไม่แคร์เกี่ยวกับผู้สำเร็จการศึกษาที่กลับไปประเทศไทย หรือฟิลิปปินส์ หรือประเทศอื่นๆ ว่าจะมีคุณภาพดีพอไหม พวกเขาไม่ได้อยู่ในตลาดที่พวกมหาวิทยาลัยเหล่านี้แคร์ เขายอมรับว่าเขาเพียงรับนักศึกษาต่างชาติให้ผ่านมหาวิทยาลัยออกไปเท่านั้นโดยไม่คำนึงถึงคุณภาพ มหาวิทยาลัยในออสเตรเลียถูกจับได้ว่ารับนักศึกษาต่างชาติเพื่อจ่ายค่าเล่าเรียนเต็มที่ แล้วผลิตบัณฑิตที่ไร้คุณภาพ นี่คือนโยบายของมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย ทุกวันนี้ มหาวิทยาลัยต้องหาเงินด้วยตัวเอง ถ้ามหาวิทยาลัยไม่ผลักดันให้นักศึกษาจบๆออกไป พวกเขาจะมีปัญหา ผมยอมรับว่านี่เป็นความบกพร่องของมหาวิทยาลัย ประเด็นปัญหาคือถ้าเรารักษาคณาจารย์อย่างเข้มงวด นักศึกษาต่างชาติจำนวนมากก็จะสอบตก แล้วมหาวิทยาลัยนั้นก็ถูกมองว่าเป็นที่ๆเขาเอาปริญญาไม่ได้”

“ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในความเห็นของผม ผู้คนแคร์เกี่ยวกับข้อบกพร่องมากกว่าการศึกษาที่แท้จริงที่เขาได้รับจากมหาวิทยาลัย ผมรู้จักคนบางคนที่จบ MBA จาก Howard ซึ่งพูดภาษาอังกฤษแทบไม่ได้ ทำงานก็ไม่ได้เรื่อง”

“อัตราความรู้หนังสือที่นี้อาจจะสูง แต่มันเป็นภาษาไทย และนอกประเทศไทย ไม่มีใครพูดภาษาไทย ปัญหาคือถ้าคุณต้องการพัฒนาสู่เศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูง และคุณต้องการขายบริการและสินค้าสู่ตลาดโลก ถ้าคุณต้องการมีส่วนร่วมในตลาดนั้น คุณจำเป็นต้องมีคนที่สามารถพูดภาษาอังกฤษได้ดี ภาษาอังกฤษด้านธุรกิจ มีคนไม่มากนักในเมืองไทยที่ทำได้ เปรียบเทียบกับอีกหลายๆประเทศ เปรียบเทียบกับจีน อินเดีย อินโดนีเซีย เมื่อผมไปประชุมในอินโดนีเซีย ผมสามารถพูดภาษาอังกฤษกับทุกคนในห้องประชุม ไม่ใช่ว่าอย่างนั้นที่นี้ การสนทนาธุรกิจส่วนใหญ่ในประเทศไทยกระทำภาษาไทย และมักมีล่ามอยู่ด้วยเสมอ”

“นอกจากปัญหาเรื่องภาษาแล้ว ยังจำเป็นต้องมีการมุ่งเน้นอย่างแท้จริงสำหรับทักษะที่มีคุณภาพเพื่อการผลิตในระดับสูง ผมอาจจะบ่นเรื่องเมืองไทย เพราะผมหงุดหงิดกับประเทศที่ผมเห็นศักยภาพมหาศาล แต่ดูเหมือนประเทศไทยจะไม่ได้ทำอะไรกับศักยภาพนั้นเลย ยกตัวอย่างเช่น ในขณะนี้ในอุตสาหกรรมยานยนต์ จำนวนชิ้นส่วนโดยเฉลี่ยที่ผลิตในโรงงานในเมืองจีนมีปริมาณสามเท่ามากกว่าที่โรงงานไทยผลิตได้ในเมืองไทย เรื่องนี้น่าเป็นห่วง”

“เมื่อเราพูดถึงการศึกษา ในชาติตะวันตก คน 60-70% อ้างว่าเขาอ่านหนังสือเมื่อมีเวลาว่าง ในเอเชียประมาณ 30-40-50% ในประเทศไทยตัวเลขคือ 5% ถ้าไม่ได้แสดงถึงสิ่งที่ผมพยายามพูดถึงเกี่ยวกับระดับการศึกษา ก็ไม่แน่ใจว่าจะอะไรจะแสดงได้ชัดเจนกว่านี้ คนที่มีการศึกษาอ่าน นั่นคือกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง เมื่อมีคนอ่านหนังสือในไทยเพียง 5% ก็ดูเหมือนว่าจะมีอะไรบางอย่างที่ผิดปกติไปอย่างร้ายแรงกับระบบการศึกษา”

“ผมคิดว่านี่เป็นเรื่องเศร้า ผมรักประเทศนี้อย่างลึกซึ้ง แต่มีหลายสิ่งเหลือเกินที่ดูเหมือนโอกาสนั้นได้ถูกทำลายไป คนไทยเป็นคนทำงานหนัก แต่ระบบการศึกษาทำให้พวกเขาล้มเหลว ผู้คนเป็นห่วงมากกว่าเกี่ยวกับสิ่งตบแต่งภายนอกมากกว่าเนื้อหาที่แท้จริง และนั่นคือปัญหาสำหรับคนไทย ”

“ผมมีความสนใจในการศึกษามาก ผมเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยที่นี่มีโครงสร้างค่อนข้างแตกต่างจากชาติตะวันตก เป็นโครงสร้างแบบห้องเรียนมากกว่า ผมถามเพื่อนว่า นักศึกษาจะได้เจอกับอาจารย์ในประเด็นหนึ่งๆหรือไม่ เขาตอบว่าไม่ คุณไม่กล้าทำอย่างนั้น ผมรู้สึกช็อกกับเรื่องนั้น ในทัศนะของผม งานของอาจารย์คือให้ข้อมูลเพื่อให้นักศึกษาเข้าร่วมในการถกเถียงในประเด็นนั้นๆ สิ่งนี้ไม่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยที่นี่ คุณแค่นั่งเฉยๆ จดสิ่งที่อาจารย์เล็คเชอร์จนกว่าเขาจะเดินออกนอกประตู นี่มันน่าทึ่งมาก คนเราจะเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมแบบนั้นได้อย่างไร เป็นเรื่องเหลือเชื่อ ”

“ถ้าประเทศไทยยังดำเนินไปในวิถีทางที่เป็นอยู่อนาคตก็จะยากมาก มันเกือบเหมือนกับการมีนโยบายที่โคตเคียว มันจะล่าช้าทุกประเทศ ประเทศจีนจะเป็นผู้นำโลกในด้านใดด้านหนึ่ง แต่ก็ยังมีช่องว่างให้ประเทศอื่นเข้าร่วมได้ แต่ประเทศไทยไม่ได้ทำในสิ่งที่ควรจะทำเพื่อให้แน่ใจว่าคนรุ่นต่อไปและคนรุ่นหลังจากนั้นจะสามารถเข้าร่วมในฐานะผู้มีบทบาทที่มีอำนาจอันแข็งแกร่งในตลาดโลก ผมเป็นห่วงเกี่ยวกับอนาคตของเมืองไทย เพราะตอนนี้มันดูเหมือนการเอาตัวรอน้ำ หากระบบการศึกษาไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไข สิ่งต่างๆที่นี้ก็จะไม่มีวันดีขึ้น ”

“ผมรักประเทศไทย และอีกเรื่องหนึ่งที่ผมเป็นห่วงเกี่ยวกับที่นี่คือนอกจากพระราชวังที่ทรงมีพันธะรับผิดชอบอย่างโดดเด่นแล้ว ดูเหมือนจะไม่มียุคคนรุ่นใหม่ที่เกี่ยวข้องกับประเทศนี้โดยรวม มากพอที่จะทำอะไรบางอย่างเกี่ยวกับปัญหาที่ ผมคิดว่าคนที่รวยและมีอำนาจที่นี่แค่เกี่ยวกับตัวเองเท่านั้น ”

“คุณอาจมีคนเรียนจบปริญญาโทและปริญญาเอกมากมาย ผมสัมภาษณ์คนพวกนี้ ผมบอกให้เขาคิดถึงประเด็นปัญหาหนึ่ง บอกให้เขาคิดหาวิธีแก้ปัญหานั้น เขาคิดไม่เป็น ในขณะที่ธุรกิจของผมเป็นเรื่องเกี่ยวกับการคิดทั้งหมด และถ้าคุณคิดไม่เป็น และไม่สามารถปรับใช้ความรู้ของคุณกับปัญหาเฉพาะที่ลูกค้าเผชิญ ปริญญาห้อยท้ายชื่อคุณก็ไม่มี ความหมายอะไรสำหรับผม ”

“ผมสงสัยว่าระบบการศึกษาทำให้คนคิดไม่เป็น เขาอ่านได้ เขาบอกคุณได้ว่าอะไรอยู่ที่นั่น แต่เขาไม่สามารถบอกคุณได้ว่ามีอะไรที่ไม่ได้อยู่ที่นั่น เขาสามารถบอกคุณได้ในสถานการณ์มาตรฐาน ว่านี่คือผลลัพธ์ แต่ถ้าสถานการณ์ไม่ใช่มาตรฐาน เขาก็คิดไม่ได้แล้ว แต่สิ่งที่ไม่เป็นมาตรฐานนั้นแหละที่มีค่าสำหรับลูกค้าของเรา เขาไม่สามารถปรับใช้ความรู้ที่มีเข้ากับสถานการณ์ที่เป็นจริงที่ลูกค้าของเราต้องเผชิญอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน หรือถ้าเกิดมีบางอย่างเปลี่ยนแปลง พวกเขาถึงเป็นไก่ตาแตก เขาไม่สามารถมองทะลุสถานการณ์ ซึ่งนั่นเป็นสิ่งที่เขาจำเป็นต้องทำ บ่อยครั้งผมพบว่าพวกเขาต้องการทำน้อยที่สุดและก็ไปเรื่อยๆตามน้ำ ซึ่งไม่ใช่คนที่เราต้องการ ”

“ปัญหาของแรงงานไทยไม่ใช่เรื่องทักษะสักเท่าไร แต่เป็นเรื่องการปรับใช้ความรู้เกี่ยวกับการใช้ *common sense* สิ่งที่ต้องเปลี่ยนแปลงน่าจะได้แก่ระบบการศึกษา ผมพบว่าคนไทยรอให้ถูกสั่งว่าจะให้ทำอะไร โดยทั่วไปเขาไม่มีความคิดริเริ่ม มันมาจากระบบการศึกษา คนจำนวนมากมี MBA แต่พวกเขาไม่มี *common sense* และไม่อาจเป็นผู้นำที่ดีได้ คนไทยทำงานของตัวแบบเดิมๆ ซ้ำแล้วซ้ำอีก แต่ถ้าผมถามให้พวกเขาคิดทำหลายสิ่งๆ ที่ทำกันมา ให้ตั้งคำถามว่า มันถูกหรือเปล่า? ทำไมมันถึงผิด ตรวจสอบอีกทีสิ ตรวจสอบสองครั้งสิ ทำความเข้าใจว่าปัญหาคืออะไร ไม่ใช่ยอมรับทุกอย่างที่ถูกเขียนบนแผ่นกระดาษ ลองคิดดูสิว่า มันอาจจะผิดก็ได้ นี่เป็นเรื่องของการศึกษา”

“คนไทยเรียนรู้และท่องจำเหมือนนกแก้ว แบบนี้ไม่ใช่เรื่องดี มันอาจช่วยให้เขาแค่เอาตัวรอดได้ แต่จะไม่ทำให้เขาก้าวหน้าไปได้เลยในท้ายที่สุด ถ้าทำได้แค่นี้ก็อยู่บ้านทำการค้าหรืออะไรอื่นๆ ดีกว่า อย่าไปแข่งกับใครเลย”

“การศึกษา การฝึกอบรมทักษะ ฯลฯ เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อปรับปรุงความสามารถในการแข่งขันและฟื้นฟูความมั่นใจของนักลงทุน แต่นั่นคือเรื่องระยะยาว มันจะไม่เกิดขึ้นในชั่วข้ามคืน”

“ปัญหาสำคัญที่สุดที่ขัดขวางไม่ให้ประเทศไทยพัฒนาขึ้นบนสายโซ่การเพิ่มมูลค่า *value added chain* คือภาษาอังกฤษ เมื่อผมไปเวียดนามและกัมพูชา ผมพบคนอายุน้อยๆ เรียนภาษาอังกฤษกันอย่างขมุกขมัว ในประเทศไทย คุณไม่พบความกระตือรือร้นแบบเดียวกัน คนไทยจำนวนมากบอกว่า ไซ้เขาอยากเรียนภาษาอังกฤษ แต่ดูเหมือนความพยายามแบบครึ่งๆ กลางๆ สถานการณ์สำหรับคนไทยส่วนใหญ่คือ หากเขาไม่ได้มาทำงานกับบริษัทอย่างเรา หรือได้ไปเรียนหรือทำงานเมืองนอก เขาก็ไม่ขวนขวาย ภาษาอังกฤษเป็นบางอย่างที่รู้ไว้ก็ดี และปัญหาหนึ่งคือในประเทศไทย รัฐบาลไทยบอกว่า ไซ้เราต้องส่งเสริมให้คนไทยเรียนภาษาอังกฤษ เพราะมันเป็นภาษาที่ใช้กันทั่วโลก โลกธุรกิจในปัจจุบัน และก็น่าจะเป็นอย่างนั้นต่อไป เพราะภาษาจีนนั้นยากเกินไป แต่ดูที่จำนวน อินวอยซ์ TOT บิลมือถือทั้งหมดเป็นภาษาไทย ไม่ใช่ภาษาอังกฤษกับไทย และนี่คือหน่วยงานรัฐบาล อย่างนี้ไม่อาจถือว่าเป็นการส่งเสริมให้คนไทยเรียนภาษาอังกฤษ”

“ผมจัดงานประชุมสัมมนาเมื่อสัปดาห์ก่อนเรื่องทรัพยากรมนุษย์ ภาพที่ออกมาดูนั้นแย่มาก ไม่ใช่แค่ฝ่ายนายจ้างที่บอกว่า พวกเขามีความห่วงกังวลมากเกี่ยวกับศักยภาพของลูกจ้างคนไทย โดยเฉพาะลูกจ้างไทยที่มีทักษะสูง โดยเฉพาะความสามารถด้านภาษาอังกฤษ ทักษะด้าน *IT skill* ซึ่งอ่อนแอมาก งานวิจัยของธนาคารโลกยังมองดูจากมุมมองของลูกจ้างด้วย และทั้งนายจ้างและลูกจ้างต่างก็เห็นพ้องกันว่า ภาษาอังกฤษของเราไม่ดี *IT* ของเราไม่ดี เราใช้ไม่ได้เลย เมื่อคุณมองไปรอบๆ ในภูมิภาคนี้ ประเทศไทยออกจะแย่กว่าอีกหลายประเทศ นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ *Intel* ตัดสินใจไปเวียดนาม เขาคิดว่าเขาหาคนไม่ได้”

“ลูกชายผมถูกล่าตัวไปทำงานเสมอ เขาก็ไปสัมภาษณ์ดู เขาพูดได้สองภาษา มีสองสัญชาติ เป็นวิศวกรไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์และไอที เขาพูดถึงเงินเดือนเริ่มต้นที่ 250,000-300,000 บาท เพราะเขาหาคนไม่ได้”

“เรื่องนี้เป็นเพราะระบบการศึกษาของเมืองไทย ในช่วงเวลาอันยาวนาน ไม่มีการสร้างสมและพัฒนาการศึกษาที่ถูกประเภท มากเกินไปในสิ่งที่คนไม่ต้องการ และไม่เพียงพอในสิ่งที่คนต้องการ นั่นคือปัญหาที่เราเผชิญ นายจ้างประสบปัญหามาก ลำบากมากที่จะหาคนทั้งในระดับล่างและระดับบน มีคนมากมาย แต่ไม่มีคนเพียงพอที่มีทักษะที่เหมาะสม นี่คือปัญหาใหญ่”

“ข้อดีของไทยคือคนงานมีความภักดีต่อนายจ้าง นายจ้างคนจีนชอบคนดี ลูกจ้างก็อยู่นาน 20 ปี 30 ปี พวกเขามีความภักดีมาก คนของผม พนักงานของผมเป็นคนที่วิเศษมาก เขาพูดภาษาอังกฤษได้ไม่มาก จุดแข็งของลูกจ้างไทยไม่ได้อยู่ที่ทักษะอันสูงส่ง ถือเป็นแบบครอบครัวคนจีน ซึ่งนั่นก็ดี แต่นั่นเหมาะกับบริษัทไทย แต่เมื่อคุณขายเข้าสู่โลกของบริษัทข้ามชาติ มันก็ไม่เหมือนกันแล้ว พวกเขาต้องการคนอีกประเภทหนึ่งที่ต่างไปจากที่คุณพบเห็น และนั่นคือปัญหาที่เราเผชิญอยู่”

“ปัญหาแรกคือ ประเภทของการศึกษาที่คุณมี ลูกชายและลูกสาวผมเริ่มต้นด้วยการศึกษาแบบไทย ผมคิดใจนะ เพราะเขาเรียนรู้ที่จะพูด อ่านและเขียนภาษาไทยซึ่งสำคัญมาก ลูกสาวผมตอนอยู่โรงเรียน ครูสอนภาษาอังกฤษเป็นคนไทยที่พูดภาษาอังกฤษแทบไม่ได้ ลูกสาวผมรู้ดีกว่าครู และครูของเธอก็โกรธและลงโทษเธอ เพราะเธอบอกว่าสิ่งที่ครูสอนนั้นผิด และแน่นอนสิ่งที่ครูสอนก็ผิดจริงๆ หลังจากนั้นลูกสาวผมไม่ยอมไปโรงเรียน เราเลยต้องย้ายเธอไปอยู่โรงเรียนนานาชาติ แล้วไปต่อที่ โรงเรียนมัธยมในออสเตรเลียชื่อ Geelong Grammar ตลอดชั้นมัธยม และต่อด้วยระดับมหาวิทยาลัยในออสเตรเลีย”

“ครูในออสเตรเลียและในประเทศไทยนั้นต่างกัน ครูออสเตรเลียบอกให้นักเรียนหาทางแก้ปัญหา ครูในไทยบอกคำตอบทุกอย่างให้นักเรียน นักเรียนเพียงแค่จดทุกอย่างตามที่ครูบอก แล้วจำไปตอบในข้อสอบ เขียนสิ่งที่ครูบอกลงไป เป็นอย่างนั้นจนถึงระดับมหาวิทยาลัย ในขณะที่ประเทศที่พัฒนาแล้ว เราใช้วิธีการแบบ Socrates ซึ่งครูถามคำถามแล้วคุณก็ค่อยๆ พบคำตอบด้วยการตอบคำถาม และได้รับการแนะนำแนวทางโดยครู แต่เป็นเพียงการแนะนำเท่านั้น คุณ ไม่ได้ถูกสั่ง แต่คุณได้รับการแนะนำทางสู่คำตอบ ดังนั้นคุณจึงเป็นคนที่สร้างวงล้อขึ้นมาใหม่ *reinvent the wheel*”

“ปัญหาใหญ่สำหรับระบบการศึกษาไทยคือ คุณใช้ระบบแบบขงจื้อ *Confucian* มากกว่าระบบ *Socrates* และไม่มี การปฏิรูปใดๆจนถึงทุกวันนี้ที่ได้ผลในการแก้ไขปัญหานี้ ครูปฏิเสธระบบปฏิรูปเพราะครูเคยชินกับระบบการศึกษาแบบเก่า แม้ในโรงเรียนไทยที่ดีที่สุดบางโรงเรียน ผมไม่รู้จักโรงเรียนไทยใดเลยที่มีการคิดแบบสร้างสรรค์และเป็นอิสระ ความเป็นผู้นำก็เป็นสิ่งที่ขาดแคลน เพราะไม่มีใครอยากยกมือขึ้น ไม่มีใครอยากนำ จึงเป็นเรื่องที่ยากมาก อย่างไรก็ตามในการสำรวจที่ผมกล่าวถึง ทักษะที่ขาดแคลนอย่างโดดเด่นที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ และ IT และก็ยังมีความกระตือรือร้นเรื่องความเป็นผู้นำและความคิดริเริ่ม ซึ่งก็ต่ำมากเช่นกัน ซึ่งเรื่องนี้เป็นสิ่งที่ฝ่ายบริหารสัมผัสได้”

“มีคนไทยที่มีความคิดสร้างสรรค์ เพื่อจะเป็นสังคมองค์ความรู้ *knowledge based society* คุณจำเป็นต้องมีคนที่มีความรู้ สิ่งคือโปรทำงานหนักมากเพื่อสร้างสังคมองค์ความรู้ สิ่งคือโปรอยากเป็นที่ 1 ผู้เชี่ยวชาญที่มีมูลค่าเพิ่มในด้าน

เทคโนโลยีสูง และตอนนี้สิงคโปร์ก็กลายเป็นศูนย์กลางไปโอเทคของโลก บริษัทวิจัยของรัฐบาลบางแห่งได้ตั้งศูนย์วิจัยในสิงคโปร์ การศึกษาของสิงคโปร์เคยเป็นเหมือนการศึกษาไทย ดูเหมือนสิงคโปร์ไม่ได้ใช้วิธีการแบบ Socratic แต่ทำงานหนักด้วยระบบขงจื้อ นายจ้างในสิงคโปร์บอกผมว่า พวกเขาปวดหัวมากเพราะคนงานของเขาไม่ยอมกลับบ้าน พวกเขาเอาแต่ทำงาน ทำงานและทำงาน พวกเขาทำงาน ไม่ต้องการวันหยุด โดยทั่วไป ประเทศไทยไม่ใช่แบบนั้น ผมคิดว่าสิงคโปร์จะไปถึงการเป็นที่ 1 การประเมินผลจาก World Economic Forum บอกว่า แม้ว่าสิงคโปร์จะมาเป็นที่ 1 หรือที่ 2 ในด้านความสามารถในการแข่งขัน แต่ในด้านความคิดสร้างสรรค์ เขามาเป็นอันดับที่ 15 นี่ แปลว่าพวกเขาไม่ได้ดีนักในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ แต่ผมคิดว่าเขาจะไปถึงจุดนั้น แหย่น้อยที่ไทยได้อันดับที่ 30 ของโลก ”

“มันขึ้นอยู่กับนโยบายของรัฐบาลไทย ว่าต้องการจะพัฒนาประเทศขึ้นสู่เทคโนโลยีระดับต่อไปหรือไม่ ยกตัวอย่าง เช่น ถ้ารัฐบาลไทยต้องการสร้างเอกลักษณ์ในระยะยาว เพื่อจะมีเทคโนโลยีที่ไทยเป็นเจ้าของ รัฐบาลก็จะสนับสนุนอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมแบบนี้ ถ้ารัฐบาลไทยปล่อยให้มันเป็นภาระของภาคอุตสาหกรรมโดยลำพัง นักลงทุนก็มีทางเลือกอื่นๆ และเขาก็จะไปประเทศอื่นซึ่งรัฐบาลเสนอเงื่อนไขที่ดีกว่า ”

“มีหลายต่อหลายประเทศที่ให้แรงจูงใจด้านภาษี อินเดียก็มี และยังเป็นประเทศที่พูดภาษาอังกฤษ และก็มีนักลงทุนต่างชาติเริ่มกลับไปที่นั้นมากขึ้น ดังนั้นตอนนี้ อินเดียมีสภาพแวดล้อมที่สามารถแข่งขันได้อย่างสูงเปรียบเทียบกับเมืองไทย อินเดียต้องการพัฒนาเป็นประเทศไฮเทค เขาต้องการเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี เขาอยากพัฒนา Microsoft ของตัวเอง นักลงทุนบางคนในอินเดียมีเงินมาก และเขาก็เข้าใจเทคโนโลยีนี้ และรัฐบาลก็ให้แรงจูงใจพวกเขาเช่นกัน ”

“สำหรับอุตสาหกรรมไฮเทค จะเป็นการดีที่สุดที่จะมี R&D ในออสเตรเลีย แต่ทำการผลิตที่ไหนก็ได้ในเอเชีย ประเทศที่จะได้เปรียบคือประเทศที่แรงงานมีความพร้อมที่สุด มีทักษะที่เป็นที่ต้องการ หรือต้องการเวลาสั้นที่สุดในการอบรม ”

“ถ้าคุณต้องการให้ประเทศไทยเป็นสังคมองค์ความรู้ โดยมีฐานอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น คุณต้องกวาดล้างการคอร์รัปชันทั้งหมด และยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนทุกคน และกลายเป็นสิงคโปร์น้อยๆด้วยตัวเอง และคุณก็ต้องฉลาดขึ้นมากๆ คุณจะอยู่ในอุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานมากไม่ได้ คุณต้องมีอุตสาหกรรมที่เพิ่มมูลค่า เพราะสิ่งแรกที่จะเกิดขึ้นเมื่อคุณทำสิ่งเหล่านั้นคือ ต้นทุนของทุกอย่างจะสูงขึ้น ด้วยเหตุนี้สิงคโปร์ถึงได้มีปัญหา เขาทำได้เพียงบางอุตสาหกรรมเท่านั้น เขาไม่มีที่ดิน ต้องนำเข้าทุกอย่าง ดังนั้นจึงต้องเพิ่มมูลค่าในทุกสิ่งที่ทำ ดังนั้นแรงงานจึงต้องฉลาดมาก ”

“ผมไม่คิดว่าประเทศไทยมีศักยภาพที่จะพัฒนาตัวเอง เพราะผมไม่คิดว่าระบบการศึกษาดีพอ ผมคิดว่าคุณมีบัณฑิตที่จบออกมาอย่างไม่มีคุณสมบัติ ไม่ใช่คนที่จบการศึกษาจริงๆ ไม่ใช่มาตรฐานเดียวกับคนที่จบการศึกษาในประเทศอื่นๆ ด้วยเหตุนี้คนไทยจึงส่งลูกหลานไปเรียนนอกประเทศไทย คุณอาจมีมหาวิทยาลัยดีๆบ้าง อย่างจุฬาลงกรณ์ อะไรแบบ

นั้น แต่คุณก็ยังอาจมีคนที่จะออกมาพร้อมปริญญาบัตร ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตในประเทศอื่น เขาทำอะไรได้มากกว่าบัณฑิตไทยเยอะมาก ในประเทศไทย บัณฑิตทำงานไม่ได้มาก พวกเขาขาดความรู้ที่เป็นจริง และขาดทักษะภาษาอังกฤษด้วย มีมหาวิทยาลัยมากมายในเมืองไทย แต่น้อยเหลือเกินที่มีคุณภาพดี ABAC มีคุณภาพดี แต่ก็แพงมาก”

“ถ้าประเทศไทยต้องการเคลื่อนขึ้นบนต้นไม้ของการเพิ่มมูลค่า รัฐบาลต้องลงทุนด้านการศึกษา คุณต้องมีบัณฑิตที่ฉลาดมากขึ้นที่ทำงานเป็น ผมรู้ว่ามีบัณฑิตมากมาย แต่พวกเขาไม่ฉลาด สิ่งที่คุณต้องมีคือส่วนผสมของความฉลาดและการศึกษาที่ดีขึ้น”

“ผมคิดว่ามาตรฐานขององค์ความรู้ในคนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนหรือมหาวิทยาลัยในเมืองไทยไม่สามารถนำไปเปรียบเทียบกับประเทศอย่างสิงคโปร์ได้ ถ้าคุณเปรียบเทียบกับเด็กเรียนจบมัธยมปลายในสิงคโปร์ พวกเขาจะมีฐานความรู้ที่ดีกว่าและกว้างขวางกว่าเด็กที่เรียนจบมัธยมปลายในเมืองไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนนอกกรุงเทพ ถ้าคุณอยู่ในต่างจังหวัด ซึ่งคือที่ๆคนส่วนใหญ่อยู่กัน มาตรฐานนั้นแย่มากๆ”

“ผมรู้ว่า BOI กำลังมุ่งที่อุตสาหกรรมบริการ เพื่อส่งเสริมการลงทุนในภาคบริการ เพราะ BOI ตระหนักว่าไม่สามารถมุ่งเน้นอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้แรงงานอย่างเดิมเพื่อเป็นแหล่งที่มาของความมั่งคั่งของชาติได้อีกต่อไปแล้ว เรื่องนี้จำเป็นต้องทำ แต่ก็อีกนั่นแหละ การศึกษานั้นต้องทำควบคู่ไปกับการพัฒนาภาคบริการ และนั่นจำเป็นต้องใช้การลงทุนมหาศาล และการลงทุนนั้นจะต้องใช้อย่างมีประสิทธิภาพ หมายความว่าจะให้กับการเมืองฟ่องถ่ายเงินนั้นไปซื้อเสียงในชนบทไม่ได้ ด้วยการเลือกโรงเรียนหรือกลุ่มครูที่จะได้รับเงินนั้น เหล่านั้นคือสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีต”

“ถ้ารัฐบาลไทยซีเรียสเกี่ยวกับการเคลื่อนประเทศขึ้นสายโซ่แห่งมูลค่า ก็ให้การศึกษาเด็กๆในโรงเรียน สอนภาษาอังกฤษเขา และถ้าเขาได้เรียนภาษาอังกฤษในช่วงหนึ่งอายุคน ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก จะมีคนที่พูดภาษาอังกฤษเป็น และนั่นจะช่วยให้การทำธุรกิจกับชาวต่างชาติ ไม่ใช่แค่ชาวออสเตรเลีย นั่นคือที่ๆต้องเริ่มต้น ในโรงเรียน ให้เด็กๆเรียนภาษาอังกฤษ ผมกำลังพูดถึงโรงเรียนไทย ไม่ใช่โรงเรียนนานาชาติ มีคนจนเต็มไปหมด พวกเขาไม่มีปัญญาส่งลูกไปโรงเรียนเอกชน พวกเขาส่งลูกไปโรงเรียนรัฐบาลใกล้บ้าน”

“นี่เป็นภาพใหญ่ที่สำคัญมาก ข้อเท็จจริงที่ว่าแรงงานไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วอื่นๆ จัดว่าค่อนข้างด้อยการศึกษา และไม่มีประสบการณ์กับกระบวนการทางธุรกิจ ดังนั้นสิ่งที่มีก็จะเกิดขึ้นก็คือ คนงานพอใจและสบายใจกับการทำงานเฉพาะทาง และไม่สามารถทำงานได้หลายๆอย่าง เช่นถ้าคุณเป็นนักบัญชี คุณก็ทำแค่บัญชี ถ้าคุณเป็นช่างเชื่อม คุณก็ทำแต่งานเชื่อม อะไรแบบนี้ ดังนั้น ก็มีความชำนาญเพียงมิติเดียว ซึ่งก็หมายความว่า คุณต้องใช้คนจำนวนมากกว่าในประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งคนมีการศึกษาคือว่า และเข้าใจกระบวนการธุรกิจดีกว่า แต่เมื่อเวลาผ่านไป ก็จะมีการเปลี่ยนแปลง เพราะคนอย่างเราก็จะให้การศึกษาคนงานของเรา แต่ผมคิดว่าตอนนี้คือปัญหาสำคัญ คือคนไทยไม่มีประสบการณ์ทางธุรกิจอย่างที่เรามีสะสมมาเป็นเวลาหลายปี”

“ดังนั้นสำหรับรัฐบาลไทย คำถามเรื่องการศึกษาสำหรับคนรุ่นต่อไป คนที่ผ่านเข้ามหาวิทยาลัยแล้วมีโอกาสมากขึ้นที่จะมีส่วนร่วมในกระบวนการธุรกิจมากขึ้นและมีทักษะหลายด้าน ออสเตรเลียผ่านช่วงเวลาแบบนี้มาเมื่อ 15 – 20 ปีก่อน ในสมัยก่อนคนๆหนึ่งก็ทำงานอย่างเดียว เดียวนี้แรงงานมีทักษะหลายอย่าง มันจะเกิดขึ้นกับไทยในอนาคต และถ้าคุณทำอะไรกับระบบการศึกษาได้เพื่อช่วยให้กระบวนการนี้เร็วขึ้น ก็ขอให้ทำ”

“ภาวะวิกฤตใกล้เข้ามาทุกที และสภาพการณ์ก็แย่งทุกวัน เพราะประเทศไทยจะดึงดูดได้แต่การรับจ้างผลิต พวกนั้นจะไปในประเทศที่สามารถจ่ายค่าจ้างขั้นต่ำที่น้อยที่สุดให้แก่คนงาน พวกเขาอยู่ในเวียดนามตอนนี้ ซึ่งค่าจ้างขั้นต่ำไม่ถึงครึ่งของไทย คนอย่างพวกเราถือว่าประเทศไทยเป็นบ้านของเรา เราต้องการให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จ แต่มันหมายถึงการเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษาและการฝึกอบรมในระดับรากฐาน คุณต้องคิดล่วงหน้า คิดไปไกลในอนาคต ไม่มีประโยชน์ที่จะคิดถึงแต่ปัจจุบัน หรือคิดถึงแต่อาหารจานหนึ่งตรงหน้าคุณในแต่ละวัน คุณต้องคิดถึงระยะยาว และมันหมายถึงการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา และยกระดับทักษะของวิศวกรและนักออกแบบอุตสาหกรรม”

“สิ่งที่ท้าทายสำหรับประเทศไทยเสมอคือการศึกษา ผมหมายถึงเรื่องวัฒนธรรม เมื่อผมสอนที่ธรรมศาสตร์ ปรินซ์โทด้านการตลาดและนักศึกษา MBA ในฐานะอาจารย์ศาสตราจารย์ ผมพยายามสอนให้นักศึกษาคำถามกับสิ่งที่ผมพูด คุณคงเข้าใจนะว่ามันยากแค่ไหน ผมจะใช้วิธีการแบบ Socrates วิธีการสอนแบบอเมริกาที่นักศึกษาจะต้องท้าทายในสิ่งที่อาจารย์พูด และมันก็ยากมากจริงๆ แต่คุณจะชื่นใจมาก เมื่อคุณสามารถพัฒนานักศึกษาได้จากที่เคยนั่งเฉยๆ รอให้อาจารย์ป้อนข้อมูล แล้วต้องขอมูลนั้นให้อาจารย์ฟัง จนถึงการศึกษาของคุณ ทำลายคุณ และทำลายเพื่อนนักศึกษาด้วยกัน ในช่วงเวลาหนึ่งปี การที่ได้เห็นนักศึกษาเปลี่ยนแปลงภายในเวลาหนึ่งปีเป็นสิ่งที่น่าทึ่ง มีคนสองคนที่ทำไม่ได้ แต่ส่วนใหญ่ทำได้ และการทำเช่นนี้เป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับประเทศไทย หากคนไทยไม่สามารถฝ่าข้ามปัญหาด้านวัฒนธรรมข้อนี้ ประเทศไทยจะไม่มีวันแข่งขันได้ ไม่มีวัน เพราะเมื่อคนที่อายุน้อยกว่าไม่ท้าทาย ไม่ตั้งคำถามกับคนที่อายุมากกว่า เมื่อไม่มีคนกล้าพูดเกี่ยวกับปัญหา เพราะกลัวเสียหน้า หรือกลัวความขัดแย้งภายในกลุ่ม ก็จะมีปัญหาใหญ่หลวงสำหรับประเทศไทยในเรื่องความสามารถในการแข่งขัน และวิธีเดียวที่สามารถเปลี่ยนแปลงเรื่องนี้ได้คือระบบการศึกษา และระบบการศึกษาก็มีการแบ่งชั้นกันเหมือนส่วนอื่นๆของประเทศ ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีการแบ่งชั้นกันมาก และนี่คือสิ่งที่ท้าทายสำหรับประเทศไทย โดยส่วนตัวผมไม่คิดว่า เป็นไปได้ที่ไทยจะแข่งขันกับจีนหรือประเทศอื่นได้ มันเป็นไปได้ยาก เว้นแต่คนไทยจะออกจากประเทศไทยไปมหาวิทยาลัยในเมืองนอก หรือไปมหาวิทยาลัยในเมืองไทยที่มีศาสตราจารย์ต่างชาติมาสอน นักศึกษาไทยจะไม่มีวันถูกท้าทายในวิธีทางที่จำเป็นเพื่อให้พวกเขารู้จักวิธีคิดที่สำคัญยิ่ง และสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมของการแข่งขันได้ นี่เป็นประเด็นปัญหาสำหรับประเทศไทยมากกว่าประเทศอื่นใดในเอเชีย ประเทศไทยเป็นสังคมที่แบ่งชนชั้นกันมาก และมันคือองค์ประกอบของสิ่งเหล่านี้ทั้งหมด ไม่ใช่แค่เรื่องหน้า ป้ายต่างๆทั้งหมดนี้คือบ่อเกิดของปัญหา”

“จีน อินเดียและเวียดนามมีโอกาสมากกว่าที่จะมีความคิดริเริ่ม ผมไม่ได้บอกว่าคนของเขาฉลาดกว่า คุณก็มีคนฉลาดที่นี่ ที่จะนั่งนิ่งเงียบไม่พูดไม่จา แม้ว่าสิ่งที่เขาได้ยินจะเป็นสิ่งที่ผิดอย่างมาก เพราะคนที่พูดผิดอายุ 45 และคนที่

ฉลาดกว่านั้นอายุ 23 และผมสามารถให้ตัวอย่างคุณ 100 ตัวอย่าง ในประเทศจีน ไม่มีรูปแบบนี้ การแข่งขันมีสูงมาก และผมแน่ใจว่ารัฐบาลเข้าใจเรื่องนี้ และหลายคนในรัฐบาลก็ได้รับการศึกษาจากเมืองนอก เขาเข้าใจเรื่องนี้ และมีคนจำนวนมากในบริษัทใหญ่ที่เรียนมาจากเมืองนอก และเขาจะเข้าใจเรื่องนี้ คนที่ผ่านการศึกษามือเมืองนอกจะเข้าใจเรื่องนี้”

“ประเทศไทยกำลังเติบโตในอุตสาหกรรมยานยนต์ ขณะที่ประเทศอื่นกำลังหดตัว ดังนั้นไทยจึงต้องการการฝึกอบรม อาจจะมากกว่าที่อื่นใด สิ่งที่คุณอาจต้องเรียนรู้และฝึกอบรมคือระบบการผลิตแบบญี่ปุ่น เพื่อให้คนที่เรียนจบอยากทำการผลิตแบบ lean manufacturing แต่เมื่อผมไปเยี่ยมชมโรงงานต่างๆ ก็พบว่ามันทั้งที่ๆดีมาก และบางทีก็ไม่รู้เรื่องเลย พวกเขายังไม่เข้าใจเรื่องนี้ ระบบคุณภาพ ผมรู้จักโรงงานหลายแห่งที่มี ISO9000 เครื่องมือต่างๆทั้งหมดดีขึ้นตลอดเวลา การบัญชีสำหรับอุตสาหกรรมยานยนต์มีเอกลักษณ์ของตัวเอง สิ่งที่เราพบคือการขาดความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล ระบบบัญชีทั่วไปก็เหมือนที่อื่นๆ แต่เมื่อได้ข้อมูลออกมาแล้ว การวิเคราะห์ทางการเงิน ว่าควรจะใช้ข้อมูลอย่างไร ด้วยความเข้าใจอย่างลึกซึ้งเพื่อสื่อสารกับฝ่ายอื่นๆในบริษัท สิ่งนี้ทำกันไม่ได้ ถ้ามีสถาบันการศึกษาไทยที่พร้อมจะร่วมมือกับอุตสาหกรรมอย่างเราเพื่อการฝึกอบรม ผมก็อยากจะมี แต่ผมไม่เคยได้ยินเรื่องนี้ในเมืองไทยแน่นอนว่ามันเป็นเรื่องยาก เมื่อหลักสูตรแบบเรียนด้วยตัวเองส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น เราได้พยายามหาแพคเกจภาษาไทย แต่ดูเหมือนไทยจะเป็นภาษาตกสำรวจ ผมไม่เข้าใจว่าทำไม ในเมื่อไทยเป็นตลาดที่ใหญ่มาก”

“สิ่งหนึ่งที่ขาดแคลนในประเทศไทยในเรื่องของไอเทค คือ ประเทศอื่นๆในโลกไม่รู้จักประเทศไทยมากนัก ไทยไม่ได้ส่งคณะผู้แทนเดินทางไปประเทศต่างๆทั่วโลก เช่นถ้าคุณไปงานประชุมสัมมนาที่สหรัฐ ก็จะพบชาวไต้หวันเยอะ ชาวจีนเยอะ ชาวอินเดียก็เยอะ แต่เราไม่พบคนไทย มหาวิทยาลัยในเมืองไทยไม่ได้ให้อาสาสมัครวิจัยเดินทางไปต่างประเทศและเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ออกไปนำเสนอผลงาน นักวิจัยไทยไม่เป็นที่รู้จัก และไม่แสดงออก”

“คนไทยฉลาดมากในด้านออฟติไมเซชัน วิศวกรไทยฉลาดมาก มีการทำวิจัยที่ดี แต่ไม่มีเงินพอเพื่อทดสอบ แล้วคุณจะคาดหวังอะไรจากคนเหล่านั้น รัฐบาลไทยควรช่วยเหลือมหาวิทยาลัยในเรื่องนี้ ดูอย่างออสเตรเลีย ผมคิดว่า คุณสามารถทำอะไรได้อีกมากในเมืองไทย เวียดนามกำลังพัฒนาอย่างรวดเร็ว ประเทศที่ไปไม่ถึงไหน คือประเทศที่รัฐบาลลงทุนในเรื่องโง่ๆ สิ่งที่เป็นสำหรับคนรุ่นต่อไป คือคุณต้องเปิดสมองเด็กรุ่นใหม่ พวกเขาควรได้พบปะชาวต่างชาติ พูดคุยถกประเด็นกัน ไม่ว่าเรื่องเทคนิค เรื่องธุรกิจ”

“เมื่อคนคิดถึงประเทศไทย เขาคิดเรื่องการท่องเที่ยว ไม่ใช่เทคโนโลยี ไม่ใช่อุตสาหกรรมการผลิต อาจจะยานยนต์ แต่ไม่ใช่ ICT เป็นการยากมากที่ประเทศไทยจะเคลื่อนขึ้นสู่อุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่ม เมื่อคุณมีแรงงานที่ราคาถูก นั่นแหละคือตัวที่หยุดคุณไว้ ทำไมต้องลงทุน 10 ล้านดอลลาร์ในเครื่องจักรหนึ่งเครื่อง ในเมื่อคุณมีคนงาน 2000 คนทำงานนั้นในราคาเพียงครั้งเดียว ยกตัวอย่างเช่น ในอุตสาหกรรมของเรา ในออสเตรเลียคุณต้องพยายามใช้เครื่องจักรอัตโนมัติให้มากที่สุดเพื่อลดต้นทุนแรงงาน เพราะแรงงานแพงมาก ที่นี้ใช้แรงงานถูกกว่าใช้เครื่องจักรถูกกว่ามาก ดังนั้นถ้าคุณต้องการไปสู่ความมีเทคโนโลยีสูง และทำงานแบบที่เขาทำกันในออสเตรเลีย คุณจะประสบ

งานอะไรไม่ได้เลย เพราะต้นทุนมันสูงเกินไป ต้นทุนของคุณแข่งที่ใช้เครื่องจักรจะสูงกว่าต้นทุนของคุณแข่งที่ใช้แรงงาน และจนกว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องนี้ ผมไม่คิดว่าคุณจะเห็นการเปลี่ยนแปลง”

“วิทยาลัยอาชีวะแห่งหนึ่งในออสเตรเลียที่ผมรู้จัก พยายามมาตั้งวิทยาลัยอาชีวะที่เมืองไทย แต่ฝ่ายไทยต้องการเปลี่ยนเป็นมหาวิทยาลัย ซึ่งมันไม่ได้รับใช้จุดมุ่งหมาย ประเทศไทยไม่มีศักยภาพที่จะพัฒนาเป็นสังคมองค์ความรู้ คุณขาดการศึกษา ดูเหมือนคุณจะไม่มีความก้าวหน้าอันเป็นรากฐานสำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนระบบการศึกษา คุณจำเป็นต้องปรับปรุงในทุกระดับ ไม่มีความก้าวหน้าและนั่นคือเรื่องที่น่าห่วง กระทรวงศึกษาเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่อง red tape การที่โรงเรียนนานาชาติ NIST ต้องฟ้องรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาและปลัดกระทรวงศึกษา คุณเชื่อไหม ว่าสาเหตุเพราะเราไม่สามารถไล่เด็กชายคนหนึ่งออกได้ เรื่องนี้มันไร้เหตุผลเหลือเกิน เป็นเรื่องที่โง่ที่สุดที่ผมเคยได้ยินมาในชีวิต นี่คือระบบราชการที่เลวร้ายที่สุด กรณีนี้สะท้อนถึงวิธีคิด มันเป็นไปได้ยังงั้นที่เรามาถึงจุดนี้ได้ บางอย่างต้องบกพร่อง ผิดพลาด ผิดพลาดอย่างร้ายแรงในระดับพื้นฐาน”

“สำหรับบริษัทต่างชาติอย่างเรา เมื่อคุณต้องคุยกับคน คุณไม่ยากที่จะต้องแปล คุณอยากจะเข้าใจทันทีว่าเกิดอะไรขึ้น คุณ ไม่อยากได้ยินผ่านล่าม ผ่านการแปล เพราะความหมายมันผิดเพี้ยนหรือสูญหายไป นักลงทุนอยากเดินไปหาหน่วยงานรัฐบาล ถามคำถามแล้วได้ยินคำตอบเป็นภาษาอังกฤษ ชาวออสเตรเลียไม่ยากจั่งที่ปรึกษา เพราะเขาอยากเดินไปที่กรมศุลกากรเอง ถามคำถาม ได้รับคำตอบเป็นภาษาอังกฤษ แต่เขาทำไม่ได้ เพราะรับประกันได้ว่าเจ้าหน้าที่กรมศุล 95% พูดภาษาอังกฤษไม่ได้ในระดับที่คุณกับผมกำลังพูดกันอยู่”

“ผมคิดว่าความสามารถด้านภาษาอังกฤษจะเป็นความได้เปรียบในการแข่งขันสำหรับประเทศไทยแน่นอน เหนือกว่าประเทศอย่างเวียดนามและจีน เพราะ 80% ของคนในโลกนี้พูดภาษาอังกฤษ และถ้าคนอยากมาทำธุรกิจที่นี่ เขาก็อยากจะคุยกับเจ้าหน้าที่กรมศุลฯ หรือสรรพากร หรือ บีโอไอ เป็นภาษาอังกฤษ”

“เมื่อคุณมีบริษัทเล็ก เป็นเรื่องยากมากกว่าที่จะรับเด็กจบใหม่เข้ามาและฝึกอบรมพวกเขา คุณอยากจะได้คนที่ได้รับการฝึกมาดีแล้ว สามารถเข้ามาแล้วเริ่มต้นทำงานยากๆได้แทบจะโดยทันที เพราะความที่เป็นบริษัทเล็ก คุณจึงไม่มีทรัพยากรมากพอเพื่อรับคนมากกว่าหนึ่งคนเข้าสู่ระบบในแต่ละครั้งโดยไม่ลำบาก คุณไม่มีทรัพยากรมนุษย์มากพอเพื่อแนะนำและฝึกอบรมคนใหม่ เพราะสิ่งที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย อย่างน้อยก็ในส่วนของ IT ก็คือมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ไม่ได้สอนนักศึกษาให้รู้จักวิธีเข้ารหัส เขาสอนเรื่องพื้นฐานเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาซอฟต์แวร์ แต่ไม่จำเป็นต้องเป็นคนเข้ารหัส coder หรือเขียนรหัส เขาเขียนรหัสพอได้แต่ไม่เก่ง ส่วนในเรื่องการเข้าใจว่าซอฟต์แวร์ทำงานอย่างไร จำเป็นต้องพัฒนาและจัดการการพัฒนา framework ยังไง ในทางทฤษฎีเขากังมาก แต่เขาจำเป็นต้องมีประสบการณ์จากการปฏิบัติ และคุณต้องเป็นบริษัทใหญ่ คุณต้องมีพนักงานจำนวนมาก และดึงคนเหล่านั้นผ่านระบบ และการเป็นบริษัทเล็กคือปัญหาของผม ปัญหาที่เกิดขึ้นในออสเตรเลียเหมือนกัน มหาวิทยาลัยบอกเราสอนคุณให้รู้จักคิด ไม่ใช่รู้จักวิธีเข้ารหัส คุณไปเรียนวิธีเข้ารหัสที่ไหนก็ได้ ดังนั้นนี่คือปัญหาทั่วไปในแวดวง IT และมันก็กลายเป็นปัญหาสำหรับบริษัทเล็ก ถ้าคุณไม่สามารถได้คนที่ฝึกมาดีแล้วมากพอ”

“ผมได้ไปเยี่ยมชมโรงงานไทยหลายแห่ง และดูเหมือนคนงานจะมีระเบียบวินัยดีมาก เขารับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชา ผู้จัดการระดับล่างรับคำสั่งจากผู้จัดการระดับกลาง และผู้จัดการระดับกลางรับคำสั่งจากผู้จัดการระดับสูง การเคลื่อนไหวของสภาพแรงงานแทบไม่มีเลยเปรียบเทียบกับอเมริกาเหนือหรือยุโรปตะวันตก ดังนั้นคุณก็ไม่ต้องกังวลถึงปัญหาเรื่องสภาพแรงงาน แต่สิ่งที่คุณได้สร้างขึ้นคือแรงงานที่ทำตามและเชื่อฟังคำสั่ง แต่พวกเขาไม่ใช่คนที่มีจินตนาการหรือความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำประเทศไทยไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรมขั้นต่อไป”

“ประเทศไทยมีทั้งความง่ายและยากในการทำธุรกิจ งานเอกสารที่ไม่จำเป็นเพื่อก่อตั้งบริษัท เพื่อสมัครขอรับการส่งเสริมจากบีโอไอ เพื่อขอใบอนุญาตทำงานและวีซ่า ความไร้ประสิทธิภาพของระบบกฎหมาย สิ่งเหล่านี้สามารถแก้ไขได้อย่างรวดเร็วมากถ้ารัฐบาลมีความกระตือรือร้นที่จะทำ ประเทศไทยจัดอยู่ในระดับกลางๆ มีทักษะมากกว่าความสามารถและทรัพยากรมากกว่าประเทศที่ยากจนกว่า แต่ไทยไม่มีทักษะที่ต้องใช้ความรู้มากขึ้นและทรัพยากรที่ดีกว่าประเทศอื่นๆ ในเอเชีย เป็นสิ่งสำคัญที่ต้องจำไว้ว่า ประเทศที่ยากจนกำลังพัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว ถ้าคุณคิดถึงประเทศอย่างเวียดนาม จีน หรือแม้แต่กัมพูชา สำหรับผมคิดว่าเวียดนามและกัมพูชาจะเริ่มท้าทายประเทศไทยอย่างจริงจังในการดึงดูดอุตสาหกรรมการผลิตต้นทุนต่ำ นี่คือเหตุผลที่ทำให้มีความสำคัญมากที่ตอนนี้ไทยต้องพิจารณาเรื่องการศึกษาและการฝึกอบรม และเรื่องนี้จำเป็นต้องมีการลงทุน รัฐบาลต้องกันเงินไว้มากขึ้นเพื่อปรับปรุงการศึกษาและการฝึกอบรม และการปรับปรุงระบบการศึกษาจะต้องเกิดขึ้นในระบบการศึกษาของรัฐ เพราะมีคนจำนวนน้อยมากที่สามารถส่งลูกหลานไปเรียนในโรงเรียนเอกชนหรือมหาวิทยาลัยเอกชนได้”

“ระดับภาษาอังกฤษของคนไทยไม่สูงเท่าเวียดนาม ผมขอส่งเสริมให้คนไทยเรียนภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยให้คนไทยทำงานในโปรเจกต์ระหว่างประเทศได้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาสากลสำหรับโครงการใดๆ ในโลก เอกสารทุกอย่างเป็นภาษาอังกฤษ ผมอยากจะทำให้ประเทศไทยเป็น hub ที่ทำโปรเจกต์มากขึ้นสำหรับรอบๆ ภูมิภาคนี้ และสุดท้ายเงินจะไหลกลับมาประเทศไทย สำหรับคนงานไทย ซึ่งจะมีประสบการณ์มากขึ้น และในอนาคต คนไทยอาจจะคุมออฟฟิศของเราในประเทศอื่นๆ เพราะจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับศูนย์กลางหรือฮับในประเทศไทย สามารถสื่อสารกับฮับได้ แต่เราจะต้องจัดการบริษัทเหมือนในชาติตะวันตก คือโฟกัสที่ผลลัพธ์ มีวาระที่ชัดเจน มีพันธะสัญญา และรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ และคนในประเทศไทยที่พร้อมจะรับผิดชอบจะประสบความสำเร็จ”

“ผมเชื่อว่าคนที่พร้อมจะรับผิดชอบในเมืองไทย ถ้าคุณดูตามบริษัทใหญ่ๆ ในเมืองไทย คนที่ดำเนินกิจการเหล่านั้นมีความรับผิดชอบ รับผิดชอบต่อกรรมกร รับผิดชอบต่อผู้ถือหุ้น และเขาก็ให้พันธะสัญญาและทำงานจนได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ เพียงแต่ว่าคนเหล่านี้ดูเหมือนจะหายาก ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พวกเขาเลื่อนสู่ระดับบนขององค์กรอย่างรวดเร็ว มากกว่าคนที่ไม่พร้อมจะยกมือขึ้นเพื่อตัดสินใจและรับผิดชอบ ผมเชื่อว่าคนไทยที่มีคุณภาพ เพียงแต่ปัญหาในการหาตัวพวกเขาถ้าคุณดูประวัติการทำงานของคนที่อยู่ในตำแหน่งสูงๆ พวกเขาใช้เวลามากพอควรในต่างประเทศทำงานกับบริษัทอื่น หรือเรียนหนังสือ ทำปริญญาโท ปริญญาเอก ดังนั้นพวกเขาจึงเข้าใจถึงความต้องการของ

วัฒนธรรมตะวันตก และเพื่อให้ประเทศไทยประสบความสำเร็จ ไทยต้องแข่งขันกับนานาชาติ ซึ่งหมายความว่าไทยก็ต้องมีพันธสัญญาแบบเดียวกัน ถ้าบริษัทไทยต้องการขายสินค้าให้ยุโรปหรืออเมริกา ก็ต้องมีพันธสัญญาที่จะส่งมอบผลลัพธ์ที่ได้มาตรฐาน และพันธสัญญานั้นจะต้องแผ่ไปทั่วทุกภาคส่วนของบริษัท ”

“เวียดนามคือคู่แข่งที่แท้จริงของไทย และเวียดนามมีสิ่งที่เป็นพิเศษคือเป็นระบบคอมมิวนิสต์ เขาส่งเด็กทุกคนไปโรงเรียนเป็นเวลา 15 ปี สมัยก่อนเมื่อผมไปเวียดนาม ทุกคนพูดภาษารัสเซียได้ ตอนนี้ทุกคนพูดภาษาอังกฤษ น่าทึ่งจริงๆ ผมรู้สึกว่าคนงานในโรงงานเวียดนามมีการศึกษาสูงกว่าคนงานไทย อีกอย่างที่ผมสังเกตเห็นในเมืองไทยคือ ถ้าคุณไปตามโรงงานที่ไหนก็ตาม คนงานอย่างน้อย 40-50% มาจากอีสาน ไม่ว่าคุณจะตั้งโรงงานที่ไหน คนงานส่วนใหญ่คือคนอีสาน และคนอีสานแทบทั้งหมดได้ไปโรงเรียนแค่ไม่กี่ปี และเห็นได้ชัดว่าคนงานเหล่านี้พยายามอย่างหนัก สำหรับเราไม่ใช่ปัญหาหนักหน่วงอะไร เพราะคนงานส่วนใหญ่ของเราไม่ต้องใช้ทักษะสูง ปัญหาจะอยู่ที่การพยายามหาช่างและผู้คุมคนงานในระดับกลางที่เต็มไปด้วยเส้นทางไปที่โรงงาน ผมก็ไม่ว่ารัฐบาลจะทำอะไรได้เกี่ยวกับเรื่องนี้ รัฐบาลได้ทุ่มเงินมากแล้วเพื่อเชื่อมโยงส่วนต่างๆเข้าสู่กรุงเทพ ถนนดีมาก โครงสร้างสาธารณูปโภคก็ดี ผมก็ไม่ว่าจะต้องทำยังไงได้อีกเพื่อให้คนเต็มใจออกจากกรุงเทพไปทำงานต่างจังหวัด การศึกษาในเมืองไทยเป็นปัญหา เพราะยากที่จะหาคนที่สามารถดูแลและคุมโรงงานได้ เท่าที่ผมเห็นไทยยังคงพยายามแข่งขันในด้านแรงงาน ถูกกับประเทศอย่างเวียดนาม อินโดนีเซีย ไทยอาจจะยังแข่งได้ตราบที่ยังมีแรงงานราคาถูกจากอีสานอย่างมากมาย แต่ผมคิดว่าประเทศไทยควรมองไปข้างหน้าว่าในอนาคตต้องการเป็นอะไร ไทยควรหวังที่จะเป็นเสือตัวต่อไป ไม่ใช่หรือนั่นจึงควรทุ่มเทงบประมาณสำหรับการศึกษา บางทีไทยอาจจะควรมีการศึกษาภาคบังคับหลายปี ซึ่งเป็นสิ่งที่หลายๆประเทศเขาทำกัน ขาวนาในภาคอีสานไม่มีปัญญาส่งลูกหลานเรียนหนังสือได้หลายๆปี”

## บทสัมภาษณ์ — ความเห็นของผู้ประกอบการไทยและบีโอไอ

“เรื่องการศึกษา เรื่องการยกระดับคน ต้องบอกว่า คนไทยนิสัยขี้เล่น เพราะฉะนั้นผมเห็นด้วย เราต้องบอกตัวเอง เราต้องการอะไร สมมุติเราบอกว่า ประเทศไทยต้องการให้ *tourism* เป็นอันดับหนึ่งของโลก สมมุติจะอะไร เราอยากจะเป็นอะไร เราต้อง *identify* ออกมาให้ได้ เมื่อ *identify* ออกมาแล้ว 1 ถึง 10 แล้วเราก็มีแผนที่จะทำมัน แล้วเราก็จะรู้ล่ะ ว่าเราต้องการคนแบบไหน วันนี้คุณไปดูระบบการศึกษาของเราสิ คุณจะตกใจมากเลย ว่า คนของเราทำงานต่ำกว่ามาตรฐานการศึกษา คือสมมุติว่าจบปริญญาตรี แทนที่จะทำงานดี กลับไปทำงานของปอหอก มอหอก อะไรอย่างนี้ ซึ่งแสดงว่าอะไร แสดงว่าไม่เก่งจริง หรือแสดงว่างานไม่พอให้เค้าทำ ไอ้อย่างนี้ก็คือหายนะของประเทศแล้ว ใช่มั้ย เพราะฉะนั้น สิ่งเหล่านี้ เราไม่ได้ทำมาตั้งแต่ต้น จะมาโทษใคร ก็ต้องโทษตัวเอง ว่าเราโง่จริงๆ บังเอิญรัฐบาลที่ผ่านมาล้มเหลวหมด ก็ช่วยลำบาก ก็ไม่รู้จะทำยังไงซะ ก็บังเอิญเราโง่จริงๆ”

“จุดแข็งสำหรับนักลงทุน มันก็ต่างกันสำหรับแต่ละอุตสาหกรรม จุดแข็งจริงๆเริ่มจะหายากขึ้นเรื่อยๆนะ ในแง่ของ *stable* ก็ยังใช้ได้อยู่ หรือ *flexible* ของ *culture* ก็ยังขายได้อยู่ แล้วก็สไตล์ของคนไทยที่ *welcome* คนต่างชาติ ส่วนอื่นก็น่าจะเป็น *demand* ของแต่ละโปรดัก จุดอ่อน ณ ปัจจุบันก็น่าจะเรื่อง *cost* เพราะทุกอย่าง ถ้าจะแข่งกันก็ต้องเรื่อง *cost* แล้วอีกอันหนึ่งก็ *skill* *skill* เรา *not too bad* แต่ก็ถูกตามไล่จี้ดีๆเหมือนกัน ในขณะที่ *cost* ของเรามันคงลงยาก แล้วเวียดนาม จีน *skill* เขาก็ขึ้นมา อีกหน่อย เขาก็จะจีเราเลย คนที่เขาไป *experience* เมืองจีน ตอนนี้เขาก็ *turn* ออกไปเวียดนาม ทั้งๆที่เวียดนามมันเล็กกว่า ก็มี *difficulty* เยอะ โดยเฉพาะในแง่ของ *culture* และ *language* แล้วแต่อุตสาหกรรม ว่าเขาจะ *turn* ไปที่ไหน ถ้าเป็นเรื่อง *cost* อย่างเดียว ก็คงยากที่เขาจะมาเมืองไทย ถ้าเป็น *high end* หน่อย ผมคิดว่าก็ยัง *chance* อย่างที่บอก ถ้าไทยไม่ *focus* เรื่อง *skill* เรื่องความสามารถให้ดี ก็จะแย่ *Technician* เมืองไทยก็หายากนะ หมายถึงว่าที่ *hand on* แล้วก็มี *skill* จริงๆ ถึงแม้เราจะมียกย่องวิศวะหรือช่างกลเยอะ แต่ในทางปฏิบัติ ที่จะหา *qualify* ก็ยากอยู่ ผมคิดว่าหลายๆบริษัทก็เจออย่างนี้เหมือนกัน มีคนเยอะ แต่ที่จะหาที่ *qualify fit* นี่ยาก เจอจริงๆว่าไม่มี *skill* อาจจะในแง่ของการจบมา *certificate* นั้นใช่ แต่ว่า *skill* ไม่ใช่ อีกอย่างภาษาที่มีส่วน พูดถึงบริษัทต่างชาติ บางทีมี *skill* มีความสามารถ แต่ภาษาไม่กระดิกเลย มันก็แยเหมือนกัน มันก็คงเป็นทางรอดเดียว ที่เราต้องพัฒนาอุตสาหกรรมให้สูงขึ้น ต้อง *aim* ไปทางนั้น ส่วนจะทำได้แค่ไหน ถ้ามามีทางใหม่ ก็มีทาง เพียงแค่ต้องไปพิสูจน์จริงๆ เพราะว่าเขาได้มาแล้ว และเราได้แต่พูด แต่ไม่พยายามที่จะแก้ตรงจุดที่มันเป็นอุปสรรคที่จะ *move up* เราก็จะลำบาก แต่มันก็จะคงขายอะไรที่มันใช้ *skill* สูง ต้องใช้ *service* เข้าไปบวก หรือ *quality* ที่มันสูงหน่อย”

“ก็จริงที่คนไทยส่วนใหญ่ยังไม่มีความพร้อมที่จะรับ *technology transfer* คือ ระบบการศึกษาของเมืองไทยมันต่างกับระบบการศึกษาของต่างชาติ การเรียนรู้มันจะไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการที่เขาจะมา *transfer* ให้คนไทยซึ่งมีพื้นฐานความรู้ในระดับหนึ่ง ให้ขึ้นมาเทียบเท่า จะเป็นการยากกว่าการที่เขาจะ *transfer* ให้คนของเขาเอง อินเดียนกับจีน คนเขามีคุณภาพ เขาสามารถ *copy* แล้วทำ *reverse engineering* ทำให้เกิดอะไรทุกอย่างได้ อย่างเช่นญี่ปุ่น เมื่อก่อนก็คือการก๊อปปี้ จีนเขาสามารถสร้างทุกอย่างได้ นี่ก็คือคุณภาพของคนของเขา ที่ชัดเจนมากๆ แต่คนของเรานี้

ก็อปปีก็อปปีไปเถอะ ยังไม่คิดจะทำอะไร ก็ก็อปปีอย่างเดียว ที่จริงผมมองว่าไทยมีโอกาสมากกว่าจีน มากกว่าอินเดีย นะ แต่ทำไมเราพัฒนาการช้ากว่าเขา อินเดียเป็นประเทศที่หลายอย่างไม่น่าจะสู้ไทยได้ หรืออย่างจีนพัฒนาการก็อยู่ที่ บางจุด ความแตกต่างระหว่างชนชั้นค่อนข้างสูงมาก แต่เขาก็พัฒนาประเทศเขาจนแทบจะเป็นเบอร์หนึ่งในโลกได้ คน ในโรงงานผม จะให้ทำอะไรสักอย่าง ก็ไม่ทำ ไม่เรียน”

“เราต้องการคนงานที่มี skill ค่อนข้างสูงเกี่ยวกับการทำงานกับเครื่องจักร เนื่องจากคนงานที่ทำงานที่โรงงานจริงๆ ประมาณ 60-70% เป็นคนงานระดับล่าง คอยทำตามคำสั่งอย่างเดียว ระดับบนที่ปรับปรุงอะไร ได้นี้จะมีประมาณ 20% ส่วน 20% ที่เหลือเป็นพนักงานออฟฟิศที่ทำงานเป็นแบคออฟฟิศ เราจ้างต่างชาติเข้ามาดำเนินการผลิต การบำรุงรักษา เครื่องจักร ที่ต้องจ้าง เพราะคนไทยไม่มีความรู้ทางด้านนี้เลย ต่างชาติที่เราจ้างเข้ามาก็มีมาจากโรงงานผลิตเหล็กใหญ่ๆ ที่ ต่างประเทศอย่างเช่น ta ta steel จากอินเดีย, Bosco จากเกาหลี แล้วก็มีเยอรมัน อังกฤษที่เค้าขายเครื่องจักรให้เรา อย่างเยอรมันเขาขายเครื่องจักร ขายเทคโนโลยีให้เรา แล้วบังเอิญเขาเกษียณจากที่โน่น เราก็จ้างเขามาทำงานที่นี่ เรา ไม่ได้จ้างคนไทย เพราะคนไทยไม่มีความรู้ด้านนี้ น้อยมาก การเทรนต้องใช้ learning curve ค่อนข้างเยอะ อย่าง น้อยๆต้องสี่ปีถึงหกปี และรอสี่ปีหกปีไม่ได้ เราได้ส่งคนไทยไปประกบทำงานกับต่างชาติ แต่หลังจากประเมินแล้วนี้ เขา ไปไม่ถึง เขาไม่สามารถรับอะไรหลายๆอย่างจากคนเหล่านี้ได้ ปัญหาแรกคือเรื่องภาษา ปัญหาที่สองคือความซับซ้อน ของเทคโนโลยี ซึ่งคนไทยส่วนใหญ่จะใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรที่ไม่ซับซ้อนมาก กระบวนการผลิตง่ายๆ แต่ เครื่องจักรตรงนี้มี ความซับซ้อนมากขึ้น แล้วแนวคิดของเขาก็จะพยายามรับอะไรหลายๆอย่างมาปรับปรุงนี้ อาจจะ ตามไม่ทัน ถ้ามองย้อนหลังไป ก็อาจเนื่องมาจากระบบการศึกษาตั้งแต่ต้น”

“เอฟทีเอเป็นเครื่องมือในการอินทรีเกรดประเทศไทยเข้าไปในวงจรการค้าโลก เพราะว่าแนวโน้มของโลกมันชี้ไปใน แนวของการทำให้มันไม่มีพรมแดน นี่มันเป็นเรื่องที่มีมันเกิดขึ้นทั่วโลก ประเทศไทยในความเข้าใจของผม ก็คือว่าเรา คงต้องอินทรีเกรดเข้าไป เพราะว่าประเทศไทยเป็นทุนนิยมเศรษฐกิจมาตลอดเวลา เพราะฉะนั้นแนวโน้มของประเทศไทย คงจะเปลี่ยนไปจากนี้ลำบาก”

“เรื่องของการลงทุน ส่วนหนึ่งของการที่จะเชื่อมโยงกับตลาดโลกก็คือการลงทุน นอกจากการค้าสินค้า การลงทุนเป็น เป้าหมายของสองประเทศ ทั้งประเทศกำลังพัฒนาและด้อยพัฒนา และก็กลุ่มนี้เป็นกลุ่มเดียวกันนะครับ แล้วก็พัฒนา แล้ว ประเทศที่พัฒนาแล้ว สิ่งซึ่งจะทำให้ globalization นี้สมบูรณ์ก็คือต้องมีการลงทุน การเคลื่อนย้ายคนเข้ามา ประเทศกำลังพัฒนาต้องการการลงทุนจากต่างชาติเช่นกัน เพราะฉะนั้นตรงนี้ จะไม่ค่อยมีข้อโต้แย้งเท่าไร เพราะนี่ เป็นส่วนหนึ่ง และเป็นส่วนที่ทั้งสองข้างต้องการทั้งคู่ แล้วเราจะทำยังไงให้ประเทศไทยได้ประโยชน์มากที่สุด ผมว่า ตรงนี้สำคัญ เพราะมันมีเงื่อนไขหลักๆอยู่ สำหรับประเทศพัฒนาแล้ว เค้าต้องการจะเคลื่อนย้ายคนและเทคโนโลยีใน ระดับที่เค้าได้เปรียบเข้ามาในประเทศไทย โดยเค้าจะยังไม่คำนึงก่อนว่าเราจะรับได้แค่ไหน แต่เป้าหมายของเค้าคือจะ ทำให้ประเทศไทยเหมือนกับประเทศของเขานั้นแหละ ก็คือทุกอย่างสะดวก มาใช้แรงงานที่ถูก ทรัพยากรที่ถูก ผลิต ของแล้วก็ส่งกลับไป หรือว่าส่งไปประเทศที่สาม ที่นี้ ประเทศไทยเราต้องมีเงื่อนไขของเรา ว่าสิ่งที่เค้ามอง อยากได้นี้ เราอยากจะเข้าไปอินทรีเกรดหรือว่าเข้าไปเชื่อมโยงตรงนี้ไหม พร้อมไหม ทรัพยากรเหล่านั้นที่เราได้อยู่พร้อมที่จะให้ เค้ามาใช้ประโยชน์ร่วมกับเราหรือเปล่า แล้วก็ทำให้มีธุรกิจเกิดขึ้น ในประเทศไทย แล้วเราจะได้ประโยชน์ด้วยอย่างไร

เช่นผมยกตัวอย่าง ในสมัยก่อนเมื่อสักยี่สิบสามสิบปีก่อน ประเทศไทยยังอยู่ในระดับที่เรียกว่า ต้นทุนของคนงานถูก ราคาถูก เพราะฉะนั้นเป้าหมายของประเทศที่มามลงทุนบ้านเราก็คือ ค่าต้องการแค่ต้นทุนของแรงงานที่ถูก ส่วนต่างตรงนี้ทำให้ของที่เขาผลิตในเมืองไทยแล้วส่งออกป็นี่ถูก เพราะฉะนั้นกลุ่มสินค้ากลุ่มนั้นก็จะใช้เลเบอร์ คนงานเยอะมาก ก็จะได้ประโยชน์กับทั้งสองฝ่าย อันนี้ก็คือตัวอย่างในอดีต แต่ตอนนี้ไอ้เลเบอร์ที่ถูกๆของเรา มันไม่มีแล้ว เพราะประเทศพัฒนาไป ระดับความเป็นอยู่ก็ดีขึ้น เขาก็ต้องมามองต่อไปว่าประเทศไทยมีประโยชน์อะไรกับเค้าแล้วต่อไปนี้ก็ต้องขยับสินค้าไม่ให้ต้องใช้เลเบอร์อินเทนซีฟเยอะๆ อันนี้ก็เป็นแค่ตัวอย่างว่า ในอดีตแนวโน้มมันเป็นอย่างนี้แล้วเราก็ได้ประโยชน์ แต่จากตรงนั้นผมอยากให้ประเทศไทยเป็นบทเรียนด้วย ว่าที่ผ่านมา ตรงนั้นนะ เราได้ประโยชน์จริง แต่ว่าประโยชน์ตรงนั้นมันไม่ยั่งยืน แล้วประโยชน์ตรงนั้นที่มันไม่ยั่งยืน มันได้พิสูจน์ให้เห็นว่า มันไม่ยั่งยืนจริง เพราะว่า ช่วงเวลาที่ยี่สิบสามสิบปีที่ผ่านมามีที่เราไปรโมทลงทุนเยอะๆนี่ละ เราไม่ได้พัฒนาเลเบอร์เราเลย เราใช้เลเบอร์เราจริงๆ แล้ววันนี้มันแพงขึ้น แต่ศักยภาพน้อยเท่าเดิม หรือดีขึ้นนิดหน่อย ซึ่งช่วงที่ผ่านมา เรามีมาตรการจะพยายามทำ แต่ทำไม่สำเร็จ เพราะเราทำตัวเองให้ไม่สำเร็จ ก็คือมีการพูดถึง *technology transfer* แต่เราไม่ได้ไปสร้างคนที่พร้อมที่จะให้เขา *transfer* ก็เลยไม่เกิดตรงนั้นอย่างจริงจัง เพราะว่าวันนี้เศรษฐกิจของเรายังอยู่ในลักษณะเดิม ก็คือว่า ไม่ได้พัฒนาเลเบอร์ของเรา แต่แพงขึ้นเท่านั้นเอง เพราะฉะนั้นผมเลยคิดว่า ยุคนี้เป็นอีกยุคหนึ่งที่จะซึ่งประเทศไทยจะต้องปรับเปลี่ยนอย่างแรงเลย ถามว่า ยังต้องการเงินลงทุนจากต่างประเทศไหม คำตอบก็คือ ใช่ แต่เนื่องจากเรายังเข้าไปในการที่จะปรับตัว เราก็จะต้องเลือกรูทกิจที่เหมือนกับว่า เขาเอง ต่างชาติเอง ก็ *attractive* ที่จะมา และเราเองก็มีเลเบอร์พอที่จะไปอินทริเกรตทางนั้น แล้วต่อไปนี้ต้องอย่าลืมว่า เมื่อเราเข้าไปแล้ว เราต้องพัฒนาเลเบอร์เราต่อไป วันนี้ยังไม่สายหรอกนะ ถ้าเราจะทำตรงนั้น โดยต้องลงทุนตรงนี้ด้วยตัวเราเอง ผมอยากเสนอว่า รัฐบาลต้องริบหันมาดูตรงนี้ ว่าเป็นบทเรียนนะ แล้วก็ต้องพยายามให้เลเบอร์เรามีความรู้ทันโลกให้มากขึ้นกว่าเดิม มีการสร้างกลุ่ม *labour force* ที่รองรับการลงทุนที่ *high tech* มากขึ้นมากขึ้นกว่าเดิม อย่างเป็นแผน อย่างเป็นรูปธรรม สรุปคือ เรายังต้องการการลงทุนจากต่างชาติ แต่อาจจะต้องดูอาชีพเป็นเช็คเตอร์ เช็คเตอร์ แล้วเช็คเตอร์ไหนที่เราคิดว่า สามารถที่จะพัฒนาไปพร้อมกัน กับผู้ประกอบการ พร้อมกันหมายถึงเลเบอร์เราต้องพัฒนาไปด้วย ต่อไปเราต้องดูเรื่องเลเบอร์ให้มากขึ้น ไม่ใช่ให้มาใช้ประโยชน์จากเลเบอร์ถูก มันเป็นไปได้ เรื่องนี้เราได้ระบุถึงปัญหา เพื่อให้ผู้บริหารประเทศเอาไปคิดอย่างจริงจัง แต่ถ้าถามว่าประเทศไทยเป็นแบบนี้มาตลอดใช่ไหม คือเหาะเหาะ มีปัญหา เราก็ต้องยอมรับว่า จริงนะครับในฐานะคนไทย คือระบบการเมืองเราอ่อนแอ วันนี้ก็ยังอ่อนแอ เราคิดว่าเราจะได้ดี เราก็เจอของที่น่าโศกเศร้าอันหนึ่ง ก็ช่วยไม่ได้นะครับ อันนี้มันเป็นเรื่องของเมืองไทย ผมก็หวังว่าอนาคตจะพัฒนาขึ้น แต่ก็ไม่รู้เมื่อไหร่ อันนี้ก็ทิ้งเอาไว้ก่อน เป็นปัญหาที่ทุกคนรับรู้ แต่ว่า ก็ยังไม่มีการตอบที่ดี ทุกคนรู้หมดแหละ แต่ทำไม่ได้ เอางี้ดีกว่า เพราะมันยังทำไม่ได้”

“อุตสาหกรรมที่ใช้แรงงานเยอะ ตอนนี้ไม่เหมาะกับประเทศไทย เพราะขณะนี้ประเทศไทยมีปัญหาเรื่องแรงงาน เห็นได้เลยว่าคนงานเปลี่ยนงาน ถ้าอยู่ในนิคม จะเห็นเลยว่า โรงงานเนี่ยะ จะมี *turnover* สูงมาก ใครให้สูงกว่ากันวันหนึ่งสามบาทห้าบาท ก็ไปแล้วละคะ *turnover* สูงมาก ซึ่งนี่คือภาพสะท้อนของแรงงาน ซึ่งปัญหาแรงงานเนี่ยะ สะสมมาที่ว่าสามสี่ปีแล้วนะ แต่มันเริ่มรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งตัวประเทศไทยเองเนี่ยะ เราก็ยังต้องไปหา ภาคอุตสาหกรรมที่เป็นคนของไทยเนี่ยะ เราก็ยังต้องบอกว่า กรุณาไปลงทุนกับเราที่ต่างประเทศ ดังนั้นเราไม่ได้ต้องการอุตสาหกรรมที่

ใช้แรงงานมาก เราคงไม่ไปแข่งเรื่องแรงงานแน่นอน กับประเทศอย่างจีน อินเดีย หรือเวียดนาม แล้วเราก็พัฒนามา ก่อนแค่ระดับหนึ่งแล้ว เรามีความเชี่ยวชาญ คิดว่าศักยภาพของคนงานไทย โดยทั่วไปแล้ว ดีกว่าที่อื่น คุณไม่ต้องดูอื่นไกล ดูฐานการผลิตรถ จะเห็นว่าเค้าแฮปปี้มาก ทำไมเค้าขาย บริษัทที่เป็นบริษัทข้ามชาติใหญ่ๆ ในรถยนต์เนี่ยะ ขายที่เมืองไทยเพราะอะไร โอเค เทคโนโลยีส่วนใหญ่มาจากบริษัทแม่ แต่ถ้าวิศวกรไทยเข้าไปปรับเค้าไม่ได้ เค้าไม่มาอยู่แล้ว เพราะว่าตรงนี้วิศวกรของเราเข้าไปปรับได้ พอปรับได้ ก็เริ่มเข้ามา พอเข้ามา ไม่ว่าจะป็นยานยนต์หรือว่า อิเล็กทรอนิกส์ เวลาเข้ามาไม่มาเดี่ยว มันจะเข้ามาเป็นขบวน เข้ามาเป็นคลัสเตอร์ พอเป็นคลัสเตอร์เนี่ยะ คุณคิดว่า ดีมานสำหรับคนระดับความรู้ที่เป็นเอนจินีเยร์ มันถึงขาดแคลนไง มันถึงขาดแคลนเยอะ พูดถึง เราอยากจะโปรโมท กระตุ้น R&D ในประเทศเอง แต่ตัวนักวิทยาศาสตร์ วิศวกร มีไม่พอ อันนี้ประเทศไทยมีไม่พอ” (บีไอโอ)

“เรื่องการศึกษา เพราะระบบการศึกษาของรัฐไม่ได้คิดว่าประเทศต้องการคนประเภทไหน เพราะฉะนั้นคนไปเรียนอะไรก็ได้ ที่ไม่ตรงกับความต้องการ คนว่างงานมีไหม มี แต่มันไม่ใช่ไปในส่วนของการผลิต รถหรือโรงงาน มันไปเรียนอะไรก็ได้ที่ขอให้ได้รับปริญญา มา เนื่องจากไม่มีไกด์จากภาครัฐ พอเรียนมาก็ไม่มีงานทำ หรือว่าได้ทำงานที่มันไม่ตรงกับที่เรียนมา” (บีไอโอ)

“เราจะมีความพร้อมในด้าน facility การลงทุนนี้เราพร้อม แต่เรายังมีปัญหาเรื่องคนอยู่ เรื่องคนก็ถือเป็นปัจจัยระยะหนึ่ง ถ้าเราปรับแก้มัน ไอ้ตัวตลาดแรงงานเนี่ยะ มันจะเป็นตัวไกด์เอง คือตอนนี้มันเห็นแล้วว่า คนประเภทไหนที่จะมีรายได้ที่ดี เพราะไอ้ตัวตลาดแรงงานมันเป็นตัวกำหนด มันเหมือนกับไอ้ที่ผ่านมา ที่พี่ว่า คือเรียนอะไรก็ได้ ให้ได้ปริญญา แต่จบมาไม่มีงานทำ มันก็เริ่มเห็นละ คนมันก็ต้องมีการปรับตัว” (บีไอโอ)

“ในความรู้สึกของพี่ เรื่อง *technology transfer* อาจจะสูงเกินไป ศักยภาพของคนไทยสูงขนาดนั้นไหม เราต้องมาประเมินตัวเอง เราต้องประเมินตัวเองด้วยว่า เราต้องการเทคโนโลยีระดับไหน แะไหน ยกตัวอย่างที่พี่คุ้นเคยก็คือ อย่างเรื่องยานยนต์อย่างนี้อะ เนื่องจากพอลตลาดไทยเป็นตลาดใหญ่เนี่ยะ เวลาออกแบบ คนไทยได้ออกแบบด้วยนะ บริษัทแม่ออกแบบภาพรวมใหญ่มา แต่พอจุกจิกข้างใน มันต้องมาดูดีมานในประเทศ แล้ววิธีออกแบบ ญี่ปุ่นจะมามีออกแบบคนไทยจะรู้ได้ไง ตรงนี้ละ ดีไซน์เนอร์คนไทย ออกแบบทั้งนั้นเลยนะ ก็ออกแบบได้ เราก็มีความเชี่ยวชาญระดับหนึ่ง ถ้าเป็นบริษัท *multinational* จริงๆ เค้าจะไม่ได้ *mind* ว่าคุณเป็นคนชาติไหน คุณทำงานบริษัทนี้ คุณรับเงินเดือน เพราะฉะนั้น จะทำงานอะไรก็ คุณรู้คุณก็ทำ บริษัทที่ดีขึ้น เราก็อยากได้ บริษัทต่างชาติที่มันเป็นแบบนี้ ไม่ใช่กอดหางเอาไว้ คิดว่าคนนี้เป็นคนของคุณ เขาจะเป็นชาติไหน ไม่ได้สนใจ บริษัทข้ามชาติจริงๆ มันต้องคิดแบบนี้ คนที่มีความสามารถ ก็โปรโมทไป ไม่ได้ดูว่าคุณเป็นคนไทย คนมาเลย์ หรือคนออสเตรเลีย ที่คาดหวังคือเราอยากได้อย่างนี้” (บีไอโอ)

## 9 ข้อเสนอแนะจากผู้วิจัย

ประเทศไทยเคยเป็นฐานการผลิตที่ถูก และได้ดึงดูดการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมการผลิตจากนานาชาติเข้ามาเป็นเวลานาน ปัจจุบันนี้สถานการณ์ได้เปลี่ยนไป ต้นทุนการผลิตในประเทศไทยสูงขึ้น แรงงานหายากขึ้น ทั้งที่มีทักษะและที่ไม่มีทักษะ ตลอดเวลาที่ผ่านมา เราได้พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความพร้อมเพื่อแข่งขัน ทั้งในด้านภาษาอังกฤษ และในด้านทักษะที่จำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นหรือไม่ คำตอบที่ได้รับจากงานวิจัยชิ้นนี้ คือไม่ ต้นทุนการผลิตในประเทศไทยสูงจนไม่สามารถแข่งขันกับจีน อินเดีย หรือเวียดนามได้สำหรับอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานสูง แต่ดูเหมือนไทยก็ไม่พร้อมที่จะไปแข่งกับประเทศที่อยู่ในอุตสาหกรรมมูลค่าเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน

จากงานวิจัย นักลงทุนเชื่อว่าความไม่พร้อมนี้ มาจากระบบการศึกษาที่ไม่ได้ผลิตคนที่คิดเป็น หรือคิดแก้ปัญหาแบบนอกกรอบได้ ระบบการศึกษาไทยไม่ได้สร้างคนที่มีภาวะความเป็นผู้นำ ที่พร้อมจะทำทาสสิ่งที่ผิด และเสนอทางออกที่ดีขึ้น แต่ผลิตคนที่ท่องจำ ที่ขาดความกระตือรือร้น ที่ขาดทักษะภาษาอังกฤษที่ดีพอ และทักษะอาชีพที่อ่อนด้อยกว่ามหาวิทยาลัยในต่างประเทศเป็นอย่างมาก

นักลงทุนที่ได้ตัดสินใจมาลงทุนประเทศไทยแล้ว หากผ่านพ้นความยากลำบากในช่วงต้นมาได้ โดยทั่วไปแล้วจะมีความรู้สึกที่ดีมากกับประเทศไทยและคนไทย และถึงแม้ว่าเศรษฐกิจและการเมืองของประเทศจะประสบภาวะวิกฤตเป็นช่วงๆ นักลงทุนที่คุ้นเคยกับประเทศที่มีศรัทธาเสมอว่า สถานการณ์จะกลับคืนสู่สภาวะปกติในที่สุด

อย่างไรก็ตาม นักลงทุนมือใหม่ โดยเฉพาะที่มาจากออสเตรเลียซึ่งเป็นธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง ที่พยายามทำทุกอย่างด้วยตัวเอง คือไม่ใช้บริการของที่ปรึกษา หรือที่ได้ที่ปรึกษาที่ไม่เก่งจริงในการติดต่อกับหน่วยงานราชการ ซึ่งมีความจำเป็นตอนเริ่มต้นกระบวนการก่อตั้งธุรกิจในเมืองไทย ต่างก็ต้องเจอกับปัญหาอย่างมาก ที่สำคัญที่สุดคือจากระบบราชการไทย นอกจากความอึดออดล่าช้าของระบบแล้ว การที่ไม่มีการรวมศูนย์หน่วยงานที่มีหน้าที่ให้บริการนักลงทุน ทำให้นักลงทุนต้องติดต่อหน่วยงานมากมายเพื่อตั้งธุรกิจในประเทศไทย เอกสารทุกอย่างที่เป็นภาษาไทย การที่ต้องใช้เอกสารมากมายเพื่อดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง การที่ไม่มีการแนะนำค่อนักลงทุนว่าเขาต้องมีเอกสารอะไร ต้องดำเนินการขั้นตอนอย่างไร และจะหวังผลสืบหน้าในเรื่องต่างๆ ได้เมื่อใด ปัญหาเหล่านี้ทำให้นักลงทุนต่างชาติที่ติดต่อกับราชการด้วยตัวเอง ต่างก็วิจารณ์เป็นเสียงเดียวกันว่า การทำธุรกิจในประเทศไทยเป็นเรื่อง ย ำ ก

กฎหมายกฎระเบียบที่ขาดความชัดเจน และที่มีการเปลี่ยนแปลงเพื่อจำกัดความเป็นเจ้าของของนักลงทุนต่างชาติมากยิ่งขึ้น เช่นการแก้ไข พรบ.ประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว มาตรฐานสำรองเงินทุน 30% และการจำกัดการถือครองที่ดินของชาวต่างชาติ เหล่านี้ทำให้นักลงทุนต่างชาติรู้สึกสับสน และเกิดความเข้าใจว่าไทยไม่ต้อนรับการลงทุนจากต่างชาติ

การขาดทิศทางเดียวกันของหน่วยงานราชการ เช่นเป้าหมายของบีโอไอที่ต้องการดึงดูดการลงทุนจากต่างชาติและให้สิทธิทางภาษี แต่กรมศุลกากรมีเป้าหมายเพื่อเก็บภาษีให้ได้มากที่สุด หรือ กรมแรงงานและสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองที่มี

มาตรฐานต่างกันในการอนุญาตให้ต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทย เหล่านี้ได้สร้างความสับสน และส่งผลให้ในท้ายที่สุด เป็นการเพิ่มต้นทุนทางธุรกิจแก่นักลงทุนมากยิ่งขึ้น ทั้งต้นทุนด้านเวลาที่ทำให้โครงการล่าช้าออกไป และต้นทุนที่เป็นตัวเงินในการวิ่งติดต่อบริการครั้งแล้วครั้งเล่าจนกว่าจะได้ผล

หน่วยงานราชการ เช่น บีโอไอ ได้แนะนำให้นักลงทุนใช้ที่ปรึกษาเพื่อให้ทำหน้าที่ติดต่อกับราชการ คำแนะนำดังกล่าวอาจจะเหมาะสมกับนักลงทุนที่พร้อมจะลงทุนจ้างที่ปรึกษา แต่ก็นำไปสู่ปัญหาสองประการ ตามความเห็นของนักลงทุนคือ หนึ่ง เขาไม่รู้ว่าไปหาที่ปรึกษาที่ไว้วางใจได้ที่ไหน และสอง ธุรกิจขนาดเล็กต้องการทำทุกอย่างที่เขาคิดว่าเขาสามารถทำได้ด้วยตัวเอง อาจจะเพื่อประหยัดต้นทุน แต่สำหรับบางบริษัท ก็เพราะผู้บริหารต่างชาตินั้นต้องการเข้าใจกระบวนการทั้งหมดด้วยตัวเอง การผลักดันให้นักลงทุนจ้างที่ปรึกษาเพื่อติดต่อหน่วยงานราชการต่างๆเป็นทางออกหนึ่ง ที่เหมาะสมกับระบบที่เป็นอยู่ คือระบบไม่ต้องเปลี่ยน เพียงแต่หาคนที่เข้าใจระบบมาทำงานกับระบบก็พอแล้ว คำถามคือ สมควรหรือไม่และถึงเวลาหรือยัง ที่ควรจะมีการปรับปรุงระบบเพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ทำให้เรื่องต่างๆง่าย และเร็วขึ้น เพื่อช่วยลดต้นทุนทางธุรกิจทั้งของนักลงทุนภายในประเทศและต่างประเทศ

ในขณะที่ปัญหาเรื่องระบบราชการนับว่าเป็นปัญหาใหญ่สำหรับนักลงทุนที่ได้ตัดสินใจมาลงทุนแล้ว ปัญหาที่ใหญ่กว่าระบบราชการที่ไร้ประสิทธิภาพ ในสายตาของประชาคมโลก ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย คือการคอร์รัปชัน

แม้ว่านักลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศไทยจะวิตกกังวลกับเสถียรภาพทางการเมืองในปัจจุบัน แต่ส่วนใหญ่ก็เห็นว่า นี่เป็นเพียงปัญหาชั่วคราว และจะผ่านพ้นไปเช่นเดียวกับวิกฤตการณ์ทางการเมืองครั้งอื่นๆ การที่เศรษฐกิจไทยได้ประสานเข้ากับเศรษฐกิจโลก เป็นหลักประกันอย่างหนึ่งว่า การสะดุดทางการเมืองนั้นเป็นเพียงเหตุการณ์ชั่วคราวซึ่งในท้ายที่สุด สถานการณ์จะกลับคืนสู่สภาวะปกติ

แต่ปัญหาเรื่องการคอร์รัปชันในภาครัฐเป็นปัญหาที่ยังรบกวน ที่เพิ่มต้นทุนทางธุรกิจ ทำให้การแข่งขันไม่เป็นไปอย่างยุติธรรม แม้แต่ในการให้สัมภาษณ์ ความหวาดกลัวการกลั่นแกล้งจากอำนาจรัฐ ก็ทำให้นักลงทุนส่วนใหญ่ขอร้องให้การสัมภาษณ์นี้ ไม่ระบุถึงตัวตนและบริษัทของพวกเขา นักลงทุนไม่กล้าที่จะแสดงความเห็นอย่างตรงไปตรงมาให้รัฐบาลไทยได้รับทราบ เพราะประสบการณ์ครั้งแล้วครั้งเล่าของพวกเขาในการสื่อสารกับรัฐไทย แม้ในเรื่องที่พวกเขาได้รับการขอร้องให้แสดงความเห็น หากความเห็นนั้นเป็นไปในทางลบ พวกเขาจะได้รับการโต้ตอบอย่างไม่เป็นมิตร ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม นักธุรกิจย่อมไม่ต้องการมีปัญหาเกี่ยวกับภาครัฐ จึงได้แต่เก็บความอัดอั้นไว้ พูดยกันเองภายในกลุ่มของตน และในท้ายที่สุดก็แพร่กระจายไปภายในแวดวงธุรกิจและเพื่อนฝูงในประเทศของตน การวิพากษ์วิจารณ์ถึงประสบการณ์ด้านลบในประเทศที่เขาลงทุน ย่อมมีผลกระทบโดยตรงต่อทัศนคติของคนในประเทศนั้น ของนักธุรกิจรายอื่นๆที่กำลังพิจารณาว่าควรไปลงทุนในประเทศใด และควรจะมาลงทุนในประเทศไทยหรือไม่

ในทางกลับกัน นักลงทุนที่ได้รับประสบการณ์ดี ก็มีความเต็มใจอย่างยิ่งที่จะช่วยเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ความน่าลงทุนในประเทศไทย มีนักลงทุนบางคนที่มีประสบการณ์ดีมาจากการลงทุนในประเทศไทย ได้อสาที่จะช่วยเผยแพร่ทัศนคติในด้านบวกกลับสู่ประชาชนในประเทศของตน

ทักษะของนักลงทุนออสเตรเลียต่อการลงทุนในประเทศไทย: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ประสบการณ์จริง และข้อเสนอแนะสนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

หากประเทศไทยต้องการการลงทุนของต่างชาติ พันธมิตรที่ดีที่สุด ซึ่งจะทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุดในการช่วยประชาสัมพันธ์ประเทศไทยว่าเป็นแหล่งลงทุน คือนักลงทุนที่มาลงทุนที่นี่แล้ว ความเห็นของนักลงทุนที่ได้แสดงไว้ในงานผลงานวิจัยชิ้นนี้ มีผลคล้ายกันทั้งด้านบวกและด้านลบ และหากภาครัฐจะเปิดใจรับฟังความเห็นของคนเหล่านี้ และพิจารณาอย่างรอบคอบว่าสมควรปรับปรุงแก้ไขประเด็นปัญหาใดๆตามที่ได้รับการแนะนำหรือร้องขอมาก็จะส่งผลอย่างมีนัยยะสำคัญต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในการเป็นสถานที่ที่น่าลงทุน แต่ที่สำคัญยิ่งกว่านั้นคือปัญหาหลายๆอย่างที่นักลงทุนชี้ให้เห็น ที่สำคัญคือ การปรับปรุงประสิทธิภาพของภาครัฐ การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน และการปฏิรูประบบการศึกษา หาก มีการนำไปปฏิบัติจริง ก็จะเป็นการนำพาประเทศชาติให้สามารถแข่งขันกับนานาชาติในระยะประเทศได้

ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ซึ่งมีหน้าที่โดยตรงในการดึงดูดการลงทุนจากต่างประเทศ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า นี่เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งหากประเทศไทยยังคงต้องการการลงทุนจากต่างชาติ บีโอไอไม่มีข้อจำกัดหลายอย่างและก็ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์มากที่สุดในงานวิจัยชิ้นนี้ ก็เพราะบีโอไอเป็นด่านแรกๆของหน่วยงานรัฐบาลไทยที่นักลงทุนต่างชาติที่มาขอส่งเสริมการลงทุนต้องติดต่อสัมพันธ์ด้วย แม้ว่าบีโอไอจะถูกวิจารณ์ในหลายๆเรื่องซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของประสิทธิภาพ ขั้นตอน ระบบที่ซับซ้อน และการขาดแคลนบริการบางอย่างที่นักลงทุนต้องการ แต่นักลงทุนส่วนใหญ่ให้การยอมรับว่าบีโอไอคือหน่วยงานรัฐที่พยายามช่วยพวกเขามากที่สุด แม้ว่าหลายอย่างยังเฝ้าไม่ถูกที่ค้น แต่อย่างน้อยก็ยังพยายามเฝ้าอยู่ และแม้ว่าบีโอไอจะต้องทำงานภายใต้กรอบของความเป็นข้าราชการที่มีข้อจำกัดหลายอย่าง แต่ปฏิเสธไม่ได้เลยว่า บุคลากรของบีโอไอได้พยายามอย่างยิ่งที่จะให้บริการนักลงทุน และเป็นตัวแทนของประเทศไทยในการออกไปพบปะกับชาวต่างชาติเพื่อประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ที่น่าลงทุนของประเทศไทย บีโอไอได้ทำงานอย่างหนักภายใต้กรอบการทำงาน งบประมาณ และจำนวนบุคลากรที่มีอยู่เพียงจำกัด

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยใคร่จะชี้ว่า การสร้างภาพลักษณ์ว่าประเทศไทยน่าลงทุนนั้นไม่มีทางจะได้ผลเท่ากับการทำให้ประเทศไทยน่าลงทุนจริงๆ ซึ่งภารกิจนี้ ยิ่งใหญ่เกินกว่าอำนาจและหน้าที่ของบีโอไอ ผู้วิจัยเชื่อว่า การประชาสัมพันธ์และการสร้างภาพจะไม่ได้อะไรที่แท้จริงและยั่งยืนเท่ากับการแก้ไขปัญหารากฐานของประเทศดังที่ได้กล่าวมาแล้ว และการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ต้องการรัฐบาลและผู้นำที่มีความจริงจัง ที่ยึดถือประโยชน์ของประเทศชาติเป็นที่ตั้งมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ที่มีวิสัยทัศน์และมีความกล้าหาญที่จะปราบปรามการคอร์รัปชัน และการฉ้อราษฎร์บังหลวง

ข้อเสนอแนะทั้งหมดนี้ตกผลึกมาจากการรวบรวมความคิดเห็นของนักลงทุนที่ให้ความร่วมมือในการสัมภาษณ์ และเป็นความเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยเอง ไม่ใช่ความเห็นของหน่วยงานที่ให้ทุนทำวิจัย คือสำนักงานกองทุนการวิจัยแห่งประเทศไทยและไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้วิจัยในฐานะที่ปรึกษาของบีโอไอในรัฐวิเทศและรัฐออสเตรเลียได้ ประเทศออสเตรเลีย

แม้ว่าเสียงสะท้อนของนักลงทุนในหลายๆเรื่องจะเป็นไปในด้านลบ และอาจถูกหยิบยกไปเป็นข่าวที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทยในด้านลบได้ ผู้วิจัยก็ขอยืนยันว่า งานวิจัยนี้ไม่มีจุดประสงค์เพื่อทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศไทยเสียหาย จุดประสงค์ที่แท้จริงของงานวิจัยชิ้นนี้ คือสะท้อนถึงปัญหาที่นักลงทุนได้ประสบ ด้วยความหวังว่า รัฐบาลและหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องจะเปิดใจรับฟังบ้าง เพราะจนกว่าจะมีการแก้ไขปัญหารากฐานที่แต่ละกระทรวงทบวงกรมและรัฐบาลในฐานะผู้นำรัฐนาวามีส่วนเกี่ยวข้อง ก็จะเป็นการเปล่าประโยชน์ที่จะมุ่งแต่การสร้างภาพลักษณ์โดยละเอียดถึงการแก้ไขปัญหาก็เป็นจริง

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอสรุปข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้เพื่อให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาต่อไป

- การสร้างภาพลักษณ์ว่าประเทศไทยน่าลงทุน ไม่สำคัญเท่าการทำให้ประเทศไทยน่าลงทุนจริงๆ ด้วยการแก้ไขปัญหาเรื่องระบบราชการที่อืดอาดซับซ้อน การคอร์รัปชัน และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์
- อรรถาธิบายไม่ตรีของคนไทยเป็นทุนทรัพย์ทางสังคมที่มีค่า ทำให้ชาวต่างชาติต้องการใช้ชีวิตและทำงานที่นั่นถ้าเลือกได้ หากเพียงแต่เราตระหนักถึงและพัฒนาศักยภาพของประเทศอย่างจริงจัง
- ผลงานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าในสายตาของนักลงทุนต่างชาติ ไทยไม่สามารถแข่งขันด้านอุตสาหกรรมการผลิตที่ใช้แรงงานสูง และจำเป็นที่ไทยต้องเข้าแข่งขันในระดับที่สูงขึ้นกับฮ่องกง สิงคโปร์ เป็นสังคมองค์ความรู้ และในอุตสาหกรรมที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น
- รัฐควรให้การศึกษาริโดยเฉพาะสำหรับประชากรส่วนใหญ่ที่ยากจนอย่างน้อยจนถึงระดับมัธยมปลาย หรืออาชีวศึกษา ต้องแก้ปัญหาเรื่องความอ่อนด้อยภาษาอังกฤษ และสอนให้คนคิดเป็น
- รัฐควรร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม ในการกำหนดทิศทางการศึกษาเพื่อสนองความต้องการของอุตสาหกรรม และสร้างคนที่มีคุณภาพ พร้อมรองรับการลงทุนในเทคโนโลยีที่สูงขึ้น
- ในด้านการส่งเสริมการลงทุน ทิศทางในอนาคต การให้สิทธิพิเศษทางภาษีอาจเป็นปัญหามากขึ้น เพราะขัดกับหลักการ WTO ไทยควรพิจารณาปรับโครงสร้างภาษีให้ต่ำลงขณะเดียวกันก็ปรับปรุงบริการภาครัฐให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เช่นเดียวกับสิงคโปร์และฮ่องกง
- BOI ควรปรับปรุงบริการตามคำแนะนำของนักลงทุน ควรมี one stop service ที่มีอำนาจอย่างแท้จริง ควรพิจารณาว่า BOI มีปริมาณบุคลากรเพียงพอหรือไม่ และควรปรับปรุงคุณภาพบุคลากรทั้งด้านความรู้เกี่ยวกับระบบและด้านภาษาอังกฤษ

\*\*\*\*\*

## ภาคผนวก

### รายชื่อองค์กรที่ให้สัมภาษณ์ในประเทศไทย

1. Allens Arthur Robinson (1.2)
2. Amata Corporation PCL (1.3)
3. ANCA Manufacturing (Thailand) Ltd.(1.1)
4. Australian Thai Chamber of Commerce (1.9)
5. Baker Tilly Thailand (1.2)
6. Bangkok International Associates (1.2)
7. BDO Richfield Advisory Ltd. (1.2)
8. BDS Steel Detailers (Thailand) Ltd. (1.3)
9. BlueScope Steel (1.3)
10. Board of Investment (1.10)
11. Bovis Lend Lease (Thailand) Ltd.(1.3)
12. Brunel Technical Services (Thailand) Ltd.(1.2)
13. Clough (Thailand) Co.Ltd.(1.3)
14. CSR Insulation (Thailand) Ltd. (1.3)
15. Dana Spicer (Thailand) Ltd.(1.1)
16. Dataconsult Ltd. (1.2)
17. DBM (Thailand) Co.Ltd. (1.2)
18. Deloitte Touche Tohmatsu (1.2)
19. DSM Nutritional Products (1.5)
20. G Steel PCL (1.3)
21. International Jewellery Manufacturing Ltd.(1.8)
22. Lang Suan House Co.Ltd. (1.2)
23. Leschaco (Thailand) Ltd.(1.4)
24. McConnell Dowell Constructor Thai Ltd. (1.3)
25. Medpro International (Thailand) Ltd.(1.8)
26. Metron Medical (1.8)
27. Mett Pty Ltd. Co.Ltd.(1.1)
28. Opus Executive Search (1.2)
29. Panalpina Asia-Pacific Services (Thailand) Ltd.(1.4)
30. PBR Automotive (Thailand) Ltd. (1.1)
31. Preformed Line Products (Asia) Ltd. (1.6)
32. Prodrive Automotive Technology (Thailand) Ltd.(1.1)
33. Ranger Resources Ltd.(1.3)
34. Rocket Products International Co.Ltd.(1.8)
35. Siam Ocean World Co.Ltd.(1.7)
36. Siam Premier (1.2)
37. Shedden Uhde (Thailand) Ltd.(1.3)
38. Synthesis Interactive Technologies Co.Ltd.(1.6)
39. Thai Chamber of Commerce (1.9)
40. Thai Yarns Ltd.(1.8)
41. Tinfish (Thailand) Ltd. (1.1)
42. Toll (Thailand) Ltd.(1.4)
43. Triconeer Co.Ltd. (1.3)
44. Trimotive Asia Pacific Ltd (1.1)
45. Victorian Government Representative (1.11)
46. Wear Tek International Corporation (1.7)
47. Webforge (Thailand) (1.3)
48. Cryeng (1.3)
49. Hino Motors Manufacturing (Thailand) (1.1)
50. Bosch Automotive (Thailand) (1.1)
51. Siam Denso Manufacturing (1.1)
52. Xaloy Asia (Thailand) Ltd. (1.8)

53. Siam Toyota Manufacturing (1.1)
54. Kimberly-Clark Thailand Ltd (1.8)
55. Deacons (1.2)
56. Transitions Optical (Thailand) Ltd. (1.8)
57. San Miguel (Thailand) (1.5)
58. Joint Foreign Chambers of Commerce in Thailand (1.9)
59. Munters (1.6)

รายชื่อองค์กรที่ให้สัมภาษณ์ในประเทศออสเตรเลีย

1. AAAA - Australian Automotive Aftermarket Association (2.9)
2. AEEMA - Australian Electrical and Electronic Manufacturers' Association (2.9)
3. Abel Agrico International (2.3)
4. Ai Group - Australian Industry Group (2.9)
5. AIIA - Australian Information Industry Association (2.9)
6. Albac Enterprise Pty Ltd (2.8)
7. AMTIL- Australian Manufacturing Technology Institute Limited (2.9)
8. ANCA Pty Ltd (2.1)
9. ANZ Bank (2.2)
10. ARB Corporation (2.1)
11. AUNDE Australia Pty Ltd (2.1)
12. AusPhotonics (2.6)
13. Austeng (2.3)
14. AutoTek Pty Ltd (2.1)
15. Balhan Industrial Company Pty Ltd (2.5)
16. Bolwell Corporation Pty Ltd. (2.1)
17. Bristow Laser Systems (2.1)
18. Care Essentials Pty Ltd. (2.8)
19. Caron laboratories (2.8)
20. Centre Tooling (2.1)
21. Centric 128 (2.6)
22. Chemring Australia (2.8)
23. Chep Asia Pacific (2.4)
24. City of Greater Geelong (2.11)
25. Council of Textile and Fashion Industries of Australia Ltd (2.9)
26. CPS Technology Group (2.6)
27. Deloitte Touche Tohmatsu (2.2)
28. Department of Education and Training (2.10)
29. Department of Foreign Affairs and Trade (2.10)
30. Export Solutions (2.2)
31. FAPM - Federation of Automotive Product Manufacturers (2.9)
32. Fiber To The Home Council Asia Pacific (2.9)
33. Geelong Manufacturing Council (2.9)
34. Hendersons Automotive Technologies Pty Ltd (2.1)
35. Industry Capability Network (Victoria) (2.9)
36. Industry Capability Network (Geelong) (2.9)
37. Invest Victoria (2.9)
38. Jayco Corporation Pty Ltd (2.1)
39. KPMG (2.2)
40. Lumen Australia (2.1)
41. Mackenzie Hydrocarbons Pty Ltd (2.3)
42. Minter Ellison (2.2)
43. MtM International Pty Ltd (2.1)

44. Multimedia Victoria (2.11)
45. Netintact Pty Ltd. (2.6)
46. Norma Pacific Pty Ltd.(2.1)
47. Outer Space (2.3)
48. Oxiana Ltd. (2.5)
49. Paladin Business Systems(2.2)
50. PBR Australia Pty Ltd (2.1)
51. Pilkington (2.1)
52. Preformed Line Products (Australia) Pty Ltd (2.6)
53. Regional Development Victoria (2.10)
54. RMIT University (2.7)
55. SENKO Advanced Components (Aust) Pty Ltd. (2.6)
56. STE Specialized Transportation Equipment (2.1)
57. Techni Waterjet Pty Ltd (2.1)
58. Tenix Solutions (2.6)
59. The Vegetable Connection (2.5)
60. Tooling Australia (2. 9)
61. Trilogiq Australia Pty Ltd. (2.4)
62. Trimas Corporation (2.1)
63. Trumble White Pty Ltd. (2.1)
64. Volclay International (2.8)
65. Washington Services (2.7)
66. William Buck(2.2)